EL BİDAYE VE'N NİHAYE

HZ. PEYGAMBER (S.A.V.)'İN HAYATI

(ES-SİYRETU'N-NEBEVİYYE)

BÜYÜK İSLAM TARİHİ

İBN KESÎR

Çelik YAYINEVİ

Musa (As.)'Dan Sonra Gelen Beni İsrail Peygamberleri
Hazkîlin Kıssası
Elyesa Peygamberin Kıssası
Fasıl
Samoyel Peygamberin Kıssası
Davud Peygamberin Kıssası
Davud Peygamberin Ömrü Ve Vefat Şekli
Davud Oğlu Süleyman Peygamberin Kıssası
Hz. Süleyman'ın Vefatı Ve Hükümdarlığı
Davud Ve Süleyman Peygamberden Sonra Gelmiş Olan Beni İsrail Peygamberleri
İsrailoğullarının Peygamberlerinden Bîr Diğeri: Yakub Oğlu Lavi Torunlarından Ermiya B. Halkiya'(A.S.)
Beyt-Î Makdis'în Harap Oluşu

Musa (As.)'Dan Sonra Gelen Beni İsrail Peygamberleri

îbn Cerir et-Taberî, tarihinde şöyle der: Ümmetimiz ile diğer ümmetlerden önce gelip geçmiş ümmetler hakkında bilgi sahibi olanlar arasında ittifak edilen görüşe göre İsrailoğullarının peygamberi Yu-şa'dan sonra Kalib b. Yuhanna gelmiştir. Bu da Musa peygamberin ashabından biri olup bacısı Meryem'in kocasıdır. Bu, Allah'tan korkan iki kimseden biridir. Bu iki kişi, Yuşa ile Kalib'dir. Bunlar, cihaddan yüz çevirdikleri zaman İsrailoğullanna şöyle demişlerdir:
«Onların (zorba kavmin) üzerine kapıdan girin. Eğer kapıdan girerseniz, muhakkak ki siz galip gelirsiniz. Haydi eğer inanıyorsanız Allah'a dayanın!,» ((ei-Mâide,23.)
îbn Cerir et-Taberî dedi ki: Yuşa1 dan sonra İsrailoğullarının idaresini, Hazkil b. Bozi üstlendi. O, Cenâb-ı Allah'a dua ederek, ölüm korkusu ile yurtlarından çıkmış olan binlerce kişinin diriltilme sine vesile oldu. [1]

Hazkîlin Kıssası

Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Şu, binlerce kişi iken ölüm korkusuyla yurtlarından çıkanları görmedin mi? Allah onlara, "ölün" dedi de sonra kendilerini diriltti. Şüphesiz Allah, insanlara karşı ikram sahibidir. Ama insanların çoğu şükretmezler.» (el-Bakara, 243.)
Muhammed b. İshak, Vehb b. Münebbih'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Yuşa'dan sonra Cenâb-ı Allah, Kalib b. Yuhanna'nın canını aldığında o, İsrailoğullarının başına Bozioğlu Hazkil'i halef tayin etti. Kavmi için dua ederek diriltilmelerine vesile oldu. Kur'ân-ı Kerim'de onun kavmi ile ilgili olarak şöyle buyurulmaktadır:
"Şu, binlerce kişi iken Ölüm korkusuyla yurtlarından çıkanları görmedin mi?"
İbn İshak'm anlattığına göre îsrailoğullan, veba korkusu ile yurtlarından çıkıp kaçmışlar ve başka bir yere yerleşmişlerdi. Cenâb-ı Allah onlara ölün, dedi. Onlar da topluca öldüler. Cesetlerine canavarlarsaldırmasın, diye etraflarına duvar çekildi. Uzun müddet orada kaldılar. Nihayet Hazkil (a.s.) onlara uğradı. Yanlarında durup düşünmeye başladı. Ona: "Gözün önünde Cenâb-ı Allah'ın onları diriltmesini ister misin?" diye sorulunca, evet dedi. Bunun üzerine orada yatmakta olan ölülerin kemiklerine et giydirilmesi ve damarlarıyla kaslarının birbiriyle irtibatlandırılması için dua etmesi emrolundu. Dua edip oradaki ölülere Cenâb-ı Allah'ın emri üzerine seslenince, ölülerin hepsi dirilip ayağa kalktılar ve hep bir ağızdan tekbir getirdiler. [2]
"Şu binlerce kişi iken ölüm korkusuyla yurtlarından çıkanları görmedin mi? Allah onlara, "Ölün" dedi de sonra kendilerini diriltti".
Bu ayet-i kerime ile ilgili olarak Esbat, İbn Mes'ud ile sahabelerden bir kısmının şöyle dediklerini rivayet etmiştir. Vasıt'dan önce Daver-dan denen bir kasabada taun hastalığı baş göstermişti. Orada bulunan insanlar korkularından kaçıp giderek uzak bir yere yerleşmişlerdi. Kasabada kalanlar ölmüşler, kaçanlar kurtulmuşlardı. Taun hastalığı kalktıktan sonra kaçaklar sağ salim olarak geri gelip vatanlarına yerleşmişlerdi. Kasabada kalıp ölümden kurtulmuş olan bazı kimseler şöyle demişlerdi: Kasabadan kaçıp, hastalığın ortadan kalkmasından sonra geri gelen bu arkadaşlarımız bizden daha akıllıdırlar. Eğer Ölenleriniz ile birlikte hepimiz bunlar gibi kaçıp gitmiş olsaydık hiç birimize ziyan gelmezdi. Ölmüş olanlar da şimdi hayatta kalacaklardı. Eğer ikinci kez taun hastalığı baş gösterirse biz de bunlarla birlikte kasabadan çıkıp gideriz.
Ertesi sene yine aynı kasabada taun hastalığı baş gösterdi. Bu defa hepsi kasabayı terkedip kaçtılar. Sayıları 30.000 küsur civarındaydı. Efyah vadisine gidip yerleştiler. Birisi vadinin alt tarafından, diğeri üst tarafından olmak üzere iki melek kendilerine: "Ölün!" diye seslendiler. Bunun üzerine hepsi ölüp geride sadece cesetleri kaldı. Sonra kemikleri de birbirinden ayrıldı. Nihayet uzun bir müddet sonra Hazkil peygamber, onların kemiklerinin yanma varıp durdu. Durumlarını düşünmeye, dudaklarını kıvırmaya, parmaklarım ovalamaya başladı. Cenâb-ı Allah, kendisine şöyle vahyetti: "Onları nasıl dirilteceğimi görmek ister misin?". Evet, dedi. Allah'ın onları nasıl dirilteceğini hayretle bekleyip düşünüyordu. Kendisine: "Bu kemiklere

seslen." denildi, o da şöyle seslendi: "Ey kemikler! Cenâb-ı Allah, bir araya gelmenizi emrediyor". Böyle dedikten sonra kemikler âdeta uçarcasına yanyana gelip birer beden haline geldiler. Sonra Cenâb-ı Allah ona yine "seslen" diye vahyetti. O da şöyle seslendi; "Ey kemikler! Cenâb-ı Allah üzerinize et geçirilmesini emrediyor". Böyle deyince kemiklere et geçirilmeye, etleri kanlanmaya başladı. Ölürken üzerlerinde bulunan elbiseleri de vücutlarına geçti. Sonra yine kendisine bir sadâ geldi: "Bu ölü cesetlere seslen". O da cesetlere şöyle seslendi: "Ey cesetler! Cenâb-ı Allah sizin canlanıp ayağa kalkmanızı emrediyor". Böyle demesi üzerine o ölü cesetler canlanıp ayağa kalktılar.
Esbat dedi ki: O İsrailoğullan, diriltil dikleri zaman şöyle dua ettiler:
"Ey Allah'ım, sen noksanlıklardan münezzehsin. Sana hamdederiz. Senden başka tanrı yoktur". Böyle dedikten sonra ölü olarak diriltildik-leri halde canlı vaziyette kavimlerine döndüler. Yüzlerinde ölümün yumuşaklığı hâlâ vardı. Giydikleri elbise âdeta resme dönüyordu. Yaşadılar, sonra kendileri için takdir edilmiş olan ecel geldiğinde yeniden vefat ettiler. îbn Abbas'a göre bunlar, 4000 kişi kadardılar. îbn Abbas'dan gelen başka bir rivayete göre ise 8000 kişi idiler. Ebu Salih'e göre 9000 kişi idiler. îbn Abbas'dan gelen üçüncü bir rivayete göre ise 40.000 kişi idiler.[3] Said b. Abdülaziz'e göre bunlar, Ezriat ahalisinden imişler.
İbn Cüreyc, Ata'nm şöyle dediğini rivayet eder: Bu olay, sakınmanın kadere faydası olmayacağına açık bir misal teşkil etmiştir.
Cumhur-u ulemaya göre bu olayın vukuu kesindir.
Zührî, Abdullah b. Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: Hattab oğlu Ömer (r.a.), Şam'a doğru yola çıktı. Serğ denilen yere vardığında ordu kumandam Ebu Ubeyde b. Cerrah ile arkadaşları onu karşıladılar. Şam'da veba salgınının baş gösterdiğini kendisine ilettiler. Bunun üzerine o da muhacirlerle Ensâr'a danıştı. Çeşitli görüşler ileri sürdüler. Derken Abdurrahman b. Avf -daha önceleri bazı ihtiyacını görmek için gözden kaybolmuştu- geliverdi ve şöyle dedi: "Bu hususta benim bilgim vardır. Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu işittim: «Bulunduğu nuz yerde veba salgını görülürse oradan kaçıp çıkmayın. Bir yerde veba salgını olduğunu duyarsanız, oraya da girmeyin.»

Abdurrahman b. Avf m böyle demesi üzerine Hz. Ömer, Allah'a hamdedip geri döndü.[4]
İmam Ahmed b. Hanbel, dedi ki: Abdurrahman b. Avf, Şam'da iken Hz. Ömer'e haber göndererek Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in konuyla ilgili olarak şöyle buyurduğunu haber verdi:
«Bu hastalık ile sizden önceki ümmetler azaplandırıldı. Bunun bir yerde baş gösterdiğini duyarsanız oraya girmeyin. Eğer bulunduğunuz bir yerde bu hastalık baş gösterirse, o zamanda hastalıktan kaçarak o yerden çıkıp gitmeyin". Bu haber üzerine Hz. Ömer, Şam'a gitmeyip yolda iken geri döndü.
Muhammed b. îshak dedi ki: Hazkil peygamberin İsrailoğullan arasında ne kadar müddetle kaldığına dair bir rivayet elimize geçmiş değildir. Bir müddet aralarında kaldıktan sonra Cenâb-ı Allah, onun ruhunu teslim aldı. Ahirete irtihal etti. Vefatından sonra İsrailoğullan, Cenâb-ı Allah'ın kendilerinden almış olduğu sözü unuttular. Aralarında büyük hadiseler meydana geldi. Putlara tapmaya başladılar. Tapmakta oldukları putlardan biri de Bal adındaki bir put idi. Nihayet Cenâb-ı Allah, onlara Yasin oğlu İlyas peygamberi gönderdi. İlyas'm babası Yasin, Ayzer oğlu Fenhas'm oğludur. Ayzer'de İmran oğlu Harun peygamberin oğludur.
Hızır peygamberin kıssasından sonra İlyas peygamberin kıssasını anlattık. Çünkü bunlar, ekseriyetle birarada zikredilen iki peygamberdirler. Ayrıca bu kıssa, Sâffât sûresinde Musa peygamberin kıssasından sonra anlatılmıştır. Bu nedenle İlyas (a.s.)'m kıssasını buraya aldık. Doğrusunu Allah bilir. Muhammed b. îshak'm, Vehb b. Müneb-bih'den naklettiğine göre İlyas'm vefatından sonra İsrailoğullarma, onun vasisi olan Elyesa b. Ahtop (â.s.)'a peygamberlik verilmiştir.[5]

Elyesa Peygamberin Kıssası

Cenâb-ı Allah, Elyesa'ı da En'âm sûresinde bazı peygamberlerle birlikte zikretmiştir. Şöyle ki:
«İsmail, Elyesa, Yunus ve Lût'a da (yol gösterdik), hepsini âlemlere
Üstün klldlk»(el-En'âm, 86.)
«İsmail'i, Elyasa'ı, Zülkifli de an. Hepsi de iyilerdendir.» <Sâ'd,48.)
İbn İshak'm, Hasen'den rivayet ettiğine göre İlyas'dan sonra İsrailoğullarma Elyesa peygamberlik etmiştir. Cenâb-ı Allah'ın dilediği bir süre kadar aralarında kalıp İlyas'm yolunu ve şeriatını tutarak onları Allah'a kulluk etmeğe davet etmiştir. Nihayet eceli gelince o da ahirete göçmüştür. Ardı sıra büyük olaylar, günahlar ve hatalar işlemişlerdir. İsrailoğullannm aralarında zorbalar çoğalıp peygamberleri öldürmeye başlamışlardır. İnatçı azgın ve taşkın bir hükümdarları vardı. Denildiğine göre o hükümdara, tevbe edip inatçılığından ve zorbalığından geri caydığı taktirde Cennet'e gireceğini Zülkifl tekeffül etmişti. Tekeffül ettiğinden dolayı da Zülkifl adını almıştı.
Muhammed b. îshak'm anlattığına göre Elyesa'nın adı Ahtop'dur.
Hafiz Ebu'l-Kasım b. Asakir, tarihinin (y) harfi maddesinde Elye-sa'dan bahsederken onun Esbat b. Adiy b. Şotlim b. Efraim b. Yusuf b. Ya'kub b. îshak b. İbrahim el-Halil olduğunu söylemiştir. Denildiğine göre Elyesa, İlyas peygamberin amcası oğludur.

Baalbek, hükümdarının korkusundan ötürü onunla birlikte Kasyon dağında gizlenirmiş. Sonra her ikisi beraberce önün yanma giderek Allah'a kulluğa davet etmişler. İlyas'm vefatından sonra onun yerine Elyesa geçerek kavmine peygamberlik etmiştir.
Eyyüb peygamberin kıssasını Zülkiflden önce anlattık. Çünkü bir rivayete göre Zülkifl, Eyyüb peygamberin oğludur Doğrusunu Allah bilir. [6]

Fasıl

İbn Cerir et-Taberî ile diğerleri dediler ki: Elyesa'dan sonra İsrailoğullannm durumları berbat olup karıştı. Büyük günahlar işlediler. Peygamberlerin bir kısmım öldürdüler. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, peygamberlere bedel olarak üzerlerine zorba hükümdarları musallat etti. O hükümdarlar kendilerine zulmedip kanlarım akıttılar. Ayrıca Cenâb-ı Allah, diğer milletleri de onlara düşman kılıp üzerlerine musallat kıldı. Düşman milletlerden biri ile savaştıklarında Misak tabutu onlarla beraber oluyordu. Bu vesile ile Cenâb-ı Allah'ın bereket ve imdadı kendilerine yetişip muzaffer oluyorlardı. Musa ve Harun ailesinin bıraktıkları kalıntılarla ferahlık, o tabutun içinde bulunuyordu.
Gazzeliler ve Maskalan ahalisi ile yaptıkları bazı savaşlarda mağlup oldular. Mülkleri ellerinden alındı. İsrailoğullarmın o zamanki hükümdarı, bunu öğrenince, boynu incelip rengi sarardı ve kahrından öldü. İsrailoğullan da başsız kaldılar. Nihayet Cenâb-ı Allah, kendilerine Samoyel adında bir peygamber gönderdi. Samoyel'den düşmanla savaşırken başlannda bulunması için bir hükümdar tayin etmesini istediler. Neticede Kur'ân-ı Kerim'de anlatılan olaylarla karşılaştılar.
İbn Cerir et-Taberî der İd: Yuşa b. Nun'un vefatından sonra Samo-yel'in peygamber olarak gönderilişine kadar aradan 460 sene geçti.[7]

Samoyel Peygamberin Kıssası

Samoyel, Alkame oğlu Bali'nin oğludur. Alkame, Yehvabin oğlu Yerham'in oğludur. Yehvabin, Sof oğlu Teho'nun oğludur. Sof, Mahis oğlu Alkame'nin oğludur. Mahis, Azriya oğlu Amosa'nm oğludur. Samo-yel'e, Eşmayel diyenler de vardır. Mukatil'in dediğine göre Samoyel, Harun'un mirasçılarmdandır. Mücahid'e göre Samoyel'in adı Eşmoyel olup Helfaka'nm oğludur Samoyel'in nesebinde daha ileriki babalarının adları zikredilmemiş tir. Doğrusunu Allah bilir.
Süddı, İbn Abbas ile İbn Mes'ud ve sahabelerden bir grupla birlikte Salebî ve diğerlerinin şöyle dediklerini nakleder: Gazze ve Askalan mıntıkasında Amalika kabilesi, israiloğullanm mağlup edip, onlardan çok kimseleri öldürmüşlerdi. Çok sayıda çocuklarım esir almıştı. Lavi kabilesinde artık peygamberlikte sona ermişti. Onlardan hayatta kalan, sadece hamile bir kadın olmuştu. O kadın, kendisine bir erkek evlat na-sib etmesini Cenâb-ı Allah'dan dilemişti. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah da ona bir erkek çocuk nasib etti. Çocuğa, Eşmoyel adını vermişti. Eş-moyel adının İbranice'deki manası, İsmail'dir. Yani bu kelime, "Allah benim duamı işitti" anlamım taşımaktadır.[8]
Samoyel gelişip yetişkinlik çağına varınca anası, onu bir mescide götürüp orada Allah'a ibadet etmekte olan salih bir adama teslim etti ki onun iyiliklerinden ve ibadetlerinden nasibini alıp bir şeyler öğrensin. Samoyel, o salih adamın yanında kaldı. Delikanlılık çağına vardığında bir gece uyumakta iken mescidin bir köşesinden bir ses duyup uyandı ve korktu. Sandı ki o salih ihtiyar kendisini çağırıyor. İhtiyara: "Sen mi beni çağırdın?" diye sorunca ihtiyar, onu korkutmamak için: "Evet, ben çağırdım. Sen, uyumana bak." dedi. Bunun üzerine Samoyel de uyumaya başladı. Fakat aradan kısa bir süre geçtikten sonra aynı sesi ikinci kez duydu. Sonra üçüncü kez duydu. Bir de baktı ki Cebrail yanma gelip şöyle diyor: "Ey Samoyel! Doğrusu Rabbin seni kavmine peygamber olarak gönderdi". Bundan sonra Samoyel, Kur'ân-ı Kerim'de anlatıldığı gibi kavmim Hakka davet etmeye başladı.
Cenâb-ı Allah, kutsal kitabında şöyle buyurmaktadır:
"Musa'dan sonra îsrailoğullarımn ileri gelenlerim görmedin mi?Peygamberlerine: "Bize bir hükümdar gönder (onun önderliğinde) Allah yolunda savaşalım." demişlerdi."
"Ya size savaş yazılınca savaşmazsanız?" dedi. Dediler: "Bizler neden Allah yolunda savaşmayalım ki; oysa biz yurtlarımızdan ve oğullarımız arasından çıkarılıp sürüldük?" Fakat kendilerine savaş yazılınca içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah zalimleri bilir. Peygamberleri onlara dedi ki: "Allah, Talut'u size hükümdar gönderdi." Dediler ki: "O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha layıkız. Ona geniş mal da verilmemiştir".Dedi: "Allah onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti. O'nun bilgisini ve gücünü arttırdı". Allah mülkünü dilediğine verir. Allah(m lütfü) geniştir. (O, herşeyi) bilendir.
Ve peygamberleri onlara dedi ki: "O'nun hükümdarlığının alameti, tabutun size gelmesidir. Onun için de, Rabbinizden bir ferahlık ve Musa ailesinin, Harun ailesinin geriye bıraktıklarından bir kalıntı vardır. Onu melekler taşımaktadır. Eğer inanıyorsanız bunda sizin için (Ta-lut'un hükümdarlığına) kesin bir alamet vardır".
Tefsircilerin çoğu dediler ki: Bu kıssada anlatılan kavmin peygamberi Samoyel idi. Başkaları ise Şemun olduğunu söylemişlerdir. Diğer bazıları ise Samoyel ile Şemun'un aynı kişi olduğunu ifade etmişlerdir. Bir başka grup ise bu kavmin

peygamberinin Yuşa' olduğunu ileri sürmüştür. Bu, imam Ebu Cafer b. Cerir'in, Tarih'inde anlattıklarına çok uzaktır. Çünkü İmam Ebu Cafer, Tarih'inde şöyle der: Yuşa'nm vefatı ile Samoyel'in peygamber olarak gönderilişi arasında 460 senelik bir zaman geçmiştir. Doğrusunu Allah bilir.[9]

Hülasa, bu kavim, savaşlardan yenik düşüp bitkin hale geldikleri ve düşmanları tarafından ezildiklerinde o zamanki Allah'ın peygamberinden, kendileri için bir hükümdar tayin etmesini talep ettiler iri, o hükümdarın emri altında düşmanlarıyla savaşsınlar. Peygamber, onlara şöyle demişti:

«"Ya size savaş yazılınca savaşmazsanız?" dedi. Dediler: "Bizler neden Allah yolunda savaşmayalım ki?" (Yani Allah yolunda bizi savaşmaktan engelliyecek ne vardır?). Oysa biz yurtlarımızdan ve oğullarımız arasından çıkarılıp sürüldük.» (ei-Bakara, 246.)

Yani bizler savaştan yenik çıkıp sevdiklerimizden ayrı düştük. Öyle ise düşmanlarımızın elinde esir kalıp horlanmakta olan oğullarımız ve çocuklarımız için savaşmamız gerekir.

Onların böyle demeleri üzerine Cenâb-ı Allah şöyle buyurdu:

"Fakat kendilerine savaş yazılınca (farz kılınınca), içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah zalimleri bilir".

Bu kıssanın son kısmında da anlatıldığı gibi o hükümdarla birlikte onların pek azı hariç, nehri geçmediler. Geri dönüp düşmanla yüz yüze gelmekten kaçındılar.

«Peygamberleri onlara dedi ki: "Allah, Talut'u size hükümdar gönderdi.» (el-Bakara, 247.)

Sa'lebî dedi ki: Bu ayette geçen Talut, Kayş b. Efil'in oğludur. Efil, Sara b. Tihort'un oğludur. Tihort, Enis oğlu Efih'in oğludur Enis, Ya-kub oğlu Bünyamin'in oğludur. Yakub, İbrahim oğlu îshak'ın oğludur.

îkrime ile Süddî dediler ki: Talut, şakacı idi. Vehb b. Münebbih dedi ki: Talut, deri sepicisi idi.

Başkaları ise, onun başka bir sanatla uğraştığını ifade etmişlerdir. Doğrusunu Allah bilir.[10]

Dediler ki: "O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha layıkız, ona geniş mal da verilmemiştir".

Denildi ki: Cenâb-ı Allah, peygamber Samoyel'e şöyle vahyetti: Israiloğullanndan hangisinin boyu, şu değnek boyu kadar olur da içinde Kudüs yağı bulunan şu boynuza gelirse o, onların hükümdarı olacaktır. Bunun üzerine İsrailoğulları değneği ellerine alıp kendi boylarını ölçmeye başladılar. Talut'dan başka hiçbiri, değneğin boyu kadar uzun değildi. Talut, peygamber Samoyelın yanma gelince içinde Kudüs yağı bulunan boynuzu elde etti. Samoyel'de ona Kudüs yağını sürdü ve onu hükümdarlığa tayin etti. îsrailoğullarına da şöyle dedi: "Allah onu sizin-üzerinize (hükümdar) seçti. (Savaş hususunda veya diğer her işte) onun bilgisini ve gücünü (ya da boy ve güzelliğini) arttırdı".

Ayet-i kerime'den anlaşıldığına göre Talut, îsrailoğullarınm en yakışıklısı ve en bilgilisi idi.

«...Allah, mülkünü dilediğine verir". Hüküm vermek O'na aittir. Yaratmak ve emir vermek O'nun elindedir. Allah(m lütfü) geniştir. (O, her şeyi) bilendir.

Ve peygamberleri onlara dedi ki: "Onun hükümdarlığının alameti, Tabut'un size gelmesidir. Onun içinde, Rabbinizden bir ferahlık ve Musa ailesinin, Harun ailesinin geriye bıraktıklarından bir kalıntı vardır. Onu melekler taşımaktadır. Eğer inanıyorsanız bunda sizin için (Ta-lut'un hükümdarlığına) kesin bir alamet vardır.»(el-Bakara, 247-248.)

Bu da, Talut'un iyi bir insan ve veli bir kimse olması nedeniyle onlara getirdiği uğur ve bereketin bir eseridir. Bu vesile ile Cenâb-ı Allah onlara, daha önce ellerinden almış olduğu tabutu geri verdi; düşmanlarım ezdi. Bu tabut nedeniyle düşmanlarına karşı muzaffer oldular."Onda Rabbinizden bir ferahlık vardır". Denildiğine göre ayet-i kerimede geçen tabut kelimesinden kasıt, altından yapılma bir tastır. Onun içinde peygamberlerin göğüsleri ve kalpleri yıkanırmış. Denildiğine göre o tabut sebebi ile kendilerine gelen ferahlık, rüzgar esintisi şeklinde imiş. Yine denildiğine göre o tabut, bir kedi timsali şeklinde yapılmıştı. Savaş anında ses çıkardığında İsrail oğulları muzaffer olacaklarına inanırlarmış. "O tabutta Musa ailesinin, Harun ailesinin geriye bıraktıklarından bir kalıntı vardır".

Tabutun içinde, Tevrat levhalarının parçaları ile Tih sahrasında İsrailoğullarına inen kudret helvasından biraz kalmış idi. "O'nu melekler taşıyorlardı". Yani o tabutu, ey îsrailoğulları, melekler taşıyıp size getirecekler ve siz de onu ayan beyan bir surette göreceksiniz ki, Allah'ın size karşı bir hücceti olsun ve benim size söylediklerimin doğruluklarına dair apaçık bir burhan olsun. Talut'un veli ve salih bir insan olduğunu ispatlayan bir delil olsun. "Eğer inanıyorsanız bunda sizin için (Talut'un hükümdarlığına) kesin bir alamet vardır'.

Denilir ki Amalika kabilesi, bu tabut sayesinde düşmanlarına galip olduklarında ki tabutun içinde ferahlık ve Musa ailesi ile Harun ailesinden kalıntılar vardı. Bir başka rivayete göre tabutun içinde Tevrat da vardı. Tabut tamamen ellerine geçince onu kendi mıntıkalanndaki bir putun altına koydular. Sabah olunca tabutun putun başında durmakta olduğunu gördüler. Onu yine putun altına koydular. Ertesi gün sabahladıklarında tabutun yine putun üstünde olduğunu gördüler. Bu iş böyle devam edince, bunun Allah tarafından yapılan bir iş olduğunu anladılar ve onu mıntıkalarından çıkarıp beldelerine bağlı bir köye yerleştirdiler. Boyun kısımlarında bir hastalık peyda oldu. Bu hastahktan uzun süre kurtulamayınca tabutu bir arabaya yerleştirip iki ineğe bağlayarak mıntıkaları dışına sürdüler. Denildiğine göre melekler, bu arabayı sürerek İsrailoğullan topluluğunun Önüne getirdiler. Peygamberlerinin de haber verdiği gibi, îsrailoğulları bu manzarayı seyrediyorlardı. Tabii yine de meleklerin bu tabutu ne şekilde getirdiklerini en iyi Allah bilir. Ama kuvvetli görüşe göre ayet-i kerimeden de anlaşıldığı

gibi tabutu, melekler bizzat taşıyorlarmış. Her ne kadar birinci şeklin daha kuvvetli olduğunu tefsircilerin bir çoğu anlatmakta iseler de doğrusunu Allah bilir.[11]

«Talut, askerler (iy)le ayrılınca dedi ki: "Allah, sizi bir ırmakla deneyecektir. Kim ondan içerse benden değildir. Ondan (kana kana) tatma-yıp sadece eliyle bir avuç alan bendendir.» (el-Bakara, 249.)

Ibn Abbas ile tefsircilerin çoğu dediler ki bu nehir, Ürdün nehridir. Buna Şeria nehri de denir. Askerleri ile Talut, bu nehrin yanına vardığında bir imtihan dolayısıyla Cenâb-ı Allah'ın peygamberi Samoyel'e verdiği emre dayanarak Talut'da askerlerine şöyle buyruk verdi: Kim bu nehirden içerse benimle beraber olmasın. Bu gazada benden uzak-laşsm. Bundan ancak (kana kana) tatmayıp sadece avucu ile bir defa alan benimle arkadaşlık edebilir.

Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "İçlerinden pek azı hariç, hepsi ondan içtiler".

Süddî dedi ki: Talut'un askerleri 80.000 idi. Ondan 76.000 kadarı içtiler. Geriye 4000 asker kaldı.[12] Buharı, sahihinde şöyle bir hadis nakleder: Bera b. Azib şöyle dedi: Muhammedin sahabeleri olan bizler kendi aramızda konuşuyorduk. Şöyle ki: Bedir savaşma katılan sahabelerin sayısı ile nehri, Talut'la beraber geçen savaşçıların sayısı arasında bir mukayese yapılacak olursa ikisinin de eşit olduğu görülür. Talut'la birlikte nehri geçen askerler, 310 küsur kadardı. Süddî'nin ifade ettiğine göre Talut'un askerleri, 80.000 kadarmış. Aslında bu sayı üzerinde ihtilaf vardır. Çünkü Kudüs toprağına, 80.000 asker sığmaz. Doğrusunu Allah bilir.

Cenâb-ı Allah buyurdu:

«Nihayet Talut ve kendisiyle beraber inanalar, ırmağı geçince: "Bu gün Calut'a ve askerlerine karşı bizim gücümüz yok." dediler.» Kendilerini azımsadılar ve zayıf gördüler. Düşmanlarının çokluğu karşısında şaşıp onlara mukavemet edemeyeceklerini sandılar.

"Allah'a kavuşacaklarına kanaat getirenler ise şöyle dediler: "Nice az bir topluluk var ki, Allah'ın izniyle çok topluluğa galip gelmiştir. Allah, sabredenlerle beraberdir». Yani iman ve yakîn sahibi olan bahadırlarla yiğitler, sabredip mukavemet ruhuna sahip olanlar, düşmanla karşılaşıp mücadele vermeye ve vuruşmaya onları teşvik ettiler.

«(Talut'un askerleri) Calut ve askerlerine karşı çıktıklarında şöyle dediler: "Rabbimiz, üzerimize sabır dök! Ayaklarımızı sağlam tut ve o kafir millete karşı bize yardım et!"» (d-Bakara, 250.)

Cenâb-ı Allah'tan üzerlerine sabır dökmesini, kalplerine itminan vermesini, ayaklarını kaydırmamasını, savaş alanında kendilerine metanet vermesini, gazanın kızıştığı ve savaş alevlerinin tutuştuğu esnada yüreklerini pekiştirmesini dilediler. Batınî ve zahirî dayanıklılık istediler. Düşmanlarına ve kafirlere karşı, münkirlerle zorbalara karşı muzafferiyet istediler. Allah'ın ayetlerim ve nimetlerini inkar eden kimselere karşı galibiyet istediler. Yüce kudretin sahibi, her şeyi görüp işiten, her şeyden haberdar olup bütün işleri yerli yerince yapan Rable-ri, dileklerine cevap verdi ve isteklerini yerine getirdi. Onlar da Allah'ın güç ve kuvveti ile onun izin ve yardımı ile düşmanlarım hezimete uğrattılar. Düşmanlarının sayı ve teçhizatı çok olmakla birlikte yine de Allah'ın verdiği kuvvet sayesinde onları mağlub ettiler. Nitekim Cenâb-ı Allah buna bir nazire olarak mü'minlere hitaben şöyle buyurmuştur.

«Nitekim Allah size Bedir'de de yardım etmişti. Siz o zaman zayıf idiniz. O halde Allah'tan korkun ki şükredesiniz.» (Âl-Imr;in,i23.)

«Davud, Calut'u öldürdü. Allah ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi. Ve ona dilediğini öğretti.» (ei-Bakaı-a, 25i.)

Bu ayet-i kerime de Davud (a.s.)'un kahramanlığına delâlet vardır. Yine bu ayet-i kerimede anlatıldığına göre o, düşman ordusunu ezip hezimete uğratmıştır. Düşman askerlerini kırıp geçmiştir. Düşman ordusunun başındaki komutanı öldürmekten daha büyük bir muzafferiyet düşünülemez. Bu sebeble Davud ve askerleri bol miktarda malları ganimet olarak ele geçirmiş; yiğit düşman savaşçılarını esir almışlardı. İman kelimesi, putlar üzerinde yücelmişti. Allah'ın dostları, düşmanlarına galip gelmişti. Gerçek din, bâtıla üstün olmuştu. Bâtılın peşinde koşanlara galip olunmuştu.

Süddî şöyle der: Davud peygamber, babasının çocuklarının arasında en küçük olanı idi. Onüç kardeş idiler. îsrailoğullarınm hükümdarı Talut'un, halkı, Calut'u ve askerlerini öldürmeye, onlarla savaşmaya teşvik ettiğini duydu. Talut şöyle diyordu. Kim Calut'u öldürürse, kızımı ona verir ve onu tahtıma ortak ederim.

Davud peygamber, iyi sapan atmasını bilirdi. İsrailoğullan arasında dolaşmakta iken bir taşın kendisine şöyle seslendiğini işitti: "Ey Davud beni al. Çünkü sen Calut'u benimle öldüreceksin!" Taşın böyle seslendiğini duyan Davud, hemen koşup taşı aldı. Ardından ikinci bir taşta kendisine aynı şekilde seslendi, onu da aldı. Daha sonra üçüncü bir taşın da kendisine aynı şekilde seslendiğini işitince onu da alıp sapanına yerleştirdi. İki ordu karşı karşıya geldiğinde düello yapmak için Calut ortaya çıktı. Kendisiyle vuruşacak bir kimse istedi. Ona karşı Davud çıktı. Davud'a şöyle dedi:

"Geri dön, seni Öldürmek istemiyorum! .

Davud: "Ama ben seni öldürmek istiyorum." dedi. Ve üç taşı alıp sapına yerleştirdi.Sonra sapanını çevirerekiçindeki üç taşı paça haline getirdi. Taşları fırlatarak Calut'a isabet ettirdi.Kafasınıyarıp öldürdü. Böylece Calut'un askerleri paniğe kapılarak gerisin geri kaçtılar. Talut da Davud'a verdiği sözü yerine getirdi. Kızını ona verip tahtına ortak etti. Davud'a büyük payeler verdi. İsrailoğullan arasında onun hükmünü geçerli kıldı. İsrailoğullan da Davud'u sevdiler. Talut'dan
fazla ona meylettiler.

Denildiğine göre Talut, bir müddet sonra Davud'u kıskanmaya başlamış ve onu öldürmek istemişti. Öldürmek için bir tuzak

kurmuştu, ama amacına ulaşamamıştı. Âlimler, Davud'u öldürmekten onu mene-diyorlardı. Bunun üzerine Talut, kızarak âlimlere musallat oldu. Az bir kısmı dışında hepsini öldürdü. Bilahare pişman olarak tevbe etti ve kötülüklerine son verdi. Nedametinden dolayı çokça ağlamaya başladı. Mezarlıklara gidip oralarda ağlardı. Öyle ki göz yaşları ile toprağı ısla-tırdı. Günün birinde mezarlıktan kendisine şöyle bir ses geldi: Ey Talüt! Biz hayatta idik, sen bizi öldürdün. Öldükten sonra bile bize eziyet verir
oldun!
Bu ses üzerine Talut daha fazla ağlamaya başladı. Korkusu fazlalaştı. Sonra durumunu kendisine izah edecek bir âlim aradı. Tevbesinin kabul edilip edilemeyeceğini sordu. Kendisine: "Sen hayatta bir âlim bıraktın mı ki şimdi durumuna bir çare bulması için âlim arıyorsun?" denildi. Nihayet bir kadının yanma gitmesini kendisine salık verdiler. Kadının yanma gitti. Kadın onu alıp Yuşa peygamberin mezarının yanı başına getirdi. Kadın, Allah'a dua etti. Yuşa peygamber mezarından kalktı. Ve: "Kıyamet mi koptu?" diye sorunca kadın şöyle cevap verdi: Hayır, ama Talut, sana tevbesinin kabul edilip edilemeyeceğini soruyor.
Yuşa şöyle cevap verdi: Evet, tevbesi kabul edilir; ama bu hükümdarlıktan vazgeçmesi, gidip şehit oluncaya kadar Allah yolunda savaşması gerekir.[13]
Bunun üzerine Talut, hükümdarlığı Davud peygambere bıraktı, onüç evladıyla birlikte o mıntıkadan gitti. Şehit oluncaya kadar Allah yolunda savaştılar. "Allah ona mülk ve hikmeti verdi. Dilediğini ona öğretti" ayet-i kerimesinden kastedilen mana da budur.
Muhammed b. îshak der ki: Mezarında diriltilen ve tevbesinin kabul edileceğini Talut'a haber veren peygamber, Ahtab oğlu Elyesa'dır. Ibn Cerir de böyle bir rivayette bulunmuştur.
Sa'lebî der ki: O kadın, Taîut'u, Samoyel peygamberin mezarının yanı başına getirdi. Samoyel, yaptığı kötülüklerden dolayı Talut'u kına-dı.
Bu rivayet daha münasiptir. Talut'un, Samoyel peygamberi rüyasında görmüş olması daha mantıklıdır. Mezarından dirilip kalkması, mantıklı değildir. Bu, bir peygamberin gösterebileceği bir mucizedir. Oysa Talut'un müracaat ettiği kadın, peygamber değildi. Doğrusunu Allah bilir.
İbn Cerir der ki: Tevrat ehli, Talut'un hükümdarlığı ile çocuklarıyla birlikte Allah yolunda öldürülmeleri arasında geçen zamanın kırk yıl olduğunu söylemişlerdir. Doğrusunu Allah bilir. [14]

Davud Peygamberin Kıssası

Davud, Uveyd oğlu İsa'nın oğludur. Uveyd, Salamon oğlu Abir'in oğludur. Salamon, Uveynadip b. Nahşo'nun oğludur. Uveynadip, Hasron b. Faresoğlu İrem'in oğludur. Fares, Yahuza b. Yakub'un oğludur. Ya-huza, İshak b. Yakub'un oğludur. îshak ise, İbrahim Halil peygamberin oğludur. İbrahim, Allah'ın dostu, kulu, peygamberi ve Kudüs'teki hali-fesidir.
Bazı ilim ehli ile Vehb b. Münebbih'den nakilde bulunan Muhanv med b. İshak şöyle demiştir: Davud (a.s.) kısa boylu, mavi gözlü, az saçlı, temiz kalpli bir kimse idi.[15]
Önceki sayfalarda da anlatıldığı gibi Davud peygamber, Calut'u, İbn Asakir'in anlattığına göre Merecüssafr yakınında, Ümmü Hakim sarayının yanında öldürmüştür. Bunun üzerine îsrailoğulları kendisini sevmişler ve Talut'tan ziyade ona meyletmişlerdir. Bunun üzerine Ta-lut da onu kıskanıp Öldürmek istemiş ve neticede amacına ulaşamadığından dolayı da ülkesini terkederek hükümdarlığı Davud'a bırakmıştır. Cenâb-ı Allah, Davud'a hem hükümdarlık, hem de peygamberlik vermişti. Hem dünya hem de ahiretin hayrını vermişti. Halbuki daha önce hükümdarlık bir kolda, peygamberlik başka bir kolda idi. Davud Aleyhisselam'da her ikisi birleşti. Nitekim bununla ilgili olarak Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur:
«Davud, Calut'u öldürdü. Allah ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi. Ve ona dilediğini Öğretti. Eğer Allah, insanların bir kısmıyla diğer bir kısmım savmasaydı, dünya bozulurdu. Fakat Allah, bütün âlemlere karşı lütuf sahibidir.» (el-Bakara, 251)
Eğer hükümdarlar, insanlar üzerinde hükmetmeselerdi, güçlü insanlar zayıf insanları yenerlerdi. Bu nedenle bazı eserlerde şöyle denmiştir: "Sultan, yeryüzünde Allah'ın gölgesidir". Mü'minlerin emiri Osman b. Affan hazretleri de şöyle buyurmuştur: "Cenâb-ı Allah, Kur'ân ile menetmediği şeyi sultan vasıtası ile meneder".
İbn Cerir der ki: Calut, düello için Talut'u çağırdığında ona şöyle dedi. Ben sana karşı, sen de bana karşı çık. Fakat Talut, yardım için askerlerine seslenince onun çağrısına Davud cevap verdi. Gelip Calut'u öldürdü.[16]
Velıb b. Münebbih dedi ki: Calut'un Davud tarafından öldürülmesi üzerine insanlar, Talut'a göstermedikleri sevgiyi Davud'a gösterdiler. Talut'u hüküm darlıktan atıp yerine Davud'u geçirdiler. Rivayete göre bu iş, Samoyel'in emri üzerine yapılmıştır. Hatta bazıları, bu olaydan önce onun bu emri verdiğini söylemişlerdir.
İbn Cerir der ki: Cunıhur-u ulemanın ittifakına göre Davud'un Ca-lut'u öldürmesinden sonra yönetim değişikliği olmuştur. Doğrusunu Allah bilir.
îbn Asakir, Said b. Abdülaziz'den şöyle rivayet etti: Davud, Ümmü Hakim'in sarayı yanında Calut'u öldürmüştür. Oradaki

nehir, ayet-i kerimede sözü edilen nehirdir. Doğrusunu Allah bilir.
Cenâb-ı Allah, şöyle buyurdu:
«Andolsun, Davud'a tarafımızdan bir üstünlük verdik: "Ey dağlar, (onun yaptığı teşbihi) onunla beraber yankılayın ve ey kuşlar (sizde O'nun teşbihine katılın)!"(dedik). Ve ona demiri yumuşattık: "Geniş zırhlar yap, dokumasını ölçülü yap ve (hepiniz) iyi işler yapın. Çünkü ben, yaptıklarınızı görmekteyim" diye (vahyettik).» (Sebe',10-11.)
Bir başka ayet-i kerimede ise Cenâb-ı Allah şöyle buyurmaktadır:
«Davud'a dağları ve kuşları boyun eğdirdik. Onunla beraber teşbih ediyorlardı, Biz (bunları)yaparız. Ona, sizi, savaşır şiddetinden korumak için zırh yapmayı Öğretmiştik. Ama siz şükrediyor musunuz ki?»(el-Enbiyâ, 79-80.)
Cenâb-ı Allah, zırh örme işinde Davud'a yardım etti ki düşmanla savaşırken kendini demirden örülme zırhlarla korusun. Ayrıca Cenâb-ı Allah, zırhları ne şekilde öreceğini de ona öğretti. Ve şöyle buyurdu: "Dokumayı ölçülü yap". Yani çiviyi çok ince yapma ki kırılmasın; çok kaba yapma ki dağıtmasın".
Hasan Basrî ile Katade ve A'meş dediler ki: Cenâb-ı Allah, demiri, Davud'un elinde yumuşattı. Öyleki ateşe ve çekice ihtiyaç duymaksızın demiri elinde eğip büküyordu.
Katade'nin anlattığına göre halkalardan ilk olarak zırh yapan, Davud peygamber olmuştur. Ondan önceleri demirden tabakalar halinde zırhlar yapılırdı. İbn Şevzeb'in dediğine göre Davud peygamber, her gün bir zırh yapıp 6000 dirheme satardı. Sahih hadiste sabit olduğuna göre kişinin yediği en helal ve en temiz şey, kendi kazancıdır. Allah'ın peygamberi Davud (a.s.) da kendi eliyle kazandığım yerdi.
Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Güçlü kulumuz Davud'u an. Çünkü o, (Allah'a) çok dönerdi. Biz dağları ona ram etmiştik. Akşam sabah onunla teşbih ederler (onun yaptığı teşbihle çınlarlar)dı. (Her taraftan) toplanıp gelen kuşları da (ona ram etmiştik). Hepsi onun nağmesine katılır (beraber teşbih ederlerdi. Onun mülkünü güçlendirmiştik. Kendisine hikmet ve açık, güzel konuşma (kabiliyeti) vermiştik.» (sad, 17-20.)
İbn Abbas ile Mücahid dediler ki: Ayet-i kerimede geçen "eyd" kelimesi, taatte kuvvetli olmak, yani ibadet ve salih amelde güçlü olmak manasını ifade eder.
Katade der ki: Davud'a ibadet hususunda kuvvet verilmişti. İslâm'ı anlamada güç verilmişti. Bize anlatıldığına göre geceleyin namaz kılar, dua eder, gündüzleri de oruç tutardı. Öyleki zamanının yarısını oruçlu geçirirdi.[17]
Buharı ve Müslim'in sahihlerinde nakledilen bir hadis-i şerifte Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır:
«Allah'ın en çok sevdiği namaz, Davud'un namazıdır. Allah'ın en çok sevdiği oruç, Davud'un orucudur. O gecenin yarısında yatar, üçte birinde ibadet ederdi. Altıda birinde uyurdu. Bir gün oruç tutar, bir gün oruç tutmazdı. Düşmanla karşılaştığında da kaçmazdı» [18]
Cenâb-ı Allah, Davud peygamberle ilgili olarak şöyle buyurmuştur:
«Biz dağlan ona ram etmiştik. Akşam sabah onunla teşbih ederlerdi. (Her taraftan) toplanıp gelen kuşları da (ona ram etmiştik) . Hepsi onun nağmesine katılırdı.» (sad, 18-19.)
Bir başka ayet-i kerimede de Cenâb-ı Allah, dağlara şöyle emir veriyor:
«Ey dağlar, (Davud'un yaptığı teşbihi) onunla beraber yankılayın.»(Sebe, 10.)
Yani ey dağlar, Davud'la birlikte teşbih edin. îbn Abbas ile Mücahid ve diğer bazı müfessirler bu ayet-i kerimeyi tefsir ederken ayetin şu manaya geldiğini söylemişlerdir.
"Biz dağları ona ram etmiştik. Akşam sabah onunla teşbih ederler (onun yaptığı teşbihle çınlarlar) di". Çünkü Cenâb-ı Allah, Davud peygambere kuvvetli bir ses vermişti. Bu ses kadar başkasına kuvvetli bir ses vermiş değildi. Zebur'u terennüm ederken havada uçmakta olan kuşlar dururlardı. Onun terennümüne eşlik eder, onun teşbihlerine katılırlardı. Aynı şekilde dağlarda da onun teşbihleri ile yankılanıp çınlarlardı. Sabah akşam bu hal böylece devam ederdi. Allah'ın salâtü selamı onun üzerine olsun.[19]
Evzaî, Abdullah b. Âmir'in kendisine şöyle dediğim rivayet etmiştir. Başkasına bir benzeri verilmemiş olan güzel bir ses, Davud peygambere verilmişti. Öyle ki kuşlarla canavarlar, Zebur okurken onun etrafında halkalanıp bekleşirlerdi. Açlıktan ve susuzluktan ölünceye dek o vaziyette günlerce beklerlerdi.
Vehb b. Münebbih dedi İd: Davud'un sesini duyan herkes, raksa gelir, ayakları yerden kesilirdi. Zebur'u öylesine güzel bir sesle okurdu ki duymakta olduğumuz ezanların bile onu andırdığını söyleyemeyiz. Zebur'u okurken cinlerle insanlar, kuşlarla hayvanlar sesine gelip etrafında halkalanırlardı. Öylece bekleşirlerdi. Açlıktan ölünceye kadar yanından ayrılmazlardı.
Ebu'l-Abbas el-Medenî, Malik'in şöyle dediğini rivayet eder: Davud (a.s.), Zebur'u okumaya başladığında bekarlar aşktan vecde gelip helak olurlardı.Bu garip bir rivayettir.
Abdürrezzak, İbn Cüreyc'den rivayet ederek şöyle der: Çalgı eşliğinde okumanın hükmünü Ata'ya sorduğumda, "Bunun ne sakıncası var?" diye cevap verdi. Ubeyd b. Ömer'in şöyle dediğini işittim: Davud (a.s.), çalgı aletini eline alıp çalmaya başlar ve beraberinde de okurdu. Böyle yapmakla da ağlamak ve ağlatmak isterdi.
İmam Ahmed b. Hanbel, Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.) Ebu Musa el-Eş'arî'yi okurken görmüşti

ve şöyle demişti: «Ebu Musa'ya Davud ailesinin kavallarından biri verilmiştir.»[20]
Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir. Rasûlullah (s.a.v.), şöyle buyurdu:
«Ebu Musa'ya Davud'un kavallarından biri verilmiştir.»[21]
Ebu Osman en-Nehdî'nin şöyle dediğini rivayet ederiz: "Ud ve kaval seslerini işitmişimdir. Fakat Ebu Musa el-Eş'ari'nin sesinden daha güzel bir ses işitmiş değilim".
Davud peygamber, sesinin yumuşak ve inceliğiyle birlikte kitabı olan Zebur'u çok seri bir şekilde okurdu. Nitekim İmam Ahmed b. Han-bel'in Ebu Hüreyre'den rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:
«Okumak, Davud'a hafifleştirildi. Hayvanının eğerlenmesini emrederdi. Hayvanı eğerleninceye kadar kendisi Kur'ân'ı okumuş olurdu. Ve elinin kazancından başka birşey de yemezdi.»[22]
Bu hadis-i şerifte geçen Kur'ân kelimesinden kasıt, Allah tarafından Davud peygambere vahyedilerek indirilen Zebur'dur. Davud peygamber, aynı zamanda bir hükümdar olup tebaaları varda. Zebur'u hayvanının eğerlenmesi tamamlanmadan önce okuyup tamamlardı. Bu çok seri bir işti. Seri bir şekilde okumasına rağmen ayetlerin manaları üzerinde düşünür ve bir terennüm ile okurdu. Okurken huşuyu da ihmal etmezdi. Allah'ın salatü selamı onun üzerine olsun. Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Ve Davud'a Zebur'u verdik.» (en-Nisâ,ı 63.)
Zebur, bilinen meşhur bir kitaptır. İbn Kesir Tefsirimizde Ahmed b. Hanbel'den naklettiğimiz bir hadiste anlatıldığına göre bu kitap, rama-zan-ı şerif ayında nazil olmuştur. İçinde bilinen bazı öğüt ve hikmetler vardır. Yüce Allah buyuruyor ki:
«Onun mülkünü güçlendirmiştik. Kendisine hikmet ve açık, güzel konuşma (kabiliyeti) vermiştik.» csad, 20,)
Yani Davud'a büyük bir mülk ve hakimiyet ile geçerli bir hüküm vermiştik.
İbn Cerir ile İbn Ebi Hatîm, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: İki adam davalaşmak üzere Davud peygamber gittiler. Aralarındaki dava konusu bir sığırdı. Adamlardan birisi, diğerinin kendisinden bir sığır gasbetmiş olduğunu iddia etti. Davalı, bu iddiayı reddetti. Davud, aralarında hüküm verme işini geceye erteledi. Gece olunca Cenâb-ı Allah kendisine davacıyı öldürmesini vahyetti. Sabah olunca davacıya Davud şöyle dedi: "Doğrusu, Cenâb-ı Allah seni öldürmemi bana vahyetti. Mutlaka seni öldüreceğim. Bu davan hususunda bana söyleyeceğin birşey var mıdır?".
Davacı şöye dedi: "Ey Allah'ın peygamberi, andolsun ki ben bu davamda haklıyım, yalnız daha önce ben bu davalının babasını öldürmüştüm".
Davacının böyle demesi üzerine Davud peygamber emir vererek davacıyı öldürttü. Bunun üzerine Davud peygamberin îsrailoğulları arasında şanı cidden büyüdü. İtibarı arttı. Herkes ona büyük bir saygı ve tazim göstermeye başladı. İbn Abbas, «O'nun mülkünü güçlendirmiştik. Kendisine hikmet (peygamberlik) ve açık, güzel konuşma (kabiliyeti) vermiştik.» ayet-i kerimesinden kastedilen mananın bu olduğunu söylemiştir.
Şureyh, Şa'bi, Katade, Ebu Abdurrahman es-Sülemî ile diğerleri demişler ki: Ayet-i kerimede geçen açık ve güzel konuşma kabiliyetinden kasıt, davaları iyice ve adilce sonuçlandırıp şahitlere ve yeminlere itibar etmektir. Bununla da şu kuralı kas de tmişl erdir: "Davacının belge getirmesi, inkar edenin de yemin etmesi gerekir".
Mücahid ile Süddî dediler ki: Ayet-i kerimede geçen güzel ve açık konuşma kabiliyetinden kasıt, yargıyı adilce yapıp anlamaktır. Ayrıca Mücahid, bunun, güzel ve açık seçik konuşarak doğru hüküm vermek olduğunu da ifade etmiştir. İbn Cerir de bu sözü benimsemiştir.[23]
Vehb b. Münebbih dedi ki: îsrailoğulları arasında kötülük ve yalancı şahitlik çoğalınca davaları halletmesi için Davud peygambere bir zincir verildi. Bu zincirin bir ucu gökte, diğer ucu da Kudüs'te Mescid-i Ak-sa'mn yanı başındaki kayalıkta idi. Altından yapılmıştı. İki kişi davalaştüdannda haldi olan bu zincire ulaşabilir, diğeri ise ulaşamazdı. Bu hal epey zaman böylece devam etti. Nihayet adamın birisi, bir başkasının yanma emanet olarak inci. bırakmıştı. Fakat bir süre sonra emanetçi, yanına bırakılan inciyi inkar etti. Bir baston alıp içini oyarak incileri içine yerleştirdi. Davalaşmak üzere kayalığın yanındaki zincire geldiklerinde davacı, yani inci sahibi, haldi olduğunu ispatlamak için elini zincire uzattı ve zinciri yakaladı. Davalıya (emanetçiye), "Sen de elini zincire uzat." denildiği zaman incileri içinde saklamış olduğu bastonu davacıya vererek elini zincire doğru uzattı, uzatırken de şöyle dedi: "Allah'ım, sen de biliyorsun ki ben incileri sahibine vermişim." Böyle deyince elini zincire uzattı ve zinciri yakalayıverdi. Daha sonra bastonu inci sahibinden geri aldı. İsrailoğullan bu durumda büyük bir zorlukla karşılaştılar ve davayı nasıl halledeceklerini bilemediler. Bunun üzerine o zincir derhal aralarından çekiliverdi.
«Sana davacıların haberi geldi mi? Hani odasının duvarına tırmanmışlardı. Davud'un yanma girmişlerdi de (Davud) onlardan korkmuştu. "Korkma, dediler. Biz iki davacıyız. Birimiz, ötekinin hakkına saldırdı. Şimdi sen aramızda hak ile hükmet. Zulmetme, bizi yolun ortasına (adalete) götür. Bu kardeşimin doksandokuz koyunu var. Benimse bir tek koyunum var. Böyle iken: " Onu da bana ver." dedi. Ve konuşma da bana ağır bastı (onunla baş edemedim)". (Davud) dedi ki: "Andolsun (o), senin koyununu kendi koyunlarına katmayı istemekle sana zulmetmiştir. Zaten (mallarım birbirine) karıştıran (ortak)lann çoğu, birbirine zulmederler. Yalnız inanıp iyi işler yapanlar bunun dışındadır ki, onlarda ne kadar azdır!". Davud, (bu hükümle) kendisim denediğimizi (kendisine bir bela vereceğimizi) sandı da Rabbinden mağfiret diledi. Eğilerek secdeye kapandı ve tevbe edip (bize) döndü. Biz de ondan bunu affettik. Yanımızda onun bir yakınlığı ve güzel bir geleceği vardır.» (Sâd, 21-25.)
Selef ve haleften bir çok tefsirciler, bu ayetle ilgili olarak bir çok kıssa ve haberler nakletmişlerdir ki bunların çoğunluğu

israiliyattır. Bir kısmı da kesin şekilde yalanlanmıştır. Kıssayı sadece Kur'ân-ı Kerim'den nakletmekle yetinerek diğer israiliyat haberlerini aktarmayı uygun görmedik. Allah dilediğini dosdoğru yola iletir,

Sâd süresindeki secdenin, aslî tilavet secdelerinden mi, yoksa şükür secdesinden mi olduğu hususunda imamlar ihtilaf etmişlerdir. Ve bu hususta iki görüş ileri sürülmüştür.

Buharî, avamın şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Sâd süresindeki secdeyle ilgili olarak Mücahid'e fikrini sordum, bana şöyle dedi: İbn Ab-bas'a neden bu ayeti okurken secde ettin? diye sordum. Bana: «Onun soyundan Davud ve Süleyman'a (yo gÖstermiştik).»(cî-En'âm, 84). «İşte onlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların yoluna uy.» (ei-En'âm, öo.) ayet-i kerimelerini okumadın mı? Davud da, peygamberinizin kendisine uymakla emrolunduğu kimselerdendir. Bu ayet-i kerimeyi okurken Davud peygamber secde etmiştir. Buna uyarak Rasûlullah da secde etmiştir." diye karşılık verdi.»[24]

İmam Ahmed b. Hanbel, İbn Abbas'm, Sâd süresindeki secde ile ilgili olarak şöyle dediğini rivayet etmiştir:

«Bu, aslî secde ayetlerinden değildir. Ancak bu ayetin okunması esnasında Rasûlullah'm secde ettiğini görmüşümdür.»

Bir başka rivayette de îbn Abbas şöyle der: Peygamber (s.a.v.), Sâd süresindeki secde ayeti esnasında secde yapmış ve şöyle demiştir: «Davud tevbe için bu ayet yanında secde etmiştir. Biz ise, şükür için secde ediyoruz.»[25]

Ebu Davud, Ebu Said cl-Hudrî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Rasûlullah (s.a.v.) minberde iken Sâd sûresini okumuş secde ayetine geldiğinde inerek secde etmiştir. Beraberindekiler de kendisiyle birlikte secde etmiştir. Başka bir gün jâne aynı sûreyi okurken yine secde ayetine geldiğinde orada bulunan insanlar secde etmeğe hazırlanmış ve ayağa kalkmışlardı. Peygamber Efendimiz onların secdeye hazırlandıklarım görünce şöyle demişti: "Bu, bir peygamberin tevbesidir. Ancak sizin secde etmeye hazırlandığınızı gördüm". Böyle dedikten sonra minberden inip secde etmiştir.»[26]:iİmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Said el-Hudrî'nin rüyasında Sâd sûresini yazmakta olduğunu gördüğünü rivayet eder. Rüyasında bu sûreyi yazarken secde ayetine geldiğinde elinde-ld kalemin, hokkanın ve yanındaki herşeyin derhal secdeye kapandıklarım görmüş. Ebu Said, bu rüyasını Peygamber Efendimiz'e anlatmış, bundan sonra da Sâd süresindeki secde ayetini her okuyuşunda secde edermiş".

Tirmizî ile îbn Mace, İbn Abbas'm şöyle dediğim rivayet etmişlerdir. «Adamın biri Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in yanma gelerek şöyle demiş: "Ey Allah'ın Rasûlü! Ben rüyada kendimi bir ağacın arkasında namaz kılarken gördüm. Secde ayetini okuduğumda benimle birlikte ağaç da secdeye kapandı. Ağacın secde halinde iken şöyle dediğini işittim: Allah'ım bu secde vesilesi ile kendi katmda benim için sevap yaz. Ve bunu benim için bir azık kıl. Bu sebeble de günahlarımı düşür. Kulun Davud'dan kabul ettiğin gibi benden de bu secdemi kabul buyur".

İbn Abbas der ki: Bu adam Peygamber Efendimiz'e böyle dedikter sonra Peygamber (s.a.v.) Efendimiz kalkarak Sâd süresindeki secde ayetini okudu, sonra da secdeye kapandı. Ve o adamın naklettiği gib secdeye kapanmış olan ağacm secde halindeki sözlerini aynen tekrarladığını işittim»[27]

Bazı tefsircilerin anlattığına göre Davud peygamber, kırk gün müddetle secdede kalmıştır. Mücahid ile Hasen ve diğerleri de böyle demişlerdir. Bu konuda merfu bir hadisde varid olmuştur. Ancak bu hadis, Yezid er-Rekaşî'nin rivayetlerindendir ki o da rivayeti metruk olan zayıf bir ravidir.

Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Biz de ondan bunu affettik. Yanımızda onun bir yakınlığı ve güzel bir geleceği vardır.» (Sâd, 25.)

Yani kıyamet gününde o, bizim yakınımızda olacak ve yüksek derecelere ulaşacaktır. Nitekim bir hadis-i şerifde de şöyle buyurulmuştur:

«Adaletli kimseler, Rahman'm sağ tarafında, nurdan minberler üzerinde bulunacaklardır. Bu gibi kimselerin her iki eli de sağ el gibidir. Bunlar, kendi aile bireyleri ile idareleri altında bulunan kimselere adaletle hükmederler».

İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Said el-Hudrî'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir:

«Kıyamet gününde Allah'ın en çok sevdiği ve makam bakımından kendisine en yakın olan insan, adaletli hükümdardır. Yine kıyamet gününde Allah'ın en çok buğzettiği ve şiddetle azapl andırdığı kimse de, zalim hükümdar olacaktır.»[28]

İbn Ebi Hatim, «Yanımızda onun bir yakınlığı ve güzel bir geleceği vardır.» ayet-i kerimesiyle ilgili olarak Malik b. Dinar'ın şöyle dediğim rivayet etmiştir: Davud (a.s.), kıyamet gününde Arş'm direği yanında dikilip duracaktır. Cenâb-ı Allah kendisine şöyle buyuracaktır: "Ey Davud! Dünyada beni övdüğün gibi şu güzel ve ince sesinle, bugün de beni öv". Davud şöyle diyecek: "Nasıl yapabilirim ki? Sesimi elimden almışsın". Cenâb-ı Allah buyuracak ki: "Sesini bu gün sana geri veriyorum". Bunun üzerine Davud (a.s.), yüksek sesle Cenâb-ı Allah'ı Övecek ve bu sesinin tesiri ile Cennet ehli, nimetlerini istifrağ edeceklerdir.

«Ey Davud, biz seni yeryüzünde (senden öncekilerin yerine) hükümdar yaptık. İnsanlar arasında adaletle hükmet, keyf (in)e uyma, sonra bu, seni Allah'ın yolundan saptırır. Allah'ın yolundan sapanlara, hesap gününü unuttuklarından dolayı onlara çetin azap vardır.» (Sâd, 26.)

Bu, Allah'ın Davud peygambere yaptığı bir hitaptır, ama bununla idareciler ve hakimler kasdedilmektedir. Bu ayet-i kerime ile Cenâb-ı Allah, onlara adaletli olup hakka tâbi olmalarını emretmektedir. Başka şeylere, heva, heves ve görüşlerine uymamalarını tavsiye etmektedir. Haktan ve adaletten ayrılıp başka şeylerle hükmedenleri tehdit etmektedir. Zamanında Davud peygamber, adalet timsali idi. İnsanlar için muazzam bir örnek teşkil etmekteydi. Çokça ibadet ederek Allah'a türlü vesilelerle

yaklaşmaya çalışırdı. Gece ve gündüz bütün vakitlerini çoluk çocuğuyla birlikte ibadetle geçirirdi. Nitekim Cenâb-ı Allah, şöyle buyuruyor: «Ey Davud ailesi, şükredin! Kullarımdan şükreden azdır.»(Sebc',13.)

Ebu Bekir b. Ebi'd-Dünya, Ebu'l-Celed'in şöyle dediğini rivayet eder: Davud peygamberin meselesini okudum. O şöyle demişti: 'Ta Rab-bi, sana nasıl şükredebilirim ki? Sana şükretmeye ancak nimetlerinle ulaşabilirim". Böyle demesi üzerine Cenâb-ı Allah, kendisine şöyle vah-yetmişti: "Ey Davud, bilmezmisin ki sende olan herşey, benim sana vermiş olduğum nimetlerdir?". Bu uyarı üzerine Davud şöyle demişti: "Evet, öyledir ya Rabb". Cenâb-ı Allah da kendisine şu karşılığı vermişti: "İşte böyle yapmanla senden razı ve hoşnut olurum".

Beyhakî, İbn Şihab'm şöyle dediğim rivayet eder: "Zatının üstünlüğüne, heybet ve azametinin yüceliğine layık bir şekilde Allah'a hamdol-sun". Davud'un böyle demesi üzerine Cenâb-ı Allah, ona şöyle vahyet-mişti: "Ey Davud! Doğrusu sen, hafaza meleklerini yordun".

"Zühd" adlı kitapda Abdullah b. Mübarek, Vehb b. Münebbih'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Davud ailesinin hikmetlerinden bazıları şunlardır: Akıllı kimsenin dört saatten gafil kalmaması gerekir: Bir saatte, Rabbine münacaatta bulunmalıdır. Bir saatte, nefsini sorguya çekmelidir. Bir saatte, ayıplarını kendisine bildirecek ve nefsini doğrulayacak kardeşleriyle buluşmalıdır. Bir saatte de, nefsi ile lezzetlerini helal dairesinde başbaşa bırakmalıdır. Çünkü bu saatte nefsini dinçleş-tirerek, kalbini zindeleştirerek diğer saatlerdeki görevlerini yapmak için kuvvet bulur.

Akıllı kimsenin, zamanım bilmesi, dilini muhafaza etmesi ve kendi durumuna yönelip ilgilenmesi gerekir.

Akıllı kimse, sadece üç şeyi amaç edinmelidir:

1- Ahireti için azık elde etmeye bakmalıdır.

2- Dünya maişetini temin etmeye bakmalıdır.

3- Haram olmayan lezzetleri tatmalıdır.

Harız İbn Asakir, Davud peygamberin özelliklerini anlatırken birçok güzel huylarından bahsetmiş, bu arada şu sözünü de nakletmiş tir: 'Yetim için şefkatli bir baba gibi ol. Şunu iyi bil ki, ne ekersen onu biçersin,. Kötülük ekersen diken biçersin."

Halk içinde ahmakça konuşan hatip, cenazeyi görürken şarkı söyleyen şarkıcı gibidir. Zenginlikten sonra yoksul düşmek, ne kadar çirkin-se, doğru yola kavuştuktan sonra sapıklığa düşmek bundan daha çirkindir. Halk içinde senin aleyhinde söylenmesini istemediğin şeylere dikkat et. Yalnız başına kaldığın zaman da bu işleri yapma. Yapamayacağın şeyi kardeşine vadetme. Çünkü böyle yapman, onu sana düşman eder.

Muhammed b. Sad, Afren'in kölesi Ömer'den rivayet ederek Yahudilerin, Rasûlullah (s.a.v.)'ın kadınlarla evlendiğini gördüklerinde şöyle dediklerini rivayet eder: Yemekten doymayan şu adama bakın hele! Allah'a andolsun ki bunun maksadı, sadece kadınlardır.

Hanımlarının çokluğunu çekemediler, bu sebeble onu ayıpladılar ve şöyle dediler: Eğer peygamber olsaydı, kadınlara rağbet etmezdi. Bu hususta en çok ileri gidenlerden biri Huyey b. Ahtab'dı. Cenâb-ı Allah, onları yalanladı ve peygamberine lütufda bulunup bol bol in'âmda bulunduğunu onlara haber verip şöyle buyurdu:

«Yoksa Allah'ın lütfundan insanlara (yani Rasûlullah'a) verdiği için onları kıskanıyorlar mı? Oysa biz İbrahim ailesine de kitap ve hikmet vermiş ve onlara büyük bir mülk bağışlamıştık.» (en-Nisa, 54,)

Yani Allah'ın, Davud oğlu Süleyman'a verdiklerini kıskanıyorlar mı? Onun, 1000 zevcesi vardı. 700'ü mehirli, 300 u de cariye idi. Davud peygamberin de 100 zevcesi vardı. Bunlardan biri de Uriya'nın hanımı idi. Uriya'nın hanımından Süleyman doğmuştur. Malum fitneden sonra Davud peygamber, Uriya'nın hanımı ile evlenmiştir.

Bu sayılan nimetler, Muhammed (s.a.v.)'e verilen nimetlerden el-betteki daha çoktur.

Kelbî de buna benzer bir rivayette bulunmuş olup bu rivayetinde Davud peygamberin 100 zevcesi olduğunu, Süleyman'ın da 300'ü cariye olmak üzere 1000 zevcesi olduğunu söylemiştir.

Hafız, Tarihinde Sadkatü'd-Dımışkî'nin hayat hikayesini anlatırken şöyle bir rivayette bulunur: Adamın birisi, İbn Abbas'a oruç hakkında bir soru sorar: İbn Abbas ona şöyle der: "Sana, yanımda gizli kalmış bir hadis nakledeceğim, dilersen sana Davud'un orucunu anlatayım. O, gündüzleri oruç tutar, geceleri ibadet ederdi. Bahadırdı. Düşmanla karşılaştığında cepheden kaçmazdı. Gün aşırı oruç tutardı".

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«Oruçların en faziletlisi, Davud'un orucudur».

Zebur'u yetmiş türlü sesle okurdu. Geceleyin öyle namaz kılardı ki bir rek'atmda hem kendi nefsini ağlatır, hem de onun bu ağlayışını görüp duyan herşey ağlardı. Hasta ve kederli kimseler, onun sesi ile iyileşirlerdi.

Dilersen sana onun oğlu Süleyman'ın orucunu da anlatayım. Süleyman; ayın evvelinden üçgün, ortasından üçgün, sonundan da üçgün oruç tutardı. Ayın başını oruçla açar, ayı oruçla ortalar, ayı oruçla niha-y etlendirir di.

Dilersen sana iffetli ve bakire Meryem oğlu İsa'nın orucunu da anlatayım. O, bütün zamanını oruçla geçirir, arpa ekmeği yer, laldan örülme giysiler giyerdi. Bulduğunu yer, bulamadığını da araştırmazdı. Ne ölecek çocuğu, ne de yıkılacak evi vardı. Nerede akşam olursa ayaklarını yanyana getirip ayağa kalkar ve sabah oluncaya kadar namaz kılardı. İyi bir nişancı idi. Vurmak istediği bir av, onun elinden kurtulamazdı, îsrailoğullamııı meclislerine uğrar, ihtiyaçlarına giderirdi.

Dilersen sana onun anası îmran kızı Meryem'in orucunu da anlatayım. O, birgün oruç tutar, iki gün tutmazdı.

Dilersen Arabî ve ümmî peygamber olan Muhammed (s.a.v.)'in orucunu da sana anlatayım. O, her aydan üç gün oruç tutar ve:

«Bu bütün zamanı oruçlu geçirmek gibidir.» derdi. [29]

Davud Peygamberin Ömrü Ve Vefat Şekli

Adem peygamberin yaratılışına dair hadisleri naklederken demiştik ki, Adem'in zürriyeti, belinden çıkarıldığı zaman aralarında peygamberleri gördü. Peygamberler arasında parlak şimali bir adam gördü ve: "Ey Rabbim! Bu kimdir?" diye sordu. Cenâb-ı Allah da, "Bu, senin oğlun Davud'tur." diye cevap verdi.
Adem dedi ki: 'Ya Rab, bunun Ömrü ne kadar olacaktır?".
Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Altmış yıl olacaktır?".
Adem dedi ki: "Ya Rab, bunun ömrünü artır".
Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Hayır, olmaz. Ancak senin ömründen alıp onunkine katarım".
Adem peygamberin ömrü 1000 sene idi. Cenâb-ı Allah, onun ömründen kırk yılı alıp Davud'unkine ekledi. Bu hesaba göre Adem'in ömrü nihayete erdiğinde Ölüm meleği, ruhunu teslim almak için yanma geldi. Adem: "Daha benim kırk yılım var." dedi. Ve kendi ömründen kırk yılı Davud'a bağışlamış olduğunu unuttu. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, Adem'm ömrünü yine 1000 seneye, Davud'unkini de 100 seneye tamamladı.
Bunu, İbn Abbas'dan Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir.[30]
İbn Cerir dedi ki: Ehl-i Kitabın iddiasına göre Davud peygamberin ömrü, yetmiş yedi senedir. Ben derim İd bu, onlara gere çevrilen bir yanlışlıktır. Onlar, Davud'un hükümdarlık süresinin de kırkyıl olduğunu söylemişlerdir. Bu, kabul edilebilir. Çünkü bizim nezdimizde buna aykırı düşecek bir nakil mevcut değildir. Aynca bunu doğrulayacak bir dayanağımız da yoktur.
Davud peygamberin-vefatına gelince bununla ilgili olarak "Müsned' adlı eserinde İmam Ahmed şöyle demiştir: Kubeyse, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Rasûlullah(s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Davud peygamberde aşırı derecede bir namus gayreti ve kıskançlık vardı. Evden çıkarken bütün kapıları kilitler, dönünceye kadar ailesinin yanına kimseler giremezdi. Yine günün birinde evden çıkıp kapıları kilitledi. O esnada hanımı çıkıp evin odalarını kontrol etti. Bir de baktı ki evin tam orta yerinde bir adam duruyor. Evdekilere hitaben şöyle dedi: "Kapılar kilitli olduğu halde bu adam evin içine'nereden geldi. Vallahi Davud'u utandıracağız. Bilahare Davud eve gelince adamın hâlâ evin ortasında durmakta olduğunu gördü. Ona, "Sen kimsin?" diye sordu. Adam şu karşılığı verdi: "Ben, hükümdarlardan korkmayan ve engellerden etkilenmeyen kimseyim". Davud ona şöyle dedi: "Öyle ise vallahi sen, ölüm meleğisin. Allah'ın emri başımız üzerinedir". Daha bir süre bekledikten sonra ölüm meleği onun ruhunu teslim aldı. Cenazesi yıkanıp kefenlendikten ve teçhiz işlemleri tamamlandıktan sonra güneş doğdu. Oğlu Süleyman, kuşlara: "Davud'un cesedini gölgelendirin." diye buyruk verdi. Akşama kadar kuşlar, onu gölgelendirdiler. Bunun üzerine Süleyman, kuşlara: "Kanatlarınızı artık toplayın." diye emir verdi.»
Ebu Hüreyre der ki: Bu hadisi anlatırken Rasûlullah (s.a.v.), kuşların Davud'un cesedi üzerinde nasıl kanat açıp yumduklarını göstermek için ellerini birbirine vurdu. Sonra ellerini yumdu. O gün, üzerinde uzun kanatlı doğanlar gölge yapmışlardı.
Süddî, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Davud (a.s.), ansızın öldü. Ölümü, cumartesi günü olmuştu. Kuşlar, onun cesedini gölgelendirmişlerdi".
İshak b, Bişr, Hasen'in şöyle dediğini rivayet eder: "Davud (a.s.), 100 yaşında iken bir çarşamba günü ansızın ölmüştür".
Ebu's-Seken el-Hicrî ise şöyle demiştir: "İbrahim Halil, ansızın vefat etmiştir. Davud, ansızın vefat etmiştir. Oğlu Süleyman da ansızın vefat etmiştir. Allah'ın salat-ü selâmı hepsinin üzerine olsun."[31]
Bazılarından rivayet edildiğine göre ölüm meleği, mihraptan inmekte iken Davud'a gelmişti. Davud ona şöyle demişti: "Bırak beni, ya mihraptan ineyim ya da mihraba tekrar çıkayım". Ölüm meleği ona şöyle demişti: "Ey Allah'ın peygamberi! Seneler, aylar, eserler ve rızıklar tükendi. Artık ecelin geldi". Bunun üzerine Davud peygamber, mihrabın merdivenleri üzerinde iken secdeye kapandı. Ölüm meleği de secde halinde onun ruhunu teslim aldı.
İshak b. Bişr, Vehb b. Münebbih'in şöyle dediğini rivayet eder: İnsanlar, Davud peygamberin cenazesinde hazır bulundular, bir yaz gününde güneşin altında oturup bekleştiler. O gün Davud'un cenazesine 40.000 rahip katılmıştı. Ayrıca diğer insanlar da hazır bulunmuşlardı. Rahiplerin üzerlerinde bornozları vardı. İsrailoğulları, Musa ve Harun'dan başka hiç kimseye Davud kadar yanmamıştı. Onun ölümü nedeniyle şiddetli bir teessüre kapılmışlardı. Cenaze merasimine katılanlar güneşin hararetinden çok eziyet görmüşlerdi. Davud'un oğlu Süleyman peygambere, sıcağa karşı kendilerine bir siper yapmasını rica et-SSayman da çıkıp kuşlara seslendi. Kuşlar onun emnne icabet ederek gelip insanları gölgelendirdiler. Semanın her tarafmda saf tutaS bulut grbi bir sürü meydana getirerek insanları guneşm sıcaksı korudular. Öyleki, her taraftan rüzgar esintileri durdurul-^^ Bunun üzerine insanlar sıkıntıdan ölecek hale geldiler. Süleyman peygambere , kendilerine biraz rüzgar estirmesi için rica ettiler.Süleyman da kuşlara emir vererek rüzgarın geleceği tarafı açmalarını ve sadece güneş ışığının gelmekte olduğu tarafı kapatmalarını söyledi. Kuşlarda emri yerine getirdiler ve insanlar esintli bir gölge altında kaldılar Böylece orada bulunan halk ilk olarak Süleyman'ın saltanatını görmüş oldular.
Hafız Ebu Yala, Ebu Derda'dan rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)ın Sb-ıSŞahabı arasından kab.edip aldı. Onlar da fitneye düşmediler ve din değiştirmediler. Mesih'in (Isa nın) ashabı da 200 sene müddetle onun yolundan yürüyerek şeriatını tatbik

ettiler». Bu garip bir hadistir. Doğrusunu Allah bilir. [32]

Davud Oğlu Süleyman Peygamberin Kıssası

Hafiz İbn Asakir dedi ki: Süleyman peygamber, İşa oğlu Davud'un oğludur. İşa, Abir oğlu Uveyd'in oğludur. Abir, Nahşan oğlu Salamon'un oğludur. Nahşon, İrem oğlu Aminâ Adab'm oğludur. İrem, Faris oğlu Hasron'un oğludur. Paris, Yakub oğlu Yahoza'mn oğludur. Ya'kub, İbrahim oğlu İshak'm oğludur. Yani peygamber oğlu peygamberdir.[33]
Bazı eserlerde anlatıldığına göre o, Şam'a girmiştir. İbn Makule der ki, Davud'un dedelerinden biri de Faris'tir.
İbn Makule, îbn Asakir'in anlattığına yakın bir nesebi, Davud'a nis-bet etmiştir.
Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Süleyman, Davud'a mirasçı oldu (Davud'un peygamberliği, ilmi ve mülkü Süleyman'a kaldı). Dedi ki: "Ey insanlar, bize kuşların dili öğretildi. Ve bize her şeyden (bolca bir pay) verildi. İşte bu, açık bir lütuftur.» (en-Neml, 16.) Yani Süleyman, peygamberlik ve hükümdarlık bakımından Davud'a mirasçı oldu. Buradaki mirasçıhktan kasıt, mal mirasçılığı değildir. Çünkü Davud'un, Süleyman'dan başka oğulları da vardı. Onun malı, sadece Süleyman'a miras olarak kalacak değildi. Ayrıca sahih hadisde sabit olduğuna göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Biz miras bırakmayız, terekemiz sadakadır».
Bir başka hadis-i şerifte de Peygamber (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır:
"Biz peygamberler topluluğu, miras bırakmayız.»[34]
Doğru konuşan ve sözü tasdik edilen Efendimiz, peygamberlerin mallarının miras olarak bırakılmayacağını haber vermiştir. Bilakis onların bıraktıkları mallar, kendilerinden sonra yoksullara ve ihtiyaç sahiplerine sadaka olarak verilir. Malları, sadece akrabalarına tahsis edilmez. Çünkü onlara göre dünya, pek basit ve değersizdir. Nitekim onları insanlara üstün kılıp seçerek peygamber olarak gönderen ve fazi-letlendiren Allah katında da dünya, pek basit ve değersizdir.
Süleyman peygamber halka şöyle demişti: "Ey insanlar, bize kuşların dili öğretildi ve bize her şeyden (bolca bir pay) verildi".
Yani Süleyman peygamber kuşların dillerini bilirdi. Onların ne demek istediklerini insanlara açılılardı. Hafiz Ebu Bekir el-Beyhakî, Ebu Malik'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Süleyman peygamber, yoldan geçerken erkek bir serçenin, dişi bir serçenin etrafında dolanmakta olduğunu gördü.. Yanında bulunanlara: "Bu erkek serçenin ne dediğini biliyor musunuz?" diye sorunca etrafindakiler de: "Ne diyor ey Allah'ın peygamberi?" diye karşılık verdiler. Süleyman peygamber şöyle dedi: "Erkek serçe, dişi serçeyi istiyor ve ona diyor ki: Benimle evlenirsen seni, Şam'ın dilediğin evine yerleştiririm!". Çünkü Şam'ın evleri güzel taşlarla inşa edilmiştir. Oralara herkes giremez. Ancak bir dişi ile evlenmek isteyen, her erkek, mutlaka yalan söyler.
Aynı şekilde Süleyman peygamber, diğer hayvanların ve yaratıkların dillerini de bilirdi. «Bize her şeyden (bolca bir pay) verildi.» ayet-i kerimesi de buna delâlet etmektedir. Yani bir hükümdarın ihtiyaç duyduğu teçhizat, âlet, asker, ordu, insi ve cinni topluluklar, kuşlar, canavarlar, gezip dolaşmakta olan şeytanlar, ilimler ve anlayışlar ile konuşan ve konuşmayan yaratıkların kalplerindeki duygularla düşünceler hakkında bilgi bize verildi. "Bu, apaçık bir lütuftur". Yani göklerle yeri yaratan Allah taraûndan bize bahşedilen bir lütuftur. Nitekim Cenâb-ı
Allah buyurdu ki:
«Süleyman'ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan orduları toplandı. Hepsi bir arada düzenli olarak sevkediliyordu. Karınca vadisine geldikleri zaman bir karınca: "Ey karıncalar, dedi. Yuvalarınıza girin ki Süleyman ve orduları farkında olmayarak sizi ezmesinler". (Süleyman) onun sözüne gülümseyerek dedi ki: "Rabbim; bana, anama ve babama lütfettiğin nimete şükretmemi, senin beğeneceğin faydalı bir iş yapmamı gönlüme ilham et. Ve rahmetinle beni iyi kullarının arasına sok."» (en-Neml, 17-19.)
Yüce Allah, kulu ve peygamberi Davud oğlu Süleyman'ın bir gün erkanı ile birlikte bütün insanlar, cinler ve kuşlarla birlikte bineğine binip yola çıktığını haber veriyor. Maiyyetindeki insanlar, cinler ve kuşlar beraberinde seyrediyorlardı. Kuşlar kanatlarıyla onu sıcaktan koruyorlardı. İnsanlarla cinlerden ve kuşlardan müteşekkil ordu birliklerinin başlarında kumandanları vardı. Ordu, nizam ve intizam içinde yürüyordu. Kimse kimseyi geçmiyordu. Herkes yerini muhafaza ediyor ve hiç kimse geride kalmıyordu. Karınca vadisine geldikleri zaman bir karınca: "Ey karıncalar, dedi. Yuvalarınıza girin ki Süleyman ve orduları farkında olmayarak sizi ezmesinler".
Ayet-i kerimede sözü edilen karınca, diğer karıncaları Süleyman ve askerlerinin, farkında olmayarak kendilerini ezmelerine karşı tedbir almak üzere uyardı. Vehb b. Münebbih'in anlattığına göre Süleyman peygamber, Taif vadisinde büyük bir tahtırevanın üzerinde oturmakta iken bu karınca onun yanın lan geçmiş, adı da Ceres'miş. Topal olan bu karınca, Şeysban oğullan kabilesine mensup olup bir kurt kadarmış. Bütün bunlar üzerinde ihtilaf vardır. Aksine bu ayet-i kerimeden de anlaşıldığı gibi o, süvari vaziyette iken karınca da omuzu üzerinde imiş. Bazılarının iddia ettikleri gibi bu tahtırevan üzerinde değilmiş. Eğer öyle olsa idi karıncaya ondan taraf bir eziyet gelmezdi. Karınca da ayaklar altında ezilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmazdı. Çünkü tahtırevanda, ihtiyaç duydukları askerler, atlar, develer, yükler, çadırlar, davarlar ve bütün bunların üzerinde kuşlar vardı. Nitekim Allah, izin verirse bunu ileride de açıklayacağız.
Özetle, Süleyman peygamber, ayet-i kerimede sözü edilen karıncanın, kendi topluluğuna doğru görüşü ve iyi akıbeti telkin

edişini anlamış olduğundan dolayı sevinç ve ferah içinde tebessüm etmişti. Onun konuşmasını, Cenâb-ı Allah'ın sadece kendisine bildirmiş olmasından dolayı kıvanç duymuştu. Yoksa durum, bazı cahillerin iddia ettikleri gibi değildir. Güya hayvanlar, Süleyman peygamberden önce konuşurlar ve insanlara hitapta bulunurlarmış! Nihayet Süleyman peygamber, onlardan söz alarak ağızlarını kapatmış ve artık ondan sonra insanlarla konuşmaz olmuşlar.

a Böyle bir şeyi ancak bilgisiz kimseler iddia edebilirler. Eğer gerçek böyle olsaydı karıncanın konuşmasını anlaması nedeniyle Süleyman peygamberin, diğer insanlara karşı bir üstünlüğü söz konusu olmazdı. Çünkü daha önceden de bütün insanlar, hayvanların dillerini bu iddiaya göre bilirlermiş. Hayvanların kendisinden başka insanlarla konuşmayacaklarına dair ahidlerini almış olmasından Süleyman peygamberin elde edilebileceği bir fayda yoktur. Bu sebebledir İd Süleyman peygamber, Rabbine şöyle yalvarmıştı: "Rabbim, bana ve anama, babama lütfettiğin nimete şükretmemi, senin beğeneceğin faydalı bir iş yapmamı gönlüme ilham eyle. Ve rahmetinle beni iyi kullarının arasına sok".

Süleyman peygamber Cenâb-ı Allah'tan, kendisine bahşetmiş olduğu nimetlere ve diğer insanlardan ayrı olarak kendisine lütfettiği meziyetlere karşı şükretmeyi ve salih amel işlemeyi, ayrıca vefat ettikten sonra da salih kullarla birlikte kendisini hasretmesini Cenâb-ı Al1 lah'dan diledi. Allah da bu dileğini yerine getirdi.

Ayet-i kerime'de geçen Süleyman peygamberin ana ve babasından kasıt, babası Davud ile anasıdır. Anası, Allah'a ibadet eden saliha kadınlardan biri idi. Nitekim Senid b. Davud, Cabir'den rivayet ederek Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Davud'un oğlu Süleyman'ın anası şöyle demişti: "Ey oğulcuğum! Geceleyin fazla uyuma. Çünkü geceleyin fazla uyumak, kulu kıyamet gününde fakir bırakır."»[35] Abdurrezzak, Zührî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Davud oğlu Süleyman peygamber, arkadaşlarıyla birlikte yağmur duası için çöle çıktılar. Yolda bir karınca gördüler. Karınca ayaklarından birini kaldırarak Cenâb-ı Allah'a yağmur yağdırması için dua ediyordu. Süleyman, arkadaşlarına: "Geri dönelim; yağmur yağdınlacaktır. Çünkü bu karınca Cenâb-ı Allah'a yağmur yağdırması için dua ediyordu. Ve dileği de kabul edildi." dedi.

îbn Asakir'in rivayetine göre Ebu Hüreyre, Rasûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu işitmiş:

«Peygamberlerden biri, insanlarla birlikte yağmur duası için dışarı çıkmışlardı. Yolda iken bir karıncanın, ayaklarından birini semaya kaldırmış olduğunu gördüler. Peygamber (etrafında bulunanlara) şöyle dedi: "Geri dönün, şu karıncanın yüzü suyu hürmetine dileğimiz kabul edildi."»[36]

Süddî dedi ki: Süleyman peygamber zamanında insanlara kıtlık geldi. Süleyman peygamber halka, yağmur duasına çıkmaları için emir verdi. Duaya çıktılar. Yolda iken bir karıncanın iki ayak üstüne dikilip ellerini açarak şöyle dua ettiğini gördüler: "Allah'ım, ben senin yaratıklarından biriyim. Biz senin lütfuna muhtacız".

Karıncanın bu duası üzerine Cenâb-ı Allah, üzerlerine sağanak halinde yağmur yağdırdı. Cenâb-ı Allah buyurdu ki:

«(Süleyman) kuşları, teftiş etti. (İçlerinde Hüdhüdu bulamadı) dedi ki: "Neden Hüdhüd'ü göremiyorum, yoksa kayıplardan mı oldu? Ona çetin bir azap edeceğim. Ya da onu keseceğim. Yahut da bana (mazeretini belirten) açık bir delil getirecek". Çok geçmeden (Hüdhüd) geldi: "Ben, dedi. Senin görmediğin birşey gördüm ve sana gerçek bir haber getirdim. Ben, onlara hükümdarlık eden bir kadın buldum. Kendisine (kralların muhtaç olduğu) her şey verilmiş ve büyük bir tahtı var. Onun ve kavminin, Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiklerini gördüm. Şeytan, onlara yaptıklarını süslemiş de onları doğru yoldan çevirmiş. Bu yüzden yola gelmiyorlar. Göklerde ve yerde gizleneni açığa çıkaran ve gizlediklerini ve açığa vurduklarını bilen Allah'a secde etmeleri gerekmez miy-.di? Allah ki ondan başka tanrı yoktur. Büyük Arşın sahibidir". (Süleyman): "Bakalım, dedi. Doğru mu söyledin yoksa yalancılardan mısın? Bu mektubumu götür onlara at, sonra onlardan biraz çekil de bak, neye başvuruyorlar (ne yapacaklar)?"

(Hüdhüd mektubu götürüp attıktan sonra Saba melikesi Belkıs) müşavirlerine dedi M: "Ey ileri gelenler, bana çok önemli bir mektup bırakıldı. O, Süleyman'dan (geliyor) ve Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla (başlamakta)dır. "Bana karşı büyüklük taslamayın ve bana teslim olarak gelin (diye yazıyor)". "Ey ileri gelenler, dedi. Bu işimde bana bir fikir verin (bilirsiniz ki) ben siz olmadıkça hiçbir şeyi (kendi başıma) kesip atmam". Dediler ki: "Biz kuvvetliyiz, yaman savaşçılarız, ama emir senindir. Bak (düşün), neyi emredersen (onu yapalım)". Dedi ki: "Hükümdarlar bir ülkeye girdiler mi, orayı bozarlar, halkının şereflilerini zelil (ve perişan) ederler. (Evet) böyle yaparlar".

"Ben (şimdi) onlara bir hediye göndereyim de bakayım elçiler ne ile dönecekler".

(Elçi hediyelerle) Süleyman'a gelince (Süleyman) dedi ki: Siz bana mal ile yardım mı etmek istiyorsunuz? Allah'ın bana verdiği, size verdiğinden daha iyidir. Hediyenizle siz sevinirsiniz (Ben değil) (Ey elçi), onlara dön (söyle): Onlara, kendilerinin asla karşı koyamayacakları ordularla gelirim ve onları hor ve hakir bir durumda (oradan sürer) çıkarırım."» (en-Neml, 20-37.)

Cenâb-ı Allah, Süleyman peygamberle Hüdhüd arasında geçenleri, yukarıdaki ayet-i kerimelerde anlatıyor: Kuşlar, bütün sınıfları ve türleriyle Hz. Süleyman'ın emrine ram olmuşlardı. Kendilerinden istediği her işi yerine getirirlerdi. Sırayla onun yanında nöbet tutarlardı. Tıpkı askerlerin, kumandanlarına ve hükümdarlarına yaptığı gibi davranırlardı. İbn Abbas ile diğerlerinin anlattıklarına göre sefer halinde Süleyman ve ordusu suya ihtiyaç duyduklarında Hüdhüd'ün vazifesi, onlar için su arayıp bulmaktı. Cenâb-ı Allah'ın kendisine verdiği bir kuvvet sayesinde o, yer altındaki suları dahi görüp keşfedebilir di. Hüdhüdun gösterdiği yeri kazıp su çıkarırlar ve ihtiyaçları için kullanırlardı. Günün birinde Süleyman peygamber orduyu teftiş ederken Hüdhüd'ü görev yerinde bulamadı ve: "Dedi ki, Hüdhüd'ü neden göremiyorum? Yoksa kayıplardan mı oldu?" Yani ne

oldu? O burada değil midir? Yoksa gözümden mi kayboldu? Ben mi onu göremiyorum? "Ona çetin bir azap edeceğim. Yahut da onu keseceğim. Ya da bana (mazeretini belirten) açık bir delil getirecek". Yani onu bu vartadan kurtaracak kuvvetli bir belge ve hüccet getirirse,, onu affederim.[37]

Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Çok geçmeden Hüdhüd geldi: "Ben" dedi, senin görmediğin birşey gördüm ve Saba'dan sana gerçek bir haber getirdim. Ben onlara hükümdarlık eden bir kadın buldum. Kendisine (kralların muhtaç olduğu) her şey verilmiş ve büyük bir tahtı var".»

Hüdhüd, Yemen beldelerinden Saba mıntıkasının hükümdarını, Süleyman peygambere anlatıyor. Bu hükümdarın elindeki büyük memleketi, çok sayıdaki tebayı bildiriyor. O zaman Saba'da hüküm ve yönetim bir kadmm (Belkıs'm) eline geçmişti. Belkıs, Saba hükümdarının kızı idi. Hükümdar ölünce yerine kızından başkasını tayin etmemişti. Halk da Belkıs'ı başlarına hükümdar olarak geçirmişti.

Sa'lebî ile diğerlerinin anlattıklarına göre.Saba halkı, hükümdarlarının Ölümünden sonra yerine bir adamı hükümdar tayin ettiler. Fakat bu hükümdar zamanında düzen bozuldu. Belkıs haber salarak bu yeni hükümdarla evlenmek istediğini bildirdi. Hükümdar da Belkıs'la evlendi. Gerdeğe girdiklerinde Belkıs ona bir içki içirdi. Sarhoş olduktan sonra adamın başım kesip kopardı. Kellesini kapıya dikti. Bunun üzerine halk, Belkıs'a yönelerek onu başlarına hükümdar olarak geçirdiler. Belkıs, Seyrah'm kızıdır. Seyrah'm diğer adı Hedhad'dır. Belkıs'm babası büyük hükümdarlardandı. Yemenlilerle evlenmek istemezdi. Rivayete göre o, adı Reyhane bint es-Sekem adındaki cinnî bir kadınla evlenmiştir. Belkıs, işte bu kadından doğmuştur.

Sa'lebî, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

«Belkıs'm anne ve babasından biri cinlerdendi».

Bu hadis, garip olup senedinde zayıflık vardır.

Sa'lebî, Ebu Bekre'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.)'m yanında Belkıs'dan söz edilince şöyle buyurdu:

«Yönetimlerinin başına bir kadım geçiren bir kavim iflah olmaz».

Buharî'nin Sahih'inde Ebu Bekre'den rivayet edilen bir hadis-i şerife göre Rasûlullah'a, İranlıların yönetime Kisra'nm kızın geçirdiklerine dair haber ulaştığında o şöyle buyurmuştur:

«İşlerinin başına bir kadını geçiren bir kavim iflah olmaz.»[38]

«Kendisine (kralların muhtaç olduğu) her şey verilmiş ve onun büyük bir tahtı var». Yani onun kraliyet tahtı çeşitli mücevher, inci, altın ve zinetlerle süslenmiştir.

Hüdhüd, Süleyman peygambere böyle dedikten sonra Saba halkının kafirliklerini, Allah'ı inkar edişlerini, güneşe taptıklarını, şeytanın peşine takıldıklarını, şeytan tarafından Allah'a kulluğu bırakıp başka yollara saptırıldıklarını anlatmıştı. Göklerde ve yerde gizli olanı açığa çıkaran, insanların gizlediklerini ve açığa çıkardıklarını bilen zahirî ve batmîyi, aynı zamanda maddî ve manevîyi bilen, ortaksız ve tek Allah'ı bırakıp başka şeylere taptıklarını da anlattı. «Allah ki ondan başka tanrı yoktur. Büyük Arşın Rabbidir.» Yani mahlukat içinde kendisinden daha büyük birşey bulunmayan yüce Arş'm sahibidir. Onları Allah ve Rasûlune itaate daveti içeren; Cenâb-ı Allah'ın hakimiyet ve saltanatı altına dönüp iman etmeye çağırmayı ihtiva eden mektubunu gönderdi. Onlara: «Bana karşı üstünlük taslamayın.» Yani benim taatime karşı büyüklük taslamayın, dedi. Emirlerime uyun, diye buyruk verdi. «Teslim olmuşlar olarak bana gelin.» Yani emrimi duyup itaat ederek ve karşı koymadan bana gelin.

Mektubu kuş götürüp Belkıs'a bıraktı. Mektuplaşma âdetini insanlar işte buradan almışlardır. Ama toprak nerede, Süreyya yıldızı nerede. Bu mektup, emri işitip itaat eden ve içindekileri anlayan bir kimseye gönderilmişti. Tefsircilerin bir çoğunun anlattıklarına göre Hüdhüd, mektubu alıp Belkıs'm sarayına götürerek içeriye bıraktı. Belkıs kendine mahsus odasında yalnız başına oturmakta idi. Mektubu bıraktıktan sonra Hüdhüd, cevabını beklemek üzere bir kenara çekilip durdu. Bel-kıs da emirlerini, vezirlerini ve devlet büyüklerini meşverete çağırdı. «Ey ileri gelenler, bana çok önemli bir mektup bırakıldı.» dedi. Sonra mektubun kimden geldiğini de onlara bildirdi: «O, Süleyman'dan (geliyor)ve Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla (başlamakta)dır. "Bana karşı büyüklük taslamayın ve bana teslim olarak gelin (diye yazıyor)".»

Bundan sonra Bellas, başlarına gelen felâket ve musibet konusunda görüşlerine müracaat etti. Onlara hitapta bulundu. Onlar da bu hitabını dinliyorlardı. «Ey ileri gelenler, dedi. Bu işimde bana bir fikir verin (bilirsiniz ki) ben, siz olmadıkça hiç bir şeyi (kendi başıma) kesip atmam.». Yani siz varken ve görüşlerinizi belirtmeden ben bir hususta kesin karar vermem.

«Biz kuvvetliyiz, yaman savaşçılarız, ama emir senindir. Bak (düşün), neyi emredersen (onu yapalım) dediler». Ona itaat edip emrine kulak vereceklerini, ayrıca gerekirse savaşmaya da muktedir olduklarını bildirdiler. Fakat bu konuda en uygun olan kararı verme yetkisini de kendisine verdiler.

Belkıs'm görüşü, onlarınkinden daha sağlam ve daha kuvvetli idi. Mektubu gönderen Süleyman'ın asla karşı konulamayacak, emrine muhalefet edilemeyecek, oyuna getirilemeyecek ve mağlup edilemeyecek bir hükümdar olduğunu bilmişti.

«Dedi ki: "Hükümdarlar bir ülkeye girdiler mi, orayı bozarlar. Halkının şereflilerini zelil (perişan) ederler. (Evet) böyle yaparlar".»

Belkıs, doğru görüşünü dile getiriyordu: Eğer bu hükümdar, bu memlekete gelip galip olursa yine yetki sizin aranızdan sadece bana kalacaktır. Yine kuvvetli hakimiyet, şiddet ve satvet benim üzerimde kalacaktır. «Ben, (şimdi) onlara bir hediye göndereyim de bakayım elçiler ne ile dönecekler».

Belkıs, kendiliğinden bir jest yapmak istedi; memleketi ve halkı adına hediyeler ve armağanlar göndermek istedi. Fakat bilmiyordu ki, Süleyman peygamber onların hediyelerini kabul etmeyecektir. Onların mecburî ya da gönüllü olarak verdikleri hediyelerine iltifat etmeyecektir. Çünkü onlar kafirdirler. Süleyman'la ordusu, onları mağlup etmeye muktedirdir. Bu nedenledir ki; «(Elçi, hediyelerle) Süleyman'a gelince (Süleyman) dedi ki: "Siz bana mal ile yardım mı etmek istiyorsunuz? Allah'ın bana verdiği, size verdi erinden daha iyidir. Hediyenizle siz sevinirsiniz (ben değil)".»

Oysa bu hediye paketleri içinde çok kıymetli eşyalar vardı. Tefsirci-ler böyle derler.Sonra Süleyman peygamber, Belkıs tarafından kendisine gönderilen elçilik heyetine, etrafındaki insanların huzurunda şöyle dedi: «"(Ey elçi), onlara dön (söyle); onlara, kendilerinin asla karşı koyamayacakları ordularla gelirim ve onları hor ve hakir bir durumda oradan (sürer) çıkarırını."» Beni minnet altında tutmak isteyen kadın tarafından getirmiş olduğun hediyeleıinle birlikte geri dön. Çünkü benim yanımda Allah'ın verdiği bolca nimetler ve armağanlarla erkanım ve adamlarım vardır ki bunlar, o kadının yanında bulunanlardan daha çok ve daha hayırlıdırlar. Siz ki bunlarla sevinip iftihar etmektesiniz. Kendi ebnayı cinsinize karşı övünmektesiniz. «"Kendilerinin asla karşı koyamayacakları ordularla onlara gelirim."» Yani onların üzerine, karşı koyup kendilerini savunamayacaklan ve savaş anlayacakları bir ordu gönderirim. Onları horlanmış ve ezilmiş kimseler olarak memleketlerinden, mıntıkalarından kovacağım. Ar, utanç, horlanmışlık damgası altında
kalacaklardır.

Süleyman peygamberin bu haberi kendilerine ulaşınca çaresiz emri dinleyip itaat ettiler ve icabetine koştular. Belkıs'm maiyeti topluca emre itaat edip boyun bükerek Süleyman peygamberin yanına geldiler. Onların gelmekte olduklarını duyan «Süleyman peygamber, kendi emrine ram olmuş cinlere şöyle buyruk verdi: "Ey ileri gelenler, dedi. Onların bana teslim olarak gelmelerinden önce hanginiz onun tahtım bana getirebilir?". Cinlerden bir ifrit (kötü bir cin): "Sen, makamından kalkmadan önce ben onu sana getiririm, dedi. Bunu yapmaya gücüm yeter ve ben güvenilir (bir kimsey)im". Yanında kitaptan bir ilim bulunan kimse de (veziri Asaf İbn Barhiya yahut Hızır): "Sen, gözünü (açıp) yummadan ben onu sana getirebilirim." dedi (Süleyman), tahtı yanma yerleşmiş görünce dedi: "Bu, Rabbimin lütfundandır. (Lütfuna) şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim, diye beni sınamak istiyor. Şükreden, kendisi için şükretmiş olur; nankörlük eden de (bilsin ki) Rabbim müstağnidir. (O'nun şükrüne muhtaç değildir), çok kerem sahibidir". (Ve) dedi ki: "Onun tahtım tanınmaz hale getirin, bakalım tanıyabilecek mi, yoksa tanıyamıyacak mı?". Melike gelince (ona): "Senin tahtında böyle mi?" dendi. "Tıpkı o, dedi, zaten bize daha önce bilgi verilmişti ve biz Müslüman olmuştuk". Onu, Allah'tan başka taptığı, (bu zamana dek tevhid dinine girmekten) alıkoymuştu. Çünkü kendisi, inkar eden bir kavimden idi. Ona: "Köşke gir!" dendi. Köşkü (n zeminini)gö-rünce su sandı ve bacaklarını sıvadı. "O, sırçadan yapılmış cilalı şeffaf (bir zemin)dir" dedi. (Melike): "Rabbim, ben nefsime zulmetmişim. (Artık) Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbi Allah'a teslim oldum." dedi.» (en-Neml, 38-44.)

Süleyman peygamber, etrafindaki cinlerden kendisine Belkıs'in tahtını getirmelerini istedi. Belkıs, memlekette hükmederken o tahtın üzerinde otururdu. Belkıs yola çıkıp yanma gelmekte olduğundan dolayı kendisi gelmeden tahtının getirilmesini istemişti. «Cinlerden bir ifrit (kötü bir cin): "Sen, makamından kalkmadan önce ben onu sana getiririm, dedi".» Yani sen, hüküm meclisinden kalkmadan önce ben o tahtı sana getiririm. Rivaj^ete göre Süleyman peygamber, sabahlan divan kurup İsrailoğullarının aralarında meydana gelen davaları ve Önemli işleri hallederdi. Dava meclisi, öğleye yakın nihayete ererdi. Bu tahtı kendisine getirmeyi taahhüt eden cin şöyle demişti: «"Bunu yapmaya gücüm yeter ve beı. güvenilir (bir kimsey)im".» Yani bu tahtı sana getirmeğe muktedirim. O tahtta bulunan ve sence çok kıymetli olan mücevherleri de muhafaza etme hususunda güvenilir bir kimseyim.

«Yanında kitaptan bir ilim bulunan kimsede...» meşhur rivayete göre bu kimse, Süleyman peygamberin teyzesi oğlu Asaf b. Barhiya'dır, Bir rivayete göre ise bu, cinlerin inanmışlarından biri idi. Denildiğine göre bu, ism-i a'zâmı ezberlemişti. Bir başka rivayete göre ise bu kişi, İsrailoğullarmm bilginlerinden biri idi. Bunun, Süleyman'ın kendisi olduğunu söyleyenler de vardı ki, bu cidden garip bir rivayettir. Süheylî ise, bunun zayıf olduğunu söylemiştir. Bir diğer rivayete göre ise bu kişi, Cebrail'dir. Her kim olursa olsun, bu kişi: "Sen gözünü (açıp) yummadan ben onu sana getirebilirim." dedi. Yani sen gözünün görebildiği en uzak mıntıkaya bir adam gönderip de o adam sana geri gelmeden önce ben o tahtı sana getirebilirim.

Bazıları ise, ayet-i kerimenin şu manaya geldiğini söylemişlerdir: İnsanlar içinde bakıpta en uzakta gördüğün kimse sana gelip kavuşmadan önce ben o tahtı sana getirebilirim.

Ya da bir tarafa bakarken gözünü yummadan önce ben o tahtı sana getirebilirim. Bu, ayet-i kerimenin ruhuna en yakın olan manadır.

«(Süleyman) tahtı yanma yerleşmiş görünce...» Belkıs'm tahtının bu kısa süre zarfında Yemen'den Kudüs'e bir göz açıp yumma müddeti zarfında yanma gelip yerleşmiş olduğunu görünce dedi ki: «"Bu, Rabbi-min lütfundandır, (lütfuna) şükür mü edeceğim, yoksa nankörlük mü edeceğim, diye beni sınamak istiyor. Şükreden, kendisi için (kendi yararına) şükretmiş olur. Nankörlük eden de (bilsin ki) Rabbim müstağnidir. (Yani şükredenlerin şükrüne muhtaç değildir ve kafirlerin küfründen de mutazarrır olmaz)"».

Sonra Süleyman peygamber, yanma getirilen tahtın zinetlerinin değiştirilmesini ve tahtın bambaşka bir hale getirilmesini emretti ki Bellas'm akıl ve idrakini denesin. Bu nedenle dedi ki: «"Bakalım tanıyabilecek mi, yoksa tamyamayacak mı?". Melike gelince (ona): "Senin tahtında böyle mi?" dendi. "Tıpkı o, dedi".»

Bu sözler, Melike Bellas'm üstün zekalı ve yüksek idrakli olduğunu göstermektedir. Çünkü o burada bulunan tahtın Yemen'de

ardı sıra bırakmış olduğu tahtının aynısı olacağını mümkün görmemişti. Fakat tahtını çok kısa bir müddet zarfında Yemen'den alıp Kudüs'e getirmeye muktedir olan ve bu garip san'atı yapabilecek bir zatın varlığım bilme-mişti. Yüce Allah, Süleyman peygamber ile kavmi hakkında haber vererek şöyle buyuruyor: «"Bize daha önce bilgi verilmişti. Ve biz Müslüman olmuştuk". "Onu, Allah'tan başka taptığı şeyler, (bu zamana dek tevhid dinine girmekten) alıkoymuştu. Çünkü o, inkar eden bir kavimden idi.» Herhangi bir delile bağlı kalmadan ve bir hüccetin peşine takılmadan atalarıyla dedelerinin bilinçsizce secde etmekte oldukları güneşe tapmaları, onu bu zamana dek tevhid dinine girmekten menetmişti.

Süleyman peygamber, billurdan bir köşk yapılmasını emretmişti. Yapılan köşkün giriş kısmına su döktürmüş, suyun üzerini de camla kapatmıştı. Üzeri camla kapatılan bu giriş kısmının altındaki suya balık-' larla diğer su hayvanlarını bırakmıştı. Süleyman peygamber, kendi tahtında oturmuş vaziyette iken Belkıs ve beraberindekilerinm, bu suyun üzerinden geçerek köşke girmelerini emretmişti: «Köşkü(n zeminini) görünce su sandı ve bacaklarını sıvadı. "O sırçadan yapılmış cilalı şeffaf (bir zemin)dir." dedi. (Melike Belkıs): "Rabbim, ben nefsime zulmetmiştim. Artık Süleyman'la beraber âlemlerin Rabbi Allah'a teslim oldum."» dedi.

Rivayete göre cinler, Belkıs'm, Süleyman nazarmdaki görünümünü çirkinleştirmek istemişlerdi. Kıllı bacaklarını açtığında Süleyman'ın ondan nefret edeceğini düşünmüşlerdi. Onunla Süleyman'ın evlenmesinden korkmuşlardı. Çünkü anası cinlerden olduğu için Süleyman, kendilerine musallat olmuş ve emri altında kendilerini çalıştırmakta idi. Bazılarının anlattıklarına göre Belkıs'm tırnakları, hayvan tırnakları gibi idi. Fakat bu, zayıf bir rivayettir. Doğrusunu Allah bilir.

Ancak Süleyman, Belkıs'la evlenmek istediğinde onun bacakların-daki kılları nasıl gidereceğini düşündü. Bunu cinlere sordu. Cinler de ona ustura kullanmasını teklif ettiler. Fakat Belkıs, ustura kullanmaya yanaşmadı. Bunun üzerine cinler kendisine hamam otu yaptılar ve otu hamama bıraktılar. O da hamama girdi. Böylece hamama ilk giren o oldu. Hamam otunu görünce elini attığında eli yanıp of dedi. Onu kullanıp faydalan amadan önce acı çekmeye ve inlemeye başladı.[39]

Sa'lebî ve diğerlerinin anlattıklarına göre Süleyman peygamber, Belkıs'la evlendikten sonra onu Yemende tahtında bıraktı. Hakimiyetini ona tekrar verdi. Her ay onu bir kez ziyaret eder, yanında üç gün kalırdı. Sonra yine ülkesine dönerdi. Cinlere emir vererek Yemen'de onun için Gimdan, Salhin ve Beytun adlı üç köşk yaptırdı. Doğrusunu Allah bilir. îbn İshak'm bazı ilim erbabı ile Vehb b. Münebbih'den naklettiğine göre Süleyman peygamber, Belkıs'la evlenmemiştir. Aksine onu, He-medan meliki ile evlendirmiş ve Yemen'de tahtında bırakmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz üç köşkü ona yaptırmıştır. Birinci rivayet daha meşhur ve kuvvetlidir. Doğrusunu Allah bilir.

Konuyla ilgili olarak Cenâb-ı Allah, Sâd sûresinde şöyle buyurmaktadır:

«Biz Davud'a Süleyman'ı armağan ettik. (Süleyman) ne güzel kuldu! O, (Allah'a) çok dönerdi. (Teşbih ederdi) Akşam üstü kendisine Safin (üç ayağı üzerinde durup bir ayağını tırnağının üstüne diken) süratli koşan (safkan Arap) atları gösterilmişti. "Ben, dedi. Mal sevgisini, Rab-bimi anmaktan (ötürü) tercih ettim". Nihayet (güneş) perdenin arkasına gizlendi (battı). "Onları bana getirin" (dedi). Bacaklarını ve boyunlarım (kılıçla) okşamaya başladı. Andolsun biz Süleyman'ı imtihan ettik: Tahtının üstüne bir ceset bıraktık, sonra (bize) yöneldi: "Rabbim, dedi. Beni affet, bana benden sonra hiç kimseye nasib olmayan bir mülk ver. Çünkü, Sensin o çok lütfeden, sen!". Biz, rüzgarı ona boyun eğdirdik. Onun buyruğuyla, onun istediği yere yumuşak (yumuşak) akıp gidiyordu. Ve şeytanları, her bir bina ustasını ve dalgıcı ve (kötülük yapmamaları için) zincirlerle birbirine bağlanmış başka (şeytan)lan (yani cinleri veya isyancı kabileleri ona boyun eğdirdik).

"Bu, bizim insanımızdır. Artık dilediğine ver veya verme, hesapsızdır." (dedik). Onun, bizim yanımızda bir yakınlığı ve güzel bir geleceği vardır" (Sâd, 30-40.)

Cenâb-ı Allah, Davud'a, Süleyman'ı armağan ettiğini anlatıyor. Sonra da onu överek şöyle diyor: «Ne güzel kuldu! O, (Allah'a) çok döner (teşbih eder)di». Yani o, Allah'a döner, ona itaat ederdi. Sonra da Cenâb-1 Allah onun, üç ayağı üzerinde durup bir ayağını tırnağının üstüne diken, süratli koşan safkan Arap atlarına neler yaptıklarım anlattı ve buyurdu ki: «(Süleyman) ben, dedi. Mal sevgisini, Rabbimi anmaktan (ötürü) tercih ettim". Nihayet güneş, perdenin arkasına gizlendi (battı)».

Bir rivayete göre de perdenin arkasına gizlenen şey, atlardır.

Süleyman dedi ki: «Onları (atları) bana getirin. Bacaklarını ve boyunlarını (kılıçla) okşamaya başladı». Bir rivayete göre ise bacaklarının ve boyunlarının terlerini sildi ve onları önüne katıp sürdü.

Fakat selef ulemasının çoğunluğunun görüşüne göre Süleyman peygamber, onların bacaklarını ve boyunlarım kılıçla vurmuştur. Çünkü onlarla meşgul olduğundan dolayı ikindi namazının vakti çıkıp güneş batmıştır. Bu, Ebu Talib oğlu Ali (r.a.) ile diğer bazı kimseler tarafından rivayet edilmiştir. Kesin olan şu ki o, herhangi bir mazeret olmaksızın namazı kasden terketmiş değildir. Ancak bazı sebeplerden dolayı namazı ertelemesi onların şeriatlarına göre caizdir, denilebilir.

Cihad sebebi ile atlan kontrol etmek maksadıyla namazı tehir etmiştir, denilebilir.[40]

Âlimlerden bir grup, Peygamber Efendimiz'in Hendek savaşında ikindi namazını tehir ettiğini ve bunun da o zaman meşru olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak bu, bilahare salatü'1-havf (korku namazı) ile nesh edilmiştir. Şafii ve diğerleri böyle demişlerdir. Mekhul ile Evzaî demişler ki: Hayır, bu gibi mazeretler nedeniyle namazı erteleme hükmü bu güne kadar da yürürlüktedir. Yani şiddetli bir savaş nedeni ile namazı
ertelemek caizdir.

Diğerleri demişler ki: Peygamber (s.a.v.)'in Hendek savaşında ikindi namazını ertelemesi, unutma dolayısıyla olmuştur. Şu

halde Süleyman peygamberin namazı ertelemesi de böyle olmuştur. Doğrusunu Allah bilir.ayet-i kerim esin deki zamirin atlara raci olduğunu, yani perdelenip gizlenen (batan) şeyin, güneş değil de atlar olduğunu söyleyenlere gelince bunlar derler ki: ayet-i kerimesi şu manaya gelir:
«"Onları bana getirin." (dedi). Bacaklarını ve boyunlarını okşamağa başladı». Yani atların boyunlarmdaki ve bacaltlarındaki terleri sildi. İbn Cerir et-Taberî, bu görüşü benimsemiştir. Vâlibi'de böyle bir manayı, İbn Abbas'dan rivayet etmiştir. Çünkü Süleyman peygamber, herhangi bir suçları olmayan hayvanları öldürerek azaplandıracak bir kimse değildir.[41]
Ancak bu görüş üzerinde ihtilaf edilebilir. Çünkü atların bazı sebeb-lerle öldürülmeleri, onların dinlerinde caiz olmuş olabilir. Bazı âlimlerimizin de ileri sürdükleri bir fikre göre Müslümanların, davar ve diğer hayvanların kafirlerin eline geçmesinden korkmaları halinde kafirlere azık olmaması maksadıyla öldürmeleri caizdir. Nitekim Mute savaşında Ebu Talib oğlu Cafer hazretlerinin kendi atını kesmesi de buna yorulabilir.
Ayet-i kerimede sözü edilen Süleyman'a ait atlar çok sayıda imişler. Bir rivayete göre 10.000 kadar imişler. Bir başka rivayete göre ise 20.000 kadarmışlar. Hatta 10.000 tanesi de kanatlı imiş.[42]
Ebu Davud, "Sünen" adlı eserinde, Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet eder: «Rasûlullah (s.a.v.), Tebük gazvesinden ya da Hayber gazvesinden döndüğünde benim penceremde bir perde vardı. Rüzgar esince perde aralandı ve bana ait bazı oyuncaklar göründü. Rasûlullah dedi ki: "Ey Aişe, bu nedir?" Dedim ki: "Kızlanmdır." Rasûlullah, bu oyuncaklar arasında yamanmış kanatları bulunan bir at gördü. "Bu oyuncaklar arasında gördüğüm de nedir?" diye sordu. "Attır" dedim. "Şu üzerindeki nedir?" diye sordu. "İki kanattır." dedim. "İki kanadı olan at ha?" diye sordu. Ben de dedim ki: "Süleyman'ın kanatlı atları olduğunu ser hiç işitmedin mi?". Bu sözlerim üzerine Rasûlullah (s.a.v.) azı dişleri görü-nünceye kadar güldü.»[43]
Bazı âlimler dediler ki Süleyman peygamber, Allah için o atları ter-kedince Cenâb-ı Allah ona, o atlardan daha hayırlı bir şey verdi ki o da rüzgardı. Rüzgar, bir sabah bir ay müddetle; bir akşam da bir ay müddetle esip giderdi. Nitekim ileride de bundan bahsedilecektir.
İmam Ahmed b. Hanbel, Beytullah'a çok seferleri olan Ebu Katade ile Ebu'd-Dehman'm şöyle dediklerini rivayet eder: Çöld bir adama uğradık. Bedevi olan o adam bize dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v.) elimden tutarak, Aziz ve Celil olan Allah'ın kendisine öğrettiklerinden bir kısmını bana öğretti ve buyurdu İd: «Doğrusunu istersen Aziz ve Celil Allah'tan sakınmak maksadıyla birşeyi terk edersen, Cenâb-ı Allah mutlaka ondan daha hayırlı olan birşeyi sana verir.»[44]
«Andolsun, biz Süleyman'ı imtihan ettik: Tahtının üstüne bir ceset bıraktık, sonra (bize) yöneldi.» (Sâd, 34.)
İbn Cerir ile İbn Ebi Hatîm ve diğer tefsirciler, bu ayetle ilgili olarak selef ulemasından birçok nakillerde bulunmuşlardır. Çoğunluğu ya da tamamı israiliyyattan alınma olan bu nakillerin ekserisinde şiddetli bir münkerlik vardır. Yani bunlar, kabul edilemez şeylerle doludurlar. İbn Kesir Tefsirimizde, bu konuda okuyucuların dikkatlerini çekmiştik. Burada ise sadece bunu nakletmekle yetindik. Bu konuda anlatılanların hülasası şudur ki: Süleyman peygamber, tahtından kırk gün uzaklaşmış sonra da tahtına dönmüştür. Mescid-i Aksa'yı inşa etmekle em-rolunduğunda onu sağlam bir şekilde inşa ettirdi. Daha önce de söylediğimiz gibi onun yaptığı, sadece o mescidi yenilemek ve onarmaktan ibaretti. Orayı ilk olarak mescid yapan, İsrail (Yakub) peygamberdir. Nitekim bunu, Ebu Zerr'in şu sözünü naklederken de anlatmıştık. Ebu Zerr der ki: «Dedim ki: "Ey Allah'ın Rasûlü! Yeryüzünde inşa edilen ilk mescid hangisidir?". Buyurdu ki: "Mescid-i Haram'dır". Sonra hangisidir Ya Rasûlallah? diye sordum. Buyurdu ki: "Beyt-i Makdis mescididir". Bu iki mescidin yapılışı arasında kaç senelik bir zaman geçmiştir? diye sordum. Buyurdu ki: "Kırk sene..."»
Bilindiği gibi Mescid-i Haram 'ı inşa eden İbrahim peygamberle Da-vud oğlu Süleyman peygamber arasında bırakınız kırk seneyi, 1000 seneden daha fazla bir zaman vardır. Süleyman peygamber, Kudüs'teki Mescid-i Aksa'nm inşasını tamamladıktan sonra Cenâb-ı Allah'tan, kendisinden sonra hiç kimseye verilmeyecek bir mülk ve hükümdarlık dileğinde bulunmuştu. Bununla ilgili olarak İmam Ahmed b. Hanbel, Amr b. Ass'm oğlu Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:
«Süleyman, Beyt-i Makdis'i inşa ettiğinde Rabbinden üç şey diledi. Rabbi ona ikisini verdi. Üçüncüsünün bize verileceğin ümit ederiz: Rabbinin hükmüne uygun bir hüküm kendisine vermesini dilemişti. Rabbi bunu ona verdi. Rabbinden, kendisinden sonra hiç kimseye verilmeyecek bir mülk (ve hükümdarlık) dilemişti. Rabbi bunu da ona verdi. Rabbinden her kim kendi evinden Mescid-i Aksa'da namaz kılmak maksadıyla çıkarsa günahlarından da, anasından doğduğu günkü gibi sıyrılmasını nasib etmesini dilemişti. İşte Cenâb-ı Allah'ın bunu bize vermiş olacağını ümit ederiz».
Cenâb-ı Allah'ın hükmüne muvank hükme gelince bununla ilgili olarak yüce Allah, Süleyman'ı ve babası Davud'u överek şöyle buyurmuştur:
«Davud ile Süleyman'a da (an); hani onlar toplumun davarının yayıldığı, bir ekin .hakkında hükmediyorlardı. Biz de onların hükümlerine şahit idik. Bunu (bu hükmü) Süleyman'a bellettik. Onların hepsine de hükümdarlık ve bilgi verdik.» ((el-Enbiyâ 78-79.)
Kadı Şüreyh ile diğer bazı selef ulemasının anlattıklarına göre ayet-i kerimede geçen kavmin bir bağı varmış. Bir başka kavmin davarları gelip o bağda geceleyin yayılmışlar ve ağaçların tamamını yemişlerdi. Her iki kavimde Davud peygamberin yanına gelerek d av al aş mı şiardı. Davud peygamber, bağ sahibine bağının kıymetinin verilmesi yolunda hüküm vermişti.

Dava sahipleri daha sonra Süleyman peygamberin yanına gittiklerinde onlara: "Allah'ın peygamberi Davud size nasıl bir hüküm verdi?" diye sordu. Onlar da, şöyle şöyle hüküm verdi, dediler. Bunun üzerine Süleyman şöyle dedi: "Ama ben olsaydım oyunların bağ sahibine teslim edilmesi yolunda hüküm verirdim. Bağ sahibi koyunları yanında tutup onların ürünlerini ve yapağılarım alıp bağının eksilen değerini telafi ederdi. Bilahare davarları sahiplerine teslim ederdi". Bu haber, Davud peygambere ulaşınca o da bu yolda hüküm verdi.

Buna yakın bir mesele olarak da Buharı ve Müslim'in sahihlerinde Ebu Hüreyre'den rivayet edilen bir hadis-i şerif de Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Zamanın birinde iki kadın vardı. Bunların ikisinin de çocukları yanlarında idi. Bir ara kurdun biri saldırarak ikisinden birinin çocuğunu alıp götürdü. Alıp götürdükten sonra ikisi ortada kalan çocuk üzerinde anlaşmazlığa düştüler. Büyük kadın dedi ki: Kurt senin çocuğunu ahp götürdü. Küçük kadın dedi ki: Hayır, kurt ssnin çocuğunu alıp götürdü.

Her ikisi de Davud peygamberin yanma giderek muhakeme oldular. Neticede Davud peygamber, ortadaki çocuğu büyük kadına verdi. Fakat bilahare her ikisi de Süleyman peygamberin yanına gittiler, o, kendilerine şöyle dedi: "Bana bir bıçak getirin ki çocuğu ikiye böleyim herbirinize yarısını vereyim". Süleyman'ın böyle demesi üzerine küçük kadın şöyle dedi: "Allah sana rahmet etsin. Bu çocuk, o kadınındır." Aslında çocuk kendisinin olduğu için analık şefkatinden dolayı küçük kadın böyle demişti. Böyle deyince de Süleyman peygamber çocuğu küçük kadına verdi.»[45]

Bu hükümlerin ikisi de onların şeriatlarına göre uygun olabilir. Fakat Süleyman'ın verdiği hüküm, tercihe daha şayandır. Bu sebeble Cenâb-ı Allah kendisine verdiği ilham sebebi ile Süleyman'ı Övmüş, ardı sıra da babası Davud'u methederek şöyle buyurmuştur:

«Onların hepsine de hükümdarlık ve bilgi verdik. Davud'a dağları ve kuşları boyun eğdirdik.Onunla beraber teşbih ediyorlardı. Biz (bunları) yaparız. Ona, sizi, savaşın şiddetinden korumak için zırh yapmayı öğretmiştik. Ama siz şükrediyor musunuz ki?" ({cl-Enbiyâ, 79-80.)

Bundan sonra da Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuş: «Süleyman'a da fırtınayı (boyun eğdirmiş tik)». Yani fırtına gibi esen şiddetli rüzgarları ve kasırgaları Süleyman'ın emrine ram etmiştik. «Onun emri ile içinde bereketler yarattığımız yere akıp giderdi. Biz herşeyi (yapmasını) biliriz. Şeytanlardan, onun için denize dala(rak inciler çıkara)n ve bundan başka işler gören kimseleri de (onun emrine verdik). Biz onları onun için koruyor. (Onun emri altında tutuyor)duk.» ((ci-Enhiyâ, sı-82.)

«Biz, rüzgarı ona boyun eğdirdik. Onun buyruğuyla, onun istediği yere yumuşak (yumuşak) akıp gidiyordu. Ve şeytanları: her bina ustasını ve dalgıcı ve (kötülük yapmamaları için) zincirlerle birbirine bağlanmış başka (şeytan)lan (yani cinleri veya isyancı kabileleri ona boyun eğdirdik.) "Bu, bizim insanımızdır. Artık dilediğine ver veya verme, hesapsızdır" (dedik). Onun bizim yanımızda bir yakınlığı ve güzel bir geleceği vardır.» <sad, 36-40.)

Süleyman peygamber, Cenâb-ı Allah'ın rızasını talep ederek atlan terkedince, atların yerine Cenâb-ı Allah ona daha seri ve daha hızlı olan rüzgarı verdi, Rüzgar, atlara nisbetle daha güçlü ve daha muazzamdı. Ayrıca rüzgarın, atlar gibi ona yüklediği masraflar ve külfetler de yoktu. «Onun buyruğuyla onun istediği yere yumuşak (yumuşak)akıp gidiyordu». Yani rüzgarlar, onun dilediği beldelere akıp gidiyordu. Süleyman'ın tahtadan yapılma bir tahtırevanı vardı. Çok büyük ve genişti. İstediği bütün köşkleri, çadırları, atlan, develeri, yükleri, insi ve cinni adamları o tahtırevana yükleyebiliyordu. Ayrıca diğer hayvanlarla kuşları da oraya alabiliyordu. Bir sefere gitmek ya da gezintiye çıkmak veya herhangi bir düşman veya hükümdarla başka bir beldede savaş-

mak üzere ülkesinden aynldığında yukarıda saydığımız şeyleri tahtırevanına yükler; sonra da rüzgara buyruk verir; rüzgar, o tahtırevanın altına girerek yerden havaya doğru yükseltirdi. Semaya doğru iyice yükseldikten sonra yumuşak rüzgarlara emir verir, tahtırevanı yavaş yavaş mesafe katederdi. Daha seri gitmek istediği zaman fırtınaya emir verir, fırtına onları daha hızlı götürürdü. ÖyleH sabahleyin Kudüs'den hareket ettiğinde akşama doğru bir aylık mesafe olan İstahr denen yere varırdı. Orada günün sonuna kadar bekler, sonra Kudüs'e aynı gün içerisinde geri dönebilirdi. Nitekim bununla ilgili olarak Cenâb-ı Allah şöyle buyurmaktadır:

"Süleyman'a da, sabah gidişi bir aydık mesafe), akşam dönüşü bir ay (lık mesafe) olan rüzgarı boyun eğdirdik ve onun için erimiş balan da kaynağından sel gibi akıttık. Rabbinin izni ile cinlerden bir kısmı, onun Önünde çalışırdı. Onlardan kim buyruğumuzdan sapsa, ona alevli azabı tattınrckk. Ona dilediği gibi kaleler, heykeller, havuzlar kadar (geniş) leğenler, sabit kazanlar yaparlardı. "Ey Davud ailesi, şükredin!". Kulla-nmdan şükreden azdır.» (es-Sebe1,12-13.)

Hasan Basrî dedi ki: Süleyman peygamber sabahleyin Şam'dan hareket eder, öğleye doğru İstahr denilen yere konaklar, orada öğle yemeğini yerdi. Akşama doğru oradan dönerek Kabil'de gecelerdi. Şam ile Is-tahr arası, bir aylık mesafedir. Yine istahr ile Kabil arası da bir aylık mesafedir.

Ben derim ki: Medeniyetlerden, şehir ve kentlerden bahseden kimselerin anlattıklanna göre istahr kentini, Süleyman peygamber için cinler inşa etmişlerdir. Orada eskiden Türklerin memleketi vardı. Aynı şekilde diğer bazı beldeleri de örneğin Tedmür'ü, Kudüs'ü, Bab-ı Ciron ile Bab-ı Beridî de cinler Süleyman peygamber için inşa etmişlerdir. Bu son iki kent, bazı rivayetlere göre Şam'dadır.

Katade'nin anlattığına göre erimiş bakır kaynağı, Yemen'de idi. Bu kaynağı Cenâb-ı Allah, Süleyman peygamber için yerden fışkırttı. Süddî'nin anlattığına göre Süleyman peygamber oradan üçgün süreyle bütün binalanna yetecek kadar erimiş bakır aldı. «Rabbinin izniyle cinlerden bir kısmı, onun önünde çalışırdı. Onlardan kim buyruğumuzdan sapsa ona alevli azabı tattmrdık».

Yani Cenâb-ı Allah, cinleri, işçiler olarak Süleyman'ın emrine verdi. Gevşemeden onun emrinde çalışırlardı. Buyruğunur dışına çıkmazlardı. Emrine karşı gelenleri azaplandmp cezalandırırdı. Onun için güzel mekanlar, kaleler ve duvarlarda resimlerle heykeller yaparlardı. Resim ve heykel, onların dinlerinde ve şeriatlannda caizdi. Onun için, geniş havuzlan andıran büyük büyük leğenler ve kazanlar yaparlardı. Yaptık-lan kazanlar, yerde tesbit edilmiş ve yerinden oynamayan büyük kazanlardı.Bütün bu sayılan şeyler, insan ve hayvanlara yapılan iyiliklerle ihsan edilen yiyecekler cümlesinden sayıldıklarından ötürü Cenâb-ı Allah, şöyle buyurmaktadır: «Ey Davud ailesi, şükredin!. Kullarımdan şükreden azdır.»

Bir başka ayet-i kerimede de Cenâb-ı Allah şöyle buyurmaktadır: «Ve şeytanları da. Her bina ustası ve dalgıcı ve (kötülük yapmamaları için) zincirlerle birbirine bağlanmış başka (şeytan)lan (yani cinleri veya isyancı kabileleri), ona boyun eğdirdik.» Yani bu cinlerin bir kısmı, inşaat yapmak üzere Süleyman'ın emrine verilmişti. Bazı cinlere de içindeki cevherlerle incileri çıkarmaları için suya dalmayı emrediyordu.

«Ve (kötülük yapmamaları için) zincirlerle birbirine bağlanmış başka (şeytan)ları (yani cinleri veya isyancı kabileleri), ona boyun eğdirdik.» Yani bunlar Süleyman'a isyan etmişler, dolayısıyla ikişer ikişer zincirlerle bukağılara vurulmuşlardı. Bütün bu emrine verilmiş şeyler, kendisinden sonra kimseye verilmeyecek olan ve kendisinden önce de hiç kimseye verilmemiş olan tam bir hakimiyet ve saltanatın gereklerinden di.

Buharı, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.) Efendi-miz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Dün namazım kesmek için cinlerden bir ifrit bana tükürdü. Cenâb-ı Allah onu yakalamayı bana nasib etti. Onu yakaladım. Mescidin direklerinden birine bağlamak istedim ki, hepiniz ona bakasınız. Fakat sonunda kardeşim Süleyman'ın şu duasını hatırladım: «Rabbim beni affet, bana, benden sonra hiç kimseye nasib olmayan bir mülk (hükümdarlık) ver.» Bunun üzerine onu hakir vaziyette kovdum.»[46]

Müslim, Ebu Derda'nm şöyle dediğini rivayet eder: «Rasûlullah (s.a.v.) namaza durdu, onun şöyle dediğini işittik: «Sender Allah'a sığınırım. Allah'ın laneti ile seni lanetlerim.» Bu cümleyi üç kez tekrarladı, sonra da birşeyi tutar gibi elini uzattı. Namazı tamamladıktan sonra dedik ki: "Ey Allah'ın Rasûlü, daha önce senden duymadığımız birşeyi namazda söylediğini işittik. Ve elini uzattığını da gördük." Bize şöyle dedi: "Allah'ın düşmanı İblis, ateşten bir kor getirmişti ki yüzüme atsın. Ben de ona şöyle dedim: Senden Allah'a sığınırım. Bunu üç kez söyledim. Sonra şöyle dedim: Seni Allah'ın tam laneti ile lanetlerim. Üç kez söylediğim halde geri kaçmadı. Onu yakalamak istedim. Vallahi kardeşimiz Süleyman'ın duası olmasaydı İblis burada bağlanmış olacaktı ki Medine halkının çocukları onunla oynayacaklardı.»[47]

İmam Ahmed b. Hanbel, Süleyman'ın mabeyncisi Ebu Ubeyd'in şöyle dediğini rivayet eder: Ata b. Yezid el-leysî'nin namaza durduğunu gördüm. Önünden geçmek istedim, ama beni geri çevirdi. Sonra da şöyle dedi: Ebu Said el Hudrî'nin bana anlattığına göre «Resûlullah (s.a.v.) sabah namazına durmuştu. Ben de ona tâbi olmuştum. Namazda kıraatte bulunuyordu. Ama kıraatini şaşırdı. Namazı tamamladıktan sonra şöyle dedi: "Beni gördünüz mü, İblis önüme düştü. Ben onu boğacaktım. Öylek salyasının soğukluğunu şu iki parmağımın (baş parmakla işaret parmağını göstererek) arasında hissettim. Kardeşim Süleyman'ın duası olmasaydı İblis, mescidin direklerinden birine bağlanmış olacaktı ki Medine'nin çocukları onunla oynayacaklardı (Namaz kılmakta olduğunuz zaman) sizinle kıble arasına bir kimsenin girmesini önleyebiliyor-samz önleyin."»[48]

Seleften bazılarının anlattıklarına göre Süleyman peygamberin 1000 zevcesi varmış, bunların 700'ü hür, 300'ü de cariye imiş. Bazı rivayetlere göre ise 300'ü hür, 700'ü cariye imiş. Bu kadınlardan hepsinden de şehevî bakımdan yararlanma gücüne sahipmiş.

Buharı, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet eder: Peygamber Efendimiz buyurdular ki:

«Davud oğlu Süleyman dedi ki: «Ben bu gece yetmiş zevcemle ilişkide bulunacağım ve her birisi Allah yolunda cihad edecek olan bir mücahide hamile kalacaktır." Arkadaşı ona, inşaallah, dedi. Ama o, demedi. Bunun üzerine zevcelerinden hiçbiri, hamile kalmadı (sadece birisi, yarı kısmı kopmuş olan bir düşük yaptı. Peygamber Efendimiz buyurdular ki: «Eğer (inşaallah) deseydi, çocuklarının hepsi Allah yolunda cihad edeceklerdi.»[49]

Ebu Ya'lâ, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: «Davud oğlu Süleyman dedi ki: Bu gece ben 100 karımla ilişkide bulunacağım. Onlardan her biri, bir erkek çocuk doğuracaktır. O çocuklar Allah yolunda kılıçla cihad edeceklerdir." Fakat böyle derken inşaallah demedi ve o gece 100 karısıyla ilişkide bulundu, onlardan hiçbiri çocuk doğurmadı, ancak içlerinden birisi, yarım bir insan doğurdu.»

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: «Eğer inşaallah deseydi, karılarından her biri, Allah yolunda kılıçla savaşacak bir erkek çocuk doğururdu.»[50]

İshak b. Bişr, Ebu Hm-eyre'nin şöyle dediğini rivayet etti: Davud oğlu Süleyman'ın 400 zevcesi ve 600 cariyesi vardı. Bir gü şöyle dedi: «Bu gece 1000 karımla ilişkide bulunacağım ve her birisi, Allah yolunda cihad edecek olan bir savaşçıya hamile kalacaktır.» Böyle derken inşaallah demedi. Ve geceleyin bütün hammlanyla cinsel temas kurdu, onlardan hiçbiri hamile kalmadı. Ancak içlerinden sadece biri, yarım bir insan doğurdu.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdular: «Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin olsun ki Süleyman, eğer inşallah

deseydi, dediği şekilde savaşçı çocukları doğar ve hepsi de Aziz ve Celil olan Allah yolunda cihad ederlerdi.»
Süleyman peygamberin devleti geniş, askeri çok ve çeşitli, hakimiyeti de muazzamdı. Kendisinden ne önce ne de sonra hiç kimseye böyle birşey verilmiş değildi. Nitekim buyurmuş ki: «Ve bize her şeyden (bolca bir pay) verildi.» "Rabbim", dedi, beni affet, bana, benden sonra hiç kimseye nasib olmayan bir mülk (hükümdarlık) ver. Çünkü sensin o çok lütfeden, sen!» Evet doğru ve tasdik edilen Kur'ân'm ifadesiyle de belirtildiğine göre bu hükümdarlığı ve gereklerini, Cenâb-ı Allah Süleyman peygambere vermiştir. Cenâb-ı Allah, ona verdiği eksiksiz nimetlerle bahşettiği muazzam ihsanları anlatırken şöyle buyurmuştur: «Bu,bi-zim insanımızdır. Artık dilediğine ver veya verme, hesapsızdır.» Yani bu mal ve servet üzerinde dilediğin gibi tasarrufta bulunabilirsin. Her ne yaparsan yap, Cenâb-ı Allah onu sana caiz kılmıştır. Bu hususta seni sorguya çekmeyecektir.
Bu, nebi ve hükümdar olan kimsenin özelliğidir. Ama kul ve rasûl olan kimsenin özelliği bundan farklıdır. Kul ve rasûl olan, ancak bu hususta Allah'ın kendisine izin vermesi üzerine başkalarına mal verebilir. Allah'ın salat ve selamı üzerine olsun. Peygamber Efendimiz de bu iki makam hususunda seçme hakkına sahip kılınmıştı. O, kul ve rasûl olmayı tercih etmişti. Bazı rivayetlerde nakledildiğine göre o hangi makamı tercih edeceği hususunda Cebrail ile istişarede bulunmuştu. Cebrail, ona mütevazi olmasını tavsiye etmişti. O da kul ve rasûl olmayı tercih etmişti. Allah'ın salat-ü selamı onun üzerine olsun. Ondan sonra hilafet ve hükümdarlığı Cenâb-ı Allah, kıyamete dek onun ümmetine vermiştir. Kıyamet kopuncaya dek onun ümmetinden bir grup mutlaka başta bulunacaktır. Övgü ve minnet Allah'adır.
Cenâb-ı Allah, peygamberi Süleyman (a.s.)'a bahşettiği dünya malını ve servetini anlatırken ahirette onun için hazırlamış olduğu bol sevap ve güzel mükafat ile ilahi büyük ikramları da kendisine hatırlatmış ve bu hususta dikkatini çekmişti. Evet kıyamet gününde Cenâb-ı Allah ona büyük ikramlarda bulunup kendisine yakın bir makamda bulunacaktır. Bununla ilgili olarak yüce Rabbimiz, Süleyman peygamber hakkında şöyle buyuruyor: «Onun, bizim yanımızda bir yakınlığı ve güzel bir geleceği vardır.» [51]

Hz. Süleyman'ın Vefatı Ve Hükümdarlığı

Allah Teâlâ buyurdu ki:
«(Süleyman'ın) Ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun öldüğünü, ancak değneğini yiyen bir ağaç kurdu gösterdi. (Kurdun yemesiyle değnek çürüyüp de ona dayalı duran Süleyman) yıkılınca (onun Öldüğü anlaşıldı ve) anlaşıldı ki eğer cinler gaybı bilselerdi, o küçük düşürücü azab içinde kalmazlardı.» (SeW, 14.)
îbn Cerir ile İbn Ebi Hatîm, İbn Abbas'dan rivayet ederek Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu söylemişlerdir Allah'ın peygamberi Süleyman, namaz kılarken önünde bir ağacın bittiğini gördü. Ona, senin adın nedir? diye sordu. Ağaç da kendisine bir şeyler söyleyerek cevap verdi. Süleyman, sen ne içinsin? diye sordu. Ağaç, eğer sadece dikilmek için ekilmişse onu bildirirdi. Eğer bir ilaç olmak için ekil-misse onu da bildirirdi. Günün birinde yine namaz kılarken önünde bir ağaç gördü. Ağaca, senin adın nedir? diye sordu. Ağaç da benim adım Harub'dur, diye cevap verdi. Süleyman, sen ne içinsin? diye sordu. Ağaç, bu beyti yıkmak içinim dedi. Süleyman şöyle dedi: Allahım, cinlerin gaybı bilmediklerini insanlar Öğrensinler, diye benim Ölümümü cinlerden gizle. Sonra Süleyman peygamber, o ağacı bir değnek haline getirdi, bir yıl müddetle ona dayandı. Cinler de onun emrinde çalışmaktaydılar. O esnada değneğe dayalı vaziyette iken Süleyman peygamber vefat etti. Öte yandan bir kurtçuk ta gelip değneği kemirmeye başladı. Nihayet değnek aşınınca Süleyman peygamberin cesedi yere düştü. İnsanlar da bildiler ki; eğer cinler gaybı bilselerdi, Süleyman'ın ölümünü anlayacak ve bu can yakıcı azap içinde bir yıl müddetle beklemiyeceklerdi. Süleyman'ın Ölümü üzerine cinler, değneğin ucunu kemiren kurtçuğa teşekkür ettiler ve ona daha önceleri de su getirirlerdi.» [52]
Süddî, İbn Abbas ile bir grup sahabeden naklederek şöyle der: Süleyman peygamber, bir iki sene,bir iki ay, ya da bundan daha az veya daha çok müddetle Beyt-i Makdis'de itikafa çekilirdi. Yiyeceği ve içeceği, yanına götürülürdü. Vefat edeceği zaman son olarak oraya girdi. Orada ibadetle meşgul iken her gün mutlaka sabahleyin bir ağaç biterdi. Süleyman peygamber, ağacın yanma giderek ona adını sorar, ağaç da adının ne olduğunu ona bildirirdi. Eğer sırf ekilmek için ekilmişse, onu bildirirdi. Ya da ilaç maksadıyla ekilmişse, onu da açıklardı. Ben, şu maksatla ekildim, derdi. Nihayet günün birinde bir ağaç bitmişti ki ona, Harub adı verilmişti. Süleyman peygamber ona, senin adın nedir, diye sorunca ağaç, benim adım Harub'dur, dedi. Süleyman peygamber, sen ne için bittin? diye sorunca ağaç, "Şu mescidi yıkmak için bittim." dedi. Süleyman da şöyle dedi: Ben hayatta iken Cenâb-ı Allah bu mescidi yıkmayacaktır. Benim ölümüm ve bu mescidin harap olması senin yüzünden olacaktır.
Böyle diyerek ağacı söküp kendine ait bir bahçeye dikti. Sonra mihraba girerek değneğine dayalı vaziyette namaz kıldı ve vefat etti. Vefat ettiğini şeytan bilmedi. Bu vaziyette iken cinler onun için çalışıyorlar ve durmadan mesailerini sürdürüyorlardı. Süleyman'ın çıkıp kendilerini cezalandıracağından korktukları için işlerini devam ettiriyorlardı. Şeytanlar ve cinler, mihrabın etrafında toplanıyorlardı. Süleyman'ın ibadet etmekte olduğu mabedin önünde ve arkasında ışık pencereleri vardı. Oradan çıkmak isteyen şeytan şöyle diyordu: Eğer burdan girip diğer pencereden çıkarsam dövülmez miyim?
Böyle diyerek diğer taraftaki pencereden çıkmak üzere bu taraftaki pencereden içeri girdi. İçeri giren şeytan, karşı taraftaki pencerenin önüne gitmekte iken mihrapta bulunan Süleyman'a bakamadı. Baktığı takdirde yanacağını biliyordu. Ama

Süleyman'ın sesini de işitmedi. Geri döndü, yine Sülayman'm sesini işitmedi. Tekrar geri döndüğünde mescidin içine düştü, kendisi de yanmadı. Süleyman'a baktığında, cesedinin ölü olarak yere düşmüş olduğunu gördü. Dışarı çıkıp insanlara, Süleyman'ın öldüğünü haber verdi. Onlar da kapıyı açıp içeri girdiler ve Süleyman'ın cesedini dışarı çıkardılar. Dayalı olduğu değneğin kurtçuk tarafından kemirilmiş olduğunu gördüler. Süleyman'ın ne zaman vefat ettiğini bilemediler. Değneğini yere koyup kurtçuğu, ucuna getirdiler. Kurtçuk bir gün bir gece süreyle onu kemirdi. Sonra da değneğin aslından ne kadar kemirildiğini, o bir gün ve bir gecelik kemirilme miktarına kıyaslayarak Süleyman'ın bir yıl Önceden vefat ettiğini hesapladılar. Süleyman'ın ölümünden sonra bir yıl müddetle onun için çalışmışlardı. Böyle olunca da insanlar iyice anladılar ki, cinler yalan söylüyorlar. Eğer gaybı bilselerdi, Süleyman'ın ölümünü de bilirler ve bir yıl müddetle onun işinde çalışmazlardı. Zahmet çekip yorulmazlardı. Şu ayeti kerime bunu açıklıkla ortaya koymaktadır.

«Onun (Süleymanm) Öldüğünü, ancak değneğini yiyen bir ağaç kurdu gösterdi. (Kurdun yemesiyle değnek çürüyüp de ona dayalı duran Süleyman) yıkılınca (onun öldüğü anlaşıldı ve) anlaşıldı ki eğer cinler gaybı bilselerdi, o küçük düşürücü azap içinde kalmazlardı.» (Sebe1,14.)

Süddî der ki: Böylece cinlerin durumu insanlar tarafından anlaşıldı ki onlar yalan söylüyorlar. Ayrıca şeytanlar da Süleyman'ın değneğini kemiren kurtçuğa şöyle demişlerdi: Eğer sen yiyecek yiyorsan, sana yiyeceklerin en güzelini ve en lezzetlisini getiririz. Eğer içecek içiyorsan, sana içeceklerin en nefisini getiririz. Fakat sana su ve çamur taşırız.

Ravi der ki: «Şeytanlar kurtçuğa her nerede olursa olsun su ve çamuru taşıyorlardı. Görmezmisiniz ki ağacın içindeki çamuru şeytanlar ona teşekkür için taşımaktadırlar.» Bu, ne doğrulanan, ne de yalanlanan israiliyattandır.

Ebu Davud, "Kitabü'l Kader"de şöyle bir rivayette bulunur: Davudoğlu Süleyman peygamber, ölüm meleğine şöyle dedi Ruhumu teslim alacağın zaman bana önceden bildir de bileyim.

Ölüm meleği dedi İd: Ben senin canım ne zaman alacağımı bilemem. Sen ne kadar biliyorsan ben de o kadarını biliyorum Ancak bazan bana bir mektup verilir. O mektubun içinde kimin canım alacaksam adları
yazılıdır.

Asbağ b. Ferec ile Abdullah b. Vehb, Abdurrahman b. Zeyd b. Es-lem'in şöyle dediğini rivayet ederler: Süleyman peygamber, ölüm meleğine şöyle dedi: Canımı almakla emrolunduğun zaman bana haber ver. Günün birinde ölüm meleği Süleyman'a gelerek şöyle dedi: Ey Süleyman, senin canını almakla emrohmdum. Kısa bir anın kaldı.

Bunun üzerine Süleyman peygamber, şeytanlarla cinleri çağırdı. Kendisi için billurdan bir köşk yapmalarını emretti. Onlar da kapısı olmayan, billurdan bir köşk inşa ettiler. Süleyman kalkıp namaza durdu ve değneğine dayandı. Fakat buna rağmen ölüm meleği kapısı olmayan o billur köşkün içine girerek, değneğine dayalı vaziyette duran Süleyman'ın ruhunu teslim aldı. Süleyman ölüm meleğinden kaçmak için o köşkü inşa ettirmiş değildi.

Cinler onun sağ olduğunu zannederek huzurunda çalışmaktaydılar. Cenâb-ı Allah'ın gönderdiği bir kurtçuk değneğinin ucunu kemirmeye başladı. Değneğin içi boşalınca, Süleyman yere düştü. Cinler bunu görünce dağılıp gittiler. Onların gayptan haberleri olmadığını, şu ayet-i kerime ifade etmektedir: «Onun öldüğünü, ancak değneğini yiyen bir ağaç kurdu gösterdi. (Kurdun yemesiyle değnek çürüyüp de ona dayalı duran Süleyman) yıkılınca (onun öldüğü anlaşıldı ve) anlaşıldı ki eğer cinler gaybı bilselerdi, o küçük düşürücü azap içinde kalmazlardı.» (Sbbe',14.) Asbağ dedi ki: Başkalarından aldığım habere, göre Süleyman peygamber, değneğine dayalı olarak ölü vaziyette bir yıl süreyle bekledi. Kurtçuk, onun değneğinin içini kemirmekte idi. Nihayet yere düştü.

Selef ulemasıyla diğerlerinden de buna benzer sözler nakledilmiştir. Doğrusunu Allah bilir.

Ishak b. Bişr, Zührî ile diğerlerinden naklederek şöyle der: Süleyman (a.s.), elli iki sene yaşadı. Hükümdarlığı kırk sene sürdü. İbn Ab-bas'dan nakledildiğine göre onun hükümdarlığı yirmi sene sürmüştür. Doğrusunu Allah bilir. İbn Cerir'in dediğine göre Süleyman b. Davud'un ömrü, elli küsur sene olmuştur.[53]

Süleyman peygamber, hükümdarlığının dördüncü senesinde Mes-cid-i Aksa'nın inşasına başlamıştır. Bundan sonra da onyedi sene süreyle hüküm sürmüştür. Kendisinin vefatından sonra îsrailoğullarının hakimiyetleri sarsılmış ve memleketleri dağılmıştır. [54]

Davud Ve Süleyman Peygamberden Sonra Gelmiş Olan Beni İsrail Peygamberleri

Bunlardan birisi, Şa'ya b. Emsiya'dır. Muhammed b. îshak'ın anlattığına göre Şa'ya, Zekeriyya ile Yahya peygamberden öncedir. Ona, kendisinden sonra İsa ve Muhammed adında iki peygamberin geleceği müj-delenmiştir. Onun zamanında İsrailoğullanna, Kudüs taraflarında Hazkıya adındaki bir hükümdar hükmedermiş. Bu hükümdar, Şa'ya'ya itaat eder, emri dışına çıkmaz, yasaklarına riayet edermiş. O zaman İsrailoğullanna büyük felaketler gelmiş. Nihayet Hazkıya adındaki hükümdar hastalanmış, ayağında büyük bir çıban baş göstermişti. O zaman Senharib adındaki Babil hükümdarı, Beyt-i Makdis'e hücum etmişti, îbn İshak'm anlattığına göre Senharib'in emri altında 1000 sancak vardı.

Senharib'in saldırısı karşısında insanlar şiddetli bir paniğe kapıldılar. Hazkıya adındaki hükümdar, Şa'ya'ya müracaat ederek; "Senharib'in durumu hakkında Allah sana ne vahyetti?" diye sordu. Şa'ya'da şöyle cevap verdi. "Onlar hakkında bana henüz bir vahiy gelmedi."

Sonra Şa'ya'ya vahiy gelerek şöyle buyruk verildi: "Hükümdar Hazkıya, vasiyetini yapsın ve hükümdarlığa dilediği birini hale tayin etsin. Çünkü onun eceli yaklaşmıştır!"
Hazkıya, bu vahyi haber aldığında kıbleye yönelerek namaza durdu. Teşbih ve duada bulundu. Aziz ve Celil Allah'a tazarruda bulunarak halis bir kalble tevekkül ve sabırla ağlayarak şöyle dedi: "Ey rablerin rabbi ve ilahların ilahı olan Allah'ım. Ey Rahman ve Rahîm olan Rab-bim. Ey kendisine uyku ve dalgınlık gelmeyen Allah'ım, İsrailoğullanna yaptığın iyilikler ve güze yargılannla beni hatırla. Mutlaka bütün bunlar senden olmuştur. Benim nefsimi, sen benden daha iyi bilirsin. Gizlimi de açığımı da bilirsin."
Cenâb-ı Allah, onun bu duasına icabet edip kendisine merhamette bulundu ve Şa'ya'ya şöyle vahyetti: "Ona müjde ver ki; Cenâb-ı Allah, ağlamasından dolayı merhamete gelmiş ve ecelini de onbeş sene süreyle te'hir etmiştir. Onu, düşmanı olan Senharib'den kurtarmıştır." Şa'ya peygamber bu müjdeyi ona verince, Hazkıya'daki acılar gitti. Hüzünden kurtuldu ve secdeye kapanarak şöyle dedi: "Allah'ım, sensin mülkü' dilediğine veren. Yine sensin dilediğinden alan. Dilediğini aziz kılar, dilediğini zelil edersin. Sen görüneni de görünmeyeni de bilirsin. Evvel sensin, âhir sensin. Zahir sensin, bâtın sensin. Darda kalmışların duasına icabet eden ve onlara merhamette bulunan yine sensin."
Başını kaldırdığında Cenâb-ı Allah, Şa'ya'ya şöyle vahyetti: Hazkı-ya'ya de ki; İncir suyunu alıp yarasının üzerine koysun Böyle yaparsa yarası iyileşir.
Hazkıya, bu emri yerine getirdi. Yarası iyileşti ve şifa buldu.
Cenâb-ı Allah, Senharib'in askerlerine ölüm gönderdi. Hepsi helak oldular. Sadece Senharib ile beş arkadaşı sağ kaldılar. Bunlardan biri de Buhtunasr (Nabokodo Nasser) idi. Israiloğullarının hükümdarı, adam göndererek onlan yakalatıp zincire vurdurdu. Hepsini rezil-rüs-vay etmek maksadıyla ülkede zincirler ve bukağılar içinde dolaştırdı. Onlan tahkir etti. Bu işkenceleri yetmiş gün devam etti. Bunlardan herbirine günlük olarak iki arpa ekmeği veriyor, sonra da onları zindana bırakıyordu. Cenâb-ı Allah, Şa'ya'ya vahiy göndererek îsrailoğulla-nnın hükümdanna şu emri vermesini buyurdu: Onlar ülkelerine göndersin ki kavimlerim, başlarına gelen musibet karşısında uyanp korkutsunlar.
Bunlar serbest bırakılıp memleketlerine geri döndüklerinde Senharib, kavmini toplayarak başlarına gelen musibeti onlara haber verdi. Büyücülerle kahinler, ona şöyle dediler: Biz sana onlann rableri ile peygamberleri hakkında bilgi vermiştik, ama sen bize itaat etmedin. Onlar öyle bir ümmettirler kî, rablerinin sayesinde hiç kimse onlarla başedemez.
Senharib, kendilerine Allah'ın daha önce bildirdiği eziyetleri yaptı.
Sonra da yedi yıl daha yaşayarak öldü.
îbn İshak der ki: İsrailoğullannın hüküm dan Hazkıya vefat edince işleri karıştı, kötülükleri çoğaldı. Cenâb-ı Allah, Şa'ya'ya vahiy gönderdi.
O da bu vahiy üzerine kalkıp kendilerine nasihatta bulundu. Layıkı veçhiyle Allah hakkında kendilerine bilgi verip onlan, Allah'ın azap ve ikabına karşı uyardı. Muhalefet edip yalanladıklan takdirde Allah tarafından azaplandırılacaklannı onlara bildirdi. Va'z-u nasihatim tamamladıktan sonra îsrailoğulları, onu öldürmek maksadıyla üzerine saldırdılar. Onlardan kaçarak bir ağacın arkasına saklandı. Ağaç yarılıp içine girdi. Fakat Şeytan kavuşarak elbisesinin ucunu tutuverdi. Sonra da onu çekerek halka gösterdi. Bunu gören îsrailoğulları, bir testere getirerek tepe noktasından başlayıp ağacı biçmeye başladılar. Tabii ki bu arada ağacın içinde bulunan Şa'ya peygamberi de biçtiler. «Doğrusu, hepimiz Allah'a aidiz ve ona geri döneceğiz.»1 (1) îslamî kaynaklarda bu olayın mesnedi yoktur. Bu, israiliyattandır. [55]

İsrailoğullarının Peygamberlerinden Bîr Diğeri: Yakub Oğlu Lavi Torunlarından Ermiya B. Halkiya'(A.S.)

Rivayete göre bu Hızır'dır. Bunu İbn Abbas'dan Dahhak rivayet etmiştir İd, garip ve sahih olmayan bir rivayettir.
İbn Asakir der ki: Bazı eserlerde nakledildiğine göre Ermiya b. Hal-kiya, Zekeriyya oğlu Yahya'nın fokurdamakta olan kanının üzerinde durdu. Bu olay, Şam'da cereyan ediyordu. Kana şöyle seslendi: "Ey kan, insanları fitneye düşürdün. Artık dur." Onun bu emri üzerine kan durup yerin dibine çekildi ve artık göze görünmez oldu.
Ebu Bekir Ebiddünya, Abdullah b. Abdurrahman'm şöyle dediğini rivayet eder: Erviya şöyle demişti: "Ey Rabbim, kullarının hangisi sana daha çok sevimlidir?" Allah buyurdu ki: «Beni en çok zikredenler, «Benim zikrimle meşgul olanlar ve yaratıkları akıllarına getirmeyenlerdir. Onlara fanilerin vesveseleri gelmez. Baki kalmayı kendi içlerinde kurmazlar. Kendilerine dünya yaşantısı sunulduğu zaman onu terkeder-ler. Dünya maişeti kendilerinden kaybolduğu zaman sevinirler. İşte ben, onlara sevgi ve muhabbetimi vermişimdir. Onlara gayelerinin üstündeki şeyleri bahşetmişimdir.» [56]

Beyt-Î Makdis'în Harap Oluşu

Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Biz Musa'ya kitap verdik ve onu İsrailoğullarma "Benden başka. bir vekil tutmayın!" diye bir kılavuz yaptık. Ey Nuh ile beraber (gemide) taşıdıklarımızın çocukları! Doğrusu o (Nuh), çok şükreden bir kuldu. (Siz de atanız gibi olun). Kitab'da İsrailoğullarma şu hükmü verdik: «Siz o ülkede iki kere fesad çıkaracaksınız ve büyük bir yükselişle yükseleceksiniz (çok

kabarıp kibredeceksiniz). Birincisinin zamanı gelince üzerinize güçlü, kuvvetli kullarımızı gönderdik. Evlerin aralarına girip (sizi) araştırdılar. Bu, yapılması gereken bir vaad idi. Sonra tekrar size, onları yenme imkanı verdik ve sizi mallarla, oğullarla destekledik ve savaşçılarınızı çoğalttık. İyilik ederseniz, kendinize iyilik etmiş olursunuz. Kötülük ederseniz, o da kendi aleyhinizedir. Sonuncu (baş kaldırma) m (zı) n (cezalandırılma) zamanı gelince (yine öyle kullar göndeririz) ki, yüzlerinizi kötü duruma soksunlar (üzüntüden suratlarınızın asılmasına sebeb olsunlar) ve ilk kez girdikleri gibi yine mescide (Kudüs'e) girsinler ve ele geçirdiklerini mahvetsinler. (Bundan sonra) belki Rabbiniz size acır, ama siz (bozgunculuk yapmaya) dönerseniz, biz de (sizi cezalandırmağa) döneriz. Cehennemi, kafirler için kuşatıcı (bir zindan) yapmışızdır!» (ci-Isra, 2-8.)

Vehb b. Münebbih dedi ki: Cenâb-ı Allah, İsrailoğullarımn peygamberlerinden Ermiya peygambere, halkı arasında masiyetler görülmeye başladığında şöyle vahyetti: Git, halkının arasında duruver ve onlara haber ver ki; onların kalbleri vardır ama hakikatleri anlamazlar; onların gözleri vardır ama hakikatleri görmezler; onların kulakları vardır ama hakikatleri işitmezler. Ben onların ata ve dedelerinin iyiliklerim hatırladığım için onlara şefkat ettim ve onları azaplandırmak istemedim. Onlara sor bakalım, bana yaptıkları taatin sonucunu nasıl buldular? Bana isyan edenlerden herhangi bir kimse, bana yaptığı itaatsizlikten dolayı mutlu olmuş mudur? Bana itaat edenlerden de her hangi biri, bana yaptığı taatten dolayı mutsuz olmuş mudur? Hayvanlar bile barındıkları yerleri hatırlar ve oraya doğru giderler. Bu millet te, ata ve dedelerine ikramda bulunduğum hususları unuttular. Üstünlük ve şerefi, başka yerlerde aradılar. Bilginlerine gelince, bunlar hakkımı inkar ettiler. Kurralarına gelince, bunlarda benden başkasına taptılar. Abidleri ise bildiklerinden yararlanmadılar. Yani ilimleriyle amel etmediler. Yöneticilerine gelince, onlar da bana ve peygamberlerime karşı inkarcı oldular. Kalblerinde hile ve desise sakladılar. Dillerini de yalana alıştırdılar. İzzet ve celalime andolsun ki, onların üzerlerine öyle bir nesil göndereceğim ki, onların dillerini anlamıyacak, simalarını tanımayacak, ağlaşmaları nedeniyle de merhamete gelmiyeceklerdir. Bulut yığınları kadar çok askeri bulunan ve geniş yolları doldururcasma alayları bulunan, zorba ve katı bir hükümdarı üzerlerine s aldırtacağım. Onun bayraklarının dalgalanışı, kartalların uçuşunu andıracaktır. Süvarileri, kartallar gibi saldıracaktır. Şen ve mamur yerleri harap ve metruk hale getireceklerdir. Kentleri ve kasabaları, ıssız bırakacaklardır. Yazıklar olsun Kudüs'e ve sakinlerine ki, onları ölüm için zelil kılacağım. Esirliği onlara musallat edeceğim. Düğün ve eğlencelerin şen ve şakrak seslerinden sonra, orada feryad-ü figan sesleri yükselecektir. Atların kişnemesinden sonra kurtların uluması duyulacaktır. Sarayların balkonlarından sonra canavarların meskenleri görülecektir. Kandillerin aydınlığından sonra toz ve dumanların sıcaldığı görülecektir. Onurdan sonra aşağılanma görülecektir. Nimetten sonra kölelik görülecektir. Kadınları, güzel kokulardan sonra toprağa bulanacaktır. Halılar üzerinde yürürken, kupkuru yerler üzerinde yaya yürür olacaklardır. Cesetleri yerde gübre haline gelecek, kemikleri de güneşin altında yanıp tutuşacaktır. Onlara türlü azaplar tattıracağım. Sonra göğe emir vereceğim; gök demirden bir tabaka haline, yer de bakırdan bir tabaka haline gelecektir. Yağmur yağsa bile yerden birşey bitmeyecektir. Bu arada yerden azıcık birşeyler bitse bile, bu da benim dilsiz ve ağızsız olan hayvanlara rahmetim dolayısıyla olacaktır. Sonra bunu da ekim zamanında hapsedecek, biçim zamanında salıvereceğim. Eğer bu arada bir şey ekseler de ona çeşitli afetleri musallat edeceğim. Aradan bir şeyler kurtulacak olursa da o bereketsiz olacaktır. Bana dua etseler de dualarına icabet etmeyeceğim. Benden birşey isteseler de onlara vermeyeceğim. Ağlasalar da onlara acımayacağım. Yalvarsalar da onlara bakmayacağım."

İbn Asakir, yukarıdaki lafizları rivayet etmiştir.

îshak b. Bişr, Vehb b. Münebbih'in şöyle dediğini rivayet eder: "İsrailoğullan arasında büyük hadiseler baş gösterdiği, masiyetlerle iştigal ettikleri, peygamberleri öldürdükleri zaman Cenâb-ı Allah, Ermi-ya peygamberi onlara göndermişti. Bu arada Buhtunasr da onlara saldırmayı planlıyordu. Cenâb-ı Allah, onun kalbine bu tamaı bırakmıştı. İçinden, onlara saldırmayı kuruyordu. Cenâb-ı Allah, Buhtunasr vasıtasıyla onlardan intikam almak dilediğinde Ermiya peygambere şöyle vahyetti: Ben İsrailoğullarını helak edecek ve onlardan öc alacağım. Sen, Beyt-i Makdis'in yanındaki kayalığın üzerine gidip dur. Emrim ve vahyim sana gelecektir.

Bunun üzerine Ermiya peygamber, üzerindeki giysileri paralıya-rak, başının üzerine küller saçarak secdeye kapandı ve şöyle dedi. "Ya Rab! Keşke anam beni doğurmasaydı. Çünkü sen beni, İsrailoğullarının son peygamberi kıldın. Beyt-i Makdis'in yıkılmasıyla İsrailoğullarının helaki benim yüzümden olmuştur!"

Cenâb-ı Allah ona, "Başını kaldır" diye emretti. Başını secdeden kaldırıp ağlamaya başladı. Sonra şöyle dedi: "Ya Rab İsrailoğullarının üzerine kimi musallat kılacaksın?" Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Ateşe tapanları onlara musallat kılacağım. Onlar, benim azabımdan korkmuyorlar. Sevabımı da beklemiyorlar. Ey Ermiya, kalk da vahyimi dinle. İsrailoğullarının ve senin haberim sana bildireceğim: Seni bunların başına peygamber göndermezden önce seçkin bir kul yapmıştım. Ananın rahminde sana şekil ve suret vermezden önce seni kutsamıştım. Seni ananın karnından çıkarmadan önce temizlemiştim. Buluğa ermezden önce sana peygamberlik vermiştim. Güçlülük çağına varmazdan önce seni seçmiş ve büyük bir işe aday kılmıştım. Kalk da şu hükümdarla birlikte ol. Ona doğru yolu gösterip irşatta bulun."

Bu ilahî ferman üzerine Ermiya peygamber, gidip o hükümdara doğru yolu tavsiye etti: Olaylar büyüyünceye kadar ona Allah'tan vahiy geliyordu. Nihayet İsrailoğullan, Cenâb-ı Allah'ın kendilerini Senharib ile askerlerinden kurtarmış olduğunu unuttular. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, Ermiya peygambere şöyle vahyetti: Kalk da sana verdiğim emirleri îsrailoğullarma anlat. Üzerlerindeki nimetimi kendilerine hatırlat. Başlanndan geçen hadiseleri onlara bildir.

Ermiya dedi ki: Ey Rabbim, eğer sen bana güç vermezsen, onlara karşı ben zayıfim. Eğer sen bana kuvvet vermezsen İsrailoğullanna karşı ben acizim. Eğer sen beni doğru yola iletmezsen, ben hata yapa-nm, Eğer sen bana yardım etmezsen, ben

yalnız kalınm. Eğer sen bana izzet vermezsen, ben zelil olurum.
Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Bilmez misin ki bütün işler benim irademden kaynaklanmaktadır. Yaratma ve emrin tamamı, bana aittir, kalpler ve dillerin tamamı, benim kudret elimdedir. Kalplerle dilleri dilediğim şekilde döndürürüm. Onlar da bana itaat ederler. Ben öyle bir Allah'ım ki, benim mislim yoktur. Göklerle yer ve bunlann içinde bulunan her şey, benim «Ol» emrim ile vücuda gelmişlerdir. Tevhid ve kudretin tamamı, bana aittir. Yanımda bulunan şeyleri benden başkalan bilemez. Ben o Rabbim ki, denizlerle konuşurum, onlar da benim sözlerimi anlarlar. Verdiğim emirleri yerine getirirler. Ben onlar için bir şuur çizmişimdir ki, o sının asla geçmezler. Denizlerin dağlar büyüklüğünce dalgalan gelir. Benim çizdiğim sınıra vardığında, bana itaat etmesi için onu zelil kılarım. O da benim emrime boyun eğerek itaat eder ve benden korkar. Doğrusu, ben seninle beraber olduğum müddetçe sana hiçbir zarar gelmez. Kendilerine risaletimi tebliğ edesin diye halkımın büyük bir kesimine seni peygamber olarak gönderdim. Bu nedenle de senin peşinde yürüyen ve sana tâbi olan kimselerin sevap ve mükafatını kendin için hakedeceksin ama bununla birlikte onlann sevap ve mükafatlanndan da hiçbir eksilme olmayacaktır. Kavmine git, aralarında dur ve onlara şöyle de: Allah, atalannızm iyilik ve salahım hatırladı. Bu nedenle sizi hayatta bıraktı. Ey peygamber çocuklannm topluluğu! Atalannız bana yaptıklan taatm sonucunu nasıl buldular? Ve siz bana yaptığınız isyankarlığınızın neticesini nasıl buldunuz? Bana isyan edip de isyanı nedeniyle mutlu olmuş bir kimseyi buldular mı? Bana itaat edip de itaati nedeniyle mutsuz olan bir kimse gördüler mi? Hayvanlar bile kendileri için uygun olan bannaklannı hatırladıklannda oraya yönelirler. Fakat bu kavim helak olmanın meralannda gezip dolaştılar. Atalanna ikramda bulunduğum vesileleri unuttular. Şeref ve üstünlüğü, asli yerlerinden başka taraflarda aradılar. Bilginleri ile rahipleri, benim kullanmı köle edindiler. Onlan, kendi işlerinde çalıştırdılar. Benim kitabımın hükümlerinden başka hükümleri, onlara tatbik ettiler. Neticede benim emrimden, onlan bilgisiz ve habersiz kıldılar. Benim zikrimi ve sünnetimi, onlara unutturdular. Onlan, benden uzaklaştırdılar, Kullanm da sadece bana yaraşan ibadeti onlara yaparak alçaldılar. Bana karşı gelme pahasına da olsa onlara itaat ettiler.
Hükümdarlanyla emirlerine gelince onlar, benim nimetlerimden dolayı sunardılar. Benim azabıma karşı kendilerini güvenlik içinde hissettiler. Dünya, kendilerini aldattı. Neticede kitabımı bir tarafa atıp bana verdikleri sözü unuttular. Kitabımdaki hükümleri değiştirdiler.
Elçilerime karşı iftirada bulundular. Mertebemin yüksekliğine ve azametimin yüceliğine yemin olsun ki, mülkümde ve hükmümde bana bir ortak bulunması asla layık değildir. Bana karşı gelme pahasına da olsa bir kulun emrine itaat edilmesi yaraşır mı? Benim de, benden başka tanrılar olsunlar diye bazı kulları yaratmam bana yaraşır mı? Bana yapılması gereken taat hususunda insanın başkasına kulak vermesi caiz olur mu?
Kurra ve fıkıhçılanna gelince onlar, diledikleri konuları inceleyip araştırır ve okurlar. Hükümdarların peşine takılır, onların dinimde icad ettikleri bidatlerine tâbi olurlar. Bana karşı gelme pahasına da olsa onlara itaat ederler. Bana verdikleri sözü bozarak onlara vermiş oldukları vaadleri yerine getirirler. Onlar, bildikleri konularda bile cahildirler. Kitabımdan bildikleri şeylerden yararlanmazlar.
Peygamberlerin evladına gelince onlar fitneye düşüp kahra uğramışlardır. Küfre dalanlarla birlikte dalmaktadırlar. Atalarına yaptığım yardımın benzerini de benden beklemektedirler. Atalarına yapmış olduğum ikramları arzulamaktadırlar. Sözlerinde doğru olmadıkları ve bu hususlarda tefekkür sahibi olmadıkları halde, bu yardım ve ikramlar konusunda kendilerinden daha layık bir kimsenin bulunmadığını zannederler. Aldananlarm yoldan çıkmaları anında atalarının nasıl sabrettiklerini ve benim dinim hususunda nasıl çaba sarfettiklerimi düşünmüyorlar. Atalarının, canlarını ve kanlarını nasıl feda ettiklerini, benim emrimi yüceltmek hususunda nasıl sabredip ahidlerine vefa ettiklerini ve dinimin nasıl yüceldiğini düşünmüyorlar. Belki benden utanıp hakka dönerler diye ben, bu cahil kavmin azabını erteledim. Onları hemen azaplandırmadım. Ömürlerini uzattım. Belki düşünüp doğru yola dönerler diye onları mazur gördüm. Bütün bu sebelerden dolayıdır ki gök, üzerlerine yağmur yağdırdı; yer, kendilerine bitki bitirdi ve kendilerine afiyet verdi. Onları düşmanlarına muzaffer kıldı, ama onlar yine de sapıklık ve taşkınlıklarım arttırdılar. Benden daha da uzaklaştılar. Bu halleri, bu zamana dek devam edegelmiştir. Bunlar beni alaya mı alıyorlar? Yoksa bana karşı mı geliyorlar? Ya da bana hile yapıp bana karşı cüretli mi davranıyorlar? İzzetime yemin olsun, onların üzerlerine öyle bir fitne salacağım ki halim kimseler bile, o fitne karşısında şaşkına döneceklerdir. Görüş sahipleri bile, onun karşısında sapacaklardır. Hikmet sahibi kimseler bile, ne yapacaklarını bilemez olacaklardır. Sonra üzerlerine zorba ve katı bir hükümdar musallat kılacağım. O hükümdarı heybetli kılıp kalbindeki şefkat ve rahmeti söküp alacağım. Andolsun ki o hükümdarın peşinde karanlık geceler gibi büyük ordu kitleleri sürüklenecektir. O kitleler içinde bulut parçaları ve toz bulutları kadar çok sayıda asker bulunacaktır. Bayraklarının dalgalanışı, kartalların uçuşunu andıracaktır. Süvarilerinin saldırısı, kartalların hücumunu hatırlatacaktır. Şen ve mamur yerleri, harabeye döndüreceklerdir. Köyleri ve kasabaları, ıssız birakacaklardır. Yeryüzünde fesadı yayıp üzerindeki varlıkları helak edeceklerdir. Kalpleri katı olduğundan dolayı hiçbir şeye aldırmayacak, hiçbir kimseyi görmeyecek, kimseye merhamet etmeyecek, yalvarışları duymayacaklardır. Sokaklarda dolaşarak aslanların kükreyişi gibi yüksek seslerle naralar atacaklardır. Onların heybetinden, insanlar ürperecektir. Seslerini işitenlerin uykuları kaçacaktır. Anlaşılmaz bir dille konuşacaklardır. Yüzleri, daha önce görülmemiş yüzlerdir. Onları, kimse tanıyamıya-caktır. izzetime andolsun ki onların evlerine kitaplarım sokulmaz olacaktır. Meclislerinde kitaplarım okunmaz olacaktır. Mescidlerini harabeye döndüreceğim. Oralara kimseler uğramaz olacaktır. Oraya uğrayanlar da benden başkaları için zinetlenecek, yani başkalarına ibadet edeceklerdir. Dini alet ederek dünyalarım kazanmak için ibadet eder görüneceklerdir. Orada dinden başka şeyleri öğreneceklerdir. Amel etmeyecekleri ilimlerle iştigal edeceklerdir. Onların

hüküm darlarının izzetini zillete, güvenliğini korkuya, zenginliğini yoksulluğa, nimetini açlığa, afiyetlerini türlü belaya çevireceğim. İbrişim esvablarını kıldan abalara, güzel kokularını leşlerin kokusuna, taçlı elbiselerini zincir ve bukağılara çevireceğim. Geniş ve müstahkem kalelerini, harabeye döndüreceğim. Sağlam burçlarını ve şatolarım, canavarların meskenine çevireceğim. Atlarının kişnemesinin yerini, kurtların uluması alacaktır. Kandillerin aydınlığının yerini, yangın dumanları dolduracaktır. Şenlik ve kalabalığın yerini, yalnızlık ve ıssızlık alacaktır. Kadınların ellerindeki bileziklerin yerini, kelepçeler alacaktır. İnci ve yakut gerdanlıklarının yerine, demir zincirler takılacaktır. Güzel koku ve yağlarının yerini, toz ve duman alacaktır. Halıların üzerinde yürürlerken bilahare çarşılarda ve nehirlerde bu imkanı da bulamayacaklardır. Örtülerin yerini, çıplaklık alacaktır. Sefer ve gezintilerinin yerini, zehir dolduracaktır. Sonra onlara türlü azaplar çektireceğim. Gökte uçsalar bile bu azaplar onlara ulaşacaktır. Ben ancak bana ikramda bulunana ikram ederim. Emrime karşı geleni de hakir ve zelil kılarım. Sonra göğe emir verir ve onu üzerlerine demirden bir tabaka haline getiririm. Yere de emir verir, onu kendilerine bakırdan bir zemin haline getiririm. Ne gök yağmur yağdırır, ne de yer bitki bitirir. Bu arada yağmur yağsa bile ona türlü afetler musallat lalarım. Azıcık bir elan bitse bile ondaki bereketi alırım. Bana dua etseler de dualarına icabet etmem. Benden dilekte bulunsalar da dileklerini yerine getirmem. Ağlasalar bile onlara merhamet etmem. Bana yalvarıp yakarsalar bile onlardan yüz çeviririm. Eğer onlar; «Allah'ım, sen daha önce bizlere ve babalarımıza rahmette bulunup ikram etmiştin. Bizleri kendin için seçkin bir millet kılmıştın. Peygamberliğini, kitabını ve mescidlerini bize vermiştin. Sonra bizi, bu ülkelere yerleştirip hakim laldın. Bizleri ve atalarımızı küçüklüğümüzde nimetinle büyüttün, bizi muhafaza ettin. Hem bizi, hem onları, büyüdüğümüz zaman merhametinle korudun. Sen, nimet verenlerin en vefa-lıksm. Her ne kadar biz değişsek de sen vefakarsın. Biz her ne kadar eski halimizi devam ettirmezsek dahi sen devam ettirirsin. Yine de sen lütuf, nimet ve ihsanını üzerimizden kaldırma!» deseler dahi ben onlara şöyle cevap veririm: «Ben başlangıçta kullanma rahmet ve nimetimi veririm. Eğer bana yönelirlerse, ben nimet ve rahmetimi tamamlarım. Eğer onlar daha fazlasını isteseler, ben daha fazlasını veririm. Şükrederlerse, nimet ve rahmetimi daha da arttırırım. Ama onlar değişirlerse, ben de değişirim. Onlar değişikliğe uğradıkları zaman ben onlara gazap ederim. Gazap ettiğim zaman da onları azaplandırırım. Benim gazabımı geri çevirecek hiçbir güç yoktur."

Kab'm rivayetine göre Ermiya peygamber şöyle demiştir: «Allahım, senin rızan ile bu hale geldim. Senin huzurunda öğrendim Ben zayıf ve zelil bir kul olup senin huzurunda konuşmaya ehil değilim. Ancak senin rahmetine sığınarak konuşurum. Sen beni bu güne kadar hayatta bıraktın. Bu azabından ve tehdidinden benim kadar hiç kimsenin korkmaması gerekir. Çünkü sen, günahkarların yurdunda beni ikamet ettirdin ve bana ihsanda bulundun. Onlar da benim etrafimda yaşarlarken sana isyan ettiler; ben onlara karşı koymadım. Eğer benî azaplandı-rırsan bu, benim günahım sebebiyledir. Eğer bana merhamet edersen bu da benim senin merhametliliğini zannettiğim dol ayısıy ladır."

Sonra Ermiya peygamber sözlerini şöyle sürdürdü: "Ey Rabbim, sen noksanlıklardan münezzehsin, sana hamdederim. Sen kutlu ve yücesin. Peygamberlerinin meskeni ve vahyinin iniş yeri olan bu kasaba ve çevresini helak edecek misin? Ey Rabbim, sen noksanlıklardan münezzeh ve yücesin. Seni hamdederim. Sen kutlu ve yücesin. Senin zikrinin yücelmekte olduğu bu mescid ile etrafındaki evlerle diğer mescidleri harap mı edeceksin? Ey Rabbim, sen noksanlıklardan münezzeh ve yücesin. Sana hamdederim. Sen mübareksin. Bu ümmeti öldürüp azaba uğratmayacak kadar büyüksün. Onlar, dostun olan İbrahim'in neslin-dendirler. Musa'nın ümmetidirler. Musa da senin seçkin kulundu. Yine senin kendine dost edindiğin Davud'un kavmidirler. Ey Rabbim, eğer sen bunları azaba uğratırsan, bunlardan sonraki nesiller senin azabından emin olamazlar. Dostun İbrahim'in çocukları ile seçkin kulun Musa'nın ümmeti ve halifen Davud'un kavmi olan bu kimseleri helak edersen, artık hiç kimse senin satvetinden emin olamaz. Sen bunların üzerine ateşperestleri mi musallat kılacaksın?"

Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Ey Ermiya! Sana karşı gelen kimseler, benim azabımı beklesinler. Ben bu kavme, bana taatte bulunmalarından dolayı ikram etmiştim. Eğer bana isyan ederlerse, onları asilerin yurduna indiririm. Meğer ki rahmetim onları kurtarsın."

Ermiya dedi ki: "Ey Rabbim, sen İbrahim'i dost edindin ve onun sebebi ile bizleri muhafaza ettin. Musa'yı da kendine seçkin bir kul olarak yaklaştırdın. Bizi muhafaza etmeni, düşmanlarımızı bize musallat etmemeni ve bizi azaplandırmamanı diliyoruz."

Cenâb-ı Allah, Ermiya'ya şöyle vahyetti: "Ey Ermiya! Sen daha ananın karnında iken seni kutsadım. Ve bu güne kadar erteledim. Eğer kavmin yetimlerle dulları ve düşkünlerle yolda kalmışları korumuş olsalardı ben onlara destek olurdum. Onlar benim yanımda nimet cennetlerinde ağırlanacaklardı. O Cennet ki, ağaçları meyve vericidir; suyu temizdir ve asla kurumaz; meyveleri de yok olmaz. Fakat ben, İsrailoğullanm sana şikayet ediyorum: Ben onlara, şefkatli bir çoban gibi idim. Onları bütün kıtlıklardan ve sıkıntılardan korumuştum. Onlara bolluk vermiştim. Öyleki birbirlerine boynuz vuran koçlar gibi geliştiler. Vay onların haline, vay onların haline! Ben, ancak bana ikram edene ikramda bulunurum. Emirlerimi önemsemiyeni de hakir ve zelil kılarım. Bunlardan önce bazı kavimler vardı ki benim emrime karşı gelmeyi, basit bir iş zannederlerdi.

Bu kavimde bana karşı gelmeyi kolay zannettiler. Mescidlerde, sokaklarda, dağ başlarında, ağaç gölgelerinde dahi alenen bana karşı geldiler. Öyle ki gök onlardan rahatsız oldu; yer onlardan bizar oldu, dağlar onlardan nefret etti. Kuşlarla diğer hayvanlar, onlardan kaçarak yeryüzünün kenarlarına ve köşelerine çekildiler. Bütün bunlara rağmen onlar, bu masiyetlerine son vermediler. Kitaptan bildikleri ile amel etmediler."

Ermiya, onlara Rabbinin mesajını tebliğ ettiğinde, onlar azap ve tehdidi duydukları halde, yine de isyanlarını devam ettirip Ermiya'yı yalanladılar ve itham ettiler. Dediler ki: «Sen, yalan söylüyorsun, Allah'a karşı büyük bir iftirada bulunuyorsun.

Allah'ın yeryüzünü tatil edeceğini, mescidlerini kapatacağını, kitaplarını, ibadet ve tevhidini ortadan kaldıracağını iddia ediyorsun, öyle mi?! Eğer bu dediklerin doğru ise yeryüzünde ona ibadet edecek bir abid kalmadıktan sonra kim O'na ibadet edecektir? Yeryüzünde mescid ve kitap kalmadıktan sonra O'na nasıl ve nerede ibadet edilecektir?! Doğrusu, sen Allah'a karşı büyük bir iftirada bulundun ve sen cinnet getirdin."
Böyle diyerek Ermiya peygamberi yakalayıp zincire vurdular ve zindana attılar. İşte bu esnada Cenâb-ı Allah, İsrailoğullarına Buhtun-nasr'ı gönderdi. O da ordusuyla birlikte onlara karşı bir sefer tertip ederek mıntıkalarına girdi. Onları kuşatma altına aldı. Ve Cenâb-ı Allah'ın buyurduğu gibi «Evlerin aralarına girip (sizi) araştırdılar.» Gözetim altına alındılar ve düşman tarafından yakalandılar. Kuşatma uzun süre devam edince îsrailoğullan, Buhtunnasr'm hükmüne boyun eğdiler, şehrin kapılarını açıp sokakları boşalttılar: «Evlerin aralarına girip (sizi) araştırdılar.» (el-Isrâ, 5.)
Buhtunnasr, onlara zorbaların ve cahillerin hükmünü tatbik etti. Üçte birlerini öldürdü, üçte birlerini esir aldı. Kötürümlerle ihtiyarlan ve acuzeleri serbest bıraktı. Sonra onları atlarının ayakları altında ezip çiğnedi. Beyt-i Makdis'i yıktı. Çocukları sürdü. Kadınları da çıplak vaziyette sokaklarda durdurdu. Savaşçıları öldürüp kalelerini yıktı. Mes-cidleri harab etti; Tevrat'ı yaktı. Kendisine mektup yazdığı Danyal'ı sordu. Onu ölmüş vaziyette buldular. Aile efradı, mektubu çıkardılar. Aralarında küçük Danyal da vardı. Onun yanı sıra Mişail, Azrail ve Miha-ü'de vardı. Bu mektubu, onlar için de geçerli kıldı. Danyal b Hazkil, büyük Danyal'a halef oldu. Buhtunnasr, ordusuyla birlikte Beyt-i Mak-dis'e girdi. Şam'ın tamamını istila etti îsrailoğullarmı yok edinceye dek öldürdü. Oradaki işini tamamladıktan sonra geıi dönerken oradan elde etmiş olduğu malları da alıp götürdü. Esirleri önüne kattı. Onların bil-ginleriyle hükümdarlarının çocuklarını esir aldı. Bunların sayısı 90.000 civarında idi. Çevredeki pislikleri ve süprüntüleri, Beyt-i Mak-dı sin içine attı. Orada domuzları kesti. Davud ailesinden 7000 erkek çocuğu, Yakub oğlu Yusuf ile kardeşi Bünyamin'in soyundan 10.000 çocuğu, Yakub oğlu İsa'nın torunlarından 8000 erkek çocuğu,Yakub peygamberin oğullan Zibalon ile Naftali'nin torunlarından 10.000 erkek çocuğu, Yakub peygamberin oğlu Dan'm torunlarından 10.000 erkek çocuğu, Yakub peygamberin oğlu Yestahir'in torunlarından 8000 erkek çocuğu,Yakub peygamberin oğullarından Zigo'nun torunlarından 2000 erkek çocuğu, Robil ile Lavi'nin torunlarından 4000 erkek çocuğu, diğer İsrailoğullarmdan da 12.000 erkek çocuğu esir alarak önüne kattı ve Babil toprağına geldi.
İshak b. Bişr'in anlattığına göre Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: "Buhtunnasr, îsrailoğullanna yaptığı işkenceleri yaptıktan sonra kendisine şöyle denildi: Şu İsrailoğullarmm bir adamları vardı. Bu başlarına gelen felaket hususunda onları daha önceden uyarıyordu. Seni ve senin haberini onlara anlatıyordu. Onların savaşçılarını öldüreceğini, çoluk çocuklarım esir alacağını, mescidlerini yıkacağım, kiliselerim yakacağını daha önceden kendilerine haber veriyordu. Fakat îsrailoğullan onu yalanlayıp itham ettiler. Döverek zincirlere vurdular ve zindana attılar. Kendisine anlatılan bu haber üzerine Buhtunnasr, emir. vererek Emiya peygamberi-zindandan çıkarttı ve ona şöyle dedi: "Şu İsrailoğullarımn başlarına gelen bu felaket hususunda daha önceleri uyarmış raiydin?" Ermiya, evet deyince Buhtunnasr: Sen bunu nereden bildin? diye sordu. Enniya'da şöyle cevap verdi: "Allah, beni, îsrailoğullanna peygamber olarak gönderdi, ama onlar beni yalanladılar!"
Buhtunnasr dedi ki: "Sem yalanlayıp dövdüler ve zindana attılar ha?" Ermiya, evet deyince Buhtunnasr, şöyle dedi: "Bunlar ne kötü bir kavimmiş! Peygamberlerini yalanlamışlar, Rablerinin risaletini yalanlamışlar! İstemlisin benimle birlikte olasın da sana ikramda bulunayım ve sana iyi davranayım? Dilersen seni ülkemde bırakırım ve seni güvenlik içinde tutarım."
Ermiya peygamber ona şöyle dedi: "Ben her zaman Allah'ın bana sağladığı güvenlik içindeyim. Var olduğum günden bu ana dek, biran olsun bile onun güvenliğinin dışında kalmış değilim. Eğer İsrailoğullan onun taatinin dışına çıkmış olmasalardı, senden ve başkalarından asla korkmazlardı, sen de onlara galip olamazdın."
Buhtunnasr bu sözleri işitince, Ermiya'yı kendi haline bıraktı. Ermiya da kendi mekanı olan İlya (Kudüs) şehrinde kaldı.
Hişam b. Muhammed b. Saib el-Kelbî dedi ki: Buhtunnasr, Ahvaz yöresini ve Rum beldelerini, Fars hükümdarı Lehrasip adına istila etti. Hansa adı verilen Belh şehrim kurdu. Türklerle savaşarak onları dar yerlere sıkıştırdı. İsrailoğullarıyla savaşmak üzere Şam'a gönderildi. Şam'a vardığında Şamlılar kendisiyle sulh anlaşması yaptılar. Denildiğine göre Buhtunnasr'ı savaşa gönderen, Fars -hükümdarı Lehrasip oğlu Beştasip'tir. Çünkü o zamanlar İsrailoğullan, ağır ağır Farslara taraf gelmekte ve hücuma yönelmekteydiler.[57]
İbn Cerir'in, Said b. Müseyyeb'den rivayet ettiğine göre Buhtunnasr, Şam'a geldiğinde orada bir küllükten kan fışkırmakta olduğunu gördü. Bu kan da neyin nesi? diye sorunca ona şöyle dediler: Bilemiyoruz, daha Önce atalarımızın zamanında da bu vardı. Bu kanın üzerine ne kadar kül dökersek, yine fışkırmaya devam ediyor!
Bunun üzerine Buhtunnasr, 70.000 Müslüman öldürdü ve böylece o kan sakinleşti. Artık fışkırmaz oldu.
Hafiz İbn Asakir, bu kanın, Zekeriyya oğlu Yahya peygamberin kanı olduğunu bildiren ifadeler kullanmıştır. Fakat bu doğru olamaz. Çünkü Zekeriyya oğlu Yahya peygamber, Buhtunnasr'dan uzun bir müddet sonra dünyaya gelmiştir. Kuvvetli görüşe göre bu, bir peygamberin kanıdır. Ya da salih kimselerden birine aittir. Ya da Allah'ın bildiği bir zata aittir.
Hişam b. Kelbî der İd: Buhtunnasr, Beyt-i Makdis'e geldi. Oranın hükümdarı kendisiyle banş anlaşması yaptı. O, Davud ailesindendi. Buhtunnasr, ondan bazı rehineler alarak geri döndü. Taberîye'ye vardığında İsrailoğullarımn, kendi hükümdarlanndan öc aldıklarını; Buhtunnasr ile banş anlaşması yaptığından dolayı onu öldürdüklerini haber aldı. Bunun üzerine kendisi de yanında bulunan rehinelerin boynunu vurdu ve îsrailoğullanna geri dönerek Kudüs şehrini zorla zaptetti. Savaşçılarım öldürerek çoluk çocuklarını esir aldı.
Rivayete göre Kudüs'teki zindanda Ermiya peygamberi buldu. Onu çıkarıp durumunu sordu. O da başından geçenleri kendisine

anlattı, îsailoğullanm, başlarına gelecek bu istila hususunda daha önceden uyarmış olduğunu, onların da kendisim yalanlayıp zindana attıklarını bildirdi. Buhtunnasr şöyle dedi.: Bu ne kötü bir kavimmiş! Allah'ın rasû-lüne isyan etmişler!

Böyle diyerek Ermiya peygamberi serbest bıraktı, ona iyi davrandı. Bunun üzerine İsrailoğullarımn geride kalan bazı zayıf insanları, Ermiya peygamberin etrafında toplanarak şöyle dediler: Biz kötülük yaptık. Biz haksızlık ettik. Aziz ve Celil olan Allah'a, yaptıklarımızdan ötürü tevbe ediyoruz. Tevbemizi kabul buyurması için Allah'a dua et.

Ermiya peygamber de Cenâb-ı Allah'a dua etti. Allah ona şöyle vah-yetti: Ben onların tevbesini kabul edecek değilim. Eğer tevbelerinde dürüst iseler, seninle birlikte bu beldede ikamet etsinler.

Ermiya peygamber, Cenâb-ı Allah'ın emrini onlara bildirince şöyle dediler: Harap olmuş bu beldede nasıl ikamet ederiz? Allah bu beldenin ahalisine gazap etmiştir!

Böyle diyerek Ermiya peygamberle birlikte Kudüs'de ikamet etmeye yanaşmadılar.

İbn Kelbî der ki: İşte o zamandan beridir ki İsrailoğulları çeşitli ülkelere dağılmışlardır. Bir kısmı Hicaz'a, Taife, Yesrib'e yerleşmiş. Bir kısmı da Vadi'l-Kura'ya yerleşmişlerdir. Az bir kısmı da Mısır'a gitmişlerdir. Buhtunnasr, İsrailoğullannı kendisine vermesi için Mısır hükümdarına mektup yazdı ama o, İsrailoğullannı ona vermeye yanaşmadı. Bunun üzerine Buhtunnasr, ordusuyla birlikte Mısır'a giderek hü-kümdanyla savaştı. Onu ezip mağlub etti. Çoluk çocuklarını esir aldı. Sonra mağrip ülkelerine yöneldi. Mağrip ülkelerinin en uç noktasına vardı. Oradan, Mısır'dan, Kudüs'den Filistin'den ve Ürdün'den çok sayıda esirle birlikte geri döndü. Esirler arasında Danyal da vardı. Dan-yal'dan kasdımız, büyük Danyal değil, Hazkil oğlu küçük Danyal'dır. Vehb b. Münebbih böyle der. Doğrusunu Allah bilir. [58]

---

[1] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/9.

[2] Tefsir-i Taberî, II, 365.

[3] Tefsir-i Taberî, 11,365.

[4] Tirmizî, Kitabü'l-Cenâiz, Hadis No: 1065; Buharî, Kitabü't-Tıb, 76.

[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/9-12.

[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/12-13.

[7] Tarih-i Taberî, 1,328.
İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/13.

[8] Tarih-i Taberî, I, 329-330.

[9] Tarih-i Taberî, II, 373.

[10] Tarih-i Taberî, II, 379.

[11] Tefsir-i Taberî, II, 383.

[12] Tefsir-i Taberî, II, 392.

[13] Tefsir-i Taberî, II, 397.

[14] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/13-20.

[15] Tarih-İTaberî, 1,36.

[16] Tarih-iTaberî,1,337.

[17] Tefsir-i Taberî, XXIII, 86.

[18] Buharî,II,41; Müslim, III, 165.

[19] Tefsir-i Taberî, XXIII, 87.

[20] Buharî, Fezailü'l-Kur'ân, 31; Müslim, Musafırun, 235-236.

[21] Müsned, Alımed b. Hanbel, II, 369.

[22] Müsned, Ahmed b. Hanbel, VI, 37,167.

[23] TefsJr-İTaberî,III,88.

[24] Buharı, VI, 222, Kitabu't-Tefsir.

[25] Tirmizî, Kitabu s-Salat, Hadis No: 577.

[26] Ebu Davud, Kitabü's-Salat, Hadis No: 1410.

[27] Tirmizî, Kitabu d-Daavat, Hadis No: 3424.

[28] Tirmizî, Kitabul-Ahkam, Hadis No: 1329.

[29] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/21-31.

[30] Tarih-iTaberî,!, 343.

[31] Müsned, Ahraed b. Hanbel, I, 419.

[32] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/31-33.

[33] Tehzib, îbn Asakir, V, 190.

[34] Buharî, IV, 49, Babü Farzfl-Humus.

[35] Tehzib, îbn Asakir, VI, 271.

[36] Tehzib, îbn Asakir, VI, 271.

[37] Tarih-iTaberî,I, 347.

[38] Buharı, Kitabü'l-Fiten, VIII, 9.

[39] Tefsir-i Taberî, XX, 107.

[40] Tefsir-i Taberî, XXIII, 99.

[41] Tefsir-i Taberî, XXIII, 100.

[42] Tehzib, ibn Asakir, VI, 259.

[43] Ebu Davud, Sünen, Kitabü'1-Edeb, Hadis-No: 4932.

[44] Müsned, Ahmed b. Hanbel, V, 78.

[45] Buharî, Enbiyâ, 40; Müslim, Akdiye, 20.

[46] Buharı, Salat, 75; Enbiya, 40.

[47] Müslim, El-Mesacid, 1,152.

[48] Müsned, Ahmed b. Hanbel, II, 298.

[49] Buharı, Bab-ü Halkî Adem'e, IV, 126.

[50] Tehzib, îbn Asalar, VI, 7.

[51] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/34-52.

[52] Tarih-iTaberî, I.356.

[53] Tarih-i Taberi, I, 357.

[54] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/53-55.

[55] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/56-57.

[56] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/58.

[57] Tehzib, İbn Asakir, II, 385-392.

[58] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/58-68.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Danyal Peygamberden Haberler
Beyt-Î Makdis'in Yeniden İmar Edilmesi Ve İsraîloğullarının Toplanıp Bir Araya Gelmesi
Üzeyîr'în Kıssası
Fasıl
Zekeriyya Ve Yahya (A.S.) Kıssaları
Yahya (A.S.)'Nın Öldürülme Sebebi
Meryem Oğlu İsa'nın Kıssası
İffetli Ve Bakire Meryem'in Oğlu, Allah'ın Kulu Ve Elçisi İsa'nın Doğumu
Cenâb-I Allah'ın Çocuk Edinmekten Münezzeh Oluşu

Danyal Peygamberden Haberler

İbn Ebi'd-Dünya dedi ki: Buhtunnasr, iki aslanı ava alıştırdı. Sonra onları bir kuyuya bıraktı. Peşleri sıra Danyal'ı da üzerlerine bıraktı ama onlar DanyaTa saldırmadılar. Danyal, Allah'ın dilediği bir zaman kadar kuyuda kaldı. Sonra insanoğullarm diledikleri bir takım yiyeceklerle içecekleri arzuladı. Cenâb-ı Allah, Şam'daki Ermiya peygambere vahiy göndererek Danyal için yiyecek ve içecek hazırlamasını emretti. Ermiya şöyle dedi: "Ey Rabbim! Biz Arz-ı Mukaddes'teyiz Danyal ise Irak'a bağlı Babil toprağmdadır. Ben, ona nasıl yiyecek ve içecek götürebilirim?" Cenâb-ı Allah ona şöyle vahyetti: "Sana emrettiklerimizi hazırla. Seni ve hazırladığın, şeyleri, Arz-ı Mukaddes'e götürecek birini sana göndereceğiz!" Bunun üzerine Ermiya peygamber, yiyecek ve içecek hazırladı. Cenâb-ı Allah onu ve hazırladıklarım, Arz-ı Mukaddes'e götürecek birini gönderdi. Nihayet gidip, Danyal'm içinde yaşamakta olduğu kuyunun başında durdular. Danyal, "Bu kimdir?" diye sorunca Ermiya: "Ben Ermiya'yım." dedi. Seni gönderen kimdir? diye sorunca o da: "Rabbim beni sana gönderdi." diye karşılık verdi. Danyal: "Rabbim beni hatırladı mı?" diye sorunca Ermiya, evet dedi. Danyal da şöyle karşılık verdi: "Kendisini zikredeni unutmayan Allah'a övgüler olsun. Kendisinden dilekte bulunanın dileğine icabet eden Allah'a hamd olsun. Kendisine güvenen kimseyi başkalarına bırakmayan Allah'a övgüler olsun. İyiliğe iyilikle karşılık veren Allah'a hamd olsun. Sabra, kurtuluşla mukabelede bulunan Allah'a övgüler olsun. Dara düştükten sonra sıkıntımızı gideren Allah'a hamd olsun. Amellerimiz hakkındaki zamlımız kö-tüleştiğinde bizi koruyan Allah'a övgüler olsun. Gücümüz ve kuvvetimiz kalmadığında umudumuz olan Allah'a hamd olsun."

Yunus b. Bükeyr, Ebü'l-Aliye'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Tüs-ter şehrini fethettiğimizde Hürmüzan'm şahsi malları arasında bir kanepe gördük. Kanepenin üzerinde ölü bir ceset bulduk. Cesedin baş kısmının yanında bir mushaf vardı. Mushafı alıp Hz. Ömer'e getirdik. O da Kab'ı çağırarak bu mushafı Arapça'ya tercüme ettirdi. Araplar arasında o tercümeyi ilk okuyan ben oldum. Tıpkı Kur'ân okur gibi onu okudum."

Ebü'l Aliye'den rivayette bulunan Ebi Halid b. Dinar der ki: Ebü'l Aliye'ye dedim ki, o tercümede ne vardı? Dedi ki: Sizin gidişatınız, işleriniz ve sözleriniz ile ileride vuku bulacak şeyler anlatılıyordu.

Yine sordum: Siz o ölü adamı ne yaptınız? Cevaben dedi ki: Gündüz-leyin onüç ayrı mezar kazdık; gece olunca onu defnettik ve bütün mezarları kapatıp aynı seviyeye getirdik ki, insanlar onun hangi mezarda olduğunu bilemesinler ve onu mezarından tekrar çıkarmasınlar.

Ona dedim ki: İnsanlar onun cesedinden ne umuyorlardı?

Dedi ki: Kuraklık olduğu zaman, yağmur yağması için insanlar onu kanepesinin üzerinde dışarıya çıkararak yağmur duasında bulunuyorlar ve böylece yağmur yağıyordu.

Dedim ki: Siz o Ölü adamın kim olduğunu biliyor musunuz?

Dedi ki: Danyal adındaki bir adamdır.

Dedim ki: Sizce o kaç seneden beridir vefat etmiş? Dedi ki: 300 sene önce vefat etmiştir.

Dedim ki: Onun vücudunda bir değişiklik olmuş muydu?

Dedi ki: Hayır, sadece başındaki tüyler değişikliğe uğramıştı. Yalnız peygamberlerin etlerini yer çürütmez. Canavarlar da onun cesetlerini yemezler."

Bu, Ebü'l Âliye'ye ulaşan sahih bir senettir. Fakat onun asr-ı saadetten 300 sene önce vefat ettiği bildirildiğine göre o, peygamber değil de salih bir insandır. Zira Meryem oğlu İsa peygamberle Rasûlullah . (s.a.v.) arasında herhangi bir peygamber geçmiş değildir. Bu, Buharî'de ki bir hadisin nassı ile sabittir. Hz. Peygamberle (s.a.v.) ile İsa (a.s.) arasında 400 senelik bir zaman vardır ki, bu arada hiçbir peygamber geçmiş değildir. Buna fetret dönemi denmektedir. Bazılarına göre bu dönem 600 sene, diğer bazılarına göre de 620 sene olmuştur. Fakat bir rivayete göre de yukarıdaki zatın vefatı, asr-ı saadetten 800 sene önce olmuştur ki, bu da Danyal'm vefat tarihine yakın düşmektedir. Her ne ise, bu zat, bir peygamber de olabilir, salih bir insan da olabilir. Fakat zanm-mıza yakın olan husus şudur ki, yukarıdaki rivayette kendisinden söz edilen zat, Danyal peygamberdir. Zira Danyal'ı, Fars hükümdarlarından birisi yakalayarak yanında zindanda tutmuştur. Bu hususta daha önce de söz edilmişti. Yine Eb'ül Âliye'ye ulaşan sahih bir senede göre o zatın burnunun uzunluğu bir karışmış. Yine sağlam bir senetle nakledildiğine göre Enes b. Malik, onun burnunun bir zira uzunluğunda olduğunu söylemiştir. Böyle olunca da bu zatın, o tarihlerden çok daha önceki zamanlarda yaşamış bir peygamber olması muhtemeldir. Doğrusunu Allah bilir.

Ebu Bekir b. Ebi'd-Dünya, "Ahkamül Kubur" adlı eserde Ebul Eş as el-Ahmerî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlulla

(s.a.v.) buyurdu ki:
«Doğrusu Danyal, Aziz ve Celil olan Rabbine dua etti ki, Muham-med ümmeti kendisini defnetsin.»
Ebu Musa el-Eş'arî, Tüster şehrini fethettiğinde Danyal'ı bir tabutta buldu^ Tabutun içinde iken onun damarları atıyordu Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu:
"Kim Danyal'ı bulursa, onu Cennetle müjdeleyin."
Danyal'ı bulup gösteren, Harkos adındaki bir zattı. Ebu Musa, Hz. Ömer'e mektup yazarak durumu bildirdi. Hz. Ömer de cevabî mektubunda şöyle diyordu: "Danyal'ı defnet, Harkos'u da bana gönder. Çünkü Peygamber (s.a.v.), onu Cennetle müjdelemiştir."
Sonra îbn Ebi'd-Dünya şöyle demiştir: Ebu Musa, Danyalla birlikte bir mushaf ve içinde yağ, dirhemler ye yüzük bulunan bi çömlek görmüştü. Ebu Musa, bu durumu, Hz. Ömer'e mektupla bildirmişti. Hz. Ömer de cevabî mektubunda ona şöyle diyordu «Mushafi bize gönder. Yağı da gönder. Yanındaki Müslümanlara da emret; onunla şifa talep etsinler. Dirhemleri onlara taksim et. Yüzüğü de sana ganimet olarak verdik.»
büyük; islâm tarihi
İbn Ebi'd-Dünya'nm rivayetine göre Ebu Musa el-Eşarî, Danyal'm cesedini bulduğunda, etrafındakiler bu cesedin Danya olduğunu söylediler. Bunun üzei"ine o da Danyal'm cesedine sarılıp kucakladı ve öpmeye başladı. Bunu mektup ile Hz. Ömer'e bildirdi. Mektubunda Danyal'm cesedinin yanında 10.000 dirheme yakın bir mal bulunduğunu da ifade etti. Borç olarak kendisine para lazım olan kimse gelip bu parayı alırdı. İade ederse ne ala; etmediği takdirde hastalanırdı. Ayrıca cesedinin yanında bir sandık ta mevcut olduğunu mektubunda Hz. Ömer'e bildirdi. Hz. Ömer, cevabî mektubunda Ebu Musa'ya şöyle emir verdi: "Dan-yal'ın cesedini su ve sedir otuyla yıkayın, onu kefenleyip defnedin. Mezarı kimselerce bilinmesin. Malını da beytül-mal'a devredin. Sandığı da bana gönderin. Yüzüğünü de size ganimet olarak verdim."
Ebu Musa'dan rivayet edildiğine göre kendisi dört esire emir vermiş, esirler bir nehri tutarak önüne set çekmişler, sonra nehrin tam ortasında bir mezar kazmışlar. Danyal'ı oraya gömdükten sonra nehrin önündeki şeddi kaldırarak mezarı sular altında bırakmışlar. Sonra da Ebu Musa'nın yanma dönmüşler. Ebu Musa da esrilerin boyunlarını vurmuş. Böylece kendisinden başka Danyal'm mezarının yerini bilen
bir kimse kalmamış.
İbn Ebi'd-Dünya, Ebi Zenap'dan, o da babasından naklen şöyle bir rivayette bulunmuştur: Ebu Musa el-Eşarî'nin oğlu Eb Berde'nin oğlunun elinde bir yüzük gördüm. Yüzüğün kaşında iki arslan vardı. Ars-lanlarm ortasında bir adam sureti vardı. Arslanlar o adamın suretini
yalıyorlardı.
Ebu Berde dedi ki: Bu, bu belde ahalisince Danyal olduğu zannedilen şu adamın yüzüğüdür. Ebu Musa, bu adamı defnettiği gün bu yüzüğü almıştır. Ebu Musa bu beldenin âlimlerine, bu yüzüğün nakısı hakkında sormuş; onlar da şöyle demişler: Danyal'm, hakimiyeti altında yaşadığı hükümdara müneccimler ve bilginler gelerek şöyle demişlerdi: Şöyle şöyle bir çocuk doğacaktır. Senin mülkünü ve saltanatını bozup yok edecektir! Hükümdar dedi ki: Vallahi bu gece de öldürmediğim bir
tek çocuk kalmayacaktır!
Yalnız bu beldenin müneccimleriyle bilginleri, Danyal'ı alarak bir arslan inine bırakmışlardı. O gece arslanla dişisi, Danyal'a ilişmeden yanlarında konuk etmişlerdi. Hatta onu yalamışlardı. Anası geldiğinde arslanlarm ikisinin de onu yalamakta olduklarını görmüştü. Böylece Cenâb-ı Allah, Danyal'ı o hükümdarın şerrinden korumuştu ve o yaşayarak belli makamlara ulaşmıştı. İşte Danyal, kendi suretiyle, kendisini yalamakta olan iki arslamn suretini yüzüğünün kasma nakşettir-mişti ki Cenâb-ı Allah'ın, o gecede kendisine bahşettiği nimeti unutmasın. [1]

Beyt-Î Makdis'in Yeniden İmar Edilmesi Ve İsraîloğullarının Toplanıp Bir Araya Gelmesi

Cenâb-ı Allah, herşeyi apaçık bildiren kitabında şöyle buyurmaktadır; «Yahut şu kimse gibisini (görmedin mi) ki, duvarları, çatıları üstüne yığılmış (alt üst olmuş) ıssız bir kasabaya uğramıştı: "Allah, bunu böyle Öldükten sonra nasıl diriltecek?" demişti. Allah da kendisini yüz sene Öldürüp sonra diriltti. "Ne kadar kaldın?" dedi. "Birgün, ya da bir günün birazı kadar kaldım." dedi (Allah), "Hayır, dedi, yüz yıl kaldın. 'Yiyecek ve içeceğine bak, bozulmamış. Eşeğine bak, seni insanlar için (kudretimize) bir işaret kılalım diye (bunları böyle yaptık). Kemiklere bak, nasıl onları birbiri üstüne koyuyor, sonra onlara et giydiriyoruz!" Bu işler ona açıkça belli olunca: "Biliyorum, Allah herşeye kadirdir." dedi.» (ei-Bakara, 259.)
Hişam b. Kelbî der ki: Sonra Cenâb-ı Allah, Ermiya peygambere şöyle vahyetti: «Ben, Beyt-i Makdis'i onaracağım, gidip oraya yerleş.»
Bunun üzerine Ermiya çıkıp Beyt-i Makdis'e (Mescid-i Aksa'ya) gitti. Orası, harap vaziyetteydi. Kendi kendine şöyle dedi "Sübhanallah! Rabbim, bana bu beldeye yerleşmemi emretti ve burayı onaracağını bana bildirdi. Bunu ne zaman onaracaktır? Öldükten sonra bu beldeyi ne zaman canlandıracaktır?!" [2]
Sonra başını koyup uyudu. Yanında eşeği ve bir sepet yiyeceği vardı. Uykusunda yetmiş sene kaldı. Sonra Buhtunnasr adındaki hükümdar helak oldu. Onun fevkindeki Lehrasip adındaki hükümdar da helak oldu. Onun hakimiyeti 120 sene devam etmişti. Ondan sonra oğlu Beş-tasib'de hüküm sürmüştü. Onun hakimiyeti zamanında Buhtunnasr vefat etmişti. Aldığı habere göre Şan

beldeleri harabeye dönüşmüş, Filistin toprağında canavarlar çoğalmış ve orada bir tek insan dahi kalmamıştı. Babü'de yaşamakta olan İsraillilere seslenerek; dileyen kimsenin Şam'a dönebileceğini bildirmişti. Davud ailesinden bir adamı da onların başına hükümdar olarak bırakmıştı. Ona, Kudüs'ü ve oradaki Mescid-i Aksa'yı imar etmesini emretmişti. Böylece îsrailoğullan Kudüs'e dönerek orayı imar ettiler. İmarından sonra Cenâb-ı Allah, Ermiya peygamberin gözlerini açtı. Şehrin nasıl yeniden kurulduğunu ve onarıldığını görüp temaşa eyledi. Bu vaziyette iken de otuzyıl daha uykuda kaldı. Nihayet yüzseneyi tamamlamış oldu. Sonra Cenâb-ı Allah, onu tekrar diriltti. O sadece kısa bir süre uyuduğunu zannediyordu. Ve uyumadan önce şehrin harap vaziyette olduğunu hatırlıyordu. Uyandığında şehrin insanlarla dolup taştığını ve ma'mur vaziyette olduğunu gördü ve: "Bilirim ki, Allah herşeye kadirdir." dedi.
îsrailoğullan, Kudüs'te bir süre yaşadılar. Cenâb-ı Allah, onları eski hallerine kavuşturdu. Tavâif-i Mülûk zamanında Rumların baskınlarına lîğrayıncaya kadar bu halde kaldılar. Sonra Hıristiyanların saldırısı neticesinde mağlup olunca ne bir toplulukları, ne de hükümdarları kaldı.
İbn Cerir'in anlattığına göre Lehrasip adlı adil bir hükümdar vardı. Memleketini iyi yönetiyordu. İnsanlarla beldeler hükümdarlarla kumandanlar ona itaat etmişlerdi. Şehirleri, nehirleri ve kaleleri imar etme hususunda sağlam bir görüşe sahipti. Yüz küsur sene yönetimde kaldıktan sonra memleketi idare etmekten aciz oldu. Bu nedenle de tahttan, oğlu Beştasip adına feragat etti. Onun zamanında Mecusilik dini ortaya çıkmıştı. Şöyle ki: Zerdüşt adındaki bir adam, Ermiya peygamberle arkadaşlık etmişti. Fakat Ermiya'yı kızdırmıştı. Bunun üzerine Ermiya ona beddua etmiş, o da alacalık hastalığına müptela olmuştu. Gidip Azerbaycan toprağına yerleşerek Beştasib'e arkadaşlık etti. Kendi kafasından uydurduğu Mecusiliği ona empoze etmeye çalıştı. Beştasip de bu dini kabul etti. Tebaasını bu dine girmeye zorladı. Bu dine girmek istemeyen halkının çoğunu öldürdü. Beştasip'den sonra Beli-men b. Beştasip tahta oturdu. O, Farslarm meşhur hükümdarlarından ve adı sanı dillere destan olan kahramanlanndandır. Buhtunnasr, bu üç hükümdar zamanında naiblik yapmıştır. Uzun süre yaşamıştır. Allah onu kahretsin. Hülasa, İbn Cerir'in anlattığına göre o beldeye uğrayan zat, Ermiya peygamberdir. Doğrusunu Allah bilir.[3]

Üzeyîr'în Kıssası

Hafiz Ebu'l Kasım îbn Asakir der ki: Üzeyir, Cerve'nin oğludur. So-rik b. Adya'nın oğlu olduğu da söylenir. Adya, Direzna b. Eyyub'un oğludur. Direzna, Arî b. Taki'nin oğludur. Taki, Esbo b. Fenhas'm oğludur. Fenhas, Azır b. Harun'un oğludur. Harun da İmran'm oğludur.
Uzeyir'in, Seniha'nın oğlu olduğu da söylenir. Bazı eserlerde nakledildiğine göre mezarı Şam'dadır. Ebu'l Kasım el-Beğavî, İbn Abbas'dan naklettiğine göre o şöyle demiştir: "Uzeyir'in satılıp satılmadığını bilmiyorum. Onun peygamber olup olmadığını da bilmiyorum."
îshak b. Bişr'in, îbn Abbas'dan rivayet ettiğine göre; Üzeyir, Buh-tunnasr'ın henüz bir çocuk iken esir aldığı kimselerdendir. Yaşı kırka vardığında Cenâb-ı Allah ona hikmet vermiştir. Tevrat'ı onun kadar bilip hifzeden bir kimse yoktur. Adı peygamberlerin adıyla birlikte anılırdı. Nihayet kader hususunda Rabbine sual tevcih ettiği zaman Cenâb-ı Allah, onun adını peygamberlerin listesinden silmiştir.
Bu zayıf ve münker, aynı zamanda münkati bir rivayettir. Doğrusunu Allah bilir.
İshak b. Bişr'in, Rivayetine göre Abdullah b. Selam şöyle demiştir: Üzeyir, Cenâb-ı Allah'ın kendisini 100 sene öldürüp sonra yeniden dirilttiği kuldur.
İshak b. Bişr, şöyle bir rivayette bulunmuştur: Üzeyir, hikmet sahibi, salih bir kuldu, Âdeti üzere günün birinde yine çöle çıktı. Dönüşünde bir harabeye uğradı. Tam öğle vakti idi. Sıcaklık ona epeyi tesir etmişti. Eşeğinin üzerinde iken harabeye girdi. Eşeğinden indi. Beraberindeki sepetlerden birinde incir, diğerinde de üzüm vardı. Harabenin gölgesine oturdu. Yanındaki bir çanağı çıkararak üzümü içine sıkmaya başladı. Sonra kuru ekmek çıkararak üzüm suyunun içine doğradı ki yumuşatıp yesin. Sonra sırt üstü uzanarak ayaklarını duvara dayadı. Ve evin tavanına bakarak içindekilerini gördü. O evler, sütunları üzerinde hâlâ durmaktaydılar. Halbuki orada daha önce yaşamış olan sahipleri ölüp gitmişlerdi. Kemiklerinin çürümüş olduğunu da gördü. Ve şöyle dedi. "Allah, bunu, böylece öldükten sonra nasıl diriltecek?" Bunları Cenâb-ı Allah'ın, ölümlerinden sonra dirilteceği hususunda şüphesi yoktu, ama bunu tuhaf bulduğu için böyle demişti. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, ölüm meleğini göndererek ruhunu teslim aldı ve o vaziyette yüz sene ölü olarak bıraktı. Bu yüz sene zarfında İsrailoğulları çeşitli hadiseler yaşamışlardı. Cenâb-ı Allah, bu arada Üzeyir'e bir melek gönderdi. Melek onun kalbini yarattı ki kalbi bazı şeyleri düşünebilsin, iki gözünü de yarattı ki gözüyle etrafa bakabilsin. Ve Cenâb-ı Allah'ın ölüleri nasıl dirilttiğini düşünsün. Bundan sonra Cenâb-ı Allah, onun gözleri önünde vücudunun parçalarını yeniden birarayâ getirdi. Kemiğine et, kıl ve cilt geçirdi. Sonra da vücuduna ruh üfledi. Bütün bunlar onun gözü önünde cereyan ediyordu. Ve bunların nasıl yapıldığını düşünüyordu. Nihayet tastamam bir insan haline gelerek oturdu. Melek ona: Ne kadar bekledin? diye sordu O da: Bir gün ya da bir günün bir kısmı kadar bekledim, diye cevap verdi. Çünkü o öğle vaktinde ölmüş, henüz güneş batmadan akşama yakın bir zamanda diriltilmiş ti. Onun için böyle demişti. Me-lekse ona şöyle karşılık vermişti: Hayır, bilakis sen 100 sene müddetle uykuda kaldın. Bak yiyeceğine ve içeceğine. Yani kuru ekmeğinle üzüm suyuna bak, henüz oldukları gibi çanakta duruyorlar. Hiç bir değişikliğe uğramamışlar. İncir ve üzümleri de taptaze olup hiç bozulmamışlardı. Fakat o, meleğin kendisine söylediklerini

kabullenemiyordu. Melek ona: Söylediklerimi kabul edemiyorsun değil mi? Öyleyse eşeğine bak! dedi. O da eşeğine baktı ki hayvanın kemikleri çürümüş ve ilikleri kurumuştu. Melek, eşeğin iliklerine seslendi; onlar da, her taraftan toplanarak gelip meleğin emrine icabet ettiler. Melek onları birleştirdi. Üzeyir de meleğin yaptıklarını seyrediyordu. Melek, eşeğin kemiklerine damar ve sinirlerini yerleştirdi, sonra da etini giydirdi. Etin üzerine deri ve ktlları geçirdi. Sonra da içine ruh üfledi, böylece eşek, başını kaldırarak ayağa kalktı. Kulaklarım da anırarak semaya dikti. Kıyametin koptuğunu zannetmişti. Ayet-i kerimede Cenâb-ı Allah şöyle buyuruyor: «Eşeğine bak, seni insanlar için (kudretimize bir işaret kılalım diye (bunları böyle yaptık). Kemiklerine bak, nasıl onları birbiri üstüne koyuyor, sonra onlara et giydiriyoruz!» Yani eşeğinin kemiklerine bak da o kemiklerin nasıl bir araya geldiklerini gör. Etsiz bir eşek iskeleti geldiğini seyret. Sonra o kemiklere nasıl et giydirdiğimizi de dikkatle temaşa et. «Bu işler ona açıkça belli olunca: "Biliyorum, Allah herşeye kadirdir." dedi.» Yani Cenâb-ı Allah'ın ölüleri diriltmeye ve diğer harika işleri yapmaya muktedir olduğunu bilirim, dedi. Sonra merkebine binerek eski mahallesine geldi. İnsanlar onu tanımadılar. O da gördüğü insanları tanımadı. Evini de tamyamıyordu. Bir tahmine dayanarak yoluna devam etti ve evine geldi. Orada kötürüm ve kör bir acuze ile karşılaştı. Acuzenin yaşı 120'yi geçmişti. O acuze, daha önceleri, kendi hizmetçileri idi. Henüz yirmi yaşındaki genç bir kız iken, Üzeyir yanlarından ayrılıp gitmişti. Fakat Üzeyir'in şekil ve şemali onun aklında idi. Yaşlanınca artık bunamıştı. Üzeyir ona şöyle demişti: "Ey kadın, bu Üzeyir'in evi midir?" Kadın şöyle cevap verdi: "Evet, burası Üzeyir'in evidir." Böyle deyince ağlayarak sözünü şöyle sürdürdü: "Şu kadar zamandan beridir Üzeyir'den bahseden bir adam görmedim. İnsanlar onu unutmuşlardır!"

Üzeyir şöyle dedi. "İşte Üzeyir benim! Cenâb-ı Allah beni 100 seneden beri öldürmüştü. Sonra yeniden diriltti!" Acuze şöyle dedi: "Sühha-nallah! Üzeyir'i 100 seneden beridir kaybetmişiz. Ondan bahseden birini görmedik. Onun hakkında birşeyler duymadık!" Üzeyir şöyle dedi. "İşte Üzeyir benim!"

Acuze şu karşılığı verdi: "Üzeyir, duası kabul edilen bir adamdı. Hastalar ve belaya uğrayan kimseler için dua ederdi, onlar da şifa ve afiyet bulurlardı. Sen de seni görebilmem için Allah'a dua et de gözlerimi bana geri versin. Eğer gerçekten Üzeyir iser seni tanırım."

Üzeyir, Rabbine dua edip kadının gözlerine elini sürdü. Gözleri eski haline döndü. Elini tutarak: "Allah'ın izni ile kalk bakalım." dedi. Cenâb-ı Allah, kadının ayaklarını da iyileştirdi. Sağlam vaziyette ayağa kalktı. Sanki bir bağdan kurtulmuş gibi idi. Üzeyir'e baktı ve: "Senin Üzeyir olduğuna şahitlik ederim." dedi.

Kalkıp İsrailoğullarının mahallesine gitti. Onlar birarayâ gelip toplantı düzenlemişlerdi. Toplantıda Üzeyir'in 128 yaşındaki yaşlı bir oğlu ile yine yaşlı torunları vardı. Kadın onlara seslenerek: "İşte Üzeyir size geldi!" dedi. Kadını yalanladılar. O da şöyle dedi: "Ben hizmetçiniz olan falan kadınım. Üzeyir, Rabbine dua etti. Rabbi de gözlerimi bana tekrar iade etti. Ayaklarımı iyileştirdi. İfadesine göre Cenâb-ı Allah, Üzeyir'i 100 sene müddetle öldürmüş, sonra yeniden diriltmiş." Böyle deyince toplantıdaki insanlar kalkıp Üzeyir'e doğru gittiler, ona baktılar, oğlu kendisine dedi ki: "Benim babamın iki omuzu arasında siyah bir ben vardı." Böyle diyerek omuzlarını açtı baktı ki Üzeyir'in ta kendisi!

İsrailoğulları dediler ki: "Bize anlatıldığına göre içimizde Üzeyir' den başka Tevrat'ı ezberlemiş bir kimse yoktur. Buhtunnasr'da Tevrat'ı yakmıştır. Adamlarımızın hafızasında kalan az bir kısmı dışında Tevrat'tan elimizde birşey kalmamıştır. Sen, Tevrat'ı bize yeniden yaz."

Üzeyir'in babası Seruha, Tevrat'ı Buhtunnasr'm zamanında, Üzeyir'den başkasının tanımadığı bir yere gömmüştü. Onları Tevrat'ın gömülü olduğu yere götürdü. Yeri kazıp Tevrat'ı çıkardı. Sayfaları kokuşmuş ve çürümüştü.

Üzeyir, bir ağacın gölgesi altına oturdu. İsrailoğulları da etrafında halkalanıp oturdular. Tevrat'ı onlar için, yeniden yazmaya başladı. Gökten iki kor inip Üzeyir'in karnına girdi. O da Tevrat'ı hatırladı. Ve yeniden yazdı. Bu nedenle Yahudiler dediler ki: "Üzeyir, Allah'ın oğludur." Çünkü gökten iki kor inerek karnına girmiş, o da Tevrat'ı, İsrailoğulları için yeniden yazmış, onların idaresini üstlenmişti. Sevad mıntıkasında, Hazkil manastırında Tevrat'ı yazdı. Sayrabad adı verilen o kasabada vefat etti.[4]

İbn Abbas (r.a.) dedi ki: "Seni (Ey Üzeyir) insanlar için (kudretimize) bir işaret kılalım diye..." ayet-i kerimesi tahakkuk etti. Bu işaret, İsrailoğulları içindi. Şöyle ki: Kendisi genç bir insan olduğu halde, kendisinden daha yaşlı olan oğullarıyla oturup sohbet ederdi. Kırk yaşındaydı. Cenâb-ı Allah onu, öldüğü gündeki vaziyetinde yeniden diriltmiş ti.

İbn Abbas der ki: Bu olay, Buhtunnasr'dan sonra vuku bulmuştur.

Ebu Hatim el-Sicistanî, İbn Abbas'm sözleri ile aynı anlamı ifade eden şu şiiri okumuştur:

"Siyah saçlı biri, ama kendisinden önce, oğlunun saçları ağardı. Kendisi daha yaşlı olduğu halde ondan önce, torunun saçları da ağardı.

Oğlu değneğe dayanarak ağır ağır yürüyor.

Kendisinin sakalı siyah, saçları da kır görünüyor.

Oğlunun gücü ve takati kalmamış,

Tıpkı çocuk gibi yürüyüp tökezliyor,

Oğlu halk arasında 110 yaşında olup dolaşıyor.

Babasının Ömrü ise, kırk yılı aşmıyor.

Torunun yaşı ise, doksan civarındadır.

Eğer anlayışlı isen bu, makul bir şeydir.

Şayet anlamıyorsan, cahil olduğun için mazur sayılırsın." [5]

Fasıl

Meşhur kavle göre Üzeyir, İsrailoğullarınm peygamberlerinden biridir. O, Davud ve Süleymanla Zekeriyya ve Yahya arasında gelmiştir. Zamanında kendisinden başka îsrailoğullan arasında Tevrat'ı ezbere bilen kimse kalmamıştı. Tevrat'ı o, îsrailoğullanna yeniden yazdı. Nitekim Vehb b. Münebbih de şöyle der: Cenâb-ı Allah, bir meleğe emir verdi. Melek de nurdan bilgilerle inerek bu bilgileri Üzeyir'in kalbine attı. O da, Tevrat'ı harfi harfine yeniden yazdı ve tamamladı.
İbn Asakir'in, îbn Abbas'dan rivayet ettiğine göre o, Abdullah b. Selama «Yahudiler, Üzeyir, Allah'ın oğludur, dediler» (et-Tevbe, 30.) ayet-i kerimesini kasdederek Yahudilerin niçin böyle söylediklerini sormuş, îbn Selam da ona, Üzeyir'in Tevrat'ı ezberine dayanarak yeniden îsrailoğullan için yazmış olduğunu ve îsrailoğullannm da: "Musa, Tevrat'ı ancak bir kitap halinde bize getirebildi. Üzeyir ise, ortada herhangi bir kitap olmaksızın Tevrat'ı bize getirdi." dedikleri için Üzeyir'i, Allah'ın oğlu olarak kabul etmiş olduklarını söylemiştir. Onlardan bazıları, Üzeyir'in, Allah'ın oğlu olduğunu söylemişlerdir. Bu nedenle âlimlerin bir çoğu, Tevrat'ın, Üzeyir zamanında inkitaa uğradığını ifade etmişlerdir. Bu söz üzerinde gerçekten durmak gerekir. Çünkü Üzeyir, Ata b. Ebi Rebah ile Hasan Basrî'nin dedikleri gibi peygamber değildir. İshak b. Bişr'in, Ata b. Ebi Rebah'dan rivayet ettiğine göre o şöyle demiştir: Fetret döneminde dokuz önemli olay meydana gelmiştir: Buhtunnasr, San'a Bahçesi, Saba Bahçesi, Hendek ahalisi, Hasuro olayı, Ashab-ı Kehf olayı, Fil vak'ası, Antakya şehri ve Tübbahlarm durumu.
İshak b. Bişr, Hasan'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Üzeyir ile Buhtunnasr hadiseleri fetret döneminde vukua gelmiştir."
Ayrıca sahih hadiste sabit olduğuna göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır:

«İnsanlar arasında Meryem'in oğluna en yakın olanı benim. Çünkü benimle onun arasında peygamber geçmemiştir.» [6]

Vehb b. Münebbih dedi ki: Üzeyir, Süleyman ile İsa peygamber arasında yaşamıştır.
îbn AsaMr'in, Enes b. Malik ile Ata b. Saib'den yaptığı rivayete göre Üzeyir, îmran oğlu Musa peygamber zamanında yaşamıştır. Musa'dan izin istemiş, ama o Üzeyir'e izin vermemiştir. Yani kader hakkında soru sorduğu zaman Musa ondan yüz çevirmiş ve o da şöyle demişti: Yüz defa ölmek, bir saatlik zilletten daha kolaydır. Üzeyir'in bu sözüne benzer manada bazı şairler şöyle demişlerdir:
"Hür kimse, kılıçlara karşı sabredebilir. Ama zulme karşı sabredemez. Misafiri ağırlamaktan aciz olduğunda, Ölümü elbetteki tercih ederler.
İbn Asakir'in, İbn Abbas'dan rivayet ettiğine göre Üzeyir, kader hakkında soru sorduğu için adı, peygamberler listesinden silinmiştir.
Zannedersem bu, israiliyattan alınma bir hikayedir.
Abdürrezzak ile Kuteybe b. Said, Nevf el-Bekalî'den rivayet ederek dediler İd: Üzeyir, Rabbine dua ederken şöyle demişti "Ey Rabbim! Bazı yaratıklar yaratıyorsun, dilediğini saptırıyor, dilediğini de hidayete er-diriyorsun!"
Kendisine, "Bu gibi sözleri söylemekten vazgeç." denildi. Fakat o, bu sözünü yine tekrarladı. Kendisine denildi ki: "Ya bu sözleri söylemekten vazgeçersin ya da senin adını peygamberler listesinden silerim. Ben, yaptığım işlerden sorumlu tutulmam, onlar sorguya çekilirler."
Bu da, onu bu sözleri yeniden söylemesi halinde isminin peygamberler listesinden silineceğine dair tehdidin gerçekleştiğini göstermektedir.
Tirmizî dışındaki Kütüb-ü Sitte sahipleri, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu söylemişlerdir:
«Peygamberlerden bir peygamber bir ağacın altına oturdu. Onu bir karınca ısırdı. Karıncanın Öldürülerek yere gömülmesini emretti. Yerin altından tekrar çıkınca bu defa ateşle yakılmasını emretti. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah ona şöyle vahyetti: "Bir karıncayı mı.cezalandırıyorsun?!"»
Mücahid'den gelen bir rivayete göre bu peygamber, Üzeyir'dir. İbn Abbas ile Hasan Basrî'den gelen bir rivayete göre de bu peygamber Üzeyir'dir. Doğrusunu Allah bilir. [7]

Zekeriyya Ve Yahya (A.S.) Kıssaları

Cenâb-ı Allah, kutsal kitabında buyurmuş ki: "Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla Kâf, Hâ, Yâ, Aym, Sâd. Bu, Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya rahmetini anıştır. O, Rabbine gizli bir seslenişle yalvarmıştı: "Rabbim, demişti, ben bende kemik gevşedi; baş, ihtiyarlık aleviyle tutuştu. Rabbim, sana dua ile hiçbir zaman bahtsız olmadım. (Her dua ettikçe kabul buyurdun, beni istediğimden mahrum etmedin). Doğrusu, ben arkamdan yerime geçecek yakınlar (imin iyi hareket etmeyeceklerinden korktum; karım da kısır. (Ne olur) katından bana yerime geçecek bir veli lütfet. Ki (o), bana ve Yakub oğullarına mirasçı olsun. Rabbim, onu beğendiğin bir
insan yap."

(Allah buyurdu): "Ey Zekeriyya, biz sana bir oğul müjdeleriz. Adı Yahya'dır. Daha önce ona hiç kimseyi adaş yapmadık (ondan önce kimseye bu adı vermedik.)" (Zekeriyya): "Rabbim, dedi, benim nasıl oğlum olur? Karım da kısırdır. Ben ise ihtiyarlığın son sınırına vardım." "(Evet öyledir, dedi, fakat Rabbin: "O bana kolaydır, daha önce sen de hiçbir şey değilken seni de yaratmıştım." dedi. "Rabbim, dedi, bana (çocuğumun olacağına dair) bir işaret ver." "Senin işaretin, sapa sağlam olduğun halde tam üç gece (ve gündüz) insanlarla konuşmamalıdır." dedi (Zekeriyya), mabedden kavminin karşısına çıkıp onlara: "Sabah akşam (Rabbi-nizi) teşbih edin!" diye işaret etti.
"Ey Yahya, kitabı kuvvetle tut (onun emirlerine göre hareket et ve onunla hükmet)" (dedik) ve ona çocuk iken hikmet verdik. Katımızdan bir rahmet (bir acıma duygusu) ve temizlik de (verdik; o günahlardan) korunan oldu. Ana babasına iyilik ediciydi, baş kaldıran bir zor-ba değildi. Doğduğu gün, öleceği gün ve diri olarak kaldırılacağı gün ona selam
Olsun!» (Meryem, 1-15.)
Cenâb-ı Allah şöyle buyurdu:
«Zekeriyya'yı da o (nun bakımı) na memur etti. Zekeriyya, onun yanına, mabede her girdiğinde yanında bir rızık bulurdu. "Ey Meryem, bu sana nereden?" derdi. (O da) "Bu, Allah tarafından" derdi. "Zira Allah, dilediğine hesapsız rızık verir."
Orada Zekeriyya, Rabbine dua etmişti: "Rabbim, demişti, bana katından temiz bir nesil ver. Sen duayı işitensin!"
Zekeriyya, mabedde durmuş, namaz lalarken melekler ona: "Allah sana, Allah'tan bir kelimeyi doğrulayıcı, efendi, nefsine hakim ve iyilerden bir peygamber olacak Yahya'yı müjdeler." diye imlediler. Dedi ki: "Rabbim, bana ihtiyarlık gelip çatmış, kanm da kısırken benim nasıl oğlum olur?" (Allah), "Öyle (ama) Allah, dilediğini yapar." dedi.
"Rabbim, o halde bana (oğlum olacağına dair) bir alamet ver!" dedi. (Allah) buyurdu ki: "Senin alametin, üç gün insanlarla işaretten başka türlü konuşmamandır; Kabbini çok an, akşam sabah (onu) teşbih et!" (Âl-ilmrân, 37-41.)
Enbiyâ sûresinde Cenâb-ı Allah şöyle buyurdu:
«Zekeriyya'ya da (lütfettik). Rabbine: "Rabbim, beni tek bırakma, (bana bir çocuk ver, ama vermesen de gam yemem. Çünkü) sen, varislerin en iyisisin (her şeyim sana kalacaktır)." diye dua etmişti. Onun duasını da kabul ettik. Ona Yahya'yı armağan ettik. Eşini de kendisi için ıslah ettik. (Çocuk doğurmaya elverişli bir hale getirdik). Gerçekten onlar, hayır işlere koşarlar. Umarak ve korkarak bize dua ederlerdi. Ve bize derin saygı gösterirlerdi.» (el-Enbiyâ, 89-90.)
Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Zekeriyya, Yahya, İsa ve İlyas'a da (yol göstermiştik). Hepsi iyilerden İdİ(ler)» (el-Enâm, 85.)
Hafiz Ebu'l-Kasım İbn Asakir, gerçekleri dile getirdiği meşhur tarihinde der ki: Zekeriyya, Berhiya'mn oğludur. Dan oğlu olduğunu söyleyenler de vardır. Ledün b. Müslim'in oğlu olduğunu bildiren rivayetler de vardır. Bu rivayete göre Zekeriyya'nm babası Ledün'dür. Ledün, Sa-duk oğlu Müslim'in oğludur.
Saduk, Davud oğlu Haşban'ın oğludur. Davud, Müslim oğlu Süleyman'ın oğludur. Müslim, Berhiya oğlu Sadika'nın oğludur Berhiya, Na-hor oğlu Bel'ata'nın oğludur. Nahor, Behafiş oğlu Şelom'un oğludur. Be-hafiş, Rahiam oğlu İnamin'in oğludur Rahiam, Davud oğlu Süleyman'ın oğludur. Zekeriyya'nın kendisi de, İsrailoğullarının peygamberlerinden Yahya (a.s.)'nın babasıdır.[8]
Zekeriyya, oğlu Yahya'yı ararken Şam'ın kazalarından Besne'ye kadar gitmiştir. Doğrusunu Allah bilir. Onun nesebi hakkında başka isimler ortaya sürenler de olmuştur.
Cenâb-ı Allah, Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz'e, Zekeriyya peygamberin durumunu ve haberlerini insanlara anlatmasını emir buyurdu. Zekeriyya yaşlı olup hanımı, emsallerine göre acuze ve kısır bir halde iken Cenâb-ı Allah, ona Yahya adındaki çocuğu bağışlamıştı. Her ikisi de yaşlı oldukları halde Cenâb-ı Allah bu çocuğu onlara armağan etmişti ki insanlar, Allah'ın lütuf ve rahmetinden ümitlerini kesmesinler. «Bu, Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya rahmetini anışür. O, Rabbine gizli bir seslenişle yalvarmıştı.» Bu ayet-i kerimeyi tefsir ederken Katade şöyle demiştir: Cenâb-ı Allah, saf kalbi bilir ve gizli sesi işitir.
Seleften bazıları dediler İd: Zekeriyya, geceleyin kalkarak Rabbine gizli bir sesle seslendi. Bu sesini yanındakiler duymadılar O şöyle diyordu: "Ey Rabbim, ey Rabbim, ey Rabbim..."
Allah buyurdu ki: «Söyle bakalım ey Zekeriyya, dileğin ne ise yerine getirelim, söyle, söyle. "Rabbim, demişti, ben, bende kemik gevşedi. Baş ihtiyarlık aleviyle tutuştu."» Yani saçımdaki beyaz kıllar, siyah kıllara
Gormezmisin ki benim saçlarım,
Karanlığın eteği altından, sabahın kakülünü andırıyor.
Siyah saçlarımda beyazlıklar parlamaya başladı.
Zifiri karanlıkta ateşin alevlenmesini andırdı.
Dal topraktan filizlenip yemyeşil olduktan sonra,
Kuruyup çöp haline döndü.
Yani zahiren ve batmen gevşeyip zayıfladığını anlatıyor. Zekeriyya peygamber de böyle demişti: «Ben, bende kemik gevşedi. Baş, ihtiyarlık aleviyle tutuştu.»
«Rabbim, sana dua ile hiç bir zaman bahtsız olmadım.» Yani senden ne istedimse onu bana verdin. Bütün dualarıma icabet ettin.
Onu bu şekilde dilekte bulunmaya iten sebeb şu idi: Kendisi İmran kızı Meryem'in bakım ve himayesini üstlenmişti. Bu nedenle Meryem'in bulunduğu haneye her girdiğinde onun yanında zamansız meyveler görürdü. Mevsimi geçmiş taze meyveler görürdü

ki, bu da evliyanın kerametlerindendir. Bunu gördüğünde bilmişti ki, zamansız meyveleri vermeye muktedir olan zat, her ne kadar yaşı ilerlemişse de kendisine bir çocuk bahşetmeye muktedirdir.
«Orada Zekeriyya, Rabbine dua etmişti. "Rabbim, demişti, bana katından temiz bir nesil ver. Sen duayı işitensin!"» (Âl-iîmrân 38.)
«Doğrusu, ben, arkamdan yerime geçecek yakınlar (ımm iyi hareket etmeyeceklerinden korktum. Karım da kısırdır." Yani yakınlarımın benden sonra İsrailoğullan üzerine, Allah'ın şeriatına uygun olmayan hükümleri icra edeceklerinden korktum.
Böyle dedikten sonra Zekeriyya, kendi sulbünden iyi, temiz, takvalı ve Allah'ın razı olacağı bir çocuğunun olmasını dilemişti. Bu nedenle demişti ki: "Kendi katından (yani kendi güç ve kudretinle) bana (nübüvvet ve hükümdarlıkta) halef olacak bir veli lütfet ki, (o), bana ve Yakub oğul-ları'na mirasçı olsun. Rabbim, onu beğendiğin bir insan yap.» Yani Ya-kub'un zürriyetinden olan ecdadı ve geçmişleri nasıl peygamber oldularsa, onu da şeref ve üstünlükte onlar gibi kıl. Ona da nübüvvet ve vahiy ver.
Zekeriyya'mn burada kasdettiği mirasçılık, şiilerin iddia ettikleri gibi mal mirasçılığı değildir. Bilalds nübüvvet ve hikmet mirasçılığıdır. Şiilerin mal mirasçılığı iddialarına İbn Cerir de muvafakat etmiştir. Oysa aşağıda sayacağımız sebeblerden dolayı bu ayet-i kerimede kasde-dilen mirasçılık, nübüvvet ve hikmetteki mir aşçılıktır. Şöyle ki:
1- Süleyman, Davud'a mirasçı oldu.» (cn-Ncmi, 16.) ayet-i kerimesinden bahsederken de Süleyman'ın peygamberlik ve hükümdarlıkta Davud'a mirasçı olduğunu söylemiştik. Ayrıca sıhhatinde ittifak edilen bir ha-dis-i şerifte de Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Biz miras bırakmayız, geride bıraktığımız sadakadır.» Bu da, Rasûlullah'm geride bıraktığı malının, miras olmayacağı hususunda kesin bir nasdır. Bu sebeble Ebu Bekir es-Sıddık (r.a.), sağlığında iken Rasûlullah (s.a.v.)'a mahsus olan malların, vefatından sonra kendi yakınlarına sarfedilme-sini menetmiştir. Eğer bu nas mevcut olmasaydı, Rasûlullah (s.a.v.)'m geride bıraktığı malları, yakınlarına sarfederdi. Yakınları da; kızı Fatıma ile dokuz zevcesi ve amcası Abbas hazretleriydi. Hz. Ebu Bekir, Rasûlullah'a ait malları, vefatından sonra yakınlarına sarfetmeyi yasaklarken bu hadise dayanmıştır. Bu hadisi Rasûlullah'dan rivayet edişine, Hattap oğlu Ömer ile Affan oğlu Osman ve Ebu Talib oğlu Ali hazretleri, ayrıca Abdulmuttalib oğlu Abbas ile Avf oğlu Abdürrahman, Talha, Zübeyr, Ebu Hüreyre ve diğer sahabeler muvafakat etmişlerdir.
2- Tirmizî, yukarıdaki hadisi diğer peygamberleri de kapsayacak umumi bir lafizla rivayet etmiştir:
"Biz peygamberler topluluğu, miras bırakmayız."
3- Peygamberler nezdinde Dünya, o kadar değersizdir ki dünya malım biriktirmezler ve ona iltifat etmezler. Dünya malı kendilerini pek ilgilendirmediği için, bu mallarını kendilerinden sonra korusunlar diye çocuk sahibi olmayı da istemezler. Zahitlikte onların mertebelerine yaklaşamayan kimseler, her ne kadar dünya malına iltifat etmeseler de malları olduğu zaman kendilerinden sonra mallarına mirasçı olsunlar, diye çocuk sahibi olmak isterler.
4 - Zekeriyya (a.s.) marangozdu. Kendi elinin emeği ile kazandığını yerdi. Nitekim Davud peygamber de kendi eliyle kazandığım yerdi. Çoğunlukla peygamberler, kendilerinden sonra mirasçıları için bir zahire olsun diye daha fazla mal biriktirmek kasdıyla fazla çalışıp kendilerim yormazlardı. Bu husus, iyi düşünen idrak sahiplerince apaçık görülen bir gerçektir.
İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a-v)'ınşöyle buyurduğunu söylemiştir: "Zekeriyya marangozdu."[9]
Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Ey Zekeriyya, biz sana bir oğul müjdeleriz. Adı Yahya'dır. Daha önce ona hiç kimseyi adaş yapmadık (ondan önce kimseye bu adı vermedik)." (Meryem, 7.)
Bu ayet-i kerimeyi, şu aşağıda nakledeceğimiz ayet-i kerime açıklığa kavuşturmaktadır:
«Zekeriyya, nıabedde durmuş namaz kılarken melekler ona: "Allah sana, Allah'tan bir kelimeyi doğrulayıcı, efendi, nefsine hakim ve iyilerden bir peygamber olarak Yahya'yı müjdeler." diye ünledüer.» (Âl-i imrân, 39.)
Kendisine çocuk verileceğine dair müjde geldiğinde ve bu müjde tahakkuk ettiğinde bu işi acaip görerek nasıl olacağım öğrenmek istedi. Kendisi, bu ihtiyarlık çağında iken nasıl çocuk sahibi olabileceğini anlamak istedi: «Rabbim, dedi, benim nasıl oğlum olur? Karım da kısırdır. Ben ise ihtiyarlığın son sınırına vardım.» (Meryem, a.) Yani pir-i fani olan bir kimsenin çocuğu nasıl olur?
Rivayete göre o zaman Zekeriyya, yetmişyedi yaşındaymış. Doğrusunu Allah bilir ya bundan daha da yaşlı imiş. "Karım da kısırdır." Yani benim karım, çocuk doğuramıyacak bir çağdadır. Doğrusunu Allah bilir.
Nitekim İbrahim peygamber de, kendisine çocuğu olacağına dair müjde verildiğinde şöyle demişti: «Bana ihtiyarlık dokunmuşken mi beni müjdelediniz? Ne (tuhaf birşey) ile müjdeliyorsunuz beni?» (ei-Hkr, 54.)
Sâre'de şöyle demişti: «Vay, ben bir koca karı, kocam da bir pir iken doğuracak mıyım? Bu cidden şaşılacak birşey!" (Melekler) dediler ki: "Allah'ın işine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmet ve bereketleri sizin üzerinizde ey ev halkı! O, Övülmeye layıktır, iyiliği boldur."» (Hûd, 72-73.)
Zekeriyya (a.s.)'ya da aynı şekilde cevap verildi. «Rabbinin emrini kendisine vahyeden melek ona dedi ki: "(Evet) öyledir. Fakat Rabbin: "O bana kolaydır, daha önce sen de hiçbir şey değilken seni de yaratmıştım." dedi.» (Meryem, 9.)
Yani sen yaşlı iken senden çocuk doğmayacak, öyle mi?!
Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Onun duasını da kabul ettik. Ona Yahya'yı armağan ettik. Eşini de kendisi için ıslah ettik (çocuk

doğurmaya elverişli bir hale getirdik). Gerçekten onlar hayır işlere koşarlar. Umarak ve korkarak bize dua ederlerdi ve bize derin saygı gösterirlerdi." (el- Enbiyâ, 90.)
Ayet-i kerimede Zekeriyya'nm zevcesinin ıslah edilmesinden kasıt şudur; Zevcesi daha Önce hayız görmüyordu. Bu müjdeden sonra hayız görmeye başladı. Bir rivayete göre de onun dilinde bozukluk vardı. Cenâb-ı Allah, bu bozukluğu giderdi.
Zekeriyya: "Rabbim, bana bir işaret ver." dedi. Yani hanımının, bana müjdelenen çocuğa benden ne zaman hamile olacağına dair bana bir işaret ver. (Allah): «Senin işaretin, sapasağlam olduğun halde tam üç gece (ve gündüz) insanlarla konuşmamalıdır.» dedi. Yani hanımının, sana müjdelenen çocuğa hamile olduğuna dair işaret, şu olacaktır: Mizacın sağlam, bünyen mutedil ve yaratılışın sapasağlam olduğu halde tam üçgün ve üç gece insanlarla koııuşamıyacaksm. Sadece işaretleşeceksin. Bu halde iken kalben çokça zikret, sabah akşam zikri kalbinde hazır tut.
Zekeriyya, bu müjdeyi aldıktan sonra mabedinden çıkarak sevinçle insanların arasına katıldı. Onlara: "Sabah akşam (Rabbinizi) teşbih edin!" diye işaret etti. Mücahid, İkrime, Vehb, Süddî ve Katade'nin anlattıklarına göre hiçbir hastalığı olmadığı halde Zekeriyya'nın dili tutuldu.
İbn Yezid der İd: Kitabı okur, tesbihatta bulunurdu, ancak kimseyle konuşamazdı.
«"Ey Yahya, kitabı kuvvetle tut (onun emirlerine göre hareket et ve onunla hükmet)." (dedik) ve ona çocuk iken hikmet verdik.» (Meryem, 12.) ayet-i kerimesine gelince; Cenâb-ı Allah, bu ayet-i kerimede, babasına verilen ilahi müjdeye uygun olarak çocuğun doğduğunu ve ona Allah tarafından kitap, hikmet verildiğini haber veriyor. Henüz çocukluk çağında iken ona hikmet verilmişti. Abdullah b. Mübarek'in nakline göre Muammer şöyle demiştir: Çocuklar, Zekeriyya oğlu Yahya'ya: "Hadi gidelim de oyun oynayalım." demişlerdi. Yahya: "Biz oyun oynamak için yaratılmadık!" diye cevap vermişti. "Ve çocuk iken ona hikmet verdik." ayet-i kerimesi ile kasdedilen mana, işte budur.
«(Ona) katımızdan bir rahmet (verdik).» Bu rahmet sebebi ile ona Yahya adındaki çocuğu bahşettik. İkrime'nin ifadesine göre yukarıdaki ayet-i kerime ile kasdedilen mana şudur: "(Ona) katımızdan bir muhabbet (verdik)." İnsanların Yahya'ya şefkatli olmaları, Özellikle ana ve babasına merhametkar davranmaları ve iyilik etmeleri için bunun, ona bir sıfat olması da muhtemeldir. Onun ahlakı temizdi. Noksanlıklardan ve rezilliklerden uzaktı, takvalıydı. Allah'a taatte bulunup emirlerine uyardı. Yasaklarına yanaşmazdı. Ebeveynine de iyi davranır, emirleri dışına çıkmazdı. Yasakladıkları şeylere yaklaşmazdı. Onlara kötü davranmaz; sözlü ve fiilî olarak onları asla incitmezdi.
«Ana babasına iyilik ediciydi, baş kaldıran bir zorba değildi. Doğduğu gün, öleceği gün ve diri olarak kaldırılacağı gün ona selam olsun!»(Meryem, 14-15.)
Ayet-i kerimede sayılan bu üç vakit, insan için çok zorlu olan vakitlerdir. Çünkü bu vakitlerde insan, bir âlemden başka bir âleme intikal etmekte, alışık olup ülfet peyda etmiş olduğu şeylerden ayrılmakta ve başka bir ortama geçmektedir. İntikal ettiği âlemde nelerle karşılaşacağını bilememektedir. Bu nedenle insanoğlu, anasının yumuşak rahminden çıkarken bağırıp çağırmakta, feryad-ü figan etmektedir. Sıkıntılarım ve kederlerini göğüslemek için bu Dünyaya gelmektedir. Evet, doğarken böyle bir halle karşılaşmaktadır.
Aynı şekilde bu dünyadan göçerken, âlem-i berzaha ve ebedî yurda intikal etmektedir. Köşklerle evlerden ayrılıp mezar sakinlerinin arasına ve ölülerin meydanına geçmektedir. Orada da kıyametteki diriliş günü haber verecek olan Sur'a üfleyiş zamanını bekleyecektir. O zamanda ölülerin kimi sevinç içinde dirilecek, kimi de mahzun olarak dirilecektir. Kimi zinde ve sevinçli halde, kimi de kırgın ve meksur bir vaziyette dirilecektir. Bir grup Cennet'e, diğer grupta Cehennem'e yollanacaktır.! Bakınız, şairin biri ne güzel söylemiş.
"Sen ağlar vaziyetteyken, anan seni doğurdu. Etrafındaki insanlar da sevinç içinde gülüyordu. Öleceğin günde insanlar ağlaşırlarken sen, Gülen ve sevinen bir kimse olmaya gayret et."
Bu üç durum, insan için çok zorlu olduğuna göre, Cenâb-ı Allah bu durumların her üçünde de Yahya'ya selamet vermiş, onu esenliğe kavuşturmuş ve şöyle buyurmuştur: «Doğduğu gün, öleceği gün ve diri olarak kaldırılacağı gün ona selam olsun!»
Said b. Ebi Arûbe, Katade'den naklen Hasanın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Yahya ile İsa karşılaştılar. İsa ona dedi ki: Benim için mağfiret talebinde bulun. Çünkü sen, benden daha iyi ve hayırlısın. Yahya ona şöyle karşılık verdi: Sen, benim için mağfiret talebinde bulun. Çünkü sen benden daha hayırlı ve daha iyisin.
İsa, ona şöyle cevap verdi: Hayır, sen benden daha hayırlı ve daha iyisin. Çünkü ben, kendi nefsime selam verdim. Fakat sana, Allah selam vermiştir." Allah her ikisine de üstünlük ve fazilet vermiştir. «Allah sana,... efendi, nefsine hakim ve iyilerden bir peygamber olacak Yahya'yı müjdeler.» (ÂMİmrân, 39.)
Bu ayet-i kerimede geçen nefsine hakim sözünden kasdedilen mana, kadınlara yanaşmayan kimse demektir. Bazıları bunun başka anlama geldiğini söylemişlerdir. Bu, tıpkı şu ayet-i kerimeye benzemektedir:
«Rabbim, bana katından temiz bir nesil ver. Sen duayı işitensin!» (Al-i îmrân, 38.)
İmam Ahmed b. Hanbel, İbn Abbas'dan rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söyledi:
«Adem oğullarından günah işlememiş ya da günaha kasdetmemiş hiç kimse yoktur. (Ancak) Zekeriyya oğlu Yahya böyle değildir. Hiç kimsenin, 'Ben, Meta oğlu Yunus'dan daha iyiyim' demesi yaraşmaz.»
İbn Vehb, İbn Şihab'm şöyle dediğini rivayet eder: «Günlerden bir gün Rasûlullah (s.a.v.) ashabının yanına çıktı. Onlar, peygamberlerin faziletlerinden bahsediyorlardı. Aralarından biri: "Musa, Kelîmul-lah'tır (Allah ile konuşmuştur)." dedi. Bir başkası ise: "İsa, Allah'ın ruhu ve kelimesidir." Bir üçüncüsü ise: "İbrahim, Allah'ın halili (dös-tu)dır." dedi. Onlar böyle

derlerken Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu: "Şehit oğlu şehit nerede? O ki, günah korkusundan dolayı kıldan elbiseler giyer ve ağaç (yaprakları) j^erdi." İbn Vehb'in dediğine göre Rasûlullah (s.a.v.) bu sözü ile Zekeriyya oğlu Yahya'yı kasdetmiştir.
Yahya b. Said el-Ensarî, İbn As'daıı rivayet etti: İbn As, Rasûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu işitmiş:
"Kıyamet gününde Zekeriyya oğlu Yahya dışında ademoğulîarm-dan her biri, kendisine ait bir günahıyla beraber gelir."
İbn Asakir'in livayetine göre Abdullah b. Ömer, Hz. Peygamberin şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Zekeriyya oğlu Yahya dışındaki herkes, Cenâb-ı Allah'ın huzuruna mutlaka bir günahı ile çıkar!" Böyle dedikten sonra «Efendi ve nefsine hakim...» mealindeki ayet-i kerimeyi okudu, sonra da yerden birşey kaldırarak: «Onun beraberinde ancak şu kadar şey vardı.» dedi ve bir kurban kesti.
Ebu Davud et-Tayalisî ve diğerlerinin kanalıyla Ebu Said'den yapılan bir rivayete göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Hasan ile Hüseyin, teyze oğulları Yahya ve İsa (a.s.) dışında, cennetliklerin gençlerinin efendileridirler.»[10]
Ebu Nuaym Hafız el-İsfahanî, Ahmed b. Ebi'l-Havarî'den rivayet etti ki Ebu Süleyman'ın şöyle dediğini işitmiş: Meryem oğl İsa ile Zekeriyya oğlu Yahya yürümek üzere dışarıya çıktılar. Yürürlerken Yahya: bir kadına çarptı. İsa ona dedi ki. "Ey Teyze oğlu! Bu gün öyle bir günah işledin ki artık ebediyyen affedilmeyeceğini zannederim." Yahya: "İşlediğim günah nedir, ey Teyze oğlu?" diye sorunca İsa: "Bir kadına çarptın." dedi.
Yahya: "Vallahi ben bunun farkında bile değilim." deyince İsa şöyle dedi: "Sübhânallah! Bedenin benimle beraber, ama ruhun nerede?" Yahya şöyle cevap verdi: "Ruhum Arş'a bağlıdır. Şayet kalbim Cebrail ile dahi rahat bulsa, ben bir göz açıp kapayacak süre zariinda bile Allalı'ı tanımamış ve bilmemiş olduğumu zannederim."
Bu rivayette bir gariplik vardır ve de israiliyattandır.
İsrail, Hayseme'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Meryem oğlu İsa ile Zekeriyya oğlu Yahya teyze çocuklarıydılar. İsa, yün elbiseler giyerdi. Yahya, kıldan dokunmuş elbiseler giyerdi. Hiç birinin ne dinarı, ne dirhemi, ne kölesi, ne cariyesi, ne de sığınacakları bir barınakları vardı. Nerde akşam orda sabah yaşayıp giderlerdi. Birbirlerinden ayrılmak istediklerinde Yalıya, "Bana tavsiyede bulun." deyince İsa, ona şöyle dedi: "Asla öfkelenme." Yahya, ben bunu beceremem deyince, İsa şu tavsiyede bulundu: "Mal biriktirme ve saklama." Yahya: "Bunu belki
yapabilirim." dedi.
Zekeriyya (a.s.)'mn normal ölümle mi, yoksa öldürülerek mi öldüğü hususunda Vehb h. Münebbih'ten iki değişik rivayet gelmiştir. Abdul-münim b. İdris'in, Vehb b. Münebbih'ten rivayet ettiğine göre o şöyle demiştir: "Zekeriya (a.s.), kavminden kaçarak bir ağacın içine girmişti. Kavmi gelerek testereyi ağacın üzerine koyup biçmeye başlamışlardı. Testere, Zekeriyya'nm kaburgalarına dayandığında inlemeye başlamıştı. Cenâb-ı Allah ona şöyle vahyetmişti: Eğer inlemeni durdurmas-san, yeryüzünü ve üzerindeki bütün varlıkları ters çevirip alt üst ederim! Bu vahiy üzerine Zekeriyya'mn inlemeleri durmuş ve kendisi de
ikiye bölünmüştü."
İshak b. Bişr'in rivayetine göre Vehb b. Münebbih şöyle demiştir: ' "Ağaç içinde testere ile ikiye bölünen, Şa'ya'dır. Zekeriyya ise, normal Ölümle ölmüştür. Doğrusunu Allah bilir."
İmam Ahmed b. Hanbel, Haris el-Eş'arîden rivayet ederek Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Şüphesiz ki Cenâb-ı Allah, Zekeriyya oğlu Yahya'ya kendisinin amel etmesi ve îsrailoğullarına da onlarla amel etmelerini emretmesi için beş kelimeyi vahyetti. Fakat o, bunu yapmakta gecikince İsa (a.s.) ona şöyle dedi. "Senin, kendileriyle amel etmen ve kendileriyle amel etmeleri için de İsrailoğullanna emir vermekle emrolunduğun beş kelime var. Bunları ya tebliğ et, ya da ben îsrailoğullarına tebliğ edeceğim!"
Yahya dedi ki: "Kardeşim! Eğer sen benden daha önce tebligatta bulunursan azaplandınlmaktan ya da yere batırılmaktan korkarım."»
Ravi'nin dediğine göre Yahya peygamber, İsrailoğuUannı Mescid-i Aksa'da topladı. Mescid, İsrail oğullarıyla tıklım tıklım doldu. Kendisi minbere çıkarak Allah'a hamd-ü senada bulunduktan sonra şöyle dedi: "Onur ve üstünlük sahibi olan yüce Allah, bana beş kelimeyi vahyetti ki, onlarla amel edeyim ve sizin de onlarla amel etmeniz için size emir vereyim. (Bu kelimeleri açıklayıp te'vil ederek sözünü şöyle sürdürdü:) Allah'a kulluk edesiniz ve hiçbir şeyi ona ortak koşruayasmız. Allah'tan başkasına kulluk edip başka şeyleri ona ortak koşanın durumu şuna benzer: Bir kimse, kendi öz malından altın ya da gümüş para vererek bir köle satın alır; bu köle, çalışıp elde ettiği kazancı efendisinden başkasına verirse, Allah'tan başkasına ibadet eden ve ona başka varlıkları ortak koşan kimse gibi olur. Hangi birinizin kölesinin böyle olması hoşunuza gider? Cenâb-ı Allah sizi yarattı ve size nzık verdi. Siz de ona kulluk edin ve hiç bir şeyi ona ortak koşmayın! Size namaz kılmanızı da emrediyorum. Çünkü Cenâb-ı Allah, başka tarafa yönelip iltifat etmeyen
kulunun yüzüne karşı yüzünü diker ve ona bakar. Siz de namaz kılarken başka tarafa yönelmeyin ve bakmayın.
Size oruç tutmanızı da emrediyorum. Cenâb-ı Allah, oruç tutan kimseyi, yanında miskten bir torbacığı bulunan kimseye benzetmiştir. Oruç tutan herkesin kuşağı altında bu miskten torbacığm içindeki koku hissedilir. Oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.
Size, sadaka vermenizi de emrediyorum. Sadaka veren kimse, düşman tarafından tutsak edilen, eli ensesine bağlanan ve boynu vurulmak üzere ortaya getirilen kimseye benzer. Bu kimse düşmanlarına şöyle der: Beni salıvermeniz için size fidye versem ne dersiniz?

Böyle dedikten sonra az ya da çok bir miktarda fidye vererek kendini tutsaklıktan kurtarır.
Size, onur ve üstünlük sahibi olan Allah'ı çokça anmanızı da emrediyorum. Allah'ı çokça anan kimse, düşman tarafından süratle takip edilip kovalanan ve sağlam bir kaleye sığınan kimseye benzer. Kul da, onur ve üstünlük sahibi Allah'ı anmakta iken şeytana karşı müstahkem bir kaleye sığınmış olur.
Ravi'nin dediğine göre Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz, etrafında bulunan sahabelere şöyle demiş: Ben de, Allah'ın bana emrettiği beş şeyi sîze emrediyorum: Cemaate sarılın, emri işitin ve emre itaat edin. Hicret edin, Allah yolunda cihad edin. Her kim bir karış kadar cemaat dışına çıkarsa, cemaate dönünceye kadar İslâm'ın bağı, onun boynundan çıkmış olur. Her kim cahiliyet davasında bulunursa, Cehennem topra-ğındandır.
"(Böyle birisi) namaz kılsa da, oruç tutsa da mı böyle olur ya Rasûlallah?" denildi. Buyurdu ki: «Oruç tutsa da, namaz kılsa da, kendisinin Müslüman olduğunu iddia etse de (böyle olur). Müslümanları, Cenâb-ı Allah'ın Müslüman ve mü'min kullarını adlandırdığı adlarıyla çağırın.»[11]
Hafiz Ibn Asakir, Rebi' b. Enes'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Rasûlullah in ashabından bazıları, Zekeriyya oğlu Yahya'ya Allah ta-rafından gönderilen beş emir hakkında îsrailoğullarmm âlimlerinden duyduklarını bize anlattılar."
Anlatıldığına göre Yahya (a.s.)> insanlardan uzaklaşıp uzlete çekilirdi. Çöllerde yatar, ağaçların yapraklarını yer, nehir sularım içer, ba-zan da çekirge yiyerek beslenir ve: "Senden daha fazla nimete mazhar olan biri var mıdır ey Yahya?!" derdi.
İbn Asakir'in rivayetine göre onu aramak için çıkan ana ve babası onu, Ürdün denizinin yanında bulmuşlardı. Onunla karşılaştıklarında içinde bulunduğu ibadet ve Allah korkusu nedeniyle onları şiddetle ağlatmıştı.
İbn Vehb'in, Mücahid'den rivayet ettiğine göre Yahya b. Zekeriy-ya'mn yiyeceği ottan ibaretti. Allah'ın haşyet ve korkusu ile ağlayıp dururdu. Öyleki gözünün üzerinde zifften bir tabaka bulunsaydı dahi göz yaşlan o tabakayı delerdi.
Muhammed b. Yahya ez- Zuhelî, İbn Şihab'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Günün birinde, insanlara birşeyler anlatmakta olan Ebu İdris el-Holanî'nin yanma oturdum. Şöyle diyordu: İnsanlar içinde yiyeceği en güzel ve en teiniz olanı size bildireyin mi? (Etrafındaki kimselerin kendisine bakmakta olduklarını görünce şöyle dedi:) Zekeriyya oğlu Yahya, insanlar içinde yiyeceği en güzel ve en temiz olanı idi. Çünkü o, yabanî hayvanlarla birlikte çölde yemek yer ve insanlarla bir arada yaşamaktan hoşlanmazdı.
İbn Mübarek, Vüheyb b. Verd'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Zekeriyya, oğlu Yahya'yı kaybetti. Üçgün bulamadı. Onu aramak için çöle çıktı. Çölde aranıp dururken Yahya'nın bir mezar kazdığını ve içine oturup kendi başına ağlamakta olduğunu gördü. Ona dedi ki: "Ey oğulcuğum! Üç günden beridir seni arıyorum, sense kazdığın bir mezara oturmuş ağlamaktasın, bu ne haldir?"
Yahya, şöyle karşılık verdi: "Babacığım! Sen bana demezmiydin ki Cennetle Cehennem arasında bir geçit vardır ki o geçidi ancak ağlayanların gözyaşıyla geçmek mümkündür?" Böyle deyince babası ona: "Ağla, ey oğulcuğum ağla." dedi ve her ikisi beraberce ağlamaya başladılar.
Rivayete göre İbn Asakir şöyle demiştir: "Cennetlikler, Cennet'teki nimetlerin lezzetinden dolayı uyumak istemezler. Aynı şekilde sıddık-lar da kalplerindeki ilahî muhabbet nimetinden dolayı uyumazlar, Bu iki nimet ile cennetliklerle sıddıklar arasındaki mesafe ne kadardır?!" Anlatıldığına göre Yahya peygamber çok ağlarmış, öyle ki gözyaşları, onun yanakları üzerinde iz bırakmış. [12]

Yahya (A.S.)'Nın Öldürülme Sebebi

Yahya (a.s.)'nm öldürülmesinin bir çok sebebleri olduğu anlatılır. Ama bunlar arasında meşhur olanı şudur: Zamanın Şam hükümdarlarından birisi, kendi mahremi olan kadınlardan ya da evlenmesi helal olmayan kadınlardan biri ile evlenmek istiyormuş. Fakat Yahya (a.s.), onu bu evlilikten menetmiş. Bu nedenle de hükümdarın evlenmek istediği kadın, Yahya (a.s.)'ya karşı kalbinde kin beslemeye başlamış. Bir zaman sonra hükümdarla evlenecek olduğunda hükümdardan, Yahya'nın kanını kendisine armağan olarak sunma şartını ileri sürmüş. Hükümdar da bu şartı kabul etmiş. Yahya'yı Öldürecek birini ona göndermiş, o da öldürerek başını, kanıyla birlikte bir leğene koyarak kadının yanına götürmüş. Rivayete göre kadın derhal o anda ölmüş.
Denilir ki, zamanın hükümdarının karısı Yahya'ya aşık olmuş. Ona haber salmış, fakat Yahya ona yanaşmamıştı. Kadın ondan ümidini kesince onun kanını kendisine armağan olarak vermesi için, hükümdara müracaatta bulunmuştu. İlk anda hükümdar, onun bu dileğini kabul etmemişti. Fakat bilahare karısının bu isteğini yerine getirdi. Yahya'yı Öldürecek birini gönderdi. O da Yahya'yı öldürerek kanlı başını, bir leğen içinde hükümdarın karısına getirdi.
Bu manada bir hadis-i şerif de varid olmuştur. Yakub el-Kûfî, İbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Rasûlullah (s.a.v.) miraca götürüldüğü gece, gökte Zekeriyya (a.s.)'yı görmüş. O'na selam vererek şöyle demiş: "Ey Yahya'nın babası, de bakalım; nasıl öldürüldün ve İsrailoğullaıı, seni niçin öldürdüler?" Dedi ki:'Ey Muhammed! Sana diyeyim ki, Yahya, zamanının en hayırlı insanı, en güzel ve en miranı yüzlüsü idi. Cenâb-ı Allah'ın da buyurduğu gibi: «Efendi ve nefsine hakim idi.» Kadınlara ihtiyaç hissetmezdi. İsrailoğullarının hükümdarının karısı ona aşık oldu. O kadın fena bir kadındı. Yahya'ya haber saldı. Fakat Cenâb-ı Allah, Yahya'yı korudu. Onun bu çirkin isteğine yanaşmadı. Bunun üzerine İsrailoğullan, Yahya'yı öldürmek için

toplandılar. Onların her sene toplanıp kutladıkları bir bayramları vardı. Fakat o hükümdarın bir âdeti vardı ki, verdiği sözü mutlaka yerine getirir ve asla yalan söylemezdi. Hükümdar, bayram yerine gitti. Hanımı da kalkıp onu uğurladı. Karısının bu uğurlayışını tuhaf buldu. Çünkü daha önce onu hiç uğurlamazdı. Uğurlarken karısına şöyle dedi: "Dile benden ne dilersen. Dilediğini mutlaka yapacağım." Karısı da: "Zekeriyya oğlu Yahya'nın kanım istiyorum!" dedi. Hükümdar, benden başka birşey dile , dedi. Kadın, dileğim budur, deyip ısrar etti. Israr edince de hükümdar: "Yahya'nın kanı senin olsun." dedi. Kadın da muhafızlarını Yahya'ya gönderdi. Yalıya, mabedinde namaz kılıyordu. Ben de yanı başında namaz kılmaktaydım. Muhafızlar onu boğazlayıp kanlı başını bir leğene koyarak hükümdarın karısına götürdüler.

Rasûlullah (s.a.v.), Zekeriyya (a.s.)'ya: "Ne kadar sabredebildin?" diye sorunca Zekeriyya, şöyle cevap vermişti: "Namazımı asla bozmadım."

Muhafızlar, Yahya'nın kanlı başını hükümdarın karısına götürüp önüne bıraktılar. Akşam olunca Cenâb-ı Allah; hükümdarı, aile efradını ve bütün maiyyetini yere batırdı. Sabah olunca İsrailoğullaıı şöyle dediler. Zekeriyya'mn hatırı için ilahi gazab geldi. Gelin biz de hükümdarımız için öfkelenerek Zekeriyya'yı öldürelim.

Böyle diyerek beni öldürmek maksadıyla aramaya çıktılar. Adamın birisi gelip beni uyardı. Ben de korkarak onlardan kaçtım. Şeytan da

onların önlerine düşüp onlarla birlikte beni aramaya başlamıştı. Benim yerimi onlara gösteriyordu. Bu durumu görünce korktum. Onlara karşı kendimi savunanııyacağımı anladım. Bir ağaç karşıma çıkarak: "Bana gel, bana gel!" deyip yarıldı. Ben de içine girdim. Şeytan gelerek eteğimin ucunu tuttu. Bu esnada ağaç da yumularak beni içine aldı. Ancak eteğimin ucu ağacın dışında kaldı. İsrailoğullan geldiler, şeytan onlara dedi ki: "Görüyor musunuz, Zekeriyya şu ağacın içine girdi. İşte eteğinin ucu da dışarıda kaldı. Büyü yaparak ağacın içine girdi."

İsrailoğullan: Öyle ise, şu ağacı yakalım, dediler. Şeytan: "Hayır, ağacı testereyle ikiye biçin." dedi. Bunun üzerine onlar da ağacı testereyle ikiye biçtiler.

Hz. Peygamber (s.a.v.), Zekeriyya'ya: "(Testerenin) tesirini ya da acısını duydun mu?" diye sordu. O da şu cevabı verdi: "Hayır, sadece Cenâb-ı Allah'ın, ruhumu içine koyduğu o ağacı buldum."

Bu, gerçekte garip bir ifadedir. Tuhaf bir hadistir. Merfuluğunda münkeıiik vardır. Her halükarda bu münker bir hadistir. îsrâ ve miraçla ilgili hadislerde sadece Zekeriyya'dan bahsedilmektedir. İsrâ olayından bahseden sahih hadis lafızlarında sadece şu ifadelere rastlanmaktadır: "Teyze oğulları olan Yalıya ve İsa'ya uğradım. Onlar, teyze çocuklarıdırlar." Cumhur-u ulemanın sözleri de hadisin zahiri gibidir. Çünkü Yahya'nın anası, İmran kızı Eşya1 dır. O da Meryem'in bacısıdır. Meryem'de İmran'ın kızıdır. Bir rivayete göre de Yahya'nın anası, yani Zekeriyya'mn karısı olan Eşya', İmran'm hanımı Hanna'nın kızıdır. O da Meryem'in anasıdır. Böyle olunca Yahya, Meryem'in teyzesi oğlu olmaktadır. Doğrusunu Allah bilir.

Zekeriyya oğlu Yahya (a.s.)'nm öldürüldüğü yerin Mescid-i Aksa mı, yoksa başka bir yer mi olduğu hususunda ihtilaf edilmiş ve bu hususta iki rivayet varid olmuştur: Sevrî'nin rivayetine göre Atiyye oğlu Şemne şöyle demiştir: "Mescid-i Aksa'nın yanındaki kayalığın üzerinde yetmiş peygamber öldürülmüştür. Bunlardan biri de Zekeriyya oğlu Yahya'dır."

Ebu Ubeyde Kasım b. Selam, Said b. Müseyyeb'in şöyle dediğim rivayet etmiştir: Buhtün-Nasr, Şam'a geldi. Orada Yahya b. Zekeriyya'mn fokurdamakta olan kam ile karşılaştı. Bu durumu sorunca kendisine meseleyi anlattılar. O da 70.000 kişiyi öldürünce Yahya'nın kanı durdu ve sakinleşti.

Buhtü'n-Nasr'm olayı, Mesih'den sonra vuku bulmuştur. Nitekim Ata ile Hasan Basrî'de böyle derler. Doğrusunu Allah bilir.

Hafiz îbn Asakir, Zeyd b. Vakid'in şöyle dediğim rivayet etmiştir: "Zekeriyya oğlu Yahya'nın başını gördüm. Şam'daki mescidi inşa etmek istediklerinde onun başı, kıble tarafında mihraba yalan olan doğu köşesinde bulunmuştu. Derisi ve saçları hiç değişmemişti." Başka bir riva-

yette de şu cümle eklenmiştir: "Sanki henüz yeni öldürülmüş gibiydi." Şam mescidinin inşasından bahsedilirken onun, Sekasike direği denilen meşhur direğin altına konulduğu söylenir. Doğrusunu Allah bilir.

"El-Müstaksa fi Fezaili'1-Aksa" adlı eserde Hafiz İbn Asakir, Muavi-ye'nin azadlısı Kasam'm şöyle dediğini rivayet eder: Şam hükümdarı Hedad b. Hedar idi. Oğlunu, Sayda kraliçesi Eril ile evlendirdi. Bu kraliçe, onun kardeşi kızı idi. Şam'dak hükümdar çarşısı, onun emla-kindendi. O eski bir kuyumcuydu. Kocası onu, üç talakla boşamaya yemin etmişti. Boşadıktan sonra ona tekrar geri dönmek istedi. Bunun fetvasını Zekeriyya oğlu Yahya'dan istedi. Yahya da: "Senden başka bir kocayla evlenip bosanmadıkça o kadm sana helal olmaz." diye fetva verdi. Bunun üzerine kadın, Yahya'ya kin beslemeye başladı. Hükümdardan, anasının işaret etmesiyle Yahya'nın başını istedi. İlk etapta hükümdar bu isteği kabul etmedi, sonra kabul etti. Yahya'yı öldürecek olan celladı ona gönderdi. Yahya, Cibron mescidinde namaz kılmakta idi. Cellat o vaziyette iken onun başını vurarak hükümdarın huzuruna getirdi. Tepsi içindeki baş ona: "Karın başka bir kocayla evlenip ondan boşanmadıkça sana helal olmaz!" diyordu. Kadın tepsiyi alarak başımn üzerine koydu ve anasının yanına getirdi. Baş ona da aynı şeyleri söyledi. Bunun üzerine kadının ayakları yere gömüldü. Sonra böğürlerine kadar yere gömüldü. Anası feryad etmeye, cariyeler de bağrışmaya ve kendi yüzlerini tokatlamaya başladılar. Sonra omuzlarına kadar yere gömüldü. Bu vaziyette anası, cellada emir vererek kızının boynunun vurulmasını emretti ki, ileride başı ile avunup dursun. Cellat, kızın başını vurdu. Yer de onun geri kalan gövdesini yuttu. Hepsi zillete düşüp yok oldular. Yahya'nın kam, Buhtün-Nasr'm gelişine kadar yerde kaynamaya devam etti. Buhtün-Nasr da onun için 75.000 kişiyi öldürdü.

Said b. Abdülaziz der ki: O, bütün peygamberlerin kanı idi. Ermiya peygamber gelip orada duruııcaya kadar o kan, kaynamaya

devam etti. Ermiya ona şöyle dedi. "Ey kan, îsrailoğullarmı yok ettin. Artık Allah'ın izni ile dur."
Ermiya'nm böyle demesi üzerine kan durdu. Savaş sona erdi. Şamlılardan da kaçabilenler, Kudüs'e gittiler. Hükümdar peşlerine düştü, çok sayıda insanı öldürüp bir kısmını da esir aldı ve daha sonra geri döndü. [13]

Meryem Oğlu İsa'nın Kıssası

Cenâb-ı Allah, Âl-i îmrâıı sûresi 83. ayette, lanetli HrisUyanlara reddiyede bulunmaktadır. Onlar, Cenâb-ı Allah'ın oğlu olduğuna dair iddiada bulunmaktadırlar. Oysa ki yüce Allah, onların söylediklerinden münezzeh ve yücedir.
Necranlı Hristiyani ardan bir heyet, Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma gelerek sahip oldukları bâtıl bir inanç olan teslis akidesini ona anlattılar. Kendi inançlarına göre Allah'ın, üçün üçüncüsü olduğunu iddia ettiler. Mezheplerinin farklı görüşleriyle birlikte teslis inancını oluşturan üç unsur şunlardır: 1- Zat-ı Mukaddes, 2- İsa, 3- Meryem.
Cenâb-ı Allah, Âl-i İmrân sûresinin baş kısmında indirmiş olduğu ayetlerde İsa'nın, Allah'ın kullarından bir kul olduğunu açıklamıştır. Diğer yaratıklara şekil ve suret verdiği gibi ona da ana rahminde şekil ve suret vermiştir. Onu, Adem'i babasız ve anasız yarattığı gibi babasız yaratmıştır. Ona, "ol" demiş, o da oluvermiştir. Cenâb-ı Allah, anası Meryem'in onu nasıl doğurduğunu ve ona nasıl hamile kaldığını da beyan buyurmuştur. Ayrıca bütün bu hususları Meryem sûresinde de izah etmiştir. Nitekim Cenâb-ı Allah yardım ve tevfikini ihsan ederse, ileride o sûrede de bundan bahsedeceğiz. Doğru sözlülerin en doğrusu olan yüce Rabbimiz buyuruyor ki:
"Allah Adem'i, Nuh'u, İbrahim ailesini ve İmran ailesini seçip âlemlere üstün kıldı. (Bunlar) birbirinden türeyen bir nesildir Allah işiten, bilendir. İmran'm karısı demişti ki: "Rabbim, karnımda olanı tam hür olarak sana adadım. Benden kabul buyur. Şüphesiz sen işitensin, bilensin." Onu doğurunca - Allah onun ne doğurduğunu bilirken - yine şöyle dedi: "Rabbim, onu kız doğurdum, erkek, kız gibi değildir. Ona Meryem adını verdim. O'nu ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden sana ısmarlıyorum." Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu, onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi. Ve Zekeriyya'yı da o (nun bakımı) na memur etti. Zekeriyya, onun yanma, mabede her girdiğinde yanında bir rızık bulurdu. "Ey Meryem, bu sana nereden?" derdi, (o da) "Bu, Allah tarafından." derdi. "Zira Allah, dilediğine hesapsız rızık verir." (Âl-i tmrân, 33-37.)
Yüce Allah, Adem peygamberi seçtiğim ve onun soyundan olup kendisinin şeriatına tâbi olan, taatinden ayrılmayan kimseleri de mümtaz
kıldığım bildiriyor. Sonra da özellikle İbrahim ailesinden bahsediyor. İsmail oğullarını da onların arasına katıyor. Sonra bu temiz ve necip ailenin fazilet ve üstünlüğünü bildiriyor. Bunlar İmran ailesidir. İm-ran'dan kasıt, Meryem'in babasıdır.
Muhammed b. İshak dedi ki: İmran, Emon oğlu Başim'in oğludur. Emon, Hazkıya oğlu Mişan'm oğludur. Hazkıya, Mosin oğlu îhrik'in oğludur. Mosin, Emsiya oğlu Azaziya'mn oğludur. Emsiya, Ahriho oğlu Yaviş'in oğludur. Ahriho, Yehfaşat oğlu Yazemin oğludur. Yehfaşat, İyanı oğlu İsa'nın oğludur. İyam, Davud oğlu Rahio'nm oğludur.
Ebul-Kasım İbn Asakir dedi ki: Meryem, Masan oğlu İmran'm kızıdır. Masan, Eyod oğlu Azir'in oğludur. Elyod, Sadok oğlu Ahnez'in oğludur. Sadok, İlyakim oğlu îyazoz'un oğludur. İlyakim, Zeryabil oğlu İbod'un oğludur. Zeryabil, Yuhanna oğlu Şaltal'm oğludur. Yuhanna, Emon oğlu Berşan'm oğludur. Emon, Hazkıya oğlu İsa'nın oğludur. Hazkıya, Mosan oğlu Ahaz'm oğludur. Mosan, Yoranı oğlu Azriya'mn oğludur. Yoram, İşa oğlu Yoşafat'm oğludur. İşa, Rahiam oğlu îban'm oğludur. Rahiam, Davud oğlu Süleyman'ın oğludur. Allah'ın salat-ü selamı üzerlerine olsun.
Bu silsilede, Muhammed b. İshak'm anlattığından, farklı isimler vardır.[14]
Meryem'in, Davud peygamberin sülalesinden olduğu hususunda ihtilaf yoktur. Babası İmran'dır. İmran, kendi zamanında îsrailoğulla-rımn ehl-i salah kimselerindendir. Meryem'in anası Fakot kızı Han-na'dır. Fakot, Kabil'in kızıdır. Hanna, ibadet ehli kadınlardandı. O zamanın peygamberi olan Zekeriyya (a.s.), Meryem'in bacısı Eşya'm koca-sıydı. Cumhur-u ulema bu görüştedirler. Bir rivayete göre Zekeriyya, Meryem'in teyzesi Eşya'mn kocasıdır. Doğrusunu Allah bilir.
Muhammed b. îshak ile diğerlerinin anlattıklarına göre Meryem'in anası hamile kalmazmış. Günün birinde bir kuşun, yavrusuna ağzından yiyecek verdiğini görmüş, bunu görünce bir çocuk sahibi olma arzusuna kapılmış. Eğer hamile kalırsa çocuğunu Mescid-i Aksa'ya ibadet için yerleştireceğini ve oraya vakfedeceğini adamıştı. Anlatıldığına göre bu adağından sonra aradan zaman geçmeksizin hayız kanaması görmüştü. Temizlenince de kocası kendisiyle cinsel ilişkide bulunmuş ve Meryem'e hamile kalmıştı.
"Onu doğurunca - Allah onun ne doğurduğunu bilirken - yine şöyle dedi: "Rabbim, onu kız doğurdum. Erkek, kız gibi değildir."»
Yani Mescid-i Aksa'ya hizmet hususunda kadınlar, erkekler kadar becerikli olmazlar. O zamandaki insanlar erkek evlatlarını, Mescid-i. Aksa'ya hizmetçi olarak adarlardı.[15]
"Ve ben ona Meryem adını verdim." Bu ayet-i kerime gösteriyor ki, o zamandaki insanlar, çocuklarına doğdukları günde isim verirlermiş. Buhari ve Müslim'in sahihlerinde de sabit olduğu gibi Enes hazretleri, kardeşini Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma götürmüş, Rasûlullah da onun damağına tatlı birşey sürerek Abdullah adım vermiş.
Hasen'in Semüre'den merfu olarak rivayet ettiği bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmaktadır:

«Her çocuk (doğumunun) yedinci gününde kendisi için kesilecek olan akika (kurbanı) karşılığında rehinedir. Sonra kendisine isim verilir ve başı tıraş edilir.»[16]
«(Allah'ım), onu ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden sana ısmarlıyorum.» mealindeki ayet-i kerimeye gelince, bu ayet-i kerimedeki duası kabul olunmuştur. Nitekim onun adağı da kabul edilmişti.-İmam Ahmedb. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivaye ederek Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Doğan her çocuğa, doğduğu esnada şeytan dokunur. Bu nedenle de çocuk bağırarak ağlar. Ancak Meryem ile anasına şeytan dokunmuş değildir." Sonra Ebu Hüreyre der ki: "Eğer dilerseniz çocuk doğduğu esnada onun üzerine şu ayeti okuyun.[17]
Ahmedb. Hanbel, Aclan'dan rivayet ederek Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Ademoğullarından her yeni doğana şeytan, parmağıyla dokunur. Ancak İmran kızı Meryem ile oğlu İsa'ya şeytan dokunmuş değildir.»
Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek peygamber (s.a.Vi) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Anasını doğurduğu her insanın iki böğürüne şeytan yumrukla vurur, ancak Meryem ile oğlu bu darbenin dışında kalmışlardır. Görmez misiniz ki çocuk, ana rahminden düştüğünde nasıl bağırarak ağlar?» Orada bulunan sahabeler evet, öyledir ya Rasûlallah, dediler. Buyurdu ki: «İşte şeytan, onun iki böğrüne yumruk vurduğu zaman böyle ağlar.»
Kays, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Rasûlullah (ş.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Doğan her çocuğu şeytan, bir ya da iki defa sıkar, ancak Meryem oğlu İsa ile Meryem bunun dışında kalmışlardır.» Rasûlullah böyle dedikten sonra şu ayet-i kerimeyi okudu.

İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:[18]
«Doğduğu esnada bütün Adem oğullarına şeytan bir darbe vurur. Ancak Meryem oğlu İsa bunun dışında kalmıştır. Şeytan ona vurmaya gittiğinde örtüye vurmuştu.»
«Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu. Onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi ve Zekeriyya'yı da o (nun balamı) na memur etti.» (Âl-i İmrân, 37.)
Çoğu tefsircilere göre anası, onu doğurduğunda bez sarmış sonra da götürüp mescide bırakmıştı. Orada kalmakta olan abid kimselere teslim etmişti. Meryem, onların imamlarının ve namaz sahiplerinin kızıydı. Onun üzerinde çekiştiler. Kuvvetli görüşe göre anası, onu emzirip bir süre besledikten sonra onlara teslim etmişti. Onlara teslim ettikten sonra da onun bakımını hangisinin üstleneceği hususunda kendi aralarında anlaşmazlığa düşmüşlerdi. O zamanın peygamberi Zekeriyya (a.s.) idi. Zekeriyya, Meryem'i yanına almak ve bakımını üstlenmek istedi. Çünkü kendi baldızının, ya da başka bir rivayete göre hanımının teyzesinin kızıydı. Arkadaşları bu hususta kendisiyle anlaşmazlığa düştüler. Aralarında kura çekmek istediler. Kader, Zekeriyya'dan yana oldu. Kur'a da kazanan o oldu. Çünkü teyze, ana yerindedir.
Zekeriyya, kur1 ada arkadaşlarım yendiği için "Ve o (nun bakımı) na Zekeriyya'yı memur etti."
Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
"(Ey Muhammed), bunlar sana vahyettiğimiz, görünmez âlemin haberlerin dendir. Meryem'e hangisi kefil olacak diye kalemlerini atarlarken sen onların yanında değildin; çekiştikleri zaman da sen yanlarında değildin." (Âi-i tmrân, 44.)
Rivayetçiler derler İd: Mescidde bulunan abidler kendi aralarında kur'a için bilinen kalemlerini attılar. Sonra alıp bir yere bıraktılar. Buluğa ermemiş bir çocuğa, gidip o kalemlerden birini almasını söylediler, çocuk gidip kalemlere elini attığında, Zekeriyya'nın kalemim alıp çıkardı. Böylece kur'ayı Zekeriyya kazanmış oldu. Arkadaşları, ikinci kez kur'a çekmek istediler ve kalemlerini bir nehire atarak hangisinin kalemi, nehrin akıntısının tersine doğru giderse, kur'ayı onun kazanacağını söylediler. Ve böyle de yaptılar. Neticede Zekeriyya'nın kalemi, nehrin akıntısının tersine gitti. Diğerlerinin kalemleri nehrin akıntısı doğrultusunda gitti.
Arkadaşları kendisinden üçüncü kez kur'a çekmeye katılmasını istediler. Bu durumda hangisinin kalemi, nehrin akıntısı doğrultusunda giderse kur'ayı onun kazanacağını söylediler. Böyle yaptılar, yine kur'ayı kazanan, Zekeriyya oldu. Böylece Meryem'in bakımım o üstlendi. Çünkü şer'an da kaderen de birçok bakımlardan onun bakımım üstlenmeye o daha layıktı.[19]
Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Zekeriyya, onun yanına, mabede her girdiğinde yanında bir rızık bulurdu. "Ey Meryem, bu sana nereden?" derdi. (O da). "Bu Allah tarafından." derdi. "Zira Allah, dilediğine hesapsız rızık verir."» (Âl-i îmrân, 37.)
Tefsirciler dediler ki: Zekeriyya, Meryem için mescidde yüksek bir yer yaptı. Meryem'den başkası oraya girmiyordu. O, kendine mahsus yerinde Allah'a ibadet eder ve üzerine düşen mescid hizmetlerini ifa ederdi. Nöbeti geldiğinde bu işleri yapardı. Boş kaldığında da geceli gündüzlü Allah'a ibadet ederdi. O kadar çok ibadet ederdi ki, neticede İsrail oğulları arasında onun ibadeti, darb-ı mesel haline geldi. Kendisinde görülen üstün haller ve şerefli vasıflar nedeniyle şöhret buldu. Öyleki, Allah'ın peygamberi Zekeriyya, onun ibadet yerine girdiğinde, her defasında onun yanında mevsimsiz rızıklar ve görülmemiş meyveler görürdü. Yazın meyvesini kışın, kışın meyvesini de yazın görürdü. Bunu: "Bu, sana nereden?" diyerek sorardı. Meryem de: "Bu, Allah ka-tındandır." diyerek cevap verirdi. Yani bu, Allah'ın bana bahşettiği bir, rızıktır, derdi. "Doğrusu Allah, dilediğine hesapsız rızık verir."
İşte bu esnada ve bu makamda Zekeriyya peygamber, kendi sulbünden bir oğlan çocuk doğmasını, her ne kadar yaşı ilerlemişse de bu nimete nail olmasını Rabbinden diledi ve şöyle dedi:

«Rabbim, bana katından temiz bir nesil ver. Sen duayı işitensin» dedi. (Âl-i Imrân, 38.)
Bazıları, onun şöyle dua ettiğini söylerler: «Ey Meryem'e zamansız meyveleri rızık olarak veren Allah'ım! Her ne kadar yaşın ilerlediği için zamanı değilse de bana bir evlat bahşet.»[20]
"Melekler, demişti ki: "Ey Meryem, Allah seni seçti, temizledi ve seni dünyaların kadınlarına üstün kıldı. Ey Meryem Rabbine divan dur, secde et ve (onun huzurunda eğilenlerle beraber eğil!"
"(Ey Muhammed), bunlar sana vahyettiğimiz görünmez âlemin ha-berlerindendir. Meryem'e hangisi kefil olacak diye kalemlerini atarlarken sen onların yanında değildin. Çekiştikleri zaman da sen yanlarında değildin. Melekler demişti ki: "Ey Meryem, Allah seni, kendisinden bir kelime ile müjdeliyor: Adı Meryem oğlu İsa Mesih'tir; dünyada da ahi-rette de yüzde (şerefli) ve (Allah'a) yakın olanlardandır. Beşikte ve yetişkinlikte insanlarla konuşacak ve iyilerden olacaktır." Dedi ki: "Rabbim, bana bir insan dokunmamışken benim nasıl çocuğum olur?" Allah, böylece dilediğini yaratır, dedi, bir şey (in olmasın) istedi mi ona "ol" der, o da oluverir. Ona kitabı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncü'i öğretecek. Onu İsrailoğullarma (şöyle diyen) bir elçi yapacak: "Ben size Rabbiniz-den bir mucize getirdim. Ben çamurdan kuş şeklinde bir şey yapar, ona üflerim, Allah'ın izniyle kuş hemen oluverir. Körü ve alacalıyı iyileştiririm. Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim; evlerinizde ne yiyip ne biriktirdiğinizi size haber veririm. Eğer inanıcı iseniz elbette bunda sizin için bir ibret vardır. (Ben), benden Önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak, size haram kılman bazı şeyleri helal yapayım diye gönderildim. Size Rabbinizden bir mucize getirdim. Allah'tan korkun, bana itaat edin. Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir, ona kulluk edin, doğru yol budur." (âi-i Wân, 42-51.)
Yüce Allah, meleklerin Meryem'e müjde vererek şöyle dediklerini anlatıyor: Allah, seni, zamanındaki diğer bütün kadınlara üstün kılıp seçmiştir. Sana bir insan dokunmadan senden çocuk doğurtmak için seni seçmiştir. Bu çocuğun da şerefli bir peygamber olacaktır. «Beşikte iken insanlarla konuşacaktır.» Yani küçüklüğünde insanları, ortaksız olan tek Allah'a kulluk etmeye davet edecektir. Yaşlandığında da bu davetini devam ettirecektir.
Bu ifadeler daha doğmadan önce İsa peygamberin yaşayıp ihtiyarlık dönemine ulaşacağını ve o dönemde de insanları Allah'a kulluğa davet edeceğini göstermektedir.
Meryem, Allah'a çokça ibadet etmeye, gönülden ona kulluk etmeye, secde ve rükûa ara vermemeye, bu üstünlüğün ehli olmaya ve bu nimetlere şükretmeye memur edilmişti. Rivayete göre o, o kadar çok namaz kılarmış ki, ayaklarının tabanları yanlırmış. Allah ondan hoşnut olsun ve ona rahmet etsin. Ana ve babasına da merhamet etsin.
Melekler ona: «Ey Meryem, Allah seni seçti.» dediler. Yani seni seçkin bir kul yaptı. Ve seni düşük ahlaklardan arındırarak güzel vasıflar verdi. Seni âlemlerin kadınlarından üstün kıldı. Yani zamanında bulunan dünyadaki kadınların tümünden efdal kıldı. Nitekim bu manada Cenâb-ı Allah, Musa peygambere şöyle hitap etmiştir: «... Elçiliklerimle ve konuşmamla seni insanların başına seçtim.» (el-A'râf, 144.) Aynı şekilde İsrailoğulları hakkında da Cenâb-ı Allah şöyle bir ifade kullanmıştır: «Andolsun biz, onları, bilerek âlemlere üstün kıldık.» (ed-Duhân, 32.)
Bilindiği gibi İbrahim peygamber, Musa peygamberden daha üstündür. Muhammed (s.a.v.) ise, her ikisinden-daha üstündür. Aynı şekilde Muhammed ümmeti de, Önceki ümmetlerin tümünden daha üstün ve faziletlidir. Sayıca onlardan çok olup ilmen de onlardan fazladır. Amelen de îsrailoğullarmdan ve diğerlerinden daha fazladır.
"Ve seni dünyaların kadınlarına üstün kıldı." Bu ayet-i kerimede umum manasının kasdedildiği mahfuzdur. Buna göre Meryem (a.s.) kendisinden önceki ve sonraki bütün dünya kadınlarının hepsinden daha üstündür. Çünkü bazılarına göre o, peygamberdir.
İshak'm anası Sâre ile Musa'nın anası da peygamberdir, diyenler olmuştur. Böyle diyenler meleklerin, bu kadınlara hitap ederken kullandıkları ifadeleri ve ayet-i kerimede Musa'nın anasına vahyedildiğine dair sarfedilen ifadeyi delil olarak ileri sürmüşlerdir. Nitekim İbn Hazm ile diğerleri bu görüştedirler. Şu halde Meryem'in, İshak'm anası Sâre'den daha üstün olmasına engel olacak herhangi bir husus mevcut değildir. Çünkü "Ve seni dünyadaki kadınlara üstün kıldı." ayet-i kerimesindeki ifadeler umumidirler. Ayrıca bu ifadelere ters düşecek başka ayetler de mevcut değildir. Doğrusunu Allah bilir.
Ebu'l-Hasen el-Eş'arî ile ehl-i sünnet vel-cemaatten olan diğer bazılarının naklettiklerine göre cumhur-u ulema, peygamberliğin sadece erkeklere mahsus olduğu görüşündedirler. Kadınlardan herhangi birisi, peygamber olmuş değildir. Meryem'in en yüksek makamı, ancak şu ayet-i kerimede ifade buyurulmuştur:
"Meryem oğlu Mesih, bir elçiden başka birşey değildir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Annesi de dosdoğrudur." (el-Mâide, 75.) Bu ayet-i kerimeye göre Meryem'in, kendisinden önceki ve sonraki meşhur sıddi-ka (dosdoğru) kadınlardan üstün olması için herhangi bir engel mevcut değildir. Doğrusunu Allah bilir. Meryem; Müzahim kızı Asiye, Huveylid kızı Hatice, Muhammed (s.a.v.) kızı Fatıma ile bir arada zikredilmiştir. Allah onlardan razı olsun ve onları da razı kılsın.
Hişam b. Urve, Ebu Talib oğlu Ali'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:
«(Âlemdeki) kadınların en hayırlısı, İmran kızı Meryem'dir. (Alemdeki) kadınların en hayırlısı, Huveylid kızı Hatice'dir.»[21]
Ahmed b. Hanbel, Enes'den rivayet ederek Rasûlullah. (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Dünyadaki kadınlardan dördü sana yeter: İmran kızı Meryem, Firavun'un zevcesi Asiye, Huveylid kızı Hatice, Muhammed kızı Fatıma.»[22]
Ebu Bekir b. Zenceveyh, Enes'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Dünyadaki kadınların

en hayırlısı dörttür: İmran kızı Meryem, Firavun'un zevcesi Asiye, Huveylid kızı Hatice, Rasûlullah Muhammed'in kız Fatıma.»[23]

İmam Ahmed b, Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir:

«Kadınların en hayırlısı develere bindiler (yani en hayırlı kadınlar Arap kadınlarıdır.) Kureyş kadınlarının en iyisi de, küçüklüğünde çocuğuna şefkat gösteren ve kocasının hukukuna riayet edendir.» Ebu Hu-reyre dedi ki, Meryem, deveye asla binmiş değildir.

Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söyledi: "Kadınların hayırlıları deveye bindiler ki, onlar da Kureyş'in kadınlarıdırlar. Kadınların en hayırlısı, küçüklüğünde çocuğuna şefkat gösterendir. Elindeki malı azaldığında kocasına karşı merhametli olandır."

Ebu Hüreyre dedi ki: «İmran'ın kızının (Meryem'in) deveye binmemiş olduğunu Rasûlullah elbetteki biliyordu.»[24]

Ebu Ya'lâ el-Musilî, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Rasûlullah (s.a.v.) yere dört çizgi çizdi ve: "Bunun ne olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu. Orada bulananlar, Allah ve Rasûlü daha iyi bilir, dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle cevap verdi. "Cennetliklerin kadınlarının en üstünü, Huveylid kızı Hatice, Muhammed kızı Fatıma, İmran kız Meryem ve Müzahim kızı Asiye ki o da Firavun'un zevcesidir."»[25]

Ebu'l-Kasım el-Beğavî, Ebu Seleme'den rivayet etti ki, Hz. Aişe, Hz. Fatıma'ya şöyle sormuştu: "(Vefatı esnasında Rasûlullah'm üzerine atıldığında ağlamış sonra gülmüştün, bunun sebebi neydi?"

Hz. Fatıma dedi ki: "(Babam Rasûlullah) bu acısından vefat edeceğini bana söyleyince ağladım. Sonra tekrar üzerine atılıp yumuldum. Bana dedi ki: "Aile efradım arasında bana ilk kavuşacak olan sensin ve sen cennetliklerin kadınlarının hanım efen di sis in. Ancak İmran kızı Meryem de onların hanıniefendisidir." Böyle deyince gülmeye başladım."

Bu hadisi, Ahmed b. Hanbel de rivayet etmiştir. Bu hadis gösteriyor ki Meryem ile Fatıma, mezkur dört kadın içinde en faziletli olanlardır. Sonra müstakil olarak Meryem'in istisna edilmesi, onun Fatıma'dan daha üstün olduğu ihtimalim ortaya koymaktadır. Fakat fazilette her ikisinin de eşit olma ihtimali vardır.

Ebu'l-Kasım İbn Asakir, İbn Abbas'dan rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir:

«Cennetliklerin kadınlarının hanımefendileri, İmran kızı Meryem, sonra Fatıma, sonra Hatice, sonra da Firavun'un zevces Asiye'dir.»[26] İbn Mirdeveyh'in rivayet ettiği bir hadis-i şerifte ise Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

«Erkeklerin çoğu, tam ve eksiksiz olmuştur. Kadmlarmsa ancak üçü mükemmel olabilmiştir: İmran kızı Meryem, Firavun'un zevcesi Asiye ve Huveylid kızı Hatice. Aişe'nin diğer kadınlara üstünlüğü, tiridin diğer yemeklere olan üstünlüğü gibidir.»[27]

Ebu Davud dışındaki diğer Kütüb-ü Sitte sahiplerinin, Ebu Musa el-Eş'arî'den rivayet ettikleri bir hadis-i şerifde Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«Erkeklerden çoğu, tam ve eksiksiz olmuştur. Kadınlardansa ancak Firavun'un zevcesi Asiye ile İmran'ın kızı Meryem mükemmel olabilmişlerdir. Aişe'nin diğer kadınlara olan üstünlüğü, tiridin diğer yemeklere olan üstünlüğü gibidir.»[28]

Rivayetinde Buharı ile Müslim'in ittifak ettikleri gibi bu, sahih bir hadistir. Bu hadisteki ifadeler, âlemdeki kadınlar arasında üstünlüğü sadece Meryem ile Asiye'ye tahsis etmektedirler. Ancak bununla kasde-dilen mana, kendi zamanlarındaki kadınlara nisbetle olan üstünlük ve efdaliyetleridir. Çünkü bu kadınlardan her biri, küçüklüğünde birer peygamberi besleyip büyütmüşlerdir. Asiye, Allah ile konuşma şerefine ermiş olan Musa'yı besleyip büyütmüştür. Meryem de kendi çocuğunu yani Allah'ın kulu ve elçisi olan İsa'yı besleyip büyütmüştür. Bu demek değildir ki, ümmeti Muhammed içinde Hatice ve Fatıma gibi kadınlar kamil değildirler. Zira Hatice, peygamberlik görevini almasından on-beş sene önce ve peygamberlik görevini almasından yirmi sene sonra, hatta daha fazla bir müddetle Rasûlullah'a hizmet etmiştir. Onun, samimi bir yardımcısı olmuştur. Canıyla ve malıyla ona destek olmuştur. Allah ondan razı olsun ve onu hoşnut kılsın.

Rasûlullah'ın kızı Fatıma'ya gelince bu, diğer kardeşlerine nisbetle daha üstün ve faziletli kılınmıştır. Çünkü o, Rasûlullah'ın vefatını görmek gibi bir musibete maruz kalmıştır. Oysa diğer kardeşleri, Rasûlullah'ın sağlığındayken vefat etmişlerdir.

Aişe'ye gelince o, Rasûlullah'ın en çok sevdiği zevcesi idi. Ondan başka bakire bir kadınla evlenmiş değildi. Ne bu ümmetde ne de diğer ümmetlerde onun kadar bilgili ve anlayışlı bir kadın tanınmış değildir. Ifk hadisesinde iftiracılar, onun aleyhinde iddialarda bulunduklarında Cenâb-ı Allah, onun için gayrete gelip gazaplanmıştı. Onun suçsuzluğunu, yedi kat gök üzerinden ilan ederek insanlara duyurmuştu. Rasûlullah'ın vefatından sonra yaklaşık olarak elli sene kadar daha yaşamıştı. Ondan insanlara Kur'ân-ı Kerim'i ve sünnet-i seniyyeyi tebliğ ediyordu. Müslümanlara fetva veriyor, anlaşmazlığa düşenlerin aralarım buluyordu. Müminlerin analarının en şereflisi idi. Hatta gelmiş geçmiş bazı âlimlerin görüşlerine göre o, Peygamber (s.a.v.)'in kızlarının ve oğullarının anası olan Huveylid kızı Hatice'den daha üstündü. Fakat burada üstünlüğü her ikisine eşit olarak vermek, herhalde daha güzel olur.

Hz. Aişe'nin üstünlük ve efdaliyetini ispatlayan, şu hadis-i şeriftir: «Aişe'nin diğer kadınlara olan üstünlüğü, tiridin diğer

yemeklere olan üstünlüğü gibidir.» Bu hadisteki ifadeler, mezkur kadınlara nisbetle umumiyet ifade edebildiği gibi, mezkur olmayan diğer kadınlara nisbetle de umumilik ifade edebilir. Doğrusunu Allah bilir.[29]
Bizim burada anlatmak istediğimiz, İmran kızı Meryem (a.s.)'dir.
Zira Cenâb-ı Allah onu, zamanındaki kadınlara üstün kılıp pisliklerden ve günahlardan arındırmış ti. Önce de söylediğimiz gibi onun üstünlüğü, bütün zamanlardaki kadınlara nisbetle de olabilir. Bir hadis-i şerifte anlatıldığına göre o, Cennet'te Hz. Peygamber'in zevcelerinden biri olacaktır. Onun yanı sıra Müzahim kızı Asiye de Peygamber Efendimizin zevceleri arasına katılacaktır. İbn Kesir tefsirinde bazı selef ulemasından naklettiğimize göre Tahrîm sûresinin beşinci ayet-i kerimesinde geçen «Dullar ve bakireler» mevzuu üzerinde görüş beyanında bulunan Rasûlullah (s.a.v.) şöyle demiştir: «Duldan kasıt Asiye'dir. Baki-re'den kasıt da İmran kızı Meryem'dir.» Biz bu hususu, Tahrîm sûresinin tefsirini yaparken son kısımlarda açıklamıştık. Doğrusunu Allah bilir.
Taberanî, Sa'd b. Cenade'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Şüphesiz Cenâb-ı Allah, Cennet'te beni İmran kızı Meryem, Fira-vun'un zevcesi (Âsiye) ve Musa'nın kız kardeşi il evlendirdi.»[30]
Bu hadisi, Ebu Cafer el-Akili Abdunnur rivayet etmiştir. Bu rivayette Abdunnur'un şöyle bir ilavesi vardır: «Dedim ki, ya Rasûlallah, bu kadınlar sana mübarek olsunlar.»
Zübeyr b. Bikar, Ebu Davud'dan rivayet ederek şöyle dedi: «Rasûlullah (s.a.v.) ölüm hastalığında olan Hatice'nin yanma gitti ve Ona şöyle dedi: "Ey Hatice! Benim için sıkıntı çektiğini görüyorum, Oysa sıkıntıları, Cenâb-ı Allah bazan çok hayırlı durumlara çevirir. Bilmez misin ki Cenâb-ı Allah Cennet'te seninle birlikte beni, İmran kızı Meryem, Musa'nın kız kardeş Gülsüm ve Firavun'un zevcesi Asiye ile de ev-lendirmiştir?!" Hatice dedi ki: "Ey Allah'ın Rasûlü! Gerçekten Allah sen bunlarla evlendirdi mi?" Evet, diye buyurdu. Hatice de: "Çoluk çocuğun bol olsun." dedi.»
İbn Asakir, İbn Abbas'tan rivayet ederek dedi ki: «Rasûlullah (s.a.v.), ölüm hastalığında bulunan Hatice'nin yanma gitti ve1 ona şöyle dedi: "Ey Hatice! (Cennet'te) kumalarınla karşılaştığında onlara benden selam söyle." Hatice dedi ki: "Ya Rasûlallah, benden önce evlenmiş miydin?" Rasûlullah şöyle cevap verdi: "Hayır, yalnız Cenâb-ı Allah beni îmran kızı Meryem, Müzahim kızı Asiye ve Musa'nın kız kardeşi Gülsüm ile evlendirmiştir."»
İbn Asakir, İbn Ömer'in şöyle dediğini rivayet etti: «Cebrail, Rasû-lullah'a vahiy getirerek yanında oturdu. Rasûlullah ile sohbet etmeye başladı, o esnada Hatice de yanlarına uğradı. Cebrail, "Ya Muhammed bu kimdir?" diye sorunca Rasûlullah :"Bu, ümmetimin sıddıkası (doğru sözlüsü) dür" dedi. Cebrail dedi ki: "Onur ve üstünlük sahibi Rabbimden ona bir mektup getirmişim. Rabbim ona selam söylüyor ve Cennet'te onun için; alevlerden uzak, içinde yorgunluk ve gürültü olmayan, kamıştan yapılma bir köşk hazırlandığını müjdeliyor." Bunun üzerine Hatice dedi ki: "Allah selamdır. Esenlik ondandır. Allah'ın selamı, ikinizin üzerine olsun. Allah'ın rahmet ve berakatı da Rasûlullah'm üzerine olsun. Şu kamıştan yapılma ev neyin nesidir?" Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "İçi oyulmuş inciden yapılmadır. îmran kızı Meryem'in evi ile Müzahim kızı Âsiye'nin evi arasındadır. Kıyamet gününde onlar da benim zevcelerimden olacaklardır."»
Hz. Hatice'ye Allah'tan selam gönderildiği ve Cennet'te; içinde gürültü ve yorgunluk olmayan bir evin, onun için hazırlanmış olduğuna dair müjdenin gönderilmesi, sahih hadisde mevcuttur. Ancak bu eklemelerle buraya dizilmiş olan ifadelerde gerçekten bir gariplik vardır. Bütün bu gibi hadislerin senetlerinde ihtilaf vardır.
îbn Asakir'in rivayetine göre Muaviye, Mescid-i Aksa'nın yanındaki kayalık hususunda Kabü'l Ahbar'a sormuş, o da şöyle cevap vermiş: "O kaya, bir hurma ağacının üzerinde olacaktır. Hurma ağacı da, Cennet'teki ırmaklardan birinde olacaktır. Hurma ağacının altında İmran kızı Meryem'le Müzahim kızı Asiye duracaklardır. Bunlar, kıyamet ko-puncaya kadar cennetlikler için gerdanlık dizeceklerdir,"
Ben derim ki: Kâbü'l-Ahbar'm bu sözleri, israiliyattan alınmadır. Bu gibi sözler, onların bazı zındıklarının, ya da cahillerinin uydurmalarıdır. Doğrusunu Allah bilir. [31]

İffetli Ve Bakire Meryem'in Oğlu, Allah'ın Kulu Ve Elçisi İsa'nın Doğumu

Cenâb-ı Allah buyurdu İd:
"Kitap'ta Meryem'i de an. Bir zaman'o ailesinden ayrılıp doğu tarafında bir yere çekilmişti. Onlarla kendi arasına bir perde çekmişti. Biz de ruhumuzu (Cebrail'i) ona gönderdik. (O), ona düzgün bir insan şeklinde göründü. (Meryem) dedi ki: "Ben senden, çok esirgeyici (Allah'a) sığınırım. Eğer (Allah'tan) korkuyorsan (bana dokunma)." (Ruh, yani Cebrail): "Ben", dedi "sadece Rabbimin elçisiyim: Sana tertemiz bir erkek çocuğu hediye edeyim diye (geldim)." "Benim nasıl oğlum olur, dedi, bana bir insan dokunmadı ve ben bir kahpe de' değilim." (Ruh): "Öyledir." dedi, Rabbin: "O bana kolaydır. Onu insanlara, (kudretimizi gösteren) bir işaret ve bizden bir rahmet kılmak için (J)unu yapacağız), dedi" ve iş olup bitti.
(Meryem), ona gebe kaldı. Onunla uzak bir yere çekildi. Doğum sancısı onu, bir hurma dalı (nm altı) na getirdi: "Keşke" dedi "Bundan önce ölseydim, unutulup gitseydim!"
Altından (İsa veya Cebrail) ona şöyle seslendi: "Üzülme, Rabbin, altın (daki çocuğ)u, büyük bir lider yaptı." Hurma dalın

sana doğru silkele, üzerine, olmuş taze hurma dökülsün." Ye, iç, gözün aydın olsun! Eğer insanlardan birini görürsen: "Ben Rahman için (susma) oruç(u) adadım, bu gün hiçbir insanla konuşmayacağım, de." (Meryem) onu taşıyarak kavmine getirdi: "Ey Meryem, dediler, sen tuhaf bir iş yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi, baban kötü bir adam değildi. Annen de fahişe değildi (sen ne yaptın böyle?)" (Meryem, konuşmaları için) onu gösterdi. Dediler ki: "Beşikteki çocukla nasıl konuşuruz?"

(Çocuk): "Ben Allah'ın kuluyum, dedi, (O) bana kitap verdi. Beni peygamber yaptı. Beni bulunduğum her yerde insanlara yararlı kıldı. Sağ olduğum sürece bana namaz kılmayı, zekat vermeyi emretti. (Beni), anneme iyilik eder (kıldı), beni başı kaldıran bir zorba yapmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde ve diri olarak kaldırılacağım günde (Allah'tan) bana esenlik verilmiştir."

İşte Meryem oğlu Isa. Şüphe edip ayrılığa düştükleri şey "gerçek söz" olarak budur.

Çocuk edinmek, Allah'a yakışmaz. O, böyle şeylerden münezzehtir. Bir işi yapmak istedimi ona sadece "ol" der, (o da) olur.

"Şüphesiz, Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Ona-kulluk edin. İşte doğru yol budur."

Kendi aralarından hizipler (çeşitli görüşteki insan toplulukları, muhtelif partiler, bölükler), ayrılığa düştüler (kimi: İsa Allah'ın oğludur, kimi Allah ile beraber bir tanrıdır, kimi Allah'ı meydana getiren üç esastan biridir diyerek ihtilaf ettiler). Artık büyük bir günü görmekten ötürü kafirlerin vay haline!» (Meryem, 16-37.)

Cenâb-ı Allah, bu kıssayı Zekeriyya peygamberin kıssasından sonra anlatmıştır. Zekeriyya'nın kıssası, bu kıssa için bir nevi mukaddime ve giriş niteliğini taşımaktadır. Nitekim Âl-i İmrân sûresinde de bundan bahsetmiştir. İkisini aynı cümlelerle bir araya getirmiştir. Enbiyâ sûresinde de buna değinerek şöyle buyurmuştur:

«Zekeriyya'ya da (lütfettik). Rabbine: "Rabbim, beni tek bırakma (bana bir çocuk ver , ama vermesen de gam yemem, çünkü) sen, varislerin en iyisisin (her şeyim sana kalacaktır)." diye dua etmişti. Onun duasını da kabul ettik. Ona Yahya'yı armağan ettik. Eşini de kendisi için ıslah ettik. (Çocuk doğurmaya elverişli bir hale getirdik). Gerçekten onlar hayır işlere koşarlar. Umarak ve korkarak bize dua ederlerdi. Ve bize derin saygı gösterirlerdi; O ırzını korumuş olana, (Meryem'e) de (lütfettik), ona kendi ruhumuzdan üfledik (de ona erkek dokunmadan bir çocuk verdik). Onu ve oğlunu âlemlere (gücümüzü gösteren) bir işaret yaptık.» (el-Enbiyâ, 89-91.)

Önce de anlattığımız gibi Meryem'i, anası, Mescid-i Aksa'ya hizmet için adamıştı. Onun bakımım,bacısının ya da teyzesinin kocası ve o zamanın peygamberi Zekeriyya (a.s.) üstlenmişti. Onun için, mescid dahilinde, kendisinden başkasının girmeyeceği özel bir ibadet yeri yaptırmıştı. Meryem, buluğa erince ibadetini daha da arttırdı. O zaman ibadet hususunda kendisinin emsali bir kadın mevcut değildi. Kendisinde öyle haller görülmüştü ki Zekeriyya peygamber dahi ona imrenmişti. Kendisine şerefli, temiz, kıymetli, zeki ve mucizelerle te'yid edilmiş bir evlat bahşedileceğini ve Allah tarafından üstün kılındığını melekler müjdelemişlerdi. Babasız bir çocuğun doğmasını hayretle karşılamıştı. Çünkü kendisinin kocası yoktu. Kendisiyle evlenecek bir kimse de o zamanda mevcut değildi. Melekler, Allah'ın her şeyi yapmaya muktedir olduğunu ona bildirdiler. Cenâb-ı Allah'ın bir şeyin olmasını dilemesi halinde ona "ol" dediğim ve bu emir üzerine de o şeyin hemen oluverdiğini söylediler. Meleklerin böyle demesi üzerine o Cenâb-ı Allah'a teslim oldu. O'nun emri karşısında boyun eğip itaat etti. Bunda, kendisi için bü-' yük bir imtihanın mevcut olduğunu anladı. Çünkü babasız bir çocuk doğuracağı zaman, insanların kendisi hakkında ileri geri sözler sarfede-ceklerini önceden biliyordu. Ama insanlar, işin iç yüzünü bilmiyorlardı. Onlar, sadece işin zahirine bakarak karar veriyorlardı. İşin asıl mahiyeti üzerinde akıl yorup düşünmüyorlardı.

Meryem, ancak hayız kanaması gördüğü zaman,ya da su getirmek veya gıda maddelerim elde etmek gibi zaruri ihtiyaçları için mescid dışına çıkardı. Yine günlerden bir gün bazı ihtiyaçlarım görmek için mescid dışına çıkıp, doğu tarafında yalnız başına dolaşmaktayken Cenâb-ı Allah ona Rûhü'l Emîn'i yani Cebrail aleyhisselamı gönderdi. Cebrail, ona tastamam bir insan şeklinde göründü. Meryem onu görünce şöyle de-di:«Ben, senden, çok esirgeyici (Allah'a) sığınırım. Eğer (Allah'tan) korkuyorsan (bana dokunma).» Bu ayet-i kerîmede geçen (Takîyy) kelimesi, Allah'tan korkan ve onun yasaklarına riayet eden kimse manasına gelmektedir. Bu da; o zamanda İsrailoğullan arasında fasıklık ve kötü-lüğüyle meşhur Takîyy isminde bir adam bulunduğunu söyleyenlerin iddialarını çürütmektedir. Bu, delilsiz ve aynı zamanda çok zayıf bir sözdür.

Cebrail ona: «Ben, sadece, senin Rabbinin elçisiyim.» dedi. Yani ben bir insan değilim. Cenâb-ı Allah, "Sana tertemiz bir erkek çocuğu hediye edeyim, diye beni gönderdi."

«(Meryem) benim nasıl oğlum olur? Bana bir insan dokunmadı ve ben bir kahpe de değilim.» dedi. Yani ben evli bir kadın değilim ve fuhuş yapan kadınlardan da değilim.

Cebrail: "Öyledir." dedi. "Rabbin: "O bana kolaydır." dedi. Onun bekar bir kadın olarak çocuk doğurmayı hayretle karşılaması nedeniyle melek onu teselli edici cevap verdi. Bu işin Allah'a göre çok kolay olduğunu ve Cenâb-ı Allah'ın, dilediği her şeyi yapmaya muktedir olduğunu bildirdi. «Onu insanlara (kudretimizi gösteren) bir işaret yapmak için...» Yani onun yaratılışını, babasız olarak dünyaya getirilişini, insanlara karşı kudretimizi gösteren bir alamet kılacağız. Cenâb-ı Allah, Adem peygamberi anasız ve babasız olarak dünyaya getirdi. Havva'yı da bir erkekten, yani Adem'den dişisiz olarak meydana getirdi. İsa'yı da kocasız olarak bir kadından meydana getirdi. Diğer mahlukatı ise erkek ve dişi çiftlerden yaratıp meydana getirdi.

«Ve bizden bir rahmet kılmak için...» Yani İsa vasıtasıyla biz kullarımıza rahmet edeceğiz. Çünkü İsa, onları küçüklüğünde ve büyüklüğünde, çocukluğunda ve ihtiyarlığında Allah'a kulluğa davet edecektir. Ortağı olmayan tek Allah'a kulluk etmeye onları çağıracaktır. Allah'a eş, ortak, emsal ve çocuk ile eş isnad etmekten uzak durmaları için onlara uyarıda bulunacaktır.

«Ve iş olup bitti.» Bu sözün, Cebrail'in sözü olması ihtimal dahilindedir. Yani İsa'mn babasız olarak dünyaya getirilmesi işi

kesin karara bağlanarak tamamlandı.
Muhammed b. îshak, bu anlamda ifadeler kullanmıştır. İbn Cerir de bu görüşü benimsemiştir. Fakat ondan başkası böyle bir şey nakletmiş değildir. Doğrusunu Allah bilir.
«Ve bu iş olup bitti.» sözü, Cebrail'in Meryem'e ruh üflemesinin üstü kapalı bir ifadesi de olabilir.
Nitekim Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«(Yine Allah, inananlara) îmran'm kızı Meryem'i de (misal verdi). O ki ırzını korudu, biz de on(un rahmin)e ruhumuzdan üfledik.» {et-oTaiırîm, 12.)
Selef ulemasından bazılarının anlattıklarına göre Cebrail, Meryem'in gömleğinin yakasından içeriye doğru üflemiştir. Bu üflemesi de onun tenasül organına sirayet edip akabinde hamile kalmıştır. Tıpkı kadının kendi kocasıyla cinsel ilişkide bulunmasının ardı sıra hamile kalması gibi hamile kalmıştır. Bazılarının dediklerine göre Cebrail, onun ağzına üflemiştir. Ya da onunla konuşmakta olan ruh (Cebrail) ağzından içeri girmiştir. Ancak bu söz, Kur'ân-ı Kerîm'de bu kıssanın anlatılması esnasında kullanılan ifadelere aykırı düşmektedir. Zira Kurân-ı Kerîm'de anlatıldığına göre Cebrail, Meryem ile konuşmak üzere yanına gönderilmiş ve onun vücuduna ruhu üflemiştir. Onun cinsel organıyla karşılaşmış değildir. Bilakis onun yakasından içeriye doğru üflemiştir ve bu üflemesi de onun cinsel organına sirayet ederek hamile kalmasına yol açmıştır. Nitekim Cenâb-ı Allah buyurmuş ki: «Ona ruhumuzdan üfledik.» Bu ayet-i kerimenin delâlet ettiği gibi Cebrail'in üflemesi onun ağzına değil de vücuduna olmuştur. Nitekim Süddî de bazı sahabelerden böyle nakilde bulunmuştur.
«(Meryem,) ona (İsa'ya) gebe kaldı. Onunla uzak bir yere çekildi.»
Meryem, İsa'ya hamile kalınca çok sıkıntı çekmeye başladı. Onu doğurduğunda, insanların birçoklarının kendisi aleyhinde ileri geri konuşacaklarını anlamıştı. Aralarında Vehb b. Münebbih'in de bulunduğu seleften bazılarının anlattıklarına göre, Meryem'de hamilelik eseri görüldüğünde bunu ilk anlayan, İsrailoğuUarmın abidlerinden Yusuf b. Yakub en-Neccar adındaki bir adam olmuştur. Bu kişi, Meryem'in dayısı oğluydu. Meryem'in dindar, nezih ve abide bir kadın olduğunu bildiği için ondaki bu hamileliği fazlasıyla tuhaf bulmuştu. Kocası olmadığı halde yine de hamile kaldığını görmesi, onu çok şaşırtmıştı.
Günün birinde Meryem'le konuşurken bu konuyu ona açmıştı. Ve: "Ey Meryem, tohumsuz ekin olur mu?" diye sormuştu. Meryem de şöyle cevap vermişti: "Evet, olur. İlk ekini kim yarattı?" Adam sonra şöyle bir soru sormuştu: "Erkeksiz çocuk doğar mı?" Meryem şöyle cevap vermişti: "Evet doğar. Çünkü Cenâb-ı Allah, Adem'i erkeksiz ve dişisiz yaratmıştır." En sonunda adam, "Sen bana başından geçenleri anlat, ey Meryem!" demişti. Meryem de şu karşılığı vermişti: «Allah kendisinden bir kelime ile (beni müjdeledi). Adı Meryem oğlu İsa Mesihtir. Dünyada da ahirette de yüzde (şerefli) ve (Allah'a) yakın olanlardandır. Beşikte ve yetişkinlikte insanlarla konuşacak ve iyilerden olacaktır.» (Âl-i îmrân, 45-46.)
Bir rivayete göre Meryem'le bu konuşmayı yapan Zekeriyya peygamber olmuştur. Meryem de ona yukarıdaki cevapları vermiştir. Doğrusunu Allah bilir.
Süddî'nin sahabelerden naklettiğine göre günün birinde Meryem, bacısının yanına gitmiş; bacısı ona şöyle demiş: "Duydun mu, ben hamileyim?" Meryem de ona şöyle demiş: "Ben de hamileyim, bunu duymuş muydun?" Böyle deyince bacısıyla kucaklaşmış ve Yahya'nın anası olan bacısı, kendisine şöyle demiş: "Karmmdaki yavrunun, senin karnındaki yavruna secde etmekte olduğunu görüyorum!" İşte, "Allah'dan bir kelimeyi doğrulayıcı," ayet-i kerimesinin manası budur. Burada sözü edilen secde, saygı ve ihtiram secdesidir. Selamlaşma anında yapılan temenna eğilişi gibidir. Nitekim bu, bizden önceki milletlerin şeriatlarında caizdi. Ayrıca Cenâb-ı Allah da meleklere, Adem'e bu manada secde etmelerini emretmişti.
Ebu'l-Kasım, Malik'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Bana ulaşan habere göre Meryem oğlu İsa ile Zekeriyya oğlu Yahya teyze çocuklarıy-mışlar. ikisi de aynı zamanda ana rahmine düşmüşler. Yahya'nın anası, Meryem'e şöyle demiş: "Karmmdaki yavrunun, senin karnındaki yavruna secde etmekte olduğunu görüyorum."
Malik der ki: Bence bu İsa (a.s.)'m daha üstün olduğunun bir işaretidir. Çünkü Cenâb-ı Allah ona öyle bir kuvvet vermişti ki ölüleri diriltiyor, körleri ve alacalıları da iyileştiriyordu.
Bunu, İbn Ebî Hatim rivayet etmiştir.Mücahid'in şöyle dediği rivayet edilir: Meryem dedi ki: "İnsanlardan uzak ve yalnız başıma kaldığımda, karnımdaki çocuğum benimle konuşurdu. Halk arasına katıldığımda o, kai'nımda teşbih ederdi."
Kuvvetli rivayetlere göre Meryem, onu karnında normal hamile kadınlar gibi dokuz ay müddetle taşımıştır. Zamanı gelince de doğurmuştur. Şayet bunun aksine bir duıoım vukubuhnuş olsaydı, bu mutlaka anlatılırdı.
İbn Abbas ile îkrime'den rivayet edildiğine göre Meryem, İsa'yı karnında sekiz ay müddetle taşımıştır. îbn Abbas'dan gelen diğer bir rivayete göre ise Meryem, ona hamile kalır kalmaz hemen doğurmuştur. Bazıları ise onu karnında dokuz saat müddetle taşıdığını söylemişlerdir. Bu iddialarına da şu ayet-i kerimeyi delil göstermişlerdir: "(Meryem), ona gebe kaldı. Onunla uzak bir yere çekildi. Doğum sancısı onu bir hurma dalı(nm altı)na getirdi."
Doğrusu şu İd herşey, kendine özgü durumlara göre aşama kaydeder. Nitekim Cenâb-ı Allah buyurmuş ki:
«Sonra nutfeyi alaka (embriyo) ya çevirdik. Alaka (embriyo)yı, bir çiğnemlik ete çevirdik. Bir çiğnemlik eti, kemiklere çevirdik. Kemiklere et giydirdik; sonra onu bambaşka bir yaratık yaptık. Yaratanların en güzeli Allah, ne yücedir!» (d-Müminûn, u.) Bilindiği gibi insanın, bu ayet-i kerimede bahsedilen yaratılış aşamaları arasında kırkar günlük süre vardır. Nitekim bu husus, sıhhatinde ittifak edilen sahih bir hadisle de böylece bildirilmektedir.
Muhanımed b. İshak dedi ki: İsrailoğulları arasında Meryem'in hamile kaldığı yayıldı. Zekeriyya ailesinin başına gelen, hiç bir ailenin başına gelmiş değildi! Bazı zındıklar Meryem'in, mescidde ibadet etmekte olan Yusuf la ilişkisi olduğuna dair

ithamlarda bulundular. Bunun üzerine Meryem, onlardan ayrılıp uzak bir mekana çekildi. «Doğum sancısı onu, bir hurma dalı(nın altı)na getirdi.» Meryem'in uzaklaşıp altına geldiği hurma ağacı, Beytü'1-lahm denilen yerdir. Ondan sonraki zamanlarda bazı Rum hükümdai'lan orada muazzam binalar inşa ettirmişlerdir. Hurma ağacının altına gelen Meryem: "Keşke, bundan önce Ölseydim, unutulup gitseydim!" dedi.

Bu sözlerde, insanın fitne ve imtihan zamanında kendi ölümünü istemesinin caiz olduğuna delil vardır. Çünkü Meryem, insanların kendisini itham altında tuttuklarını ve sözlerini doğrulamadıklarını, hatta İsa'yı doğurup onlara götürdüğünde, söylediği sözleri yalanladıklarını biliyordu. Onun bu çocuğu babasız doğurabileceğine ihtimal vermiyorlardı. Çünkü onlar, onu Mescid-i Aksa'ya kapanan abide bir kadın olarak tanımışlardı. Peygamber ailesinden olup dindar bir kadındı.

Kendisini itham altında bulundurduklarından dolayı kederlenmiş ve bu o]ayla karşılaşmadan önce ölmesini temenni etmişti. "Keşke hiç yaratılmasaydım da unutulup gitseydim" demişti.

Bu ayet-i kerimeyi şeklinde okuyanlar da vardır. Birinci okuyuşa göre ayetin manası: Ağacın altındaki ona seslendi." şeklinde olur. İkinci okuyuşa göre ise: "Ağacın altından ona seslendi." şeklinde olur. Seslenenin kim olduğuna gelince, bazılarına göre bu, Cebrail'dir. Avfî ile îbn Abbas bu görüştedirler. Bunlara göre İsa, ancak kavminin huzurunda konuşmuştur. Said b. Cübej'r ile Amr b. Meymun, Dahhak, Süddî ve Katade böyle demişlerdir. Mücahid, Hasen, İbn Zeyd, Said b. Cübeyr ise; Ağacı altından Meryem'e seslenenin İsa olduğunu söylemişlerdir. İbn Cerir de bu görüşü benimsemiştir.

«Üzülme, Rabbin altındaki çocuğu bir lider yaptı.» Bazılarına göre ise bu ayet-i kerîmede geçen ı t-) kelimesi, nehir manasınadır. Cum-hur-u ulema da bu görüşe kail olmuşlardır. Bu hususta Taberanî'nin rivayet ettiği bir hadis varsa da zayıftır. İbn Cerir bunu benimsemiştir. Hasen, Rebi' b. Enes, îbn Eşlem ve diğerlerinin görüşlerine göre ise bu lider, Meryem'in oğludur. Sahih olan, birinci görüştür. Çünkü Cenâb-ı Allah şöyle buyuruyor: «Hurma dalını sana doğru silkele, üzerine, olmuş taze hurma dökülsün.» Bu ayet-i kerimede Cenâb-ı Allah yiyecek ve içecekten bahsetmiş; bu nedenle şöyle buyruk vermiştir: «Ye, iç, gözün aydın olsun!»

Denildi İd: Meryem'in altında bulunduğu hurma ağacı kurumuştu. Bazılarına göre ise meyveli bir hurma ağacı idi. Doğrusunu Allah bilir. Fakat ihtimaldir ki Meryem'in altında bulunduğu ağaç, bir hurma ağacıydı, ama o esnada üzerinde meyvesi yoktu. Çünkü İsa'nın doğumu, kış mevsimine rastlamıştı. O zamanda ağaçların meyve vereceği bir zaman değildi. Bu da, Cenâb-ı Allah'ın nimetini bildirme kabilinden söylemiş olduğu şu sözünden anlaşılmaktadır: «Üzerine olmuş taze hurma dökülsün.»

Bir hadis-i şeriflerinde Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır:

«Halanız olan hurma ağacının kıymetini bilin. Çünkü o (ağaç), Adem (a.s.)'in yaratıldığı çamurdan yaratılmıştır. Ondan başka, diğerlerini aşılayan bir ağaç yoktur.»

Başka bir hadiste de şöyle buyurulmaktadır:

«Doğuran kadınlarınıza taze hurma yedirin. Taze hurma yoksa kurutulmuşunu yedirin. Çünkü Allah katında, İmran kızı Meryem'in altında oturduğu (hurma) ağaç(ı) kadar kıymetli bir ağaç yoktur.»[32]

Bu hadisin münker olduğu söylenmektedir.

Ağacın altından Meı-yem'e şöyle seslenilmiştir:

«Ye, iç, gözün aydın olsun! Eğer insanlardan birini görürsen: "Ben Rahman için (susma) oruç(u) adadım. Bu gün hiçbir insanla konuşmayacağım, de.» Yani insanlardan birini görürsen ona lisan-ı hal ya da işaret ile de ki: «Ben Rahman için susma orucu adadım.» Zira Meryem'in mensup olduğu dinin kurallarına göre oruç tutan kişinin hem yeme ve içmeyi, îsm de konuşmayı terketmesi gerekiyordu. «Bu gün kimseyle konuşmayacağım.» sözü de buna delâlet etmektedir. Bizim dinimize göre ise oruçlu kimsenin gündüzleyin susup konuşmaması mekruhtur.

«(Meryem) onu taşıyarak kavmine getirdi. "Ey Meryem, dediler, sen tuhaf bir iş yaptın. Ey Harun'un kız kardeşi, baban kötü bir adam değildi. Annen de fahişe değildi (sen ne yaptın böyle)?"» (Meryem, 27-28.)

Ehl-i Kitap kaynaklarından nakiller yapan selef ulemasından bir çoğunun anlattıklarına göre kavmi, Meryem'i bulamayınca aramaya başladılar. Onun mahallesine gittiler. Onunla karşılaştıklarında kucağında bir çocuk bulunduğunu gördüler. Ve ona: «Ey Meryem, doğrusu sen çok kötü birşey yaptın.» dediler. Ona böyle demiş olmalannda ihtilaf vardır. Çünkü bu, başı ile sonu çelişen bir sözdür. Kur'ân ayetlerinin ifadesine göre Meryem, onu kendisi taşıyarak kavmine getirmiştir. Yoksa kavmi gidip de onu çocuğuyla kendi mahallinde bulmuş değildirler. İbn Abbas'm dediğine göre bu olay, Meryem'in lohusalıktan temizlenmesinden sonra, yani doğumundan kırk gün sonra olmuştur. Onu çocuğuyla gördüklerinde: «Ey Meryem, doğrusu sen çok kötü bir iş yaptın!» dediler. Sonra: Ey Harun'un kız kardeşi! Baban kötü bir adam değildi... dediler.

Rivayete göre Meryem'i kendi zamanlarındaki bir abid adama benzetmişlerdi. Adı Harun olan bu adam ibadette Meryem'in fevkinde idi. Said b. Cübeyr böyle demiştir. Ayet-i kerîmedeki Harun ile, Musa peygamberin kardeşi Harun'un kastedilmiş olduğunu söyleyenler de vardır. İbadet hususunda Meryem'i ona benzetmişlerdi. Meryem'in, neseb-ce de, Musa ile Harun'un kız kardeşi olduğunu söyleyen Muhammed b. KaT^ el-Kurazî hata etmiştir. Çünkü Meryem ile Musa ve Harun arasında çok uzun asırlar vardır ki, bu herkesçe bilinen bir husustur. Azıcık bilgisi olan kimseler bunu bilirler. Tevrat'ta ismi geçen Musa ile Harun'un kız kardeşleri Meryem, Cenâb-ı Allah'ın Musa ile kavmini kurtarıp Firavun ile adamlarını denizde boğduğu gün de çalarak şenlik yapmıştır. Bu ifadeler, belki Muhammed b. Ka'b el-Kurazî'yi yanıltmıştır. Tevrat'ta sözü edilen Musa ile Harun'un kız kardeşleri Meryem'in, İsa'nın anası Meryem olduğunu zannetmiştir ki bu da son derece yanlıştır. Sahih hadise aykırıdır. Kur'ân nassı da bunu çürütmektedir. Nitekim biz bu hususu, İbn Kesîr tefsirinde uzun uzadıya anlatmışızdır. Övgü ve

minnet Allah'adır.
Sahih hadiste anlatıldığına göre Meryem'in, Harun adındaki bir erkek kardeşi varmış. Fakat İsa'yı doğurma kıssasında ve Meryem'in anası tarafından Mescid-i Aksa'ya vakfedilme kıssasında Meryem'in erkek kardeşi olmadığını bildiren ifadeler mevcuttur. Doğrusunu Allah bilir. İmam Ahmed b. Hanbel, Muğîre b. Şu'be'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.) beni Necran'a gönderdi. Oradaki halk bana: Meryem hakkında, "Ey Harun'un kız kardeşi!" diyen ayet-i kerimeyi okuyorsunuz. Bu hususta senin görüşün nedir? Halbuki Musa ile İsa arasında şu kadar uzun zaman geçmiştir!
Ben onların bu soruları karşısında cevap veremediğim için gidip Rasûlullah'a durumu anlattım. Bana şöyle dedi: «Necranlılara desey-din ki onlar, kendilerinden önceki peygamberlerin ve salihlerin adlarıyla adlandırılmaktadırlar.»
Müslim, Neseî ve Tirmizî'nin de böyle bir rivayetleri vardır. Tirmizî, bunun sahih ve garip bir hadis olduğunu söylemiştir.
Katade ve diğerlerinin anlattıklarına göre onlar, Harun adını çok kullanmaktaymışlar. Öyleki onların bazı cenazelerinde hazır bulunan birçok insanlar arasında, Harun adını alanların 40.000 civarında olduğu söylenir. Doğrusunu Allah bilir.
Kavmi, Meryem'e: "Ey Harun'un kız kardeşi!..." dediler. Hadisin de delâlet ettiği gibi Meryem'in Harun adında, dindarlık salah ve iyiliğiyle şöhret bulmuş aynı nesebten bir kardeşi vardı. Bu nedenle kavmi, Meryem'e şöyle dediler: "Baban kötü bir adam değildi. Anan da fahişe değildi." Yani bu karakter ve seciyeye sahip olan bu aileden biri sayılamazsın! Ne kardeşin, ne anan, ne de baban böylesine kötü değillerdi?
Böyle diyerek Meryem'i, büyük bir ahlaksızlık ve fuhuşla itham ettiler. İbn Cerir'in Tarih'inde anlattığına göre onlar, Meryem'in Zekeriy-ya ile ilişkisi olduğunu iddia ettiler ve Zekeriyya'yı Öldürmek istediler. Zekeriyya da onlardan kaçıp gitti Peşine düştüler. Kaçmakta iken bir ağaç yarılarak Zekeriyya onun içine girdi. Ağaç da kapanıverdi. Fakat dışarıda kalan eteğinin ucunu iblis yakalayıverdi. Böylece onun, o ağacın içine girmiş olduğunu kavmine gösterdi. Önceki sayfalarda da anlattığımız gibi kavmi, testere getirerek, Zekeriyya'mn içinde bulunduğu ağacı baştan aşağıya yardılar. Bazı münafiklarsa, Meryem'in, dayısı oğlu Yusuf b. Yakub en-Neccar ile ilişkisi olduğunu iddia ettiler.[33]
Durum zorlaşmca, çare kalmayınca, söyleyecek söz bulunmayınca; onur ve üstünlük sahibi Cenâb-ı Allah'a tevekkül etmek, yegane çare oldu, O'na dayanıp bel bağlamaktan başka çıkar yol kalmadı. «Bunun üzerine (Meryem) ona (İsa'ya) işaret etti.» Yani kavmine: «İsa ile konuşun, cevabınızı o verecektir. İstediğiniz hususları o anlatacak ve açıklayacaktır» dedi. Böyle deyince, onlardan zorba ve bahtsız olan kimseler: «Beşikteki bir çocuk ile nasıl konuşuruz?» dediler. Yani cevap vermesi için bizi, aklı ermeyen küçücük bir çocuğa nasıl havale edersin? Halbuki o, beşiğinde süt emmekte olup, kaymakla köpüğü birbirinden ayırdedemiyecek derecede küçüktür. Böyle yapmakla sen bizi alaya almakta, bizi tahkir etmekte ve bizi küçümsemektesin. Çünkü sen, bize cevap vermiyor; bilakis bizi şu beşikteki küçücük çocuğa havale ediyorsun? İşte tam bu esnada İsa, onlara şu karşılığı verdi:
«Ben Allah'ın kuluyum, dedi, (O) bana kitap verdi. Beni peygamber yaptı. Beni bulunduğum her yerde insanlara yararlı kıldı Sağ olduğum sürece bana namaz kılmayı, zekat vermeyi emretti .(Beni), anneme iyilik eder (kıldı), beni baş kaldıran bir zorba yapmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde ve diri olarak kaldırılacağım günde (Allah'tan) bana esenlik verilmiştir.» (Meryem, 30-33.)
Meryem oğlu İsa'nın ağzından çıkan ilk sözler, işte bunlardı. Söze başlarken: «Ben Allah'ın kuluyum.» demişti. Rabbine kul olduğunu itiraf etmiş idi. Rabbinin Allah olduğunu söyleyerek, onun yüce zatını, zalimlerin umumij'etle kendisinin Allah'ın oğlu olduğunu söylemelerinden tenzih etmişti. Bilakis kendisinin Allah'ın kulu, elçisi ve cariyesinin oğlu olduğunu ifade etmiş, sonra da anasını, cahillerin kendisine isnad ettiği kötülük ve fuhuştan ibra etmişti. Kendisi sebebi ile anasına isnad ettikleri fahişelikle anasının uzaktan yakından ilgisi olmadığını söylemişti. «(Rabbim) bana kita"p verdi ve beni peygamber kıldı.» Cenâb-ı Allah, peygamberliği, kendilerinin zannettikleri kimselere vermez. Allah onlara lanet etsin ve onları rezil rüsvay kılsın. Nitekim Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Küfürlerinden ve Meryem'e büyük bir iftira atmalarından.» (en-Nisâ).O zamandaki Yahudilerden bir grup şöyle demişlerdi: «Meryem, hayız zamanında yaptığı bir zinadan ötürü İsa'ya gebe kaldı.» Allah onlara lanet etsin. Rabbi Meryem'i bu iftiradan ibra etti ve onun doğru sözlü bir kadın olduğunu bildirdi. Oğlunu da kitap sahibi bir peygamber kıldı. Öyle bir peygamber ki, Ulul-azm denilen beş büyük peygamberden biri oldu. Bu sebeble de dedi ki: «Beni bulunduğum her yerde insanlara yararlı kıldı.» Zira İsa peygamber, insanlar! ortaksız ve tek olan Allah'a kulluğa davet ediyor; Rabbini noksanlıklardan ve ayıplardan tenzih ediyordu. O'nun, eş ve çocuk sahibi olmadığını ilan ediyordu. O'nun yüce ve mukaddes bir zat olduğunu açıklıyordu. Bulunduğu her yerde bunu haykırıyordu. «Sağ olduğum müddetçe bana namaz kılmayı, zekat vermeyi emretti.» Yüce, güçlü ve övgüye layık olan zatın hakkını verme hususunda kulun görevi, namaz kılmak ve muhtaç olan kullara zekat vererek iyilikte bulunmaktır. Namaz kılmak, nefisleri kötü huylardan arındırmayı, büyük servetleri de muhtaçlara bağışlar yaparak temizlemeyi kapsamaktadır. Misafir ağırlamayı, zevcelere nafakalarını vermeyi, köle ve cariyelerle akrabaya masraflarını vermeyi içermektedir. Aynı zamanda diğer taat ve kurbet çeşitlerini de ihtiva etmektedir.
Sonra İsa şöyle diyerek sözlerini sürdürdü: «(Beni), anneme iyilik eder (kıldı), beni başkaldıran bir zorba yapmadı.»
Babası olmadığı, sadece anası olduğu için analık ve babalık hakları yalnızca Meryem'de toplanmıştır Bu sebeble Cenâb-ı Allah, îsa'yı anasına iyilik eden bir kul eyledi. Yaratıkları yaratan, kötülüklerden arındıran ve her nefse de hidayet yolunu veren Allah, noksanlıklardan münezzehtir.
«Beni baş kaldıran bir zorba da yapmadı.» Yani ben kaba ve katı bir insan değilim. Allah'ın emir ve taatine aykırı ne bir söz,

ne de bir davranış benden çıkmaz.
«Doğduğum günde, öleceğim günde ve diri olarak kaldırılacağım
günde (Allah'tan) bana esenlik verilmiştir.»
Doğum, ölüm ve yeniden dirilme günlerine dair gerekli açıklamalar, Zekeriyya oğlu Yahya (a.s.)'nm kıssasında verilmişti.
Cenâb-ı Allah, İsa'nın kıssasını açık seçik bir şekilde izah edip beyan buyurduktan sonra şöyle demiştir:
«İşte Meryem oğlu İsa. Şüphe edip ayrılığa düştükleri şey, "gerçek söz" olarak budur. Çocuk edinmek, Allah'a yakışmaz O (böyle şeylerden) yücedir. Bir işi yapmak istedi mi ona sadece «ol» der, (o da) olur.»
(Meiyem, 34-35.)
Nitekim Cenâb-ı Allah, İsa'nın kıssasını ve başından geçenleri Al-i İmrân sûresinde anlattıktan sonra şöyle buyurmaktadır:
«İşte bu sana okuduğumuz (olaylar), ayetlerden ve hikmetli zikir (Kur'an) dandır. Allah yanında İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir: Onu topraktan yarattı, sonra ona «ol» dedi, artık olur.. (Bu), Rabbin-den gelen gerçektir. Öyle ise kuşkulananlardan olma. Kim sana gelen ilimden sonra seninle tartışmaya kalkarsa, de ki: «Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra gönülden lanetle dua edelim de, yalancıların üstüne Allah'ın lanetini dileyelim!»
«işte (İsa hakkındaki) gerçek kıssa (öykü) budur. Allah'tan başka tanrı yoktur. Allah, elbette Azız (mutlak galip) ve hikmet sahibidir. Eğer dönerlerse, muhakkak ki Allah, bozguncuları bilir.» (Âl-i imrân, 62-63.) Necran heyeti, altmış süvari olarak Peygamber Efendimiz'in yanma geldiler. Bu altmış kişinin idaresini ondört kişi üstlenmişti. Ancak her hususta karar sahibi üç kişi idi ki, bunlar onların eşrafı ve efendileri idi. Bunlar: Akib, Seyyid ve Alkarna oğlu Ebu Harise idi. Mesih (İsa) peygamberin durumu üzerinde tartışıyorlardı. Bununla ilgili açıklamaları Cenâb-ı Allah Âl-i İmrân sûresinin baş taraflarında inzal buyurmuştur. Isa peygamberin durumunu, yaratılışının evveliyatını ve kendisinden önce de anasının yaratılışını beyan buyurmuştur. Necranlı hey'etin kendi davetine icabet etmemeleri halinde Rasûlüne, onlarla lanetleşmeşini emretmişti. Necranlıl.ar onun iki gözünü ve iki kulaklarını görünce tartışmaktan vazgeçmiş, lanetleşmeye yanaşmamışlardı. Barış ve sulhe meyletmişlerdi. Sözcüleri olan Akib Abdul Mesih şöyle demişti: Ey Hristiyanlar topluluğu! Muhammed'in kitap sahibi bir peygamber olduğunu elbetteki bilmiş siniz dir. Peygamberiniz îsa hakkında size ayrıntılı bilgi getirmiştir ve yine şunu kesinlikle bilmektesiniz ki hiçbir peygamber, bir kavimle lanetleşsin de sonra o kavmin büyükleri hayatta kalsın, küçükleri de yetişip büyüsün; bu mümkün değildir. Peygamberle lanetleşen bir kavmin kökü kazılır. Eğer onunla lanetleşmekten vazgeçer ve tartışmaya girmezseniz, dininizde kalabilir ve bu yaşantınızı sürdürebilirsiniz. Gelin, bu adamla (Rasûlullah ile) musalaha yapın ve memleketinize geri dönün...
Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz'e gelerek ondan, kendilerine cizye tarhetmesini ve kendileriyle birlikte güvenilir bir insanı göndermesini talep ettiler, Rasûlullah da Ebu Ubeyde b. Cerrah'ı onlarla gönderdi. Biz bu hususu ayrıntılı olarak Âl-i İmrâı sûresinin tefsirinde açıklamışızdır.
Cenâb~ı Allah, İsa peygamberin durumunu açıkladığında Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz'e şöyle buyurmuştu: «İşte Meryem oğlu İsa. Şüphe edip ayrılığa düştükleri şey, "gerçek söz" olarak budur.» Yani İsa, Allah'ın kulu olan bir kadından doğma bir kuldur. «Çocuk edinmek Allah'a yakışmaz o, (böyle şeylerden) yücedir. Bir işi yapmak istedimi ona sadeee «ol» der, (o da) olur.» Yani hiç birşey onu aciz bırakamaz ve hiçbir şey ona ağır gelmez. Bilakis o, dilediği işi yapmaya muktedir bir zattır. "Onun işi, bir şeyi(n olmasını) istedi mi ona, sadece «ol» demektir, hemen oluverir." CYâsm, 82.)
«Şüphesiz, Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. O'na kulluk edin. İşte doğru yol budur.» (Metyem, 36.)
Evet, İsa beşikte iken onlarla yaptığı konuşmasını, bu cümlelerle sona erdirdi. Cenâb-ı Allah'ın hem kendisinin Rabbi, hem de onların Rabbi hem de tanrılarının Rabbi olduğunu onlara bildirdi ve bunun dosdoğru yol olduğunu açıkladı.
Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Kendi aralarından hizipler (çeşitli görüşteki insan toplulukları) ayrılığa düştüler. Artık büyük bir günü görmekten ötürü vay kafirlerin haline!» (Meryem, 37.)
Yani o zamanın insanları ile onlardan sonra gelen nesiller, bu hususta kendi aralarında görüş ayrılığına düştüler. Yahudilerden bazıları, Hz. İsa'nın (haşa) veled-i zina olduğunu söylediler. Küfür ve inatlarım sürdürdüler. Kafirlikte onlara mukabelede bulunan diğer bir grup da İsa'nın, Allah olduğunu söylediler. Bir başka grup ise Allah'ın oğlu olduğunu söylediler. Mü'minlerse onun Allah'ın kulu, elçisi ve cariyesinin oğlu olduğunu söylediler. Onun Meryem'e Allah tarafından bırakılan bir kelime ve Allah'tan bir ruh olduğunu ifade ettiler. Felaketten kurtulan, sevaba eren, Allah tarafından destek ve yardım gören Fır-ka-i Naciye bunlardır. Bu hususlarda bu Fırka-i Naciye'ye aykırı sözler sarfedenlerse; kafirlerin, fasıkların, cahillerin ta kendileridirler. Yüce, hikmetli ve bilgili olan Zat, onları şu ifadelerle tehdit etmiştir: «Büyük bir günü görmekten kafirlerin vay haline!»
Buhari, Ubade b. Samit'ten rivayet ederek Peygamber (s.a.v.) Efen-diniiz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Allah'tan başka tanrı olmadığına, onun bir ve ortaksız olduğuna, Muhammed'in de onun kulu ve elçisi olduğuna; İsa'nın da Allah'ın kulu, elçisi ve Meryem'e bıraktığı bir kelimesi, Allah'tan bir ruh olduğuna, Cennet'in hak, ateşin hak olduğuna tanıklık eden kimseyi Cenâb-ı Allah, - işlediği amel ne olursa olsun - Cennet'e koyar.»[34]
Velidin, Cünade'den yaptığı rivayette ise yukarıdaki hadise şu ilave yapılmıştır: «Cennet'in sekiz kapısından hangisinden dilerse oradan Cennet'e koyar.»[35]

Cenâb-I Allah'ın Çocuk Edinmekten Münezzeh Oluşu

Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«"Rahman çocuk edindi." dediler. Andolsun ki, "Siz pek kötü bir cürette bulundunuz (yalan ve kötü bir söz söylediniz)! Neredeyse o (sözün dehşeti) nden gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar yıkılıp dağılacaktır! Rahman için çocuk iddia ettiklerinden ötürü. Rahman'm çocuk edinmesi yakışmaz. Göklerde ve yerde bulunan herkes Rahman'a kul olarak gelecektir. Onların hepsini kuşatmış ve onları saymıştır. (O'nun bilgisi dışına asla çıkamazlar.) Onların hepsi, kıyamet günü O'na tek basma gelecektir.» (Meryem, 88-95.)
Cenâb-ı Allah kendisinin yüce olduğunu, çocuğa ihtiyacı olmadığını, her şeyin kendisinin mülkü olduğunu, kendisinin onları yaratmış olduğunu, her şeyin kendisine muhtaç olduğunu, huzurunda boyun büküp teslim olduğunu, göklerin ve yerin sakinlerinin kendisinin kulları olduğunu, kendisinin onların Rabbleri olduğunu, kendisinden başka tanrı bulunmadığım ve kendisinden başka Rab mevcut olmadığını beyan buyurduktan sonra şöyle dedi:
«(Tuttular) cinleri Allah'a ortak yaptılar. Halbuki onları O yaratmıştır. Bilmeden O'na oğullar ve kızlar icat ettiler. Haşa O, onların ileri sürdüğü niteliklerden münezzehtir, (O) gökleri ve yeri yoktan var edendir. O'nun nasıl çocuğu olabilir ki? Kendisinin bir eşi yoktur, her şeyi O yaratmıştır ve O herşeyi bilendir. Rabbiniz Allah, işte budur. O'ndan başka tanrı yoktur. (O), herşeyin yaratıcısıdır. O'na kulluk edin. O her-şeye vekildir. Gözler O'nu görmez. O gözleri görür; O latif (gözle görülmez veya lütuf sahibi), herşeyi haber alandır.» (ci-En'âm, 100-103.)
Cenâb-ı Allah, kendisinin herşeyin yaratıcısı olduğunu beyan buyuruyor. O'nun çocuğu nasıl olur?! Oysa çocuk, ancak bir biri ile mütenasip iki şey, yani iki eş arasından doğar. Cenâb-ı Allah'ınsa eşi, benzeri ve dengi yoktur. Çocuğu da olmaz. Nitekim yüce Zat şöyle buyurmuştur: «De ki: O Allah birdir. Allah Samed'dir (her şey varlığını ve bekasını O'na boçludur. Her şey O'na muhtaçtır. O, hiçbir şeye muhtaç değildir.) Kendisi doğurmamıştır ve (başkası tarafından) doğurulmamıştır. Hiçbir şey O'nun dengi olmamıştır.» (el-Ihtâs süresi, 1-4).
Cenâb-ı Allah, kendisinin eşsiz, zat ve sıfatı ile fiilleri bakımından benzersiz ve tek olduğunu açıklıyor. Kendisinin ilmen, hikmeten ve rah-meten eksiksiz olduğunu, yani Samed olduğunu beyan ediyor. Bütün sıfatlarının noksansız olduğunu açıklıyor. «Doğurmamıştır» Yani çocuğu olmamıştır. «Ve (başkası tarafından) doğurulmamıştır.» Yani kendisinden önceki bir varlıktan doğmuş değildir. «Ve hiçbir şey, O'nun dengi olmamıştır.» Ne O'na yakın, ne O'na eşit, ne de Ondan üstün hiç bir nazîri yoktur. Böyle olunca da O'nun çocuğunun olması da mümkün değildir. Zira çocuk, ancak birbirine denk ya da birbirine yakın iki şey arasından doğar. Cenâb-ı Allah'ın ise bu duruma düşmesi mümkün değildir. O yüce ve münezzehtir. Mübarek ve kutsal zatı şöyle buyurmuştur:
«Ey Kitap ehli, dininizde taşkınlık etmeyin ve Allah hakkında gerçek olmayan sözleri söylemeyin! Meryem oğlu İsa Mesih sadece Allah'ın elçisi, O'nun Meryem'e attığı kelimesi ve O'ndan bir ruhtur. Allah'a ve elçilerine inanın, (Allah) "Üçtür" demeyin. Kendi yararınıza olarak buna son verin. Çünkü Allah, yalnız bir tek tanrıdır. Haşa O, çocuk sahibi olmaktan yücedir. (Münezzehtir). Göklerde ve yerde olanların hepsi O'nundur. Vekil olarak Allah yeter.
Ne Mesih, Allah'a kul olmaktan çekinir, ne de (Allah'a) yaklaştırılmış melekler. Kim O'na kulluktan çekinir ve büyüklük taslarsa bilsin ki O, onların hepsini kendi huzuruna toplayacaktır. İnanıp iyi işler yapanların mükafatlarını eksiksiz ödeyecek ve lûtfundan onlara daha fazlasını da verecektir. (Kulluktan) çekinip büyüklük taslayanlara da acı bir şekilde azap edecek ve onlar kendilerine Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı bulamayacaklardır.» (en-Nisâ, 171-173.)
Cenâb-ı Allah, Ehl-i Kitap ile benzerlerini dinde aşırılığa saplanmaktan menediyor. Haddi aşmaktan onları engelliyor. Hristiyanlar -Allah kendilerine lanet etsin - aşırılığa kaçarak İsa hakkında haddi aştılar. Oysa İsa'nın, Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna, Allah'ın iffetli cariyesi Meryem'in oğlu olduğuna inanmaları gerekirdi. Meryem ki kendi ırzını korumuştu. Allah, melek Cebrail'i ona gönderdi, Cebrail de
Allah'ın emrinden bir ruhu ona üfleyince Meryem, oğlu İsa'ya hamile kaldı. Melekten ona ulaşan şey, şeref ve üstünlük bakımından Allah'a ait olan bir ruhtu. O da Allah'ın yaratıklarından bir yaratıktı. Nasıl ki bir evi şereflendirmek için 'Allah'ın evi' veya bir deveye üstün vasıf kazandırmak için 'Allah'ın devesi' veya bir kula yücelik niteliğim kazandırmak için 'Allah'ın kulu1 diyorsak, aynı şekilde o ruha da üstünlük ve şeref kazandırmak için 'Allah'ın ruhu' denilmiştir. İsa'ya da Allah'ın ruhu manasında Rûhullah denilmiştir. Çünkü o, babasız bir çocuk olarak dünyaya gelmiştir. Allah'ın bir kelimesi olup o kelime sebebiyle dünyaya gelmiştir. Nitekim Cenâb-ı Allah buyurmuş ki:
«Allah yanında İsa'nın durumu, Adem'in durumu gibidir: Onu topraktan yarattı, sonra ona "ol" dedi, artık olur.» (Âl-i imrân, 59.) Bir başka ayet-i kerimede ise şöyle buyurulmuştur: «"Allah, çocuk edindi." dediler. Haşa, O, yücedir. Göklerde ve yerde olanların hepsi O'nundur. Hepsi O'na boyun eğmiştir. (O), göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Birşeyi yaratmak istedimi, ona sadece «ol» der, o da hemen oluverir.» (ci-lîakara,ıi6-n7.)
Bir diğer ayet-i kerimede ise şöyle buyurulmuştur: «Yahudiler: "Uzeyr, Allah'ın oğludur" dediler. Hristiyanlar da: "Mesih Allah'ın oğludur" dediler. Bu, onların ağızlarıyla geveledikleri sözleridir. (Sözlerini), önceden inkar etmiş (olan müşriklerin sözlerine benzetiyorlar. Allah onları kahretsin. Nasıl da (haktan bâtıla) çevriliyorlar?!» (el-Tevbe, 30.)
Yüce Allah, Yahudilerle Hrisuyanlardan - Allah'ın laneti üzerlerine olsun - her bir grubun, Allah'a karşı haddi aşıp asılsız

sözler söylediklerini ve Allah'ın çocuğu olduğunu söylediklerini haber veriyor. Cenâb-ı Allah onların iddia ettikleri asılsız şeylerden yüce ve münezzehtir.

Yüce Allah, onların ortaya attıkları uydurma söz ve iddialarının dayanaksız olduğunu, kendilerinden Önceki sapıkların sözlerine benzer şeylerden başka bir şey olmadığım haber veriyor.

Felsefeciler - Allah'ın laneti üzerlerine olsun- aldı evvelin Vacibü'l-vücud'dan sadır olduğunu iddia ettiler. Ve onlar Vacibü'l-Vücud'u "Birinci Mebde" ya da "İlletlerin İlleti" diye ifade etmişlerdir. Onlara göre aklı evvelden ikinci akıl, nefis ve felek meydana gelmiştir. İkinci akıldan da aynı şeyler meydana gelmiştir. Bu böyle devam edip akıllar ona; nefisler dokuza, felekler de dokuza varmıştır. Bunlar, onların anlatmış oldukları fasit itibarlar ve hiçbir değer ifade etmeyen tercihlerdir. Başka bir yerde onların cahilliklerini ve akıllarının kıtlığım uzun uzadıya
anlatacağız.

Aynı şekilde bazı Arap müşrikleri de cahilliklerinden ötürü meleklerin, Allah'ın kızları olduklarını ve Allah'ın da cinlerin şereflileriyle evlenerek, kendisinden meleklerin doğmuş olduğunu iddia ettiler. Cenâb-ı Allah, onların kendisine koştukları ortaklardan ve nisbet ettikleri şeylerden yüce ve münezzehtir. Nitekim o yüce Zat buyurmuş ki:

«Rahman'm kulları olan melekleri dişi saydılar. Onların yaratılışlarına mı şahit oldular ki (böyle hüküm veriyorlar?) Şahitlikleri yazılacak ve (bundan) sorulacaklardır.» (ez-Zuhruf, 19.)

Başka bir yerdeyse Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur: «(Ya Muhammed), şimdi sor onlara: Rabbine kızlar, onlara da oğlanlar mı? Yoksa biz melekleri, onların gözleri önünde dişi mi yarattık (ki meleklerin dişi olduğunu söylüyorlar)? İyi bilin, onlar iftiraları yüzünden diyorlar ki: "Allah doğurdu." Onlar, elbette yalancıdırlar. (Allah), kızları seçip oğlanlara tercih mi etmiş? Size ne oldu, nasıl hüküm veriyorsunuz? Hiç mi düşünmüyorsunuz? Yoksa sizin, (meleklerin, Allah'ın kızları oldukları hakkında) açık bir deliliniz mi var? Eğer doğru iseniz kitabınızı getirin, onunla (Allah ile) cinler arasında bir neseb (soy birliği) uydurdular. Halbuki cinler de onların (yakalanıp) getirileceklerini bilmiştir. Haşa! Allah, onların taktıkları sıfatlardan (münezzehtir), yücedir. Fakat Allah'ın temiz kulları hariç (onlar azaba sokulmayacaklardır).» (es-Sâffât, 149-160.)

Diğer bazı ayetlerde de Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur: «"Rahman çocuk edindi." dediler. O, (böyle şeylerden) yücedir. Hayır, onlar (melekler), ikram edilmiş kullardır. Ondan önce söz söylemezler ve onlar, O'nun emriyle hareket ederler. (Allah), onların önlerinde ve arkalarında ne varsa (ne yapmış, ne etmişlerse) bilir. (Allah'ın razı olduğundan başkasına şefaat edemezler ve onlar, O'nun korkusundan titrerler. Onlardan her kim: "Ben, ondan başka bir tanrıyım!" derse onu, Cehennemle cezalandırırız. Biz zalimleri böyle cezalandırırız.» (ei-Enbiyâ, 26-29.) Cenâb-ı Allah, Mekke'de nazil olan Kehf sûresinin baş kısmında şöyle buyurmaktadır: «O Allah'a hamdolsun ki, kuluna kitabı indirdi ve ona hiçbir eğrilik koymadı, (onu) dosdoğru olarak (indirdi) ki katından (gelecek) şiddetli azaba karşı (insanları) uyarsın ve iyi işler yapan mü'minlere kendileri için güzel mükafat bulunduğunu (Cennet'e gideceklerini) müjdelesin. (Onlar) orada sürekli kalacaklardır. Ve: "Allah çocuk edindi." diyenleri de uyarsın. Bu hususta ne kendilerinin ne de atalarının hiçbir bilgisi yoktur. Ağızlarından ne büyük söz çıkıyor! Onlar, yalandan başka birşey söylemiyorlar.» (ei-Kehf, 1-5.)

Başka bir yerde de Cenâb-ı Allah şu açıklamalarda bulunuyor: «"Allah, çocuk edindi." dediler. Haşa, Allah bundan uzaktır, o zengindir, (hiç birşeye muhtaç değildir). Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Onundur. Bu hususta hiç bir deliliniz yok. Allah hakkında bilmediğiniz şeyi mi söylüyorsunuz? De ki: "Allah hakkında yalan uyduranlar, iflah olmazlar!" Dünyada biraz geçinir, sonra bize dönerler. Sonra da biz, inkarlarından dolayı onlara şiddetli azabı tattırırız.» (Yûnus, 68-70.)

Bu Mekkî ayet-i kerimeler, küfür fırkalarına, felsefecilere, Arap müşriklerine, Yahudilere ve Hristiyanlara reddiyeyi kapsamaktadır. Bunlar bilgisizce iddialarda bulunarak Cenâb-ı Allah'ın çocuk sahibi olduğunu söylediler. Allah, bu gibi şeylerden münezzehtir. Haddi aşan zalimlerin söylediklerinden de çok üstün ve yücedir.

Bu gibi iddiaları ortaya atanların en meşhurları, Hristiyanlar oldukları için Kur'ân-ı Kerim'de çokça zikredildiler ki, görüşleri ve iddiaları reddedilsin; çelişkide oldukları, bilgilerinin az olduğu ve cahilliklerinin de çok olduğu da açıklanmış olsun. Küfürlerine dair sözleri çok çeşitli olmuştur. Çünkü bâtılın dallan çoktur. İhtilaf ve çelişkinin kollan
fazladır.

Hakka ve gerçeğe gelince bunda asla ihtilaf ve çelişki olmaz. Yüce Allah buyurmuş ki: «Eğer (Kur'ân) Allah'tan başkası tarafından (indirilmiş) olsaydı, onda birbirini tutmaz çok şeyler bulurlardı.» (en-Nisâ, 82.)

Bu ayet-i kerime, hakkın bir olduğuna ve hakta asla ihtilaf bulunmadığına, bilakis ittifak bulunduğuna; bâtılmsa muhtelif ve istikrarsız olduğuna delâlet etmektedir. Hristiyanlann sapıklanndan ve cahillerinden bir grup, İsa'nın Allah olduğunu iddia etmişlerdir. Bir başka grup ise onun Allah'ın oğlu olduğunu iddia etmişlerdir. Allah, bu gibi şeylerden yüce ve münezzehtir. Diğer bir grupsa Allah'ın üçün üçüncüsü olduğunu söylemişlerdir. Allah, bu gibi iddialardan üstün ve beridir.

Cenâb-ı Allah, bu iddiaların asılsız olduklannı şu ayet-i kerimelerde açıklıyor: «"Allah, Meryem oğlu Mesih'tir." diyenler küfre gitmişlerdir. De ki: "Öyle ise Allah, Meryem oğlu Mesih'i, annesini ve yeryüzünde olanlann hepsini yoketmek istese, Allah'a karşı kimin elinde birşey var?" Göklerde, yerde ve ikisinin arasında bulunan herşey Onundur. O, dilediğini yaratır, Allah, herşeyi yapabilendir.» (el-Mâide, n.)

Noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah, onlann kafirliklerini ve cahilliklerini haber veriyor. Kendisinin herşeyi yapmaya muktedir olan yaratıcı olduğunu, her şeyin Rabbi, hakimi ve ilahı olduğunu beyan buyuruyor. Sûrenin sonlannda ise şöyle buyuruyor:

«Andolsun, "Allah, ancak Meryem oğlu Mesihtir." diyenler elbette kafir olmuşlardır. Halbuki Mesih demişti ki: "Ey İsrailoğullan, benim Rabbim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Zira kim Allah'a ortak koşarsa muhakkak ki, Allah ona Cennet'i haram etmiştir ve onun varacağı yer ateştir; zalimlerin yardımcılan yoktur!"
"Allah, üçün üçüncüsüdür." diyenler elbette kafir olmuşlardır. Oysa yalnız bir Tann vardır, başka tann yoktur. Bu dediklerinden vazgeçmezlerse elbette onlardan inkar edenlere acı bir azap dokunacaktır. Hâlâ Allah'a tevbe edip O'ndan af dilemiyorlar mı? Allah bağışlayan, esirgeyendir. Meryem oğlu Mesih, bir elçiden başka birşey değildir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Annesi de dosdoğrudur. İkisi de (öteki insanlar gibi) yemek yerlerdi. (Yaşamak için yemeğe muhtaç olan nasıl tanrı olabilir?) Bak, onlara nasıl ayetleri açıklıyoruz, sonra bak nasıl (haktan) çevriliyorlar?!" (ci-Mâide,72-76.)
Yüce Allah, onların seran ve kaderen kafirliklerine hükmetti. Bu küfrün onlardan kaynaklandığını haber verdi. Oysa kendilerine gönderilen elçi, Meryem oğlu İsa idi. Cenâb-ı Allah onun, küçük yaşta beslenip büyütülen, ana rahminde şekillendirilen, insanları ortaksız ve tek olan Allah'a kulluğa davet eden bir kul olduğunu açıkladı. Bu elçi, onları davet ettiği hususlara muhalefet etmeleri halinde, Cehennem ateşiyle tehdit etti. Onların ahiret yurdunda kurtuluşa eremeyip hakir ve zelil olacaklarını, rezil rüsvay bir hale düşeceklerini bildirdi. Bu sebeble Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Doğrusu kim Allah'a ortak koşarsa, Allah ona Cennet'i haram etmiştir ve onun varacağı yer ateştir; zalimlerin yardımcıları yoktur!"
Sonra da şöyle buyurmuştur: «"Allah, üçün üçüncüsüdür." diyenler, elbette kafir olmuşlardır. Oysa yalnız bir Tanrı vardır. Başka tanrı yoktur."
îbn Cerir ile diğerleri dediler ki: Bununla kasdedilen husus, Hıristiyanların üçlü teslis akidesidir. Bu akidenin unsurlarından biri baba, ikincisi oğul, üçüncüsü de babadan oğula fışkıran kelimedir. Ancak Hristiyanların meliki, Yakubî ve Nasturî mezhepleri bu hususta ihtilaf etmişlerdir. Allah'ın laneti üzerlerine olsun. Bu ihtilaflarının keyfiyetini ileride açıklayacağız. Onların, kral Kostantin zamanındaki konsüllerinden de bahsedeceğiz. Konsülleri, Hz. İsa'dan 300 sene sonra, Hz. Mu hammed'in peygamberlik görevini alnıasmdanda 300 sene önce toplanmıştı. Bu sebebledir ki Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur: «Oysa yalnız bir Tanrı vardır. Başka tanrı yoktur.» Yani Allah'tan başka tanrı yoktur. O birdir, ortağı yoktur. Eşi, benzeri, çocuğu ve dengi yoktur.
Sonra Cenâb-ı Allah onları, bu gerçeğe muhalefet etmeleri ve hakkı kabul etmemeleri halinde tehdit ederek şöyle buyurmuştur. «Bu dediklerinden vazgeçmezlerse elbette onlardan inkar edenlere acı bir azap dokunacaktır.»
Sonra Cenâb-ı Allah, kendi rahmet ve lütfü ile onları tevbe edip mağfiret dileğin de. bulunmaya davet etmiştir. Cehennem ateşini gerektiren bu büyük günahtan vazgeçmeye onları çağırmış ve şöyle buyurmuştur: «Hâlâ Allah'a tevbe edip ondan af dilemiyorlar mı? Allah bağışlayan, esirgeyendir.»
Bundan sonra Cenâb-ı Allah, Hz. İsa'nın ve annesinin durumunu açıklıyor; İsa'nın kul ve elçi olduğunu, annesinin de dosdoğru bir kadın olduğunu beyan buyuruyor. Yani günahkar ve kötü bir kadın olmadığını söylüyor. Zira Yahudiler, ona kötülük isnad ediyorlardı. Allah'ın laneti, onların üzerlerine olsun. Bu ayet-i kerimede, bazı âlimlerimizin iddialarının aksine, Meryem'in peygamber olmadığına bir delil vardır. «İkisi de (İsa ile anası, Öteki insanlar gibi) yemek yerlerdi.» Bu ifadelerle, yedikleri yemeğin onların makatlarından pislik olarak bilahare çıktığı, üstü kapalı ifadelerle dile getirilmektedir. Nitekim diğer insanlar da yedikleri yemeMeri bilahare pislik halinde makatlarından dışarı atarlar. Bu durumda olan kimse nasıl tanrı olabilir? Onların bu iddialarından V1 cahilliklerinden Cenâb-ı Allah, çok yüce ve münezzehtir.
Süd ile diğerleri dediler İd: «"AUah üçün üçüncüsüdür." diyenler, elbetteki kafir olmuşlardır.» ayet-i kerimesi ile kastedilen mana şudur: Hristiyanlar, İsa ile annesi Meryem'in, Allah'la birlikte tanrılar olduklarım iddia ediyorlardı. Nitekim Cenâb-ı Allah, onların yani Hristiyan- . lann kafirliklerini Mâide sûresinin sonunda şu ifadelerle beyan buyurmaktadır:
«Ve yi Allah demişti ki: "Ey Meryem oğlu İsa, sen mi insanlara: "Beni ve annemi, Allah'tan başka iki tanrı edinin" dedin?» "Haşa", dedi, "Sen yücesin, benim için gerçek olmayan birşeyi söylemek bana yakışmaz. Eğer demiş olsam, sen bunu bilirsin. Sen benim nefsimde olanı bilirsin. Ben senin nefsinde olanı bilmem. Çünkü gayıpları bilen yalnız sensin, sen! Ben onlara Benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin, diye senin bana emretmiş olduğundan başka birşey söylemedim. Ben, onların içinde olduğum sürece onları kolladım, fakat sen beni vefat ettirince onları gözetleyen (yalnız) sen oldun. Sen herşeyi görensin! Eğer onlara azap edersen, onlar senin kullarındır (dilediğini yaparsın); eğer onları bağışlarsan, şüphesiz sen daima üstünsün, hikmet sahibisin!"» (el-Mâide, 116-118.)
Cenâb-ı Allah, kıyamet gününde İsa'ya ikram edici bir tarzda ve iftira ederek İsa'nın Allah'ın oğlu olduğunu ya da Allah yahut Allah'ın ortağı olduğunu iddia edip İsa'ya tapanları kınayıcı bir tarzda soracaktır. Sorarken de Cenâb-ı Allah İsa'nın böyle birşey yapmadığım bildiği halde, sırf bu iftiralarda bulunup İsa'ya tapan kimseleri kınamayı kasdet-tiği için İsa'ya şöyle diyecektir: «Ey Meryem oğlu İsa, sen mi insanlara: "Beni ve annemi, Allah'tan başka iki tanrı edinin" dedin?!»
İsa: "Haşa, sen yücesin." dedi. Yani ey Rabbim sen, ortağın olmayacak kadar yüce ve üstünsün: "Benim için gerçek olmayan birşeyi söylemek bana yakışmaz." Yani buna senden başkasının hakkı yoktur. Eğer demiş olsam, sen bunu bilirsin. Sen benim nefsimde olanı bilirsin. Ben senin nefsinde olanı bilmem. Çünkü gayıpları bilen yalnız sensin, sen."» Bu, hitap ve cevap ta, muazzam bir edep örneğini sergileyen sözlerdir: «Ben onlara, senin bana emretmiş olduğundan başka birşey söylemedim.» Ey Rabbim beni onlara peygamber olarak gönderip, onlara okunmakta olan kitabı bana indirdiğin zaman, bana emrettiklerinden başka şeyleri onlara söylemedim. Sadece onlara şunları söyledim: «Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin.» Yani beni ve sizi yaratan, bana ve size rızık veren Allah'a kulluk edin. «Aralarında bulunduğum sürece onları kolladım. Fakat beni vefat

ettirince (onlar beni öldürüp çarmıha germek istediklerinde sen bana merhamet edip beni onlardan kurtararak kendi yanına yücelttiğinde benim benzerim olan birini onlara gösterdin. Onlar da intikamlarım ondan aldılar. İşte böyle olduğu esnada) onları gözetleyen (yalnız) sen oldun. Sen herşeyi görensin!»
Sonra İsa (a.s.) işi, Aziz ve Celil olan Rabbine havale edip Hristiyan-lardan beri ve uzak olduğunu gösterircesine şöyle dedi "Eğer onları azaplandırırsan, şüphesiz onlar senin kullarındırlar." Yani onlar, bu azaba müstahaktırlar. "Eğer onları bağışlarsan, şüphesiz sen daima üstünsün, hikmet sahibisin." Böyle derken İsa peygamber, sen esirgeyen ve bağışlayansın, dememişti.
İbn Kesir tefsirinde, İmam Ahmed b. Hanbel'in Ebu Zer'den yaptığı bir rivayeti nakletmiştik. O rivayete göre Rasûlulla (s.a.v.), yukarıdaki ayet-i kerimeyi okuyarak bir gece sabaha kadar namaz kılmıştı. Ayet-i kerimenin manası şudur: «Eğer onlara azap edersen, onlar senin kullarındır (dilediğini yaparsın); eğer onları bağışlarsan, şüphesiz sen daima üstünsün, hikmet sahibisin!» Rasûlullah (s.a.v.) bu ayet-i kerimeyi okuyarak sabaha dek namaz kılmış, sonra da şöyle buyurmuştu: «Onur ve üstünlük sahibi olan Rabbimden, ümmetim için şefaat diledim. O da bana şefaati verdi. Allah'a ortak koşmayan kimselere inşaal-lah bu şefaat ulaşacaktır.» Böyle dedikten sonra şu ayet-i kerimeyi okudu: «Biz, göğü, yeri ve bunlar arasında bulunanları, oyuncu (işi, eğlence) olarak yaratmadık. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, kendi katımızdan (şanımıza yaraşır bir eğlence) edinirdik. Yapacak olsaydık, böyle yapardık. Hayır, biz hakkı bâtılın üstüne atarız da o, onun beynini parçalar, derhal (bâtılın) cam çıkar. Allah'a yakıştırdığınız niteliklerden ötürü de vay siz (in haliniz)e! Göklerde ve yerde kim varsa hepsi O'nun-dur. O'nun yanında bulunanlar, O'na kulluk etmekten büyüklenmez ve yorulmazlar. Gece gündüz teşbih ederler, hiç ara vermezler.» (el-Enbiyâ, 16-20.)
«Eğer Allah çocuk edinmek isteseydi, yarattıklarından dilediğini seçerdi. O (bundan münezzehtir) yücedir. O tek ve kahredici Allah'tır. Gökleri ve yeri hak ile yarattı. Geceyi gündüzün üzerine doluyor, gündüzü de gecenin üzerine doluyor. Güneş'i ve Ay'ı, buyruğu altına aldı. Her biri, belli bir süreye kadar akıp gitmektedir. İyi bil M O, Azız ve çok bağışlayandır.» (ez-Zumer, 4-5.)
«De ki: "Eğer Rahman'ın çocuğu olsaydı (O'na) tapanların ilki ben olurdum (çünkü çocuğa saygı, babasına saygı demektir. Fakat böyle bir şey olamaz). Göklerin ve yerin Rabbi, Arşın Rabbi, onların nitelendirmelerinden yücedir, münezzehtir."» (ez-Zuhmf, 81-82.)
«"Çocuk edinmeyen, mülk de ortağı olmayan, acizlikten ötürü bir yardımcısı da bulunmayan Allah'a hamdolsun!" de ve O'nu gereği gibi tekbir et (O'na yaraşır şekilde saygı göster).» (el-Isrâ, m.)
«De ki: O Allah birdir. Allah Samed'tir (her şey, varlığını ve bekasını O'na boçludur. Her şey O'na muhtaçtır) Kendisi doğurmanuştur ve (başkası tarafından) doğurulmamıştır. Hiç birşey O'nun dengi olmamıştır.»
lâs,l-4.)
Sahih hadisde sabit olduğuna göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Allah Teâlâ diyor ki: «Ademoğlu bana sövdü. Fakat buna hakkı yoktur. O, benim çocuğum olduğunu iddia ediyor. Oysaki ben, bir ve Samed'im (her şey bana muhtaç olduğu halde ben hiç birşeye muhtaç değilim). Doğurmamışım, doğurulmamışım ve hiçbir dengim de olmamış tir.»
Yine sahih bir hadisde Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Duyduğu eziyetlerden Ötürü Allah'tan daha sabırlı hiç kimse yoktur, (insanlar) O'na çocuk isnad ediyorlar. Halbuki O, kendilerine rızık veriyor ve onları afiyette bulunduruyor.»
Yine sahih bir hadisde Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Doğrusu Cenâb-ı Allah, zalime mühlet veriyor. Nihayet onu yakaladığında da asla bırakmayacaktır!» Böyle buyurduktan sonra şu ayet-i kerimeyi okudu: Halkı zalim olan memleketleri helak ettiği zaman Rabbinin yakalayışı ve helaki böyledir. Çünkü onun yakalaması çok acı ve çok çetindir.» (Hûd, 102.)
«Nice ülke var ki zulmederken ona biraz mühlet vermişiz. Sonra onu yakalamışızdır, (sonunda) dönüş ancak banadır.» (el-Hacc, 48.)
«Onları biraz geçindirir, sonra kaba bir azaba süreriz.» (Lokman, 24.)
«De ki: "Allah hakkında yalan uyduranlar, iflah olmazlar!" Dünyada biraz geçinir, sonra bize dönerler. Sonra da biz, inkarlarından dolayı onlara şiddetli azabı tattırırız.» (Yûnus, 69-70.)
"Hele sen o kafirlere mühlet ver, biraz bırak onları (bildiklerine gitsinler,)" (et-Tânk, 17.) [36]

---

[1] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/68-71.
[2] Tefsir-iTaberî,II,21.
[3] Tefsir-i Taberî, II, 22-23.
İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/72-73.
[4] Tefsir-i Taberî, III, 24-27.
[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/73-76.
[6] Müslim, Kitabü'l-Fedai, 224.
[7] Buharı, Babü'1-Halk, 16; Müslim, Selam, 149.
İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/77-78.

[8] Tehzib, İbn Asakir, V, 381.

[9] Müslim, Kitabü'l-Fedail, II, 227.

[10] Suyutî, Camiü's-Sağir, Hadis No: 3822.

[11] Müsned, Ahmed b. Hanbel, V, 344; Tirmizî, Kitabü'1-Edeb, 88.

[12] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/79-89.

[13] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/89-92.

[14] Tefsir-i Taberî, 111,157.

[15] Tefsir-i Taberî, III, 157.

[16] Tirmizî, Adahi, 31; îbn Mace, Zebaih, 1.

[17] Tefsir-i Taberî, III, 160.

[18] Tefsir-i Taberî, III, 161.

[19] Tefsir-i Taberî, III, 162.

[20] Tefsir-i Taberî, III, 163.

[21] Buharî, Babü Fedaili'l-Ashab, IV, 214.

[22] Tirmizî, Hadis No: 3878.

[23] Suyutî, Camiü's-Sağir, Hadis No: 4088.

[24] Suyutî, Camiü's-Sağir, Hadis No: 4090.

[25] Suyutî, Camiü's-Sağir, Hadis No: 1317.

[26] Suyutî, Camiü's-Sağir, Hadis No: 4759.

[27] Suyutî, Camiü's-Sağir, Hadis No: 6420.

[28] Buharı, Enbiyâ, 231.

[29] Müslim, Fezailu s-Sahabe, II, 246.

[30] Suyutî, Camiü1 s-Sağir, Hadis No: 1744.

[31] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/93-103.

[32] Suyutî, Camiüs-Sağir, Hadis No: 1432.

[33] Tehzib, ibn Asakir, V, 384.

[34] Buharı", Eab-ü Halk-ı Ademe, rV,129; Müslim, Kitabü'l-Iraan, I, 25.

[35] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/103-115.

[36] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/115-123.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

[Meryem Oğlu İsa'nın Büyümesi Ve Kendisine Vahyin Gönderilmesi](#)
[Dört Büyük Kitap Ne Zaman Ve Ne Şekilde Nazil Olmuştur?](#)
[Sofra Hadisesi](#)
[Fasıl](#)
[İsa Peygamberin Semaya Yükseltilmesi](#)
[İsa Peygamber, Göğe Nasıl Yükseltildi?](#)
[İsa Peygamberin Şemaili Ve Faziletleri](#)
[Fasıl](#)
[Beytü'l-Lahm İle Kamame Kilisesi'nin Yapılışı](#)
[Geçmişle İlgili Haberler](#)
[Zülkarneyn'in Haberi](#)
[Zülkarneynin Hayat Pınarını Araması](#)

Meryem Oğlu İsa'nın Büyümesi Ve Kendisine Vahyin Gönderilmesi

Önceki sayfalarda da anlatıldığı gibi İsa peygamber, Mescid-i Ak-sa'ya yakın Beytü'1-Lahm denilen yerde doğmuştur. Vehb b. Münebbih ise, onun Mısır'da doğduğu görüşündedir. Anası Meryem ile Yusuf b. Yakub en-Neccar, Mısır'dan sefer etmişlerdir. Meryem, semersiz bir merkebin üzerinde sefere çıkmıştır.
Bu, sahih olmayan bir rivayettir. Önceki sayfalarda geçen hadislerde İsa peygamberin, Beytü'1-Lahm denilen yerde doğduğuna delâlet edilmektedir. Bu rivayete aykırı sözler, asılsızdır.
Vehb b. Münebbih'in anlattığına göre İsa peygamberin doğduğu günde putlar yüzüstü yere yıkılmışlardır. Bu olay, bütün dünyada görülmüştür. Hatta şeytanlar, putların her tarafta yüzüstü yıkılmalarının sebebini bilemedikleri için hayrete düşmüşlerdir. Nihayet büyük şeytan, onlara bunun sebebini açıklamış; İsa'nın doğduğunu haber vermişti. Onlar da araştırarak İsa peygamberi anasının kucağında bulmuşlardı. Melekler, onu çevrelemişlerdi. Yine o gecede gökte büyük bir yıldız görülmüştü. Fars hükümdarı, o yıldızı görünce korkuya kapılmış ve kahinleri toplayarak bu durumu sorunca kahinler de şöyle demişlerdi: "Bu durumun görülmesi, yeryüzünde büyük bir insanın doğduğuna işarettir!" Bunun üzerine hükümdar, elçilerini hediyelerle İsa'ya gönderdi. Beraberlerinde altın, kürek ve kalın halat vardı. Şam'a geldiklerinde oranın hükümdarı, geliş sebeblerini sordu, onlar da geliş sebeble-rini anlattılar. Gökteki o büyük yıldızın göründüğü vakti sordu ve o zaman İsa'nın, Kudüs'de doğduğunu anladı. İsa peygamber, beşikte konuşmuş olduğu için durumunu herkes duymuş ve böylece meşhur olmuştu. Şam hükümdarı, İsa peygamberi öldürmek için bu elçilerin yanma kendi adamlarını da kattı. Bu elçiler heyeti, hediyelerle Meryem'in yanma varıp ellerindeki hediyeleri takdim edip yanından ayrıldılar. Ayrıldıklarında Meryem'e, başkaları dediler ki: "Şam hükümdarının adamları, senin çocuğunu öldürmek için gelmişler!" Bunun üzerine Meryem, çocuğunu alarak Mısır'a gitti. Orada İsa (a.s.), yaşı onikiye varıncaya kadar kaldı. Küçüklük demlerinde İsa'da bir çok mucize ve kerametler görüldü. Anlatıldığına göre Meryem ile oğlu İsa'nın, yanma varıp misafir oldukları valinin evinden birşey çalınmıştı. Oysaki valinin evine ancak yoksullar, zayıflar ve muhtaçlar gelip barmırlardı. Çalman malım, kimin aldığını bilemiyordu. Bu durum Meryem'in ağırına gitti. İnsanlarla ev sahibi olan vali de hırsızı bulmakta güçlük çektiler. Aciz kaldıklarında bu işi İsa peygamber halletmişti. Şöyle ki: Orada bulunan ama bir adamla kötürüm bir adama işaret etmişti. Amaya: "Şu kötürümü omuzuna al da kaldır bakalım!" demişti. Ama: "Ben bunu yapamam!" deyince İsa ona şöyle demişti: "Yapabilirsin.. Evin şu yüksekteki penceresinden malı çalmak için nasıl omuzuna alıp kaldırdıysan, şimdi de kaldır bakalım!" İsa böyle deyince ama ile kötürüm onun söylediklerini doğruladılar ve çaldıkları malı getirdiler. Bunun üzerine İsa peygamber, küçük bir çocuk olduğu halde insanların gözünde büyüdü ve itibarı arttı.
İsa peygamberin bir başka mucizesi de şu olmuştu: Yanında barındıkları vali, çocuklarını sünnet ettirdiği için halka ziyafet çekmişti. Halk toplanıp yemeklerini yedikten sonra vali onlara şarap içirmek istedi. O zamanın âdetine göre ziyafet sahibinin, yemekten sonra şarap ikram etmesi gerekiyordu. Fakat vali, şarap küplerinin başına gidince, içlerinin bomboş olduğunu gördü. Bundan son derece rahatsız olup utandı. İsa (a.s.), onun sıkıntılı durumunu görünce şarap küplerinin yanı basma gitti; elini küplerin ağzına sürdü; hangi küpün ağzına elini sürüyorsa o küp, şarapların en iyisi ile dolup taşıyordu. İnsanlar bu durum karşısında son derece hayrete düştüler. İsa (a.s.), onların gözlerinde büyüdü, ona ve anasına büyük servetler bağışladılar, ama onlar bu servetleri ve hediyeleri kabul etmediler. Kudüs'e doğru yola çıktılar. Doğrusunu Allah bilir.
İshak b. Bişr, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Meryem oğlu İsa, henüz bir bebek iken, Allah'ın, dilini açmış olduğu ilk çocuktur. Cenâb-ı Allah'a öyle övgüler dizmişti İd, kulaklar onun gibisini duymuş değildi. Övgü ve methiyesinde ne güneşi, ne ayı, ne dağı, ne ırmağı, ne pınarı bırakmamış, hepsinden bahsetmiş ve şöyle demişti: "Allah'ım! Yüce olduğun halde insanlara yakınsın. Yakın olduğun halde çok yücesin. Yaratmış olduğun her şeyin fevkindesin. Havada yedi kat gökleri «ol» buyruğunla düzgün bir şekilde yarattın, onlar bir duman halindeyken düzgün biçimli gök tabakaları haline geldiler. Senin emrine itaat edip geldiler. O gök tabakalarında seni teşbih eden melekler vardır. Seni kutsamak için teşbihte bulunurlar. O göklerde, karanlıkları bastıran nurunu yarattın. Gündüzleyin güneş ışığıyla kainatı aydınlattın. Gök tabakalarında seni hamd ile teşbih eden yıldırımları halk ettin. Senin izzetinle karanlıklar aydınlığa dönüşür. O karanlıklar içinde, yolunu kaybetmiş kimseler için kandil gibi yıldızlar yarattın. Yaratmış olduğun semalarla sen mübarek oldun. Sular üzerine serdiğin yer ile yüce oldun ki, o yeri büyük dalgaların üzerine yükselttin. Sen onu emrin altına alıp boyun büktürdün. O güçlüdür ama senin emrine

itaat etmiştir. Denizin dalgaları sana karşı boyun eğip teslim oldu. Denizlerden sonra yeryüzünden nehirler fışkırdı. Nehirlerden sonra ırmaklar meydana geldi. Bunlardan sonra da yerin derinliklerinden gelen su kaynaklan nşkırdı. Daha sonra nehirler, ağaçlar ve türlü ürünler meydana geldi. Bunların akabinde yer üzerinde sağlam kazıklar gibi dağlar meydana geldi ki bunlar, yeri sular üzerinde sabit kılarlar. Bütün bu yüce dağlar, senin buyruğuna itaat ettiler.

Allah'ım, sen mübarek ve kutlusun! Senin evsafına kim ulaşabilir; Senin niteliklerine kim erişebilir! Bulutları yayar, boyunları esaretten kurtarır, hakkı sahibine verirsin. Sen, hükmedenlerin en iyisisin. Senden başka tanrı yoktur. Noksanlıklardan uzak ve münezzehsin. Suç ve günahlarımızdan ötürü senden bağışlanma dilememizi emrettin, Senden başka tanrı yoktur. Sen noksanlıklardan münezzeh ve yücesin. Gökleri insanlardan gizledin. Senden başka tanrı yoktur. Sen noksanlıklardan uzak ve münezzehsin. Ancak akıllı kulların senden korkarlar.

Kendi uydurduğunuz bir tanrı olmadığına tanıklık ederiz. Sen öyle bir Rabsin ki zikrinin sonu gelmeyecektir. Senin ortakların yoktur ki seni bırakıp da onları çağıralım. Bizi yaratırken sana kimse yardım etmiş değildir ki senin varlığından şüpheye düşelim. Senin bir ve tek olduğuna, hiç birşeye muhtaç olmadığın halde herşeyin sana muhtaç olduğuna, doğurmadığına ve doğmadığına, hiç birşeyin de senin dengin olmadığına tanıklık ederiz."

İshak b. Bişr, İbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: İsa peygamber beşikte konuştuktan sonra, artık konuşmadı. Buluğa erinceye kadar kimselerle konuştuğu görülmedi. Buluğa erdikten sonra Cenâb-ı Allah onun dilini açtı. Ardı sıra da ona hikmet ve beyan verdi. Yahudiler, O'nun ve anasının hakkında çokça konuştular. Onun (haşa) veled-i zina olduğunu söylediler ve onu bu ad ile çağırmaya başladılar. «Küfürlerinden ve Meryem'e büyük bir iftira atmalarından (dolayı başlarına belalar getirdik).» (en-Nisâ, ıge.)

İsa peygamber, yedi yaşına vardığında anası onu mektebe gönderdi. Hocası ona birşey öğretmek için derse başladığında, mutlaka İsa ondan önce dersi anlatmaya başlardı. Günün birinde hocası ona (Ebu Cad) kelimesini öğretti. İsa: "Ebu Cad nedir?" diye sorunca hocası bilemem dedi. İsa: "Bilemediğin şeyi bana nasıl öğreteceksin?" dedi. Bunun üzerine îsa (a.s.) ona, yerinden kalk dedi. Hocası yerinden kalktı, İsa da onun yerine oturdu. İsa (a.s.), ona: Şimdi sor bakalım, deyince hocası: "Ebu Cad nedir?" diye sordu. İsa ona şu cevabı verdi: "Ebu Cad kelimesindeki (Elif) Allah'ın nimetlerine işarettir. (Be) harfi de Allah'ın üstünlüğüne işarettir. (Cim) harfi, Allah'ın güzellik ve cemaline işarettir! Hocası, İsa'nın bu izahatı karşısında hayrete kapıldı. Böylece Ebu Cad kelimesini ilk tefsir edip açıklayan, îsa peygamber oldu.

Anlatıldığına göre Osman (r.a.), bunu Rasûlullah (s.a.v.)'a sormuş, o da bunu açıklarken Ebu Cad kelimesindeki her harf üzerinde uzun uzadıya konuşmuştu.

Bu, bir uydurma hadis olup üzerinde durulmaya değmez!

İbn Adî, bunun asılsız bir hadis olduğunu ve mesned kabul edilemeyeceğini söylemiştir.

İbn Luhay'a, Abdullah b. Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: İsa b. Meryem, henüz çocuk iken başka çocuklarla oynar ve onlardan birine şöyle dermiş: "Annenin senin için gizlediğini sana söyliyeyim mi?" Çocuk da evet, deyince îsa: "Annen, senin için şunu ve şunu gizledi." dermiş. Bunun üzerine çocuk, annesine gidip: "Benim için gizi edikle diklerini bana yedir." dermiş. Annesi: "Senin için neyi gizledim ki?" diye sorunca çocuk, "Şunu ve şunu gizlemişsin." diye cevap verirmiş. Annesi: "Bunu sana kim söyledi?" diye sorunca çocuk: "Meryem'in oğlu îsa bana söyledi." dermiş.Büyükler biraraya gelerek: "Vallahi şu çocukları Meryem'in oğlu ile birarada bırakırsanız, Meryem'in oğlu bunların ahlakını bozacaktır." demişler ve çocukları bir odaya hapsederek kapışım üzerlerine kilitlemişler. İsa (a.s.), onları aramaya çıkmış, bulamamış ve nihayet gürültülerinin bir evden geldiğini duymuş, bu gürültüyü yapanların kimler olduklarını sorunca: "Bunlar maymunlarla domuzlardır." demişler. îsa (a.s.) da: "Allah'ım böyle olsunlar." demiş ve o odaya hapsedilen çocuklar, maymunlarla domuzlara dönüşmüşler! Bunu, İbn Asakir rivayet etmiştir.

îshak b. Bişr, îbn Abbas'ın şöyle dediğim rivayet etmiştir: îsa (a.s.)

çocukluğunda acaip haller görür ve Cenâb-ı Allah'tan kendisine ilhamlar gelirdi. Bu durumu, İsrailoğulları arasında yayıldı. Nihayet îsa (a.s.) gelişip büyümeye başladı. İsrailoğulları onu öldürmek istediler. Anası, onun için korkar oldu. Allah, anasına vahiy göndererek oradan ayrılıp Mısır diyarına gitmesini emretti ve Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Meryem oğlunu ve annesini (de kudretimize) bir işaret kıldık ve onları oturmaya uygun, çeşmeli bir tepeye yerleştirdik.» (el-Mü'minûn, 50.)

Selef ülemasıyla tefsirciler, bu ayet-i kerimede geçen ve oturmaya elverişli, çeşmeli bir yer olarak nitelendirilen tepe hakkında farklı görüşler beyan etmişlerdir. Gerçekten de tepenin bu nitelikleri gayet aca-iptir. Bir tepe ki; yer seviyesinden yüksekte olacak, oturmaya elverişli olup çeşmeli olacak ve çeşmesinden çıkan sular da yeryüzünde akıp gidecek! Denildiğine göre burası, İsa (a.s.) peygamberin Kudüs yakınındaki doğum yeridir. Orada bir hurma ağacı varmış, bu sebeble Cenâb-ı Allah buyuruyor ki: «Altından (îsa veya Cebrail) ona şöyle seslendi: "Üzülme, Rabbin altında büyük bir ırmak yaptı."» (Meryem 24.)

îbn Abbas'a göre ayet-i kerimedeki ırmaktan kasıt, Şam'ın ırmaklarıdır. Belki de o, İsa'nın (a.s.) doğum yerini Şam nehirlerine teşbih etmek istemiştir. Ehl-i Kitaptan ve onlardan nakil yapan bazılarının iddia ettiklerine göre bununla Mısır kastedilmiştir. Doğrusunu Allah bilir. Orasının Remle olduğunu söyleyenler de vardır.[1]

îshak b. Bişr, Vehb b. Münebbih'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: îsa peygamber onüç yaşma vardığında ona, Mısır'dan Kudüs'e dönmesini emretmiştir. Anasının dayısı oğlu Yusuf, yanlarına gelerek anasıyla Isa (a.s.)'yı, bir eşeğe bindirerek Kudüs'e getirmiştir. Cenâb-ı Allah, kendisine İncil'i indirip Tevrat'ı öğretinceye kadar Kudüs'te ikamet etmiştir. Orada Cenâb-ı

Allah kendisine ölüleri diriltme, hastaları iyileştirme, insanların evlerinde sakladıkları şeyleri bildirme gibi mucizeleri ihsan etmiştir. Onun gelişini halk kendi aralarında anlatmaya başladılar. Onun gösterdiği acaip hallerden ürktüler. Onun yaptıklarını tuhaf bulup hayretle karşıladılar. O, onları Allah'a kulluğa davet etti. îsa peygamberin yaptığı işlerle söylediği şeyler ve durumu halk arasında yayıldı. [2]

Dört Büyük Kitap Ne Zaman Ve Ne Şekilde Nazil Olmuştur?

Ebu Zer'a ed-Dımışkî, Muaviye b. Salih'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Tevrat, Musa'ya Ramazan in ilk altı gecesinde nazi olmuştur. Zebur, Davud'a, ramazanın ilk oniki gecesinde nazil olmuştur. Zebur, Tevrat'ın nüzulünden 482 sene sonra nazil olmuştur. İncil, Meryem oğlu İsa (a.s.)'ya ramazanın ilk onsekiz gecesinde nazil olmuştur. İncil'in nüzulü, Zebur'un nüzulünden 1050 sene sonra olmuştur. Furkan, Mu-hammed (s.a.v.)'e, ramazanın ilk yirmidört gecesinde nazil olmuştur." [3]
«Ramazan ayı ki onda Kur'ân indirilmiştir.» (el-Bakara,i85.) ayet-i kerimesini îbn Kesîr Tefsirinde açıklarken bu konuda varid olan hadisleri nakletmiştik. Bu hadisler meyanmda, İncil'in Meryem oğlu İsa'ya, ramazanın ilk onsekiz gecesinde nazil olduğunu da belirtmiştik.
İbn Cerir, tarihinde, İncil'in, otuz yaşındayken İsa'ya nazil olduğunu anlatmıştır. İsa otuzüç yaşındayken de göğe yükseltilmiştir. Nitekim Allah izin verirse ileride bunu açıklayacağız.
İshak b. Bişr, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Cenâb-ı Allah, Meryem oğlu İsa'ya vahyetti ki: "Ey İsa! Emrim ciddiye al, asla ihmal etme. Buyruğuma kulak ver ve itaat et. Ey iffetli bakire ve temiz kadının oğlu! Sen babasız dünyaya geldin ve seni âlemlere (kudretim için) bir işaret olarak yarattım. Sadece bana kulluk et ve yalnızca bana tevekkül et. Kitabı kuvvetle tut (onun hükümlerini tatbik et). Süryanilere açıkla. Karşında bulunan kimselere, benim hak ve diri olduğumu, asla zeval bulmayacak bir zat olduğumu tebliğ et. Deve sahibi, sarıklı, zırhlı, ayakkabılı, eli değnekli, güzel gözlü, parlak alınlı, yanakları açık, saçı kıvırcık, sakalı sık, kaşları birbirine yakın, şahin burunlu, süt dişlerinin arası azıcık açık, alt dudağıyla çenesi arasındaki tüyleri belirgin, boynu gümüşten bir ibrik gibi, köprücük kemikleri arasında altın gibi, yelesinden göbeğine doğru bir çizgi gibi akan kılları bulunan, karnında ve göğsünde bu kıllardan başka kıl bulunmayan, avuçları ve ayakları sert olan, döndüğünde her tarafı dönen, yürürken de sanki bir kayalıktan sökülmüşçe sine ve bir tepeden doğru akarcasına yürüyen, teri yüzünde inci taneleri gibi olan, kendisinden misk kokusu gibi kokular saçılan, kendisinden önce ve sonra emsali görülmemiş güzel endamlı teiniz ve güzel kokulu, çok kadınla evlendiği halde nesli az olan ümmî ve Arap peygamberi tasdik edip doğrulaym. Onun nesli mübarek bir kadından türeyecektir. O kadının (Hz. Hatice'nin) Cennet'te kamıştan yapılma, içinde gürültü ve yorgunluk olmayan bir köşkü olacaktır. Ey İsa, nasıl ki Zekeriyya senin ananın bakımını üzerine alıp tekeffül ettiyse, sen de ahir zamanda peygamberi tekeffül et. Onu korumaya bak. Onun, o kadından doğma iki çocuğu şehid olacaktır. Benim yanımda başka bir beşere nasib olmamış bir makamı vardır. Onun kelamı Kur'ân'dır, dini İslâm'dır ve selam ona gelmiştir. Onun zamanına kavuşup sözünü işitenlere ne mutlu!"
İsa dedi ki: "Ya Rabb! Tuba nedir?" Allah Teâlâ buyurdu ki: "Tuba, Cenıet'te bir ağaçtır ki ben onu kendi ellerimle dikmişim, o bütün cennetlikler içindir. Onun kökü Rıdvan'dan, suyu tesnim'den, serinliği de kafur serinliğin dendir. Tadı, zencefil tadı gibidir. Kokusu, misk kokusu gibidir. Ondan bir kez içen artık ebediyyen susamaz!" İsa dedi ki: "Ya Rab, bana o sudan içir."
Allah buyurdu ki: "Muhammed (s.a.v.) ondan içmedikçe başka bir peygamberin ondan içmesi haramdır. Onun ümmeti bu sudan içmedikçe başka ümmetlerin bu sudan içmeleri haramdır. Ey İsa! Seni kendi katıma yükseltip, alacağını."
İsa (a.s.) dedi ki: 'Ya Rab! Beni niçin kendi katına yükseltip alacaksın?"
Allah Teâlâ buyurdu ki: "Seni kendi katıma yükseltip alacağım. Sonra da ahir zamanda yeryüzüne indireceğim ki bu peygamberin (Mu-hammed'in) ümmetindeki acaiplikleri göresin ve lanetli Deccal'ı öldürmek için onlara yardım edesin. Seni bir namaz vaktinde indireceğim, sonra onlara namaz kıldırmayacaksın. Çünkü onlar rahmete uğramıştır. Peygamberleri Muhammed'den sonra onların peygamberleri olmayacaktır."
Hişam b. Ammar, Abdurrahman b. Zeyd'den, o da babasından rivayet ederek dedi ki: İsa şöyle dedi: "Ya Rab! Beni, rahmete uğramış bu ümmet hakkında bilgi sahihi kıl."
Allah Teâlâ buyurdu ki: "Muhammed ümmeti, âlimler ve hikmet sahibi kimselerdir. Peygamberler gibidirler. Benim nimetlerimin azma razı olurlar. Ben de onların az amellerine razı olurum.sözü karşılığında onları Cennet'e koyanın. Ey İsa, onlar Cennet halkının çoğunluğunu teşkil edeceklerdir. Çünkü hiç bir kavmin dili, onlar kadar sözünü söyleyerek itaat etmiş değildir. Ve yine hiçbir kavmin boynu, secde ederek onların boynu kadar eğilmiş değildir!"
Ibıı Asakir, Abdullah b. Avsece'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Cenâb-ı Allah, Meryem oğlu İsa'ya şöyle vahyetti: "Kendi meselelerini düşündüğün kadar en azından beni de düşün. Ahiretin için beni kendine azık yap. Nafile ibadetlerle bana yaklaş ki,seni seveyim. Benden başkasını dost edinme, yoksa seni yalnız ve yardımsız bırakırım. Belaya karşı sabırlı ol. Kazaya karşı rıza göster. Beni memnun etmeye çalış. Beni memnun edip itaat edersen, sana karşı zoi'luk çıkarmam. Bana yakın ol, devamlı surette dilin ile zikrimi ihya et. Sevgim senin kalbinde olsun. Gaflet ve uyku saatlerinde uyanık ol. Güzel zekan ile hükmet. Bana karşı korku ve ümit içinde ol. Benim haşyetim ile kalbini öldür. Beni memnun etmek için geceleri gözet. Susuz kalınacak olan kıyamet gününde susuz kalmak istemiyorsan, gündüzlerini

karalt. Hayır işlerini yapmakta olanca gücünü sarfet ve başkalarıyla yarışa gir. Her nereye yönelirsen, hayrı ve iyiliği tanı. Yaratıklarıma Öğütlerimi ulaştır. Kullarım arasında adaletimle hükmet, unutkanlık hastalığına, gözlerin perdelenmesine benzer kalbî vesvese hastalıkları için ben sana şifa indirdim. Ölmüş kimseler gibi düşkünlük gösterme. Halbuki sen soluk almakta olan bir canlısın.

Ey Meryem oğlu İsa! Bana iman eden her yaratık mutlaka benden korkmuş ve bana karşı boyun eğip gönülden ibadet etmiştir. Bana karşı gönülden ibadet edip korkulu olan kimse, mutlaka sevap ve mükafatını ümid etmiştir. Benim kanunlarım değişmediği takdirde ki değişmeyecektir - bu gibi kimselerin, benim azabımdan emin olacaklarına sen şahit ol.

Ey bakire ve iffetli Meryem oğlu İsa! Sağ olduğun müddetçe nefsin için ağla, tıpkı aile efradıyla vedalaşıp dünyayı ve lezzetleri ehline terk eden ve rağbeti, Rabbinin yanında bulunan şeylere yönelen kimseler gibi kendi haline ağla. Hayatta iken yumuşak sözlü ol ve selamı da herkese yay. İyi kimselerin gözleri kapanıp uyuduklarında sen uyanık ol. Ahi-rete dair gelecek olan şeylere karşı tedbirli ol. Şiddetli bela ve musibetlerle zelzelelere karşı tetikte ol ki, mal ve çoluk çocuğun fayda veremiye-ceği biran gelmeden önce tedbirini almış olasın. Gözüne hüzün ve melal sürmesini çek. Serseriler gülerken sen ağla. Ağlarken de sabırlı ol ve mükafatını Rabbinden bekle. Sabreden kimselere vadettiğim şeyler sana ulaştığında sana ne mutlu! Dünyada iken Allah'ın insanları kıyamet gününde dirilteceği günün sevabını bekle. Seninle savaşan dünyanın tadı nedir ki, ondan lezzet alasın. Ancak sana yetecek kadarını dünyadan alıp tat. Dünyanın nimetlerine pek aldırış etme. Onun kaba ve katı olan şeyleriyle yetin. Gideceğin sonucu mutlaka görmüşsündür. Hesaplı çalış. Çünkü yaptıklarının hesabını vereceksin. Salih kullarım için hazırladığım şeyi gözlerin farketmiş olsaydı; kalbin erir ve canın çıkıp giderdi."

Ebu Davud, "Kitabül-Kader" de İbn Tavus'tan, o da babasından rivayet ederek dedi ki:

Meryem oğlu İsa İblisle karşılaştı. Isa (a.s.) ona şöyle dedi: Bümez-nıisin ki kaderinde ne yazılıysa ancak o senin başına gelir?" İblis dedi ki: "Öyleyse şu dağın tepesine çık, oradan aşağıya yuvarlan bakalım, yaşayacak mısın, yoksa yaşamıyacak mısm?"

İsa (a.s) dedi ki: "Bilmez mısın ki Cenab-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Kulum beni denemesin. Ben dilediğimi yaparım!"

Zührî demiş ki: "Kul Rabbini deneyemez. Ancak Allah, kulunu dener.

Ebu Davud, Tavud'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Şeytan, Meryem oğlu İsa'ya gelerek şöyle dedi: "Sen doğru sözlü bir adam olduğunu iddia ediyorsun, öyle değil mi? Öyle ise bir uçurumun başına gel de kendini aşağıya at bakalım!" İsa (a.s.) dedi ki: "Yazıklar olsun sana, Allah şöyle buyurmamış mıdır: «Ey ademoğlu! Benden ölümünü isteme. Çünkü ben dilediğimi yaparım."

Ebu Tevbe er-Rabi' b. Nafi', Halid b. Yezidin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Şeytan, İsa peygamberle beraber iki ya da on sene ibadet etmiştir. Bir gün bir dağın uçurum kısmının kenarına gelerek İsa (a.s.)'ya şöyle demiştir: "Ne dersin, kendimi aşağıya atayım mı, Allah'ın benim kaderime yazdığı şeyden başka birşey başıma gelir mi?"

İsa (a.s.) ona şu karşılığı vermiş: "Ben Rabbimi imtihan edecek bir kimse değilim. Ama dilerse, o beni imtihan eder." Böyle dedikten sonra arkadaşının şeytan olduğunu anlamış ve ondan ayrılmış..

Ebu Bekir b. Ebiddünya, Ebu Osman'dan rivayet ederek dedi ki: «İsa (a.s.) bir dağ başında namaz kılıyordu. İblis, Ona gelerek şöyle dedi: "Sen misin, herşeyin kaza ve kader ile olduğunu söyleyen?" İsa (a.s.), evet, deyince İblis şöyle dedi: "Öyle ise kendini şu dağdan aşağı at da bu, benim kaderimmiş de." İblis'in böyle demesine İsa peygamber şu karşılığı verdi: "Ey melun! Allah kullarım imtihan eder, ama kullar Aziz ve Celîl olan Allah'ı imtihan edemezler!"

Yine Ebu Bekir b. Ebiddünya, Süfyan b. Uyeyne'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Meryemoğlu İsa (a.s.) İblisle karşılaştı. İblis ona dedi ki: "Ey Meryem oğlu İsa! Senin rabblığın.o dereceye varmıştır ki beşikte bir çocuk iken konuştun. Halbuki daha önce senden başka beşikte konuşan bir çocuk görülmüş değildir.!"

İsa (a.s.) dedi ki: "Hayır, rabblık ancak Allah'a mahsustur. O Allah'tır ki beni beşikteki bir çocuk iken konuşturdu. Sonra yine O, beni Öldürüp ahirette çürütecektir."

iblis dedi ki: "Senin rabblığın o dereceye varmıştır ki, ölüleri diriltiyorsun."

İsa (a.s.) dedi ki: "Hayır, rabblık ancak diriltip Öldüren Allah'a mahsustur. Benim dirilttiğimi o öldürür, sonra yeniden diriltir."

İblis dedi İd: "Allah'a andolsun ki sen gökte ve yerde tanrısın." Böyle dejdnce Cebrail kanadıyla çarparak onu güneşe firlattı. Sonra yine kanadıyla çarparak onu kaynak sularla fokurdamakta olan bir pınara firlattı. Üçüncü kez kanadıyla çarparak onu okyanusa firlattı ve yerin dibine batırdı. Öyle İd Cehennem'deki kokuşmuş çamurların tadını aldı. Sonra yeniden yeryüzüne çıkarak: "Ey Meryem oğlu! Senden gördüklerimi şimdiye kadar hiç kimseden görmedim!" dedi.

Hafiz Ebu Bekir el-Hatîp, Ebu Seleme Süveydin şöyle dediğini rivayet etmiştir: İsa (a.s.), Mescid-i Aksa'da namaz kıldı, sonra oradan ayrılıp gitti. Sonra bazı geçit yerlerinden geçerken İblisle karşılaştı. İblis yolunu kesti ve ona şöyle demeye başladı: "Sen kul olmaya layık değilsin" Bu sözünü defalarca tekrarladı, ama İsa ondan kurtulmak için can atıyordu. Fakat bir türlü kurtulmanın yolunu bulamıyor, İblis de ona habire şöyle diyordu: "Ey İsa, kul olmak sana yakışmıyor!"

Ondan kurtulmak için Hz. İsa, Rabbinden imdat istedi. Cebrail ile Mikail onun imdadına koştular. İblis, onları görünce Hz.İsa'dan vazgeçti ve geri durdu. Tekrar dar geçide geldiklerinde Cebrail ile Mikail, İsa (a.s.)'yı aralarına alıp korudular. Cebrail, kanadıyla İblis'e vurarak onu vadinin ortalarına doğru firlattı. Oradan çıkıp tekrar İsa (a.s.)'nm yanına geldi. İblis biliyordu ki, Cebrail ile Mikail kendisine başka bir ceza vermekle emrolunmuş değildirler. Bunun için de İsa'ya şöyle dedi "Ey

İsa, kul olmanın sana yakışmadığını söylemiştim. Çünkü senin öfkelenmen, kulun öfkelenmesine benzemiyor. Öfkelendiğin zaman sende öyle haller gördüm ki, bu haller kul haline benzemiyordu. Sana uygun bir duruma seni çağırıyorum. Gel dediğimi yap. Şeytanlara emir vereyim de sana itaat etsinler. İnsanlar, şeytanların sana itaat ettiklerini görünce sana ibadet ederler ve sana kul olurlar. Ben sana demiyorum ki tek ilah ol da beraberinde başka ilahlar olmasın. Yalnız Allah gökte ilah olsun. Sen de yerde ilah ol."

Hz. İsa, İblis'in böyle dediğini işitince yine Rabbinden imdat istedi ve feryad-u figan etmeye başladı. Bu defa da imdadına İsrafil geldi. Semadan inip yanlarına vardı. Cebrail ile Mikail ona baktılar, İblis de artık İsa (a.s.)'dan geri durdu. Yanlarına vardığında İsrafil, kanadıyla îb-lis'e vurarak onu güneşe firlattı. Sonra yine kanadıyla vurarak yere düşürdü. Hz. İsa da yerinde duruyordu. Hz. İsa'ya: "Bu gün senin yüzünden çok yoruldum." dedi. İblis'i güneşe kadar firlatmış ve güneşe çarpmıştı. Sonra onu kaynar sularla fokurdamakta olan bir pınara atmıştı. İblis orada yedi melekle karşılaşmıştı. Melekler onu kaynar suların içine hatırdılar. Çıktıkça yine hatırdılar. Birkaç defa çıkıp batırdıktan sonra melekler, artık bu pmarm içinden çıkamaz, dediler."

İsmail el-Attar, Ebu Huzeyfe'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: İb-lis'in şeytanları, etraûnda toplandılar ve: "Ey efendimiz, sen çok yoruldun." dediler. İblis dedi ki: "İsa (a.s.), masum ve günahsız bir kuldur. Onu yoldan çıkaramıyorum. Ama onun sebebiyle bir çok insanları haktan saptıracağım. Kalblerine muhtelif hevesler ve arzular saçacağım. Onları gruplara ve firkalara ayıracağım. Onunla anasını, Allah'ı bırakarak iki tanrı edinecekler!"

Bunun üzerine Cenâb-ı Allah da İsa'yı destekleyecek ayetler indirdi. Onu, İblis'den korudu. İndirdiği Kur'ân, onun, İsa'ya vermiş olduğu nimetleri anlatıyordu. Şöyle İd:

«Ey Meryem oğlu îsa, sana ve annene olan nimetimi hatırla. Hani seni Rûhu'l-Kudüs (Cebrail) ile desteklemiştim. Beşikte ve yetişkin iken insanlarla konuşuyordun. Sana kitabı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğrettim. Benim iznimle çamurdan kuş şeklinde birşey yapıyor, içine üf-lüyordun. Benim iznimle kuş oluyordu.» (ci-Mâidc.ıio.)

Düşkünleri ve miskinleri sana arkadaş ve yardımcı kıldım. Sen de onları, arkadaş ve yardımcılar olarak benimsedin. Onlar da seni, doğru yola ileten ve Cennet'e götüren bir rehber olarak benimsediler. Bu iki büyük ahlakı böylece bilesin ki bunlarla karşıma çıkan kimse, benim en çok sevdiğim kimsedir ve en temiz olan ahlakla karşıma çıkmıştır.

îsrailoğulları sana: "Oruç tuttuk ama orucumuz kabul edilmedi, namaz kıldık ama namazımız kabul edilmedi, sadaka verdik ama sadakalarımız kabul edilmedi, develerin iniltisini andıran bir ağlayışla ağladık ama ağlayaşımıza merhametle mukabele edilmedi!" diyecekler. Sen de onlara de ki: "Peki ama niçin? Beni bundan menedecek ne vardır? Benim elimdekiler azaldı. Ya da göklerle yerin hazineleri benim elimde değildir ki dilediğime dilediğim kadarını sarfedeyim. Yoksa bana cimrilik mi bulaştı? Ben, isteyenden daha cömert değilim. Verenden de daha zengin değilim. Yoksa benim rahmetim mi daraldı? Ancak benim rahmetimin fazileti ve bolluğu ile merhamet edenler birbirlerine acırlar! . Ey îsa b. Meryem! Eğer bu millet kalplerinde meydana gelen hikmete aldanıp yoldan çıkmasalardı, bununla, dünyayı ahirete tercih etme-selerdi, nereden gelmiş olduklarını bileceklerdi. Böyle olunca da en büyük düşmanlarının kendi nefisleri olduğunu kesinlikle bileceklerdi. Ben onların oruçlarını nasıl kabul ederim İd, onlar oruca karşı haram yiyeceklerle kendilerini besliyorlar? Ben onların namazlarını nasıl kabul ederim ki, onların kalpleri bana karşı savaş ilan edenlere ve haramlarımı helal sayanlara meylediyor? Ben onların sadakalarını nasıl kabul ederim ki, onlar bu sadakaları dolayısıyla insanlara gazap ediyorlar ve onu helal olmayan yerlerden kazanıyorlar? Ey İsa! bu sebebden dolayı ben bu milleti cezalandıracağım. Bunların ellerinden, peygamberlerin kanları damladığı halde bunlara nasıl merhamet ederim? Bilakis bunlara daha çok gazap edeı-im!

Ey İsa! Göklerle yeri yarattığım gün şuna hükmetttim ki: Bana kulluk edip sözlerimi size tebliğ edenleri size komşu, arkadaş ve şeref ortaklan yapacağım. Göklerle yeri yarattığım gün şuna hükmettim ki: Seni ve anam, Allah'ı bırakıp da iki tanrı olarak kabul edenleri Cehen-nem'in en alt tabakasına atacağım!

Göklerle yeri yarattığım gün şuna hükmettim ki: Ben bu dini, kulum Muhammed'in eliyle kemale erdireceğim. Nebiler ve mürseller zincirinin sonunu onunla getireceğim. O Mekke'de doğacak. Güzel bir yere hicret edecek. Onun halefleri, Şam'da hüküm süreceklerdir. O kaba ve . katı bir insan değildir. Sokaklarda hafiflik etmeyecektir. Fuhşiyat ile zi-n etlenme ye çektir. Çirkin sözler sarfetmeyecektir. Her güzel işe onu sevkedeceğim. Her güzel ahlakı ona bahşedeceğim. Kalbini takvalı kılacağım. Aklına hikmet vereceğim, tabiatını vefalı, gidişatını adaletli, şeriatını hak, dinini İslâm kılacağım. Adım Ahmed yapacağım. Sapıklıktan sonra insanları onun sebebi ile hidayete erdireceğim. Onun vasıtasıyla cehaleti kaldırıp ilmi vereceğim. Yoksulluktan sonra onun vesilesiyle zenginlik vereceğim. Onu, seviyesinden daha da yükseklere çıkaracağım. Onun ile sağır kulakları, kilitli kalpleri açacağım. Dağınık ve muhtelif heva ve hevesleri, onun sayesinde biraraya getireceğim. Onun ümmetini, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet kılacağım. Onun ümmeti iyiliği emredip kötülükten sakındıracaklardır. İhlash olacaklardır. Kendilerinden önceki peygamberlerin getirdikleri ahkamı tatbik edeceklerdir. Teşbih, takdis ve tehlîli onlara ilham edeceğim. Onlar da mescidlerinde, meclislerinde, evlerinde, gezip dolaştıkları ve uğradıkları yerlerde teşbih, takdis ve tehlilde bulunacaldardır. Ayaktayken, otururken, rükû ve secde halinde iken, benim için namaz kılıp dua edeceklerdir. Benim yolumda saf tutup cihad edeceklerdir. Kanlarım, benim yolumda sunacaklardır, indileri (Kurbânları) göğüslerinde olacaktır. Kurbanları, karınlarında olacaktır. Geceleyin abid, gündüzleyin aslan olacaklardır. Bu, dilediğim kuluma vereceğim bir lütfumdur. Ben büyük lütuf sahibiyimdir.»

Allah izin verirse Mâide ve Saf sürelerinde bu ifadeleri teyid edici açıklamalarda bulunacağız.

Ebu Hüzeyfe, Kabü'l-Ahbar, Vehb b. Münebbih, îbn Abbas ve Sel-man Farisî'den rivayet ederek dedi ki: Meryem oğlu İsa peygamberlik vazifesi ile görevlendirildiğinde İsrailoğulları'na apaçık belgeler getirdi. İsrailoğulları'mn münafik ve kafirleri ise onu taaccüble karşılayıp alaya aldılar ve şöyle dediler: "Ey İsa, falan adam dün ne yemek yedi ve evinde ne sakladı?" Onların böyle sorması üzerine İsa da gereken cevabı onlara veriyordu. Bunun üzerine mü'minler, imanlarım daha da arttırdılar. Kafirlerle münafiklarsa, şüphe ve inkarlarını daha da fazlalaştırdılar.

Buna rağmen İsa'nın barınacağı bir evi yoktu. Yeryüzünde dolaşıyordu. Belirli bir yeri yoktu. Kendisine verilen ilk mucize, ölüleri diriltmek oldu. Günün birinde mezarlıktan geçerken kadının birinin bir mezar başında ağlamakta olduğunu gördü ve: "Neyin var ey kadın?" diye sorduğunda kadın şöyle dedi: "Bir kızım vardı, öldü. Ondan başka da çocuğum yok. Ben de, ya kendim onun ölümü tattığı gibi ölümü tadıncaya, ya da gözlerimin önünde Allah onu dirütinceye kadar buradan ayrılmamak için yemin ettim."

İsa: "Eğer kızın dirilirse ona bir defa bakıp geri dönecek misin?" diye sorunca, kadın, evet dedi. İsa peygamber de gelip iki rekat namaz kıldı ve mezarın yanı başında durarak şöyle seslendi: "Ey falan, Rahman olan Allah'ın izniyle kalk ve mezardan dışarı çık!" Böyle deyince mezar harekete geldi. Sonra ikinci kez aynı şekilde seslenince mezar açıldı. Üçüncü kez seslenince ölü kız dirilerek ayağa kalktı. Başındaki toprakları temizliyordu. İsa ona: "Niçin mezardan çıkmakta geciktin?" diye sorunca kız şöyle dedi: "Birinci defa ünlediğinde Allah bana bir melek gönderdi, o da vücudumun parçalarını bir araya getirdi. İkinci kez ünlediğinde ruhum bana geri geldi. Üçüncü kez ünlediğinde kıyametin koptuğunu ve İsrafil'in Sûr'a üflediğini zannederek korktum. Bu nedenle de saçlarım, kaşlarım ve kirpiklerim ağardı." Kızcağız böyle dedikten sonra anasına yönelip şöyle dedi: "Anacığım! Bana iki defa ölüm acısını tattırmana sebep nedir? Anacığım, sabret, mükafatım Allah'tan bekle. Benim dünyada yaşamaya ihtiyacım yoktur. Ey Allah'ın ruhu ve kelimesi olan İsa! Beni tekrar ahirete geri göndermesi ve ölüm acısını bana kolaylaştırması için Rabbine dua et,"

Bunun üzerine İsa da Rabbine dua etti ve ölüm meleği gelerek kızın ruhunu yeniden teslim aldı. Kızın mezarı da tekrar eski haline gelip kapandı. Bu haber Yahudilere ulaşınca İsa (a.s.)'ya karşı öfkeleri daha da fazlalaştı.

Nuh kıssasının ardı sıra da anlattığımız gibi îsrâiloğulları İsa'dan, Nuh peygamberin oğlu Şam'ı kendilerine yeniden diriltmesini istemişlerdi. O da onur ve üstünlük sahibi olan Allah'a dua ederek namaz kılmıştı. Sonra da Nuh oğlu Şam'ı onlar için yeniden diriltmiş, o da Nuh'un gemisi hakkında kendilerine bilgi vermiş, sonra tekrar ölerek toprak haline gelmişti.

Süddî, naklettiği bir haberde îbn Abbas1 dan rivayette bulunarak şöyle der: İsrailoğullarnm hükümdarlarından biri ölmüştü. Kendi tahtının üzerine bırakılmıştı. İsa peygamber gelerek onur ve üstünlük sahibi olan Rabbine dua etmiş; bu duası üzerine Allah da o hükümdarı di-riltmişti. İnsanlar hükümdarın dirildiğini görünce korkunç bir durum ve tuhaf bir manzarayla karşılaşmış oldular.

Doğru sözlülerin en doğrusu olan yüce Allah şöyle buyuruyor: «Allah demişti ki: "Ey Meryem oğlu İsa, sana ve annene olan nimetimi hatırla, hani seni Rûhu'l-Kudüs (Cebrail) ile desteklemiştim; beşikte ve yetişkin iken insanlarla konuşuyordun; sana kitabı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i. Öğrettim. Benim iznimle çamurdan kuş şeklinde birşey yapıyor, içine üflüyordun, benim iznimle kuş oluyordu; anadan doğma körü ve alacalıyı benim iznimle iyileştiriyordun; benim iznimle ölüleri (hayata) çıkarıyordun ve İsrail oğullarını senden savmıştım; hani sen onlara açık deliller getirdiğin zaman, içlerinden inkar edenler: "Bu açık bir büyüden başka birşey değil!" demişti. Havarilere: "Bana ve elçime inanın!" diye ilham etmiştim (kalplerine bu düşünceyi atmıştım); "İnandık, bizim Müslümanlar olduğumuza şahit ol!" demişlerdi.» (el-Mâide,110-111.)

Yüce Allah, Hz. İsa'ya olan nimetim, ihsanını, babasız olarak dünyaya getirdiğini, kocasız bir kadından onu doğurttuğunu hatırlatıyor. Allah onu, insanlar için kendi kudretinin eksiksizliğine bir işaret ve delil olsun diye bu şekilde yaratmıştı. Bütün bunlardan sonra da onu peygamberlikle şereflendir misti. Yine Allah, onun anasına da nimet bahsetmişti. Anasını, bu büyük nimet ile seçip diğer kadınlara üstün kılmıştı. Cahillerin isnat ettikleri iffetsizlikten onu ibra etmek için kuvvetli deliller ortaya koymuştu. Bu sebeble Cenâb-ı Allah buyurmuştu ki: Ey İsa, seni Rûh'ul-Kudüs (Cebrail) ile desteklemiştim. Rûhu'l-Kudüs peygamberliğini inkar eden kafirlere karşı onu müdafaa etmişti: «Beşikte iken ve yetişkinlik çağında iken insanlarla konuşuyordun.» Yani insanları, hem küçüklük demleıinde hem de yetişkinlik demlerinde Allah'a kulluk etmeye davet ediyordun. «Sana kitabı ve hikmeti öğrettim.» Yani yazıyı ve ilmî anlayışı sana öğrettim. «Tevrat'ı ve İncili'de sana Öğrettim. Hani sen benim iznim ile çamurdan kuş şekilleri yapıyordun. Sonra da içine üflüyordun, o da benim iznimle kuş oluyordu.» Cenâb-ı Allah, insanların bu hususlaki vehimlerini ortadan kaldırmak için-bütün bunların kendi izni ve emri ile olduğunu söyleyerek durumu te'kid ediyor. «Alacalıyı da iyileştiriyordun.» Bazı selef uleması dediler ki: "Ek-meh" kelimesi, anadan doğma kör olup tedavisine hiçbir hekimin çare bulamadığı kimse anlamındadır. «Alacalıyı da iyileştiriyordun. Alacalık hastalığına mübtela olup tedavisi hemen hemen imkansız olan kimseleri de Allah'ın izniyle şifaya kavuşturuyordun.» «Ölüleri de çıkarıyordun.» Yani benim iznim ile ölüleri dirilterek mezarlarından çıkarıyordun.

Bu mucizeleri defalarca izhar ettiğine dair yeteri kadar deliller sunmuş ve gerekli açıklamaları yapmıştık.

«İsrailoğullannı senden savmıştım; hani sen onlara açık deliller getirdiğin zaman, içlerinden inkar edenler: «Bu açık bir büyüden başka bir şey değil!» demişti.

İsa peygamberi çarmıha germek istedikleri zaman Cenâb-ı Allah, onu, o mütecavizlerden ve eziyetlerinden korumak için yükselterek kendi yanına almıştı. Ayet-i kerimede işte bu olaya değinilmektedir.

Havarilere: «Bana ve elçime inanın!» diye vahyetmiştim; «İnandık, bizim Müslümanlar olduğumuza şahit ol!» demişlerdi.

Denildiğine göre bu ayet-i kerimedeki vahiy kelimesinden kasıt, ilhamdır. Yani Cenâb-ı Allah, onları böyle demeye irşat etmiş ve bu hususta gönüllerine ilham bırakmıştı. Kur'ân-ı Kerim'in diğer bazı ayetlerinde de vahiy kelimesi bu anlamda kullanılmıştır. Örneğin: «Rabbin bal ansına vahyetti (ilhamda bulundu.)» (cn-NaM, 68.) «Musa'nın annesine variyettik (ilhamda bulunarak bildirdik) ki: "O (çocuğu)nu emzir,başma birşey gelmesinden korkuyorsan (bir sandık içinde) onu denize (Nil'e) bırak."» (ei-Kasas, 7.)

Bir başka rivayete göre yukarıdaki ayet-i kerimede geçen vahiy kelimesinden kasıt, Havarilere, İsa (a.s.) vasıtasıyla yapılar vahiydir. Onların, hakkı kabul etmeleri için kalplerine tevfik-i ilahi verilmesidir. Bu sebeble Havariler şu sözleriyle cevap vermişlerdi: «İnandık, bizim Müslümanlar olduğumuza şahit ol.»

Bu da Cenâb-ı Allah'ın kulu ve elçisi Meryem oğlu İsa'ya bahşetmiş olduğu nimetler cümlesin dendir. Ona, Havalileri, arkadaş ve yardımcılar olarak ihsan etmişti. Onlar da kendisine yardım ediyor ve onunla birlikte insanları, bir ve ortaksız olan Allah'a kulluğa davet ediyorlardı.. Nitekim Cenâb-ı Allah, kulu Muhammed (s.a.v.)'e de şöyle hitapta bulunmuştur:

«O (Allah)ki, yardımıyla seni ve mü'minleri destekledi. Ve onların kalplerinin arasını uzlaştırdı. Sen yeryüzünde bulunan her şeyi verseydin, yine onların kalplerinin arasım uzlaştıramazdm. Fakat Allah, onların arasım uzlaştırdı. Çünkü O, daima üstündür, hikmet sahibidir.»(el-Enfâl, 62-63.)

Bir başka ayet-i kerimede de şöyle buyurulmaktadır: «Ona kitabı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek. Onu îsrailoğul-larma (şöyle diyen) bir elçi yapacak: "Ben size Rabbinizden bir mucize getirdim. Ben çamurdan kuş şeklinde birşey yapar, ona üflerim, A1-. lah'ın izniyle hemen kuş oluverir. Körü ve alacalıyı iyileştiririm. Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yeyip ne biriktirdiğinizi size haber veririm. Eğer inanıcı iseniz elbette bunda sizin için bir ibret vardır: (Ben), benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak size haram kılınan bazı şeyleri helal yapayım diye gönderildim. Size Rabbinizden bir mucize getirdim, Allah'tan korkun, bana itaat edin! Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Ona kulluk edin, doğru yol budur.» (diyecektir.) İsa (a.s.) onlardan inkarı sezince: "Allah'a gitmek için kimler bana yardımcı olacak?" dedi. Havariler: "Biz, Allah (yolun)un yardımcılarıyız; Allah'a inandık, şahit ol, biz Müslümanlarız." dediler. "Rabbimiz, senin indirdiğine inandık, peygambere uyduk; bizi şahitlerle beraber yaz!" Tuzak kurdular, Allah da onların tuzaklarına karşılık verdi; Çünkü Allah, (istese), herkesten daha iyi tuzak kurar. (Ai-i îmrân, 48-54.)

Her peygamberin mucizesi, kendi zamanındaki insanlara uygun nitelikte idi. Anlatıldığına göre Musa (a.s.)'nm mucizesi de kendi zamanındaki insanlara uygun nitelikteki mucizelerdi. Zamanındaki insanların gözünde sihirbazlar revaçtaydı. Musa peygamber, gözleri kamaştıran ve boyunları eğip teslim olur vaziyete getiren mucizelerle gönderilmişti. Zamanındaki sihirbazlar, sihrin bütün sanatlarını bilen uzman kimselerdi. Onun gösterdiği harikaları görünce bu halleri, ancak Cenâb-ı Allah'ın desteklediği kimsenin gösterebileceğim anladılar. Cenâb-ı Allah'ın onun vasıtasıyla izhar etmiş olduğu peygamberliğini tasdik edici harikalar olduğunu idrak ettiler. Bunun üzerine duraksamadan derhal teslim olup Allah'ın dinine girdiler.

Aynı şekilde Meryem oğlu İsa da tabiat ilimlerine vakıf, hekim kimselerin zamanında peygamber olarak gönderilmişti. O, tabiatçıların ve hekimlerin izhar edemiyecekleri ve künhüne vakıf olamayacakları mu-cizelerle gönderilmişti. O diyordu ki: "Ben hekim bir kimseyim. Anadan doğma körü, tekrar dünya aydınlığına kavuştururum. Alacalı, cüzzam-h ve müzmin hastalıklara müptela kimseleri de şifaya kavuştururum!" Normal bir insanın, mezardaki Ölüyü diriltip ayağa kaldırması mümkün müdür? İşte İsa peygamber, mezarlardaM ölüleri diriltip ayağa kaldırıyordu. Herkes biliyordu ki, İsa'nın gösterdiği bu harikalar, onun peygamberliğini doğrulayıcı mucizelerdir. Bu harikalar onu peygamber olarak gönderen Allah'ın kudretinin sonsuzluğuna birer işarettir.

. Allah'ın salat-ü selamı hem kendisinin, hem de kendisinden önceki peygamberlerin üzerine olsun. Muhammed (s.a.v.) de, fesahat ve belagat sahibi ediplerin zamanında peygamber olarak gönderilmişti. Cenâb-ı Allah; ne önünden, ne arkasından, içine bâtılın asla giremiyece-ği hikmet sahibi, övgüye layık bir Rabb tarafından kendisine indirilen-Kur'ân ile onu destekledi. Kur'ân'ın lafzı mucizdir. Hz, Peygamber, Kur'ân ile insanlara ve cinlere, Kur'ân'ın bir mislini ya da onun sûrelerine benzer on sûreyi, yahut bir tek sûreyi getirmeleri için meydan okudu. Meydan okurken de ne o zaman, ne de istikbalde bu işin üstesinden gele-miyeceklerini onlara kesin ifadelerle bildirdi. Bunu yapamazlarsa - ki yapamayacaklardı - yakıtı insanlarla taşlar olan Cehennem ateşinden sakınmalarım tavsiye etti. Kur'ân-ı Kerim'in bu mucizliği, onun onur ve üstünlük sahibi yaratıcının kelamı olmasından dolayı idi. Cenâb-ı Allah'a; ne zatında, ne sıfatında, ne de fiillerinde benzeyebüecek hiç bir şey yoktur!

Hülasa, İsa peygamber, îsrailoğullarma hüccetleri ve burhanları gösterdiği halde onlar kafirliklerinde, sapıklıklarında, inat ve taşkmlıklarında devam ettiler. Ancak aralarında salih kimselerden oluşan bir grup, onun davetine icabet ettiler. Ona arkadaş ve yardımcılar oldular. Peşine düşüp yoluna tâbi oldular. Onunla arkadaş olup yardımcıları oldular. Öğütlerine kulak verdiler. Bu arada İsrailoğullan, İsa peygamberi öldürmeye kasdettüer. Onu, zamanın bazı hükümdarlarına jurnal-ladılar, onu öldürüp çarmıha germek istediler. Fakat Cenâb-ı Allah, onu onlardan kurtardı. Aralarından alıp kendi katma yükseltti. Arkadaşlarından birini ona benzetti. Böylece İsrailoğullan, İsa'nın benzeri olan arkadaşını yakalayıp öldürdüler ve çarmıha gerdiler. Onu, İsa (a.s.) zannederek öldürmüşlerdi, ama yanılmışlardı. Hakka karşı büyüklük taslamışlardı. Hristiy ani arın bir çoğu da onların bu iddialarına inanmışlardı. Her iki gurup da bu hususta yanılgıya düşmüşlerdi.

Cenâb-ı Allah buyurdu ki:

«Tuzak kurdular. Allah da onların tuzaklarına karşılık verdi. Çünkü Allah, (istese), herkesten daha iyi tuzak kurar.» (âi-i Imrân,

54.)
Başka bir ayet-i kerimede ise Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur:
«Meryem oğlu İsa'da: "Ey İsrailoğuUan, ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek, Ahmed adında bir peygamberi müjdeleyici olarak (geldim)." demişti. Fakat (İsa'nın müjdelediği elçi) onlara apaçık delillerle gelince: "Bu, apaçık bir
büyüdür." dediler.
İslâm'a davet olunduğu halde Allah üzerine yalan uydurandan daha zalim kim olabilir? Allah, zalimler topluluğunu doğru yola iletmez. Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Halbuki kafirler hoş görmese de Allah, nurunu tamamlayacaktır.» (cs-SafT, 6-8.)
Diğer bir ayet-i kerimede ise Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur:
«Ey inananlar, Allah'ın yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsa da Havarilere: "Allah'a (giden yolda) benim yardımcılarını kimdir?" demişti. Havariler: "Allah (yolun)un yardımcıları biziz." dediler, îsrailoğullarından bir zümre inandı, bir zümre inkar etti. Biz de inananları düşmanlarına karşı destekledik, onlar üstün geldiler.» (es-Saff,u.)
İsa (a.s.), îsrailoğullarma gönderilen peygamberlerin sonuncusudur. Günün birinde kalkip onlara hitabede bulunarak, kendisinden sonra gelecek olan Hatemü'l Enbiya'yı müjdeledi. Adını verdi, evsafim anlattı ki, onu tanısınlar ve gördüklerinde ona tâbi olsunlar. Bunları onlara anlattı ki, ileride Hz. Muhammed (s.a.v.) ile karşılaştıklarında ona iman etmemek için bahane bulmasınlar. Nitekim bu, Allah'ın onlara bir ihsanı idi. Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Onlar ki yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları o elçiye, o ümmî peygambere uyarlar. O (Peygamber) ki, kendilerine iyiliği emreder, kendilerini kötülükten meneder; onlara güzel şeyleri helal, çirkin şeyleri haram kılar, üzerlerindeki ağırlıkları, sartlarındaki zincirleri kaldırıp atar. Ona inanan, destekleyerek ona saygı gösteren, ona yardım eden ve onunla beraber indirilen nura uyanlar, işte kurtuluşa erenler onlardır.» (ci-aw, 157.)
Muhammed b. îshak, Halid b. Ma'dan'dan naklederek Rasûlul-lah'm ashabının şöyle dediklerini rivayet etmiştir: «Ey Allah'ın Rasûlü, bize kendinden bahset.»
Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Ben, atam İbrahim'in duası ve İsa'nın müjdesiyim. Anam bana hamile kaldığında kendisinden bir nur çıktığını ve bu nurun, Şam mıntıkasnıdaki Busra kentinin köşklerini kendisine aydınlatıp gösterdiğini görür gibi olmuştu."
İrbaz b. Sariye ile Ebu Ümame, Peygamber Efendimiz'den buna benzer başka bir rivayette bulunmuşlardır. Bu rivayette şu ifadelere rastlanmaktadır: «Ben, atam İbrahim'in duası ve İsa'nın müjdesiyim.» Peygamber Efendimizin, Hz. İbrahim'in duası olması, şundan ileri gelmektedir: İbrahim peygamber, Ka'be'yi inşa ederken şöyle duada bulunmuştu: «Rabbimiz, onlara kendilerinden bir rasûl gönder.» (ei-Bakara, 129.)
îsrailoğullannda nübüvvet son bulduğunda İsa peygamber kalkıp onlara bir hitabede bulunmuş ve îsrailoğullarında peygamberliğin nihayete erdiğini, bundan sonra gelecek son peygamberin Arab ve ümmi olacağını, adının da Ahmed olacağını bildirmiş. Bu peygamberin adı Muhammed b. Abdullah b. Abdulmuttalip b. Haşimdir. Bu, İbrahim peygamberin oğlu İsmail'in sülalesindendir. Allah'ın salat-ü selamı üzerlerine olsun.
Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Onlara apaçık belgelerle geldiğinde, bu apaçık bir büyüdür, dediler.» (es-Saff, 6.)
Bu ayet-i kerimede geldiğinden bahsedilen kimsenin, Hz. İsa olması ihtimal dahilinde olduğu gibi Hz. Muhammed olması da ihtimal dahilindedir.
Sonra Cenâb-ı Allah, mü'min kullarını İslâm'a destek olmaya; Mü s ' lümanlara ve peygamberlerine yardımcı olmaya, dini ayakta tutup İslâm davetini yayma hususunda yardımcı olmaya teşvik etmiştir. Şöyle ki:
«Ey inananlar, Allah'ın yardımcıları olun. Nitekim Meryem oğlu İsa da Havarilere: «Allah'a (giden yolda) benim yardımcılarım kimdir? demişti. Havariler: «Allah (yolun)un yardımcıları biziz.» dediler.
Hz. İsa'nın bu çağrısı, Nasıra demlen kasabada olmuştu. Onun için o kasabada bulunanlara Nasara adı verildi. Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «İsrailoğullarından bir zümre inandı, bir zümre inkar etti.»
Yani İsa peygamber, İsrailoğullarım ve diğerlerini Allah'a kulluğa davet ettiğinde onlardan bir kısmı iman etiler. Bir kısmı da inkar ettiler. Antakya halkı baştan sona ona iman edenlerdendi. Bunu bir çok siyercilerle tarihçi ve tefsirciler bildirmektedirler. İsa peygamber, Antakyalılara üç elçi göndermişti. Bunlardan biri Şemon Esfafa idi. An-takyalılar iman edip çağrıya icabet ettiler. Bunlar, Yâsîn sûresinde sözü edilen kasaba halkı değildirler. İsrailoğullarınm kalan kısmı ise inkar ettiler. Bunlar Yahudi topluluğu idi. Cenâb-ı Allah, iman edenleri, ileri-ki safhalarda kafirlere karşı destekledi. Böylece mü'minler, kafirlere karşı güçlü ve ezici bir kuvvet teşkil ettiler. Nitekim Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Allah demişti ki: «Ey İsa, ben seni öldüreceğim, bana yükselteceğim, seni inkar edenlerden temizleyeceğim ve sana uyanları ta kıyamet gününe kadar inkar edenlerin üstünde tutacağım.» (Âi-i İmrân, 55.)
Hz. İsa'ya yalan olan herkes, ondan uzak olanlara üstün ve galip oldu. Müslümanlar, Hz. İsa hakkında gerçek sözü söyledikleri için Hristi-yanlara üstün ve galip oldular. Müslümanlar, Hz. İsa'nın, Allah'ın kulu ve elçisi olduğunu söylediler. Oysaki Hristiyanlar, Hz. İsa hakkında pek ileri giderek onu, Allah'ın kendisine verdiği makamların üstüne çıkardılar.
Hülasa Hristiyanlar da Yahudilere nisbetle - Allah'ın laneti üzerlerine olsun -İsa'ya daha yakın oldukları için fetret zamanlarında Yahudilere üstün ye galip olmuşlardı. Bu halleri İslamiyet'in doğuşuna kadar devam etmişti.[4]

Sofra Hadisesi

Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Havariler demişlerdi ki: "Ey Meryem oğlu İsa, Rabbin bize gökten bir soten, indaebilir mi? (İsa): "İnanıyorsanız Allah'tan korkun!" dedi, "İstiyoruz ki ondan yiyelim, kalplerimiz iyice yatışsın, senin bize doğru söylediğini bilelim ve bunu bizzat görenlerden olalım." dediler. Meryem oğlu İsa da: "Allah'ım, Rabbimiz, bizim üzerimize gökten bir sofra indir ki bizim için, önce ve sonra gelenlerimiz için (o gün) bir bayram olsun ve (o olay), senden bir mucize olsun. Bizi rızıklandır, sen rızık verenlerin en hayırlısısın!" dedi. Allah buyurdu ki: "Ben onu sizin üzerinize indireceğim, ama ondan sonra sizden kim inkar ederse, ben ona dünyalarda hiç kimseye yapmayacağım azabı yaparım!" (ei-Mâide, 112-115.)
îbn Kesir tefsirinde, sofranın gökten indirilişine dair İbn Abbas, Selman-ı Farisî, Ammar b. Yasir ile diğer seleften nakledilen rivayetleri açıklamışızdır. Bunların özeti şöyledir:
İsa (a.s.), otuz gün oruç tutmaları için Havarilere emir verdi. Onlar da bu orucu tamamladıklarında İsa (a.s.)'dan, yemek yesinler ve böylece oruçlarının Allah tarafından kabul edildiği hususunda gönülleri rahatlasın diye gökten bir sofra indirilmesini istediler. Cenâb-ı Allah bu isteklerini kabul etti. Bu da oruçlarını açtıkları bayram gününde oldu. Sofradaki nimetler baştan sona hepsine kafi geldi. Zenginlerini de,yok~ sullarını da doyurdu. İsa (a.s.), bu hususta onlara öğüt verdi. Sofranın şükrünü eda etmiyeceklerinden ve şartlarım hakkıyla yerine getiremeyeceklerinden korktu. Sofra indirilmesi isteğinden vazgeçmelerini teklif etti, ama onlar İsa'dan, sofranın indirilmesi hususunda Rabbinden dilekte bulunması için ısrarla talepte bulundular. Bu isteklerinden vazgeçmediklerini gören İsa peygamber, namazgahında ayağa kalkıp kıldan dokunmuş elbisesini giydi. Ayaklarını yanyana getirerek doğru bir şekilde Rabbinin huzurunda divan durup başım eğdi. Gözlerinden yaşlar akıtarak isteğinin yerine getirilmesi için Rabbine tazarru edip yalvardı. Cenâb-ı Allah da Havarilerin gözleri önünde gökten sofrayı indirdi. Bu sofra iki bulutun arasından çıkıp yeryüzüne doğru yavaş yavaş inmekteydi. Yeryüzüne yaklaştıkça İsa (a.s.), Aziz ve Celil olan Rabbinden, bu gelen şeyin bela değil de rahmet olması için dilekte bulunuyordu Gelen şeyin bereket ve esenlik olmasını niyaz ediyordu. Sofra indikçe indi, nihayet gelip İsa (a.s.)'nm önünde durdu, üzerine bir mendil örtülmüştü. İsa mendili açarken: "Rızık verenlerin en iyisi olan Allah'ın adıyla," diyordu. Sofrada yedi balık ile yedi ekmek gördü. Başka bir rivayete göre ise sirke vardı. Üçüncü bir rivayete göre ise nar ve diğer meyveler vardı. Sofradan gerçekten muazzam bir koku geliyordu. Allah, ona "ol" demiş, o da oluvermişti.
Sonra İsa (a.s.), Havarilerine sofradaki yemekleri yemelerini emretti. Onlar da: "Sen yemedikçe biz yemeyiz." dediler. İsa "Sofrayı ilk önce isteyen sizler olmuştunuz!" dedi ama onlar, yine de sofradan ilk önce kendileri yememekte ısrar ettiler. Bunun üzerine İsa peygamber yoksullara, muhtaçlara, hastalara, kötürüm kimselere emir verdi; onlar da sofradan yemeye başladılar. Sayıları 1300 kişi kadardı. Sofradan yemek yiyip de kendisinde bir afet veya müzmin bir hastalık ya da herhangi bir kusur bulunan kimse şifa bulup iyileşiyordu. İnsanlar sofradan yemedikleri için pişman oldular. Çünkü yiyenlerin durumlarının düzeldiğini görmüşlerdi. Sonra denildiğine göre sofra, her gün bir defa yeryüzüne iner ve insanlar ondan yerlermiş. Sona kalan kimseler bile sanki sofradaki yiyeceklerin henüz yeni tabaklara doldurulmuş olduğunu görürlerdi. Bir rivayete göre o sofradan 7000 kişi kadar yemişti.
Sofra her gün yeryüzüne iniyor, insanlar ondan yedikten, sonra tek-. rar göğe kaldırılıyordu. Nitekim insanlar, Salih peygamberin devesinin de sütünü her gün içiyorlardı. Daha sonra Cenâb-ı Allah İsa peygambere, sofrayı, sadece yoksullara veya muhtaçlara tahsis etmesini emretmişti. Zenginleri, ondan yemekten menetmesini buyurmuştu. Bu husus, insanların çoğuna ağır geldi. Münafıklar bu hususta dedikodu yapmaya başladılar. Bunun üzerine sofra tamamiyle ortadan kaldırıldı. Bu hususta ileri geri konuşanlar domuzlara dönüştüler.
îbn Ebi Hatim, Ammar b. Yasir'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Sofra gökten indirildi, içinde ekmek ve et vardı, (o) zamanın insanlarına) hıyanet etmemeleri (sofradaki yiyecekleri) saklayıp ertesi güne bırakmamaları için emir verildi, ama onlar hıyanet edip (sofradaki yiyecekleri) ayırıp ertesi güne bıraktılar. Bu nedenle de maymunlara ve domuzlara dönüştüler.»[5]
Eğer bu hadis, merfu olarak sahih ise bu kıssa için kesin bir hüküm ifade eder. Çünkü âlimler, sofra hususunda ihtilaf ederek; bu sofra nazil olmuş mudur, olmamış mıdır? diye çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Cumhur-u ulemaya göre, bu rivayetlerin de delâlet ettiği gibi mezkur sofra gökten inmiştir. Nitekim bu, Kur'ân-ı Kerim'in ifadelerinden de anlaşılmaktadır. Özellikle bir ayet-i kerimede Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuş: «Ben onu sizin üzerinize indireceğim.» (oi-Mâidc, ıı5.) İbn Cerir de bu doğrultuda ifadeler kullanmıştır ki doğrusunu Allah bilir.
İbn Cerir, sahih bir senetle rivayette bulunarak Mücahid ile Hasan Basrî'nin şöyle dediklerini söylemiştir: Sofra, gökten indirilmiş değildir. «Ama ondan sonra sizden kim inkar ederse ben, ona dünyada hiç kimseye yapmayacağım azabı yaparım!" mealindeki ilahi buyruk geldikten sonra Havariler, sofranın indirilmesi isteğinden vazgeçmişlerdir. Bu sebeple denilir ki Hristiyanlar, sofra kıssasını bilmezler ve bu kıssa onların kitaplarında nakledilmiş değildir. Doğrusunu Allah bilir,
Biz bu hususta İbn Kesir tefsirinde geniş izahatlarda bulunmuşuz-' dur. Dileyen oraya müracaat edebilir. Övgü ve minnet Allah'adır. [6]

Fasıl

Ebu Bekir b. Ebi'ddünya, Abdullah el-Müzenî'nin oğlu Bekir'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Havariler, peygamberleri İsa'y kaybetmişlerdi. Onlara: "İsa, denize doğru yönelmişti." denildi. Bunun üzerine onlar da İsa'yı aramak için etrafa dağıldılar. Nihayet denize vardılar. Hz. İsa'nın deniz üzerinde yürümekte olduğunu gördüler. Dalgalar bazen onu yükseltiyor, bazen de aşağılara doğru indiriyorlardı. Üzerindeki giysinin yansım üst tarafına, yarısını da alt tarafına sarmıştı. Nihayet Havariler onun yanına geldiklerinde aralarından biri, - zannedersem o, diğer arkadaşlarından daha faziletli biri idi - dedi ki: «Ey Allah'ın peygamberi, sana gelebilir miyim?» İsa, evet dedi. Bunun üzerine Havari, ayaklarından birini suyun içine doğru uzattı, sonra diğerini de ileriye doğru atmak isteyince oh dedi. "Ey Allah'ın Peygamberi, boğuluyorum." diye imdat istedi. İsa (a.s.), ona şu cevabı verdi: "Elini bana göster ey imanı kısa! Eğer insanoğlunun bir arpa kadar yakine inancı olsaydı su üzerinde rahatlıkla yürüyebilirdi!"

Kavinin söylediğine göre Meryem oğlu İsa peygambere şöyle denilmiş: "Ey İsa, sen neyle su üzerinde yürürsün?" O da: "İman ve yakin ile su üzerinde yürürüm." diye cevap vermiş.

Havariler dediler ki: "Biz de senin gibi iman ettik, senin gibi yakın ettik." İsa, "Öyle ise siz de yürüyün!" deyince onlar adımlarını suya attılar. Fakat dalga gelip onları boğacak duruma getirdi. İsa onlara: "Neyiniz var?" diye sorunca onlar. "Dalgalardan korktuk." dediler. İsa: "Oysa dalgaların Rabbinden korkmanız gerekmez mi?" diye sordu ve onları sudan çıkarıp kurtardı. Sonra eliyle yere vurup elini yumdu sonra açtı. Ellerinden birinde altın, diğerinde ise çakıl taneleri vardı. Etrafında bulunanlara: "Sizin gönlünüze göre altın mı, yoksa çakıl taneleri mi daha tatlıdır?" diye sordu. Onlar da "bize göre altın daha tatlıdır." deyince, İsa peygamber: "Bence her ikisi de aynıdır!" diye cevap verdi.

Zekeriyya oğlu Yahya peygamberin, bazı selef ulemasından nakletmiş olduğumuz kıssasında anlatıldığına göre İsa peygamber, kıldan dokunmuş giysiler giyer ve ağaç yapraklarından yermiş. Barınacağı bir evi, ünsiyet bulacağı ailesi ve malı da yokmuş. Yarınki gün için birşey biriktirmezmiş. Bazı kimselerin anlattıklarına göre o, anasının büküp Ördüğü ipleri satarak geçinirmiş. Allah'ın salat-ü selamı onun üzerine olsun.

İbn Asakir, Şa'bî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "İsa (a.s.)'nm
yanında kıyametten bahsedildiğinde bağırır ve feryad edermiş. Sonra da şöyle dermiş: "Meryem'in oğlunun yanında kıyametten bahsedilsin de o sussun, bu olacak şey midir?"

Abdülmelik b. Said b. Ebcer'den rivayet edildiğine göre İsa peygamber, öğüt ve nasihatler işittiğinde, sevdiğini kaybeden kimseler gibi feryadü figan edermiş.

Abdürrezzak'm, Cafer b. Balkan'dan rivayet ettiğine göre İsa peygamber şöyle dermiş: "Allah'ım, hoşlanmadığım şey üzerimden savacak gücüm kalmadı. Umduğum şeyi elde edecek gücüm de kalmadı. Emir ye yetki benden başkasının elinde oldu. Ben amelime karşı bir rehine oldum. Benden daha fakir kimse yoktur, Allah'ım, düşmanlarımı bana karşı sevindirme. Dostlarımı da benim yüzümden-üzme. Musibetimi dinimde kılma,bana merhamet etmeyecek kimseyi bana musallat
kılma!"

Fudayl b.îyaz, Yunus b. Abid'den rivayet ederek İsa peygamberin şöyle dediğini söylemiştir: "Bir kimse, dünyayı yiyenin kim olduğuna aldırış etmez hale gelmedikçe, imanın hakikatini elde edemez."

Fudayl, İsa peygamberin şöyle dediğim nakletmiştir: "Halk üzerinde tefekkür ettim. Yaratmayan kimsenin, yanımda yaratandan daha imrenilir durumda olduğunu gördüm."

îshak b. Bişr, Hasen'den rivayet ederek şöyle demiştir: "İsa, kıyamet gününde zahidlerin reisi olacaktır. Günahlarından korkarak dağlara kaçan kimseler, kıyamet gününde İsa ile beraber haşrolunacaktır."

Günün birinde İsa, yastık niyetiyle başmı bir taşın üzerine koyarak uzanıp uyumuştu. Uykunun tadını almıştı. O esnada İblis yanma uğrayarak şöyle demişti: Ey İsa! Hani sen demiyor muydun ki ben dünya malını istemem?! İşte şu yastık niyetine kullandığın taş da dünya malıdır!

İblis'in böyle demesi üzerine İsa yerden kalkarak yastık niyetine kullandığı taşı İblis'e fırlattı ve : "Al sana şunu, dünya ile beraber senin olsun!" dedi.

Mutemer b. Süleyman dedi ki: Günün birinde İsa peygamber, üzerinde yünden cübbesi ve kısa şalvarıyla yalın ayak vaziyette arkadaşlarıyla birlikte dışarı çıktı. Üzeri tozlu, açlıktan rengi sararmış, susuzluktan da dudakları kurumuş halde idi. Ey İsrailoğulları selam size, dedi.

Ben o kimseyim ki dünyayı yerine bıraktım. Bunu Allah'ın izniyle başardım. Ama bununla Övünmüyor ve gururlanmıyorum. Benim evimin nerede olduğunu biliyor musunuz? Orada bulunanlar: "Senin evin nerededir ey Allah'ın ruhu?" diye sorunca o da şu cevabı verdi: "Benim evim, mescidlerdir. Gezip dolaştığım yerler, suların üstüdür. Katığım, açlıktır. Geceleyin kandilim, Ay'dır. Kışın dahi gün doğuncaya kadar namaz kılarım. Reyhanım, yerlerin bitirdiği sebzelerdir. Giysim, yündür. Şiarını, onur ve üstünlük sahibi olan Allah'tan korkmaktır. Meclis arkadaşlarım, kötürümler, hastalar ve miskinlerdir. Sabah uykudan uyandığımda bir şeyim yoktur. Akşam uykuya vardığımda da bir şeyim yoktur. Ben müsterihim. Hiç mal peşinde koşmam ve tasam yoktur. Benden daha zengin ve kazançlı kim vardır?!"

Bunu İbn Asakir rivayet etmiştir.

Hani' b. Mütevekkil, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:
"Cenâb-ı Allah İsa'ya şöyle vahyetti: Ey İsa, tanınmamak ve dolayısıyla eziyete uğramamak için falan yerden falan yere göç et
Onur ve üstünlüğüme andolsun ki sana 1000 huriyi eş olarak vereceğim. Ve 400 sene müddetle senin düğününü yaptıracağım»
Bu garip bir hadistir. îsrailiyattan da olabilir. Doğrusunu Allah bilir.
Abdullah b. Mübarek, Halef b. Havşeb'ten rivayet ederek şöyle dedi: İsa (a.s.) Havarilere şöyle dedi: "Hükümdarlar siz
hikmeti bıraktıkları gibi siz de onlara dünyayı bırakın."
Katade'den şöyle rivayet etmiştir. İsa (a.s.) şöyle dedi: "Benden isteyin, çünkü ben yumuşak kalpliyim. Kendi nefsime göre de
küçük bir kimseyim."
İsmail b. İyaş, İbn Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: İsa (a.s.), Havarilere şöyle dedi: "Arpa ekmeği yiyin ve temiz s
için. Dünyadan da salim ve emin olarak çıkıp gidin. Size söylediğim sözler hakkı için bilin ki dünyanın tatlılığı, ahiretin
acılığıdır. Ve dünyanın acılığı da ahiretin tatlılığıdır. Allah'ın kulları nimetlerle şımarmazlar. Size söylediklerimin hakkı için
sizin en şerliniz, heva ve hevesini ilmine tercih eden âliminizdir. Çünkü insanların hepsi onun gibi olurlar."
Ebu Mus'ab, Malik'den rivayet ederek İsa peygamberin şöyle dediğini işitmişTİR: "Ey İsrailoğulları, temiz ve saf su içir
Çöllerde yetişen bakliyatı yiyin. Arpa ekmeği yiyin. Buğday ekmeğinden uzak durun. Çünkü siz onun şükrünü eda
edemezsiniz."
İbn Vehb, Yahya b. Said'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Hz. İsa şöyle diyormuş: "Dünyayı bir geçit gibi kullanın. Ama onu, imar etmeyin, Dünya sevgisi, bütün günahların başıdır.
Harama bakmak, kalbe şehvet tohumlarını eker."
Vehb b. Verd, buna benzer bir nakilde bulunarak şu ilaveyi de yapmıştır: "Nice şehvet vardır ki sahiplerine uzun uzadıya hüzün
ve tasa bırakmıştır."
İsa peygamber bir defasında da şöyle demiştir: "Ey zayıf olan ademoğlu, her nerede bulunursan Allah'tan kork ve ona karşı
gelmekten salan. Dünyada bir misafir gibi ol. Mescidleri kendine ev edin. Gözüne ağlamayı, bedenine sabrı ve kalbine de
tefekkürü alıştır. Yarının rızkını düşünme, bu günahtır.".
Yine İsa peygamberin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Sizden biri nasıl ki deniz dalgası üzerine ev inşa edemezse aynı şekilde
dünyayı da kendisi için kalınacak bir yer olarak kabul etmesin." Bu mealde, Sabık el-Berberî şöyle demiştir. "Sizin için
kılıçların ucunda evler vardır. Temeli kerpiç olan ev, su üzerine inşa edilir mi?!" Süfyan es-Sevri'nin rivayetine göre Meryem
oğlu İsa (a.s.) şöyle demiştir: "Bir kapta su ile ateş birarada duramadığı gibi, mü'minin kalbinde de dünya sevgisiyle ahiret
sevgisi bir arada bulunamaz!"
İbrahim el-Harbî, Ebu Abdullah es-Safi'den rivayet ederek İsa peygamberin şöyle dediğini söylemiştir: "Dünyayı isteyen
kimse, deniz suyunu içen kimse gibidir. Deniz suyunu içtikçe susuzluğu daha da artar. O kadar çok içer ki nihayet ölür, gider."
İsa (a.s.)'nm şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Şeytan, dünya ile beraberdir. Mal ile beraber de insanı zorlar. Bunu insanın
hevesiyle birlikte süsler ve şehvetlerin yanında da gizlenir."
A'meş, Hayseme'den rivayet ederek dedi ki: İsa peygamber, arkadaşları için yemek sofrası kurar ve yanlarında durarak şöyle
derdi: İşte misafirleriniz için böyle yapın.
Kadının birisi, İsa peygambere şöyle demiş: Seni taşıyan kucağa ve seni emziren memeye ne mutlu!
Isa da şu karşılığı vermiş: Allah'ın kitabını okuyup ona tâbi olana ne mutlu.
Günahlarını hatırladığı için ağlayan kimseye ve dilini tutup evine kapanan kimseye ne mutlu.
Uyurken içinden günah işleme planını kurmayan ve uyanırken de günahsız olarak uyanan kimseye ne mutlu!
Malik b. Dinar'ın şöyle dediği rivayet edilir: İsa (a.s.) ile arkadaşları, bir leşin yanından geçiyorladı. Arkadaşları, "Bu ne
kadar da pis kokuyor!" dediler. İsa, onları gıybetten menetmek için: "Şu leşin dişleri ne kadar da beyaz ve parlak!" dedi.
Ebu Bekir b. Ebiddünya, Zekeriyya b. Adî'deri rivayet ederek Meryem oğlu İsa'nın şöyle dediğim söylemiştir: "Ey Havarile
topluluğu! Dünya ehlinin, dünyayı selamette tutmakla birlikte azıcık bir din ile razı oluşları gibi, siz de dininizi selamette
tutarak azıcık bir dünyalıkla razı olup kanaat edin."
Zekeriyya'mn nakline göre bu hususta şairin birisi şöyle demiştir:
"Bazı adamlar görüyorum ki azıcık bir dinle yetinmişlerdir.
Onların geçimde az şe}'le razı olmadıklarını görüyorum.
Sen dini elde ederek hükümdarların dünyasına iltifat etme.
Nitekim hükümdarlar da dünyayı elde ettikleri için dine iltifat etmemişlerdir."
Ebu Mus'ab, Malik'ten rivayet ederek Meryem oğlu İsa (a.s.)'mn şöyle dediğini söylemiştir: "Allah'ın zikri olmadan konuşmay
uzatmayın. Alîsi takdirde kalbiniz katılaşır. Katı kalp de siz farkında olmadan Allah'tan uzaklaşır. Kendiniz Rabmışsımz gibi
kulların günahlarına bakmayın. Bilakis kendiniz kul olarak onların günahlarına bakıp ibret alın. İnsanlar hastalıklı ve afiyetli
kimseler olmak üzere iki guruba ayrılırlar. Hastalıklı ve belalı olanlara acıyın. Afiyette olduğumuz zaman da Allah'a hamd
edin."
Sevrî dedi ki: İbrahim et-Temimî'den naklederek babamın şöyle dediğini işittim: İsa, ashabına şöyle demişti: "Size gerçeği
söylüyorum: Firdevs Cenneti'ni isteyen kimseye arpa ekmeği yemek ve mezbelede köpeklerle birlikte uyumak dahi çoktur."
Malik b. Dinar, İsa (a.s.)'mn şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Küllü arpa ekmeğini yemek ve mezbelede köpeklerle birlikte

uyumak, Firdevs Cenneti'ni elde etmek için yeterli değildir."
Abdullah b. Mübarek, Salim b. Ebi Ca'd'dan rivayet ederek İsa peygamberin şöyle dediğini söylemiştir: "Karnınızı doyurmal için değil, Allah için çalışın, şu kuşa bakın; sabah akşam gidip geliyor, ne ekip ne biçiyor, ama rızkını Allah veriyor. Eğer, 'Bizim karnımız kuşların karnından daha büyüktür.' derseniz, şu yabanî sığırlarla eşeklere bakın. Bunlar sabah gidip akşam geliyor, ne ekiyor ne de biçiyorlar, ama nzıklarım Allah veriyor."
Safvan b. Amr, Yezid b. Meysere'den rivayet ederek Havarilerin İsa peygambere şöyle dediklerini söylemiştir: "Ey Allah'ın Meşini! Allah'ın mescidine bak ne güzel!"
İsa dedi ki: "Amin, amin.. Size şu gerçeği ifade edeyim ki Cenâb-ı Allah, bu mescidden bir tek taşı dahi yerinde bırakmıyacak ve içine girip çıkanların günahları nedeniyle yıkıp yok edecektir. Beğendiğiniz şu altın gümüş ve taşları, Allah hiçbir şey yapmayacaktır. Allah'ın hoşuna giden şey, salih kalplerdir. Yeryüzü, salih kalplerle imar bulup şenlene-cektir. Ama bu kalpler fesada giderse, yeryüzü harap olacaktır." Hafiz Ebu'l-Kasım İbn Asakir, îbn Abbas'dan rivayet ederek Peygamber (s.a.v.) Efendimizin şöyle buyurduğunu söylemiştir: "İsa (a.s.), harap bir şehre uğradı. Oradaki binaların kalıntıları çok hoşuna gitmişti ve
şöyle demişti: Ey Rabbim, bana cevap vermesi için şu şehre emir ver. Cenâb-ı Allah, o şehre şöyle vahyetti: "Ey harap şehir, İsa'nın sorularına cevap ver." Şehir: "Sevgili İsa, benden istediğin nedir?" diye sorunca İsa şöyle sordu: "Ağaçların ne oldu nehirlerin ne oldu, köşklerin ne oldu,
sakinlerin nereye gitti?"
Şehir cevap verdi: "Sevgili İsa.. Rabbinin gerçek vaadi geldi. Ağaçlarım kurudu, nehirlerimin suları çekildi. Köşklerin harabeye döndü. Sakinlerim de öldü." İsa: "Hani onların malları nerede?" diye sorunca şehir, şu cevabı verdi: "Mallarını helal, haram demeden topladılar ve şimdi hepsi de benim karnımdadır. Göklerin ve yerin mirası, Allah'a aittir. Yani bunlardaki mevcut olan şeylerin hepsi Allah'a kalacaktır."
Bunun üzerine İsa (a.s.) inleyerek şöyle dedi. "Üç kişiye hayret ediyorum:
1- Dünyayı talep eden kimse.. Ama ölüm onu arıyor.
2- Köşkleri yaptıran kimse.. Ama onun son durağı mezardır.
3- Kahkahayla gülen kimse.. Ama önünde ateş vardır!
Ey Ademoğlu! Ne çok malla doyarsın, ne de az malla yetinirsin. Sana Övgüde bulunmayacak kimse için x^al topluyorsun mazeretini kabul etmeyecek bir efendiye takdim ediyorsun. Sen, ancak karnının ve şehvetinin kulusun. Mezara girdiğin zaman ancak karnın doyacaktır. Ey ademoğlu görüyor musun, topladığın mal, başkasının terazisine girecektir."
Bu cidden garip bir hadistir. İçinde güzel öğütler bulunduğu için buraya yazdık.
Süfyan es-Sevrî, İbrahim et-Teymî'den rivayet ederek İsa (a.s.)'nın şöyle dediğini söylemiştir: "Ey Havariler topluluğu Hazinelerinizi göğe yerleştirin zira kişinin kalbi, hazinesini yerleştirdiği yerdedir."
Sevr b. Zeyd, Abdülaziz b. Zibyan'dan rivayet ederek şöyle dedi: Meryem oğlu İsa (a.s.) dedi ki: "Öğrenen, öğreten ve öğrendiğiyle amel eden kimse, göklerin melekûtunda (yüce âlemlerde) büyük ve ulu bir
kimse olarak çağrılır."
Ebu Küreyb dedi ki: İsa (a.s.)'nın şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Seninle birlikte vadiyi geçmeyen ve toplumda sender bahsettirmeyen ilimde hayır yoktur."
ibn Asakir, garip bir senetle merfu olarak İbn Abbas'dan şöyle bir rivayette bulunmuştur: İsa peygamber, İsrailoğulları arasında kalkıp şöyle bir hitapta bulunmuştu: "Ey Havariler topluluğu! Hikmetleri, ehli olmayan kimselere anlatmayın, aksi takdirde hikmete zulmetmiş olursunuz. Ehli olan kimselerden de hikmeti saklamayın. Aksi takdirde o kimselere zulmetmiş olursunuz. Üç şey çok önemlidir:
1- Doğruluğu anlaşılan hükme tâbi olun.
2- Fasitliği anlaşılan şeyden de uzak durun.
3- Hükmü üzerinde ihtilaf edilen şeyi de onur ve üstünlük sahibi Allah'a havale edin."
Abdürrezzak, İkrime'den rivayet ederek İsa peygamberin şöyle dediğini söylemiştir: "İnciyi, domuzun boynuna takmayın Çünkü o inciden yararlanamaz. Hikmeti de istemeyene vermeyin. Çünkü hikmet inciden daha hayırlıdır. Hikmeti istemiyen kimse ise domuzdan daha kötüdür!"
Vehb ile diğerleri, İsa peygamberin kendi arkadaşlarına şöyle dediğini nakletmişlerdir: "Siz yeryüzünün tuzusunuz. Siz bozulduğunuz takdirde tedaviniz imkansız olur. Sizde iki huy vardır ki bunlar da cehaletten sayılır:
1- Şaşılacak bir durum olmadan gülmeniz.
2- Kuşluk vakti uyumanız."
Yine Vehb u. Münebbih'den rivayet edildiğine göre İsa peygambere, "İnsanların en çok fitneci olanı kimdir?" diye soruldu. Buyurdu ki: "Âlimin günah işlemesi.. Zira âlim günah işlediği zaman, onun günahına al-danarak dünyadaki insanların birçoğu günah işlerler.
Ey kötü âlimler! Dünyayı başınızın üzerine aldınız, ahireti de ayaklar altında çiğnediniz. Sözünüz şifadır ama ameliniz derttir. Siz yaramaz meyva veren bir ağaca benzersiniz. Sizi dışardan seyredenler beğenirler, ama meyvenizi yiyenler Ölürler.
Ey kötü âlimler! Cennet'in kapıları üzerinde oturdunuz; ne içeriye girersiniz, ne de miskinleri. Oraya girmeleri için çağırırsınız.

Allah katında insanların en şerlisi, ilmini alet ederek dünyayı talep eden âlimdir."
Mekhûl dedi ki: Yahya ile İsa peygamber karşılaştılar. İsa peygamber gülerek onunla tokalaştı. Yahya ona dedi ki: "Teyze oğlu, neyin var? Görüyorum ki gülüyorsun. Sanki ahiretin hususunda emin olmuşsun?"
İsa da ona şöyle dedi: "Neyin var? Görüyorum ki yüzün asıktır. Sanki ahiretin hususunda umutsuzluğa kapılmışsın."
Cenâb-ı Allah her ikisine de vahyederek şöyle buyurdu: "İçinizden bana en sevimli olanınız, arkadaşına karşı güler yüz göstereninizdir."
Vehb b. Münebbih dedi ki: İsa (a.s.) ile arkadaşları bir mezarın yanı başına gelip durdular. Arkadaşlarından biri mezarın içine girip baktı.
Diğerleri de mezardan ve darlığından söz ediyorlardı. İsa peygamber onlara şöyle dedi: "Siz bundan önce mezardan daha dar bir yer olan analarınızın rahimlerindeydiniz. Ama Cenâb-ı Allah'ın hoşuna giden sevgili bir kulu öldüğünde, mezara genişlemesi için emir verir, mezar da genişler."
Ebu Ömer ed-Darîr şöyle dedi: "Bana gelen bir habere göre İsa peygamberin yanında ölümden söz edildiğinde onun cildinden kan damlarmış!"
Bu konuda nakledilen birçok rivayetler vardır. Hafiz b. Asakir bunlardan bir kısmım nakle tmiştir. Biz de bunlarla yetindik. İnsanı doğruya ulaştıran Allah'tır. [7]

İsa Peygamberin Semaya Yükseltilmesi

Yüce Allah buyurdu ki:
«Tuzak kurdular. Allah da onların tuzaklarına karşılık verdi. Çünkü Allah (istese), herkesten daha iyi tuzak kurar. Allah demişti ki: "Ey İ-sa, ben seni öldüreceğim, bana yükselteceğim, seni inkar edenlerden temizleyeceğim ve sana uyanları ta kıyamet gününe kadar inkar edenlerin üstünde tutacağım. Sonra dönüşünüz bana olacaktır. Ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında aranızda ben hükmedeceğim,"» (Âl-i İmrân, 54-55.) «Sözlerini bozmalarından, Allah'ın ayetlerini inkar etmelerinden, haksız yere peygamberleri öldürmelerinden "Kalplerimiz kılıflı" demelerinden ötürü (başlarına belalar getirdik). Hayır (kalpleri kılıflı değil), fakat inkarlarından ötürü Allah o kalplerin üzerini mühürlemiştir. Artık pek azı hariç, onlar inanmazlar: Küfürlerinden ve Meryem'e büyük bir iftira atmalarından; "Biz Allah'ın elçisi, Meryemoğlu İsa Mesihi öldürdük!" demelerinden ötürü... Oysa onu öldürmediler ve asmadılar; fakat (İsa) onlara benzer gösterildi. Onun hakkında anlaşmazlığa düşenler, ondan yana tam bir kuşku içindedirler. O hususta bilgileri yoktur. Sadece zanna uyuyorlar. Onu yakînen öldürmediler (onu öldürdüklerini kesinlikle bilemediler).
Hayır, Allah onu (İsa'yı) kendisine yükseltti. Allah daima üstündür, hikmet sahibidir. Andolsun) kitap ehlinden hiç kimse yoktur ki, ölümünden önce ona inanacak olmasın. Kıyamet günü de o, (İsa) onların aleyhine şahit olacaktır.» (en-Nisâ, 155-159.)
Cenâb-ı Allah, İsa'yı - sahih ve kesin kavle göre - uyku ile öldürdükten sonra göğe yükselttiğini ve Yahudilerden olup onu zamanının bazı kafir hükümdarlarına jurnalleyen ve kendisine eziyet vermek isteyen kimselerden kurtardığım, yukarıdaki ayet-i kerimelerde bildiriyor.
Hasan Basrî ile Muhammed b. îshak dediler ki: İsa'yı öldürmek isteyen hükümdarın adı Davud b. Nora idi. İsa'nın öldürülerek çarmıha gerilmesini emretmişti. Onu Beyt-i Makdis'deki bir odaya hapsettiler. Bu olay, cumayı cumartesine bağlayan gece vuku bulmuştu. Öldürülme zamanı yaklaştığında Cenâb-ı Allah, yanında hazır bulunan arkadaşlarından birini, ona benzer hale soktu. İsa'yı da o odanın bacasından göğe yükseltti. Oradakiler de bu manzarayı seyrediyorlardı. Zaptiyeler odaya girdiklerinde, İsa'nın benzeri olan genci, o zannederek yakalayıp götürdüler. Öldürüp çarmıha gerdiler. Tahkir etmek için başının üzerine dikenler koydular. Hz. İsa'nın durumunu görmeyen Hristiyanların çoğunluğu, Yahudilerin, İsa'nın öldürülüp çarmıha gerildiğine dair i'd-dilarım kabul ettiler; bu sebeple de gerçeklerden uzaklaşıp delâlete düştüler.
Andoîsun kitap ehlinden hiç kimse yoktur ki, ölümünden önce (yani kıyamet kopmasından önce ahir zamanda yeryüzüne inişinden sonra) ona inanacak olmasın." Ahir zamanda Isa peygamber yeryüzüne inip domuzu öldürecek, haçı kıracak, gayr-i müslimlerin üzerine cizye vergisini tarhedecek, İslâmiyet'ten başka hiçbir dini kabul etmeyecektir. Nitekim bu ayet-i kerimenin İbn Kesir Tefsirinde açıklamasını yaparken nakletmiş olduğumuz hadislerle de bu hususu açıklığa kavuşturmuştuk. Ayrıca "el-Fiten ve'1-Melahim" adlı kitapta da Mesih Deccal haberlerini verdiğimiz bölümde bu konuda uzun uzadıya açıklamalarda bulunmuştuk. Orada Mesih Mehdi (a.s.)'nin, yüce Allah tarafından, yalancı ve sapıklığa davet edici Mesih Deccal'ı öldürmek için yeryüzüne indirileceğini de söylemiştik. [8]

İsa Peygamber, Göğe Nasıl Yükseltildi?

İbn Ebi Hatim, ibn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir; "Cenâb-ı Allah, isa'yı göğe yükseltmek istediği zaman, Isa arkadaşlarının yanına gitmişti. Odada, arkadaşları olan Havarilerden oniki kişi vardı. Evdeki bir çeşmeden yıkanmış, başından sular damlarken yanlarına gitmiş ve şöyle demişti: Sizden bazıları, bana iman ettikten sonra on iki kez beni inkar edecektir.

Hanginiz benim benzerim olacaksınız ki, benim yerime öldürülsün, sonra da benimle aynı dereceye yükselsin?"
Aralarından en genç olan birisi kalktı. İsa ona: "Otur." dedi. Sonra bu teklifini tekrarlayınca aynı genç yine ayağa kalkarak: "Senin benzerin olmak isterim." dedi. İsa da: "Öyle ise sen benim benzerim olacaksın." dedi ve Allah tarafından İsa'ya benzetildi. İsa da o evin bacasından göğe yükseltildi.
Yahudilerin zaptiyesi gelerek İsa'nın benzeri kılman genci yakalayıp götürdü, öldürüp çarmıha gerdi. Bundan sonra kendisine iman edişinin ardı sıra bazı kimseler İsa'yı oniki kez inkar ettiler, sonra da üç gruba ayrıldılar. Bu gruplardan biri: «Allah dilediği müddetçe aramızda kaldı, sonra göğe yükseldi.» dedi ki bunlar Yakûbîlerdir.
Diğer bir grup: «Allah'ın oğlu dilediği müddetçe aramızda kaldı, sonra Allah onu kendi yanına yükseltti.» dediler ki, bunlar da Nasturî-lerdir.
Üçüncü grup ise şöyle dedi: «Allah'ın kulu ve elçisi, dilediği müddetçe aramızda kaldı, sonra Allah onu yanına yükseltti.» Böyle diyenler de Müslümanlardı. İki kafir grup, Müslümanlara üstün gelip onları öldürdüler. Muhammed .(s.a.v.)'i, Allah, peygamber olarak gönderinceye kadar İslamiyet, kafirlerin baskısı altında kaldı.
îbn Abbas: "Biz de inananları, düşmanlarına karşı destekledik, onlar üstün geldiler." (es-Saff, 14.) ayet-i kerimesi ile bunun kasdedüdiğini söylemiştik.
Bu husus, selef ulemasının birçoğu tarafından böylece nakledilmiştir. Bu konuda uzun uzadıya açıklamalarda bulunan biri de Muhammed b. îshak b. Yesar'dır ki şöyle demiştir: Risaleti tebliğ etsin, davetini tamamlasın ve Allah'ın dinine giren insanlar çoğalsınlar diye İsa peygamber, ömrünü uzatması için onur ve üstünlük sahibi olan Allah'a dua ediyordu. Rivayete göre yanında oniki Havarisi vardı. Bunların adları şöyledir: Batros, Yakub b. Zebda, Yakub'un kardeşi Yahnes, Endravus, Filibos, Abroselma, Matta, Tomas, Halkrya oğlu Yakub, Tedavüs, Feta-tiya, Yadis Keryayota. (Yahudilere, isa'nın yerini gösteren de budur.) Aralarında Serkis adında birisi de vardı ki Hristiyanlar, onun adını gizlemişlerdir. İsa'ya benzediği için onun yerine Öldürülüp çarmıha gerilen bu zattır. Bazı Hristiyanlarm iddiasına göre isa'nın benzeri olduğu için Öldürülüp çarmıha geriler kişi, Keryayota oğlu YodasJtır. Doğrusunu Allah bilir.
Dahhakb. Abbas'm şöyle dediğim rivayet etmiştir: Isa peygamber, yerine halef olarak Şemon'u bırakmıştır. Yahudiler, onun benzeri olan Yodas'ı öldürmüşlerdir.
Ahmed b. Mervan, Ferra'nın, «Tuzak kurdular, Allah onların tuzaklarına karşılık verdi. Allah tuzak kuranların en iyisidir.» ayet-i kerime-siyle ilgili olarak açıklamalarda bulunurken, şöyle demiştir: «İsa (a.s.), bir zaman teyzesinin gözü önünden kaybolup gitti sonra yanına geldi. Yahudilerden Re'sül Calot, Allah tarafından İsa (a.s.)'mn benzeri bir şekle büründürüldü. Bunlar Isa (a.s.)'mn kapısına gelip yığıldılar, kapıyı kırdılar; Re'sül Calot, Isa (a.s.)'yı yakalayıp getirmek için içeriye girdi Allah, İsa (a.s.)'yı ona göstermedi. Sonra arkadaşlarının yanma çıkarak: Isa (a.s.)'yı görmedim, dedi. Elinde kınından çekilmiş bir kılmç vardı. Arkadaşları - İsa (a.s.)'nın benzeri kılındığı için, ona - İsa sensin diyerek onu yakalayıp Öldürdüler ve çarmıha gerdiler. Şanı yüce Allah buyurdu ki: «Oysa onu öldürmediler ve asmadılar fakat (İsa) onlara benzer
gösterildi.»
ibn Cerir, Vehb b. Münebbih'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Beraberindeki onyedi Havari ile İsa peygamber bir eve gelip girdi. Yahudiler evi kuşatma altına aldılar. Eve girdiklerinde Havarilerin hepsi İsa (a.s.) suretine girerek onun gibi göründüler. Yahudiler onlara: "Bize büyü yaptınız. Ya İsa (a.s.)'yı bize gösterirsiniz ya da hepinizi öldürürüz!" dediler. İsa (a.s.), arkadaşlarına: "Cennet karşılığında bu gün hanginiz kendi nefsini satar (feda eder)?" diye sorunca Havarilerden biri: "Ben satarım." deyip Yahudilerin Önüne çıktı ve ben İsa (a.s.)'yım, dedi. Allah, onu, İsa (a.s.)'nm şekline büründürmüştü. Onu, yakalayıp öldürdüler ve çarmıha gerdiler. İşte bu nedenle o insan, kendilerine İsa (a.s.)'nm benzeri kılındı ve onlar da İsa (a.s.)'yı öldürmüş olduklarını zannettiler. Hristiyaıılar da aynı şekilde İsa (a.s.)'nm öldürülmüş olduğunu zannettiler. Halbuki Cenâb-ı Allah, o gün içinde İsa (a.s.)'yı göğe yükseltmişti.»[9]
îbn Cerir, Vehb b. Münebbih'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Cenâb-ı Allah, Meryem oğlu İsa (a.s.)'ya, artık dünyadan çıkıp gideceğini bildirdiğinde Ölüm ona zor gelmişti. Havarileri çağırarak onlara bir ziyafet verip şöyle dedi: Bu gece yanımda bulunun. Çünkü size ihtiyacım vardır.
Gece olunca Havariler yanma geldiler, kalkıp onlara çeşitli hizmet ve ikramlarda bulundu. Yemekten sonra ellerini yıkayıp kendi eliyle onlara abdest aldırdı. Havluyla ellerini silip kuruladı. Havariler bundan sıkılıp utandılar. İsa (a.s.): "Bu gece benim yaptıklarıma karşı çıkan kimse, benden değildir. Ben de ondan değilim." dedi. Böyle deyince artık onun bütün yaptıklarına tasvip nazarıyla baktılar. Nihayet bütün hiz-met ve ikramlara tamamladıktan sonra şöyle bir açıklamada bulundu: "Bu gece ziyafette size yaptığım hizmetler ve ellerinizi yıkayışım, benden size bir örnek olsun. Beni, en hayırlınız olarak görmektesiniz. Şu halde birbirinize yaptığınız ikramlar ağırınıza gitmesin. Birbiriniz için kendinizi feda edin. Nitekim ben de kendi nefsimi size feda etmişimdir. Size olan ihtiyacım, benim için Allah'a dua edip ecelimi ertelemesini is-temenizdir."
Havarileri kendilerini duaya verince daha da fazla dua etmek istediklerinde uyku bastırdı, artık dua edemez hale geldiler. İsa onları uyarmaya ve uykularını dağıtmaya çalışıyor ve: "Sübhanallah! Bana yardımcı olmak için bir gece dahi sabredemiyor ve dayanamıyorsunuz, öyle mi?" diyordu. Onlar da şu karşılığı veriyorlardı: "Vallahi bize ne olduğunu anlayamadık, halbuki önceki gecelerde çok uykusuz kalır ve sohbet ederdik. Ama bu gece uykusuz kalmaya dayanamıyoruz. Bizimle dua arasına bir engel girmiştir." Böyle demeleri üzerine İsa (a.s.) şu karşılığı vermişti: "Evet.. Çoban gidecek, koyun sürüsü dağılacaktır." Böyle diyerek ölümünün yaklaştığını onlara haber veriyordu. Daha sonra da sözünü şöyle sürdürdü: "Doğrusu horoz üç defa

ötmeden önce sizden biri, beni inkar edecektir. Ve yine biriniz az bir para karşılığında beni satacaktır. Bu sebeple elde ettiği parayı da yiyecektir." Böyle dedikten sonra arkadaşları evden çıkıp dağıldılar. Yahudiler de İsa peygamberi arıyorlardı. Havarilerden biri olan Şemon'u yakaladılar ve: "İşte bu da İsa'nın arkadaşlanndandır!" dediler ama o İsa'nın arkadaşı olduğunu inkar ederek: "Ben onun arkadaşı değilim!" dedi. Böylece onu bıraktılar. Bu defa diğer bir grup Şemonu yakaladı. Yine İsa (a.s.)'nın arkadaşı olmadığını söyledi. Sonra da bir horozun ötmekte olduğunu işitti, ağlayıp üzüldü.
Havarilerden biri, Yahudilere gidip şöyle dedi: "İsa (a.s.)'mn yerini size gösterirsem bana ne verirsiniz?" Onlar da kendisine otuz dirhem verdiler. Dirhemleri alıp onları peşine taktı ve İsa (a.s.)'nın bulunduğu yere götürdü. Ama bundan önce kendisi İsa (a.s.)'nın suretine büründü. Yahudiler, onun İsa olduğunu zannederek yakaladılar; elini, ayağım bağlayarak götürdüler. Kendisine şöyle dediler: "Sen misin ölüleri diriltip şeytanları kovan ve delileri şifaya kavuşturan? Hadi bakalım, kendini şu iplerden kurtarsana?!" Böyle deyip yüzüne tükürüyor, üzerine diken atıyorlardı. Nihayet onu darağacmm yanma getirdiler. Cenâb-ı Allah o esnada İsa (a.s.)'yı göğe yükseltip aldı ve İsa (a.s.)'nm benzeri olan Havariyi astılar. Astıkları Havari dai*ağacmda yedi gün müddetle kaldı. Sonra anası ile anasının tedavi ederek delilikten kurtarıp şifaya kavuşturduğu kadın, darağacmm yanma gelerek ağlamaya başladılar. İsa peygamber yanlarına gelerek: "Niçin ağlıyorsunuz?" diye sorunca, onlar da senin için ağlıyoruz, diye karşılık verdiler. İsa (a.s.) onları teskin ederek şöyle dedi: "Allah beni yanma yükseltti ve bana iyilikten başka bir şey isabet etmedi. Şu darağacmdaki adam benim şeklime bürün-dülerek onlara benzer kılındı. Siz Havarilere deyin ki, falan yere gelip benimle buluşsunlar." Kadınlar gidip Havarilere bu haberi ulaştırdılar. Havariler de belirtilen yere onbir kişi olarak gittiler. İsa (a.s.)'mn yerini Yahudilere gösteren ve onu satan Havari, ortalarda yoktu. İsa (a.s.), onu arkadaşlarına sordu. Onlar da: Yaptığı ihanetten dolayı pişman oldu. Kendini boğarak öldürdü, dediler.
İsa: "Eğer tevbe etseydi Allah tevbesini kabul buyururdu." dedi. Sonra kendileriyle beraber gezip dolaşan Yahya adındaki genci onlara sordu ve dedi ki: "O sizinle beraberdir. Artık buradan gidin. Her insan kendi kavminin dili ile konuşmalıdır. Onları uyarıp desteklemelidir."[10]
Bu tuhaf ve garip bir isnattır. Ama - Allah'ın laneti üzerlerine olsun - Hristiyanların anlattıkları şu hikayeden daha sahihtir. Güya Meryem bir ağacın yanında oturup ağlamakta iken İsa peygamber onun yanına gelmiş, vücudundaki çivi yerlerini ona göstermiş, cesedi her ne kadar asılıp çarmıha gerilmişse de ruhunun Allah katma yükseltildiğini ona haber vermiş!
Bu, yalan, iftira, uydurma, tahrif, tebdil ve asılsız sözlerdir. Hiçbir mesnede dayanmadan İncil'e yapılan hilaf-ı hakikat eklemelerdir. Delilin icaplarına uymamaktadır.
Hafiz b. Asakir, Yahya b. Habib kanalıyla yaptığı bir rivayette şöyle demektedir: Darağacmdaki adam yedi gün müddetle asılı kaldıktan sonra Meryem, hükümdarın evine giderek darağacmdaki ölünün indirilmesini istedi. Asılanın kendi oğlu olduğunu zannediyordu.Hükümdar, onun bu isteğini kabul edip cesedi darağacmdan indirtti ve oraya defnettirdi. Meryem, Yahya'nın anasına: "Mesih'in mezarını ziyaret etmek için benimle gelmez misin?" diye sordu. İkisi beraberce mezarın başına gittiler. Mezara yaklaştıklarında Meryem, Yahya'nın anasına: "Örtünmez misin?" diye sorunca Yahya'nın anası: "Kime karşı örtüneceğim?" diyerek karşılık verdi. Meryem de: "Şu mezarın yanı başında duran adama karşı örtün." dedi. Yahya'nın anası ise: "Ben herhangi bir kimse görmüyorum." dedi. Meryem, kabrin yanı başında duran şahsın Cebrail olacağını düşündü. Onunla görüşeli aradan epey zaman geçmişti. Yahya'nın anası yerinde durdu. Meryem mezara yaklaştı. Yaklaştığında Cebrail ona şöyle demişti: "Ey Meryem, nereye gidiyorsun?"
Meryem de, "Mesih'in mezarını ziyaret edeceğim. Selam verip onunla konuşacağım." diye karşılık verdi. Cebrail ona şu cevabı verdi: "Ey Meryem, bu Mesih değildir. Allah, Mesih'i kafirlerden temizleyerek kendi katına yükseltti. Burada yatan, ona benzer kılman ve yerine öldürülüp asılan gençtir. Bunun işareti de şudur: Bu gencin ailesi kendisini kaybetmişlerdir. Nerede olduğunu bilememektedirler. Dolasıyla üzerine ağlamaktadırlar. Eğer inanmıyorsan falan gün falan ormanlığa gel, orada Mesih'le karşılaşırsın!"
Meryem, kız kardeşinin yanına dönüp gitti. Cebrail de tekrar göğe çıktı. Meryem, kız kardeşine Cebrail'den ve kendisine söylediği sözlerden, gideceği ormanlıktan bahsetti. Cebrail'le kararlaştırmış oldukları günde ormanlığa gitti ve İsa (a.s.)'yı orada buldu. Onu görünce koşarak yanma vardı ve kucaklayıp başını öptü. Daha önce yaptığı gibi İsa da ona dua ederek şöyle dedi: "Anacığım şu kavim beni öldürmedi. Ancak Allah, beni kendi yanma alıp götürdü. Bu gün seninle buluşmama izin verdi. Yakında sen de öleceksin. Buna sabret ve Allah'ı çokça zikret." Böyle dedikten sonra İsa tekrar göğe çıktı ve anası Meryem, ölünceye kadar artık İsa (a.s.) ile bir daha buluşmadı.
Bana ulaşan habere göre Meryem, İsa'nın göğe yükseltilmesinden sonra beş sene daha yaşamış ve elliüç yaşmdayken vefat etmiştir. Allah ondan razı olsun ve onu hoşnut kılsın.
Hasan Basrî dedi ki: İsa peygamber, otuzdört yaşındayken göğe yükseltildi.
Hadisde şöyle haber verilmektedir:
«Cennetlikler, Cennet'e tüysüz ve parlak delikanlılar suretinde gireceklerdir. Gözleri sürmeli olup hepsi otuzüçer yaşında olacaklardır.»
Bir başka hadisde de cennetliklerin Cennet'e girerken İsa (a.s.)'nın göğe yükseltildiği gündeki suretinde ve Yusuf un güzelliğinde olacakları haber verilmektedir. Hammad b. Seleme, Said b. Müseyyeb'in şöyle dediğini söylemiştir: İsa, otuzüç yaşındayken göğe yükseltildi.
Hakim'in, "Müstedrek" adlı eserinde Fatıma bintü Hüseyn'den yaptığı rivayete göre Hz. Aişe şöyle demiştir: «Fatıma'nm bana

anlattığına göre Rasûlullah kendisine şöyle demiştir: Peygamberlerden her biri, kendisinden önceki peygamberin yarı ömrü kadar yaşamıştır. İsa da 120 sene yaşadı. Ben de altmış yaşındayken vefat edeceğim.»
Bu garip bir hadistir.
Hafiz İbn Asakir demiş ki: Doğrusujsa peygamber bu kadar yaşamış değildir. Ancak bununla, onun kendi ümmeti içinde kalış müddetim kasdetmiştir.
Süfyan b. Uyeyne, Yahya b. Ca'de'den rivayet ederek Fatıma (r.a.)'mn şöyle dediğini söylemiştir: Rasûlullah (s.a.v.) bana dedi ki:
«Doğrusu Meryem oğlu İsa (a.s.), İsrailoğulları arasında kırk yıl kaldı.»
Emirü'l-Mü'minîn Ali (r.a.)'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: İsa(a.s.) ramazanın yirmi ikinci gecesinde göğe yükseltildi.Hz. Ali de vuruluşundan beş gün sonra, Ramazan'm yirmi ikinci gecesinde vefat etmiştir.
Dahhak, îbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir:İsa peygamber göğe yükseltileceği zaman bir bulut gelip yanma yaklaştı. Bulutun üzerine oturdu. Öte yandan anası Meryem gelerek onunla vedalaşıp ağladı. Sonra anasının gözleri önünde İsa (a.s.) göğe yükseltildi. Sarığı Şe-mon'un üzerine düştü. Anası, eliyle veda işaretleri yaparak gözden kay-boluncaya kadar onunla işaretleşti. Onu çok iviyordu. Çünkü Meryem, hem analık hem de babalık şefkatini oğluna göstermekteydi. Zira Isa (a.s.)'nın babası yoktu. Ne seferde, ne hazarda onu yalnız bırakmaz ve ondan ayrılmazdı. Nitekim şairin biri şöyle demiş: "Bir saatlik ayrılığı, ölüm gibi görüyorum.
Buluşması haşre dek uzanan ayrılığa nasıl tahammül ederim?!" İshak b. Bişr, Mücahid b. Cübeyr'den rivayet ederek dedi ki: Yahudiler, İsa (a.s.)'nın benzeri kılman adamı, İsa (a.s.) zannederek öldürdüler ve çarmıha gerdiler. Onlar, öldürdükleri adamı, İsa (a.s.) zannediyorlardı. Hristiyanların çoğu da cahilliklerinden dolayı onların bu zan-larına uydular. Katiller, İsa (a.s.)'mn arkadaşlarına da musallat oldular. Kimini öldürdüler, kimini dövdüler, kimini hapsettiler. Nihayet durumları zamanın Rumlara bağlı Şam valisine iletildi. Ona denildi ki: Yahudiler, kendilerine Allah'ın elçisi olduğunu söyleyen bir adamın arkadaşlarına musallat olmuşlar. O adam, ölüleri diriltip anadan doğma körlerle alacalılarım iyileştirip şifaya kavuşturuyor ve mucizeler gösteriyordu. Ona hücum edip öldürdüler; arkadaşlarım da çeşitli eziyetlere uğratıp tahkir ettiler. Onları hapse attılar.
Hükümdar, onlara haber salarak huzuruna getirtti. Aralarında Ze-keriyya oğlu Yahya, Şemon ve bir grup daha vardı. Hükümdar, onlara İsa (a.s.)'mn haberini sordu, onlar da gerekli açıklamalarda bulundular. Dinlerini kabul edip onlara biat etti; ülkülerim yüceltti. Böylece hak, Yahudilere galip geldi. Hristiyanlamı sözü geçerli oldu. Daha sonra hükümdar, Isa (a.s.)'nm çarmıha gerilmiş olduğu ağacı getirtti. O ağaca tazimde bulundu. Bu nedenle Hristiyanlar haça saygı göstermeye başladılar. Böylece Hristiyanlık dini, Rumlar arasına girdi. Bu anlatılanlarda bazı yönlerden yanlışlıklar vardır. Şöyle ki:
1- Zekeriyya oğlu Yahya peygamber, çarmıha gerilen şahsın İsa (a.s.) olduğunu kabul etmez. Hz. Yahya masumdur. Hak olarak vuku bulan gerçeklerden başka birşeyi kabul etmez.
2- Rumlar o zaman değil de, o zamandan 300 sene sonra yani Kral Kostantin'in devrinde Hıristiyanlığa girdiler. Kral Kostantin, Kostan-oğlu olup kendisine nisbet edilen Kostantin şehrinin kurucusudur.
3- Yahudiler, İsa (a.s.)'ya benzeyen adamı öldürüp çarmıha gerdikten sonra o çarmıhı bir çöplüğe attılar orada süprüntüler, pislikler ve leşler vardı. O çarmıh, Kral Kostantin'in zamanına kadar o pisliklerin altında kaldı. Nihayet kralın anası Heylane el-Harraniye el-Fendeka-niye, çarmıhın oradan çıkarılmasına vesile oldu. Çarmıhın üzerine gerilen şahsın İsa olduğuna inanıyordu. Onun isteği üzerine yetkililer gidip çarmıhı o mezbeleden çıkardılar. Anlatıldığına göre hastalıklı bir kimse o çarmıha dokununca şifa buluyormuş. Bunun olup olmadığım Allah bilir. Bu doğru da olabilir. Çünkü İsa (a.s.)'nm yerine kendini feda ederek çarmıha gerilen insan, gerçekten salih bir insanmış. Bu olay, o günkü Hristiyanlar için büyük bir bela ve imtihan olmuştu. İsa (a.s.)'nın, üzerine gerilmiş olduğu haç şeklindeki tahta, çöplükten çıkarıldıktan sonra Hristiyanlar ona saygı gösterdiler. Onu, altın ve incilerle kaplayıp süs-lediler. İşte bu nedenle Hristiyanlar haç edinip onu teberrük vesilesi kıldılar. Haçın çıkarıldığı çöplüğün temizlenmesi için Kral Kostantin'in anası emir verdi. O çöplük temizlendi ve yerine çeşitli zinetlerle süslenmiş muazzam bir kilise inşa edildi. İşte o kilise, bu gün Kudüs'de Kama-me kilisesi diye bilinen meşhur kilisedir. Çöplük yanında inşa edildiği için bu adı almıştır. Bazıları bu kiliseye Kıyame kilisesi de demektedirler. İnançlarına göre İsa peygamberin cesedi orada ayağa kalkıp dikilmiştir.
Bilahare Kral Kostantin'in anası Heylane, şehrin çöp ve pisliklerinin, Yahudilerin kıblesi olan kayalığın üzerine dökülmesini emretmiştir. Bu hal, Hz. Ömer'in Kudüs'ü fethetmesine kadar devam etmiştir. Kudüs'e girdiğinde Ömer (r.a.), o kayalığın üzerindeki süprüntüleri kendi abasıyla silip orayı pisliklerden ve necasetten armdırmıştır. Mescidi kayalığın gerisine değil de, miraç gecesinde Peygamber Efendimi-z'in namaz kılmış olduğu ön tarafına inşa etmiştir ki, orası da Mescid-i Aks a1 dır. [11]

İsa Peygamberin Şemaili Ve Faziletleri

Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Meryem oğlu Mesih, bir elçiden başka birşey değildir. Ondan önce de elçiler gelip geçmiştir. Annesi de dosdoğrudur.» (ol-Mâide, 75.)

İsa peygambere, yeryüzünde çok seyahat ettiği ve dinini zamanın fitnelerinden kurtardığı için Mesih adı verilmiştir. Ayrıca Yahudiler, kendisini şiddetle yalanlayıp ona ve anasına türlü iftiralar attıkları için de Mesih adını aldığı, gelen rivayetler arasındadır. Düz taban olduğu için1 Mesih adım aldığını söyleyenler de olmuştur.

Cenâb-ı Allah, buyurdu ki: «Sonra bunların peşinden ardarda peygamberlerimizi gönderdik. Arkalarından Meryem oğlu İsa'yı da gönderdik. O'na İncil'i verdik.» (d-Hadîd, 27.)

Cenâb-ı Allah bir diğer ayet-i kerimede de şöyle buyuruyor:

-Meryem oğlu İsa'ya da açık deliller verdik ve onu Rûhu'l-Kudüs (Cebrail) ile destekledik.» (ci-Bakara, 87.)

Bu konuda varid olan ayet-i kerimeler gerçekten çoktur.

Önceki sayfalarda da naklettiğimiz gibi Buharî ile Müslim'in sahihlerinde şöyle bir hadis-i şerif yer almaktadır: "Doğan her çocuğa şeytan, böğründen bir darbe vurur. Doğmakta olan çocuk bu nedenle bağırarak ağlar, Ancak Meryem ile oğlu, şeytanın bu darbesinden mahfuz kalmışlardır. Şeytan ona vurmaya giderken perdeye vurmuştu."

Ubade (r.a.), Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir:

«Allah'dan başka tanrı bulunmadığına, O'nun bir ve ortaksız olduğuna, Muhammed'in de Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna, İsa'nın da Allah'ın kulu, elçisi ve Meryem'e bıraktığı bir kelimesi, aynı zamanda kendisinden bir ruh olduğuna, Cennet'in hak ve ateşin de hak olduğuna şe-hadet eden kimseyi - ameli ne olursa olsun - Allah, Cennet'e koyar.»[12]

Buharî ve Müslim'in sahihlerinde yer alan bir başka hadis-i şerifte de Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Kişi, cariyesini terbiye edip terbiyesini güzelle ş tir irse; cariyesini eğitip eğitimini güzelleştirirse; sonra onu azad edip onunla evlenirse, kendisi için iki sevap vardır. Kişi, Meryem oğlu İsa'ya iman eder, sonra da bana iman ederse, kendisi için iki sevap vardır. Kişi, Rabbine karşı gelmekten sakınır ve efendilerine itaat ederse, kendisi için iki sevap vardır.»[13]

Buharî, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.)'in şöyle dediğini söylemiştir:

"Miraca çıkarıldığım gece Musa ile karşılaştım. Zannedersem uzun ile kısa arası bir boyu vardı. Saçları dümdüzdü. Şenue kabilesinin adamlarından biri gibi idi (Yani ayıpsız ve kusursuz bir yapısı vardı). İsa ile de karşılaştım. O, orta boylu ve sarışındı. Hamamdan çıkmış gibi kızarıktı. İbrahim'i de gördüm. Evladından ona en çok benzeyen benim."

Bu hadis, İbrahim ile Musa peygamberlerin kıssalarında da nakledilmişti.

Muhammed b. Kesir, îbn Ömer'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

«İsa (a.s.)'yı, Musa'yı ve İbrahim'i gördüm. İsa kızarık renkli, kıvırcık saçlı ve geniş göğüslü idi. Musa (a.s.) da orta boylu bir adamdı. Hind-lilere benzeyen düzgün suretli bir kimse idi.»[14]

İbrahim b. Münzir, Abdullah b. Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Peygamber (s.a.v.) bir gün insanların arasında iken Mesih Dec-_qp1 hakkında açıklamalarda bulunarak şöyle dedi:

«Şüphesiz Allah kör değildir. Ama bilesiniz ki Mesih Deccal'm sağ gözü kördür. Gözü sanki dışarıda kalmış bir üzüm tanesi gibidir. Ka*be'nin yanında uyumakta iken gece rüyada güzel suretli bir insan gördüm. Adamın saçları omuz aralarına kadar uzanmış idi ve dümdüzdü. Başından su damlıyordu. Ellerini iki adamın omuzlarına koymuş vaziyette Ka'be'yi tavaf ediyordu. Bu kimdir? diye sordum. "Meryem, oğlu Mesih'tir." dediler. Sonra arkasında kıvırcık saçlı, saçları birbirine girmiş bir adam gördüm. Sağ gözü kördü. Gördüğüm insanlar arasında İbn Katan'a en çok benzeyen oydu. Ellerini iki adamın omuzlarına koymuş vaziyette Ka'be'yi tavaf ediyordu. "Bu kimdir?" diye sordum. Dediler ki: "Mesih Deccal'dır."»[15]

Zührî dedi ki: Yukarıdaki hadis-i şerifte geçen İbn Katan, Huzaa kabilesine mensup bir adam olup cahiliyet devrinde helak olmuştur.

Peygamber Efendimiz, her iki Mesih'in de evsafını vermiştir. Yani hem hidayet Mesih'inin hem de delâlet Mesih'inin niteliklerini belirlemiştir ki, hidayet Mesih'i indiğinde mü'minler onu tanısın ve ona iman etsinler, diğeri de indiğinde mü'minler onu tanısın ve ondan sakınsınlar.

Buharî, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.) Efendi-miz'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:

«Meryem oğlu İsa bir adamın hırsızlık yapmakta olduğunu gördü. Ona: "Çaldın mı?" diye sordu. O da: "Hayır,kendisinden başka tanrı olmayan (Allah'a) andolsun ki çalmadım." diye cevap verdi. Bunun üzerine İsa (a.s.) şöyle dedi: "Allah'a iman ettim ve gözlerimi yalanladım.»[16] Bu hadis-i şerif, İsa peygamberin temiz bir karekter ve seciye sahibi olduğunu göstermektedir. Çünkü o, hırsızın yemin edişini, kendi kanaatine tercih etmişti. O hiç kimsenin yalan yere Allah'ın azameti üzerine yemin etmeyeceğine inanmıştı. Kendi gördüklerini nazarı itibara almamış, yemini esas kabul etmişti. Hırsızın mazeretini kabul etmiş, kendi nefsine dönerek şöyle demişti: «Allah'a iman ettim ve gözlerimi, senin yeminin için yalanladım.»

Buharı, İbn Abbas'dan rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir: «"Çıplak, yalın ayak ve sünnetsiz olarak haş-rolunacaksınız." Böyle dedikten sonra şu ayet-i kerimeyi okudu: «İlk yaratmaya nasıl başladıksa onu, yine öyle çevirir (yok eder)iz. Üzerimize söz; biz bunu mutlaka yapacağız.» (el-Enbiyâ, 104.) Halk içinde ilk olarak İbrahim giydirilecektir.Sonra ashabımdan, sağcı ve solculardan bir grup insan sorguya çekilecek, ben de onların ashabım olduklarını söyleyeceğim. Bana denilecek ki: Sen aralarından ayrıldıktan sonra bunlar gerisin geri küfre döndüler! Bunun.üzerine ben salih kul Meryem oğlu İsa (a.s.)'nm dediği gibi diyeceğim: «Ben onların içinde olduğum sürece onları kolladım. Fakat sen beni vefa

ettirince onları gözetleyen (yalnız) sen oldun. Sen her şeyi görensin! Eğer onlara azap edersen, onlar senin kullarındır. (Dilediğini yaparsın;) Eğer onları bağışlarsan, şüphesiz sen daima üstünsün, hikmet sahibisin."»[17] (el-Mâide,H7-H8.)
Buharî, îbn Abbas'ın, şöyle dediğini rivayet eder: Minber üzerinde Ömer'in şöyle dediğini işittim: Ben Rasûlullah (s.a.v.)'ın şöyle buyurduğunu duydum: Hristiy ani arın, Meryem oğlu İsa (a.s.)'yı aşırı derecede övdükleri gibi, siz de beni övmeyin. Ben sadece bir kulum. Şu halde (benim için) Allah'ın kulu ve elçisi deyin.[18]
Buharî, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu söylemiştir: «Beşikte sadece üç kişi konuşmuştur»
İsa (a.s.) zamanında, îsrailoğullarında kendisine Cüreyc denilen bir adam vardı. Namaz kılıyordu. Anası yanana gelip onu çağırdı. O: "Ben anama cevap mı vereyim yoksa namazıma devam mı edeyim?" diye kendi kendine sordu. (Ve neticede anasına cevap vermedi, namazını kılmaya devam etti). Anası da (kızdığı için) şöyle dedi: "Allah'ım, ona fahişelerin yüzünü göstermedikçe onu öldürme." Günün birinde Cüreyc manastırında ibadet halinde iken karşısına bir kadın gelip durdu.
Onunla konuştu ama o, kadına iltifat etmedi. Kadın gidip bir çobanla buluştu. Kendini çobana verdi. Çobanla yaptığı cinsel temas sonucunda bir çocuk doğurdu. Kendisine: "Bu çocuk kimden?" diye soranlara: "Cü-reyc'den." diye cevap verdi. Bunun üzerine halk galeyana gelerek manastıra geldiler ve Cüreyc'in manastırım yıktılar. Onu dışarı çıkarıp türlü küfürlerle sövüp tahkir ettiler. Bunun üzerine Cüreyc de kalkıp abdest aldı, namaz kıldı, dua etti. Sonra çocuğun yanına giderek: "Ey çocuk söyle bakalım, baban kimdir?" diye sordu. Çocuk da: "Babam, falan çobandır!" diye karşılık verdi. Bunun üzerine ahali, Cüreyc'e: "Manastırını altından yaptıralım" dediler. Cüreyc kabul etmedi, sadece kerpiçten yapmalarını kabul etti.
İsrailoğuUarı arasında yaşamakta olan bir kadın, kendi çocuğunu emzirmekte idi. Gösterişli bir süvari, kadının yanından geçti, kadın: "Allah'ım, benim oğlumu da bu süvari gibi yap." diye temennide bulundu. Bunun üzerine çocuğu, emmekte olduğu memeyi bırakarak süvariye taraf baktı ve : "Allah'ım, beni bunun gibi yapma." dedi. Sonra tekrar anasının memesini ağzına alıp emmeye başladı.
Ebu Hüreyre dedi ki: Ben Rasûlullah (s.a.v.)'m kendi parmağını emmekte olduğunu görür gibi oluyordum.
Sonra o kadın, bir cariyeye uğradı ve : "Allah'ım, çocuğumu bunun gibi yapma." dedi. Çocuk tekrar anasının memesini bırakarak: "Allah'ım, beni bu cariye gibi yap." dedi. Anası ise: "Niçin böyle diyorsun?!" diye sorunca, çocuk şu cevabı verdi: "O süvari zorbalardan bir zorbaydı. Bu cariyeye gelince halk, bunun hakkında: "Hırsızlık ve zina yaptı." diyor. Oysa böyle birşey yapmış değildir."
Buharı, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu işittim:
«İnsanlar içinde Meryem'in oğluna en yakın olan benim. Peygamberler, kumaların çocuklarıdırlar. Benimle Meryem'in oğlu arasında peygamber gelmiş değildir.»[19]
Ahmed b, Hanbel, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: «İnsanlar içinde İsa (a.s.)'ya en yakın olan benim. Peygamberler kardeştirler ve kuma çocuklardırlar. Benimle İsa (a.s.) arasında bir peygamber gelmiş değildir.»
Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Peygamber Efendimizin şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Peygamberler, kumalardan doğan kardeşlerdir. Dinleri birdir. Anaları farklıdır. İnsanlar içinde Meryem oğlu İsa'ya en yakın olan benim. Çünkü benimle onun arasında bir peygamber gelmiş değildir. O yeryüzüne inecektir. Onu gördüğünüzde onu tanıyın (ve kabul edin), o orta boylu bir adam olup, rengi kırmızıyla beyaz arasıdır. Saçları dümdüzdür. Üzerine ıslaklık isabet etmemiş olsa dahi yine de başından sular damlar (yani tertemizdir) Elinde değneği vardır. Haçı kıracak, domuzu öldürecek ve cizye tarhedecektir. Milletleri yok edecektir. Öyleki zamanında İslâm'dan başka birşey kalmayacaktır. Cenâb-ı Allah onun zamanında, yalancı Mesih Deccal'ı helak edecektir. Yeryüzüne güvenlik gelecektir. Öyleki arslanla deve, sığırla kaplan, koyunla kurt bir arada yayılacaktır. Küçücük çocuklar, yılanlarla oynayacaktır. Kimse kimseye zarar vermeyecektir. İsa (a.s.) bu halde Cenâb-ı Allah'ın dilediği bir müddetle yeryüzünde kalacak, sonra vefat edecektir. Müslümanlar namazını kılıp defnedeceklerdir.»
Ahmed b. Hanbel'in, Ebu Hüreyre'den yaptığı bir rivayette de aynı ifadeler kullanılmış ve şöyle bir ekleme yapılmıştır: «İsa peygamber halk arasında kırk yıl kalacak, sonra vefat edecek ve Müslümanlar namazını kılacaklardır.»
Hişam b. Urve, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir: "(İsa) yeryüzünde kırk yı bekleyecektir."
İsa peygamberin ahirzamanda yeryüzüne ineceğini, "Melahim" adlı eserde açıkladık. Nitekim bu konuyu Nisa sûresinin şu ayet-i kerimesini İbn Kesir Tefsiri'nde açıklarken de uzun uzadıya izah etmiştik: «An-dolsun, kitap ehlinden hiç kimse yoktur ki, Ölümünden önce ona inanacak olmasın. Kıyamet günü de o (İsa), onların aleyhine şahit olacaktır.» (en-Nisâ, 159.)
Bir başka ayet-i kerimede de şöyle buyuruluyor: «O, kıyametin kopacağını gösterir bir ilimdir.» (ez-Zuhmf, el) Ayrıca İbn Kesir Tefsîri'nde, "Melahim" adlı eserde de açıkladığımız gibi İsa (a.s.), Şam'daki minarenin üzerine inecektir. O esnada sabah namazı kılınmak üzere olacaktır. Müslümanların imamı ona: "Ey Allah'ın Ruhu, beri gel de bize namaz kıldır." diyecektir. O da şu cevabı verecektir: "Hayır, ben kıldıramam. Sizler birbirinize emir kılınmışsınız. Bu da Allah'ın bu ümmete bir ikramıdır."

Bir diğer rivayete göre ise İsa peygamber, Müslümanların imamına şöyle diyecektir: "Namaz kıldırmak sana aittir. Ben senin arkanda namaz kılacağım." Böyle dedikten, sonra İsa peygamberle Müslümanlar, Mesih Deccal'ı aramaya koyulacak ve Lüd kapısının yanında onu yakalayacaklardır. İsa peygamber mübarek eliyle onu öldürecektir.
Önce de anlattığımız gibi o, Şam'daki Emevi camisinin beyaz taştan yapılma minaresini inşa ederken çok kuvvetli ümit sahibi bir kimseydi. Yakılıp yıkıldığı zaman o minareyi Hristiyanların mallarıyla inşa etmiş, çevresini imar etmişti. İşte İsa peygamber oraya inecek, domuzu öldürecek, haçı kıracak ve. insanlardan sadece Müslüman olmalarını isteyecek, diğer dinleri kabul etmeyecektir. Ravha yolundan çıkıp gelecek, hac ya da umre ibadetini veya her iki ibadeti eda edecek, insanlar arasında kırk sene müddetle kalacak, sonra vefat edecektir. Rivayete göre Peygamber Efendimiz'in hücresine, ya da arkadaşları Ebu Bekir'le Ömer'in bulundukları yere defnedilecektir.
İbn Asakir'in, Aişe (r.a.)'den nıerfu olarak kendi kitabında İsa peygamberin hayat hikayesini anlatırken son kısımda şöyle demiştir: Isa peygamber, Rasûlullah (s.a.v.) ile Ebu Bekir ve Ömer'in medfun oldukları peygamber hücresine defnedilecektir."
Ancak bu hadisin senedi sahih değildir.
Ebu İsa et-Tirmizî, Muhammed b. Yusuf b. Abdullah b. Selam'dan rivayet ederek dedi ki: Tevrat'da şöyle yazılıdır: Muhammed (s.a.v.) ile İsa (a.s.) bir araya defnedilecektir.
Ebu Mevdud dedi ki; Rasûlullah (s.a.v.)'m kabr-i şerifinin yanında bir mezar yeri daha vardır.
Buharî, bu hadisin sahih olmadığını ve böyle bir hadise uyamıyaca-ğını söylemiştir.
Buharî, Selman'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: İsa peygamberle Muhanr.:: sd (s.a.v.) arasında 600 senelik bir fetret devri geçmiştir. Ka-tade'ye göre fetret devri 560 senedir. 540 sene olduğunu söyleyenler de vardır. Dahhak'a göre 430 küsur senedir. Meşhur kavle göre 600 senedir. 620 kameri sene olduğunu söyleyenler de olmuştur ki bu, 600 şemsî seneye tekabül eder. Doğrusunu Allah bilir,
"Sahih" adlı eserinde İbn Hibban, Ebu Derda'dan rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Cenâb-ı Allah, Davud'u vefat ettirip ashabı arasından aldı. Da-vud'dan sonra ashabı ne fitneye düştü, ne de dinlerini değiştirdiler. Mesih'in ashabı da (kendisinden) 200 sene sonra dahi yolunda ve hidayetinde kaldılar.»
Her ne kadar İbn Hibban sahih olduğunu söylemişse de bu gerçekten garip bir hadistir.
îbn Cerir'in, Muhammed b. îshak'tan naklettiğine göre İsa peygamber, göğe yükseltilmeden önce Havarilerine; insanları bir ve ortaksız olan Allah'a kulluk etmeye çağırmalarım vasiyyet etmişti. Onlardan her birini bir ülkeye, Şam'a, doğu ve batı beldelerine tayin etmişti. Anlatıldığına göre Havarilerinden her biri, İsa peygamber tarafından tayin edildiği ülkenin insanlarının dili ile konuşmaya başlamıştır.
Nakledildiğine göre İncil'i, İsa peygamberden Luka, Matta, Markos ve Yuhanna adındaki dört zat aktarmıştır. Bu kişilerin aktardığı dört İncil arasında çok farklılıklar, fazlalıklar ya da noksanlıklar vardır. Bu dört zattan Matta ile Yuhanna vefatından sonra İsa peygambere tâbi olmuşlardır. Markos ile Luka ise, İsa peygamberin ashabındandırlar.
"Er-Reddu âla'n-Nasara'ı" adlı kitabında şeyh Şihabüddin el-Karafî; İsa peygamberin çarmıha gerildiğini kabul eden ve Yahudilerin bu konudaki iddialarına teslim olan Hristiyanlarm görüşlerini reddetmek için şöyle bir şiir inşat etmiştir. Çünkü Hristiyanlar, İsa peygamberin Allah'ın oğlu olduğunu iddia etmişlerdir. Halbuki Cenâb-ı Allah onların bu iddialarından münezzeh ve yücedir:
"Hayret ediyorum, Hristiyanlar arasında İsa peygambere, Allah'ın oğlu olduğunu söylediler. Onu, Yahudilere teslim ettiler ve sonra da, Onu astıktan sonra çarmıha gerdiler, dediler, Eğer dedikleri sahih ve doğru ise, Hani nerede onun babası? Oğlunu düşmanlara rehin bıraktığında, Asmalarına razı mı oldu, yoksa kızdı mı? Eğer eziyetlerine razı olduysa, Haklıdırlar. Çünkü Allah'ın emrine uydular. Eğer eziyetlerine kızmış ise, . Allah'ı bırakın da onu asanlara tapın. Çünkü onlar Allah'ı mağlup ettiler!"
Mesih İsa peygambere Şam ahalisinden Dayna adındaki bir adam iman etmiş ve onu tasdik etmişti. O, Yahudi Pols'un korkusundan dolayı Şam'ın doğu kapısına yakın "Haçlı Kilise" civarındaki bir mağarada gizleniyordu. Dayna korkuyordu çünkü Pols, zalim ve gaddar bir kimse olup İsa peygambere ve onun dinine karşı kızgınlığı vardı. İsa'ya iman ettiği zaman kardeşi oğlunun başını ustura ile tıraş ettirip şehirde dolaştırarak teşhir etmişti. Sonra da onu taşlayarak öldürmüştü. Allah, onun kardeşi oğluna rahmet etsin.
İsa peygamberin Şam'a gelmekte olduğunu duyunca Pols, katırlarını hazırlayıp İsa'yı Öldürmek üzere yola çıktı. Kevkeba denen yerde onunla karşılaştı. İsa ve arkadaşlarının üzerine hücum edeceği esnada bir melek gelip kanadıyla yüzüne vurdu ve gözünü kör etti. Bu halle karşılaşınca İsa'yı tasdik etmek ve ona iman getirmek istedi. İsa (a.s.)'nın huzuruna çıkıp, yaptıklarından ötürü özür diledi ve ona iman etti. İsa da imanım kabul etti. Gözünün eski haline gelmesi ve yeniden dünyayı görmesi için İsa peygamberden gözüne el sürmesini diledi. İsa da ona şöyle dedi: Senin memleketin olan Şam'a git, doğu tarafındaki uzun bir sokağın ucunda yaşayan Dayna adındaki zatın yanına var, o sana dua edecektir.
Tekrar Şam'a dönüp Dayna'nın yanına gitti. Dayna ona dua etti, gözü eski haline geldi. Pols'un, İsa peygambere olan imanı daha da sağ-lamlaştı. İsa'nın, Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna inandı. Onun için bir
kilise yaptırdı. Bu, Şam'daki meşhur Pols Kilisesi'dir. Sahabeler tarafından Şam'ın fethedilişi zamanına kadar bu İçilişe mamur vaziyette idi. [20]

Fasıl

Göğe yükseltilmesinden sonra İsa peygamberin ashabı arasında İbn Abbas ile diğer selef imamlarının da söyledikleri gibi ihtilaflar zuhur etmiştir. Nitekim biz bu ihtilaflardan şu ayet-i kerimenin tefsirini yaparken bahsetmiştik:
«Biz de inananları, düşmanlarına karşı destekledik, onlar üstün geldiler.» (cs-Safr, 14.)
İbn Abbas ile diğerlerinin nakillerine göre göğe yükseltilmesinden sonra İsa'nın ashabı şu görüşleri ileri sürerek ihtilafa düştüler: Onlardan bazısı: "Aramızda Al lalı'in kulu ve elçisi vardı, fakat göğe yükseltildi." dediler. Bazısı da onun Allah olduğunu söylediler. Diğer bazıları da Allah'ın oğlu olduğunu söylediler. Oysaki birinci görüş, gerçek olan görüştü. Son iki görüş ise, büyük bir küfürden başka bir şey değildi. Nitekim Cenâb-ı Allah buyurmuş İd: «Kendi aralarından hizipler (çeşitli görüşteki insan toplulukları), ayrılığa düştüler. Artık büyük bir günü görmekten ötürü vay kafirlerin haline!» (Meryem, 37.)
Bunlar, İndilerinde, dört rivayete göre fazlalık, noksanlık, tahrif ve tebdile uğramış vaziyette nakledilmesi hususunda da görüş ayrılığına düşmüşlerdi.
İsa peygamberin göğe yükseltilmesinden 300 sene sonra büyük bir olay meydana geldi. Dört patrikle papazların, rahiplerin, keşişlerin tamamı zapta gelmeyecek çeşitli iddialar ortaya atarak ihtilafa düştüler. Kostaıitiniyye şehrinin kurucusu Kral Kostantin'in hakemliğine müracaat ettiler. Kralm kurduğu konsül, neticede bu görüşleri bir araya getirerek tek görüş üzerinde ittifak etti. Bu konsüle katılanlara ve bunlara uyanlara Melikiye adı verildi. Bunlara uymayanlar din dışı ilan edildiler. İsa peygamberin, Allah'ın kullarından biri ve elçilerinden bir elçi olduğuna inanan Abdullah b. Eryos'a tâbi olan firka, hak üzerinde kaldı. Çöllerde ve badİyelerde yaşayarak kiliseler, manastırlar inşa ettiler. Az bir geçimle kanaat ettiler. Kralların şanına yaraşır büyük ve muazzam kiliseleri inşa eden gruplarla bir arada yaşamadılar. Yunanlıların kurdukları binalara yöneldiler. Bunların mihraplarını doğuya çevirdiler. Daha önce bu mihraplar kuzeye bakıyordu. [21]

Beytü'l-Lahm İle Kamame Kilisesi'nin Yapılışı

Kral Kostantin, İsa peygamberin doğduğu yerde Beytü'l-Lahm'i inşa etti. Anası Ümmü Heylane'de Kamame Kilisesini inşa etti. Kamame Kilisesi, Yahudilerin, İsa diye öldürüp astıkları kişinin mezarının yanmda inşa edilmiştir.
Hristiyan ve Yahudilerin bütün mezhepleri küfre gittiler. Kanun ve hükümler va'z ettiler. Bu kanun ve hükümlerin bir kısmı, Ahd-i Atîk dediğimiz Tevrat'a muhalifti. Tevrat'ın nassı ile haram kılman bazı şeyleri helal saydılar. Örneğin, domuzu helal saydılar. Doğuya yönelip ibadet ettiler. Halbuki İsa peygamber, Mescid-i Aksa'nın yanındaki kayalıktan başka bir yere yönelerek ibadet etmiş değildi. Musa'dan sonra gelen bütün peygamberler de o kayalığa yönelerek ibadet etmişlerdi. Hatemü'l-Enbiya Muhammed (s.a.v.) dahi Medine'ye hicret edişinden onaltı ya da on yedi ay süre ile o kayalığa yönelerek namaz kılıp ibadet etmiştir. Sonra, İbrahim Halil peygamberin inşa ettiği Ka'be'ye yönelerek namaz kılmaya başladı.
Hristiyanlar, kiliseleri resimlerle doldurmaya başladılar. Halbuki daha önce kiliseler resimli değildi. Emanet diye adlandırdıkları, çocuklarıyla kadınlarının ve erkeklerinin muhafaza ettiği bir akideyi icad ettiler. Halbuki bu küfrün ve hıyanetin en büyüğü idi. İkinci konsülün tabileri olan Nasturilerle Melikiler; üçüncü konsülün tabileri olan Yakubiler bu akideye inanırlar, ama izahatı hususunda farklı görüşler beyan ederler. İfade bozuklukları ve küfür çokluğu, sahibini alevli ateşe sürükleyen helak zehri taşımasına rağmen bu akideyi sizlere nakledeceğim. Şunu da bilmek gerekir İd, küfür akidesini başkasına anlatan kişi kafir olmaz. Onların akideleri, şu ifadelerle Özetlenebilir:
«Onun bir ve tek olduğuna, her şeyi kudret kabzasında tuttuğuna, göklerle yeri, görünen ve görünmeyen her şeyi yarattığına iman ederiz. Çağlar öncesinde babadan doğan Allah'ın tek oğlu Yesu' Mesihe tek Rab olarak iman ederiz. O nurdan bir nur, hak tanrıdan gelen bir hak tanrıdır. Doğmuştur, ama yaratılmamıştır. Babaya cevher bakımından eşittir. Cevher, her şeyi var eden ve ayakta tutan şeydir. Beşeriyyeti kurtarmak için gökten inmiştir. Rûhu'l- Kudüs 'ten ve iffetli, bakire Meryem'den meydana gelip cesedi oluşmuştur. Malatis en-Naptî zamanında Öldürülüp çarmıha gerilmiş, acı ve elem duymuştur. Mezara defnedildikten üç gün sonra ayağa kalkmıştır. Göğe yükselerek babanın sağ yanında oturmuştur. Ölülerle dirilerin tedbirini yürütmek için yine cesedi ile gelecektir. Onun mülküne zeval yoktur. Rûhu'l-Kudüs ki, dirilten Rabdir. Baba ile birlikte babadan fişkırıp doğmuştur. Oğluna secde edilir. Peygamberler arasında şereflidir.Onun için kutsal ve toplayıcı tek kilise vardır. Günahların bağışlanması için tek bir vaftiz yeri oldugunu itiraf ederim. O, kıyamete kadar ve ölülerin dirileceği zamana kadar hayatta olacaktır. Zaman boyunca hayatını sürdürecektir Amin » imam Ebü'1-Fida İsmail b. Kesir'in "Kısasu 1-Enbiya" adlı kitabı burada nihayete ermiştir. Bize bahşettiği nimetlerden dolayı Allah'a hamd olsun. [22]

Geçmişle İlgili Haberler

Bu bölümde, israiloğullanyla diğer milletlerin fetret zamanına kadar olan haberlerinden bahsedilecektir. Bununla beraber cahiliye dönemi Arapları arasında meydana gelen harplerden bahsedilmeyecektir. Bu konuyu bu bölümden sonra inşaallah ele alacağız. Yüce Allah Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:
«Ey Muhammed! Geçmiş olayları sana böyle anlatırız. Katımızdan sana da bir kitap verdik.» (Tâ-Hâ, 99.)

«Ey Muhammed! Biz bu Kur'ân'ı vahyederek, sana en güzel kıssaları anlatıyoruz.. Oysa daha önce sen bunlardan habersizdin.»(Yûsuf, 3.) [23]

Zülkarneyn'in Haberi

Yüce Allah buyurdu ki:
«Ey Muhammed! Sana Zülkarneyn'i sorarlar. «Onu size anlatacağım.» de.
Doğrusu biz onu yeryüzüne yerleştirmiş ve her şeyin yolunu ona Öğretmiştik. O da bir yol tuttu. Sonunda Güneş'in battığı yere ulaşınca onu, kara balçıklı bir suda batıyor gördü. Orada bir millete rastladı. «Ey Zülkarneyn! Onlara azab da edebilirsin, iyi muamele de de bulunabilirsin.» dedik.
«Haksızlık yapana azab edeceğiz, sonra Rabbine döndürülür, onu görülmemiş bir azaba uğratır; ama inanıp yararlı iş işleyene, mükâfat olarak güzel şeyler vardır, ona buyruğumuzdan kolay olanı söyleriz.» dedi.
Sonra yine bir yol tuttu. Sonunda güneşin doğduğu yere ulaşınca, güneşi, kendilerine elbise, bina gibi şeylerle örtmediğimiz bir millet üzerine doğuyor buldu. İşte bunun gibi, onun yaptıklarının tamamını baştan başa biliyorduk. Sonra yine bir yol tuttu. Sonunda, iki dağın arasına varınca, orada nerdeyse hiç laf anlamayan bir millete rastladı.
Dediler ki: Ey Zülkarneyn! Doğrusu Ye'cûc ve Me'cûc bu ülkede bozgunculuk yapıyorlar. Bizimle onların arasına bir sed yapman için sana bir vergi verelim mi?
«Rabbimin bana verdikleri sizinkinden daha iyidir. Bana gücünüzle yardım edin de sizinle onların arasına sağlam bir sed yapayım. Bana demir kütleleri getirin.» dedi. Demirler akkor haline gelince, «Bana erimiş bakır getirin de üzerine dökeyim.» dedi. Artık Ye'cûc ve Me'cûc, onu ne aşabildiler ve ne de delip geçebildiler.
Zülkarneyn: «İşte bu, Rabbimin bir rahmetidir. Rabbimin tayin ettiği zaman gelince onu yerle bir eder. Rabbimin verdiği söz gerçektir.»
dedi. (el-Kchf, 83-98.)
Cenâb-ı Allah, Kur'ân-ı Kerim'de sözü edilen Zülkarneyn1 den bahsediyor ve onun adaletli olduğunu ifade buyurarak övüyor. Onun doğulara ve batılara ulaşıp bir çok ülkelere sahip olduğunu, ülkelerde yaşayan halkı mağlub edip hükmü altına aldığını, onlara karşı tam bir adaletle hükmettiğini, muzaffer ve adaletli bir otorite uyguladığını beyan ediyor. Doğrusu şu ki o, adil hükümdarlardan birisidir. Peygamber veya rasûl olduğunu söyleyenler de vardır. Meleklerden biri olduğunu söyleyenler de vardır. Meleklerden biri olduğunu söyleyenlerin sözü çok gariptir. Güya mü'minlerin emiri Hattab oğlu Ömer, bir adamın bir başkasına, "Ey Zülkarneyn!" diye seslendiğini duyunca ona şöyle demiş: «Peygamberlerin adlarıyla adlandığınız yetmedi de meleklerin adlarıyla mı adlanıyorsunuz? » Bunu, Süheylî nakletmiştir.
Vekî, israil ve Cabir kanalı ile Abdullah b. Ömer'in: «Zülkarneyn peygamberdi.» dediğini rivayet etmiştir.
Hafiz İbn Asakir, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Bilemiyorum, Tûbba (Yemen hükümdarı) lanetli miydi değil miydi? Bilemiyorum, hadler, kendilerine tatbik edilen kimselerin günahları için keffaret midir değil midir? Bilemiyorum, Zülkarneyn peygamber miydi, değil miydi?»
Bu da garip ve tuhaf bir rivayettir.
İshak b. Bişr, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir:
"Zülkarneyn salih bir hükümdardı. Allah, onun amelinden razı oldu ve onu kitabında Övdü. O, ilahi nusret ve yardıma mazhar olmuştu. Hızır da onun veziri idi."
Anlatıldığına göre Hızır (a.s.) onun ordusunun öncü kuvvetlerinin başındaydı. Hızır (a.s.), hükümdarlara vezirlerin yaptıkları gibi Zülkarneyn'e müşavirlik yapıyordu.
Ezrakı ve diğerlerinin anlattıklarına göre Zülkarneyn, İbrahim Halil peygamber vasıtasıyla Hanif dinine girmiş, İbrahim Halil ve İsmail peygamberlerle birlikte Ka'be-i Mükerreme'yi tavaf etmiştir.
Ubeyd b. Umeyr, oğlu Abdullah ve diğerlerinden rivayet olunduğuna göre Zülkarneyn, yaya olarak hacca gitmiş, İbrahim peygamber, hacca gelmekte olduğunu duyunca onu karşılamış, onun için dua etmiş ve ikramda bulunmuştu. Yüce Allah, bulutları Zülkarneyn'in emrine vermiş, o da bulutları dilediği yere sevkedermiş. Doğrusunu Allah bilir.
Zülkarneyn'e bu adın verilmesinin sebebi hususunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir rivayete göre onun başında, boynuza benzer iki çıkıntı bulunduğundan (iki boynuzlu anlamına gelen) Zülkarneyn adı verilmiştir. Vehb b. Mühebbih: "Zülkarneyn'in başında tunçtan iki boynuz vardı." demiştir ki, bu zayıf bir görüştür. Ehl-i Ki-tâp'tan bazıları demişler ki: «Farshlarla Bizanslıların hükümdarı olduğu için ona Zülkarneyn adi verildi»
Başka bir rivayette belirtildiğine göre Zülkarneyn, güneşin doğuda ve batıdaki boynuzlarına ulaştığı için bu adı almıştır. O, doğu ile batı arasındaki her yere hakim olmuştur. Bu sebeple Zülkarneyn adım almıştır. Bu, Zührî'nin görüşüdür. Hasan Basrí dedi ki :"Zülkarneyn'in iki saç örgüsü vardı. Bunları boynuna dolardı. Bu sebeple ona
Zülkarneyn adı verildi."
İshak b. Bişr, Ömer b. Şuayb'den rivayet etti ki, dedesi şöyle demiştir: Zülkarneyn, zorba bir hükümdarı Allah'a imana davet etti. Hükümdar, onun boynuzlarından birini kırıp parçaladı. Zülkarneyn, yine onu imana davet etti. Hükümdar, ikinci boynuzunu

da kırıp parçaladı. Bu yüzden Zülkarneyn'e (iki boynuzlu anlamına gelen) Zülkarneyn adı verildi,
Sevrî, Ebu Tüfeyl'den rivayet etti ki, kendisine Zülkarneyn hakkında soru sorulan Hz. Ali şöyle demiştir: «Zülkarneyn insanları Allah yolunda Öğütlendiren bir kuldu. Kavmini, Allah'a imana davet etti. Onun boynuzuna vurdular. O da öldü. Allah, onu yine diriltti. Kavmini yine Allah'a imana davet etti. Bu defa diğer boynuzuna vurdular. Bu sebeple ona (iki boynuzlu anlamına gelen) Zülkarneyn adını verdiler.» Ebu Tüfeyl'den gelen başka bir rivayette anlatıldığına göre Hz. Ali, Zülkarneyn hakkında şöyle demiştir: "O ne peyamber, ne rasûl, ne de . melekti. O sadece salih bir kuldu."
Zülkarneyn'in asıl adı hususunda ihtilaf edilmiştir. Zübeyr b. Bekkâr, İbn Abbas'm şöyle dediğim rivayet etmiştir^ "Zülkarneyn'in asıl adı Abdullah b. Dalıhâk b. Maad'dı." Başkaları ise onun adının şöyle olduğunu söylemişlerdir: Mus'ab b Abdullah b. Kannan b. Mansur b. AbdiHah b. Ezd b. Âvn b. Nebt b. Malik b. Zeyd b. Kehlan b. Sebe b. Kahtan.Bir hadis anlatıldığına göre Zülkarneyn, Himyerlilerdendir. Anası Rumîdir. Akıllı bir kimse olduğu için kendisine feylesofun oğlu denilmiştir.
Himyerlüerden biri, Zülkarneyn'in kendi atalarından biri olmasından dolayı övünerek bu hususta şöyle bir şiir söylemiştir:
"Zülkarneyn benim atamdı, Müslümandı.
Diğer hükümdarların kendisine itaat edip etrafında toplandıkları bir hükümdardı.
Hükmü,.doğulara ve batılara ulaştı. Hikmet sahibi bir mürşitten yönetimin sebeplerini elde etmek için dolaşıyordu.
Batma esnasında güneşin balçıklı bir suya ve siyah bir çamura batmakta olduğunu gördü.Ondan sonra Belkıs vardır ki, o benim halamdı.Hüdhüd ona gidinceye kadar onların kraliçesiydi."
Süheylî, Zülkarneyn'in asıl adının, Merzuban b. Merzübe olduğunu söylemiştir. îbn Hişam der ki: Zülkarneyn'in asıl adı, Sa'b b. Zi Müraid idi. O, Yemen tübbalannın (hükümdarlarının) ilki idi. Seb' kuyusu hususunda İbrahim'in lehine hüküm veren odur. Denildi ki: Zülkarneyn'in asıl adı, Feridun b. Esfiyan'dır. O, Dahhak'ı Öldürmüştü.
Kuss b. Saide, hitabesinde şöyle demişti:
"Ey İyad b. Sa'b Zülkarneyn topluluğu! Bilesiniz ki Sa'b Zülkarneyn, doğularla batıların hükümdarıdır. Cinlerle insanlar hükmü altına almıştır. 2000 sene yaşamıştır. Sonra Ömrü onun için bir göz açıp kapama süresi kadar az gelmiştir.İbn Hişam, A'şâ'ya şöyle demiştir:
"Sa'b Zülkarneyn, Cenv mıntıkasında koku saçan bir mezarda uzun süre kaldı. Orada mukim oldu."
Dare Kutni ile İbn Makula'dan rivayet olunduğuna göre Zülkarneyn'in asıl adı Hünnüs'dür. Herevis b. Kayton b. Rumi b. Lant b. Keşluhîn b. Yunan b. Yafes b. Nuh olduğu da söylenir. Doğrusunu Allah bilir.
îshak b. Bişr, Said b. Beşir kanalı ile Katade'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: İskender, Zülkarneyn'in kendisidir. Babası Kayserlerin ilkidir. O, Nuh peygamberin oğlu Şam'ın evladmdandır.
İkinci Zülkarneyn'e gelince onun adı şöyledir: İskender b. Filips b. Musaryem b. Hürmüs b. Mayton b. Rumi b. Lanti b. Yunan b. Yafes b. Yöne b. şerhon b.Rome b. Şerat b. Tofil b. Romi b. Asfer b. Yakz b. İs b. İshak b. İbrahim el-Halil el-Makedoni el-Yonani el-Mısri. Bu zat, iskenderiye şehrinin kurucusudur. Rumlar, onun zamanım esas alarak tarih koymuşlardır. Bu zat, ilk İskender'den çok uzun zaman sonra doğmuştur. Yani milattan önce 300, yılda doğmuştur. Filozof Artatalis (Aristotales?) onun veziridir. Bu İskender, Dara b. Dara'yı öldürmüş, Fars hükümdarlarım hakimiyeti altına almış ve diyarlarına sahip olmuştur. Bu hususa dikkat çektik. Çünkü insanların çoğu, bu ikisinin aynı adam olduğunu zannetmektedirler. Ve Kur'ân'da kendisinden bahsedilen İskender'in, kendisine Artatalis'in vezirlik yaptığı İskender olduğunu söylemektedirler. Bu sebeple büyük bir hataya ve fesada düşmektedirler. Oysa ilk İskender, inanmış ve salih bir kul olup adaletli
büyük İslâm tarihi bir hükümdardı. Veziri de Hızır (a.s.)'dı. O, peygamberdi. Nitekim bunu daha Önceleri de ifade etmiştik.
İkinci İskender'e gelince o müşrikti. Veziri de bir filozoftu. İkisinin zamanı arasında 2000 seneden fazla bir süre vardır. İkisi arasında hiç bir benzerlik ve seviye birliği yoktur. Ancak işlerin iç yüzünü bilmeyen bazı geri zekalılar bunların ikisinin aynı şahıs olduğunu söylerler. Kur'ân'da: «Ey Muhammed! Sana Zülkarneyn'i sorarlar.» denilmesinin sebebi şudur: Kureyşliler, Rasûlullah (s.a.v.)'m bilgisini ölçmek ve onu imtihan etmek için Yahudilerden bir şey sordular. Yahudiler de Kureyşlilere şu aklı verdiler: Ona yeryüzünü baştan sona dolaşan adamın kim olduğunu ve memleketlerinden çıkan ama nerede oldukları ve ne yaptıklara bilinmeyen gençlerin kimler olduklarım sorun.
Bunun üzerine Cenab-ı Allah, Ashab-ı Kehfin ve Zülkarneyn'in kıssasını bildiren ayetleri inzal buyurdu. Bu sebeple rasûlüne şu buyruğu verdi:
«Onu size anlatacağım.» de. Yani onun haberini ve durumunu size açıklayıcı ve tatmin edici, aynı zamanda faydalı olacak şekilde anlatacağım. Bununla ilgili olarak da yüce Allah şöyle buyurdu:
«Doğrusu biz onu yeryüzüne yerleştirmiş ve her şeyin yolunu ona öğretmiştik.» Yani Zülkarneyn'in ülkelerdeki hakimiyet sınırlarını genişlettik. Çabalamakta olduğu büyük amaçlara ve önemli işlere ulaşabilmesi, istediğini elde edebilmesi lyln kendisine yardımcı olacak hakimiyet aletlerini ve vasıtalarım verdik.
Kuteybe, Ebu Avane tariki ile Habib b. Hammad'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ben, Ebu Talib oğlu Ali'nin yanındaydım. Adamın birisi ona Zülkarneyn'i, onun doğulara ve batılara nasıl ulaştığını sordu. Hz. Ali de ona şu cevabı verdi: "Bulutlar, onun emrine verildi. Sebepler, onuh için uzatıldı. Aydınlık, onun için yayıldı. İstersen sana daha fazlasını da söyliyeyim."
Soruyu soran adam sustu, Hz. Ali de sustu.
Ebu îshak es-Sebîi, Arar b. Abdullah el-Vâdî kanalı ile Muaviye'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Yeryüzüne dört kişi

hakim oldu. Bunların adları şöyledir: Davud Peygamberin oğlu Süleyman (a.s.), Zülkarneyn, Hulvanh (Hilvan?) bir adam v başka birisi. Ona, «Hızır da yeryüzüne sahip olanlardan mıdır? diye sorulduğunda "Hayır" diye cevap verdi.
Zübeyr b. Bekkar, İbrahim b. Münzir kanalı ile Süfyan-ı Sevrî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:
"Bana ulaşan habere göre yeryüzünün tamamına dört kişi sahip olmuştur: Bunların ikisi mü'min, ikisi de kafirdi. Mü'mir olanlar Süleyman Peygamber ile Zülkarneyn'di. Kafir olanlarsa Nemrud ile Buhtü'n-Nasr'dı."
İshak b. Bişr, Hasan-ı Basrî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:
« Zülkarneyn, Nemrut'tan sonra hüküm sürmüş bir hükümdardır. O Müslüman ve salih bir adamdı. Doğuya ve batıya gitti Allah onun ecelini uzattı, ona yardım etti. Nihayet o da beldeleri hükmü altına aldı. Mallara sahip oldu. Şehirleri feth etti adamlar öldürdü. Beldelerde ve kalelerde dolaştı. Yoluna devam etti, nihayet doğuya ve batıya gitti. Cenâb-ı Allah'ın şu ayeti de bunu ifade ediyor:
«Ey Muhammedi Sana Zülkarneyn'i sorarlar. «Onu size anlatacağım.» de. Doğrusu biz onu yeryüzüne yerleştirmiş ve her şeyir yolunu ona Öğretmiştik.» Yani menzillerin sebeplerini taleb etmesi hususunda ona bilgi vermiştik.
İshak ve Mukatil dediler ki: Zülkarneyn şehirleri fethediyor, hazineleri topluyordu. Dinine ve kendisine uyan kimselere birşey yaptığı yoktu. Ama uymayanları Öldürüyordu. «Ve her şeyin yolunu ona öğretmiştik.» Ona ilim vermiştik. Yeryüzünün işaretlerim, duraklarını, menzillerini, izlerini ve eserini ona Öğretip, göstermiştik. Abdurrahman b. Zeyd b. Eşlem, yukardaki ayet-i kerimenin, «Ona lisanları öğretmiştik.» anlamına geldiğini söylemiştir. Zülkarneyn hangi milletle savaşırsa, onlara mutlaka kendi lisanlanyla hitab ederdi. Sahih olan rivayete göre o, kendi'hakimiyet amaçlarına ulaşabilme hususunda lazım olacak bütün imkanlara sahip olmuştu. O her beldede ve ülkede diğer ülkelerin ve beldelerin ahalisine yetecek, kendisine de yardım edecek miktarda yiyecek ve azıklarla emtiayı alıyordu.
Ehl-i Kitap'tan bazılarının anlattıklarına göre Zülkarneyn, 1600 sene müddetle yeryüzünü dolaşmış ve yeryüzü halkını bir ve ortaksız olan Allah'a imana davet etmiştir. Bütün bu süreler üzerinde ihtilaf vardır, doğrusunu Allah bilir.
«Ve herşeyin yolunu ona öğretmiştik.» ayet-i kelimesiyle ilgili olarak Beyhakî ve İbn Asakir çok uzun bir hadis rivayet etmişlerdir ki bu gerçekten münkerdir. Bu hadisin senedinde Muhammed b. Yunus el-Kedimî'nin adı geçmektedir ki o, töhmetli bir ravidir. Bu yüzden sözü edilen hadisi burada yazmadık. Çünkü o, bizim nazarımızda sahih değildir.
«O da bir yol tuttu. Sonunda güneşin battığı yere ulaşınca...» ayetiy-le ilgili olarak deriz ki: Zülkarneyn öyle bir yere vardı ki, artık herhangi bir kimsenin orayı aşması mümkün değildi. Oraya varınca Atlas Okyanusunun kıyısında durdu. Orada Halida adaları vardı ki, boylamların başlangıcıdır. Astronomi âlimlerinin bu hususta İM kavli vardır. Önceki sayfalarda da anlattığımız gibi o, bu denizin kıyısında durdu. Kendi müşahedesine göre o güneşin batarken, «Kara balçıklı bir suda battığını gördü.» yani kendi görüşüne göre Güneş'in denize battığını gördü. Çünkü kıyıda duran bir kimse, battığı esnada Güneş'in denize veya
kıyısına battığım, doğarken de güneşin denizden doğduğunu ve batarken yine denize battığını görür. Bu yüzden ayette «Batıyor gördü.» dedi. Aksi takdirde, «Bir de baktı ki güneş, kara balçıklı bir suda batıyor.» derdi Ama böyle bir ifade kullanılmamıştır.
İmam Ahmed b. Hanbel, Yezid b. Harun kanalı ile Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Battığı esnada Rasûlullah (s.a.v.), güneşe baktı ve şöyle buyurdu: «Allah'ın kızgın ateşine battı. Eğer Allah'ın emri ile bu güneş engellenmeseydi, yeryüzündeki herşeyi yakardı.»
Bu hadiste gariplik vardır. Rivayet zincirinde mübhem, belirsiz bir adam vardır. Böyle birisinin merfu bir hadis rivayet etmesinde şüphe vardır. Bazı kıssacıların iddialarına göre Zülkarneyn, güneşin battığı yerden ötelere gitmiş ve ordularıyla uzun mesafeli karanlıklar içinde gitmiştir. Böyle diyenler, gerçekten sonra hataya saplanmışlar, akıl ve nakle muhalif şeyler söylemişlerdir. [24]

Zülkarneynin Hayat Pınarını Araması

İbn Asakir'in anlattığına göre Zülkarneyn'in, Renakil adlı bir melek arkadaşı varmış. Zülkarneyn ona yeryüzünde hayat pınarı diye bir pınarın bulunup bulunmadığını sormuş, b da, şöyle ve şöyle bir yerde hayat pınarı denen bir pınarın bulunduğunu ona anlatmış. Bunun üzerine Zülkarneyn orayı aramaya çıkmış. Hızır (a.s.) da onun önü sıra yürüyorken, karanlık bir yerdeki vadide o pınarı bulmuş, onun suyundan içmiş, ancak Zülkarneyn orayı bulamamış.
Yine İbn Asakir'in anlattığına göre Zülkarneyn oradaki bir köşkte meleklerden biriyle görüşmüş, melek ona bir taş vermiş. Zülkarneyn, ordusunun yanına döndüğü zaman âlimler o taşı kendisinden istemişler, taşı bir terazinin kefesine koymuşlar, karşı kefeye de onun gibi 1000 taş koymuşlar, ancak böylelikle dengeyi sağlamışlar. Sonra Hızır (a.s.), o taşı Zülkarneyn1 den isteyerek terazinin kefesine koymuş, karşı kefeye de aym irilikte bir taş koymuş, üzerine de bir avuç toprak koyunca topraklı taş, meleğin vermiş olduğu taştan ağır gelmiş ve Hızn* (a.s.) şöyle demiş: «İşte ademoğlu da böyledir. Bir avuç toprak onu Örtmedikçe karnı doymaz.» Böyle dediği için âlimler, ona saygı ve ikramda bulunarak secde etmişlerdi. Doğrusunu Allah bilir.
Sonra İbn Asakir der ki; Cenâb-ı Allah, Zülkarneynİ o mıntıkadaki ahali için hakem tayin etmiş ve şöyle buyurmuştur:
«Ey Zülkarneyn! Onlara azab da edebilirsin, iyi muamelede de bulunabilirsin.» dedik.

«Haksızlık yapana azab edeceğiz, sonra Rabbine döndürülür, onu görülmemiş bir azaba uğratır.» (ei-Kehf, 86-87.) Yani hem dünya azabına hem de ahiret azabına uğrar. Önce dünya azabına uğrayacağı, ayet-i kerimede ifade edilmiştir. Çünkü dünya azabı, kafiri küfürden ve kötülükten daha çok men edicidir.
«Ama inanıp yararlı iş işleyene, mükâfat olarak güzel şeyler vardır. Ona buyruğumuzdan kolay olanı söyleriz.»
Burada Cenâb-ı Allah, en önemli olan ahiret sevabını önce söylemiştir. İhsan dediğimiz güzel şeyleri de ahiret sevabına atfetmiştir. İhsandan kasıt; adalet, ilim ve imandır.
Sonra Cenâb-ı Allah buyurdu ki:
«Sonra yine bir yol tuttu.» Zülkarneyn, batıdan doğuya dönüş için yeniden yola koyuldu. Anlatıldığına göre o, batıdan doğuya dönüşünde on iki senelik bir yol yürümüştür.
«Sonunda Güneş'in doğduğu yere ulaşınca, güneşi, kendilerine elbise, bina gibi şeylerle örtmediğimiz bir millet üzerine doğuyor buldu.» Yani o milletin evleri ve sığmaklan^yoktu ki, onunla güneşin hararetine karşı kendilerini koruyabilsinler. Alimlerden çoğu dediler ki: O millet, güneşin hararetinin şiddetlenmesi esnasında yer altında mezarı andıran bodrumlara sığınırlardı. Yüce Allah buyurdu ki: «îşte bunun gibi, onun yaptıklarının hepsini baştan başa biliyorduk.» Zülkarneyn'in yeryüzünün batılarından doğularına dönüşü esnasında neler yaptıklarını biliyor, onu koruyor, muhafaza ediyorduk.
Ubeyd b. Umeyr, oğlu Abdullah ve diğer selef ulemasından rivayet olunduğuna göre Zülkarneyn yaya olarak hacca gitmiştir. İbrahim Halil (a.s.), onun gelişini duyunca karşılamaya çıkmış, karşılaştıkları zaman Zülkarneyn'e dua etmiş ve ona bazı tavsiyelerde bulunmuştur. Anlatıldığına göre binmesi için bir at getirildiği zaman Zülkarneyn: "İbrahim Halil'in bulunduğu bir beldede bineğe binmem." demiş, Cenâb-ı Allah da bir bulutu onun emrine vermişti. İbrahim (a.s.) de ona bu müjdeyi vermişti. O nereye gitmek isterse bulut onu götürüyordu. Yine yüce Allah buyurdu ki:
«Sonra yine bir yol tuttu. Sonunda iki dağın arasına varınca, orada nerdeyse hiç laf anlamayan bir millete rastladı.» Yani bilgisi az bir milletle karşılaştı. Anlatıldığına göre ojnillet, Ye'cûc ile Me'cûc'un amcazadeleri olan Türklerdir. Zülkarneyn'e dediler ki: Bu iki millet bize tecavüz ediyorlar. Beldelerimizi harab edip ifsad ediyorlar. Yollarımızı kesiyorlar!» Böyle deyip Zülkarneyn'e -kendileriyle Ye'cûc ve Me'cûc ile Türkler arasına bir sed yapması için- bol miktarda haraç getirdiler. Böylece bu sed, kendileriyle karşı taraftaki mütecaviz milletlerin arasına bir engel olarak girsin. Zülkarneyn de Allah'ın kendisine vermiş olduğu bol miktardaki malla yetinerek halkın getirmiş olduğu haracı almayarak: "Rab-bimin bana verdikleri, sizinkinden daha iyidir." dedi. Sonra da onlardan kendileri ile o mütecaviz milletler arasına bir sed yapması için adamlar ve aletler toplayıp getirmelerini istedi. İki dağ arasına konulacak olan bu sed, iki tarafın arasına bir engel olacaktı. Bunun, gerisinde derin ve engin denizler ile zirvesine bakıl amıyacak kadar yüce dağlar vardı. Nihayet Zülkarneyn bu şeddi inşa etti. İnşaat malzemesi olarak demir ve eritilmiş bakır kullandı. Kurşun kullandığı da söylenir, ama doğru olan ilk görüştür. Kerpiç yerine demir, çamur yerine de eritilmiş bakır kullandı. Bu sebeple yüce Allah buyurdu ki:
«Artık Ye'cûc ve Me'cûc onu ne (merdiven ve diğer şeylerle) aşabildiler ve ne de (kazma ve delici şeyler kullanarak) delip geçebildiler.»
«Zülkarneyn: "İşte bu, Rabbimin bir rahmetidir." dedi. Yani Cenâb-ı Allah, kendisinin varlığı sebebiyle komşu milletlerin, onlara zulüm ve haksızlık etmelerini engellemişti ki bu da Allah'ın kullarına bir rahmetidir. «Rabbimin tayin ettiği zaman gelince» Yani Ye'cûc ile Me'cûc'un ahir zamanda yeryüzüne çıkmalarını Allah'ın takdir buyurmuş olduğu vakit gelince, «Onu yerle bir eder.» Yani o şeddi yerle bir eder ve bunun böyle olması da mecburidir. Bunun için yüce Allah buyurmuş ki: «Rabbimin verdiği söz gerçektir.»
Nitekim Cenâb-ı Allah başka bir ayet-i kerimede de şöyle buyurmuştur:
«Ye'cûc ve Me'cûc'un şeddi yıkıldığı zaman her dere ve tepeden boşanırlar. Gerçek vaad yaklaştığında inkar edenlerin gözleri belirive-rir.»
«Biz o gün (yani şeddin açılışı gününde) onları bırakırız, dalgalar halinde birbirlerine girerler. Sûra üflenince hepsini bir araya toplarız.»
Ye'cûc'la Me'cûc'un çıkışma dair rivayet edilen hadisleri tefsirimizde naklettik. İnşaallah bu kitabımızın Fiten ve Melahim bölümünde de nakledeceğiz.
Ebu Davud et-Tayalisî, Sevrî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Bize ulaşan habere göre ilk defa musafaha yapan kişi Zülkarneyn'dir.
Rivayet olunduğuna göre Kâbü'l-Ahbar, Muaviye'ye şöyle demiştir: "Zülkarneyn, ölüm döşeğinde iken annesine şu vasiyeti yaptı: «Ben öldükten sonra bir yemek yap, şehirdeki bütün kadınları davet et, yemeği önlerine koy. Benim için ağlayanlar dışındaki herkesin o yemekten yemesine izin ver. Ancak ağlamış olanlar yemesinler."
Annesi bu yemeği yapıp davet ettiği şehirli kadınlara sofrayı kurduktan ve onlara buyur dedikten sonra hiç birinin elini yemeğe uzatmadığını gördü ve: "Fe sübhânallaıı hepiniz mi Zülkarneyn'e ağladınız?" diye sormuş, onlar da: "Evet, vallahi aramızda Zülkarneyn için ağlamayan yoktur." demişler ve bu da Zülkarneyn'in annesi için bir teselli olmuştu.
Zülkarneyn vefat ettiği zaman 3000 yaşındaymış. Bu, gariptir.
İbn Asalar dedi ki: Bana ulaşan başka bir rivayete göre Zülkarneyn otuz altı sene yaşamıştır. Otuz iki sene yaşadığına dair zayıf bir rivayet de vardır. O, Davud peygamberden 740 sene sonra dünyaya gelmiştir. Adem peygamberden de 5181 sene sonra dünyaya gelmiştir. Hükümdarlığı, on altı sene sürmüştür.

Bu anlatılanlar, birinci İskender'e değil de ikinci İskender'e uymaktadır. Zira bu ikisini, birbirinden ayırd etmek gerekir. İkisinin de aynı şahsiyet olduğunu söyleyenlerden biri de İmam Abdülmelik b. Hişam'dır. Siret ravisi İmam Abdülmelik b Hişam'm bu görüşünü, Hanz Ebu'l-Kasım es-Süheylî şiddetle red ve inkar etmiş ve bu ikisinin
avrı ayrı şahsiyetler olduğunu ifade etmiştir. Eski devir hükümdarlarından bazıları da muhtemelen birincisine benzemek ıçm iskender adını almışlardır. Doğrusunu Allah bilir. [25]

---

[1] Tefsir-i Taberî, XVIII, 20-22.
[2] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/123-127.
[3] Suyutî, Camiü's-Sağir, Hadis No: 2734.
[4] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/128-141.
[5] Tefsir-iTaberî,VII, 88.
[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/142-144.
[7] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/144-151.
[8] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/151-152.
[9] Tefsir-i Teberi, VI, 10.
[10] Tefsir-i Taberî, VI, 10-11.
[11] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/152-158.
[12] Buharî, Tefsîr-i Sûre-i Âl-i Imrân, V, 155.
[13] Buharî, Cihad, 145; ilim, 31; Itk, 16.
[14] Buharî, Babü Halk-ı Ademe, IV, 131, Hadis No: 235.
[15] Buharı, Enbiyaâ,34-48.
[16] Buharî, IV, 132; Müslim, VII, 97.
[17] Buharî, IV, 132.
[18] Buharî, Enbiyâ, 241.
[19] Buharı, II, 276.
[20] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/159-166.
[21] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/166.
[22] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/167-168.
[23] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/169.
[24] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/169-175.
[25] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/176-179.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Ye'cûc Ve Me'cûc
Ashab-I Kehf
Biri Mü'min, Diğeri Kafir Olan İki Adamın Kıssası
Bahçe Sahiplerinin Kıssası
Cumartesi Günlerinde Aşırı Giden Eylelîlerîn Kıssası
Lokmanın Kıssası
Hendek Ehlinin Kıssası
İsrail Oğullarının Haberlerini Rivayet Etmeye İzin Verilmesi
İsraîl Oğulları Âbidlerinden Cüreyc'in Kıssası
Bersîsâ'nın Kıssası

Ye'cûc Ve Me'cûc

Bunlar Adem peygamberin zürriye tindendirler. Bu hususta ihtilaf yoktur. Buna delil olarak da Buharı ve Müslim'ir sahihlerinde Ebu Said'den rivayet edilen şu hadisi gösterebiliriz: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:
«Cenâb-ı Allah, kıyamet gününde diyecek ki: «Ey Adem, kalk ve ateşin hasrı gibi zürriyetini hasret.» Adem de diyecek ki: «Ya Rab, ateş hasrı nedir?» Cenâb-ı Allah şöyle buyuracak: «Her 1000'den 999'u ateşe, biri Cennet'e gidecektir.» İşte o zamar küçük çocuklar ihtiyarlayacak, her hamile de karnındaki yavruyu düşürecek ve insanlan sarhoş halde göreceksin. Aslında onlar sarhoş değildirler, ama Allah'ın azabı şiddetlidir.»
Yanında bulunan sahabeler dediler ki:
- Ya Rasûlallah, hangimiz o 1000'de biriz?
- Size müjdeler olsun, sizden bir kişi, Ye'cûc ve Me'cûc'dan 1000 İrişi (Cehennem'e gidecektir).»
Başka bir rivayette anlatıldığına göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Size müjdeler olsun. Doğrusu sizde iki ümmet vardır ki, hiçbir şeyde yokturlar. Ancak onların çoklukları ve kalabalıkları vardır.» Bu da onların çokluklarını ve insanlardan kat kat fazla olduklarını gösteriyor. Keza onlar, Nuh Peygamberin soyundan diri ar. Zira yüce Allah, yeryüzü halkına beddua etmesi esnasında Nuh peygamberin çağrısına icabet etmişti. Nuh peygamber şöyle beddua etmişti:
«Rabbim! Yeryüzünde hiçbir inkarcı bırakma.» (Nah, 26.)
Cenâb-ı Allah da buyurdu ki:
«Ama biz, Nuh'u ve gemide bulunanları kurtardık.» (cl-Ankebût.ıs.)
«Ancak onun soyunu sürekli kıldık.» (es-Sflrcat, 77.)
Müsned ve Sünende rivayet edilen bir hadiste anlatıldığına göre Nuh peygamberin Sam, Hanı ve Yafes adında üç oğlu varmış. Sam, Arapların atasıdır. Ham, Sudanlıların atasıdır. Yafes de Türklerin atasıdır. Ye'cûc ve Me'cûc ise, Türklerden bir taifedir. Bunlar Moğollar olup çok güçlü ve bozguncudurlar. Denildiğine göre Türklere Türk denmesinin sebebi şudur: Zülkarneyn meşhur şeddi inşa ettiği zaman Ye'cûc ve Me'cûc, şeddin gerisine sığındılar. Ancak bir kısımları, şeddin bu tarafında kaldılar. Bu kalan kısım, Ye'cûc ve Me'cûc1 un öte yana geçenleri gibi bozguncu değildiler. Bu yüzden bunlar, şeddin bu tarafında bırakıldılar. Kendilerine ilişilmedi ve (terk edilmiş anlamına gelen) Türk adı verildi.
Ye'cûc ve Me'cûc'un, Adem peygamberin ihtilam olduğu esnada spermasının yere damlayıp toprakla karışmasından yaratılmış olduklarım ve onların Havva'dan doğmadıklarını iddia eden kavle gelince, bu kavil, Şeyh Ebu Zekeriyya Nevevî'nin "Müslin şerhi"nde naklettiği bir kavildir. Bunu, başkaları zayıf bir kavil olarak nitelemişlerdir. Çünkü buna dair herhangi bir delil mevcut değildir. Aksine bu, bugünkü insanların tümünün Nuh peygamberin zürriyetinden olduklarına dair naklettiğimiz ve Kur'ân nassı ile teyid edilen görüşümüze muhaliftir. Aynı şekilde Ye'cûc ile Me'cûc'un muhtelif şekillerde ve birbirine zıt boylarda olduklarına, onlardan kiminin uzun hurma ağacı kadar uzun boylu olduğuna, kiminin de son derece kısa olduğuna, kiminin bir kulağı döşek edip yere sererek üzerine uzandığına, diğer kulağını da vücudunun üzerine örttüğüne dair rivayetler de asılsızdır. Bütün bunlar, görmeden söylenen asılsız ve delilsiz sözlerdir. Sahih kavle göre bunlar, Adem oğullarındandır. İnsan şekline ve evsafına sahiptirler. Hz. Peygamber (s.a.v.), bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur:
«Doğrusu Cenâb-ı Allah, Adem peygamberi altmış zira boyunda yarattı. Sonra yaratıklar (vücut yapısı itibariyle) şu ana kadar eksilmeye devam etmişlerdir.»
İşte bu hadis, bu konu ve diğer konularda kesin bir ölçü teşkil etmektedir.
Ye'cûc ile Me'cûc'dan bir kimsenin kendi zürriyetinden 1000 kişiyi görmedikçe ölmeyeceğine dair söylenen söz, eğer sahih bir hadise dayanmakta ise, bizim de kabul edeceğimiz birşeydir. Ama sahih bir hadise dayanmamaktaysa yine de red etmeyiz. Çünkü bu, akıl ve nakle aykırı değildir. Olabilecek birşeydir. Doğrusunu Allah bilir. Hatta eğer sahih ise, bu konuda sarih bir hadis de vardır:
Taberanî, Abdullah b. Muhammed b.Abbas el-Isbahanî kanalı ile Abdullah b. Amr'dan rivayet etti ki Peygamber (s.a.v.) şöyle
buyurmuştur:
«Ye'cûc ile Me'cûc, Adem oğullarındandır. Eğer yeryüzüne serbestçe bırakılacak olsalardı, insanların yaşantılarını bozar, onları fesada sürüklerlerdi. Onlardan bir adam, kendi zürriyetinden 1000, hatta daha fazla kişiyi geride bırakmadıkça

ölmeyecektir. Onların gerisinde üç ümmet vardır: Ta'vil, Ta'ris ve Mensik.»
Bu, cidden garip bir hadistir. Senedi zayıftır ve şiddetli derecede münkerdir.
İbn Cerir'in, "Tarih" adlı eserinde rivayet ettiği hadiste anlatıldığına göre Rasûlullah (s.a.v.), İsrâ gecesinde Ye'cûc ile Me'cûc kavimlerinin yanma gitmiş, onları Allah'a imana davet etmiş, onlarsa ona icabet edip uymaya yanaşmamışlardır. Peygamber (s.a.v.), oradaki Ta'ris, Ta'vil ve Mensik ümmetlerini Allah'a imana davet etmiş, onlar onun bu davetine icabet etmişlerdir.
Sözü edilen bu hadis, Ebu Nuaym Amr b. Subh tarafından uydurulmuş mevzu bir hadistir. Ebu Nuaym, hadis uydurma suçunu işlediğini itiraf eden yalancılardan biridir. Doğrusunu Allah bilir.
Eğer üzerinde ittifak edilen ve onların kıyamet gününde Cehennem ateşine atılarak mü'minler için feda olacaklarına, oysa kendilerine peygamber gönderilmemiş olduğuna dair ileri sürülen hadis, nasıl bir delil teşkil ediyor? Oysa Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur: «Biz, peygamber göndermedikçe kimseye azab etmeyiz.» (ci-Isrâ, ıs.) denilecek olursa buna cevaben deriz ki: Bunlara karşı delil ileri sürülmedikçe ve mazeretlerini geçersiz sayacak hususlar ortaya konulmadıkça, bunlara azab edilmeyecektir. Nitekim yüce Allah: «Biz, peygamber göndermedikçe azab etmeyiz.» buyurmuştur. Eğer bunlar, Peygamber (s.a.v.)'in bf setinden önceki zamanda yaşamışlarsa kendilerine kendilerinden peygamberler gelmiştir. Ve böyle olunca da kendi aleyhlerine olan deliller ortaya konulmuş demektir. Eğer Cenâb-ı Allah, kendilerine peygamber göndermemiş ise, bunlar fetret ehli hükmündedirler.Kendilerine davetin ulaşmadığı kimseler statüsündedirler. Bir sahabe topluluğundan çeşitli yollarla rivayet edilen hadis de buna delalet etmektedir. Sözü edilen hadiste Rasûlullah (s.a,v.) şöyle buyurmuştur:
«Bu durumda olan kimse, kıyametin meydanlarında imtihan edilir. Eğer davetçiye icabet ederse Cennet'e girer. Aksi takdirde Cehen-nem'e girer.»
«Biz, peygamber göndermedikçe kimseye azab etmeyiz.» ayetinin tefsirini yaparken imamların bu hadisle ilgili görüşlerini nakletmiştik. Şeyh Ebu'l-Hasen el-Eş'arî bunu ehl-i sünnet ve'1-cemaattan bir icma olarak nakletmiştir. Bunların imtihan edilmeleri, kurtuluşlarını icap ettirmediği gibi cehennemlik olduklarına dair gelen haberlere de ters düşmez. Zira Cenâb-ı Allah, peygamberini dilediği gaybi hususlara muttali kılar. Ve onu, bu gibi kimselerin şakilerden oldukları ve karakterlerinin de hakkı kabule aykırı olduğu hususundan haberdar kılmıştır. Bunlar, kıyamet günündeki davetçiye icabet etmezler. Bundan da anlaşılıyor ki onlar, dünyada -şayet kendilerine tebligat yapılmış olsaydı- hakkı şiddetli bir şekilde yalanlayacaklardı. Çünkü kıyamet gününün meydanlarında, dünyada iken hakkı yalanlamış olan kimse-
lerden bazıları, hakka boyun eğecekler. Görülen korkunç manzaralar karşısında kıyamet gününde iman etmek, elbette ki dünyadaki imana nisbetle vukuu bir nevi zorunlu olan imandır. Doğrusunu Allah bilir. Nitekim yüce Allah buyurmuş ki:
«Suçluları Rablerinin huzurunda, başları öne eğilmiş olarak: «Rab-bimiz! Gördük, dinledik, artık bizi dünyaya geri çevir de iyi iş işleyelim; doğrusu kesin olarak inandık» derlerken bir görsen!» {cs-Secde, 12.) «Bize geldikleri gün neler görüp neler işitecekler!» (Meryem, 38.) Peygamber (s.a.v:)'in İsrâ gecesinde Ye'cûc ile Me'cûc'u imana davet ettiğine ve onların bu çağrıya icabet etmediklerine dair nakledilen hadis; münker, hatta uydurma bir hadistir. Amr b. Sabh tarafından uydurulmuştur.
Şedde gelince, önceki sayfalarda da anlatıldığı gibi Zülkarneyn onu demirden ve erimiş bakırdan yaptı. Onunla yüksek, uzun ve ıssız dağları birleştirip dümdüz hale getirdi. Yeryüzünde ondan daha muazzam ve dünyevi hususlarda yaratıklara ondan daha faydalı başka bir bina ve yapı bilinmemektedir. Buharî'nin ifadesine göre adamın biri Peygamber (s.a.v.)'e:
- Ben şeddi gördüm, demiş. Peygamber (s.a.v.):
- Onu nasıl gördün? diye sorunca adam;
- Süslenmiş bir aba gibi gördüm, demiş. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):
- Ben de onu böyle gördüm, demişti.
İbn Cerir, Katade'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Adamın biri dedi ki:
- Ya Rasûlallah, Ye'cûc ile Me'cûc'un şeddini-gördüm. Peygamber (s.a.v.):
- Bana onun özelliklerini anlat, deyince adam şöyle cevap vermişti:
- O süslenmiş bir aba gibiydi. Üzerinde bir siyah, bir de kızıl çizgi vardı.Peygamber (s.a.v.):
-Ben de onu bu şekilde gördüm, dedi.
Anlatıldığına göre halife Vasık, bir adamını şeddin bulunduğu yere göndermişti. Yoldaki hükümdarlara mektup göndermiş ve adamını şehir şehir oraya ulaştırmalarını tavsiye etmişti ki, bu adamı, gidip sed hakkında keşifler yapsın ve Zülkarneyn'in onu ne şekilde inşa ettiğini görsün ki, dönüşünde kendisine bazı bilgiler versin.
Vasık'm adamı gitti. Şeddin keşfini yaptı, dönüşünde şeddin özelliklerini anlattı. Orada büyük bir kapı bulunduğunu, kapının üzerinde asma kilitlerin takılı olduğunu ve gerçekten şahika, muhkem, sağlam bir yapı olduğunu, inşaattan artan demir kerpiçlerle aletlerin oradaki bir burcun içinde bulunduğunu, o eşyaların bugüne dek orada
muhafaza edildiğim, sınırdaki ülkelerin hükümdarlarına ait muhafızların orada nöbet tuttuklarını, şeddin yeryüzünün kuzey doğusunda bulunduğunu ve o beldelerin gerçekten geniş olduğunu, oradaki ahalinin ekinlerden, tahıllardan yiyerek kara ve deniz avcılığı yaparak geçindiklerini, sayılarım ancak yaratanın bildiği kadar çok olduğunu anlattı.
Yüce Allah, bir ayet-i kerimede şöyle buyurmuş: «Artık Ye'cûc ve Me'cûc, onu ne aşabildiler ve ne de delip geçebildiler.» (cl-Kchf, 97.)
Buharı, müzminlerin annesi Zeyneb binti Cahş'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.) uykudan uyandı. Yüzü

kızarmıştı, şöyle diyordu: «Lâ ilahe illallah, Vukuu yaklaşan bir serden, büyük bir fitneden dolayı Arapların vay haline! Bugün Ye'cûc ve Me'cûc şeddinden şunun gibi bir delik açıldı. (Peygamber (s.a.v.) böyle derken baş parmağıyla onu takip eden şehadet parmağım halkaladı) Bunun üzerine ben dedim ki:
-Ya Rasûllallah! Aramızda bu kadar salih kimseler varken biz helak olurmuyuz?
Rasûlullah (s.a.v.) da:
- Evet, kötülükler çoğaldığı zaman (helak olursunuz) diye cevap verdi.
Şimdi bu ayetle bu hadisi nasıl telif edip uzlaştıracağız? diye sorulacak olursa cevaben deriz ki: Eğer bunun şer ve fitne kapılarının açıldığına bir işaret olduğu, bunun sırf bir istiare ve darb-ı mesel olduğu söylenecek olursa, ortada herhangi bir problem yok demektir. Ama bunu hissedilen veya beklenilen bir durumun ihbarı olarak söyleyecek olursanız - nitekim akla ilk gelen de budur- yine bir problem yoktur. Zira: «Artık Ye'cûc ve Me'cûc onu ne aşabildiler ve ne de delip geçebildiler.» ayetinde sözü edilen aşma ve delip geçme imkansızlığı, o zaman için söz konusu idi. Çünkü burada aşma ve delip geçme fiilleri, geçmiş zaman kipinde kullanılmıştır. İleride bunu aşmanın ve delip geçmenin imkansız olacağından söz edilmemiştir. Allah'ın izniyle onu aşmak ve delip geçmek, ileride mümkün olabilir. Allah'ın bunda bir takdiri vardır. Yavaş yavaş onları yani Ye'cûc ile Me'cûc'u bu şedde musallat kılar ve zamanı gelince de mukadder olan iş meydana gelir. Yani şeddi aşabilirler, delip geçebilirler. Nitekim yüce Allah bir ayet-i kerimede şöyle buyurmuştur:
«Ye'cûc ve Me'cûc'un şeddi yıkıldığı zaman, her dere ve tepeden boşanırlar.» (ei-Enbiyâ, 96.}
Ama burada nakledeceğimiz başka bir hadis bundan daha müşkildir. O hadisi, imam Ahmed b. Hanbel kendi "Müsned"inde Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu nakletmiştir: «Doğrusu, Ye'cûc ile Me'cûc, her gün şeddi kazarlar. Öyle
ki şeddin gerisinden güneşin ışığım görecek kadar yaklaşırlar. (Şeddin duvarını inceltirler) başlarındaki amirleri de:
- Haydi, dönün bakalım yarın kalan kısmı kazarsınız, der onlar da yerlerine dönerler. Ertesi gün geldiklerinde şeddi eskisinden daha sağlam halde görürler. Nihayet vadeleri tamam olur. Cenâb-ı Allah, onları insanların üzerine göndermek ister. Şeddi kazmaya başlarlar. Derken güneş ışınlarını şeddin Öbür tarafından görecek gibi olurlar. Başlarındaki amirleri:
- Haydi, geri dönün, inşaallah yarın yine kazarsınız, der. (daha Önce inşaallah demediği halde bu defa inşaallah der.) Ertesi gün şeddin yanına geldiklerinde onu bırakmış oldukları gibi görürler, kazmaya devam ederler ve öbür tarafa insanların yanına çıkarlar, insanlar, kalelerine sığınırlar. Göğe ok atarlar, okları yere döndüğünde üzerinde kan gibi birşey görürler. Ve: «Yeryüzü ahalisini mağlub ettik, gök ahalisine de üstün olduk.» derler. Cenâb-ı Allah, onların enselerine kurtçuklar musallat eder; bu kurtçuklar onları öldürür. Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:
«Muhammed'in nefsi kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, yeryüzündeki hayvanlar, onların etlerini ve kanlarını yiyerek şişmanlarlar ve oldukça şükrederler.»
Onların bu faaliyetleri, Kâbü'l-Ahbar'dan da rivayet olunduğu gibi 'insanların yanma çıkmalarına yakın bir vakitte ahir zamanda olacaktır. [1]

Ashab-I Kehf

Yüce Allah, Kur'ân-ı Kerim'de buyurdu ki:
«Ey Muhammed! Yoksa sen, mağara ve Rakım ehlini şaşılacak ayetlerimizden mi zannettin?»
Bir kaç genç mağaraya sığınmış: «Rabbimiz! Katından bize rahmet ver ve işimizde doğruyu göster, bizi başarılı kıl.» demişlerdi. Mağaranın içinde onları yıllarca uyuttuk, sonra, iki taraftan hangisinin bekledikleri müddeti iyi hesaplamış olduğunu belirtmek için onları uyandırdık.
Ey Muhammed! Onların olayını sana Biz gerçek olarak anlatıyoruz: Onlar Rablerine inanmış bir kaç gençti. Onların hidayetlerini artırmış ve kalplerini pekiştirmiştik. Durup, şöyle demişlerdi: «Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. O'nu bırakıp başka bir tanrıya yalvarmayız. Yoksa and olsun ki, batıl söz söylemiş oluruz. Şu bizim milletimiz, Allah'ı bırakıp O'ndan başka tanrılar edindiler. Onların gerçek olduğuna dair ap açık delil getirmeleri gerekmez mi? Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kimdir?» Onlara: «Siz onlardan ve Allah'tan başka taptıklarından ayrıldınız, bunun için mağaraya girin ki, Rabbiniz size rahmetini yaysın ve size işinizde kolaylık göstersin.» denildi.
Baksaydm, güneşin mağaralarının sağ tarafından doğup meylettiğim, sol tarafından onlara dokunmadan battığını, onların da mağaranın genişçe bir yerinde bulunduğunu görürdün. Bu, Allah'ın mucizelerindendir. Allah'ın doğru yola eriştirdiği kimse hak yoldadır. Kimi de saptırırsa artık ona, doğru yola götürecek bir rehber bulamazsın.
Mağara ehli uykuda iken sen onları uyanık sanırdın, biz onları sağa ve sola döndürürdük. Köpekleri, dirseklerini eşiğe uzatmıştı, onları görsen, için korkuyla dolar, geri dönüp kaçardın.
Birbirlerine sorsunlar diye onları uyandırdık. İçlerinden biri:
«Ne kadar kaldınız?» dedi.
«Bir gün veya biraz daha fazla müddet kaldık.» dediler. «Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir. Paranızla birinizi şehre gönderin, en iyi yiyeceklere baksın ve size getirsin. Orada nazik davransın, sakın sizi kimseye duyurmasın.» dediler.

«Zira onların sizden haberi olacak olursa, ya taşlayarak öldürürler
veya dinlerine döndürürler. Bu takdirdede asla kurtulamazsınız.»
Böylece, Allah'ın sözünün gerçek olduğunu ve kıyametin kopmasından şüphe edilemiyeceğini bilmeleri için, insanların onları bulmalarını sağladık. Nitekim halk, bunların hakkında çekişip duruyor: «Onların mağaralarının çevresine bir bina kurun.» diyorlardı. Oysa Rableri onları çok iyi bilir. Tartışmayı kazananlar: «Onların mağaralarının çevresinde mutlaka bir mescid kuracağız.» dediler.
«Karanlığa taş atar gibi, «Mağara ehli üçtür, dördüncüleri köpekleridir.» derler. Yahut, «Beştir, altıncıları köpekleridir.» derler. Yahut, «Yedidir, sekizincileri köpekleridir.» derler.
De ki: Onların sayısını en iyi bilen Rabbimdir. Önlan, pek az kimseden başkası bilmez.»
Bunun için ey Muhammed! Onlar hakkında, bu kısaca anlatılanın dışında, kimseyle tartışma ve onlar hakkında kimseden birşey sorma. Herhangi bir şey için, Allah'ın dilemesi dışında: «Ben, yarın onu yapacağım.» deme. Unuttuğun zaman Rabbini an ve şöyle de: «Umulur ki Rabbim, beni doğruya daha yalan olana eriştirir.»
Onlar mağaralarında 309 yıl kaldılar, derler. De ki: «Onların ne kadar kaldıklarını en iyi Allah bilir. Göklerin ve yerin gaybı O'na aittir. O, ne mükemmel görendir! O ne mükemmel işitendir! İnsanların O'ndan başka dostu yoktur. O, hiç kimseyi hükümranlığına ortak kılmaz.»
Ey Muhammed! Rabbinin kitabından sana vahyolunanı oku. O'nun sözlerini değiştirecek yoktur. O'ndan başka sığınılacak bir kimse bulamazsın.» (ci-Kchf, 9-27.)
Ashab-ı Kehf kıssasının nüzul sebebi ile Zülkarneyn haberine dair ayetlerin nüzul sebebi Muhammed b. İshak ve diğer siyer âlimleri tarafından "es-Sîre" adlı eserde anlatılmıştır. Bu eserde anlatıldığına göre Kureyşliler, Rasûlullah (s.a.v.)'ı imtihan edip köşeye sıkıştırmak amacıyle Yahudilere adamlarını göndermişler; onlardan zor cevaplı bazı sorular almışlardı. Yahudiler, yanlarına varan Kureyşlilere demişlerdi ki: Geçmiş zamanda giden ve ne yaptıkları bilinmeyen bir kavmi Muhammed'e sorun. Yeryüzünde dolaşan adam (Zülkarneyn'i) ile Ruh'un mahiyetini de sorun.
Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e Ruh, Zülkarneyn ve Ashab-ı Kehf le ilgili ayetleri inzal buyurdu:
«Ey Muhammed! Sana Ruh'un ne olduğunu soruyorlar...»
«Ey Muhammed! Sana Zülkarneyn'i sorarlar...»
«Yoksa sen, ey Muhammed! Mağara ve Rakım ehlini şaşılacak ayetlerimizden mi zannettin?»
Yani bu meseleler, seni vakıf kıldığımız haberlere, göz alıcı mucizelere ve garip acaipliklere nisbetle çok hayret verici şeyler değildirler.
Ayet-i kerimede sözü edilen Kehf, dağdaki mağara demektir.
Şuayb el-Cübaî: «Ashab-ı Kehfin mağaralarının adı "Hayzem" idi.» demiştir.
Ayet-i kerimede geçen Rakım kelimesine gelince, İbn Abbas: «Bunun ne anlama geldiğini bilemiyorum.» demiştir. Bu kelimenin, kitabe anlamına geldiğini ve bu kitabede Ashab-ı Kehfin adlarının yazılı olduğunu, maceralarının da kendilerinden sonra bu kitabeye kayd edildiğini söyleyenler de vardır. İbn Cerir ile diğerleri, bu görüşü benimsemişlerdir. Bazıları ise Rakîm kelimesinin, mağaralarının bulunduğu dağın adı olduğunu söylemişlerdir. İbn Abbas ile Şuayb el Cübaî: "Mağaralarının bulunduğu dağın adı, Benaclus dağıdır." demişlerdir. Bazıları ise Benaclus'uıı, mağaraların yanındaki vadinin adı olduğunu söylemişlerdir. Benaclus un, oradaki bir köy adı olduğunu söyleyenler de vardır. Doğrusunu Allah bilir.
Şuayb el-Cübaî'nin ifadesine göre Ashab-ı Kehfin köpeklerinin adı, Himran'dır. Yahudilerin, onların haberleriyle ilgilenmeleri Ashab-ı Kehfin yaşadığı zamanın çok eski bir zaman olduğunu isbatlamak-tadır. Müfessirlerden bazıları bunların, Mesih'ten sonra yaşadıklarını ve Hristiyan olduklarını söylemektedirler. Ayetin zahirinden de anlaşılacağı gibi bunların kavimleri müşrik olup putlara taparlarmış. Bir çok tefsirci ve tarihçinin anlattığına göre Ashab-ı Kehf, Dakyanus adındaki hükümdarın zamanında yaşamış olup devlet kademesinde bulunan ekâbir çocuklarıdır. Bunların, hükümdar çocukları olduğu da söylenmiştir. Bunlar, bir bayram gününde halkı ile toplanmış iken milletlerinin putlara saygı gösterip secde ettiklerini basiret gözüyle görüp müşahede ettikleri zaman Cenâb-ı Allah kalplerindeki gaflet perdesini kaldırmış, onlara doğru yolu göstermiş, onlar da kavimlerinin sağlam bir din üzerinde olmadıklarını anlamışlardı. Bu sebeple milletlerinin mensüb oldukları dini bırakarak bir ve ortaksız olan Allah'a kulluk etmeye yöneldiler. Anlatıldığına göre bunlardan her birisi, Cenâb-ı Allah'ın tevhid inancına kalpleri mazhar olduğu zaman topluluğun içinden sıyrılıp bir yerde bir araya gelmişlerdi. Nitekim Buharî'nin sahihinde de nakledilen bir hadis-i şerifinde Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Ruhlar, çeşitli nevilerden bir araya getirilmiş yığınlardır. Evsaf ve ahlakta birbirleriyle uyum içinde olanlar anlaşırlar. Uyum içinde olma-yanlarsa ihtilaf ederler.»
Halkının arasından sıyrılıp çıkan Ashab-ı Kehf den her birisi, diğerinin durumunu ve halini sordu. O da içinde bulunduğu durumu ve hali anlattı. Böylece hep birlikte kavimlerinden ayrılıp uzaklaşmaya, dinlerini kurtarmak için firar etmeye karar verdiler. Fitne ve serlerin zuhuru esnasında yapılması meşru olan davranış da budur. Nitekim yüce Allah buyurdu ki:
«Ey Muhammedi Sana onların olayını gerçek olarak anlatıyoruz. Onlar, Rablerine inanmış bir kaç gençti. Onların hidayetlerin arttırmış ve kalplerini pekiştirmiştik. Durup şöyle demişlerdi: «Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. O'nu bırakıp başka bir tanrıya yalvarmayız. Yoksa and olsun ki saçma sapan söz söylemiş oluruz. Şu bizim milletimiz, Allah'ı bırakıp O'ndan başka tanrılar edindiler. Onların gerçek olduğuna apaçık delil getirmeleri gerekmez mi?» Yani sahip oldukları ve üzerinde

bulundukları durumun hakikat olduğunu ispatlayan apaçık bir delil getirmeleri icab etmez mi? «Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalim kimdir?» Onlara: «Siz onlardan ve Allah'tan başka taptıklarından ayrıldınız.»
Yani siz kavminizin sapık dininden ayrıldınız ve onların Allah'tan başka taptıkları tanrılardan uzak durdunuz. Çünkü onlar, Allah'la beraber başka tanrıları da Allah'a ortak koşuyorlardı. Nitekim İbrahim
Halil (a.s.) demiş ki:
«Beni yaratan hariç, sizin taptığınız şeylerden uzağım. Beni doğru yola eriştirecek olan, şüphesiz O'dur.» («-Zuhnıf, 27.)
İşte şu gençler birbirlerine şöyle dediler: Madem ki kavminizin dininden ayrıldınız, o halde bedenen de onlardan uzak durun ki kötülüklerinin size dokunmasından emin olasınız. «Bunun için mağaraya girin ki, Rabbiniz size rahmetini yaysın ve size işinizde kolaylık göstersin.» Yani Rabbiniz size perdelesin ve O'nun himayesi altına girin. Durumunuz da hayırla neticelensin. Nitekim bir hadiste şöyle buyuruimuş: «Allah'ım, bütün işlerde sonumuzu güzel eyle. Bizi dünyanın perişanlığından ve ahiretin azabından koru.»
Ashab-ı Kehfin içinde bulundukları mağara, Kur'ân'da şöyle tasvir ediliyor: Mağaranın kapısı kuzeye, dibi (arkası, derinliği) de kıbleye yönelikti. Bu durumdaki bir mekan, mekanların en faydahsıdır. Yani mekanın kendisi kıble, kapısı da kuzey cihetinde olursa, çok faydalı olur. Nitekim ayet-i kerimede de buyuruluyor ki: «Baksaydın, güneşin, mağaralarının sağ tarafından doğup meylettiğini, sol taraûndan onlara dokunmadan battığını görürdün. » Yaz mevsiminde ve sıcak günlerde güneş doğarken mağaranın batı yanından içeriye vuruyordu. Azar azar güneş ışınları içeriye meylediyor, sağ taraftan içeri aydınlanıyordu. Böylelikle güneş yükseliyor, semanın ortasına geliyordu. Sonra yine batı tarafına yönelerek ışığı içerden kısılıyor, gurub vaktinde doğu tarafından içeriye azar azar güneş ışınları giriyordu. Böyle bir konumda olan bir mağaraya giin^ş elbetteki böyle girerdi. Bazı zamanlarda güneşin mağaraya bu şekilde girmesinin hikmeti, hayasının bozulmaması içindi. «Onlarında mağaranın genişçe bir yerinde bulunduğunu görürdün. Bu, Allah'ın mucizelerindendir.» Yani onların yemeksizin, içmeksizin, bedenen bir gıda almaksızın uzun bir müddet boyunca bu şekilde mağarada kalmaları, Allah'ın yüce kudretinin apaçık delil ve bürh anların dan dır. «Allah'ın doğru yola eriştirdiği kimse hak yoldadır. Kimi de saptırırca artık onu, doğru yola götürecek bir rehber bulamazsın. Mağara ehli uykuda iken sen, onları uyanık sanırdın.» Onları uyanık sanırdın, çünkü bazıları demişler ki, gözleri açıktı. Gözlerinin açık olması, uzun süre uykuda kalmaları yüzünden bozulmaması içindi. «Biz onları sağa ve sola döndürürdük.» Bir kavle göre onlar, senede bir sağdan sola veya soldan sağa döndürülürlerdi. Belki de daha fazla miktarda ve sayıda sağa ve sola döndürülmüşlerdir. Doğrusunu Allah bilir. «Köpekleri, dirseklerim eşiğe uzatmıştı.» Şuayb el-Cübaî, köpeklerinin adının Himran olduğunu söylemiştir. Demek istediğimiz şudur ki, beraberlerindeki köpekleri, kavimlerinden ayrılmaları esnasında yanlarında durmuş, ama sadece kapıda bekçilik yapmış, dirseklerini'eşiğe uzatmış, mağaranın içine girmemişti. Bu da onun edebindendir. Ve onlara yapılan ikramlar cümlesindendir. Zira melekler, içinde köpekler bulunan bir eve girmezler. Bu yüzden köpek, içeriye girmemiş, kapıda beklemişti. Bir kavme veya bir kişiye bağlılık, insana, hatta köpeğe tesir eder. Köpek, onların mağarada bulundukları sürece onlarla beraber durmuştu. Çünkü bir kavimle beraber olan, on-' larla beraber mutlu olur. Bir köpek hakkında durum bu iken, hayır ehli kimselere tâbi olan bir insanın durumunu sen düşün! Böyle biri elbette-ki ikrama layık olur. Kıssacı ve tefsirdi erden çoğu, bu köpekle ilgili uzun uzadıya haberler nakletmişlerdir ki, bu haberlerin çoğu, israiliyattan alınma ve yalandır. Hiçbir fayda içermemektedir. Tıpkı köpeğin adı ve rengi hakkında yaptıkları ihtilaf gibi... O da yararsızdır ve yalandır.
Ashab-ı Kehf in içinde bulundukları mağaranın nerede olduğu hususunda âlimler ihtilaf etmişlerdir. Çokları, bu mağaranın Eyle diyarında olduğunu söylemişlerdir. Ninova diyarında olduğunu söyleyenler olduğu gibi Belka diyarında olduğunu söyleyenler de vardır. Rum beldelerinde olduğuna dair bir rivayet de vardır ki, bu doğruya daha yakındır. Doğrusunu Allah bilir. Yüce Allah, onların haberlerinin en faydalı olanlarım bizle bildirmiş, durumlarından bizim için Önemli olanları nakletmiş ve tasvir etmiştir. Öyle ki bu konudaki Kur'ân ayetlerini dinleyen bir kimse, onları ve durumlarım görür gibi olmaktadır. Bu hususta haber veren yüce Allah, onları, mağaralarının durumunu ve keyfiyetlerini müşahede etmiştir. Onların sağdan sola, soldan sağa döndürüldüklerini, köpeklerinin de eşikte dirseklerini uzatmış olduğunu görmüş ve müşahede etmiştir. Bu hususta yüce Rabbimiz şöyle buyurmuştur:
«Onları görsen, için korkuyla dolar, geri dönüp kaçardın.» Bu da haber almanın gözle görmek gibi olmadığını ispatlamaktadır. Nitekim hadis-i şerifte de böyle denilmiştir. Çünkü haber verilen şey, meydana gelmiş demektir. Oysa bu ayette sözü edilen geri dönüp kaçma ve kork-, ma hususu meydana gelmiş değildir.
Cenâb-ı Allah, onları 309 sene uyuduktan sonra uyandırmış olduğunu, uyanınca da birbirlerine şöyle dediklerini anlatıyor: «İçlerinden biri: Ne kadar kaldınız?» dedi. «Birgün veya daha az bir müddet kaldık.» dediler. «Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir. Paranızla birinizi şehre gönderin (yani beraberinizde bulunan şu paraları birine vererek Defsus şehrine gönderin), en iyi yiyeceklere baksın ve size getirsin.» Yani yiyeceğiniz taamları size getirsin. Bu da onların zahitlik ve verâlarmın bir göstergesidir. «Orada nazik davransın (şenire girerken nezaketli olsun), sakın sizi kimseye duyurmasın.» dediler. «Zira onların sizden haberi olacak olursa, ya taşlayarak öldürürler ve ya dinlerine döndürürler. Bu takdirde asla kurtulamazsınız.» Çünkü Allah sizi o dinden kurtarmıştır.
Ashab-ı Kehf, bir gün veya bir günden biraz fazla bir müddet uyuduklarını zannettikleri için böyle konuşmuşlardı. Oysa devletleri, çeşitli aşamalar geçirmiş, beldeleri ve orada yaşayan insanlar değişmişler, çağlarında yaşamış olan insanlar geçip gitmişlerdi. Başka nesiller gelmişlerdi. Bu sebepledir ki onlardan biri - rivayete göre Tizosis- tanınmamak için kılık

değiştirerek şehre girdiğinde orayı tanımamış, halkı başka bir halk olarak görmüştü. Şehirdeki ahali, onun şekil, evsaf ve parasını garipsemişlerdi. Anlatıldığına göre onu, durumundan korktukları ve casus zannettikleri yahut zarar verici bir saldırıda bulunacağı endişesiyle yakalayıp yöneticilerine götürmüşlerdi. Rivayete göre Tizosis, halkın elinden kaçmıştı. Başka bir rivayette anlatıldığına göre Tizosis, kendi durumunu ve arkadaşlarının durumunu, başlarına gelen hadiseyi onlara anlatmış, arkadaşlarını ve bulundukları yeri onlara göstermek için bazılarını da yanına katarak mağaraya dönmüştü. Mağaraya yaklaştıklarında Tizosis, arkadaşlarının yanma girmiş ve başlarından geçen durumun iç yüzünü, ne kadar süreyle uyumuş olduklarını arkadaşlarına bildirmiş, onlar da bunun Allah tarafından takdir edilen bir iş olduğunu anlamışlardı. Denildiğine göre onlar yeniden uykuya dalmışlar, başka bir rivayete göre ise ölmüşlerdi.

Şehir halkına gelince denilir ki onlar, Ashab-ı Kehfin uyumakta oldukları mağarayı bulamadılar. Cenâb-ı Allah, burayı onlara göstermedi. Başka bir rivayete göre ise onlar, korktukları veya Ashab-ı Kehf ten çekindikleri için mağaraya girememişlerdir. Şehir halkı, Ashab-ı Kehf hususunda ihtilafa düştüler. Kimi: «Onların mağaralarının çevresine bir bina kurun.» diyorlardı ki, mağarada bulunanlar dışarıya çıkmasmlar ve kendilerine eziyet verecek şeyler yapmasınlar.

Tartışmayı kazananlar: «Onların mağaralarının çevresinde mutlaka bir mescid kuracağız.» dediler. Yani bu salih kimselere bitişik yerde bir mübarek mabed yapalım, dediler. Bu adet, bizden önceki ümmetlerde yaygındı. Bizim şeriatımıza gelince bu hususta Buharı ve Müslim'in sahihlerinde de sabit olduğu gibi Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«Allah, Yahudilerle Hristiyanlara lanet etsin. Onlar, peygamberlerinin mezarlarını mescid edindiler.» Yani Peygamber (s.a.v.), bizleri onların yaptıkları işlerden sakındırmıştır.

Yüce Allah, bir ayet-i kerimede şöyle buyuruyor: «Böylece, Allah'ın sözünün gerçek olduğunu ve kıyametin kopmasından şüphe edilemiyeceğini bilmeleri için insanların onları bulmalarını sağladık.»

Tefsircilerden birçoğu dedi ki: Cenâb-ı Allah, insanları onların durumlarından ve yerlerinden haberdar etti. Bu sayede insanlar ahire-tin, kıyametin şüphesiz ve gerçek olduğunu bilsinler. Ashab-ı Kehfin,, 300 seneden fazla bir müddet uyudukları halde bedenlerinde bir değişiklik olmaksızın yeniden uyanıp ayağa kalktıklarını bildikten sonra bunları hayatta bırakan Allah'ın, ölüpte kurtlar tarafından yenilen bedenlere ruh verebileceğim insanlar anlasınlar. Bedenleri ve kemikleri ufalanıp çürüdükten sonra dahi Allah ölüleri diriltir. Mü'minlerin bunda şüphesi yoktur.

«Allah birşeyi dilediği zaman, O'nun buyruğu sadece, o şeye «01» demektir, hemen olur.» (Yâsîn, 82.) «Böylece, Allah'ın sözünün gerçek olduğunu ve kıyametin kopmasından şüphe edilemiyeceğini bilmeleri için....» ayet-i kerimesinde geçen bilmeleri fiili ile insanların bilmeleri ya da Ashab-ı Kehfin bilmeleri kastedilmiş olabilir. Veya hem Ashab-ı Kehfin hem de diğer insanların birlikte bilmeleri kasdedilmiş olabilir. Doğrusunu Allah bilir. Bundan sonra yüce Allah buyuruyor ki: «Karanlığa taş atar gibi, «Mağara ehli üçtür, dördüncüleri köpekleridir.» derler. Yahut, «Beştir, altıncıları köpekleridir.» derler. Yahut, «Yedidir, sekizincileri köpekleridir.» derler.»

Cenâb-ı Allah, Ashab-ı Kehfin sayıları hususunda insanların çeşitli görüşler ileri sürdüklerini beyan ediyor. Ve bu hususta üç kavil naklediyor ki bu kavillerin üçüncüsü, ilk ikisini zayıf kılıyor. Üçüncüde karar kılıyor. Bu da Ashab-ı Kehfin sayılarının yedi olduğunu, köpeklerinin de sekizinci olduğunu ispatlıyor. Eğer bundan başka bir kavil ileri sürülecek olsaydı, Cenâb-ı Allah onu da naklederdi. Eğer üçüncü kavil sahih olmasaydı Cenâb-ı Allah buna işaret ederdi. Bu gibi konularda çekişmek uygunsuzdur. Bu yüzden Cenâb-ı Allah bu konularda edepli olmayı, Peygamber (s.a.v.)'e tavsiye etmiştir. İnsanlar bu gibi durumlarda ihtilafa düştükleri zaman "Allah bilir" demeyi Peygamberine tavsiye etmiştir. Bu sebeple Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur:

«De ki: «Onların sayısını en iyi bilen Rabbimdir. Onları pek az kimseden başkası bilmez. Bunun için, ey Muhammed! Onlar hakkında, bu kısaca anlatılanın dışında, kimseyle tartışma.»

Yani bu konuda yumaşak ol. Bu gibi durumlarda mücadele yollarına girişme. Ashab-ı Kehfin durumu hakkında herhangi bir kimseye birşey sorma. Bu sebepledir ki yüce Allah, kıssanın başında Ashab-ı . Kehfin sayısını kapalı bırakmış ve: «Onlar, Rablerine inanmış bir kaç gençti.» demiştir. Eğer onların sayısını belirlemede bir fayda olsaydı, görüleni ve görülmeyeni bilen Allah, elbetteki sayılarını bildirirdi. Yüce Allah buyuruyor ki:

«Herhangi birşey için, Allah'ın dilemesi dışında: «Ben yarın onu yapacağım.» deme. Unuttuğun zaman Rabbini an ve şöyle de: «Umulur ki, Rabbim beni doğruya daha yakın olana eriştirir.»

Bu, Cenâb-ı Allah'ın peygamberine gösterdiği ve öğrettiği büyük bir edeptir. Mahlukatmı da bu edebe bağlı kalmaya teşvik etmiştir. Ayette tavsiye edilen edep kuralı şudur: İnsanlardan birisi, gelecekte yapacağı birşeyi söylerken inşaallah demelidir ki, bu onun azmini sağlamlaştirsin. Çünkü kul, yarın ne olacağını bilemez. Yapmaya niyetlendiği işin Allah tarafından takdir edilip edilmemiş olduğundan da haberi yoktur. "İnşaallah" demek, yapılacak işi şarta bağlamak değil, aslında azmin sağlamlığını gösterir. Bu sebeple İbn Abbas: «İnşaallah. yapacağım, sözü, bir seneye kadar geçerlidir.» demiştir. Bu sebeple Süleyman peygamberin kıssasında da geçtiği gibi o şöyle demiştir: «Bu gece yetmiş karıma uğrayacak, onlarla cinsel temasta bulunacağım ve her biri de Allah yolunda savaşacak olan birer erkek çocuk doğuracaktır.» Kendisine, "inşaallah de", denildiği zaman o, inşaallah dememiş ve karılarına uğrayıp hepsiyle cinsel ilişki kurduğu halde hiç biri çocuk doğurmamış, sadece biri yarı insan şeklinde bir yavru doğurmuştu. Bununla ilgili olarak Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Nefsim kudret elinde bulunan Zat'a yemin ederim ki eğer o (Süleyman peygamber) inşaallah demiş olsaydı, sözü yerine gelir ve istediği şeye kavuşurdu.»

«Unuttuğun zaman Rabbim an.» Çünkü unutmak bazan şeytandan olur. Allah'ı anmaksa şeytanı kalpten kovup uzaklaştırır. Bu durumda insan unuttuğu şeyi hatırlar.
«Ve şöyle de: «Umulur ki, Rabbim beni doğruya daha yakın olana eriştirir.» Bir iş zorlaşıp bir hal içinden çıkılmaz olunca ve bir hususta insanların sözleri çeşitli olunca, sen Allah'a yönel ki, o işini kolaylaştırsm ve seni muvaffak kılsın.
«Onlar, mağaralarında 309 yıl kaldılar.» Ashab-ı Kehfin mağarada uzun süre kalmış olmalarını söylemekte büyük yarar olduğu için Canâb-ı Allah söylemiştir. 300 seneye dokuz sene eklenmesi meselesine gelince bu, kameri (ay takvimi hesabı ile) seneleri, şemsi (Güneş takvimi) senelerle eşitlemek içindir. Çünkü 300 şemsi seneye karşı kameri senelerin sayısının 309 olması gerekir. Çünkü her yüz şemsi seneye, yüz kameri seneyi eşitlemek için üç seneyi, kameri senelere eklemek gerekiyor.
«De ki: «Onların ne kadar kaldıklarını en iyi Allah bilir.» Sana bu hususta soru sorulacak olur da bu hususta senin yanında bir nakil yoksa, sen bunun cevabını Aziz ve Celil olan Allah'a havale et. «Göklerin ve yerin gaybı, O'na aittir.» Yani Allah, gaybı bilendir. Yaratıklarından O'nun dilediğinden başkası, gayıptan haberdar olamaz. «O ne mükemmel görendir! O ne mükemmel işitendir!» Cenâb-ı Allah, yaratıkları için her şeyi yerli yerince koyar ve yerleştirir. «İnsanların O'ndan başka dostu yoktur. O, hiç kimseyi hükümranlığına ortak kılmaz.» Yani Rabbin, yegane hükümdardır. Yalnız başına tasarrufta bulunur. O'nun ortağı yoktur. [2]

Biri Mü'min, Diğeri Kafir Olan İki Adamın Kıssası

Yüce Allah, Kehf sûresinde Ashab-ı Kehf in kıssasını anlattıktan sonra şöyle buyuruyor:
«Onlara iki adamı örnek olarak göster: Birine iki üzüm bağı verip, etrafını hurmalıklarla çevirmiş ve aralarında ekinler bitirmiştik. Her iki bahçe de ürünlerini vermişlerdi. Hiç birşeyi de eksik bırakmamışlardı. İkisinin arasında bir de ırmak akıtmıştık. Onun gelirleri de vardı. Bu yüzden arkadaşıyla konuşurken: «Ben malca senden zengin, nüfusça da senden daha itibarlıyım.» dedi.
Kendisine böylece yazık ederek bahçesine girerken: «Bu bahçenin batacağım hiç zannetmem. Kıyametin kopacağını da sanmıyorum. Eğer Rabbime döndürülür sem, and olsun ki orada bundan daha iyisini bulurum.» dedi.
Kendisiyle konuştuğu arkadaşı ona: «Seni topraktan, sonra nutfe-clen yaratanı,sonunda daseni insan kılığına koyanı mı inkar ediyorsun? İşte O, berıi m Rabbim olan Allah'tır. Rabbime kimseyi ortak koşmam, -her ne kadar beni kendinden mâl ve nüfus bakımından daha az buluyorsan da- bahçene girdiğin zaman, «Maşaallah! Kuvvet ancak Allah'a mahsustur!» demen gerekmez mi? Rabbim senin bahçenden daha iyisini bana verebilir. Ve seninkinin üzerine gökten bir felaket gönderir de bahçen yerle bir olabilir. Yahut suyu çekilir, bir daha da bulamazsın.» dedi.
Nitekim, ürünleri yok edildi, bağın altüst olmuş çardakları karşısında sarfettiği emeğe içi yanarak ellerini oğuşturup, «Keşke Rabbime kimseyi ortak koşmasaydım.» diyordu.
Ona Allah'tan başka yardım edebilecek adamları da yoktu. Kendi kendini de kurtaramadı.
İşte burada kudret ve hakimiyet, varlığı gerçek olan Allah'ındır. Mükafatlandırma bakımından hayırlı olan da, sonuçlandırma yönünde hayırlı olan da O'dur.» (ei-Kehf, 32-44.)
Bazıları bunun verilmiş bir misal olduğunu ve böyle bir hadisenin mutlaka vuku bulmuş olmasının gerekli olmadığını söylemişlerdir. Ancak cumhur-u ulema, bunun vuku bulmuş bir hadise olduğunu söylemişlerdir. «Onlara bir misal göster.» Yani Kureyş kafirlerine, onların zayıf ve falar kimselerle bir araya gelmeyişleri ve zayıflarla fakirleri horlamaları, onlara karşı övünmeleriyle ilgili bir misal ver. Nitekim yüce Allah buyurdu ki:
«İnsanlara, halkına elçiler gelen kasabaları anlat (bu hususta onlara böyle bir misal ver).» (Yâsîn, 13.)
Musa peygamberin kıssasından önce bu iki adamın kıssasından bahsettik. Meşhur rivayete göre yukarıdaki ayet-i kerimelerde sözü edilen iki adam birbirleriyle arkadaş idiler. Biri mü'min, diğeri kafirdi. Anlatıldığına göre bunlardan her birinin malı vardı. Mü'min olan kişi malını, Allah'ın taat ve rızası yolunda harcadı. Bununla da Allah'ın hoşnutluğunu elde etmek istedi. Kafire gelince o malı ile iki bahçe satın aldı. Bu iki bahçeden ayet-i kerimede söz edilmekte ve tasvirleri yapılmaktadır. Bu bahçelerde üzümler ve hurmalar vardı. Üzümlerle hurmaların etrafında diğer ekinler ve sağa sola akmakta olan nehirler vardı. Bu suların bir kısmı ile sulama, bir kısmı ile de zevkü sefa verecek işler yapıyordu. Bu bahçelerde meyveler bol miktarda yetişti. Nehirlerin suları sağa sola aktı. Ekinler ve meyveler göze hoş görünecek derecede bolca yetişti. Bunların sahibi olan kafir, fakir olan mü'min arkadaşına karşı övünerek şöyle dedi: «Ben malca senden zengin, nüfusça da senden daha itibarlıyım! Benim bahçelerim, seninkinden daha büyüktür. Böyle demekle o, kendisinin, mü'min arkadaşından daha hayırlı olduğunu ifade etmek istemişti. Yani sahip olduğun malı in-fak etmekle ne elde ettin? Oysa senin de benim gibi yapman gerekir İd, benim gibi zengin olabilmen mümkün olsun.
Böyle demekle arkadaşına karşı övündü. «Kendisine böylece yazık ederek bahçesine girdi.» Yani Allah'ın razı olmayacağı bir yolla bahçesine girdi ve: «Bu bahçenin batacağını hiç zannetmem.» dedi. Arazilerinin genişliğini, sularının bolluğunu, ağaçlarmdaki yeşilliğin güzelliğini gördüğü için, «Bu ağaçlardan biri yok olsa bile yerine daha güzel bir ağaç gelir.» dedi. Ekinleri her tarafı sarmıştı. Çünkü bahçesinde bol su vardı. Sonra: «Kıyametin kopacağını da sanmıyorum,» dedi. Geçic dünya hayatının parlaklığına güvendi. Daimi ve kalıcı olan ahiretin varlığını yalanladı. Sonra da: «Eğer Rabbime

döndürülürse(m, and olsun ki, orada bundan daha iyisini bulurum.» dedi. Yani eğer ileride bir ahiret hayatı olsa ben orada bundan daha iyisini bulurum, dedi. Çünkü o, dünyasına aldanmıştı. Allah'ın bu malları sırf kendisini sevdiğinden ve kendisinin Allah katında şanslı bir kimse olduğundan ötürü bahşetmiş olduğuna inanmıştı. Nitekim kendisi ile Habbab b. Eret'in kıssasından Kur'ân-ı Kerim'de bahsedilirken As b. Vail'in şöyle dediği, Cenâb-ı Allah tarafından bize bildirilmektedir: «Ey Muhammedi Ayetlerimizi inkar eden ve: «Bana elbette mal ve çocuk verilecektir.» diyeni gördün mü? O, görülmeyeni mi biliyor, yoksa Rahman katından bir söz mü almıştır?» (Meryem, 77-78.)

Yüce Allah kendisine nimet verdiği insanın durumunu haber vererek şöyle buyuruyor:

«Bu benim hakkımdır, kıyametin kopacağım sanmıyorum. Rabbime döndürülürsem, onun katında and olsun ki, benim için daha güzel şeyler vardır.» der. înkar edenlere, işlediklerini and olsun ki bildireceğiz. Onlara and olsun ki çetin bir azab tattıracağız!» (Fussüet, 50.) «Karun: «Bu servet ancak, bende mevcut bir ilimden ötürü bana verilmiştir.» demişti. Yani benim bu mala müstahak olduğumu bildiği için Allah bunu bana vermiştir, dedi. Yüce Allah buyurdu ki:

«Allah'ın, önceleri, ondan daha güçlü ve topladığı şey daha fazla olan nice nesilleri yok ettiğini bilmez mi? Suçluların suçları kendilerinden sorulmaz.» (ci-Kasas, 78.) Musa peygamberin kıssasından bahsederken Karun'dan da bahsetmiştik. Yüce Allah buyurdu ki:

«Ey insanlar! Sizi bana yaklaştıracak olan ne mallarınız ve ne de çocuklarmızdır, yalnız, inanıp yararlı iş işleyen kimselerin, işte onların yaptıklarına karşılık mükafatları kat kattır. îşte onlar, yüksek derecelerde, güven içindedirler.» (Sebo1,37.)

«Kendilerine mal ve oğullar vermekle, iyiliklerde onlar için acele ettiğimizi mi zannederler? Hayır; farkında değiller.» (d-Mü'minûn, 55-56.)

O cahil kişi, dünyada kendisine verilen nimetlere aldanarak ahire-ti inkar etti. Şayet ahiret hayatı varsa orada kendisine bu mallardan daha iyisinin verileceğim iddia etti ve bunu arkadaşına da duyurdu. «Kendisiyle konuşan (tartışan) arkadaşı ona: «Seni topraktan, sonra nutfe-den yaratanı, sonunda da seni insan kılığına koyanı mı inkar ediyorsun?» dedi. Yani Allah'ın seni topraktan, sonra nutfeden yarattığını, sonra seni çeşitli aşamalardan geçirerek şekillendirdiğim ve böylece duyan, işiten, gören, bilen, eliyle tutup yakalayan, kavrayıp anlayan, tamam bir adanı haline getirdiğini bildiğin halde ahireti inkar mı ediyorsun? Ahireti nasıl inkar edersin? Oysa Allah, her şeyi yeniden yaratmaya muktedirdir. «İşte O, benim Rabbim olan Allah'tır.» Ama ben, senin sözünden başkasını söylüyorum ve senin inancının aksi olan şeye inanıyorum. «O, benim Rabbim olan Allah'tır. Rabbime kimseyi ortak koşmam.» O'ndan başkasına ibadet etmem. O'nun, çürüyüp yok olmalarından sonra bedenleri yeniden dirilteceğine, ölüleri yeniden hayata döndüreceğine, çürümüş kemikleri bir araya getireceğine inanırım. Yaratmasında ve hükümranlığında Allah'ın ortağa olmadığını, O'ndan başka tanrı bulunmadığını bilirim. Böyle dedikten, sonra arkadaşına, bahçesine gireceği esnada nasıl davranması gerektiğini anlattı ve gerekli tavsiyeleri yaparak şöyle dedi: «Bahçene girdiğin zaman, - her ne kadar beni kendinden mal ve nüfus bakımından daha az biliyorsan da- «Maşaallah! Kuvvet ancak Allah'a mahsustur!» demen gerekmez mi?»

Bu sebepledir ki malından, ailesinden veya içinde bulunduğu durumdan hoşlanan herkesin böyle demesi müstahab olmuştur. Bu konuda şahinliğinde şüphe bulunan merfu bir hadis de nakledilmiştir: Ebu Ya'lâ el-Musilî, Cerrah b. Muhalled kanalı ile Enes'ten rivayet etti ki; Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Allah bir kula aile, mal veya çocuk gibi bir nimet bahşederse o kul; "Maşaallah, kuvvet ancak Allah'a mahsustur." demelidir.»

Mü'min arkadaş, kafirin malının ancak ölümüne kadar elinde bulunacağını gördüğü için ona şöyle demişti: «Bahçene girdiğin zaman, -her ne kadar beni kendinden mal ve nüfus bakımından daha az buluyorsan da-: «Maşaallah! Kuvvet ancak Allah'a mahsustur!» demen gerekmez mi? Rabbim, senin bahçenden daha iyisini bana verebilir (Yani onu ahirette bana ihsan edebilir.) ve seninkinin üzerine gökten bir felaket gönderir (aşırı derecede yağmurlar neticesinde ekinlerinin ve ağaçlarının kökünü söker). Böylece bahçen yerle bir olabilir. (Ekinsiz kaygan toprak haline gelebilir). Yahut suyu çekilir. Bir daha da bulamazsın.» dedi. Nitekim ürünleri yok edildi (Bahçesi.harap öldü). Bağın alt üst olmuş çardakları karşısında, sarf ettiği emeğe içi yanarak ellerini oğuşturup «Keşke Rabbime kimseyi ortak koşmasaydım.» diyordu. Bahçesi tamamen harab olup bir daha geri gelmesinin imkansız olduğunu görünce ümidini yitirdi. Söylemiş olduğu önceki sözlerden ötürü yüce Allah'ı inkar etmiş olduğunu düşünerek pişman oldu. Cenâb-3 Allah bu hususta şöyle buyurdu:

«Ona, Allah'tan başka yardım edebilecek adamları da yoktu. Kendi kendini de kurtaramadı.» Yani yaptığı kusurlarını telafi edecek, kendisine yardım edecek bir kimse bulunmadı. Kendi gücüyle de kendini o felaketten kurtaramadı. «İşte burada kudret ve hakimiyet, varlığı gerçek olan Allah'ındır.» «O gün, gerçek hükümranlık Rahmân'ındır. İnkarcılar için yaman bir gündür.» (ei-Furkân, 26.) Böyle bir durumda ve her durumda reddedilmez, engellenemez ve mağlub edilemez olan hüküm, sadece varlığı gerçek olan Allah'ın hükmüdür. «Mükafatlandırma bakımından hayırlı olan da, sonuçlandırma yönünden hayırlı olan da O'dur.» Yani Allah'ın muamelesi sevap bakımından kişi için hayırlıdır. O'nun muamelesi ve sonuçlandırması dünya ve ahirette kişi için hayırlıdır.

Bu kıssa, kişinin dünya hayatına meyletmemesi, aldanmaması ve bel bağlamaması, aksine her halükarda Allah'a taat ve tevekkülü ana hedef edinmesi gerektiği temasını işlemektedir. Bu kıssada kendi elinde bulunan mallardan çok, Allah katında bulunan şeylere güvenmek gerektiği anlatılmaktadır. Yine bu kıssada anlatıldığına göre bir kimse, Allah'a taat ve O'nun yolunda infakta bulunmak uğruna birşey sarfe-derse o şeyden mahrum olur. Hatta elinden tamamen alınır. Bu da onun hedeflediği amacının zıddı bir muameledir. Ki ahirette karşılığını bol bol görsün. Yine bu ayetlerde anlatılmak istenen

hususlardan biri de şudur ki, kişi, müşfik kardeşinin öğüdünü kabul etmek mecburiyetindedir. Öğütçü kardeşine muhalefet etmesi vebaldir. Ve kendisi için bir helaktir. Yine bu ayetlerde anlatıldığına göre kaderin vuku zamanı geldiği ve Allah'ın emri infaz edildiği zaman duyulan pişmanlık, kişiye fayda vermez. Allah'tan yardım diliyor ve O'na dayanıyoruz. [3]

Bahçe Sahiplerinin Kıssası

Yüce Allah buyurdu ki:
«Biz bunları, vaktiyle bahçe sahiplerini denediğimiz gibi denedik. Sahipleri daha sabah olmadan, bahçeyi devşireceklerine -bir istisna payı bırakmaksızın- yemin etmişlerdi. Ama onlar daha uykuda iken Rabbinin katından gönderilen bir salgın o bahçeyi salıvermişti de bahçe kapkara kesilmişti. Sabah erken birbirlerine: «Ürünlerinizi devşirecek-seniz erken çıkın.» diye seslendiler. «Bugün orada, hiçbir düşkün yanımıza sokulmasın.» diye gizli gizli konuşarak yürüyorlardı. Yoksullara yardam etmeye güçleri yeterken böyle konuşarak erkenden gittiler. Bahçeyi gördüklerinde: «Her halde yolumuzu şaşırmış olacağız; belki de biz yoksun bırakıldık.» dediler. Ortancaları: «Ben, size Allah'ı anmanız gerekmez mi? dememiş miydim?» dedi.
«Rabbimizi tenzih ederiz; Doğrusu biz yazık etmiştik.» dediler. Birbirlerini yermeye başladılar. Sonra şöyle dediler: «Yazıklar olsun bize; doğrusu azgınlık edenlerdik. Belki Rabbimiz bize bundan daha iyisini verir, doğrusu artık, Rabbimizden dilemekteyiz.»
işte azab böyledir, ama ahiret azabı daha büyüktür, keşke bilseler!» (ei-Kaiem, 17-33.) Bu, Cenâb-ı Allah'ın kendilerine ulu ve kıymetli peygamberi göndererek in'amda bulunduğu, ama kendilerinin o peygamberi yalanlama ve muhalefetle karşılamalarına dair Kureyş kafirlerine vermiş olduğu bir örnektir. Nitekim yüce Allah buyurdu ki:
«Allah'ın verdiği nimeti nankörlükle karşılayanları ve milletlerini helak olacakları yere, yaslanacakları Cehennem'e götürenleri görmüyor musun? Ne kötü bir duraktır!» (ibrahim, 28-29.)
İbn Abbas dedi ki: Ayette kendilerine nimet verildiği söylenen kimseler, Kureyş kafirleridir. Cenâb-ı Allah onlara çeşitli ekin ve meyvelerle dolu, hasadı yaklaşan bir bahçenin sahiplerini misal olarak anlatarak şöyle buyurdu: «Sahipleri daha sabah olmadan, bahçeyi devşireceklerine -bir istisna payı bırakmaksızın- yemin etmişlerdi.» Yani sabah vakti bir yoksul ve muhtacın kendilerini görmeyeceği ve böylece ona bir şey vermeyecekleri bir esnada bahçeyi devşireceklerine yemin ettiler ve yeminlerinde istisna payı da bırakmadılar. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah onları, bahçeyi devşirmekten aciz bıraktı. Bahçelerine bir yangın musallat etti. Yangın neticesinde bahçede yararlanılacak hiç bir şey kalmadı. Bu sebeple Yüce Allah buyurdu ki: «Ama onlar daha uykuda iken Rabbının katından gönderilen bir salgın, o bahçeyi sanvermişti de bahçe kapkara kesilmişti.» Bahçe, simsiyah zifiri karanlık bir gece gibi olmuştu. Gecede nasıl ışık yoksa bahçede de ürün kalmamıştı. Bu da onların amaçlarının tersi bir muameleye maruz kalmalarıydı. «Sabah erken birbirlerine: «Ürünlerinizi devşirecekseniz erken çıkın.» diye seslendiler. Sabah erken uykudan uyanınca birbirlerine seslenerek: Güneş yükselmeden, dilenciler çoğalmadan çabuk bahçenize gidin de devşirin, dediler.. «Bu gün orada, hiçbir düşkün kimse yanımıza sokulmasın.» diye gizli gizli konuşarak yürüyorlardı.» Kendi aralarında gizlice konuşarak ve istişare yaparak bu hususta karar verdiler.«Yoksullara yardım etmeye güçleri yeterken böyle konuşarak erkenden gittiler.» Yoksullara yardım etme gücüne sahip oldukları halde onlara herhangi birşey vermeme gibi bozuk niyeti içlerinde saklayarak yola koyuldular.
İkrime ile ŞaTti dediler ki: Onlar yoksullara karşı öfkeli bir şekilde harekete geçtiler.
Süddî, ayet-i kerimede geçen "Hard" kelimesinin, ekinlerinin adı olduğunu söyleyerek uzak bir ihtimali ortaya sürmüştür. «Bahçeyi gördüklerinde» bahçeye varıp ta o güzelim, göz alıcı manzaralı, parlak bahçenin kötü niyetleri sebebiyle bu tanınmaz hale gelişini müşahede ettiklerinde «Herhalde yolumuzu şaşırmış olacağız, belki de biz yoksun bırakıldık.» dediler. Başka bir yola koyulduk, bahçeye ulaşamadık. Hayır hayır aksine biz kötü niyetimiz sebebiyle cezalandırıldık. Bahçemizin ürünlerinin bereketinden yoksun bırakıldık, dediler. «Ortancaları (İbn Abbas ile Mücahid ve diğer müfessirlere göre ise en adil ve en hayırlıları): «Ben size Allah'ı anmanız gerekmez mi? dememiş miydim?» Yani yemin ederken istisna payı bırakmanız gerekirdi. Kötü söz seyleyeceğinize hayırlı ve iyi söz söylemeliydiniz. «Rabbimizi tenzih ederiz, doğrusu biz yazık etmiştik.» dediler. Birbirlerini yermeye başladılar. Sonra şöyle dediler: «Yazıklar olsun bize, doğrusu azgınlık edenlerdik.» Pişmanlığın fayda vermeyeceği bir zamanda pişman oldular. Azabı gördükten sonra günahlarım itiraf ettiler ki, bu da bir yarar sağlamadı.
Denilir ki, bu bahçe sahipleri bir kaç kardeşti. Bahçe, babalarından kendilerine miras kalmıştı. Babaları kendi egemenliği altında iken bahçenin ürünlerinden çok miktarda sadaka verirdi. Ama bahçe oğullarının eline geçince babalarının yönetimini hoş görmediler. Fakirlere birşey vermeksizin bahçenin bütün ürününü kendilerine ayırmak istediler. Bu sebeple Cenâb-ı Allah, onları şiddetle azablandırdı. İşte bu sebepten dolayıdır ki Cenâb-ı Allah, hasad gününde bahçe ve tarlaların ürününden sadaka (zekât=öşür) vermeyi emretmiştir:
«Ürün verdiği zaman ürününden yeyin. Devşirildiği ve biçildiği gün de hakkını verin.» (ei-En'âm.ui.)
Ayet-i Kerimede sözü edilen bahçe sahiplerinin, Yemen'in Darvan kasabasından oldukları söylenmiştir. Habeşistanlı oldukları da nakledilen rivayetler arasındadır. Doğrusunu Allah bilir.
«İşte azab böyledir.» Yani emrimize muhalefet eden ve yaratıkl arımız dan muhtaç olan kimselere eğilmeyen, onlara şefkat göstermeyen kimselere böyle azab ederiz. «Ama ahiret azabı daha büyüktür.» Ahiretin azabı, dünya azabından daha büyük ve

daha katmerlidir. Keşke bilseler!»
Bu sûrede zikredilen bahçe sahiplerinin kıssası, şu ayet-i kerimede anlatılan misale ne kadar da benziyor:
«Allah size güven ve huzur içinde olan bir kasabayı misal verir. Her taraftan oraya bolca rızık geliyordu. Ama Allah'ın nimetlerine nankörlük ettiler. Bu yüzden Allah onlara yaptıklarına karşılık açlık ve korku belasını tattırdı. And olsun ki, aralarından kendilerine bir peygamber gelmişti. Onu yalana saydılar. Haksızlık ederlerken azaba uğradılar.» (en-Nahl, 112-113.)
Denildi ki: Bu, Mekkeliler için verilmiş bir misaldir. Başka bir rivayette anlatıldığına göre bu ayette sözü edilenler, Mekkelilerin kendileridir. Cenâb-ı Allah, onları kendilerine misal olarak anlattı. Bu anlatım, yukarıda anlatılana ters düşmemektedir. Doğrusunu Allah bilir. [4]

Cumartesi Günlerinde Aşırı Giden Eylelîlerîn Kıssası

Yüce Allah buyurdu ki:
«Ey Muhammedi Onlara, deniz kıyısındaki kasabanın durumunu sor. Cumartesi yasaklarına tecavüz ediyorlardı. Cumartesileri balıklar sürüyle geliyor, başka günler gelmiyordu. Biz onları, yoldan çıkmaları sebebiyle böylece deniyorduk. Aralarından bir topluluk: «Allah'ın yok edeceği veya şiddetli azaba uğratacağı bir millete niçin öğüt veriyorsunuz?» dediler. Öğüt verenler: «Rabbinize, hiç değilse bir Özür beyan edebilmemiz içindir, belki Allah'a karşı gelmekten sakınırlar.» dediler.
Kendilerine yapılan öğütleri unutunca, biz fenalıktan men edenleri kurtardık ve zalimleri, Allah'a karşı gelmelerinden Ötürü şiddetli azaba uğrattık. Kendilerine edilen yasakları aşınca, onlara: «Aşağılık birer maymun olun.» dedik.» (el-AVaf, 163-166.)
«İçinizden cumartesi günü azgınlık edenleri elbette biliyorsunuz. Onlara, «Aşağılık birer maymun olunuz.» dedik. Bunu çağdaşlarına ve sonradan geleceklere bir ceza örneği ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara öğüt olsun diye yaptık.» {cl-Bakara, 65-66.)
«Yahut cumartesi ehlini lanetlediğimiz gibi lanetlemeden önce, elinizdeki kitabı tasdik ederek indirdiğimiz Kur'ân'a inanın; Allah'ın emri daima yapılagelmiştir.» (en-Niaâ, 47.)
İbn Abbas, Mücahid, İklime, Katade, Süddî ve diğerleri, ayet-i kerimede geçen cumartesi ehlinin Eyleliler oldukların söylemişlerdir. İbn Abbas, bu sözüne ek olarak da Eyle'nin Medyen ile Tur dağı arasında bir yer olduğunu söylemiştir. Anlatıldığına göre Eyleliler, cumartesi günü avlanmayı yasaklayan Tevrat'a bağlı kimselerdiler. Cumartesi günü bir iş yapmadıkları ve avlanmadıkları için balıklar, o günde korkusuzca onların bulundukları şehrin kıyısına geliyorlardı. Cumartesi günü avlanmaları haram olduğu gibi sanat, ticaret ve diğer kazanç getirici işlerle de uğraşmaları haramdı. İşte cumartesi günleri balıklar güven ve huzur içinde Eyle şehrinin kıyılarına sürüler halinde geliyorlardı. Hiçbir kimse, o balıklara hücum etmiyor, rahatsız etmiyor ve ürkütmüyordu. Cumartesi günleri dışında ise balıklar o kıyılara gelmiyorlar di. Çünkü cumartesi günü dışında Eyleliler avlanabiliyorlardı. Yüce Allah buyurdu ki: İşte cumartesi gününde çok miktarda balıkları onların şehirlerinin kıyısına göndererek önceden işledikleri günahlar yüzünden onları imtihan ediyorduk. Onlar, balıkların sürü halinde kıyılarına geldiklerini görünce cumartesi gününde de suya olta ve ağ atarak, çukurlar kazarak balıkları avlamaya yöneldiler. Bu tuzakları cuma gününden suya bırakıyorlar ve cumartesi günü gelen balıklar tuzaklara yakalanıp artık kur tul amıyorl ardı. Artık cumartesi günü geçtikten sonra Eyleliler, tuzaklara yakalanmış balıkları çıkarıp alıyorlardı. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, onlara gazab etti ve onları lanetledi. Çünkü onlar, Allah'ın emrinin dışına çıkmış, muhalefet etmiş, çeşitli hilelerle onun yasaklarını çiğnemişlerdi. Onların bu davranışı görünürde bir hile, hakikatte de bir muhalefet idi. Onlar böyle yapınca onların bu yasak tanımazlığından uzak duran ve haram işlemeyen diğer Eyleliler iki gruba ayrıldılar. Bir grub, Allah'ın o zamandaki şeriatına muhalefet eden ve hilekarlık yapanları protesto ettiler. Diğer grub ise haramları hiçe sayanları bu muhalefetlerinden men etmediler. Hatta onları protesto edenleri kınayıp şöyle dediler: «Allah'ın yok edeceği veya şiddetli azaba uğratacağı bir millete niçin öğüt veriyorsunuz?» Yani bunlar azaba müstahak oldukları ve azaptan kurtulmaları imkansız olduğu için artık bunları kötülükten ve haram irtikab etmekten men etmenizin ne faydası vardır? dediler. Haram işleyenleri protesto edenler-
se onlara şu cevabı verdiler: «Rabbinize, hiç değilse bir Özür beyan edebilmemiz içindir.» Yani iyiliği emretme ve kötülükten men etme hususunda bize verilen emirle ilgili olarak görevimizi yaptığımızı Rabbinize bildirip artık sorumluluğumuzun gereğini yaptık diyebilmemiz ve O'nun azabından korktuğumuz için, onları protesto ettiğimizi söyleyebilmemiz için onları bu kötülükten men ettik. «Belki Allah'a karşı gelmekten sakınırlar.» Belki bunlar, işledikleri kötülükten vazgeçerler de Cenâb=ı Allah, bunları azabından korur ve - kötülükten vazgeçip emri dinledikleri zaman- günahlarını affeder.
Yüce Allah buyurdu ki: «Kendilerine yapılan öğütleri unutunca» kendilerini bu çirkin ve ayıp işten vazgeçirmeye çalışanlara iltifat etmedikleri zaman «Biz fenalıktan men edenleri kurtardık.» Bunlar da iyiliği emredip kötülükten men eden kimselerdi. «Ve zalimleri (günah irtikab edenleri), Allah'a karşı gelmelerinden ötürü şiddetli azaba uğrattık.» Elem verici şiddetli bir azaba çarptırdık. «Kendilerine edilen yasakları aşınca, onlara: «Aşağılık birer maymun olun.» dedik.»
Özetle diyeceğimiz şudur ki, Cenâb-ı Allah, zalimleri mahvettiğini ve onların haram işleyişlerini protesto eden inanmışları

kurtardığını haber veriyor. Onlara karşı ses çıkarmayanlardansa bahsetmiyor. Onlara karşı ses çıkarmayanlarla ilgili olarak âlimler ihtilaf etmişlerdir. Kimisi, ses çıkarmayanların da kurtulduklarını söylerken kimisi de onların da haram işleyenler gibi helak olduklarını söylemişlerdir ki, doğru olan görüş birincisidir. Yani onlar da kurtulmuşlardır. Muhakkik âlimler, bu görüştedirler. Tefsircilerin Önderi İbn Abbas da bu görüşe meyletmiştir. Hatta İbn Abbas, bu konuda azadhsı İkrime ile tartışmış ve neticede bu görüşe meyletmiş, çünkü bu hususta azadlısı îkrime onu mağlub etmişti. Bu sebeple de İkrime'ye ikram olsun diye kıymetli bir elbise giydirmişti.
Ben derim ki: Kötülük işleyen ve haram irtikab edenlere ses çıkarmayan grub, kurtuluşa erenlerle birlikte anılmamışlar dır. Çünkü onlar, haram işleyenlerden her ne kadar kalben hoşnutsuz olmuşlarsa da görevlerini tam olarak ifa etmemişlerdir. Zira onların da günah işleyen ve haram irtikab edenleri, mertebelerin ortancası olan sözlü protesto ile günahtan men etmeye çalışmaları gerekirdi. Mertebelerin en üstünü ise günah işleyenleri kuvvet kullanarak günahtan men etmektir. Ortancası ise dil ile menetmektir. Üçüncü mertebe ise kalben buğz etmektir. Günah işleyenlere karşı ses çıkarmayanların da kurtuluşa erenlerle birlikte kurtul duldan, Kur'ân'da söylenmemiştir. Ancak kurtuldukları muhakkaktır. Çünkü bunlar, günah işlememişler, aksine günahı kalben protesto etmişlerdir.
Abdürrezzak, îbn Cüreyc kanalı ile Katade ile Atâ el-Horasanî'nin şöyle dediklerini rivayet etmiştir: Cumartesi günlerinde haramın sınırlarını aşıp günah irtikab edenleri, şehir halkı günahtan men edip protesto ettiklerinde günahkarlar onların nasihatlerine kulak vermediler. Bunun üzerine nasihat verenler, onlardan ayrıldılar. Ayrı yerlerde yattılar. Kapılarım üzerlerine kilitlediler. Çünkü onların helak olacaklarını bekliyorlardı. Bir gün sabahladıklarında günahkarların kapılarının açılmamış olduğunu, hâlâ kilitli bulunduğunu gördüler. Oysa güneş epey yükselmiş, kuşluk vaktine gelinmiş, hava iyiden iyiye ısınmıştı. Şehir halkının geride kalanları bir adama dediler ki, bir merdivene çık da bunların evlerinin damından içeriye bak.
Adam merdivene tırmanıp dama çıktığında onların maymuna dönüşmüş olduklarını, kuyrukları bulunduğunu, ulumakta ve birbirlerinin üzerine sıçramakta olduklarını gördü. Kapılarını açtılar, maymunlar dışarı çıktılar. Yakınlarını tamdılar, ama yakınları onlan tanımıyorlardı. Maymunlar yakınlarına sığındılar. Onları kötülükten men etmiş olanlar: «Sizi işlediğiniz günahlardan men etmedik mi?» dediklerinde maymunlar, evet anlamına gelecek şekilde başlarıyla işaret ettiler.
Abdullah b. Abbas daha sonra ağladı ve şöyle dedi: "Biz bir çok kötülükleri görüyor, ama protesto etmiyor ve bu konuda hiç birşey de söylemiyoruz." Avfî, İbn Abbas'ın bu konuda şöyle dediğini rivayet etmiştir: "O kasabanın gençleri maymunlara, ihtiyarları da domuzlara dönüştüler." İbn Ebi Hatim, Mücahid kanalı ile İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Maymuna dönüşen Eyleliler, çok uzun süre yaşamadılar. Ancak bir hayvanın iki sağımı arasında geçen süre kadar kısa bir müddet yaşadılar, sonra helak oldular. Onların nesilleri ve zürriyetleri de olmadı."
Dahhak, îbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Hayvana dönüşen hiçbir kimse, üç günden fazla yaşamadı. Bunlar yemediler, içmediler, zürriyetleri de olmadı."
Bu konudaki bilgileri, el-Bakara ve el-A'râf sûrelerinin tefsirlerini yaparken detaylı olarak naklettik. Hamd ve minne Allah'adır.
İbn Ebi Hatim ve İbn Cerir, Mücahid'in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir: Eylelilerin kalpleri mesh edildi. Yoksa onlar hakikatte domuzlara ve maymunlara dönüşmediler. Bu, Cenâb-ı Allah'ın vermiş olduğu bir misaldir. «Sırtına kitap yüklenmiş merkebin durumu gibi.» İşte bu da bir misaldir. Bu cidden garip bir rivayet olup Kur'ân'm zahirine ve selef ile halef ulemasından bir çoklarının kesin ifadelerine aykırıdır. Doğrusunu Allah bilir.[5]

Lokmanın Kıssası

Yüce Allah buyurdu ki:
«And olsun ki, Lokman1 a, Allah'a şükretmesi için hikmet verdik. Şükreden kimse ancak kendisi için şükretmiş olur. Nankörlük eden ise, bilsin ki, Allah her şeyden müstağnidir. Övülmeye layık olandır. Lokman, oğluna öğüt vererek: «Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma, doğrusu eş koşmak büyük zulümdür.» demişti. Biz insana, ana ve babasına karşı iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Annesi onu, güçsüzlükten güçsüzlüğe uğrayarak karnında taşımıştı. Çocuğun sütten kesilmesi iki yıl içinde olur. Bana ve ana babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş banadır. Ey insan oğlu! Ana baba, seni, körü körüne bana ortak koşman için zorlarlarsa, onlara itaat etme. Dünya işlerinde onlarla güzel geçin. Bana yönelen kimsenin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz banadır. O zaman yaptıklarınızı size bildiririm. Lokman: «Ey oğulcuğum! İşlediğin şey, bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, bir kayanın içinde veya göklerde yahut yerin derinliklerinde de bulunsa, Allah onu getirip meydana kor. Doğrusu Allah Latiftir, haberdardır. Ey oğulcuğum! Namazı kıl, uygun olanı buyurup fenalığı önle, başına gelene sabret, doğrusu bunlar, azmedilmeğe değer işlerdir. İnsanları küçümseyip yüz çevirme, yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Şüphesiz ki Allah, kendini beğenip övünen kimseyi sevmez. Yürüyüşünde tabii ol, sesini kıs. Seslerin en çirkini şüphesiz merkeplerin sesidir.» (Lokman, 12-19.)
Lokman'ın şeceresi şöyledir: Lokman b. Anka b. Sedun. Lokman b. Saran olduğu da söylenir. Süheylî, İbn Cerir ve Kuteybe'den naklederek böyle demiştir. Süheylî'nin ifadesine göre Lokman, Eylelilerin Nobe kesimindendir.
Ben derim ki: Lokman, ibadetine bağlı, fasih konuşan, büyük hikmet sahibi salih bir adamdı. Bir rivayete göre o, Davud

peygamber zamanında kadı imiş. Doğrusunu Allah bilir.
Süfyan-ı Sevrî, Eş'as kanalı ile îbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Lokman, Habeşli marangoz bir köle idi".
Katade, Abdullah b. Zübeyr'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Cabir b. Abdullah'a sordum:
- Lokman hakkında en son bilginiz nedir?
- O, kısa boylu, tıknaz bir adam olup Nobeli idi.
Yahya b. Said el-Ensarî, Said b. Müseyyeb'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Lokman, Sudanlı olup iri dudaklı bir kimse idi Allah ona hikmet vermişti. Ama peygamberlik vermemişti."
Evzaî, Abdurrahman b. Harmele'nin kendisine şöyle dediğini nakletmiştir: Siyahi bir adam, Said b. Müseyyeb'e gelerek siyahlığım ona sordu, o da şöyle cevap verdi: "Siyah olduğun için üzülme. Çünkü insanların en hayırlısı üç kişi var ki bunlardan biri Sudanlı Bilal'di. Diğeri Ömer'in azadlısı Mehca idi. Üçüncüsü de Lokman Hekim'di ki o da siyahi idi. Nobel olup iri dudaklı idi."
A'meş, Mücahid'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Lokman, iri dudaklı, yarık ayaklı siyahi bir köle idi."
Ömer b. Kays dedi ki: "Lokman, iri dudaklı, geniş tabanlı siyahi bir köle idi. Bir mecliste oturup sohbet ederken adamın biri gelip ona şöyle sordu:
- Sen falan yerde benimle birlikte koyun çobanlığı yapan falan adam değil misin? .
- Evet.
- Gördüğüm şu mertebeye seni ulaştıran şey nedir?
- Doğru söz ve beni ilgilendirmeyen şeyler karşısında susmaktır." dedi.
İbn Ebi Hatim, Ebu Zur'a kanalı ile Abdurrahman b. Ebi Yezid b. Cabir'in şöyle dediğim rivayet etmiştir:
"Cenâb-ı Allah, hikmetinden ötürü Lokman Hekim'in mertebesini yüceltti. Onu daha önce tanıyan bir adam gelip kendisine şöyle bir soru sordu:
- Dün benim koyunlarımı otlatan falan köle değil misin?
- Evet.
- Gördüğüm şu mertebeye seni ulaştıran şey nedir?
- Allah'ın takdiri, emanetin sahibine verilmesi, doğru konuşma ve beni ilgilendirmeyen şeylerle ilgilenmemedir."
İbn Vehb, Abdullah b. Ayyaş kanalı ile Afre'nin azadlısı Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Adamın birisi, Lokman Hekim'e gidip şöyle sordu:
- Sen, Beni Nehhas'm kölesi Lokman değil misin?
- Evet.
- Sen koyun otlatan siyahi çoban değil misin?
- Siyahlığım zaten görünen birşeydir. Bu duruma gelişimi ne diye hayretle karşılıyorsun?
- İnsanlar senin ikametgahında oturuyorlar. Kapında yığılıyorlar. Sözlerini kabul ile karşılıyorlar. Bunun sebebi nedir?
- Ey kardeşimin oğlu! Sen de benim söylediklerimi yaparsan benim mertebeme ulaşırsın.
- Nedir o söyleyeceğin şey?
- Gözümü kapadım, dilimi tuttum, az yiyecekle yetindim, tenasül organımı haramdam korudum. Sözümü yerine getirdim. Ahde vefa gösterdim. Misafirime ikramda bulundum. Komşumu muhafaza ettim. Beni ilgilendirmeyen şeylere karışmadım. İşte bu saydığım şeyler, beni görmüş olduğun bu mertebeye ulaştırdı."
İbn Ebi Hatim'in rivayetine göre Ebu Derda, günün birinde Lokman Hekim'den bahsederken şöyle demiştir: "Lokman Hekim' mal, aile, soy ve insanlardan ayına özellikler verilmemişti. Ancak o iri yarı, cesaretli, uzun uzadıya düşünen, susan, derin görüşlü bir kimse idi. Gündüzleri asla uyumazdı. Onun bir yere tükürdüğünü, boğazım temizlemek için öksürür gibi yaptığım, küçük ve büyük abdest yaptığım, güsl ettiğini, boş şeylerle uğraştığını ve güldüğünü hiç kimse görmedi. Hikmetli sözler dışında başka birşey söylemezdi. Söylediği sözü tekrar dinlemek için insanlar, onu yeniden konuştururlardı. Evlendi, çocuğu oldu, çocukları öldü ama üzerlerine ağlamadı, sultanların, hakimlerin yanma gider, düşünür, tefekkür eder, ibret alırdı. İşte bu yüzden o yüksek mertebeye ulaştı."
Bazılarının anlattıklarına göre Lokman'a peygamberlik teklif edilmiş, ancak o peygamberlik yükünü taşıyamayacağından korktuğu için hikmeti tercih etmiştir. Çünkü hikmet, peygamberlikten daha kolaydır. Ancak bu hususta ihtilaf vardır. Doğrusunu Allah bilir. İleride de anlatacağımız gibi ona peygamberlik teklif edildiği, ancak onun bunu kabul etmeyip hikmeti seçtiği hususu, Katade'den rivayet edilmiştir. İbn Ebi Hatim ile İbn Cerir, îkrime'den rivayet ettiler ki, Lokman peygamberdi. Ancak bu zayıf bir rivayettir. Cumhur-u ulemadan nakledilen meşhur görüşe göre Lokman, Allah'ın veli kullarından hakim bir kimsedir. Peygamber değildir. Cenâb-ı Allah, Kur'ân'da ondan bahsetmiş, onu övmüş ve oğluna verdiği öğütleri nakletmiştir. Oğlu, yaratıklar arasında onun en çok sevdiği ve en çok şefkat gösterdiği kimse idi. Bu sebeple ilk öğütlerini oğluna yapıp şöyle demişti: «Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma, doğrusu, eş koşmak büyük zulümdür.» Oğlunu, Allah'a eş koşmaktan menedip sakmdırmıştı.
Buharı, Kuteybe kanalı ile Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: «İnanıp imanlarına haksızlık karıştırmayanlar.....» ayet-i kerimesi nazil olduğu zaman bu ayet, Rasûlullah (s.a.v.)'in ashabının çok ağrına gitti ve onlar:

- Hangimiz imanına haksızlık katmamaktadır? dediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: «Durum sizin dediğiniz gibi değildir, siz Lokman'm, oğluna şöyle dediğini işitmediniz mi? «Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma, doğrusu eş koşmak büyük zulümdür (haksızlıktır).»

Cenâb-ı Allah, daha sonra insanın anne ve babasına iyi davranmasını tavsiye edip evlat üzerindeki haklarını açıklıyor ve bu haklara mutlaka rivayet edilmesi gerektiğini buyuruyor. Evladın, müşrik olsalar bile ana ve babaya ihsanda bulunmasını, sadece dinlerine girme hususunda onlara itaat edilmemesini beyan ediyor, bundan sonra Lokman'm oğluna verdiği öğütleri haber veriyor: «Ey oğulcuğum! İşlediğin şey, bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, bir kayanın içinde veya göklerde, yahut yerin derinliklerinde bulunsa da, Allah onu getirip meydana kor. Doğrusu Allah Latiftir, haberdardır.» Cenâb-ı Allah, kişiyi insanlara zulmetmekten, bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa onlara haksızlık etmekten men ediyor. Ve yapılacak haksızlığı hesap yerinde ele alacağını, mizana koyacağını beyan ediyor: «Doğrusu Allah zerre ağırlığınca dahi zulmetmez.»

«Kıyamet günü doğru teraziler kurarız, hiçbir kimse hiçbir haksızlığa uğratılmaz. Hardal tanesi kadar olsa bile yapılanı ortaya koyarız, hesap gören olarak biz yeteriz.» (oi-Enbiyâ, 47.)

Cenâb-ı Allah, hardal tanesi kadar küçük olsa bile yapılan haksızlığın mutlaka kendisi tarafından bilineceğini haber veriyor. Yapılan küçük bir haksızlık, kapısı, penceresi olmayan sağır bir kayanın içinde olsa bile ve bu kaya parçası da yerin veya geniş olan göklerin karanlıkları içinde gizli olsa dahi yerini Cenâb-ı Allah mutlaka bilir. «Doğrusu Allah Latiftir, haberdardır.» İlmi dakiktir, zerreler dahi O'na gizli kalmaz. Görenlerin gözlerine görünen veya görünmeyen hiç birşey O'na göre gizli değildir.

«Düşen yaprağı, yerin karanlıklarında olan taneyi, yaşı kuruyu -ki apaçık kitaptadır- ancak O bilir.» (el-En'âm,59.)

«Gökte ve yerde görünmeyen her şey şüphesiz kitab-ı mübindedir.»(en-Neml, 75.)

«Görülmeyeni bilen Rabbime andolsun ki, o saat size muhakkak gelecektir. Göklerde ve yerde zerre kadar olanlar bile O'nun ilminin dışında değildir. Bundan daha küçüğü ve daha büyüğü de şüphesiz apaçık kitaptadır.»(Sebe1, 3.)

İmam Ahmed b. Hanbel, Hasan b. Musa kanalı ile Ebu Said el Hudri'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«Sizden birisi, kapısı ve penceresi bulunamayan sağır bir kaya içinde amel yapsa bile, her ne olursa olsun onun ameli insanlara görünür ve ortaya çıkar.»

Lokman, daha sonra öğütlerine devam ederek oğluna şöyle demişti: «Ey oğulcuğum! Namazı kıl.» Yani hakkıyla ve tariflerine, vakitlerine, rükû, secde ve itidaline, huşuuna, ahkâmına riayet ederek namazı eda et. Namazda yasaklanan davranışlardan da uzak dur. «Uygun olanı bulup fenalığı Önle.» Gücün ve takatin nisbetinde iyiliği emredip, kötülükten sakındır. Eğer yapabilirsen elinle, yapamazsan dilinle, bunu da yapamazsan kalbinle iyiliğe taraftar olup, kötülükten men edici ol.

Lokman, oğluna sabrı da öğütleyerek şöyle dedi: «Başına gelene sabret.» Çünkü iyiliği emredip kötülükten sakındırmak durumunda olan kişiye bazı saldırılar ve tecavüzler olabilir. Ama iyi son (hayırlı aki-bet), bu gibi kimseler içindir. Bu sebeple Lokman, oğluna bu durumda sabırlı olmasını tavsiye etmiştir. Sabrın sonunun, genişlik ve selamet olduğu bilinmektedir. «Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdir.» Bunlar yapılması zorunlu ve kaçınılmaz olan şeylerdir. «İnsanları küçümseyip yüz çevirme.» İnsanlara karşı mütekebbir olma. Sen onlarla konuşurken, onlar seninle konuşurlarken büyüklük taslayarak, onları horlayarak yüz çevirme.

Lügat bilginleri dediler ki: Bu ayet-i kerimenin aslanda geçen "su'r" kelimesi, develerin boyunlarına isabet eden bir hastalığın adıdır. Bu hastalığa yakalanan develer, başlarını sağa veya sola çevirirler. İşte insanlarla konuşurken veya insanlar kendisiyle konuşurlarken mütekebbirane bir surette yüzünü onlardan çeviren kimse, boynu hastalanıp yüzünü sağa veya sola çeviren deveye benzetilmiştir. Ebu Talib de su'r kelimesini kullandığı bir şiirinde şöyle demiştir:

"Biz öteden beri haksızlığı onaylamayız, biz yüzleri bir tarafa eğip çevirdikleri zaman doğrulturuz."

Aynı kelimeyi şiirinde kullanan Amre b. Huyey et-Tağlibî de şöyle demiştir:

"Zorba kimse, yüzünü çevirdiği zaman biz onun yüzünü doğrulturuz ve yüzü doğrulur."

Lokman, oğluna öğüt vermeye devam ederek şöyle demişti:

«Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Allah, kendini beğenip övünen hiç kimseyi şüphesiz ki sevmez.» Lokman, oğlunu kibir ve azametle insanlara karşı üstünlük taslayarak gururlu bir şekilde yürümekten men etmişti. Nitekim yüce Allah da bir ayet-i kerimede şöyle buyurmuştur:

«Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen, ne yeri delebilir ne de boyca dağlara ulaşabilirsin.» (el-Isrâ, 37.)

Bu hızlı yürüyüşünle beldeleri katedemezsin, kuvvetli basarak bu yürüyüşünle yerleri delemezsin, büyüklenip gurur taslamakla uzunluk bakımından dağlara ulaşamazsın. Kendi nefsine baskı yap. Sen, miktarının dışına çıkamazsın, kapasiteni aşamazsın.

Hadiste belirtildiğine göre adamın birisi, gururlu bir şekilde salınarak aba ve izanyla yürümekte iken Cenâb-ı Allah, onu aniden yere batırır. O adam, kıyamet gününe kadar da yerin dibine batmaya devam edecektir. Başka bir hadiste de şöyle Duyurulmuştur:

«Eteğini yerde sürümekten sakın. Çünkü bu, Allah'ın sevmediği mütekebbirİlktendir.» Nitekim Cenâb-ı Allah da yukarıdaki ayet-i kerimede şöyle buyurmuştu: «Allah, kendini beğenip övünen hiç kimseyi şüphesiz ki sevmez.» Cenâb-ı Allah insanı salınarak yürümekten men ettiğine göre ona, mutedil bir şekilde yürümesini emretmiştir. Çünkü insan, yürümek zorundadır. Allah, insanı kötülük yapmaktan men etmiş, hayırlı olmak ve hayır işlemekle emr etmiştir. Bu yüzden «Yürüyüşünde mutedil ol.» emrini vermiştir. Yani ne çok ağır ol, ne de koşarcasına yürü. Bu ikisi arasında mutedil bir yürüyüşle yürü. Nitekim yüce

Allah, bir ayet-i kerimede şöyle buyurmuştur:
«Rahman'ın kulları, yeryüzünde mütevazi yürürler. Bilgisizler kendilerine takıldıkları zaman onlara güzel ve yumuşak söz söylerler.»(el-Furkân, 63.)
Lokman, bundan sonra oğluna Öğüt vermeye devam ederek şöyle demişti: «Sesini kıs.» Yani konuşurken sesini yükseltme. Çünkü seslerin en yükseği ve çirkini eşek sesidir. Buharı ve Müslim'in sahihlerinde bulunan bir hadiste, geceleyin eşek sesi ve anırması duyulduğunda Eûzu Billah demek emredilmektedir. Çünkü o esnada anıran eşek, şeytanı görmüştür. Bu yüzden gereksiz yere sesi yükseltmekten, özellikle esneme anında ses yükseltmekten insan menedilmiştir. Esneyen kimsenin sesini kısması ve ağzını kapatması müstehaptır. Hadiste de sabit olduğu gibi Rasûlullah (s.a.v.) böyle yapmıştır. Bunun için bizim de böyle davranmamız müstehab kılınmıştır.
Ezan okurken, dua yaparken, savaş esnasında düşmana karşı sesi yükseltmenin meşru olduğu bilinmektedir. Kur'ân okurken, hikmetli şeyler söylerken, faydalı tavsiyelerde bulunurken, serden menedici ve hayır içerici öğütler verirken sesi yükseltmek meşrudur.
îmam Ahmed b. Hanbel, Ali b. İshak kanalı ile îbıı.Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.) bize haber verdi ki, Lokman Hekim şöyle demiştir: «Allah'a birşey emanet bırakılınca O, onu muhafaza eder.» İbn Ebi Hatim, Ebu Said el Eşced kanalı ile Kasım b. Muhay-mere'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: Lokman, oğluna şöyle dedi: «Ey oğulcağızım! Doğrusu hikmet, miskinleri hükümdarların meclisinde oturttu.»
Avn b. Abdullah'tan rivayet olunduğuna göre Lokman oğluna şöyle demiştir: «Ey oğulcağızım! Bir kavmin meclisine vardığın zaman onları İslâm'ın okuyla kanat. Yani onlara selam ver. Sonra meclislerinin bir tarafında otur. Onların konuşmaya başladıklarını görmedikçe sen konuşma. Eğer Allah'ın zikrine dalarlarsa, sen de okunu onlarla beraber parlat. Eğer başka şeye dalarlarsa, okunu onlardan başka tarafa yönelt.»
Hafs b. Ömer'den rivayet olunduğuna göre Lokman, yanına bir torba hardal koymuş ve oğluna öğüt vermeye başlamış. Her bir öğütte, torbadan bir hardal tanesi çıkarırmış. Öğüt vermeye devam etmiş, nihayet hardal tükenmiş, sonra da oğluna şöyle demiş: «Ey oğulcuğum! sana öyle öğütler verdim ki eğer bunlar bir daha verilmiş olsaydı, dağ çatlardı.» Böyle deyince Lokmanın oğlu çatladı.
Ebu'l Kasım et-Taberanî, Yahya b. Abdulbaki el-Misisî kanalı ile İbn Abbas'tan rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Siyahileri tutun, çünkü onlardan üç kişi cennetliktir: Lokman Hekim, Necaşi ve müezzin olan Bilal.»
Bu garip ve münker bir hadistir.
İmam Ahmed b. Hanbel, "Zühd" kitabında Lokman Hekim'in hayatından bahsetmiş ve bahsederken de önemli ve çok faydalı şeylerden söz edip şöyle demiştir:
«Doğrusu biz, Lokman'a hikmet vermişizdir.» ayet-i kerimesiyle ilgili olarak Vekî bize, Mücahid'in şöyle dediğini anlattı: «Bu ayette geçen hikmet kelimesiyle, anlayış ve isabetli karar verme kasdedilmiştir. Buradaki hikmet kelimesi, peygamberlik anlamına gelmemektedir.»
Rivayete göre İbn Abbas, Lokman'm Habeşî bir köle olduğunu söylemiştir.
Said b. Müseyyeb'in ifadesine göre Lokman, terzi imiş. Malik b. Dinar'dan rivayet olunduğuna göre Lokman, oğluna şöyle bir öğüt vermiş: «Ey oğulcağızım! Allah'ın taatım ticaret edin. Bu durumda ticaret eşyan olmaksızın kâr elde edersin.»
Muhammad b. Vasi'den rivayet olunduğuna göre Lokman, oğluna şöyle demiştir: "Ey oğulcağızım! Allah'a karşı gelmekten sakın ve takvalı ol. Kalbin günahkar olduğu halde insanlar takvalı olduğunu zannederek sana ikramda bulunsunlar diye Allah'tan korkar olduğunu insanlara gösterip riyakarlık yapma."
Yezid b. Harun'dan rivayet olunduğunla göre Halid er-Ribî şöyle demiştir: Lokman, Habeşi bir köle olup marangozluk yapardı Efendisi ona:
- Bana bir koyun kes, dedi. O da koyun kesti. Efendisi Ona:
- Koyunun en lezzetli ve en hoş iki parça etini bana getir, dedi. Lokman da ona koyunun dilini ve kalbini getirdi. Efendisi:
- Şu dilden ve kalpten daha lezzetli ve daha hoş bir et parçası yok muydu? diye sorunca Lokman:
- Hayır, diye cevap verdi. Efendisi sustu, bir süre ses çıkarmadı Sonra:
- Bana bir koyun daha kes, dedi. Lokman, ona bir koyun daha kesti. Efendisi ona:
- Bu koyunun en pis iki parça etini at, dedi. Lokman da koyunun dilini ve kalbini attı. Efendisi ona şöyle dedi:
- Sana koyunun en lezzetli ve en hoş iki parça etini bana getirmeni söylemiştim. Sen de bana onun dilini ve kalbim getirmiştin. Sonra başka bir koyun kesmeni ve 6 koyunun en pis ve hoş olmayan iki parça etini atmanı söylemiştim, sen de onun dilini ve kalbini attın. Bu ne demek oluyor?
Lokman, ona şu cevabı verdi:
- Düzgün oldukları zaman dilden ve kalpten daha hoş birşey yoktur. Kötü oldukları zaman da dilden ve kalpten daha pis birşey yoktur.»
Ebu Osman'dan rivayet olunduğuna göre Lokman, oğluna şöyle öğüt vermiş: "Cahilin dostluğuna rağbet etme. Çünkü o, senin kendisi tarafından yapılan işlere razı olacağım zanneder. Hikmet sahibi kimsenin gazabını küçümseme. Çünkü o, seni mahrum bırakır."

Abdullah b. Zeyd'den rivayet olunduğuna göre Lokman, şöyle demiştir: "Dikkat edin. Allah'ın kudret eli, hikmet sahibi kimselerin ağızları üzerindedir. Onlardan birisi, sadece Allah'ın kendisine müyesser kıldığı şeyleri söyler. Başka şeyleri söylemez."
İbn Cüreyc dedi ki: "Ben, geceleri başımı kaldırıp gözlerimi açardım. Ömer bana dedi ki:
- Sen, Lokmanın, «Gündüz başı kaldırıp gözü açmak, zillet ve ma-zarrettir. Geceleyin ise bu mucizedir." dediğini bilmiyor musun? Onun için geceleyin başını kaldırıp da gözünü açma!
Ben de ona dedim ki:
- Lokman in üzerinde herhangi bir borç yoktu."
Süfyan'dan rivayet olunduğuna göre Lokman, oğluna şöyle demiş: "Ey oğulcuğum! Ben, susmaktan dolayı asla pişman olmadım Konuşmak gümüş ise, susmak altındır."
Katade'den rivayet olunduğuna göre Lokman, oğluna şöyle demiştir: "Ey oğulcuğum! Serden uzak dur ki, o da senden uzak dursun. Çünkü şer, kötü kimseler için yaratılmıştır."
Ebu Muaviye'den rivayet olunduğuna göre Hişam'm babası Urve şöyle demiştir: "Hikmette şöyle yazılıdır: «Ey oğulcuğum Arzu ve isteklerden uzak dur. Çünkü bütün arzu ve istekler, akrabayı akrabadan uzaklaştırır. Yakım, uzak tutar. Neşe ve sevinç yok olduğu gibi hikmet de yok olur. Ey oğulcuğum! Çokça öfkelenmekten uzak dur. Çünkü şiddetli derecede öfkelenmek, hikmet sahibi kimsenin kalbini helak eder."
imam Ahmed b. Hanbel,Abdurrahman b. Mehdi kanalı ile Ubeyd b. Umeyr'den rivayet etti ki, Lokman, oğluna öğüt verirken şöyle demiştir: "Ey oğulcağızım! Meclisleri itina ile seç. Bir mecliste Aziz ve Celil olan Allah'ın anıldığını görürsen, sen de o^ meclis tekilerle beraber otur. Çünkü sen, âlim isen ilmin sana fayda verir. Eğer bilgisiz biri isen onlar sana öğretirler. Ve Allah onlara rahmeti ile tecelli edecek olursa O'nun
rahmetinden sen de nasibini alırsın. Ey oğulcağızım! İçinde Allah'ın anılmadığı bir mecliste oturma. Çünkü eğer sen âlimsen, bu durumda sana fayda vermez. Eğer bilgisiz biri isen onlar bilgisizliğini daha da fazlalaştırırlar. Bundan sonra Allah onlara eğer gazab ederse, sen de o gazabtan hissedar olursun. Ey oğulcağızım! Mü'minlerin kanlarım akıtan güçlü kimseye imrenme. Çünkü Allah katında, onu öldürecek olan ölümsüz bir katil vardır."
Ebu Muaviye, Hişam'm babası Urve'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Hikmette şöyle yazılıdır: "Konuştuğun kelime, tatlı ve hoş olsun. Yüzün güleç olsun ki insanlar seni, kendilerine birşey verenden daha çok sevsinler.
Merhametli olmak, hikmetin başıdır.
Başkalarına merhamet ettiğiniz gibi size de merhamet edilir.
Ne ekerseniz, onu biçersiniz.
Dostunu ve babanın dostunu sev."
Abdürrezzak, Ma'mer ve Eyyüb vasıtasiyle Ebu Kalabe'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:
"Lokman'a şöyle bir soru soruldu:
- İnsanların hangisi (laha sabırlıdır?
- Arkasından minnet edilmeyen ve başa kakılmayan sabır, daha
kıymetlidir.
- İnsanların hangisi daha âlimdir?
- İnsanların bilgisinden istifade ederek kendi bilgisini artırandır.
- İnsanların hangisi daha hayırlıdır?
- Zengin kimse, daha hayırlıdır.
- Malı ve serveti çok olan kişiyi mi kastediyorsun, zenginlik bu mudur?
- Hayır. Asıl zengin kişi odur ki, kendisinden bir hayır taleb ederken hayrı onun yanında bulursun ve sana verir. Aksi takdirde o kendi nefsini, insanlardan müstağni kılmış bir kimse demektir."
Süfyan b. Uyeyne'den rivayet olunduğuna göre Lokman Hekim'e sordular:
- İnsanların hangisi daha kötüdür? O da:
- İnsanların kendisini kötü görmelerine aldırış etmeyendir, diye cevap verir.
Ebu's-Samed, Malik b. Dinar'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Hikmette şunun yazılı olduğunu gördüm:
- Cenâb-ı Allah, insanların heveslerine göre konuşan kimselerin kemiklerini dağıtır.
Yine hikmette şunun yazılı olduğunu gördüm:
- Bilmediğini bilmen ve bildikten sonra onunla amel etmemende senin için bir hayır yoktur. Çünkü bu durumdaki bir kimse, odun
toplayıp demet haline getiren, sonra onu omuzlamaya çalışan ama kaldıramayan, bundan sonra da o demete bir demet daha ekleyen kimseye benzer."
Abdullah b. Ahmed, Hakem b. Ebu Züheyr vasıtasiyle-Ebu Said'den rivayet etti ki, Lokman, oğluna şöyle demiştir: "Ey oğulcuğum! Senin yemeğini ancak takvalı kimseler yesin. İşinde de âlimlere danış, onlarla istişare yap."
İbn Ebi Hatim, Ebu'l-Abbas b. Velid kanalı ile Katade'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Cenâb-ı Allah, Lokman'ı peygamberlik ve hikmet sahibi olmak arasında seçim yapma hakkına sahip kıldı. O da peygamberliği değil de hikmet sahibi

olmayı seçti. Cebrail, uykudayken ona geldi. Ona hikmeti akıttı. Uyanınca da hikmetli sözler söylemeye başladı."
Sa'd, Katade'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir. Lokman'a şöyle bir soru soruldu:
- Rabbin seni seçim yapma hakkına sahip kıldığı halde niçin peygamberliği değil de hikmet sahibi olmayı seçtin?
Lokman da şu cevabı verdi:
- Eğer peygamberlik bana direkt olarak gönderilmiş olsaydı, ondan kurtulmayı Allah'tan dilerdim. Ve onun yükümlülüklerini yerine getireceğimi de ümid ediyordum. Ama Rabbim beni seçim yapma hakkına sahip kılınca ben peygamberlik yükünü kaldıramamaktan korktum. Onun için hikmeti tercih etmek daha hoşuma gitti.
Cenâb-ı Allah, bir ayet-i kerimede: «Doğrusu biz Lokman'a hikmet vermişizdir.» buyuruyor. Bu ayet-i kerimede geçen hikmet kelimesiyle anlayış, fıkıh ve İslâmiyet kastedilmiştir. Lokman, peygamber değildi. Ona vahiy gelmemişti. Mücahid, Said b Müseyyeb ve îbn Abbas gibi seleften bir çokları, bu görüşte olup kati ifadeler kullanmışlardır. Doğrusunu Allah bilir. [6]

Hendek Ehlinin Kıssası

Yüce Allah buyurdu ki:
«İçinde burçları bulunan göğe and olsun, söz verilen kıyamet gününe and olsun, kıyamet günü şahidlik edene ve edilene and olsun ki, insanlar öldükten sonra diriltilecektir.
Hazırladıkları hendekleri, tutuşturulmuş ateşle doldurarak onun çevresinde oturup, inanmış kimselere dinlerinden dönmeleri için yaptıkları işkenceleri seyredenlerin canı çıksın!
Bu inkarcıların, inananlara kızmaları, onların sadece, göklerin ve yerin hükümranlığı kendisinin bulunan ve övülmeye layık ve güçlü olan Allah'a inanmış olmalarındandır. Allah, her şeye şahiddir. Ama inanmış erkek ve kadınlara işkence ederek onları dinlerinden çevirmeğe uğraşanlar, eğer tevbe etmezlerse, onlara Cehennem azabı vardır. Yakıcı azab da onlaradır.» (ei-Burûc, 1-10.) Tefsirimizde bu sûrenin açıklamasını detaylı olarak verdik. Hamd Allah'adır.
Muhammedb. İshak'm ifadesine göre işkenceye uğrayan inanmış kimselerin başına gelen bu felaket, Hz. İsa'nın peygamber olarak gönderilmesinden gönderilmesinden sonradır. Ancak başka tarihçi ve siyerciler, Muhammed b. İshak'm bu görüşüne muhalefet ederek hadisenin İsa peygamberin bi'setinden önce olduğunu ileri sürmüşlerdir.
Bir kaç siyer âliminin anlattığına göre mü'minlere yapılan işkence, dünyada bir kaç kez tekrarlanmıştır. Mü'minlere bu işkenceleri zorba ve inkarcı kimseler yapmışlardır. Ancak Kur'ân'da sözü edilen bu kimseler hakkında merfu bir hadis ile îbn. îshak tarafından nakledilen bir haber vardır ki, bu hadis ile bu haber birbirleriyle çelişmektedir. Bu konuda geniş bilgi sahibi olmanız için biz bu hadis ile bu haberi burada naklediyoruz:
İmam Ahmed b. Hanbel, Hammad b. Seleme vasıtasıyla Süheyb'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"Sizden önceki kavimlerde bir hükümdar vardı. Bunun bir büyücüsü bulunuyordu. Büyücü yaşlanınca hükümdara: "Ben yaşlandım, ecelim yaklaştı, bana bir çocuk ver de ona büyü öğreteyim." dedi. Hükümdar da ona, büyü öğretmesi için bir çocuk verdi. Hükümdarla büyücü arasında bir rahip vardı. Çocuk rahibe uğradı..
Onun konuşmasını ve davranışlarım beğendi. Rahibin yanından ayrılıp büyücünün yanma vardığında büyücü onu dövüp: "Niçin geciktin?" dedi. Sonra ailesinin yanma geç dönünce ailesi de: "Niçin geciktin." diyerek onu dövdü. Çocuk bu halini gidip rahibe şikayet etti. Rahip ona şu tavsiyede bulundu: "Büyücü seni dövmek istediği zaman, "Ailem beni alıkoydu." dersin. Ailen seni dövmek istediği zaman, "Büyücü beni alıkoydu, dersin."
Günlerden bir gün o çocuk yolda gitmekte iken büyük bir ejderin yolu tuttuğunu ve insanların geçmelerine mani olduğunu gördü. Kendi kendine: "Bu gün, Cenâb-ı Allah'ın büyücüyü mü yoksa rahibi mi daha çok sevdiğini öğreneceğim." dedi. Bir taş aldı ve: "Allah'ım! Eğer rahibin yolunu, büyücününkinden daha güzel bulup beğeniyorsan şu ejderi öldür ki insanlar geçip yollarına gidebilsinler." dedi. Ve taşı atıp ejderi öldürdü. Yoluna devam edip gitti. Rahibe uğradığında durumu ona anlattı. Rahip de ona: "Ey oğulcağızım! Sen benden daha üstünsün, ama imtihan edileceksin. Eğer imtihan edilir, eziyete uğrarsan, sakın beni ele verme." dedi. Çocuk, anadan doğma körleri, alacalı olanları ve diğer hastalıklara maruz kalmış kimseleri tedavi etmeye, iyileştirmeye başladı. Allah, bu gibi hastalara onun eliyle şifa ihsan etti. Öte yandan hükümdarın meclisinde bulunanlardan birisi, gözlerini kaybedip kör olmuştu. Gencin ününü işitti. Ona uğradı. Çok miktarda hediye takdim etti ve: "Beni iyileştir, gözlerim görsün. O zaman bu hediyelerin tamamı senin olsun." dedi. Genç de: "Ben kimseye şifa veriyor değilim; şifayı ancak Aziz ve Celil olan Allah ihsan ediyor. Eğer O'na iman edip dua edersen, Allah sana şifa ihsan eder." dedi. O da iman edip Allah'a dua etti. Allah da ona şifa verdi. Gözleri yeniden görmeye başladı. Sonra hükümdarın yanma dönüp mecliste eski haliyle oturdu. Hükümdar ona sordu:
- Ey falan, gözlerini kim açtı?
- Rabbim açtı.
- Ben mi?
- Hayır, benim ve senin Rabbin olan Allah açtı.
- Senin benden başka Rabbin var mı?
- Evet. Benim ve senin Rabbin Allah'tır.

Hükümdar, ona eziyet etmeye başladı. Nihayet o da genci ele verdi. Hükümdar, ona gidip şöyle dedi:
- Ey oğulcağızım! O kadar büyük bir büyücü olmuşsun ki, anadan doğma körleri ve alacalan, diğer hastalıklara mübtela olanları şifaya kavuş turuy örmüşsün!
- Ben kimseye şifa veriyor değilim. Şifayı ancak Aziz ve Celil olan Allah veriyor.
- Ben mi?
- Hayır.
- Senin, benden başka Rabbin var mı?
- Benim ve senin Rabbin olan Allah var.
Hükümdar, onu da işkenceye tabi tuttu. Nihayet o da rahibi ele verdi. Hükümdar, rahibe gitti. Ona:
- Dininden dön, dedi. Dönmeyince başının üzerine testere koyup vücudunu baştan ayağa biçmeye başladı. Nihayet vücudu ikiye bölünüp yere düştü. Hükümdar, daha sonra gözleri açılmış olan o âmâya:
- Dininden dön, dedi. Dönmeyince onun da başının üzerine testere koyup baştan ayağa biçmeye başladı. Nihayet vücudu ikiye yarılıp yere
düştü. Gence de:
- Dininden dön, dedi. Genç dininden dönmedi. Onu bir kaç adamıyla birlikte falanca dağa gönderdi. Adamlarına da şu talimatı verdi:
- Dağın tepesine vardığınızda eğer bu genç, dininden dönerse,
bırakırsınız. Aksi takdirde onu dağdan aşağı yuvarlayın! Genci götürdüler. Dağın tepesine çıktıklarında genç: "Allahım, dilediğin şekilde beni bunlardan kurtar." diye dua etti.
Dağ sarsılmaya başladı. Hükümdarın adamları da dağdan aşağı
yuvarlandılar, O genç, elini kolunu sallayarak döndü. Hükümdarın
yanma vardı. Hükümdar:
- Arkadaşlarına ne oldu? diye sorunca genç:
- Allah, beni onlardan kurtardı, dedi. Bunun üzerine hükümdar onu bir kaç adamıyla bir gemiye bindirip gönderdi. Adamlarına da şu
talimatı verdi:
- Denizin ortasına vardığınızda eğer genç, dininden dönerse, ona ilişmeyin, aksi takdirde onu denize atıp boğun!
Gemiye binip gittiler. Denizin ortasına vardıklarında genç: "Allah'ım, dilediğin şekilde beni bunlardan kurtar." diye dua etti. Hükümdarın adamlarının tamamı boğuldu. Genç de dönüp hükümdarın yanına geldi. Hükümdar ona:
- Arkadaşlarına ne oldu? diye sorunca genç:
- Allah, beni onlardan kurtardı, dedi. Sonra da hükümdara şöyle dedi:
- Sana yapmanı söylediğim şeyi yapmadıkça beni öldüremezsin! Eğer sana yapmanı dediğim şeyi yaparsan beni öldürebilirsin. Aksi takdirde beni öldürmeye gücün yetmez!
- Yapmamı söyleyeceğin şey nedir?
- İnsanları bir meydanda toplarsın. Sonra beni bir ağacın dalma asarsın. Ve okluğumdan bir ok alıp:
"Gencin Rabbi olan Allah'ın adıyla" der ve oku bana fırlatırsın, dedi. Hükümdar öyle yaptı, ok gidip gencin boğazına saplandı, genç de eli-
ni okun değdiği yerin üzerine koyup canını verdi. Orada bulunanlar da: "Gencin Rabbine iman ettik. Gencin Rabbine iman ettik." dediler. Bunun üzerine maiyetindeki adamlar, hükümdara:
"Gördün mü? Korktuğun şey başına geldi. İnsanların hepsi iman ettiler." dediler. Hükümdar da bütün giriş çıkışların kapatılmasını emretti. Hendekler kazıldı. Hendeklerde büyük miktarda ateşler yakıldı. Ve: "Kim, dininden dönerse ona ilişmeyin, eğer dininden dönmeyen olursa onları ateşe atın." diye talimat verdi. İnsanlar da kaçışıyorlar ve hendeklere düşüp yanıyorlardı. Bir kadın, emzirmekte olduğu çocuğuyla oraya geldi. Hendeğe atılmak istemedi, geriye doğru çekildi, kucağındaki çocuğuysa ona şöyle dedi: "Anacığım, sabret, doğrusu sen hak yoldasın."
Muhammed b. İshak, bu kıssayı başka bir şekilde naklederek Mu-hammed b. Kâ'b'm ve Necranlı birisinin kendisine şöyle dediğini ifade etmiştir: "Necranlılar, müşrik olup putlara taparlardı. Necran'a yakın ve bağlı olan büyük bir köyde Necranlıların çocuklarına büyü öğreten bir büyücü vardı. Feymun, oraya varınca Necran ile büyücünün bulunduğu köy arasındaki bir yerde çadır kurdu. Necranlılar, çocuklarım büyü öğrenmeleri için büyücüye gönderiyorlardı. Tamir de oğlu Abdullah'ı Necranlıların çocuklarıyla birlikte büyücüye gönderiyordu. Bu çocuklar, çadırdaki adamın yanına vardıklarında Tamir'in oğlu Abdullah, onun ibadetini ve namazını görünce hoşuna gitti. Yanında oturmaya, onu dinlemeye başladı. Nihayet Müslüman oldu. Allah'ı birledi. Allah'a ibadet etti. O adamdan, İslâm ahkâmını sormaya başladı. İslâmî hükümleri öğrenince adamdan ism-i azamı sordu. O da ism-i azamı ona öğretti. Çocuk, öğrendiği şeyleri başkalarına söylemedi. Adam, Tamirin oğluna şöyle dedi: "Ey kardeşimin oğlu, sen ism-i azamı taşıyamazsın, gereğini yerine getirmeye gücün yetmez."
Tamir, oğlu Abdullah'ın sadece diğer çocuklar gibi büyücünün yanına gidip geldiğini zannediyordu. Abdullah, hocasının kendisine ism-i azamı öğretmek istemediğini ve güçsüzlüğünden korktuğunu görünce gidip bir kaç ok aldı. Her bir okun üzerine Allah'ın bir ismini yazdı. Bu işi tamamladıktan sonra bir ateş yaktı. Sonra bu okları birer birer o ateşe attı. Üzerinde ism-i

azamın olduğu oku ateşe atınca ok, ateşe düşmedi, dışarı sıçradı ve yanmadı. Abdullah da o oku alıp hocasının yanına götürdü ve ism-i azamı öğrenmiş olduğunu ona söyledi. O da:
- Neymiş bildiğin ism-i azam? diye sorunca, Abdullah:
- Şu isimdir, diye cevap verdi. Hocası:
- Sen, bu ismi nasıl öğrendin? diye sorunca, Abdullah yaptığı işi anlattı. Hocası:
- Ey kardeşimin oğlu! Sen gerçekten de ism-i azamı buldun ama bunu kimseye söyleme, fakat bunu yapacağını da sanmıyorum, dedi.
Abdullah b. Tamir, Necran'a girdiğinde karşılaştığı hasta kimselere şöyle diyordu:
- Ey Allah'ın kulu! Sen, Allah'ı birleyip dinime girermisin ki senin için dua edeyim de Allah sana şifa verip seni bu hastalıktan kurtarsın. Onlar iman edince, Abdullah da onlar için dua ediyor ve onlar şifaya kavuşuyorlardı. Böylece Abdullah'ın şanı yüceldi. Şöhreti, Necran hükümdarının kulağına ulaştı. Hükümdar onu çağırdı. Ve şöyle dedi:
- Sen, halkımı dinden ettin. İnançlarım bozdun. Benim ve atalarımın dinine muhalefet ettin. Bu sebeple seni cezalandıracağım.
- Sen bunu yapamazsın. Buna gücün yetmez!
Hükümdar, onu yüksek bir dağa götürdü. Onu baş aşağı yuvarladı, yere düştü, ama hiçbir yeri incinmedi. Sonra, içine düşen herkesin mutlaka boğulduğu Necran denizine götürüp attı. Ama Abdullah, denizden sapasağlam çıktı. Abdullah, onu yenince şöyle dedi:
- Vallahi sen Allah'ı birlemedikçe ve benim inandığım şeye inanmadıkça beni öldürmeye güç yetiremezsin. Eğer benim gibi iman edersen, o zaman bana gücün yeter ve beni öldürebilirsin.
Bunun üzerine hükümdar, Allah'ı birledi. Ve Abdullah b. Tamir gibi şahadet getirdi. Sonra elindeki bir değnekle Abdullah'ı vurdu. Kafasında pek büyük olmayan bir yara açtı. Bu yüzden Abdullah öldü. Hükümdar da oracıkta öldü. Necranlılar, Abdullah b. Tamir'in dinine girdiler. Onun dini, Meryem oğlu İsa'nın getirdiği İncil'in ve ahkâmının, tatbik edildiği Hristiyanlık dini idi. Sonra Necranlılara da kendi dindaşlarının başına gelen musibetler geldi. Hristiyanlık dini, Necran'a işte böyle girmiştir.»
Zu-Nüvas, askerleriyle birlikte Necran'a girdi. Necranlıları Yahudiliğe sokmaya çalıştı. Aksi takdirde onları öldüreceğini bildirdi. Onlar da ölmeyi tercih ettiler. Yahudilik dinine girmediler. Bunun üzerine Zu-Nüvas'rn askerleri, hendekler kazıp ateşler yaktılar. Halkı kılıçtan geçirip işkenceye tabi tuttular. Zu-Nüvas, Necranlılar dan 20.000 kadar adam öldürdü. Zu-Nüvas ve askerleri hakkında Cenâb-ı Allah, Rasûlüne şu ayetleri inzal buyurdu:
«Hazırladıkları hendekleri, tutuşturulmuş ateşle doldurarak onun çevresinde oturup, inanmış kimselere dinlerinden dönmeleri için yaptıkları işkenceleri seyredenlerin canı çıksın!» (ci-Burûc, 4-7.)
Bu da gösteriyor ki burada anlatılan kıssa, Müslim'in sahihinde anlatılan kıssadan farklı ve ayrı bir kıssadır. Bazılarının ifadelerine göre hendekte Müslüman yakma hadisesi, dünyanın bir çok yerinde cereyan etmiştir. Nitekim İbn Ebi Hatim de böyle demiştir. Abdurrahman b. Cübeyr'den rivayet olunduğuna göre Yemen'de hendek kazılıp içi ateşle doldurularak inanmış kimselerin yakılması hadisesi, Tübba' zamanında cereyan etmiştir. Kostantiniye'de de kral Kostantin zamanında cereyan etmiştir. Hristiyanlar kıblelerini, Mesih'in dininden ve tevhidden başka tarafa yöneltince Kostantin'in adamları, fırınları yakarak Hristiyanları ateşe attılar. Buhtü'n-Nasr zamanında Irak'ın Babil beldesinde yapılan putlara insanların secde etmeleri emredilmiş, onlarda bunu yapmışlar, ancak Danyal ile arkadaşları Az-riya ve Mişayil secdeye yanaşmamışlardı. Onlar için fırın yakılmış ve ateşe atılmışlardı. Ancak Cenâb-ı Allah, o ateşi onlar için serin ve selamet kılmış, onları ateşten kurtarmış, Allah'a karşı gelip taşkınlık yapan dokuz aşireti ateşe atmış, ateş onları yeyip yok etmişti.
«Hazırladıklan hendekleri, tutuşturulmuş ateşle doldurarak onun çevresinde oturup, inanmış kimselere dinlerinden dönmeleri için yaptıkları işkenceleri seyredenlerin canı çıksın.» ayet-i kerimesini tefsir eden Esbat, Süddî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Hendekler üçtür. Biri Şam'da, biri Irak'ta, biri de Yemen'dedir."
Ben, hendek sahipleri ve hendekten bahseden ayet-i kerimelerin tefsirlerini el-Burûc sûresini tefsir ederken detaylı olarak anlattım. Hamd ve minnet Allah'adır. [7]

İsrail Oğullarının Haberlerini Rivayet Etmeye İzin Verilmesi

İmam Ahmed b. Hanbel, Abdussamed kanalı ile Ebu Said el-Hudrî'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Benden hadis nakledin ama bana yalan sözleri isnad etmeyin. Her kim kasıtlı olarak bana yalan söz isnad ederse, ateşteki yerini hazırlasın. İsrail oğullarından haber nakledin. Bunda bir sakınca yoktur.»
Yine İmam Ahmed b. Hanbel, Affan kanalı ile Ebu Said el-Hudrî'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Kur'ân'dan başka hiçbir şeyi benden naklederek yazmayın. Her kim, Kur'ân'dan başka bir şeyi naklederek yazmışsa, silip yok etsin. İsrail oğullarından haberler nakledin, bunun bir sakıncası yoktur. Benden hadis nakledin ama yalan sözü bana isnad etmeyin. Kim kasıtlı olarak yalan sözü bana isnad ederse, ateşteki yerini hazırlasın.»
Ebu Bekir el-Bezzar, Muhammed b. Müsenna kanalı ile Abdullah b, Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir:
«Allah'ın peygamberi, gece boyunca (sabaha kadar) bize İsrail oğullarından bahsetti. O gece de sadece namaz kılmak için

yerimizden kalkmıştık.»
Hafiz Ebu Ya'lâ, Ebu Hayseme kanalı ile Cabir'den rivayet etti ki, Rasûluûlah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: İsrail oğullarındar haberler nakledin. Çünkü onlarda tuhaflıklar vardı. İsrail oğullarından bir topluluk evlerinden çüap mezarlıkdaki bir kabrin başına gelerek: «Burada iki rek'at namaz kılıp Aziz ve Celil olan Allah'a dua etsek de mezardaki ölülerden biri çıksa, kendisine ölüm hakkında sorular sorsak, o da bize anlatsa....» dediler. Öyle yaptılar. O esnada mezardan bir adam başını çıkardı. Akımda secde izi vardı. Onlara şöyle dedi: «Ey sizler! Benden ne istiyorsunuz? Ben yüz seneden beri ölmüşüm ve şu ana kadar ölümün sıcaklığı vücudumda dinmemiştir. Aziz ve Celil olan Allah'a dua edin de beni eski halime döndürsün.»
Bu, garip bir hadistir,
İsrail oğullarının haberlerini rivayet etmenin caizliği kesinleşmiş ise de bu, onların sahih olan haberlerini rivayet etmenin caizliği şeklinde anlaşılmalı dur. Peygamber Efendimiz'den nakledilen prensiplere aykırılığı bilinen israiliyat haberlerine gelince bunu nakletmek mümkün değildir. Ancak israiliyat haberlerinden, şahinliğine inanılanların rivayeti caizdir. Nitekim Buharı, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Ehl-i Kitap, Tevrat'ı İbranice okur ve Müslümanlar için onu Arapça tefsir ederlerdi. Rasûlullah (s.a.v.)'da şöyle buyurmuştur: «Ehl-i Kitabı, ne doğrulayın ne de yalanlayın. Biz Allah'a iman ettik. Bize indirilene, size indirilene iman ettik. Bizim ilahımız ve sizin ilahınız birdir. Ve biz, ona teslim olmuş kimseleriz.» İmam Ahmed b. Hanbel, Zührî kanalı ile Ebu Nemle el-Ensari'den rivayet etti ki, babası, Rasûlullah (s.a.v.)'m yanında oturuyorken bir Yahudi gelip Rasûlullah (s.a.v.)'a şöyle bir soru sormuş:
- Ya Muhammed, şu cenaze konuşur mu?
- Allah bilir.
- Ben, bu cenazenin konuştuğuna şehâdet ederim. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), oradakilere şöyle dedi:
«Ehl-i Kitap, size birşey söylerse onları ne doğrulayın ne de yalanlayın. Biz Allah'a, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettik, deyin. Eğer söyledikleri gerçekse, onları yalanlamayın. Eğer bâtılsa, onları doğrulamayın.»
İmam Ahmed b. Hanbel, Şureyh b. Numan kanalı ile Cabir b. Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Hattab oğlu Ömer, Ehl-i kitaptan birinin elinden aldığı bir Tevrat nüshasını, Peygamber (s.a.v.)'e getirdi. Ona okudu. Peygamber (s.a.v.) öfkelenip şöyle dedi: «Bundan hayret mi ediyorlar ey Hattab'm oğlu! Nefsim kudret elinde bulunan Zat'a yemin ederim ki ben, bu dini size saf (ve hurafelerden arınmış) olarak bembeyaz bir şekilde getirdim. Ehl-i Kitaptan birşey sormayın. Size gerçeği söylerler, siz onu yalanlarsınız. Veya size bâtılı söylerler, siz onu doğrularsınız. Nefsim kudret elinde bulunan Zat'a yemin ederim İd eğer Musa hayatta olsaydı, o da mutlaka bana uyardı.»
Bu hadisler, Ehl-i Kitabın ellerinde bulunan semavi kitapları değiştirip tahrif ettiklerini, tevil ettiklerini ve hükümlerinin yerlerim değiştirdiklerini ispatlamaktadır. Özellikle onlar hakkında tam bir bilgiye sahip olmadıkları, kendi dillerindeki Arapçalaştırılmış kitapları bize izhar ederken de bunlar hakkında tam bilgiye sahip değildirler. Nasıl olurda böyle kitapları başka dillere çevirirler! Bu yüzden onların Arapçalaştırdıkları eserlerde büyük hatalar ve çok yanılgılar vardır. Bununla beraber onların kötü amaçları ve bozuk fikirleri de vardır. Bu da ellerindeki mevcut kitaplarda karışıklık olduğunu isbathyor. Bu eserleri , çirkince değiştirip tebdil ve tağyir ediyorlar. Bu hususta, Alah'ın yardımına müracaat ediyoruz. O ne güzel dost ve ne güzel yardımcıdır. Bize gösterdikleri ve bir çok hükmünü gizledikleri Tevrat'a gelince bunda da tahrifler, değiştirmeler, yanlış ifadeler vardır. Bu kitaba bakıp üzerinde düşünen kimse bunu açıkça görür. Hal böyle olunca onlar nasıl olur da temeli bozuk ve ifadesi yanlış, mana ve lafızları değiştirilmiş kitabı, ilahi bir kitap olarak ortaya koyarlar? İşte onlardan en güzel dille nakilde bulunan Kabü'l-Ahbar, Hz. Ömer zamanında Müslüman olmuş olup Ehl-i Kitaptan çok nakiller yapmıştır. Hz Ömer (r.a.), onun hak yolda olduğunu tasdik ettiği ve kalbini İslâm'a ısındırmak istediği için naklettiği bazı şeyleri hoş görmüştür. İnsanların çoğu da ondan bol miktarda nakiller yapmışlardır. Bu nakillerin bir kısmı, gerçekten dayanaksız ve bâtıldır. Ama elimizde mevcut gerçek ölçülere uyduğu için bir kısmı da sahihtir. Buharı ile Ebu'l-Ye-man, Hamid b. Abdurrahman'm şöyle dediğini rivayet ederler: "İşittim ki Muaviye, Medine'de Kureyşli bir cemaatten nakilde bulunuyor. Muaviye, Kabü'l-Ahbar'dan da bahsederek şöyle dedi: «Eğer Kabü'l-Ahbar, Ehl-i Kitaptan nakilde bulunan rivayetçilerin en doğru sözlülerinden ise -ki böyledir- bununla birlikte biz kasıtlı olmaksızın onun bazan yanlış haberler naklettiğini biliyoruz.»
Buharı, îbn Abbas'm şöyle dediğini nakletmiştir: «Allah'ın Rasûlü'ne indirdiği ve sizin okumakta olduğunuz hiçbir şeyle karıştırılmamış olan kitabı elinizde bulunduğu halde siz nasıl olur da Ehl-i Kitaptan haberler sorarsınız? Oysa Rasûlullah (s.a.v.), Ehl-i Kitabın, Allah'ın kitabını değiştirmiş olduklarını ve onu elleriyle yazmış olduklarını size haber vermiştir. Onlar, karşılığında az bir bedel elde edebilmek için elleriyle yazmış oldukları kitabı, "Allah kitabı" diye size takdim etmişlerdir. Size gelen ilim, onlardan birşey sormanıza engel teşkil etmiyor mu? Oysa size indirilen kitabı, onlardan herhangi birinin sizden sorup istediğini görmedik. Peki, ne diye siz onlardan sorup istiyorsunuz?»
İbn Cerir, Abdullah b. Mes'ud'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ehl-i Kitaba birşey sormayın. Onlar, size doğru yolu göstermezler. Onların kendileri sapıklığa düşmüşlerdir. Onlardan birşey sorduğunuzda size ya doğruyu söylerler ama siz onu yalanlarsınız, ya da bâtılı söylerler siz onu doğrularsınız.»
En doğru olanı Allah bilir. [8]

İsraîl Oğulları Âbidlerinden Cüreyc'in Kıssası

İmam Ahmed b. Hanbel, Vehb b. Cerir vasıtasiyle Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Sadece üç kişi beşikte konuşmuştur. Bunlardan birisi, Meryem oğlu İsa'dır. İsrail oğullarından âbid bir adam vardı. Adı Cüreyc'di. Bu adam bir manastır inşa etti. Manastırında ibadet etmeye başladı. İsrail oğulları, onun ibadetinden söz etmeye başladılar. Onlardan fahişe bir kadın:
- isterseniz ben bu âbidi yoldan çıkarırını, dedi. Onlar da:
- Biz de böyle yapmam istiyoruz, dediler. Fahişe kadın manastıra gidip Cüreyc'e musallat oldu.
Cüreyc, ona iltifat etmedi. Fahişe kadın gidip bir çobanla yattı. Çoban, koyunlarını Cûreyc'in manastırının duvarları dibinde otlatıyordu. Fahişe kadın, çobandan hamile kaldı. İsrail oğulları:
- Karnındaki şu çocuğun babası kimdir? diye sordular. Fahişe kadın:
- Cüreyc'dir, dedi. Manastıra gittiler. Cüreyc'i dışarı çıkararak kendisine sövdüler, dövdüler ve manastırını yıktılar. Onlara:
- Niçin böyle yapıyorsunuz? diye sorunca onlar:
- Sen, şu fahişeyle zina yaptın. İşte o da bir çocuk doğurdu, dediler.
- Nerede o çocuk? diye sorunca:
- İşte çocuk şurada, dediler. Cüreyc kalkıp namaz kıldı. Dua etti. Sonra gidip parmağı ile çocuğa dokundu ve:
- Allah aşkına söyle ey çocuk, senin baban kimdir? diye sordu. Çocuk da:
- Ben çobanın oğluyum, dedi. Bunun üzerine İsrail oğulları, Cûreyc'in üzerine kapanıp öpmeye başladılar ve:
- Manastırını altından inşa ederiz, dediler. Cüreyc:
- Altından yapmanıza gerek yok. Onu tekrar eskisi gibi inşa edin, dedi.
Bir kadın çocuğunu emzirmekte iken yanından yakışıklı bir süvari geçti. Kadın: "Allah'ım, benim oğlumu da şu süvari gibi yakışıklı kıl." dedi. Memesini emmekte olan çocuğu, memeyi bıraktı ve süvariye dönüp: "Allah'ım, beni bunun gibi yapma." dedi. Sonra yeniden anasının memesini emmeye başladı. (Ebu Hüreyre diyor ki: Bunu anlatırken Rasûlullah (s.a.v.)'a bakıyordum. O, çocuğun nasıl davranmış olduğunu bize hikaye ediyordu. Bizzat kendi mübarek parmağını da ağzına koyup emiyordu. Böylece çocuğun nasıl hareket etmiş olduğunu bize anlatmak istedi.) Çocuğunu emzirmekte olan kadın sonra yoluna devam etti. Dövülmekte olan bir cariye gördü ve: "Allah'ım, benim çocuğumu, bu kadımn haline sokma." dedi. Çocuk, emmekte olduğu memeyi bırakıp cariyeye baktı ve: "Allah'ım, beni bunun gibi yap." dedi. Ana ile çocuğu karşılıklı konuştular. Ana dedi ki: «Arkamda yakışıklı bir süvari gördüm ve: "Allah'ım, benim oğlumu da bu süvari gibi yap." dedim. Sen, "Allah'ım, beni bu süvari gibi yapma, dedin. Şu dövühnekte olan cariyenin yanına geldiğimizde: "Allah'ım, benim oğlumu şu cariyenin durumuna sokma." dedim. Sen, "Allah'ım, beni bu cariye gibi yap." dedin!.
Çocuk dedi ki: "Anacığım, o gördüğün yakışıklı süvari, zorbalardan biri idi Şu cariyeninse zina ettiğini söylüyorlar. Aslında bu, zina etmiş değildir. Hırsızlık yaptığını söylüyorlar. Aslında bu hırsızlık yapmış değildir. Bu diyor ki: Allah bana yeter."
İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: İsrail oğullarında Cüreyc adında bir adam vardı. Kenıji manastırında ibadet ederdi. Bir gün anası (namaz esnasında) ona geldi:
- Ey Cüreyc, ey oğulcuğum! Çık da seninle konuşayım. Ben senin ananım. Çık da seninle konuşayım, dedi. Cüreyc:
- Ey Rabbim! Namazımı mı kılayım, yoksa anamla mı konuşayım? dedi. Ve namazım kılmaya devam etti. Sonra anası başka bir gün geldi, defalarca ona seslendi ve:
- Ey Cüreyc, ey oğulcuğum, çık da seninle konuşayım, dedi. Namaz kılmakta olan Cüreyc;
- Ey Rabbim! Namazımı mı kılayım, yoksa anamla mı konuşayım? dedi ve namazını kılmaya devam etti. Anası da: "Allah'ım Cüreyc'e fahişeleri göstermedikçe onu öldürme." dedi. Manastırının yanında ailesinin koyunlarını gütmekte olan bir çoban vardı. Manastırın gölgeliğine geldi. Derken fahişe bir kadın onun yanma geldi. Zina yaptılar, kadın hamile kaldı. Yakalandı. İsrail oğulları, zina yapan adamlarını öldürürlerdi. Kadına sordular!
- Karnındaki çocuğun babası kimdir? Kadın:
- Şu manastırdaki Cüreyc'dir, dedi. Kazma ve küreklerini alıp manastıra geldiler:
- Ey Cüreyc, ey iki yüzlü ve riyakâr kimse! İn de seninle hesaplaşalım, dediler. Cüreyc, aşağı inmedi. Namazına devam etti Manastırını yıkmaya başladıklarını ve bunu devam' ettirdiklerini görünce aşağı indi. Onun ve hamile kadının boynuna ip geçirdiler. Arkalarından sürükleyip halka teşhir ettiler. Cüreyc de parmağını kadının karnı üzerine koyup:
- Ey çocuk, senin baban kimdir? diye sordu. Kadının karnındaki çocuk da:
- Falan koyun çobanıdır, dedi. Bunun üzerine İsrail oğulları Cüreyc'i öpmeye başladılar.
- İstersen manastırını altın ve gümüşten yaparız, dediler. Cüreyc de:
- Hayır, eski haline döndürün, dedi. Bunun siyakında garabet vardır.
Beşikte konuşan bu üç kişiden diğer birisi, Meryem oğlu İsa'dır. Onunla ilgili açıklamalar, önceki kısımlarda verilmiştir. Diğeri de Cüreyc'in oğlu olduğu söylenen ama aslında zinakâr kadınla ilişki kuran çobanın oğludur. Bu çocuğun adı, Buharî'nin sahihinde de açıkça ifade edildiği gibi Yabus'dur. Üçüncüsü ise, kucağında emzirmekte olduğu kadının çocuğudur ki kadın, kucağındaki çocuğunun yakışıklı süvari gibi olmasını dilemişti ama çocuğun kendisi, suçsuz olduğu halde zina ile itham edilen ve, "Allah bana yeter, o ne güzel vekildir." diyen cariye gibi olmayı dilemişti.
Buharı, Ebu'l-Yeman kanalı ile Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«Bir ara kadının birisi kucağında çocuğunu emzirmekte iken yanından bir süvari geçti. Ve: "Allah'ım, oğlum şu süvari gibi olmadıkça canını alma." diye dua etti. Çocuğu ise: "Allah'ım, beni bu süvari gibi yapma." deyip yeniden anasının memesini emmeye başladı. Sonra o kadın yoluna devam etti ve sürüklenip kendisiyle oynanmakta olan bir cariye görünce, "Allah'ım, oğlumu bunun gibi yapma." dedi. Oğlu da: "Allah'ım, beni bunun gibi yap." dedi. O süvari kafirdi. O cariye ise zina yapmakla itham ediliyordu. Ama o: "Allah bana yeter." diyordu. Hırsızlık yaptığını iddia ediyorlardı, ama o: "Allah bana yeter." diyordu. [9]

Bersîsâ'nın Kıssası

Bu, Cüreyc kıssasının tam zıddıdır. Çünkü Cüreyc masumdu. Bersisâ ise yoldan çıktı. Fitneye düştü.
«İki yüzlülerin durumu insana: «İnkar et!» deyip, insan da inkar edince: «Doğrusu ben senden uzağım. Alemlerin Rabbi olar Allah'tan korkarım.» diyen şeytanın durumu gibidir.» (el-Haşr, 16.)
İbn Cerir, Yahya b. İbrahim el-Mesû'dî kanalı ile îbn Mes'ud'un yu-kardaki ayetle ilgili olarak şöyle dediğini rivayet etmiştir: Koyun otlatmakta olan bir kadın vardı. Bu kadının dört kardeşi de bulunmaktaydı. Kadın geceleyin bir rahibin manastırına gidip barmırdı. Bir gece rahib, o kadınla zina yaptı. Kadın hamile kaldj. Şeytan gelip rahibe: "Kadını öldür, sonra göm. Çünkü sen, sözü doğrulanan ve dinlenen bir adamsın." dedi. Rahip, kadını Öldürdü. Sonra gömdü. Öte yandan şeytan, kadının kardeşlerinin rüyasına girip onlara şöyle dedi: "Manastırdaki rahip, kızkardeşinizle zina yaptı. Onu gebe bırakınca öldürdü ve falan yere gömdü."
Sabah olunca kardeşlerinden birisi: "Vallahi dün gece bir rüya gördüm, ama bilemiyorum, size anlatayım mı, yoksa anlatmıyayım mı?" dedi. Kardeşleri de: "Hayır, hayır anlat." dediler. O da anlattı. Diğeri: "Vallahi ben de aynı rüyayı gördüm." dedi. Üçüncüsü de: "Vallahi ben de bu rüyayı gördüm." dedi. Ve hep birlikte: "Vallahi bu işin içinde bir iş var-." dediler. Koşup rahibin manastırına gittiler. Onu manastırdan aşağı indirdiler. O esnada şeytan kendilerinden önce rahibe ulaşıp: "Ben seni bu belaya sürükledim ve bundan kurtaracak kişi de ancak benim. Bunun için de bana secde et ki, seni içine düşürdüğüm bu beladan kurtarayım." dedi. Rahip, ona secde etti. Kadının kardeşleri gelince, şeytan, rahipten uzaklaştı. Rahibi yakaladılar ve öldürdüler.
Mü'minlerin emiri Ebu Talib oğlu Ali'den rivayet olunduğuna göre rahibin birisi, altmış sene müddetle ibadet etmiş , şeytan onu taciz etmiş. Bu nedenle bir kadına musallat olmuş ve kadını delirtmiş. Deli-ren kadının erkek kardeşleri varmış. Şeytan, kadının kardeşlerine: "Falan rahibe gidin ancak o sizin bacınızı tedavi eder." demiş. Kardeşleri de kadını alıp rahibe götürmüşler. Rahip onu yanma ahp tedavi etmeye başlamış. Kadın onun yanında bulunduğu süre içinde gi,inlerden bir gün rahip, kadına bakmış. Hoşuna gitmiş, kadınla cinsel ilişkide bulunmuş sonra hamile kalan kadını öldürmüş. Öte yandan şeytan, öldürülen bu kadının kardeşlerinin yanına gidip durumu haber vermiş. Ayrıca rahibe de gidip: "Ben senin arkadaşınım, seni yoldan çıkarmak istemiştim Ama yapamadım. Fakat bu kadını senin yanma gönderten benim ve basma bu işin gelmesine sebep olan da benim. Bana itaat et ki seni, içine düşürdüğüm bu beladan kurtarayım. Bunun için bana secde et.'"dedi Rahib, ona secde edince şeytan: "Ben senden uzağım, doğrusu ben' âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım." dedi. İşte Cenâb-ı Allah'ın kavli de bunu gösteriyor:
«İki yüzlülerin durumu insana: «İnkar et!» deyip, insan da inkar edince: «Doğrusu ben senden uzağım. Âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım.» diyen şeytanın durumu gibidir.» (el-HaŞr, 16.) [10]

---

[1] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/180-185.
[2] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/186-194.
[3] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/195-199.
[4] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/199-201.
[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/201-204.
[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/205-214.
[7] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/215-220.
[8] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/221-223.
[9] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/223-226.
[10] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/227-228.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Mağaraya Giren Üç Arkadaşın Kıssası
Kör, Alaca Ve Kelin Hikayesi
Arkadaşından Bin Dinar Borç Alıp Ödeyen Kimseyle İlgili Hadîs
Doğruluk Ve Emanet Hususunda Buna Benzer Başka Bir Kıssa
Başka Bir Kıssa
Başka Bir Hadîs
Tevbe Eden İki Hükümdarın Kıssası
Fasıl
Ehl-İ Kitabın Kendi Dînlerini Tahrif Edip Değiştirmeleri
Cünüp Kimsenin Tevrat'a El Süremeyeceği
Önceki Peygamberlerin Haberleri
Araplarla İlgili Bilgiler
Sebe' Kıssası (Olayı)
Fasıl
Rebia B. Nasr B. Ebi Harise B. Amir'in Olayı
Rebîa İle Kahin Şıkk Ve Satîh'in Kıssası
Yemen Hükümdarı (Tübba) Ebu Kerîb Tübban Esad'ınmedînelilerle Arasında Geçenler Ve Onun Ka'be'ye Örtü Geçirişi
Lahnia Zi Şenatir'in Yemen'e Hakim Olması

Mağaraya Giren Üç Arkadaşın Kıssası

Üç kişi bir mağaraya sığınmışlardı. Ancak mağaranın kapısı büyük bir kaya parçası ile kapanmış ve dışarı çıkmalarına engel olmuştu. Bunlar da salih ve iyi amellerini anlatarak Cenâb-ı Allah'tan kapının açılması dileğinde bulunmuşlar, bunun üzerine kapı açılmıştı.
İmam Buharı, İsmail b. Halil kanalı ile İbn Ömer'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Sizden önceki ümmetlerden üç kişi bir ara yola koyulup yürümekte idiler. Yağmura yakalandılar. Bir mağaraya sığındılar. İçeri girdikten sonra mağaranın kapısına bir kaya gelip kapıyı kapattı. Birbirlerine şöyle dediler; «Vallahi sizi buradan ancak doğruluk kurtarır. Sizden her biriniz, doğru davrandığı bir işini anlatarak dua etsin.» Onlardan biri şöyle dedi: «Allah'ım, sen de biliyorsun ki, benîm bir işçim vardı. Bir ölçek pirinç karşılığında benim için çalıştı. Ücretini almadan çekip gitti. Ben de o bir ölçeklik pirinci ektim. Elde edilen mahsul ile bir inek aldım. Bilahare o işçi yanıma gelip ücretini istedi. Ben de ona: «İşte şu ineği al ve götür.» dedim. O bana: «Ben bir ölçek pirinç karşılığında senin yanında çalışmıştım.» deyince ben ona dedim ki: «Şu ineği al ve götür. Çünkü şu ineği, o bir ölçeklik pirinçle satın aldım.» Adam, ineği alıp götürdü. Ey Rabbim, biliyorsun ki ben bu işi, senden korktuğum için böyle yapmıştım. Bizi bu sıkıntıdan kurtar.» Adamın böyle dua etmesi üzerine mağaranın kapısındaki kaya parçası biraz aralandı. Diğeri de şöyle dua etti:
«Allah'ım, biliyorsun ki, benim yaşlı anne ve babam vardı. Her gece onlara koyunlarımın sütünü getirip içirirdim. Bir gece geciktim. Geç vakitlerde eve geldim. Onlar uyumuşlardı. Çoluk çocuğum ise, açlıktan bağrışıp çağrışıyorlardı. Anne ve babama içirmeden, onlara süt içirmezdim. Takat onları uykudan uyandırmaktan da hoşlanmadım. Onları kendi hallerine bırakmaktan da hoşlanmadım. Şafak doğuncaya kadar onları bekledim. Eğer bu işi sırf senin korkundan dolayı yaptığımı biliyorsan, bizi bu sıkıntıdan kurtar.»
Kapıdaki kaya parçası biraz daha aralandı. Göğü görebildiler. Diğeri de şöyle dua etti:
«Allah'ım, biliyorsun ki, benim bir amcam kızı vardı. İnsanlar arasında en çok sevdiğim oydu. Onunla olmak istedim, ama o - kendisine yüz dinar vermedikçe- benimle olmak istemedi. O parayı bulmaya çalıştım. Nihayet elde ettim. Yamna gittim. Parayı kendisine verdim. O da benimle olmaya razı oldu. Bacaklarının arasına oturduğumda: «Allah'tan kork, hakkını vermedikçe (nikah kıymadıkça) mührü bozma.» dedi. Ben de yerimden kalktım ve yüz dinarı ona bıraktım. Eğer bu işi sırf senin korkundan ötürü yapmış isem, bizi bu sıkıntıdan kurtar.» Cenâb-ı Allah, onları, o dar yerden kurtardı, dışarı çıktılar.» [1]

Kör, Alaca Ve Kelin Hikayesi

Buharı ve Müslim, Ebu Hüreyre'den rivayet ettiler ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «İsrail oğullarında biri alaca, biri kör, biri de kel, üç kişi vardı. Cenâb-ı Allah, bunları imtihan etmek istedi. Kendilerine bir melek gönderdi. Melek, Önce alacalının yanına gitti. Ona sordu:
- En çok neyi arzulayıp istersin?
- Güzel bir renk, güzel bir cilt (deri) isterim. İnsanlar beni horladılar. Melek, elini onun vücuduna sürdü. Üzerindeki alacalık gitti. Ona, güzel bir renk ve güzel bir cild verildi. Melek, sonra ona şöyle sordu:
- En çok hangi malı istersin?
- Deve (veya sığır) isterim.
Ona, on aylık gebe bir deve verildi. Melek ona:
- Bu mahn sana bereketli olsun, dedi. Sonra kelin yanına gitti. Ona şöyle sordu:
- En çok neyi istersin?

- Güzel bir saç isterim ki, kelliğim gitsin. Çünkü insanlar beni horluyorlar.
Melek, elini onun başına sürdü, kelliği gitti. Ona güzel bir saç verildi. Sonra da melek, ona şöyle soı-du:
- En çok hangi malı istersin?
- İnek isterim.
Melek, ona gebe bir inek verdi ve:
- Bu malın sana bereketli olsun, dedi. Sonra körün yanma gitti. Ona da şöyle sordu:
- En çok neyi istersin?
- Allah gözlerimi bana geri versin, onu isterim ki, insanları görebileyim.
Melek, elini onun gözlerine sürdü. Cenâb-ı Allah da gözlerini ona geri verdi. Melek, ona sonra şunu sordu:
- Hangi malı daha çok seversin?
- Koyunu severim. Melek, ona bir koyun verdi.
Bu üç kişinin hayvanları doğurdular. Birinin bir vadi dolusu devesi, diğerinin bir vadi dolusu ineği, üçüncüsünün de bir vadi dolusu koyunu oldu.
Yine bir müddet sonra melek, alaca olan şahsa gider ve onun eski şekline bürünerek: «Ben fakir bir kişiyim, beni memleketime götürecek param kalmadı. Muradıma, önce Allah'ın, sonra senin yardımınla erebileceğini. Sana güzel bir ten ve güzel bir renk veren Allah rızası için senden bir deve istiyorum ki, bununla memleketime kavuşayım.» der. Fakat alacalı: «İyi ama hak sahibi çoktur.» diyerek meleğin isteğini reddeder. Bu sefer melek ona: «Ben, seni tanır gibiyim. Sen, halkın iğrendiği alacalı değil miydin? Fakir iken Allah'ın zengin ettiği kimse, sen değil iniydin?» deyince Alacalı: «Atadan ataya intikal ederek bu mal bana miras kaldı.» cevabım verir. Melek: «Eğer sözünde yalana isen, Allah seni eski haline çevirsin.» şeklinde beddua ederek alacalının yanından ayrılır.
Bundan sonra Melek, kelin yanına gelir. Ve aynı şekilde red cevabı alarak ondan da uzaklaşır. Önceden gözü kör olan kimse ise meleğe şöyle cevap verir:
«Gerçekten ben kördüm. Allah, bana gözlerimi geri verdi. Fakir iken beni zengin etti. Onun için işte malım, dilediğini al, dilediğini bana bırak. Allah için bugün benden alacağın şeyden dolayı sana güçlük çıkaracak değilim.»
Bu cevap üzerine melek ona şöyle der: «Malını muhafaza et. Allah, sizi imtihan etti de senden razı oldu. Diğer iki arkadaşın ise O'nun gazabına uğradılar.» [2]

Arkadaşından Bin Dinar Borç Alıp Ödeyen Kimseyle İlgili Hadîs

İmam Ahmed b. Hanbel, Yunus b. Muhammed kanalı ile Ebu ' Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «İsrail oğullarından bir adam-, başka bir İsrailliden kendisine 1000 dinar borç vermesini istedi. Para sahibi de: «Bana şahidler getir de onları, sana borç para verdiğime şahid tutayım.» dedi. Borç isteyen kişi: «Şahid olarak Allah yeter.» deyince para sahibi: «Bana kefil getir.» dedi. Borç isteyen adam da: «Kefil olarak Allah yeter.» dedi. Para sahibi de: «Sen doğru söyledin.» deyip ona belirli bir vadeye kadar 1000 dinarı borç olarak verdi. Parayı alan adam, deniz yoluyla seyahate çıktı. İşini bitirdi, sonra vade tamam olunca para sahibine gidip borcunu Ödemek için bir binek aradı, ama bulamadı. O da bir ağaç parçasını alıp içini oydu, İçine de 1000 dinarı ve alacaklıya hitaben yazdığı bir mektubu yerleştirdi. Ağaçtaki deliği kapattı, götürüp denize attı. Ve şöyle dua etti: «Allah'ım, biliyorsun ki ben falan adamdan 1000 dinar borç aldım, o benden kefil isteyince kefil olarak Allah yeter, dedim. O da buna razı oldu. Sonra benden şahid istedi, ben de şahid olarak Allah yeter, dedim. O, buna da razı oldu. Şimdi ben, bana vermiş olduğu 1000 dinarı götürüp kendisine vermek için bir binek bulmaya çabaladım ama bulamadım. Ben bu parayı sana emanet ediyorum.» Böyle dedikten sonra paranın ve mektubun içine yerleştirilmiş olduğu tahta parçasını denize attı. Sonra dönüp bir binek aramaya çalıştı. Öte yandan alacaklı olan adam, belki malını kendisine getirecek bir binekli kişiye rastlar ümidiyle yola çıktı. Beklemeye koyuldu. Beklerken bir de ne görsün: Su üzerinde bir tahta parçası kendisine doğru geliyor. Onu evde yaksınlar diye ailesine götürmek için aldı. Kırınca içinde 1000 dinarı ve bir de kendisine hitaben yazılmış olan mektubu gördü. Daha sonra borçlu adam gelerek 1000 dinar daha teslim etmek istedi ve şöyle dedi: «Allah'a yemin ederim ki senin yanına gelmek için bir binek aradım ancak şimdi bulabildim.»
Alacaklı kişi: «Sen bana birşey gönderdin mi?» diye sorunca borçlu adam: «Şimdiye kadar binek bulamadığımı, şimdi bulabildiğimi sana söylemiyor muyum?» diye karşılık verdi. Alacaklı adam da şöyle dedi: « Allah, tahta parçası içine koyup yerleştirdiğin ve gönderdiğin 1000 dinarı bana ulaştırdı. Ve borcunu ödedi. Şimdi şu 1000 dinarını al ve doğruca yoluna git.» [3]

Doğruluk Ve Emanet Hususunda Buna Benzer Başka Bir Kıssa

Buharı, İshak b. Nasr kanalı ile Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Adamın biri, bir başkasından bir tarla satın aldı. Tarlayı satın alan adam, tarlada altın dolu bir çömlek buldu. Tarlayı kendisine satmış olan adama: «Altınlarını al. Çünkü ben, senden sadece tarlayı satın aldım. Altınları satın almadım.» dedi.

Tarlayı satmış olan adam da: «Ben sana tarlayı ve içindeki şeyleri birlikte sattım.» deyince ikisi bir adama gidip hakemlik yapmasını istediler. Hakemlik yapan adam: «Sizin çocuklarınız var mı?» diye sordu. Onlardan biri: «Benim bir oğlum var.» dedi. Diğeri de: «Benim de bir kızım var.» dedi. Hakem; «Bu oğlan ile kızı birbirleriyle evlendirin ve bu altım da onlara sarfedip sadaka olarak verin.» dedi. Rivayete göre bu kıssa, Zülkarneyn'in zamanında cereyan etmiştir. Yani İsrail oğullarından asırlar önce cereyan etmiştir ki doğrusunu Allah bilir.
İshak b. Bişr, "el-Mübtede" adlı kitabında Hasen'in şöyle dediğim rivayet etmiştir:
Zülkarneyn, memleketini teftiş eder, valilerini bizzat denetlerdi. Onlardan birinin hainlik yaptığına vakıf olunca, mutlaka onu kınardı. Bizzat kendisi tesbit etmedikçe, ihbarlara aldırış etmezdi. Bir ara teb-dil-i kıyafet yapıp gezerken bir şehre uğradı. Kadılardan birinin yanma gidip oturdu. Günlerce orada kaldı ama hiç kimsenin dava için oraya müracaat ettiğini görmedi. Bu hal uzun sürünce Zülkarneyn, oradan ayrılmak istedi. Kapıdan çıkacağı esnada iki kişinin dava için kadıya geldiklerini gördü. Bunlardan biri: «Ey Kadı! Ben şu adamdan bir ev satın aldım. Evi onardım. Onarırken evde bir gömü (hazine) buldum. Gelip almasını istedim, ama bir türlü almaya gelmiyor.» dedi. Kadı, evi satmış olan adama: «Sen ne diyorsun?» diye sorunca adamı şu cevabı verdi: «O gömüyü, o eve ben gömmedim ve orada mevcut olduğundan da haberim yok. Gömü benim değildir. Bu sebeple onu teslim almam.» Bunun üzerine davacı: «Ey kadı! Öyleyse birine emir ver de gelip bu gömüyü evimden alsın. Sonra sen, onu dilediğin yere saf et.» dedi. Kadı da: «Sen şerli birşeyden kaçıyorsun, ama beni onun içine atıyorsun. Sen, bana insaflı davranmıyorsun. Ve bu işin, hükümdarlığının yargı alanına girdiğini de sanmıyorum. Var mısınız bana teklif ettiğinizden daha insaflı bir karar vereyim size?» diye sorunca, davacılar: «Evet.» dediler. Bunun üzerine kadı, davacıya: «Senin oğlun var mı?» diye sordu. Davacı da: «Evet.» diye cevap verdi. Diğerine de: «Senin kızın var mı?» diye sordu, o da: «Evet.» deyince kadı: «Gidin bakalım oğlunuzla kızınızı birbirleriyle evlendirin ve bu malı, çeyiz olarak onlara verin. Artanı da onlara verin ki müreffeh bir şeldlde yaşasınlar. Hayrını da şerrini de doyasıya yorum.» dedi. Kadı da, Zülkarneyn'i tanımadığı halde şöyle dedi: «Bundan başka türlü karar veren var mıdır ki?» Zülkarneyn: «Evet» deyince kadı şu karşılığı verdi: «O zaman, zalimane karar veren kadıların memleketlerine yağmur yağmaz!» Zülkarneyn, kadının bu tutumunu beğendi ve şöyle dedi: «İşte göklerle yer, ancak bu şekilde yerlerinde dururlar.» [4]

Başka Bir Kıssa

Buharı, Muhammed b. Beşşar kanalı ile Ebu Said el-Hudrî'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «İsrail oğullarında doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. Bu adam evinden çıkıp bir rahibe gitti. Ona: «Benim için tevbe var mı? diye sorunca rahib: «Hayır.» dedi. Bunun üzerine o adam, rahibi de öldürdü. Sonra yine kendisine yol gösterecek birini aramaya başladı. Adamın biri ona: «Falan kasabaya git.» dedi. Yola koyuldu. Yolda iken ölüm onu yakaladı. Rahmet ve azab melekleri onu almak hususunda birbirleriyle tartıştılar. Cenâb-ı Allah da o katil ölünün ayrılmış olduğu kasabanın yolunun uzamasını ve gitmekte olduğu kasabanın yolunun kısalmasını vahyetti. Sonra da meleklere: «Bu iki kasabanın arasındaki mesafeyi ölçün.» diye emretti. Ölçtüler ve gideceği kasabanın yolunun, ayrılmış olduğu kasabanın yolundan bir karış daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, o adamı bağışladı.» [5]

Başka Bir Hadîs

Buharî, Ali b. Abdullah kanalı ile Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Rasûlullah (s.a.v.), sabah namazını kıldı, sonra halka dönüp şöyle dedi: «Bir ara adamın biri, bir sığın önüne katmış, götürüyordu. Sonra ona bindi ve ona vurmaya başlayınca sığır: «Biz bu iş için yaratılmadık. Biz tarla sürmek için yaratıldık.» dedi. İnsanlar: «Sübhanallah, bir sığır konuşuyor ha!» deyince, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle karşılık verdi: «Ben buna inanıyorum. Ebu Bekir ile Ömer de burada bulunmadıkları halde buna inanırlar.. Sonra bir ara adamın biri, koyun sürüsünü otlatmakta iken kurdun biri sürüye saldırdı ve bir koyunu yakalayıp götürdü. Adam peşine düştü. Koyunu kurdun ağzından kurtarır gibi oldu. Kurt ona şöyle dedi: «Sen bunu ağzımdan kurtardın. Ama benden başka çobanın bulunmadığı canavar gününde kim bunu benden kurtaracak!» İnsanlar dediler ki: «Sübhanallah, bir kurt konuşuyor ha!» Rasûlullah (s.a.v.) onlara cevaben şöyle buyurdu:
«Ben buna inanıyorum. Ebu Bekir ile Ömer de burada olmadıkları halde buna inanırlar.»
Buharı, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Doğrusu, sizden önce geçen ümmetlerde muhaddisler vardı. Benim bu ümmetimde de onlardan kimseler vardır. Şüphesiz o, Ömer b. Hattab'tır.»
Buharı, Abdullah b. Mesleme tariki ile Humeyd b. Abdurrahman'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Muaviye b. Ebi Süfyan'ın hac ettiği senede minber üzerinde bir tutam saçı elinde tutup şöyle dediğini işittim: "Ey Medine halkı! Âlimleriniz nerede? Ben, Rasûlullah (s.a.v.)'m böyle yapmaktan (yani takma saç takmaktan) menettiğini işittim. İsrail oğullarının kadınları, takma saç taktıklarından ötürü helak oldular."
Buharî, Said b. Müseyyeb'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Muaviye b. Ebi Süfyan, son gelişinde Medine'de bize hutbe irad

etti. Hutbe esnasında bir tutam saç gösterip şöyle dedi: "Ben, Yahudilerden başkasının böyle yaptıklarını (takma saç taktıklarını) görmedim. Çünkü Peygamber (s.a.v.), takma saç takmayı yalancılık sayardı."
Buharî, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Bir ara, köpeğin biri, bir kuyunun etrafında dolaşıyordu. Susuzluktan ölmek üzereydi. Onu, İsrail oğullarının fahişelerinden biri gördü. Ayağındaki ayakkab^a çıkarıp onunla su çekti ve köpeğe içirdi. Bu yüzden günahı bağışlandı.»
Buharî, Abdullah b. Ömer'den rivayet etti ki, Rasûîullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Kadının biri, bir kediyi yakalayıp hapsetti ve ölünceye kadar hapiste tuttu. Bu sebeble Cehennem'e girdi. Ne ona yedirdi, ne de içirdi. Çünkü hapsetmişti onu. Yemek yemesi için de onu hiçbir yere bırakmamıştı.»
İmam Ahmed b. Hanbel, Osman b. Ömer kanalı ile Ebu Said'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «İsrail oğullarında kısa boylu bir kadın vardı. Tahtadan iki ayak yaptırdı. Bunları ayağına geçirerek kısa boylu iki kadın arasında yürümeye başladı. Altından bir yüzük yaptırdı. Kaşının altına, kokuların en güzelini ve miski yerleştirdi. Bir meclise uğradığında yüzüğünü oynatır, böylece kokusunu yayardı.»
Buharî, Adem kanalı ile İbn Mes'ud'dan rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«İnsanların ilk nübüvvet kelamından ulaştıkları sözlerden biri sudur: «Utanmadığın takdirde dilediğin şeyi yap.»
İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Geçmiş ümmetlerde bir erkekle karısı vardı. Bunlar hiçbir şeye sahip değillerdi. Adam seferinden dönüp geldiğinde aç olarak karısının yanma vardı. Çok acıkmıştı. Karısına:
- Yanında birşey var mı? diye sordu: Karısı da:
. - Evet, müjdeler olsun sana. Allah'ın rızkı geldi, diye cevap verdi. Adam karısını sık boğaz ederek:
- Yazıklar olsun sana! Yanında yiyecek birşey varsa ben onu istiyorum, deyince karısı:
- Evet, sana mübarek olsun. Allah'ın rahmetini ümid ediyoruz, dedi. Adam bir süre daha bekledi, işin uzadığını görünce yine karısına:
- Yazıklar olsun sana. Yanında yiyecek bir şey varsa istiyorum, getir bana, çünkü yoruldum, bitkin düştüm ve acıktım, dedi. Karısı da:
- Evet, var. İşte şimdi tandır neredeyse yemeği pişirecek, acele etme, dedi. Adam bir müddet daha bekledi, işin uzadığım görünce karısına tekrar soracağı'esnada karısı: "Kalkıp ta şu tandırıma bak-sam." dedi. Kalktı, tandıra gitti. İçinde bir koyun gövdesi gördü. Değirmeni de çalışmaktaydı. Gidip değirmeni temizledi. İçindeki unu çıkardı. Sonra tandırdaki koyun gövdesini de çıkardı. Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, eğer değirmenin içindeki unu çıkarmakla yetinseydi ve değirmenin içini tamamen temizlemeseydi, o değirmen kıyamet gününe kadar çalışıp un öğütecekti.»
İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Amir kanalı ile Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Adamın biri, karısının yanma vardı. Çoluk çocuğunun muhtaç olduklarını görünce çöle çıktı. Karısı, başlarına gelen yoksulluğu görünce kalkıp değirmeninin yanına vardı. Onu kurdu. Sonra tandıra gidip ateş yaktı ve: "Allah'ım, bize nzık ver." diye dua etti. Bir de baktı M değirmenin teknesi unla dolmuş. Tandıra gidip baktı, onun da dolu olduğunu gördü. Sonra kocası eve döndü. Karısına: "Size birşey geldi mi?" diye sordu. Karısı da: "Evet, Rabbimizden bize birşeyler geldi." dedi. Kocasını alıp değirmenin yanma götürdü. Sonra da kalkıp Peygamber (s.a.v.)'in yanma vardı. Durumu ona anlattı. Peygamber (s.a.v.) de şöyle buyurdu: "Ama karın değirmeni kaldırmasaydı o, kıyamet gününe kadar size un öğütecekti.»
Ebu Hüreyre diyor ki: Ben Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu işittim: «Allah'a yemin ederim ki sizden biri, bir demet odun alıp çarşıya götürse, onu satsa ve iffetli olup dilencilik yapmazsa, odun taşıyıp satması, bir adama gidip dilencilik yapmasından kendisi için daha hayırlıdır.» [6]

Tevbe Eden İki Hükümdarın Kıssası

İmam Ahmed b. Hanbel, Yezid b. Harun kanalı ile Abdullah b. Mes'ud'un şöyle dediğim rivayet etmiştir:
"Sizden önceki ümmetlerden bir adam, hükümdarlık tahtında iken tefekküre daldı. Ve hükümdarlığının kendisini Rabbine ibadet etmekten alıkoyduğunu anladı. Bir gece sarayından gizlice çıktı. Yola koyuldu. Başka bir hükümdarın memleketine girdi. Deniz kıyısına vardı. Orada kerpiç ve tuğla yapmaya başladı. Kazancının bir kısmını yiyiyor-du. Artanı da sadaka olarak dağıtıyordu. Böyle bir müddet yaşadı. Çalıştığı memleketin hükümdarı, onun durumundan haberdar edildi. Hükümdar, ona haber gönderdi. Yanma çağırttı. Ama o gitmeye yanaşmadı. Böyle olunca hükümdar, bizzat kalkıp onun yanma geldi. Adam, hükümdarın gelmekte olduğunu görünce kaçtı. Hükümdar, onu kovaladı. Yakalayamadı. Ona:- "Ey Allah'ın kulu! Benden sana zarar gelmeyecektir." diye seslendi. O da durdu. Hükümdar yanma vardı. Ona sordu:
- Allah sana rahmet etsin, sen kimsin?
- Ben falan memleketin hükümdarı falan oğlu falanım, düşündüm ki hükümdarlığım, beni Allah'a ibadet etmekten alıkoyuyor. Bu yüzden hükümdarlığı bırakıp şuraya geldim ki, Rabbime ibadet edeyim.
- Benden kaçmana gerek yok.
Böyle dedikten sonra ikinci memleketin hükümdarı da bineğinden indi. Bineğini salıverdi ve tahtını bırakmış olan kendi

memleketindeki hükümdarın peşine takıldı. İkisi birlikte onur ve üstünlük sahibi yüce Allah'a ibadete başladılar. Allah'tan, ikisini de birlikte öldürmesi için dua ettiler ve ikisi birlikte öldü."
Abdullah b. Mes'ud dedi ki: «Eğer ben, Mısır Remliye'sinde bulunsaydım, size o iki hükümdarın mezarlarını Rasûlullal (s.a.v.)'m bize tavsif ettiği şekilde gösterirdim.»
Buharı, Ebu'l-Velid kanalı ile Ebu Said'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Sizden öncekilerden bir adam vardı. Cenâb-ı Allah, ona bolca mal vermişti. Vefat edeceği zaman oğullarına şöyle sordu:
- Ben, sizin için nasıl bir baba oldum?
- Hayırlı bir baba oldun.
- Ben asla hayır işlemedim. Öldüğüm zaman beni yakın, sonra fırtınalı bir günde külümü savurun! Oğulları onun dediğini yaptılar. Öldüğü günde onu yakıp fırtınalı bir günde de külünü-savurdular. Ama Aziz ve Ceiil olan Allah, onun vücudunu toplayıp bir araya getirdi ve ona
sordu:
- Böyle yapmaya seni sevk eden sebep neydi?
- Senden korktuğum için böyle yaptım.
Bunun üzerine Cenâb-ı Allah, onu rahmeti ile karşıladı.»
Buharı, Abdulaziz b. Abdullah kanalı ile Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Bir adam vardı. İnsanlara borç para verirdi. Kölesine de şu talimatı verirdi: "Sıkıntı içinde bulunan bir borçluya gittiğir zaman yakasını bırak, böylece Allah'ın da yakamızı bırakacağını umarız." O adam, Cenâb-ı Allah'ın huzuruna vardığında Hak Teâlâ da onun yakasını bıraktı (Onu azaplandırmaktan vazgeçti).»
Buharî, Abdulaziz b. Abdullah'kanah ile Sa'd b. Ebi Vakkas'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:
«Üsame b. Zeyd'e sordum:
- Taun hakkında Rasûlullah (s.a.v.)'dan ne duydun?
- Rasûlullah (s.a.v.), bu hususta şöyle buyurmuştu: «Taun azaptır. İsrail oğullarından bir cemaat üzerine ve sizden önceki ümmetlerden biri üzerine gönderilmişti. Siz bir yerde taunun baş gösterdiğini duyarsanız, oraya gitmeyin. Sizin bulunduğunuz bir yerde taun baş gösterirse, kaçmak için oradan çıkmayın.»
Müslim, Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.)'a taun hakkında sordum. O da bana dedi ki: «Taun, Allah'ın, dilediği kullarına gönderdiği bir azaptır. Allah, onu mü'minler için rahmet kılmıştır. Tauna yakalanıp da beldesinde sabredip sevabını Allah'tan bekleyerek kalan bir kimse - Allah'ın kendisine yazdığı kaderden başka birşeyin kendisine isabet etmeyeceğini bilirse- o mutlaka, şehid sevabına nail olur.»
Buharî, Kuteybe kanalı ile Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Hırsızlık yapan Mahzumiyeli bir kadının durumu Kureyşlileri iyiden iyiye tasalandırmıştı. Onlar: «Rasûlullah'ın sevgilisi Üsame b. Zeyd'den başka biri bu hususta Rasûlullah'la konuşma cesaretini gösteremez.» dediler. Gidip Üsame'den rica ettiler. Üsame de gidip Rasûlullah'a duruimu arz etti. Rasûlullah (s.a.v.) da: «Sen, Allah'ın hadlerinden bir had için mi şefaat ediyorsun?» dedi. Sonra kalkıp cemaate hutbe irad etti ve hutbesinde şöyle dedi: «Sizden öncekileri helake götüren sebep şu idi: Onların şerefli bir adamı hırsızlık yaptığı zaman, ona dokunmazlardı. Güçsüz biri hırsızlık yaptığı zaman, ona haddi tatbik ederlerdi. Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'in kızı Fatıma dahi hırsızlık yaparsa, mutlaka onun da elini keserim.»
Buharî, «Adem kanalı ile Abdullah b. Mes'ud'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: Bir adamın Kur'ân okuduğunu işittim. Ama Rasûlullah (s.a.v.)'m onun okuduğundan başka bir şekilde okuduğunu da işitmiştim. Adamı tutup Rasûlullah'a götürdüm ve Kur'ân'ı kendisinin okuduğundan başka bir şekilde okuduğunu haber verdim. Rasûlul-lahın yüzünde hoşnutsuzluk eseri gördüm. Bize şöyle dedi: İkiniz de iyi yapmışsınız. İhtilaf etmeyin, çünkü sizden öncekiler ihtilaf ettiler, bu yüzden mahvoldular.»
Buharı, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Doğrusu, Yahudilerle Hristiyanlar (saçlarını) boyamazlar. Siz onlara muhalefet edin.»
Ebu Davud'un süneninde de şöyle bir hadis vardır:
«Ayakkabılarınızla birlikte namaz kılın. Yahudilere muhalefet edin.»
Buharı, Ali b. Abdullah kanalı ile îbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Hz. Ömer'in şöyle dediğini işittim:
«Allah falanı kahretsin. O, Rasûlullah (s.a.v.)'ın şöyle dediğini bilmiyor mu?: «Allah, Yahudilere lanet etsin. Onlara iç yağı haram kılınmıştı. Ama onlar, onu güzel ve hoş bulup sattılar.»
Buharı, İmran b. Meysere kanalı ile Enes b. Malik'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Cemaat, ateşten ve çandan bahsettiler Yahudi ve Hristiyanlardan söz ettiler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), Bilal'e, ezandaki kelimeleri ikilemesini, ikametteki kelimeleri ise birlemesini emretti.» Bundan maksat da bütün şiarlarında Ehl-i Kitaba muhalefet etmektir. Çünkü Rasûlullah (s.av.) Medine'ye geldiğinde Müslümanlar, herhangi bir çağrı yapılmaksızın namazın vaktini bekleyip gözetiyorlardı. Sonra Rasûlullah (s.a.v.), birisine Müslümanlara namaz vaktini "Essalatü Camia" diyerek duyurmayı emretti. Bundan sonra Müslümanlar, insanların bileceği birşeyle kendilerinin namaza çağrılmasını istediler. Kimi, "Çan çalalım." dedi. Kimi, "Ateş yakalım." dedi. Bu işaretler, kitap ehline benzediğinden Rasûlullah (s.a.v.) tarafından hoş karşılanmadı. Abdullah b. Zeyd b. Abdi Rabbih el-Ensarî, rüyasında ezam gördü ve gidip Rasûlullah (s.a.v.)'a anlatınca o da Bilal'e ezan okuma emrini verdi. C da okudu.»

Buharı, Bişr b. Muhammed kanalı ile Ubeydullah b. Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir:
Hz. Aişe ile îbn Abbas dediler ki: «Rasûlullah (s.a.v.) hastalandığı zaman yüzüne siyah ve kare şeklinde bir örtüyü örterdi. Sıkıldığı zaman o örtüyü yüzünden attı. Ve şöyle buyurdu: «Allah'ın laneti Yahudilerle Hristiyanların üzerine olsun! Onlar, peygamberlerinin mezarlarını
mescid edindiler.»
Rasûlullah (s.a.v.) böyle demekle Müslümanları, Yahudilerle Hristiyanlar gibi davranmaktan menedip sakındırıyordu.»
Buharı, Said b. Ebu Meryem kanalı ile Ebu Said'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Siz, sizden öncekilerin âdetlerine karış karış, kulaç kulaç uyacaksınız. Onlar kertenkele deliğine girseler bile onları takip edeceksiniz.»
Dedik ki:
- Ya Rasûlallah! Yahudi ve Hristiyanlara tabi olacağımızı mı kasd
ediyorsun?
- Ya kimi kasd ediyorum?» dedi.
Burada bazı gayrı meşru söz ve fiilleri anlatmaktaki maksadımız şudur ki, bunları söylediğimiz veya yaptığımız takdirde bizden önceki ümmetler olan Ehl-i Kitaba benzemiş olacağız. Oysa Allah ve Rasûlü, bizi onlara söz ve davranış bakımından benzemekten menetmişlerdir. Hatta mü'minin kasdı, hayır olsa bile bu sözleri söylediği veya bu işleri yaptığı takdirde zahiren onların fiilini yapmış olduğundan onlara benzemiş olacaktır. Nitekim Peygamber (s.a.v.), güneşin doğuşu ve batışı esnasında bizi namaz kılmaktan menetmiştir ki, o vakitlerde güneşe secde eden müşriklere benzemiş olmayalım. Her ne kadar mü'min kişi, bu vakitlerde namaz kılarken müşriklere benzeme hususu aklından ve kalbinden geçmese bile yine de onlara benzemiş olacaktır. Yüce Allah, bir ayet-i kerimede şöyle buyuruyor:
«Ey inananlar! Peygambere, «Bizi de dinle.» demeyin. «Bizi gözet.» deyin ve dinleyin. İnkâr edenlere elem verici azab vardır.» (ei-Bakara, 104.) Kâfirler, kendisiyle konuşurlarken Peygamber (s.a.v.)'e gözünle bize bak, sözlerimize kulak ver, derlerdi. Mü'minler, Peygamber (s.a.v.)'e -her ne kadar kâfirlere benzeme hususu kalplerinden geçmese bile- böyle demekten menedilmişlerdir.
İmam Ahmed b. Hanbel, Abdullah b. Ömer'den rivayet etti ki, Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
Kıyametten önce kılıçla gönderildim ki, bir ve ortaksız olan Allah'a ibadet edilsin. Rızkım, mızrağımın gölgesi altına konulmuştur. Emrime muhalefet eden kimse içinse, alçaklık ve küçüklük mukadder kılınmıştır. Her kim bir millete benzerse, o onlardandır.»
Müslüman kişinin ne bayramlarda, ne törenlerde, ne de ibadetlerde gayr-ı müslimlere benzemeye hakkı yoktur. Zira yüce Allah, bu ümmeti, son peygamberle sere ilendirmiş tir ki, o peygambere mükemmel, yüce ve sağlam bir din verilmiştir. Kendisine Tevrat indirilen imran oğlu Musa, kendisine İncil indirilen Meryem oğlu Isa hayatta olsalardı ve şeriatlarına kimse tabi olmasaydı, hatta diğer bütün peygamberler de hayatta olsalardı, bu temiz, saf, şerefli, kutsal ve ulu şeriata uymaktan başka çareleri kalmayacaktı. Yüce Allah, bizi Muhammed (s.a.v.)'e tabi olma lütfuna mazhar kıldığına göre nasıl olur da daha önceleri sapmış, çoklarını saptırmış ve doğru yolun dışına çıkmış, dinlerini değiştirip tahrif etmiş ve orijinalitesini tamamen yitirecek hale getirmiş bir kavme benzeriz? Bu bize yakışır mı? Bu dinlerin tamamı, daha sonra nesh edilmişlerdir. Nesh edilen şeye tutunmaksa haramdır. Böyle birşeyin, ne azı ne de çoğu Allah tarafından kabul edilir. Böyle bir dine bağlanmakla, Allah tarafından gönderilmemiş birşeye bağlanmak arasında hiç fark yoktur. Allah, dilediği kulunu dosdoğru yola iletir.
Buharı, Kuteybe kanalı ile İbn Ömer'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Sizden önceki ümmetlere nisbetle sizin eceliniz, ikindi namazı ile güneşin batışı arasındaki müddet kadardır. Sizin durumunuzla Yahudi ve Hristiyanlarm durumu şuna benzer. Bir kimse: «Kim öğleye kadar bir kırat (ölçek) karşılığında çalışır?» der. Bunun üzerine Yahudilerden birkaç kişi, bir kırat karşılığında öğleye kadar çalışırlar, sonra o adam: «Kim öğleden ikindi namazına kadar bir kırat karşılığında benim için çalışır?» der. Bunun üzerine Hristiyanlar da öğleden ikindi namazına kadar bir kırat karşılığında çalışırlar. Sonra o adamın: «Kim benim için ikindi namazından güneşin batışı müddetine kadar iki ölçek karşılığında çalışır?» demesi gibidir. İşte dikkat edin, siz, ikindi namazından güneşin batışına kadar iki kırat karşılığında çalışan kimseler gibisiniz. Dikkat edin, sizin için iki ücret vardır. Yahudilerle Hris-' tiyanlar, bu duruma öfkelenip: "Biz daha çok çalıştık ve daha az ücret aldık." dediler. Bunun üzerine Cenâb-ı Allah buyurdu ki: «Size hakkınızı eksik mi verdim?» Onlar da: «Hayır.» dediler. Cenâb-ı Allah da: «İşte bu, benim lütfumdur, dilediğime veririm.» dedi.»
Bu hadiste, Muhammed ümmetinin yaşayacağı müddetin, geçmiş ümmetlere nisbetle daha kısa olacağına delil vardır. Çünkü hadiste: «Sizin eceliniz, Önceki ümmetlere nisbetle ikindi namazı ile güneşin batışı arasındaki müddet kadardır.» denilmektedir. Bizden önce ne kadar zaman geçtiğini ancak Allah bilir. Nitekim kıyametin kopmasına kadar ne kadar süre geçeceğini de ancak Allah bilir. Ama bu süre, önceki süreye nisbetle daha kısadır. Kıyamete ne kadar zaman kaldığını belirlemek Allah'a kalmış bir şeydir. Nitekim yüce Allah buyuruyor ki: «Onun vaktini, O'ndan başka belirtecek yoktur.» (d-A'râf, 187.)
«Ey Muhammed! Senden kıyametin ne zaman gelip çatacağını sorarlar. Nerde senden onu anlatması? Onun bilgisi Rabbine aittir.» (en-Nâziât, 42-44.) Halk tabakası nezdinde meşhur olan bir hadiste de anlatıldığı gibi bazı kimseler, Peygamber (s.a.v.)'in yer altında vücudunun azalarının bir araya getirilmeyeceğini söylemekte diler ki bunun hadis kitaplarında aslı yoktur.

Yine başka bir hadiste anlatıldığına göre dünya hayatının süresi, ahiret cumalarından bir cuma kadardır. Bunun da şahinliğinde ihtilaf vardır. Önceki hadiste işçilere yapılan benzetmeden kasıt, Müslümanlarla Yahudi ve Hristiyanlarm ecir ve mükafatlarının farklı olduğunu belirtmektir. Bu, amelin çokluğuna ve azlığına değil de Allah nezdinde geçerli olan başka şeylere bağlanmaktadır. Nice az amel vardır ki, çok amelin mükafatından daha çok mükafata layıktır. İşte kadir gecesinde yapılan salih bir amel, Allah katında kadir gecesinin içinde bulunmadığı 1000 ayda yapılan ibadetten daha faziletlidir. İşte Muhammed (s.a.v.)'in ashabı, bazı zamanlar- -da Allah yolunda infakta bulundular ama onlardan başkaları, Uhud dağı büyüklüğünde altını Allah yolunda infak etmiş olsalardı bile, sahabelerden birinin verdiği bir hurma veya hurma yarısının sevabına erişemezdi. İşte Rasûlullah (s.a.v.)'ı Cenâb-ı Allah, ömrünün kırkıncı senesinde risaletle görevlendirdi ve altmış üç yaşında iken vefat ettirdi. Yirmi üç senelik peygamberlik süresi zarfında faydalı ilimler yaydı, sa-. lih ameller işledi. Böylece kendisinden önceki peygamberlerden, hatta kavmi arasında 950 sene müddetle insanları bir ve ortaksız olan Allah'a ibadete davet eden Nuh peygamberden de üstün oldu. Nuh peygamber ki insanları, bir ve ortaksız olan Allah'a kulluk etmeye çağırıyor, gece gündüz, sabah akşam, Allah'ın taatiyle amel ediyordu. Allah'ın salat-ü selamı, Peygamber (s.a.v.)'in ve diğer bütün peygamberlerin üzerine olsun. Bu ümmet de Peygamber'inin efendiliği, şeref, ve azameti sebebiyle diğer ümmetlerden daha üstün ve şerefli oldu. Sevabı da kat kat arttı. Nitekim yüce Allah buyurdu ki:
«Ey inananlar! Allah'tan sakının. Peygamberine inanın ki, Allah size rahmetini iki kat versin; size ışığında yürüyeceğiniz bir ışık varetsin; sizi bağışlasın; Allah bağışlayandır, acıyandır.
Kitab ehli bilsinler ki, Allah'ın lütfundan hiçbir şey elde edemezler; lütuf Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir; Allah büyük lütuf sahibidir.» (el-Hadîd, 28-29.) [7]

Fasıl

Gerçekten, Kitap ve Sünnette İsrail oğullarıyla ilgili haberler çoktur. Bunların tamamını burada nakletmeye kalkarsak kitabımız uzar. Ama biz, İmam Ebu Abdillah el-Buharî'nin bu kitapta naklettiklerini aktardık. Bunlarda, ikna edici, yeterli miktarda haberler vardır. Bu bir hatırlatma ve bir örnektir. Doğrusunu Allah bilir. Tefsir ve tarih âlimlerinden birçoğu tarafından rivayet edilen israiliyat haberlerine gelince, bunlar gerçekten çoktur. Bunların bir kısmı realiteye uygun olduğundan doğrudur. Çoğu da kıssacılar tarafından nakledilmiş olup yalan ve uydurmadır. Kıssacıların zındıkları ve sapıkları bunları uydurmuşlardır. Bu manada israiliyat haberleri üç kısma ayrılır:
1- Allah'ın, kitabında naklettiği hususlara uygun olan sahih haberler veya Rasûlullah (s.a.v.) tarafından haber verilen sahih haberler.
2- Allah'ın kitabına ve Rasûlü'nün sünnetine muhalif olduğu için asılsızlığı bilinen israiliyat haberleri.
3- Doğruya da yalana da muhtemel olan israiliyat haberleri. İşte bu haberlere karşı çekinceli ve dikkatli davranmakla emrolunmuşuz. "Bunları, ne doğrular ne de yalanlarız. Nitekim sahih hadiste bununla ilgili olarak şöyle buyurulmuştur:
«EhH Kitap, size bir haber naklederse onları ne doğrulayın ne de yalanlayın ve: «Bize indirilene ve size indirilene iman ettik.» deyin.» Önceki paragraflarda geçen bu hadisle beraber israiliyat haberlerinin bu türünü rivayet etmek caizdir. Şöyle ki: «İsrail oğullarından haberler nakledin, bunun bir sakıncası yoktur.» [8]

Ehl-İ Kitabın Kendi Dînlerini Tahrif Edip Değiştirmeleri

Yahudilerle ilgili olarak diyeceğimiz şudur ki, Cenâb-ı Allah, onlara İmran oğlu Musa vasıtasıyla Tevrat'ı gönderdi. Cenâb-ı Allah, bununla ilgili olarak da şöyle buyurdu:
«Sonra, iyilik işleyenlere nimeti tamamlamak, her şeyi uzun uzadıya açıklamak, doğruyu göstermek ve rahmet olmak üzere Musa'ya kitabı verdik.» (ei-En'âm, 154.)
«De ki: «Musa'nın insanlara nur ve yol gösterici olarak getirdiği, kitabı kim indirdi? -ki siz onu kâğıtlara yazıp bir kısmını gösterip çoğunu gizlersiniz-» (ei-En'âm, 91.)
«And olsun ki, Musa ve Harun'a eğriyi doğrudan ayıran kitabı sakınanlar için ışık ve öğüt olarak verdik.» (d-Enbiyâ, 48.)
«Her ikisine de, apaçık anlaşılan bir kitap vermiştik. Her ikisini de doğru yola eriştirmiştik.» (cs-sarrât, 117-118.)
«Doğrusu biz yol gösterici ve nurlandırıcı olarak Tevrat'ı indirdik. Kendisini Allah'a teslim etmiş peygamberler, Yahudi olanlara onunla ve Rabbe kul olanlar, bilginler de Allah'ın kitabında elde mahfuz kalanla hükmederlerdi. Tevrat'a şahiddiler. O halde insanlardan korkmayın, benden korkun, ayetlerimi hiçbir değerle değiştirmeyin. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar kafirlerdir.» (ei-Mâidc, 44.)
Yahudiler, bir süre Tevrat'a sarılıp onunla hükmettiler. Sonra onu tahrif etmeye, değiştirmeye, tevil etmeye ve içinde bulunmayan hükümleri ortaya koymaya başladılar. Nitekim bununla ilgili olarak yüce Allah şöyle buyurmuştur:
«Onlardan bir takımı, kitapta olmadığı halde kitaptan zannedesi-niz diye dillerini eğip bükerler. O, Allah katından olmadığı halde: «Allah katmdandır.» derler, bile bile Allah'a karşı yalan söylerler.» (Âi-i îmrân, 78.)
Cenâb-ı Allah, Yahudilerin Tevrat'ı kendi kafalarına göre tefsir ve tevil ettiklerini haber veriyor. Âlimler arasında bu hususta

ihtilaf yoktur. Onlar, Tevrat ayetlerinin manalarını, maksadının dışına çıkararak kendi heveslerine göre yorumluyorlardı. Nitekim recm hükmünü değnekle vurma şeklinde değiştirmişlerdi. Buna ek olarak zinakârm yüzünü boyamayı da tatbik etmişlerdi. Oysa Tevrat'ta recm kelimesi, varlığını yine de sürdürüyordu. Ayrıca onlardan şerefli bir kimse hırsızlık yaptığı zaman ona dokunmuyor, güçsüz biri hırsızlık yaptığı zamansa ona haddi tatbik ediyorlardı. Oysa onlar, had tatbik etme ve el kesme cezasını, hem şerefli hem de güçsüz kimseye tatbik etmekle emr olunmuşlardı. Tevrat ayetlerinin kelimelerini değiştirmeye gelince bazıları, ayetlerin tamamının değiştirildiğini, bazıları da değiştirilmediğini söylemişler ve şu ayetleri delil olarak ileri sürmüşlerdir: «Allah'ın hükmünün bulunduğu Tevrat yanlarında iken, ne yüzle seni hakem tayin ediyorlar?» cd-Mâidc, 43.) «Rahmetim her şeyi kaplamıştır. Bunu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara, zekât verenlere, ayetlerimize inanıp, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları, okuyup yazması olmayan peygamber Muhammed'e uyanlara yazacağız. O peygamber, onlara, uygun olanı emreder ve fenalıktan men eder, temiz şeyleri helal, murdar şeyleri haram kılar.» (ei-A'râf, 107.)

«Ey Muhammedi De ki: «Doğru sözlü iseniz, Tevrat'ı getirip okuyun.» (Al-i İmrân, 93.)

Tevrat'ın bütün ayetlerinin değiştirilmediğini söyleyen âlimler, delil olarak recm kıssasını da ileri sürmüşlerdir. Şöyle ki! Buharı ve Müslim'in sahihlerinde, İbn Ömer'den rivayet olunduğuna göre Yahudiler, aralarından zina eden bir erkekle bir kadının durumunu karara bağlaması için, hakemliğine müracaat ettiklerinde Rasûlullah (s.a.v.), onlara:

- Recm hakkında Tevrat'ta nasıl bir hüküm buluyorsunuz? diye sormuş, onlar da:

- Zinakârları rezil rüsvay ederiz ve sopalarız, diye karşılık vermişlerdi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), Tevrat'ı getirmelerini emretmişti. Tevrat'ı getirip okumaya başladılar. Recm ayetini gizlediler. Okuyan Abdullah b. Suriya, parmağım recm ayetinin üzerine koyup gizledi. Bu ayetin öncesi ile sonrasını okudu. Rasûlullah (s.a.v.), ona: «Parmağını kaldır, ey kör!» dedi. O da parmağını kaldırınca orada recm ayetinin bulunduğu görüldü, Rasûlullah (s.a.v.) da zina yapmış olan o Yahudi erkek ve kadının recm edilmelerini emretti ve şöyle dedi: «Allah'ım, ben, öldürdükleri zaman senin emrini ilk diriltenim.»

Ebu Davud'dan gelen rivayete göre Yahudiler, Tevrat'ı getirdikleri zaman Peygamber (s.a.v.), altındaki yastığı çıkarıp Tevrat'ın altına koymuş ve: «Sana ve seni indirene iman ettim.» demiştir. Bazılarının anlattıklarına göre Peygamber (s.a.v.), Tevrat'ı getirdikleri zaman onun için ayağa kalkmıştı. Ancak ben, bunun senedini görmedim, doğrusunu Allah bilir.

Bütün bu anlattıklarımız, Tevrat'ın, Buhtü'n-Nasr zamanında tevatüren naklinin kesildiğini ve Üzeyir'den başka hıfz eden birinin kalmadığını söyleyen birçok kelamcının ve diğerlerinin söylediklerine karşı bir müşküllük ortaya çıkarmaktadır. Şayet Üzeyir, peygamber ise o masum bir kimsedir. Tevrat'ın, masum bir kimseye kadar tevatüren gelmesi bizim için yeterlidir. Eğer Tevrat'ın, Üzeyir'e mütevatiren ulaşmamış olduğu söylenirse, biz de deriz ki, Üzeyir'den sonra gelen Ze-keriyya, Yahya ve İsa gibi peygamberlerin tamamı Tevrat'a sarılmışlar, onun hükmü ile amel etmişlerdir. Eğer Tevrat, sahih bir kitap ve kendi-sivle amel edilen ilahî hükümler manzumesi olmasaydı, masum olan bu peygamberler ona dayanmazlardı. Sonra Cenâb-ı Allah, Hâtemü'1-En-biya Muhammed (s.a.v.) ve diğer peygamberlere indirdiği ayetlerinde, kötü maksatlarından dolayı Yahudileri kınamıştır. Çünkü Yahudiler, Rasûlullah (s.a.v.)'m getirmiş olduğu dine karşı tavır takındıkları halde şahinliğine inandıkları Tevrat hükmünden yüz çevirip mutlaka yerine getirmekle emrolundukları ahkamı çiğneyip Rasûlullah (s.a.v.)'m (bir zina meselesinde) hakemliğine müracat etmişlerdi. Güya uydurup ortaya koydukları sopalama, yüzü boyama gibi şeylerle Allah'ın hükmüne uyacaklardı. Yahudiler, Rasûlullah (s.a.v.)'m hakemliğine müracaat ettikleri esnada kendi aralarında şöyle konuşmuşlardı: "Eğer Muhammed, zinakârın sopalanmasını ve yüzünün boyanmasını söylerse, bu hükmünü kabul edin. Böylece kıyamet gününde Allah katında bir Peygamberin size bu şekilde hüküm verdiğini söyleyerek kendinizi savunursunuz. Ama bu şekilde değilde recm hükmünü verirse, sakın ola ki onun bu hükmünü kabul etmeyesiniz." Cenâb-ı Allah da'bu kötü amaçlarından ötürü Yahudileri kınadı. Çünkü Yahudiler, hak dine değil de heveslerine uyma ve kötü amaç peşinde olduklarından, Rasûlullah (s.a.v.)'ın hakemliğine başvurmuşlardı. Bu hususta yüce Allah şöyle buyurmuştur:

«Allah'ın hükmünün bulunduğu Tevrat yanlarında iken, ne yüzle seni hakem tayin ediyorlar da sonra bundan yüz çeviriyorlar? İşte onlar, inanmış değillerdir.

Doğrusu, biz yol gösterici ve nurlandırıcı olarak Tevrat'ı indirdik. Kendisini Allah'a teslim etmiş peygamberler, Yahudi olanlara onunla ve Rabbe kul olanlar, bilginlerde Allah'ın kitabından elde mahfuz kalanla hükmederlerdi.» (ci-Mftido, 43-44.)

İşte bu sebeple Rasûlullah (s.a.v.), zina etmiş olan Yahudi erkek ve kadının recm edilmesine hükmetti ve şöyle dedi: «Allah'ım, öldürdükleri zaman senin emrini ilk dirilten benim». Böyle dedikten sonra Rasûlullah (s.a.v.), Yahudilere, kendilerini bu tahrifata sürükleyen ve yanlış hükümler verdiren sebebi sordu. Allah'ın kendi ellerinde bulunan emrini, niçin uygulamadıklarım da sordu. Onlar da şöyle cevap verdiler: "Şerefli adamlarımız arasında zina çoğaldı. Onlara had tatbik etme imkanını bulamadık. Biz, zina yapan güçsüz kimselerimizi recm ederdik. Neticede dedik ki: Gelin bu işin ortasını bulalım.Böylece varacağımız kararı, hem eşrafa hem de güçsüzlere uygulayabilelim. Neticede zinakârları sopalayıp yüzlerini boyama hükmünde karar kıldık." Bu da onların Tevrat'ı tahrif edip değiştirmelerinin ve onu bâtıl şekilde tevil etmelerinin bir Örneğidir. Onlar, bu tahrifat ve tevilleri - kitaplarında recm kelimesi mahfuz kaldığı halde- bu kelimenin manasım değiştirerek yapmışlardı. Nitekim önceki sayfalarda geçen ve doğruluğunda ittifak edilen hadis de buna delalet etmektedir. Bu yüzden bazı kimseler, "Yahudiler, Tevrat'taki kelimeler mahfuz kaldığı halde sadece bu kelimelerin manalarını değiştirmişlerdir." demişler ve bunu da bir delil olarak ileri sürmüşlerdir. Çünkü onlar, kitaplarındaki bütün hükümleri tatbik etmiş olsalardı bu, onları hakka uymaya ve Rasûlullah (s.a.v.)'a tabi olmaya yöneltirdi. Nitekim yüce Allah buyurdu ki:

«Rahmetim herşeyi kaplamıştır. Bunu Allah'a karşı gelmekten sakınanlara, zekat verenlere, ayetlerimize inanıp yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları, okuyup yazması olmayan peygamber Mu-hammed'e uyanlara yazacağız. O peygamber, onlara, uygun olam emreder ve fenalıktan meneder. Temiz şeyleri helal, murdar şeyleri haram kılar. Onların ağır yüklerini indirir, zor tekliflerini hafifletir.» (cî-AVâf,
157.)
«Eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden kendilerine indirilen Kur'ân'ı gereğince uygulasalardı, her yönden nimete ermiş olurlardı, içlerinde orta yolu tutan bir zümre vardı. Çoğunun işledikleri ise kötü
İdi.» (el-Mâide, 66.)
«Ey Kitab Ehli! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni gereğince uygulamadıkça bir temeliniz olmaz.» (el-Mâide, 68.)
İşte Tevrat'taki değişikliklerin kelimelerde değil de manalandırmada olduğunu söyleyen âlimlerin görüşü budur.
Buharî, bunu sahihinin sonunda îbn Abbas'tan nakletmiş ve kendisi de üzerinde durup benimsemiş ve reddetmemiştir. Allâme Fahreddin er-Razî de tefsirinde bunu kelâmcıların çoklarından nakletmiştir. [9]

Cünüp Kimsenin Tevrat'a El Süremeyeceği

Hanefi fıkıhçılarına göre cünüp olan kimse, gusletme dikçe, Tevrat'a el süremez. El sürmesi, caiz olmaz. Hanati de fetvalarında, Şafii'nin arkadaşlarından bazılarının bu görüşte olduklarını nakletmiştir ki, bu, gerçekten tuhaf ve gariptir. Diğer bazı alimler, Tevrat'a el sürmenin cünüp kimse için caiz olacağı veya olmayacağı görüşleri arasında orta bir yol tutmuşlardır. Bu orta yolu tutanlardan biri de şeyhimiz Allâme Ebu'l-Abbas b. Teymiyye'dir. Tevrat'ın baştan sona tamamının değiştirilmiş olduğuna ve değiştirilmedik bir harfinin dahi kalmadığına dair görüş ileri sürenlere gelince, bunların görüşleri de doğruluktan tamamen uzaktır. Aynı şekilde Tevrat'ın hiçbir kelimesinin değiştirilmemiş olduğunu söyleyenlerin görüşleri de doğruluktan uzaktır. Doğru olan şudur ki, Tevrat'ın bazı kısımları değiştirilmiş ve bazı lafızlarına eklemeler yapılmış,bazı lafızları da çıkarılıp atılmıştır. Yahudiler, ayrıca Tevrat ayetlerinin manalarına da müdahale etmişlerdir. Tevrat'ı okuyup üzerinde düşünen kimseler, bu gerçeğe vakıf olacaklardır. Bunu başka bir bölümde detaylı olarak anlatacağız. Doğrusunu Allah bilir.
Mesela, Yahudiler, Hz. İbrahim'in hangi oğlunun boğazlanmak üzere yere yatırıldığı hususunda da Tevrat'ta değişiklikler yapmışlardır. Tevrat'ın bir nüshasında Cenâb-ı Allah'ın, Hz. İbrahim'e hitaben: «Biricik oğlunu boğazla.» dediği yazılı iken başka bir nüshada: «İlk oğlun İshak'ı boğazla.» dediği yazılıdır. İshak kelimesinin, Tevrat'a, Yahudiler tarafından eklendiği, kuşku götürmez bir gerçektir. Çünkü Hz. İbrahim'in İlk oğlu İsmail'dir. İsmail, îshak'tan on dört sene önce doğmuştur. Şu halde İshak nasıl olur da İbrahim peygamberin ilk oğlu olur? Yahudiler, Arapları çekemediklerinden onların atası olan İsmail'in bu şerefe nail olmasını istememişler, Arapların İsmail peygamber vasıtasıyla bu üstünlüğe ve fazilete sahip olmalarım kıskanmışlar, bu yüzden Allah'ın kitabında tahrifat yapıp İshak kelimesini eklemişlerdir. Böyle yapmakla Allah'a ve peygamberine karşı da iftirada bulunmuşlardır. Selef ve halef ulemasından çoğu da bu iftiraya aldanarak boğazlanmak üzere yere yatırılmış olan şahsın İshak olduğu hususunda Yahudilere muvafakat etmiş, onlarla aynı görüşü paylaşmışlardır. Oysa gerçek olan husus şudur ki, önceki sayfalarda da belirttiğimiz gibi boğazlanmak üzere yere yatırılmış olan şahıs, İsmail (a.s.)'dir. Doğrusunu Allah bilir. Sanıira Tevrat'ındaki on kelimede de tahrifat yapılarak namaz esnasında Tur dağına yönelme emri eklenmiştir. Oysa gerçek böyle değildir. Böyle bir emir, Yahudi ve Hristiyanların yanında bulunan diğer nüshalarda görülmemektedir.
Davud peygamberden gelen Zebur'da da bir çok ihtilaflı sözler ve eklemeler vardır. Oysa bu ihtilaflı sözlerle eklemeler, Zebur'un aslında mevcut değildir. Doğrusunu Allah bilir.
Ben derim ki: Yahudilerin ellerinde bulunan Arapçalaştırılmış Tevrat nüshalarında da bir çok değişiklik ve tahrifatın yapıldığına, kıssaların ve kelimelerin değiştirildiğine, bazı yerlere ekleme yapılıp bazı yerlerden eksiltme yapıldığına akıllı olan herkes şüphe etmeksizin inanır. Bu Tevrat nüshalarında açık yalanlar ve fahiş hatalar vardır. Ellerinde bulunan ve kendi dilleriyle yazılmış olan Tevrat nüshalarına gelince, biz bunda yanlışlık veya tahrifat olduğunun farkında değiliz. Ama öyle sanıyoruz ki onlar, yalancı ve hain kimselerdirler. Allah'a, peygamberine ve kitaplarına iftira eden kimselerdirler. Bu işi çokça yaparlar.
Hristiyanlara gelince, bunların ellerinde bulunan Matta, Luka, Yuhanna ve Markos yoluyla gelen dört İncil'de de Tevrat'a nisbetle daha çok fazlalıklar, eksiklikler ve ihtilaflar vardır. Hristiyanlar, Tevrat ve İncil'in bir çok ahkâmına muhalefet etmişlerdir. Kendi kafalarından hükümler uydurmuşlardır. Nitekim dört İncil nüshasının hiçbirinde mevcut olmadığı halde doğuya yönelerek ıamaz kılma hükmünü koymuşlardır. Kiliselerini resimlerle donatmaları, sünnet olmayı terk etmeleri, oruçlarını bahar mevsimine nakletmeleri, orucu elli güne çıkarmaları, domuz eti yemeleri, ibadet etmek isteyen kimselerin evlenmekten vaz geçmeleri, rahiplik ihdas etmeleri, 318 piskoposun koymuş olduğu kanunlara uymaları, bu iftira ve tahriflere örnek olarak gösterilebilir. Bu piskoposlar, İstanbul şehrinin kurucusu Kostantin b. Kostan zamanında, yani milattan 300 sene sonra yukarıda sözünü ettiğimiz kanunları koymuşlardır. Kostan, Kostantin'in annesi Heyla-ne ile bir av gezisi esnasında Harran şehirlerinden birinde evlenmişti. Heylane (Helene?), Hristiyan bir kadın olup eski devir rahiplerinin yolunda idi Doğurduğu oğlu Kostantin yetişti, felsefe öğrenimi gördü, felsefî ilimlerde derinleşti ve annesinin bağlı olduğu Hristiyanhk

dinine eğilimi arttı, Hristiyan dindarlarını tazim ederek saygı gösterdi. Felsefeye kuvvetli bir inançla bağlıydı. Babası vefat edip kendisi yalnız başına tahta oturunca, halkına adaletle hükmetti. Halk onu sevdi, gönüllerine hakim oldu. Cezireyle birlikte Şam mıntıkasının mülküne sahip olup şanı yüceldi, namı yükseldi. Böylece o, kayserlerin ilki oldu.

Onun zamanında Hristiyanlar arasında ihtilaf baş gösterdi. İskenderiye, patriği Aksandros ile Abdullah b. Aryos adındaki dir âlimi arasında anlaşmazlık çıktı. Aksandros, Hz. İsa'nın Allah'ın oğlu olduğunu iddia etti. Abdullah b. Aryos ise Hz. İsa'nın Allah'ın kulu ve elçisi olduğunu savundu. Hristiyanlarm bir kısmı, Abdullah b. Aryos'a tabi oldu. Çoğunluk olup aslında sapıklığa düşmüş ve hakikati kaybetmiş olan Hristiyanlarsa, patriğin sözüne uydular. Abdullah b. Aryos da bu yüzden kiliseye sokulmadı. Arkadaşlarının kiliselere gir- ' meşine engel olundu. Abdullah b. Aryos da Kral Kostantin'e gidip Aksandros ve arkadaşlarım şikâyet etti. Kral da Abdullah'a görüşünü sordu. Abdullah, Hz. İsa hakkındaki görüşlerini ona arzederek Hz İsa'nın, Allah'ın kulu ve elçisi olduğunu söyledi. Buna,ilişkin delillerim ortaya koydu. Kral Kostantin de onun bu delillerini kabul edip görüşünü benimsedi. Yanında bulunan adamları da: "Böyle yapıyorsun ama Abdullah'ın hasmına haber gönderip yanma çağırtman, onun görüşlerini de öğrenmen ve sözlerini dinlemen gerekir." dediler. Kral da onu çağırttı. Ayrıca ülkenin her tarafındaki piskoposları ve Hristiyanhk dinini bilen âlimleri, Kudüs, Antakya, Rumiye ve İskenderiye patriklerini toplantıya çağırdı. Bunlar gelip toplantı yaptılar. Toplantıları bir yıl iki ay sürdü. Toplantıya katılanların sayısı 2000'i aşmıştı. Bu, Hristiyanlarm meşhur üç konsülünün ilkini teşkil ediyordu. Onlar, bu konsülde gerçekten çok zıt görüşler ileri sürdüler. Çeşitli gruplara ayrıldılar. Hiç bir grup, diğerinin görüşüne itibar etmiyordu. Bir tarafta elli kişilik bir grub, diğer tarafla seksen kişilik bir grub, başka bir tarafta on kişilik bir grub, beri yanda kırk kişilik bir grub, öbür yanda 100 kişilik bir grub, diğer yanda 200 kişilik bir grub, Abdullah b. Aryos'un görüşünü benimseyen bir grub, başka bir görüşü benimseyen bir grub, başka bir görüşü benimseyen diğer grub şeklinde parçalandılar. İşleri zorlaşıp ihtilafları yaygın hale gelince Kral Kostantin, onlara ne yapacağına karar veremedi, şaşırıp kaldı. Kendisi, ataları Yunanlıların dini olan Sabilikten (yıldızperestlikten) başka dinlere karşı sıcak bakmadığı halde bu konsülde en büyük grubu teşkil edenlerin görüşlerine yöneldi. Bu grubta 318 piskopos vardı ki bunlar, Aksand-ros'un görüşü etrafında toplanmışlar ve söylediklerini benimsemişlerdi. Kral Kostantin de: "Bunlara destek vermem gerekir. Çünkü bunların grubu Diğerlerinkinden daha kalabalıktır." dedi. Ve onlarla özel bir toplantı yaptı. Kılıcını ve mührünü onlara bırakıp: "Sizi, diğer toplulukların en büyüğü ve kalabalığı gördüm. Ve görüşlerinize katıldım. Size yardımcı olacağım. Görüşlerinizin hakim olmasına katkıda bulunacağım." dedi. Onlar da kendisine secde ettiler. Kral Kostantin de onlardan, ahkâmla ilgili bir kitap hazırlamalarını, parlak yıldızların doğuş yeri olduğu için namazın doğuya yönelinerek kılınmasını hüküm haline getirmelerini, kiliselerinde heykel bulundurmalarını istedi. Onlar da kiliselerini heykelle değil de resimle donatmak hususunda onunla anlaştılar. Aralarında anlaşma sağlandıktan sonra Kral onlara yardım etmeye, görüşlerini ilan etmeye, onlara muhalif olanları sürgün etmeye, muhaliflerin görüşlerini zayıflatıp çürütmeye başladı. Bu grupta olanların hakimiyeti, kral sayesinde sağlandı. Muhaliflerini ezdiler. Onlara karşı üstünlük elde ettiler.

Kral, kendi mezhepleri olan Melekî mezhebine göre ibadet edilecek kiliseler yapılmasını emretti.

Kral Kostantin zamanında Şam'da ve diğer şehirlerle kasabalarda 12.000'den fazla kilise inşa edildi. Kral, Hz. İsa'nın doğduğu yerde Beyt-i Lahm'ın yapılması için gerekli talimatı verdi. Kendisi de bizzat bu hususla ilgilendi. Anası Heylane de Beyt-i Makdis alanında yani Hristiyan ve Yahudilerin cahillikleri ve kıt bilgileri nedeniyle Hz. İsa'nın çarmıha gerildiğini iddia ettikleri yerde bir kilise inşa etti. Bilindiği gibi orada çarmıha gerilmiş olan kişi, Hz. İsa değil, onun benzeri olan bir şahıstı. Kral Kostantin, görüşlerini benimsediği grubun düşmanlarım öldürttü. Onlar için hendekler kazıp içinde ateşler yaktı ve onları bu ateşlere atıp işkenceye tabi tuttu ve yaktı. Nitekim biz bunu el-Burûc sûresinin tefsirini yaparken anlattık.

Kral, Hristiyanlık dinini yüceltti. Hristiyanlık, Kral Kostantin'in desteğiyle gerçekten kuvvet bulup güçlendi. Ancak kurtuluşu imkansız, ıslahı mümkün olmayan bozulduk ve fesatlar da meydana getirdi. Büyüklerinin her birine atfen düzenlenen bayramlar çoğaldı. Kiliseleri de âbid kimselerin adlarına inşa edildi. Böylece çok sayıda kilise inşa edilmiş oldu. Kafirlikleri de şiddetlendi. Başlarına gelen musibet, kat kat arttı. Sapıklıkları sürekli oldu. Veballeri büyüdü. Allah, onların kalplerine hidayet vermedi. Durumlarını düzeltmedi. Aksine onların kalplerini haktan uzaklaştırdı. Doğruluktan saptırdı. Bundan sonra onlar, Nasturilik ve Yakubilik meselesi üzerinde durdular. Bu grublar-dan her biri, diğerini tekfir ediyor ve ebediyyen Cehennem'de kalacağını kabul ediyordu. Bunlar aynı kilisede ve mabette bir araya gelmezlerdi. Hepsi de teslis inancına inanıyorlardı. Ama Hulul ve Lahut âlemi ile Na-sut âlemi arasında birlik bulunup bulunmadığı hususunda ihtilaf ediyorlardı. Anlaşmazlıkları şiddetlendi. Bu sebeple küfre gittiler. Hepsi de bâtıl yola saplandılar. Ancak Abdullah b. Aryos ve arkadaşları, Hz. İsa'nın, Allah'ın kulu ve elçisi, aynı zamanda Allah'ın cariyesi (mahluku, yaratığı) olan Meryem'in oğlu olduğunu söylüyorlardı. Kurtuluşa eren bu grub, Hz. İsa'nın, Allah tarafından Meryem'e bırakılan bir kelime ve ruh olduğu fikrini ileri sürdüler. Nitekim Müslümanlar da aynı görüşe sahiptirler. Abdullah b. Aryos ve arkadaşları, bu görüş üzerinde karar kılınca diğer üç grub kendilerine musallat oldular. Onları, memleketlerinden sürüp sayılarını azalttılar. Bugün Aryosilerden bilinen bir kimse olduğunu zannetmiyorum. Doğrusunu Allah bilir. [10]

Önceki Peygamberlerin Haberleri

Yüce Allah buyurdu ki:
«İşte bu peygamberlerden bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Onlardan Allah'ın kendilerine hitab ettiği, derecelerle yükselttikleri vardır. Meryem oğlu İsa'ya belgeler verdik. Onu, Ruhü'l Kudüs'le destekledik.» (el-Bakara, 253.)
«Nuh'a, ondan sonra gelen peygamberlere vahyettiğimiz, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyüb'e, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyettiğimiz gibi ey Muhammed, şüphesiz sana da vahyettik. Davud'a da Zebur verdik Peygamberlerden sonra, insanların Allah'a karşı bir hüccetleri olmaması için, gönderilen müjdeci ve uyarıcı peygamberlerden bir kısmını daha Önce sana anlatmış, bir kısmını da anlatmamıştık. Allah, Musa'ya hitab etmişti. Allah güçlüdür, Hakimdir.» (en-Nisâ, 163-165.)
"Sahih" adlı eserinde İbn Hibban ve tefsirinde de İbn Merdeveyh, Ebu Zer'in şöyle dediğini rivayet etmişlerdir:
«Dedim ki:
- Ya Rasûlallah, kaç peygamber vardır? Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:
-124.000 peygamber vardır.
- Ya Rasûlallah, bunların kaçı Rasûl'dür?
- 303'ü Rasûl'dür ki bu da büyük bir sayıdır.
- Ya Rasûlallah, bunların ilki hangisidir?
- Adem'dir.
- Ya Rasûlallah, o nebi ve mürsel miydi?
- Evet. Allah, onu eliyle yarattı. Ve ona kendi ruhundan üfledi. Sonra onu ilk ve tas tamam insan olarak meydana getirdi. Ey Ebu Zer! Bunların dördü Süryanidir. Süryani olanlar şunlardır: Âdem, Şit, Nuh ve Hanuh (ki bu da îdris'tir). Hanuh, kalemle yazan ilk kişidir. Bu peygamberlerin dördü de Araplardandır ki onların adları şöyledir: Hud, Salih, Şuayb ve ey Ebu Zer dördüncüsü de senin peygamberindir. İsrail oğullarının ilk peygamberi Musa, sonuncusu da İsa'dır.
Peygamberlerin ilki Âdem, sonuncuları da senin peygamberindir.» Ebu'l Ferec bl Cevzî, bu hadisi mevzu hadisler arasında nakletmistir.
Enes b. Malik'ten rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Benden önce geçen peygamber kardeşlerimden 8000 peygamber vardır. Bunlardan sonra İsa gelmiş, sonra da ben geldim.» Bu hadisin rivayet zincirinde adı geçenlerden Yezid er-Rekkaşî, zayıf ravilerdendir.
Enes b. Malik'den rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Ben 8000 peygamberden sonra peygamber olarak gönderildim. Bu 8000 peygamberin 4000'i, İsrail oğullarmdandır.» Bu hadisin rivayet senedinde sakıncalı ravilerin adlan geçmemektedir. Ancak ben,rivayet senedinde adı geçen Ahmed b. Tarık'ın durumunu bilmemekteyim. Doğrusunu Allah bilir.
İmam Ahmed b. Hanbel'in oğlu Abdullah, Ebu'l-Vedak'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ebu Said bana sordu:
— Hariciler, Deccal'm çıkacağını kabul ediyorlar mı? Ben:
- Hayır, dedim. Bunun üzerine Ebu Said, Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu bana söyledi:
«Ben, 1000 ya da daha çok peygamberin sonuncusuyum. Allah, kendisine uyulan bir peygamberi gönderince mutlaka o peygamber, ümmetini Deccal'den sakındırdı. O peygamberlere açıklanmayan hususlar, bana açıklandı. Deccal'm bir gözü kördür. Ve şüphesiz sizin Rab-binizin gözü, kör değildir. Deccal'm sağ gözü kördür. Gözü yuvasından fırlamıştır. O, kireçle sıvalı bir duvar üzerindeki balgam gibidir. Sol gözü de parlak bir yıldız gibidir. Her dilden konuşur. Onun beraberinde yeşil cennet şekilde vardır ki, o şekilde su akar. Beraberinde ateş şekli (sureti) de vardır ki o ateş simsiyah olup duman çıkarır.»
Bu, garib bir hadistir.
Hafiz Ebu Bekir el-Bezzar, Cabir'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Doğrusu ben, 1000 ya da daha çok peygamberin sonuncusuyum. O peygamberlerden her biri, mutlaka kendi kavmini Deccal'dan sakındırmış ve onları bu hususta uyarmıştır. O peygamberlerden hiç birine açıklanmamış hususlar, bana açıklanmıştır. Doğrusu, Deccal'm bir gözü kördür. Ve sizin Rabbiniz kör değildir.»
Bu hadisin senedi güzeldir. Bu hadiste, kavimlerini Deccal'a karşı uyaran peygamberlerin sayısı zikredilmiştir. Önceld hadiste ise bütün peygamberlerin kavimlerini Deccal'a karşı uyardıkları ifade edilmektedir. Doğrusunu Allah bilir.
Buharı, Muhammed b. Beşşar kanalı ile Ebu Hazim'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ebu Hüreyre ile beş sene bir arada oturdum.Onun, Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğunu naklettiğini işittim: «İsrail oğullarını, peygamberler yönetirlerdi Bir peygamber vefat edince, onun yerine başka bir peygamber gelirdi. Benden sonra peygamber gelmeyecek ama halifeler gelecektir. Ve sayılaı da çok olacaktır.» Ya Rasûlallah, bize bu hususta ne emredersin? diye sorduklarında Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
«İlk halifeye yaptığınız bey'atm şartlarına uyun. Halifelere haklarını verin. Çünkü Cenâb-ı Allah da onlardan, halklarına nasıl muamele ettiklerini soracaktır.»
Buharı, Amr b. Hafs kanalı ile Abdullah b. Mes'ud'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: Bir ara Rasûlullah (s.a.v.)'ı dinleyip ona bakıyordum. O da şöyle anlatıyordu: Peygamberlerden birini, kavmi dövdü. Vücudunu kanattı. O da yüzündeki kanı silip şöyle dedi: «Allah'ım, kavmimi bağışla. Çünkü onlar bilmiyorlar.»
İmam Ahmed b. Hanbel, Abdurrezzak kanalı ile Zeyd b. Eşlem tariki ile bir adamın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ebu Said

el-Hudri, sağ elini Peygamber (s.a.v.)'in vücudunun üzerine koydu. Ve: «O kadar şiddetli ateşin var ki vallahi ya Rasûlallah, elimi senin vücudunun üzerine koymaya güç yetiremiyorum.». Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) de Ebu Said'e şöyle demişti:
«Doğrusu, biz peygamberler topluluğuna sevap kat kat verildiği gibi bela da kat kat verilir. Peygamberlerden biri, bitle imtihan edildi ve bit onu Öldürdü. Peygamberlerden biri de fakirlikle imtihan edildi, nihayet o abasını alıp kesti. Peygamberler rahatlık ve refahla sevindikleri gibi başlarına gelen bela ile de sevinirler.»
İmam Ahmed b. Hanbel, Mus'ab'm babası Sa'd'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Dedim ki:
- Ya Rasûlallah, insanların belaya en çok uğrayanları kimlerdir? Peygamber (s.a.v.) şöyle cevap verdi:
- Peygamberler, sonra salih kimseler, sonra derece derece dindar kimseler şiddetli belaya uğrarlar. İnsanlar dindarlıkları derecesine göre belaya uğrarlar. Eğer dinlerinde sağlam iseler, belaları artar. Eğer dinlerinde zayıf iseler, belaları hafifler. Kişi, yer üzerinde günahsız halde yürüyecek duruma gelinceye kadar belaya uğratılır.» Başka bir hadiste de Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Biz peygamberler topluluğu, aynı babanın evlatlarıyız. Dinimiz birdir, ama annelerimiz ayrıdır.» Yani peygamberlerin şeriatları, teferruatta birbirinden farklı iseler de, bu şeriatların bazısı diğerlerini nesh etmişlerse de, neticede hepsi, Allah'ın Muhammed (s.a.v.)'e gönderdiği şeriatta birleşmektedirler. Allah'ın gönderdiği her peygamberin dini, İslâm'dır. Burada İslâm'dan kasdımız, tevhid inancıdır. Buna göre hepsi bir ve ortaksız olan Allah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardır. Nitekim Yüce Allah buyurmuş ki:
«Ey Muhammed! Senden Önce gönderdiğimiz her peygambere: «Benden başka tanrı yoktur, bana kulluk edin.» diye vahyetmişizdir.» (el-Enbiyâ, 25.)
«Ey Muhammed! Senden önce gönderdiğimiz peygamberlere sor, biz Rahman olan Allah'tan başka, kulluk edilecek tanrılar meşru kılmış
miyiZ?» (cz-Zuhruf, 45.)
«And olsun ki, her ümmete: «Allah'a kulluk edin, azdıncılardan kaçının.» diye peygamberler göndermişizdir. Allah, içlerinden kimini doğru yola eriştirdi, kimi de sapıklığı hak etti.» (en-Nahi, 36.)
Evlâdu'1-Ulât (îlât?) tabiri, babaları aynı ama anneleri ayrı olanlar için kullanılır. Peygamber Efendimiz'in önceki paragraflarda nakledilen hadisinde geçen baba kelimesi ile din yani Tevhid inancı kasdedilmiştir. Ana kelimesi ile de muhtelif ahkâm içeren şeriatlar kasd edilmiştir. Nitekim yüce Allah buyurdu ki:
«Her biriniz için bir yol ve bir yöntem kıldık.» (el-Mâide, 48.)
«Herkesin yöneldiği bir yon vardır.» (el-Bakara, 148.)
Çeşitli vakitlerde gönderilmiş olsalar da şeriatların tamamı, bir ve ortaksız olan Allah'a ibadet etmeyi emrederler ki bu da Cenâb-ı Allah'ın bütün peygamberler için meşru kıldığı İslâm dinidir. Allah, kıyamet gününe kadar bu dinden başkasını kabul etmeyecektir. Nitekim O şöyle buyurmuştur:
«Kim İslâmiyet'ten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O, ahirette de kaybedenlerdendir.» (âi-i İmrân, 85.)
«Kendini bilmezden başkası İbrahim'in dininden yüz çevirmez. And olsun ki, dünyada onu seçtik, şüphesiz o, ahirette de iyilerdendir.
Rabbi ona: «Teslim ol.» buyurduğunda, «Alemlerin Rabbine teslim oldum.» demişti.
İbrahim, bunu oğullarına vasiyet etti. Yakub da: «Oğullarım! Allah, dini size seçti, siz de ancak O'na teslim olmuş olarak can verin.» dedi. (el-Bakara, 130-132.)
«Doğrusu biz yol gösterici ve nurlandıncı olarak Tevrat'ı indirdik. Kendisini Allah'a teslim etmiş peygamberler, Yahudi olanlara onunla ve Rabbe kul olanlarla bilginler de Allah'ın kitabında elde mahfuz kalanla hükmederlerdi.» (el-Mâide, 44.)
İslâm dini, bir ve ortaksız olan Allah'a ibadet etmek, O'na sağlam bir ihlâs ile bağlanmak, O'ndan başkasından vaz geçmek ve meşru şekilde iyilikte bulunmak demektir. Bu sebeble Cenâb-ı Allah, kendisine verdiği şeriatla birlikte peygamber olarak göndermesinden sonra Rasûlullah (s.a.v.)'m dininden başka bir dini kabul etmemektedir. Nitekim yüce Allah buyurmuş ki: .
«Ya Muhammed! De ki: «Ey insanlar! Doğrusu ben, göklerin ve yerin hükümranı, O'ndan başka tanrı bulunmayan, dirilten ve Öldüren Allah'ın, hepiniz için gönderdiği peygamberiyim.» (ei-A'râf, ısa.)
«Bu Kur'ân bana, sizi ve ulaştığı kimseleri uyarmam için vahyolun-
du.» (el-En'âm, 1.9.)
«Hangi topluluk onu inkar ederse yeri ateştir.» (Hûd, 17.)
Rasûlullah (s.a.v.) da bir hadis-i şeriflerinde: «Ben kızıl tenlilere ve siyah tenlilere peygamber olarak gönderildim.» demiştir. Bu hadiste geçen kızıl tenlilerle siyah tenlilerden, Araplarla Acemlerin kasdedil-diği; başka bir rivayete göre ise insanlarla cinlerin kasdedildiği söylenmiştir. Başka bir hadiste de Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
«Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, eğer Musa aranızda bulunsaydı, sonra siz ona uysaydınız ve beni bıraksaydımz mutlaka sapıklığa düşerdiniz.» Bu hususta bir çok hadis nakledilmiştir.
Başka bir hadiste de Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Biz peygamberler topluluğuna mirasçı olunmaz. Bizim terekemiz (bıraktıklarımız), sadakadır.» Bu da peygamberlere mahsus özelliklerdendir. Onların mallarına mirasçı olunmaz. Çünkü dünya ve dünya malı, onların nazarında önemsizdi. Geriye bırakılacak bir mal değildi. Ayrıca onlar, çoluk ve çocukları hususunda

Aziz ve Celil olan Allah'a tevekkül edip dayanırlardı. Bu inançları, kendilerinden sonraki mirasçıları için mal bırakma ihtiyacını hissettirmiyordu. Ve onları, diğer insanlara tercih etmelerine gerek bırakmıyordu. Aksine onların bütün terekeleri, muhtaç ve yoksul insanlarla dostları için bir sadaka idi.
İmam Ahmed b. Hanbel, Ebu Muaviye kanalı ile Abdü Rabbi'l-Ka'be'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Abdullah b. Amr'n yanına vardım. Ka'be'nin gölgesinde oturmaktaydı. Şöyle dediğini işittim: Bir ara bir seferde Rasûlullah (s.a.v.)'la beraberdik. Bir menzile varıp konakladık. Kimimiz çadırını kuruyordu. Kimimiz bineğini otlatıyordu. Kimimiz de atış müsabakası yapıyordu. O esnada namaz için toplanmaya çağrıldık. Bu çağrı üzerine toplandık. Rasûlullah (s.a.v.) da kalkıp bize hutbe irad etti. Hutbesinde şöyle buyurdu:
«Benden önceki her peygamber, mutlaka kendi ümmetine, haklarında hayırlı, bildiği şeyleri göstermiş, haklarında kötü bildiği şeylerden de onları sakındırmış tır. Bu ümmetin de afiyeti evveline verilmiştir. Sonunda şiddetli belaya ve hoşlanmadığınız işlere maruz kalacaktır. Fitneler gelecektir. Ümmetin bir kısmı, bir kısmının kanım akıtacaktır. Fitneler gelecektir. Ve mü'min: «İşte benim helakim budur.» diyecektir. Sonra bu fitneler yok olacaktır. Ardından başka fitneler gelecek ve mü'min: «İşte benim helak sebebim budur.» diyecektir. Sonra bu fitneler de yok olup gidecektir. Sizden her kim Cehennem ateşinden uzak kalmak ve Cennet'e girmekten hoşlanırsa, Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş olarak ölümü kendisine kavuşsun. Ve kendisine yapılmasını istediği şeyi insanlara yapsın. Bir kimse, bir imama be'yat edip onunla el sıkışır, gönlünü ona verirse, elinden geldiğince ona itaat etsin. Başka bir imam gelip ilk imamla çekişirse, siz sonradan gelenin boynunu vurun.»
Abdü Rabbi'l-Ka'be diyor ki: Abdullah b. Amr bu sözü söylerken ben, insanlar arasına sokulup ileriye çıktım ve ona:
- Allah aşkına söyle, sen bu sözü bizzat Rasûlullah (s.a.v.)'ın kendisinden mi işittin? diye sordum. O da eliyle kulağını gösterip: «Bu sözü, Rasûlullah'tan şu kulaklarımla duydum. Ve kalbim de bu sözleri hıfzetti.» dedi. Ben de ona:
- İşte amcan oğlu Muaviye, bize mallarımızı aramızda bâtıl sebeplerle yememizi ve kendimizi öldürmemizi emrediyor! Oysa Cenâb-ı Allah: «Ey inananlar, mallarınızı aranızda bâtıl ve haksız sebeplerle yemeyin.» diye emrediyor, dedim. Bunun üzerine Abdullah b. Amr ellerini birleştirip alnına koydu. Sonra biraz başını eğip düşünmeye başladı. Biraz sonra başını kaldırıp şöyle dedi: "Allah'a taat hususunda ona itaat et. Allah'a masiyet hususunda ona isyan et." [11]

Araplarla İlgili Bilgiler

Bütün Arapların soylarının, Hz. İbrahim'in oğlu İsmail peygambere dayandığı belirtilir. Ona ve babasına selam ve ikram olsun. Doğrusu şu ki "Arab-ı Aribe" denen Araplar, İsmail peygamberden önce de var idiler Âd, Semud, Tasın, Cedis, Ümeym Cürhüm, Amalika ve kendilerini ancak Allah'ın bildiği diğer ümmetler de "Arab-ı Ari-be"dendir, Bunlar, Hz. İbrahim'den önce var oldukları gibi onun zamanında da var idiler.
"Arab-ı Müstarebe"ye gelince onlar, Hicaz Araplarıydılar. Hz. İbrahim'in oğlu İsmail peygamberin soyundandırlar.
Yemen Arapları ise, Himyer adını alırlar. Meşhur görüşe göre bunlar, Kahtan'm soyundandırlar. İbn Makûla'nın dediğine göre Kahtan'm asıl adı Mihzem'dir. Anlatıldığına göre bunlar; Kahtan, Kahit, Makhat ve Faliğ adında kardeş imişler.
Kahtan, Hud'un oğludur. Hud'un kendisi olduğu da söylenir. Hud'un, onun kardeşi olduğunu söyleyenler olduğu gibi, onun Hud zürriyetinden geldiğini söyleyenler de olmuştur. İbn İshak ve diğerlerinin anlattıklarına göre Kahtan'm, İsmail (a.s.) sülalesinden olduğunu söyleyenler de olmuştu. Bazıları, Kahtan'm, Teymün oğlu Hemeysa'nın oğlu olduğunu söylemişlerdir: Teymün ise, Nebt oğlu Kayser'in oğludur. Nebt de Hz. İsmail'in oğludur. Kahtan'm nesebinin, İsmail peygambere ulaştığı hususunda başka şeyler söyleyenler de olmuştur. Doğrusu, en
iyi bilen Allah'dır.
Buharı, sahihinde bu konuyu (Bab-ü nisbeti'l Yemen ila İsmail Aleyhisselam) adlı babda ele almış ve şöyle bir rivayette bulunmuştur:
Müsedded, Seleme'nin şöyle dediğini rivayet etti: Rasûlullah. (s.a.v.), Eşlem oğullarından, ok atış talimi yapan bir grubun yanına vararak: "Ey İsmail oğulları, atın, ben falan oğullarıyla beraberim." dedi. Böyle deyince diğer gruptakiler ellerini çekip ok atmadılar. Rasûlullah (s.a.v.) onlara: "Neyiniz var? (Niye atmıyorsunuz?)" diye sorunca şu cevabı verdiler: "Sen, falan oğullarıyla beraber olduktan sonra biz nasıl atarız?" Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), "Atın.. Ben, hepinizle beraberim." dedi. [12]
Buharî'nin başka lafızlarında da şöyle denmektedir: "Ey İsmail oğulları, atınız. Babanız atıcı idi. Atınız. Ben İbn Edra ile beraberim." Bunun üzerine o kavim elini çekti. Bu esnada O: "Atınız, hepinizle beraberim." dedi.
Buharı dedi ki: Eşlem b. Efsa b. Harise b. Amir, Huzaa'dandır. Hu-zaa ise, ileride de açıklanacağı gibi Allah'ın Arim selini Sebe' ülkesine gönderdiği zaman oradan ayrılıp etrafa dağılan kabilelerden biridir.
Evsliler ile Hazreçliler de onlardandır. Hz. Peygamber, onlara hitaben, "Ey İsmail oğulları atın!" demişti. Bu da onların, Hz İsmail sülalesinden olduklarım ispatlıyor. Diğer bazıları ise, Hz. Peygamber'in bu sözünün, "bütün Arap kavmini kasdettiği" şeklinde yorumlamışlardır. Bu, kelimenin zahirinden uzak ve delilsiz bir yorumdur.
Ama cumhur-u ulemaya (bilginlerin çoğuna) göre Kahtanî Araplar, Yemen Araplarmdandır. Diğerleri, Hz. İsmail soyundan değildirler. Yine cumhur-u ulemaya göre Araplar, Kahtanî ve Adnanî olmak üzere iki kısma ayrılırlar. Kahtanîler, Sebe' ve

Hadramut kolları olmak üzere iki kola ayrılırlar. Adnanîler de Rebîa ve Mudar olmak üzere iki kola ayrılırlar. Rebîa ile Mudar, Nizar b. Maadd b. Adnan'ın oğullarıdır.
Arapların beşinci koluna gelince bunlar, Kudaalılardır. Neseb âlimleri, bunlar hakkında farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. İbn Abdi'l-Berr tarafından ileri sürülen ve çoğu âlimlerce teyid edilen görüşe göre bunlar, Adnanîlerdir.İbn Abbas, İbn Ömer ve Cübeyr b. Mut'im'den bu doğrultuda rivayetler varid olmuştur. Zübeyr b. Bekkar ile amcası Mu-sab ez-Zebirî ve İbn Hişam da bu görüşü benimsemişlerdir. Her ne kadar bir hadiste "Kudaa b, Maad..." şeklinde bir ifade geçmekteyse de o hadisin sahih olmadığı, İbn Abdi'1-Berr ile başkaları tarafından ortaya konmuştur.
Kudaalıların hem cahiliye döneminde, hem de İslamiyet'in ilk döneminde kendilerinin Adnan soyundan geldiklerini iddia ettikleri söylenir. Yezid b. Muaviye'nin oğlu Halid zamanında ise -ki Kudaahlar onun dayıları olurlar- Kahtan'm soyundan geldiklerini iddia etmişlerdir. A'şa b.Sa'lebe, bir kasidesinde bu konudan şöyle bahseder:
«Kudaahlara, Allah ehlinin halefleri olmasalardı, kucaklanmayacaklarını yazılı olarak bildir. Kudaa, "Biz Yemen sahiplerindeniz." dedi. Allah bilir ki onlar, doğruyu ve gerçeği söylemediler. Analarıyla ilgili olmayan bir adama intisab ettiler. Öyle olmadığını biliyorlar, ama bu korkunç bir şeydir.»
Ebu Amr es-Süheylî de, Kudaalıların Yemen'e intisab etmelerini ayıplayan bedîî Arap şiirlerini nakletmiştir. İşin aslını en iyi bilen, Allah'tır.
îbn İshak, Kelbî ve bir grup soybilimcilerine göre Kudaahlar, Kahtan'm soyundandırlar. İbn İshak dedi ki: Kudaa'nın babası Malik, Manın babası Himyer, Himyer'in babası Sebe', Sebe'nin babası Yeş-cüb, Yeşcüb'ün babası Ya'rüb, Ya'rüb'ün babası ise Kahtan'dır. Kudaalı bir şair ve iki hadis rivayet etmiş bir sahabe olan Amr b. Mürre, bir şiirinde şöyle demiştir:
"Ey davetçi! Bizi davet edip müjdele, Kudaalı ol, sakın Nizarlı olma. Biz parlak yüzlü ve soylu ihtiyarın, Kudaa b. Malik b Himyer'in oğullarıyız. Soyumuz tanınmayan bir soy değildir, bellidir, Minber altındaki taşa yazılıp nakışlanmıştır."
Bazı soybilimciler dediler ki: Kudaa'mn babası Malik, Malik'in babası Amr, Amr'in babası Mürre, Mürre'nin babası Zeyd Zeyd'in babası ise Himyer'dir.
İbn Lühay'a, Ukbe b. Amir'in şöyle dediğini rivayet eder: "Ya Rasûlallah, biz Maadd'm neslinden değil miyiz?" diye sordum "Hayır" diye cevap verince, 'Ya kimin neslindeniz?" diye sordum. "Siz, Kudaa b. Malik b. Himyer neslindensiniz." dedi.
Ebu Ömer b. Abdülberr dedi ki: Cüheyne'nin Zeyd'in oğlu, Zeyd'in Esved'in oğlu, Esved'in Eşlemin oğlu, Eşlem'in îmran'ı oğlu, İmran'm Hafin oğlu, Hafin Kudaa'mn oğlu olduğu hususunda soybilimciler görüş ayrılığına düşmediler. Kudaa, aynı zamanda Ukbe b. Amir el-Cü-henî'nin kabilesinin adıdır. Şu halde Kudaa, Yemen'de bir kabile olup Himyer b. Sebe' neslinden gelmektedir.
Bazıları bu iki görüş arasında şöyle bir uyum sağlamışlardır: Zü-beyr b. Bekkar ile diğerlerinin anlattıklarına göre Kudaa Cürhümlü bir kadının adıdır. Malik b. Himyer'le evlenmiştir. Malik'e bir erkek çocuk doğurmuş, o çocuğa da Kudaa adını vermişlerdir. Malik'in vefatından sonra bu kadın, oğlu Kudaa küçük yaştayken kalkıp Maadd b. Adnan ile evlenmiştir. Bazılarına göre anası Kudaa'ya hamile iken, Maadd b. Adnan ile evlenmiştir. Bilahare çocuk doğunca onun soyunu, anasının kocasına nisbet etmişlerdir. Âdete göre öyle yapılması gerekiyordu.[13] Doğrusunu Allah bilir.
Meşhur soybilimci Muhammed b. Sellam el-Basrî, Arapların Adnanî, Kahtanî ve Kudaa olmak üzere üç kola ayrıldıkların söyler. Kendisine, "Adnanîler mi yoksa Kahtanîler mi daha çoktur?" diye sorulduğunda şöyle cevap vermiştir: "Bu, Kudaalılarm isteğine kalmış bir şeydir. Kahtanilere intisab ederlerse Kahtanîler, Adnanüere intisab ederlerse Adnanîler daha çok olur."
Bu söz, Kudaalüann kendi soyları hususunda ağız değiştirdiklerini göstermektedir. Şayet İbn Luhay'anm daha önce belirtilen rivayeti doğru ise bu, Kudaahlarm Kahtanîlerin soyundan geldiğine delâlet etmektedir. Doğrusunu Allah bilir. Zira yüce Allah buyuruyor ki:
"Ey İnsanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletler ve kabileler haline koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasmız. Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakı-nanızdır." (ei-Hucurât, 13.)
Soybilimçiler, insan soyunun bağlılık ve teşekkülü bakımından aşağıdaki sırayı takip ettiğini söylerler: Millet, boy , kabile, batın, kol, küme, aşiret. Aşiret, insanın kendisine bağlı olduğu en küçük gruptur.
Önce Kahtamleri, sonra da Adnanî dediğimiz Hicaz Araplarını ve cahiliyet devrinde meydana gelen hadiseleri, Rasûlullah (s.a.v.)'ın dönemiyle (sîröt) bağlantı kuracak şekilde inşaallah açıklamaya çalışacağız. Güvencimiz Allah'adır.
Buharî, sahihinin (Babü zikri Kahtan) adlı bölümünde şöyle bir rivayette bulunur: Abdülaziz b. Abdullah, Ebu Hüreyre'den rivayet ederek Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu söyler:
"Kahtan'dan bir adam çıkıp ta elindeki değneğiyle insanları önüne katmadıkça kıyamet kopmaz."[14] Aynı şekilde Müslim de benzer bir rivayeti nakletmektedir.
Süheylî dedi ki: "Kahtan, ilk olarak kendisine, "lanet yuvası mı?" denen ve yine ilk olarak kendisine, "Hayırlı sabahlar" denen kimsedir.
imam Ahmed b. Hanbel, Zîfecer'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylemiştir:
"Bu emirlik işi, önceleri Himyerlilerin elindeydi. Allah onlardan alıp Kureyşlilere verdi. Ama yine onlara dönecektir."
Ahmed b. Hanbel'in oğlu Abdullah der ki: Bu hadis, babamın kita-bmdaydı. Bunu babama okuduğumda o, hadisin son

cümlesini heceleyerek, "Ve yi-ne on-la-ra dö-ne-cek-tir." şeklinde okudu. [15]

Sebe' Kıssası (Olayı)

Yüce Allah buyurdu ki:
"Sebelilerin yurdlannda Allah'ın kudretine bir ayet vardır: Sağlı sollu iki bahçe vardı. Onlara: "Rabbımzın rızkından yeyin ve O'na şükredin, işte hoş bir şehir ve bağışlayan bir Rab" denmişti. Ama onlar yüz çevirdiler, böylece Biz de üzerlerine Arim selini gönderdik. Ve onların iki bahçesini buruk yemişli, ılgınhk ve içinde biraz da sedir ağacı bulunan iki bahçeye çevirdik.
İşte böylece, küfretmiş olmalarından ötürü onları cezalandırdık. Biz küfredenlerden başkasını cezalandırır mıyız?
Onlarla, mübarek kıldığınız kasabalar arasında, görünebilen kasabalar var ettik. Ve orada gezilecek belirli yerler yaptık. Oralarda geceleri ve gündüzleri emniyet içerisinde gezin.
Fakat onlar dediler ki: "Rabbımız, yolculuklarımızın arasım uzaklaştır." Ve kendi öz nefislerine zulmettiler. Bizde onları efsaneler kılı-verdik, darmadağınık ettik. Doğrusu bunlarda, pek sabreden ve çok şükr eden herkes için dersler vardır." (Sebe\ 15-19.)
Aralarında Muhammed b. İshak'm da bulunduğu neseb âlimleri dediler ki: Sebe'nin adı, Abdüşşems'dir. Abdüşşems, Yeşcüb'ün oğludur. Yeşcüb, Ya'rüb'ün oğludur. Ya'rüb de Kahtan'm oğludur. Dediler ki: Kendisi şarap satın alan ilk Arap olduğu için Abdüşşems'e, Sebe' adı verilmiştir, insanlara kendi malından bazı şeyler verdiği için ona, mal anlamına gelen Raiş denirdi. Süheylî'nin ifadesine göre ilk defa taç giyen de odur. Onun müslüman (Hanif dinine mensup) bir kimse olduğunu söyleyenler de olmuştur. Rasûlullah (s.a.v.)'ın bir peygamber olarak geleceğini bir şiirinde şöyle müjdelemiştir:
"Bizden sonra büyük bir mülke hakim olacaktır.
Harama izin vermeyen bir peygamber.
Ondan sonra kendilerinden bazı hükümdarlar, o mülke hakim olacaklardır. Kimseyi yermeksizin kullara hükmedeceklerdir.
Onlardan sonra bizden bazı hükümdarlar, o mülke hakim olacaklardır.
Hükümdarlık, bizde paylaşma ile olacaktır.
Kahtan'dan sonra bir peygamber hakim olacaktır.
Takvalı ve mütevazi... İnsanların da en hayırlısı.
Adı Ahmed olacak. Keski ben, onun peygamber oluşundan sonra bir yıl daha yaşayaydım.
Bütün silahım ve mühimmatımla ona destek olur, yardımımla onu güçlendirirdim.
Ne zaman ortaya çıkarsa onun yardımcıları olun. Onunla karşılaşan, selamımı ona iletsin." [16]
İmam Ahmed b. Hanbel, Abdullah b. Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Adamın biri Hz. Peygamber'e Sebe'nin bir erkek mi, yoksa bir kadın mı, yahut bir yer mi olduğunu sordu.- Peygamber Efendimiz ona cevaben şöyle buyurdu:
"Hayır, Sebe' bir erkek adıdır. On çocuğu vardı. Altısı Yemen'de, dördü de Şam'da yaşamıştı. Yemen'de yaşayanlar; Mezhic, Kinde, Ezd, Eş'arîler, Enmar ve Himyer (idi ki bunların hepsi de Arab)dir. Şam'da-kilerse Lahm, Cüzam, Amile ve Gassan'dır." [17]
Yukarıdaki soruyu Peygamber Efendimiz'e soran adamın Ferve b. Mesîk el-Gatifî olduğunu tefsirimizde (İbn Kesir) açıkladık Mezkur hadisin rivayet yolları ve lafızları hakkında detaylı açıklamaları, adı geçen tefsirde naklettik. Allah'a hamdolsun.
Asıl söylemek istediğimiz şudur ki, Sebe' adı, yukarıda nakledilen hadiste adı geçen kabilelerin tamamını kapsamına almaktadır..Bu kabileler arasında, Yemen'de hüküm sürmüş olan Tübbalılar da vardır. Bunların hükümdarlarının taçları vardı. Saltanat tahtında oturdukları sırada taç giyerlerdi. Farslarm hükümdarları olan Kisralar da böyle yapardı. Araplar, Şahr ve Hadramut'la birlikte Yemen'e hükmeden hükümdarlara Tübban; Şam ve el-Cezire'ye hükmedenlere Kayser; harslara hükmeden hükümdarlara Kisra; Mısır'a hükmeden hükümdarlara Firavun; Habeşistan'a hükmeden hükümdarlara Necaşî; Hindistan'a hükmeden hükümdarlara Batîeymus adını verirlerdi.
Yemen'deki Himyer hükümdarlarından biri de Belkı's'tır. Bunların imrenilecek bir halde bol rızıkları, çok meyveleri ve bereketli ekinleri vardı. Bununla beraber doğru yolda ve hidayet üzere bulunuyorlardı. Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük edip küfre saptıkları zaman Allah, onların kavimlerini helak yurduna kondurdu.
Muhammed b. İshak'm, Vehb b. Münebbihten naklettiğine göre Cenâb-ı Allah, onlara on üç peygamber göndermiştir. Süddî'nin görüşüne göre onlara 12.000 peygamber gönderilmiştir! Doğruyu, Allah daha iyi bilir.
Demek istediğimiz şudur ki, onlar, doğru yoldan çıkıp sapıklığa girdiler. Allah'ı bırakıp güneşe secde ettiler. Bu sapıklıkları, Belkıs'tan önce başladığı gibi onun zamanında da devam etmişti. Arim seline maruz kalıncaya dek bu sapıklıklarını sürdürmüşlerdi. Nitekim bu hususta yüce Allah şöyle buyurmuştur:
"Ama onlar yüz çevirdiler, böylece Biz de üzerlerine Arim selini gönderdik. Ve onlann iki bahçesini, buruk yemişli, ılgınlık ve içinde birazda sedir ağacı bulunan iki bahçeye çevirdik. İşte böylece küfretmelerinden ötürü onları cezalandırdık. Biz,

nankörden başkasına ceza mı veririz?" (Sebe', 16-17.)
Selef ve halef ulemasından bir çok tefsirci ile diğerlerinin anlattıklarına göre iki dağ arasından akıp gelen suları toplayan Me'rib barajı vardı. Çok eski zamanlarda oraların insanları, iki dağ arasında çok sağlam bir sed (baraj) yapmışlardı. Böylece sular toplanarak o iki dağın tepelerine varacak kadar yükselmişti. Baraj çevresine bahçeler* bostanlar, hoşa giden meyve ağaçlan dikmiş, bir çok ekin ekmişlerdi. Bu barajın inşaatını Sebe' b. Ya'rüb başlatmış ve yetmiş vadinin suyunu oraya bağlamıştı. Barajın otuz çıkış ağzı vardı. Bu ağızlarından sular akardı. Baraj inşaatı tamamlanmadan Sebe' b. Ya'rüb ölmüştü. Kendisinden sonra inşaatı Kral Himyer tamamladı. Barajın her kenarı bir fersah uzunluğundaydı.[18]
Sebe' halkı imrenilecek bir haldeydi. Bolluk ve refah içinde, güzel günler geçiliyorlardı. Öyleki Katade ve diğerlerinin anlattıklarına göre basma zenbil koyup yürüyen bir kadın, ağaçlardan düşen olgun meyvelerin çokluğundan dolayı kısa sürede zenbilinin dolduğunu görürmüş. Havası hoş ve çevresi güzel olduğundan, oralarda pire ve insana eziyet veren haşereler bulunmazmış. Nitekim yüce Allah buyurmuştur ki:
"Sebe'lilerin yurdlarmda Allah'ın kudretine bir ayet vardır: Sağlı sollu iki bahçe vardı. Onlara: "Rabbmızm rızkından yeyin ve O'na şükredin.İşte hoş bir şehir ve bağışlayan bir Rab, denmişti" (Sebe\ 15.)
"Ve Rabbımz size şöyle bildirmişti: "Andolsun, şükrederseniz elbette size nimetini arttırırım ve eğer nankörlük ederseniz azabım pek çetindir." (tbrâhîm, 7.)
Sebe' halkı, Allah'tan başkasına taptı. O'nun verdiği nimetinden dolayı da sunardılar. Kasabaları birbirine yakındı, aralarında güzel bahçeler vardı, yolları güvenliydi. Bütün bunlardan sonra, yolculuklarının arasının uzaklaştırılmasını, zorluk ve yorgunlukla yolculuk etmeyi istediler. Sahib oldukları hayrın, şerle değiştirilmesini taleb ettiler. Aynı şekilde İsrail oğulları da ellerindeki bıldırcınların ve kudret helvasının sebze, salatalık, sarımsak, mercimek ve soğanla değiştirilmesini istemişlerdi. Sebe' halkı, bu büyük nimetten ve yaygın güzellikten yoksun bırakıldı. Yurdları harab edildi, darmadağın hale geldi. Kulların yüzüne savruldu. Bu konuda Allah şöyle buyurmuştur: "Ama onlar yüz çevirdiler. Böylece Biz de üzerlerine Arim selini gönderdik."
Bazıları derler ki: Allah, baraj gövdesinin altına fareleri musallat etti. Halk bunu farkedince oraya kedileri gözcü olarak dikti. Ama bu, onlara yarar sağlamadı. Çünkü kader ısınmış, tedbir fayda vermemişti. Hayır, artık sığınacak yer kalmamıştı. Fareler, baraj gövdesinin altma oyunca duvar yıkıldı. Su, alçak yerlere akıp gitti. Irmaklar ve dere yatakları kapandı. Ağaçlar meyve vermez oldu. Ekinler ve ağaçlar mahvoldu. O güzelim ağaçlarla meyvelerin yerini, kalitesiz ürünler ve değersiz ağaçlar aldı. Nitekim Allah: "Ve onların iki bahçesini, buruk yemişli, ılgınlık ve içinde biraz da sedir ağacı bulunan iki bahçeye çevirdik." buyurmuştur.
İbn Abbas, Mücahid ve diğer bazı tefsirciler dediler ki: Ayet-i kerimede peçen (Hamt) kelimesi, misvak ağacı ve meyvesinin adıdır. (Esl) kelimesi de ılgın ağacımn adıdır. Ilgın ağacı değil de ona benzer meyvesiz bir ağacın adı olduğunu söyleyenler de vardır.
«İçinde biraz da sedir ağacı bulanan iki bahçeye çevirdik.» Bu ağaçtan elde edilen meyve, Arabistan kirazıydı. Meyvesi az olmakla birlikte dikeni çoktu. Buna uyan bir Arab atasözünde şöyle denmiştir: "Cılız devenin eti, sarp kayalıklı bir dağın tepesinde.. Yol vermez ki tepeye çı-kılabilsin.. Semiz değilki etin iyisi kötüsünden ayıklanabilsin." Bunun için Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:
"İşte böylece inkarlarından ötürü onları cezalandırdık. Biz nankörden başkasına ceza mı veririz?" (Scbc1,17.)
Yani bizi inkar edip peygamberlerimizi yalanlayan, emirlerimize muhalefet eden, yasaklarımızı çiğneyen kimseleri bu şekilde şiddetli azaba çarptırırız!
"Biz de onları efsaneler kıhverdik, darmadağın ettik." (Sobe', 19.)
Sebe' halkının malları mahvolup ülkeleri harab olunca, oradan göçüp başka yerlere taşınmak mecburiyetinde kaldılar. Sebe' halkı, alçak ve yüksek beldelere (gerek ova gerekse dağlık bölgeler) dağıldılar. Bazı grupları Hicaz'a yerleşti. Huzaahlar bunlardandır. Bunlar, Mekke'nin üst tarafına yerleştiler. Bunların durumunu, ileriki sayfalarda anlatacağız. Hicaz diyarına yerleşen Sebelilerin bir kısmı da Medine-i Münevvere'ye yerleşmişti. Oraya ilk yerleşenler onlardır. Sonra onların yanına üç Yahudi kabilesi gelip konaklamıştı. Bu üç kabile; Kaynuka' oğulları, Kurayza oğulları ve Nadir oğullarıydı. Bu Yahudi kabileleri, Evs ve Hazreç kabileleriyle anlaşarak yanlarında ikamet ettiler. Bunların durumu tafsilatlı bir şekilde ileride anlatılacaktır.
Sebelilerden bir grup da Şam'a yerleşmişti. Bunlar daha sonra Hıristiyanlaşmışlardı. Bunlar; Gassan, Amile, Behra, Lanır Cüzam, Tenuh, Tağlib ve diğerleriydi.
Muhammed b. İshak, Meymun b. Kaysın Sebe' halkıyla ilgili olarak şöyle bir şiir söylediğini nakleder:
"Örnek alana bunda bir ibret vardır.
Me'rib, sel suları altında kalmıştır.
Himyer, onlar için mermer bina yapmıştır.
Dalgalanan azgın sular gelince yok olmuştur. .
Daha Önceleri suları bol ve ölçülü iken,
Ekin ve üzümleri suya kanmış idi.
Suları kesilince bir çocuğa dahi onlar,

Su içiremeyen dağınık zümreler oldular."
Muhammed b. İshak'm siyer kitabında anlattığına göre Arim selinden Önce Yemen'den ilk çıkan kişi, Anır b. Amir el-Lahmî'dir. Lahm'ın babası Adiyy, Adiyyin babası Haris, Haris'in babası Mürre, Mürre'nin babası Üded, Üded'in babası Zeyd Zeyd'in babası Hemeysa', Hemey-sa'nın babası Amr, Amr in babası Arîb, Arîb'in babası Yeşcüb, Yeşcüb'ün babası Zeyd, Zeyd'in babası Kehlan, Kehlan'm babası ise Sebe'dir.
Lahm'ın babasının Adiyy, Adiyy'in babasının Amr, Ararın babasının ise Sebe' olduğunu söyleyenler de olmuştur. İbn Hişam bu görüşü nakletmiş tir.
İbn İshak dedi ki: Ebu Zeyd el-Ensârî'nin bana anlattığına göre Amr b. Âmir el-Lahmî'nin Yemen'den çıkıp gitmesinin sebeb şuymuş: Amr, Me'rib baraj duvarının dibinde farelerin yeri eşelemekte olduklarını görmüş. Halbuki Me'ribliler o baraj sayesinde suyu tutuyor ve topraklarını bu su ile sulayabiliyorlarmış. Amr, farelerin duvar dibini eşelediklerini görünce barajın artık sağlam kalamayacağım anlamış, , Yemen'den göçmeye karar vermiş. Aile efradının yanına varmış. En küçük oğluna, "Öfkelenmiş görünüp seni tokatladığımda sen de beni tokatlayacaksın!" diye emir vermiş. Öfkelenip oğlunu tokatlayınca oğlu da emre uyarak babasını tokatlamış; bunun üzerine Amr: "En küçük çocuğumun beni tokatladığı bir memlekette kalamam!" demiş. Oradan ayrılmak için mallarını satışa sunmuş. Yemen eşrafi, "Amr'm öfkesinden yararlanın. Onun mallarını ucuza satın alın." deyip mallarını ucuz bir fiyatla almışlar. Amr da çocuk ve torunlarıyla Yemen'den ayrılmış. Ezdiler de: "Amr'dan sonra biz burada kalamayız." diyerek mallarım satıp Amr'la beraber yola koyulmuşlar. Belde ve şehirleri aşarak Akk diyarına ulaşmış ve orada konaklamışlar. Akklılar da onlarla şiddetli bir savaşa tutuşmuşlardı. Abbas b. Mirdas, bu hadiseden şöyle sözeder: "Adnan oğlu Akklılar Gassanlılarla oynamak istediler. Nihayet çeşitli ülkelere kovuldular."
Amr b. Amir el-Lahmî ile aile efradı ve beraberindeki Ezdliler, Akk diyarından çeşitli yerlere dağıldılar. Cefne b. Amr b. Amir ailesi, Şam'a yerleşti. Evs ve Hazreç kabileleri, Yesrib'e (Medine) yerleşti. Huzaalı-lar, Mekke'ye bir konaklık mesafedeki Merru'z-Zahran'a yerleştiler. Se-rat Ezdileri Serat'a, Uman Ezdileri Uman'a yerleştiler. Sonra Cenâb-ı Allah Me'rib barajının üzerine sel salarak yıktı.
Süddî de buna benzer ifadelerle bu olayı anlatır. Bir rivayetinde Muhammed b. İshak, Amr b. Amir el-Lahmî'nin kahin olduğunu söylemiştir. Başkaları ise, onun hanımı Tarife bint el-Hayr el-Himyeriy-ye'nin kahin olduğunu söylemişlerdir. Tarife, ülkelerinin yıkılıp harab olacağını önceden haber vermişti. Onlar, ülkenin yıkılıp harab olacağını, baraj duvarının dibindeki fareleri gördüklerinde anlamışlardı. Fareleri gördükten sonra göç hazırlıklarına başlamış ve yola koyulmuşlardı.
Doğrusunu Allah bilir. [19]

Fasıl

Arim seline maruz kalan Sebe'lilerin tamamı Yemen'den çıkmadı. Aksine çoğu orada kaldı. Barajları olan Me'rib'liler ise, çeşitli ülkelere dağıldılar. Bu görüş, İbn Abbas'ın şu rivayetine de uygundur: Sebe'li bütün kabileler, Yemen'den çıkıp gitmediler. Sadece dört kabile, Arim selini uğursuz sayarak Yemen'den göçüp gittiler. Mezhic, Kinde, Enmar ve Eş'arî kabileleri orada ikamete devam ettiler. Enmar kabilesi; Ebu Has'em, Becile ve Himyer olmak üzere üç kola ayrılır. Bunların tümü göç etmeyip yurtlarında kaldılar. Bunları, hakimiyet ellerinde olduğu sürece yetmiş yıl müddetle Yemen melikleri ile Tübba'ları idareye devam ettiler. Nihayet Ebrehe ve Eryat adlı iki emîrinin komutasında gönderdiği ordu vasıtasıyla Habeş hükümdarı, hakimiyeti, Yemen melik ve Tübba'lannu elinden aldı. Sonra Seyf b. Zî Yezen el-Himyerî adındaki hükümdar, Yemen idaresini ele geçirdi. Allah izin verirse bu konuyu ileride açıklamaya çalışacağız. Güvencimiz Allah'adır. Bu olaylar, Hz. Peygamberin doğumuna yakın bir zamanda cereyan etmiştir.
Sonra Rasûlullah (s.a.v.), Yemen halkına davetçi olarak Hz. Ali, Ha-lid b. Velid, Ebu Musa el-Eş'arî ve Muaz b. Cebel' gönderdi. Bunlar halkı İslâm'a davet ediyor, onlara delil ve hüccetleri açıklıyorlardı. Daha sonra Esved el-Ansı ayaklanarak idareyi ele geçirdi; Rasûlullah'm valilerini Yemen'den sürdü. Hz. Ebu Bekir'in zamanında Esved Öldürülünce Yemen'e İslâmî idare ve sistem tekrar yerleşti. [20]

Rebia B. Nasr B. Ebi Harise B. Amir'in Olayı

Daha önce de belirtildiği gibi Arar b. Amir, Lahm kabilesindendir. İbn İshak da onun, adı geçen kabileye mensub olduğunu söyler.
Süheylî ile Yemenli s oy bilimciler, Nasr b. Rebia'dan bahsederlerken onun babasının adının, Nasr b. Haris b. Nemmare b. Lahm olduğunu söylemişlerdir. Zübeyr b. Bekkar ise, Rebia'nın babasının, Nasr b. Malik b. Şavez b. Melik b. Acem b. Amr b. Nemmare b. Lahm olduğunu söylemiştir. Lahm, Cüzam'ın kardeşidir. Lahm kelimesi, tokatlamak anlamına gelir. Kardeşinin yanağına tokat attığından dolayı bu adı almıştır. Kardeşi Cüzam da kendisini tokatlayan kardeşinin elini ısırdığı için, ısırıp koparan anlamına gelen Cüzam adını 'almıştır. Rebia, Himye-ri'nin Tübbalarmdan yani hükümdarlarından biridir. [21]

Rebîa İle Kahin Şıkk Ve Satîh'in Kıssası

Bu iki kahin, Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderileceğini önceden haber vermişlerdir. Satıh'm adı, Rebi b. Rebia b Mesud b. Mazin b. Zib b. Adiyy b. Mazin Gassan'dır.
Şıkk ise, Sa'b'm oğludur. Sa'b'm babası, Yeşker b. Rühm'dır. Rühm, Efrek b. Kays'm oğludur. Kaysın babası Abkar ise, Enmar b. Nizar'm oğludur. Bazılarıysa Enmar'ın şeceresinin şöyle bir sıra takib ettiğini söylerler: Enmar b. İraş b. Lihyan b. Amr b Gavs b. Nabit b. Malik b. 2eyd b. Kehlan b. Sebe'.
Anlatıldığına göre Kahin Satih'in normal insan gibi vücut organları yokmuş.. Âdeta bir et torbası gibiymiş, Yüzü göğsündeymiş.. Öfkelendiğinde şişer ve otururmuş, Şıkk ise yarım insanmış. Halid b. Abdullah el-Kasrî'nin, onun soyundar geldiği söylenir. Süheylî'nin anlattığına göre bu ikisi aynı günde, yani Tarife bint'ün-Hayr el-Himyerî'nin öldüğü günde doğmuşlardır. Tarife, ikisinin de ağzına tükürerek kahinliği onlara miras bırakmış. Önce de söylediğimiz gibi Tarife, Amr b. Amir el-Lahmi'nin karışıdır. Doğrusunu Allah bilir.
Muhammed b. İshak dedi ki: Tübba' unvanıyla Yemen'de hüküm süren bir kaç hükümdardan biri de Rebia b. Nasr'dır. Rebia, korkunç bir rüya görerek ürkmüştü. Memleketinin tüm kahinlerini, büyücülerini, aiflerini[22] ve müneccimlerini yanına çağırtıp toplamış, onlara şöyle demişti: "Korkunç bir rüya gördüm ve çok ürktüm. Nasıl bir rüya gördüğümü, siz bana söyleyin ve yorumunu yapın." Yorumcular, "Gördüğün rüyayı bize anlat ki, onu yorumlayabilelim." dediler. Rebia: "Size anlatırsam onu yorumlayamayacağmızdan korkarım." deyince, yorumculardan biri şu teklifte bulundu: "Hükümdarımız kendisi anlatmadan rüyasının yorumlanmasını istiyorsa, Şıkk ile Satih'e haber gönderip çağırsın. Onlardan daha bilgilisi yoktur. Onlar, rüyanı sana anlatıp yorumlayabilirler. "
Bu teklifi b'eğenen Rebia, o kahinlerin ikisini de makamına çağırttı. Önce Satih geldi. Hükümdar, ona: "Beni ürküten korkunç bir rüya gördüm. Gördüğüm rüyayı ben sana anlatmadan bilir ve söylersen, yorumunu da yapabilirsin." dedi. Satıh, "Olur, yaparım." dedi ve rüyayı anlatmaya başladı: "Ey hükümdarım! Sen rüyanda, karanlıklar içinden bir ateş parçasının çıkıp alçaktaki bir yere (Tihame) düştüğünü ve başı olan (canlı) her şeyi yediğini gördün." dedi.
Hükümdar Rebia: "Ey Satih, rüyayı hiç hata yapmadan olduğu gibi anlattın. Peki nasıl yorumlayacaksın?" diye sordu. Satil şöyle yorumladı: "Karataşlı vadinin iki yakası arasındaki yılana andolsun ki, Habeşîiler, sizin topraklara konacak ve Ebyen ve Cüreş[23] arasındaki mıntıkalara hakim olacaklardır."
Hükümdar: "Bu, bizi acı ve kedere boğacak bir musibettir.. Benim zamanımda mı, yoksa benden sonra mı bu olay meydana gelecek?" diye sordu. Satih: "Hayır, babana andolsun ki, senin hükümdarlığının ardından altmış veya yetmiş yıl geçtikten sonra meydana gelecektir." dedi.
Hükümdar: "Onların hükümranlığı devam mı edecek, yoksa bir süre sonra yıkılacak mı?" diye sorunca Satih, "Hayır., bir kısmı öldürülecek, bir kısmı da kaçıp kurtulacak ve Yemen'den çıkacaktır."diye cevap verdi. Hükümdar, "Habeşlilerin öldürülüp sürülmelerinden sonra Yemene kim hakim olacaktır?" diye sordu. Satih: "Habeşlüerden sonra Ye-men'e İrem zî Yezen hakim olacaktır. Aden'den çıkacak olan İrem, Habeşlüerden hiçbirini, Yemen'de bırakmayacaktır." dedi. Hükümdar: "İrem'in hakimiyeti devam mı edecek, yoksa yıkılacak mıdır?" diye sorunca, Satih: "Yıkılacak." dedi. "Kim yıkacak?" diye sordu. Satih: "Zeki bir peygamber yıkacaktır. Yücelerden kendisine vahiy gelecektir." diye cevap verdi. Hükümdar: "O peygamber kimdendir? diye sorunca Satih şöyle cevapladı: "Galib b. Fihr b. Malik b. Nadr soyundan gelecek olan bir adamdır. Sonuna kadar onun kavmi hükümran olacaktır." Hükümdar: "Bu dünyadan başka bir dünya var mı?" diye sordu. Satih: "Evet, vardır. Orada insanların evveli ile sonu biraraya gelip toplanacaktır. İyilik yapmış olanlar mutlu, kötülük yapmış olanlar mutsuz olacaktır." dedi. Hükümdar: "Bu söylediklerin gerçek mi?" diye sorunca, Satih şu cevabı verdi: "Aydınlığına ve karanlığına, gecenin sökülüşüne ve günün ışımasına and olsun ki, sana verdiğim haberler gerçektir!.,"
Daha sonra hükümdarın yanma Şıkk geldi. Satih'e söylediklerini ona da söyledi. Ancak ikisinin aynı şeyleri mi yoksa farklı şeyleri mi söylediklerini öğrenmek için, Satih'in söylediklerini Şıkk'a anlatmadı. Şıkk, hükümdarın rüyada şunları gördüğünü söyledi: "Evet, karanlıktan bir ateş çıktığını, ateşin yüksekle alçak arası bir yere düştüğünü ve herkesi yediğim gördün."
Hükümdar ona dedi ki:
- Doğru söyledin. Ey Şıkk, hiç hata yapmadın. Peki bu rüyayı nasıl yorumlarsın?
- Karataşlı vadinin iki yakası arasındaki insanlara andolsun ki, Sudanlılar sizin toprağa girecek, her çocuğun eline vurup galib olacak, Eb-yen şehrinden Necran şehrine kadar olan kısma hakim olacaklardır.
- Babana andolsun ki ey Şıkk, bu hadise, bize çok zor ve acı verecek bir felakettir. Benim zamanımda mı, yoksa benden sonra mı meydana gelecektir?
- Sonra şanlı ve ulu bir kimse, sizi onlardan kurtaracak ve onları ezip geçecektir.
- O şanlı ve ulu kişi kimdir?
- Alçak olmayan ve idarede kusuru bulunmayan bir gençtir. Zî Yezen ailesinden çıkacaktır.
- İktidarı devam mı edecek, yoksa kesintiye mi uğrayacaktır?
- Allah katından gönderilen bir elçi, onun iktidarına son verecektir. O rasûl, hak ve adalet getirecektir. Din ve fazilet ehlindendir. Onun kavmi kıyamete kadar hükümran olacaktır.

- Kıyamet nedir?
- O gün yöneticiler cezalandırılacak.. Gökten bir çağrı yapılacak.. O çağrıyı canlılar da ölüler de işitecek.. O günde insanlar hesap yerinde toplanacak.. Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanlar, hayır ve kurtuluşa ereceklerdir.
- Söylediklerin gerçek mi?
- Göklerle yerin ve ikisi arasındaki alçak, yüksek her şeyin Rabbine andolsun ki, sana söylediklerim gerçektir ve içinde asla şüphe yoktur.
İbn îshak dedi ki: Şıkk ve Satihın söyledikleri sözler, hükümdar Re-bia'yı etkiledi. Çoluk çocuğunu -gerekli ihtiyaçlarını temin ederek-Irak'a gönderdi. Fars hükümdarlarından Sabur b. Harzad'a mektup yazdı. Hükümdar Sabur, onları Hire'ye yerleştirdi.
Numan b. Münzir, Hükümdar Rebia b. Nasr'ın soyundan gelen ve Hire'de Kisra adına hüküm süren bir vali idi. Araplar heyetler halinde ziyaretine gelerek onu överlerdi. Hire'nin fethinden sonra Numan b. Münzir'in kılıcı kendisine armağan olarak getirilen Emiru'l-Mü'minin Ömer b. Hattab, "Bu kılıç kimin?" diye sorunca Cübeyr b. Mut'im: "Ka-nes b. Maad b. Adnan'ı soyundan arta kalan bir adamın.." diye cevap vermişti. Doğrusunu Allah bilir. [24]

Yemen Hükümdarı (Tübba) Ebu Kerîb Tübban Esad'ınmedînelilerle Arasında Geçenler Ve Onun Ka'be'ye Örtü Geçirişi

İbn îshak'm anlattığına göre Rebia b. Nasr'ın ölümünden sonra Yemen idaresi tamamen Hassan b. Tübban Esad Ebi Kerib'in eline geçti. Yemen tübbalannın (hükümdarlarının) sonuncusu olan Tübban Es'ad, Külkey Kerib b. Zeyd'in oğludur. Zeyd ise, Yemen tübbalannın ilki olup Kahtanilerdendir. Amr Zil-Ez'ar'm oğludur.
Ebu Kerib Tübban Es'ad, Medine'ye gelerek iki Yahudi âlimini Yemen'e sevk eden ve Ka'be'yi onarıp üzerine örtü geçiren hükümdardır. Rebia b. Nasr'dan önce hüküm sürmüştü. Doğu ülkelerine yaptığı seferden dönerken Medine'ye uğramıştı. Sefere giderken de Medine içinden geçmişti ama halk tedirgin olmamıştı. Oğlunu oraya bırakmıştı. Fakat bir suikasd neticesinde oğlunu öldürmüşlerdi. Sefer dönüşü Medine'ye uğradığında oraya tahrib etmeye, ahalisinin kökünü kazımaya, hurmalıklarını kesmeye kararlıydı. Amr b. Talla, Neccar oğullarının kardeşi ve Beni Amr b. Mebzul'un evladından idi. Mebzul'un adı da Amir b. Malik b. Neccar idi. Neccar'm adı ise, Teymullah b. Salebe b. Amr b. Hazrec b. Harise b. Salebe b. Amr b. Amir idi.
İbn Hişam dedi ki: Amr b. Talla, Amr b. Muaviye b. Amr b. Amir b. Malik b. Neccar'dır. Talla, anasının adıdır. Anası, Amir b. Zurayk el-Hazreciye'nin kızıdır.
İbn îshak'm anlattığına göre Beni Adiyy b. Neccar kabilesinden Ah-mer adında bir adam, Tübban'm adamlarından birini kendine ait bahçedeki hurma ağaçlarından birini keserken görmüş, elindeki orakla adamı Öldürüp "Hurma, ancak onu aşılayana aittir." demiş ve bu olay, Tübban'm Medinelilere karşı öfkesini daha da artırmıştı. Ensâriler, gündüzlerin Tübban ile savaşmayı, geceleyin onu misafir gibi ağırlamaya söyleyip kararlaştırmışlar ve bu kararlan hoşlarına gittiği için de "Vallahi bizim milletimiz âlicenaptır." demişlerdi.
İbn îshak'ın Ensâr'dan naklettiğine göre Tübban'm öfkesi, Yahudilere karşı imiş. Fakat Ensâr, onun Yahudilere zarar vermesine engel olmuş.
Süheylî der ki: Tübban, Yahudilere karşı kendi amcazadeleri ile
Ensâr'a yardım için Medine'ye gelmişti. Çünkü Yahudiler, bazı şartlara uymayı taahhüd ederek Medine'ye gelip Ensâr in yanında ikamet etmeye başlamışlar, ama daha sonra o şartları unutarak Ensâr'a tecavüze kalkmışlardı. Tübban, Yahudilerin o şartlara uymalarım sağlamak için Medine'ye gelmişti. Doğrusunu Allah bilir.
İbn İshak der ki: Tübban, onlarla savaşmaktayken bir ara Yahudi Kurayza oğulları kabilesinden iki bilgin, -Medine'yi ve halkını mahvedeceği haberini duydukları için- yanma geldiler ve ona şöyle dediler:
"Ey hükümdar! Sakın böyle yapma. 'Mutlaka Medine'yi ve halkını kırıp geçireceğim.' diyorsan, bu amacına ulaşamazsın. Kısa zamanda bir azaba çarptırılmandan korkarız!"
Hükümdar, "Neden?.." diye sorunca şu cevabı verdiler: "Medine, ahir zamanda şu haremden (Mekke'den) çıkacak olan Kureyşli bir peygamberin hicret edeceği yerdir. Buraya yerleşecek ve burada yaşayacaktır." Onların bu cevabı üzerine Tübban, Medine'ye saldırısını durdurdu. Onlardan duyduğu sözlerden hoşlandı ve Medine'den ayrılıp gitti. O iki âlimin dinine Yahudiliğe girdi.
İbn İshak dedi ki: Tübban ve kavmi putperest idiler. Yemen'e dönerken Mekke'ye yöneldi. Usfan ile Emeç arasına vardığında Hüzeylîler-den birkaç kişi gelip kendisine şöyle dediler: "Ey hükümdar! Senden önceki hükümdarların farkına varmadıkları zenginlik kaynağı, içinde ze-berced, inci, yakut, altın ve gümüşün dolup taştığı bir evi sana gösterelim mi?" Hükümdar "Evet," deyince, ona o evi şöyle tanıttılar: "Mekke'deki bir beyt (ev) dir ki ora halkı o evin yanında namaz kılıp ibadet ederler."
Hüzeylîler, Tübban'ı Ka'be'ye yöneltmekle onu helak etmek istemişlerdi. Çünkü Beyt'i ele geçirmek isteyen ve orada taşkınlık yapan kimselerin helak, olduklarını daha önce öğrenmişlerdi.
Tübban, Mekke'ye yönelince, adamları kendisine: "O iki Medineli Yahudi âlime haber gönder; bu seferin durumunu ve akıbetini onlara sor." dediler. Haber saldı, o iki âlim, Tübban'a şu öğütleri verdiler: "Hü-zeylîlerden olup seninle görüşmüş ve Ka'be'ye saldırmanı teklif etmiş olan o heyet, senin ve askerlerinin mahvolmasını istiyorlar. Çünkü Kabe'den, başka Allah'ın

yeryüzünde kendisi için seçtiği başka bir ev bilmiyoruz. Eğer onların tekliflerine uyarsan hem sen, hem beraberindekiler toptan helak olursunuz!.."
Tübban: "Ka'be'ye varınca ne yapmamı tavsiye edersiniz?" diye sordu. Dediler ki: "Mekkeliler orada nasıl davranıyorlarsa sen de öyle hareket et. Ka'be'yi tavaf et,tazim et, ona karşı saygılı davran, onun yanında saçım tıraş et, oradan çıkıncaya kadar boynun bükük kalsın." Bu tavsiyeleri dinleyen Tübban, onlara: "Peki, bu söylediklerinizi yapmanıza mani olan nedir?" diye sorunca şu cevabı verdiler: "Allah'a andolsun ki orası, atamız İbrahim'in evidir. Tıpkı sana anlattığımız gibi yüce ve kutsal bir mekandır. Ancak Mekkelüer, onunla bizim aramıza girdiler. Etrafına dizdikleri putları ve orada akıttıkları kanlar ile, oraya yaklaşmamıza engel oldular. Onlar murdardırlar ve Allah'a ortak koşan kimselerdir." Hükümdar Tübban, Yahudi âlimlei-inin öğütlerini kabul etti, sözlerinin doğruluğunu anladı.. Mekke'ye saldırmasını teklif eden Hüzeylî-leri çağırtarak ellerini ve ayaklarını kestirdi. Sonra yoluna devam edip Mekke'ye vardı; Ka'be'yi tavaf etti, orada kurbanını kesip tıraş oldu. Mekke'de altı gün kaldı. Anlatıldığına göre o süre zarfında kurbanlar kestirip Mekkelilere yedirmiş, bal içirmiş ve rüyasında Ka'be'ye hurma ağacının yaprak ve lifinden örülmüş bir örtüyü geçirmekte olduğunu görmüş.. Uykudan uyanınca, Ka'be'ye Yemen dokuması çizgili kumaştan yapılma bir örtü geçirmişti.
Anlatıldığına göre Ka'be'ye ilk örtü geçiren adam, Hükümdar Tübban'dır. Kendisine bağlı Cürhümlü valilerine Ka'be'ye iy bakmalarım, orayı temiz tutmalarını; oraya kan, leş ve âdet görmekte olan kadınları yaklaştırmam al annı emretmiş ve Ka'be ye anahtarlı bir kapı yaptırmıştı. Bu cümleden olarak Sübey'a bintül Ehabb, oğlu Halid b. Abdumenaf a şöyle demiştir:
"Ey oğul! Mekke'de büyük küçük, Sakın kimseye haksızlık etme. Oranın yasaklarına riayet et. Hiçbir hilekar seni aldatmasın Ey oğul! Mekke'de zulmeden kişi, Büyük serlere maruz kalır. Ey oğul, onun yüzüne vurulur, Yanaklarım çılgın alevler yalar. Ey Oğul! Ben, bunu tecrübe ettim. Orada zulmedenin mahvolduğunu gördüm. Orayı korumakta olan Allah'tır. Onun arsasında saraylar yapılmaz. Oradaki kuşları bile Allah korur. Kalanlar, helakten emin olurlar. Tübban orayı yıkmaya geldi. Ama Ka'be'ye kumaş örtü geçirdi. Rabbim, onun hükümranlığını yumuşattı. O da adaklarını yerine getirdi. Yanında bin devesi ile Tübban, Ka'be avlusunda yalınayak dolaşırdı. Mekkelilere yedirmeye başladı.

Deve yavrularının ve meharî[25] develerinin etlerini,
Onlara süzülmüş bal ile,
Arpa suyunu içiriyor idi.
Fil ordusunu helak etti.
Üzerlerine kaya parçaları atıldı.
Oysa ülkenin yakınma da uzağına da.

Acemlere de Hazîrlere de[26] hakim idi.
Sana söylendiğinde sözü dinle,
Ve işlerin sonu nasıl olurmuş, anla!"
İbn İshak dedi ki: Daha sonra Tübban, beraberindeki askerleri ve o iki Yahudi bilginiyle birlikte Yemen'e gitmek üzere yola çıktı. Yemen'e vardığında, girmiş olduğu dine kendi kavmini de davet etti. Ama onlar, Yemen'deki ateşin hakemliğine başvurmadan ve sonucu görmeden dinine girmeyeceklerini söylediler.
Ebu Malik b. Sa'lebe, bir defasında bana şöyle demişti: İbrahim b. Muhammedb. Ubeydullah'm şöyle dediğini işittim: Tübban Yemen'e yaklaştığında Himyerliler karşı çıkıp Yemen'e girmesine engel oldular. "Sen bizim dinimizden ayrıldın. Artık biz orada bulunduğumuz sürece Yemen'e giremezsin!" dediler. Hükümdar Tübban onları kendi dinine davet etti ve: "Benim dinim, sizinkinden daha iyidir." dediyse de onlar: "Ateşin hakemliğine başvururuz. Çıkacak sonuca göre karar veririz." dediler. Tübban da "Öyle olsun." dedi.
Yemenlilerin anlattıklarına göre ülkelerinde insanların ihtilaflarını çözen ve hakemliğine başvurulan bir ateş varmış. O ateş, haksızı yakalar, haklıya zarar vermezmiş.
Nihayet Yemenliler, putlanyla ve dinlerinde ibadet vesilesi saydıkları şeylerle birlikte; Tübban'm beraberindeki iki Yahudi bilgini de kitaplarını boyunlarına asmış vaziyette ateşe doğru gittiler. Ateşin çıktığı yere varıp orada oturdular. Ateş yerden çıkıp kendilerine doğru ilerleyince geriye ve sağa sola doğru kaçışmaya başladılar. Orada duran seyirciler, kaçmamalarını söylediler ve ateşe yaklaşmalarını teşvik ettiler. Sabretmelerini tavsiye ettiler. Sabredip ateşin yanında beklemeye başladılar. Ateş yerden çıkıp putları, ibadet aracı yaptıkları şeyleri ve onlara bağlanan Himyerli adamları yakıp küle çevirdi. Tübban'm maiyetindeki iki Yahudi bilgini ise, boyunlarına astıkları kitaplarıyla birlikte ateşin içinden sapasağlam çıktılar. Sadece alınları biraz terlemiş-ti. Bunun üzerine Himyerliler, o iki din bilgininin dinleri olan Yahudiliğe girmeye karar verdiler. Böylece Yahudilik, o günden itibaren Yemen'e yerleşmiş oldu.İbn İshak dedi ki: Adamın birinin bana anlattığına göre o iki Yahudi bilgini ile beraberlerinde şehir dışına çıkmış olan Himyerliler, geri püskürtmek için ateşe doğru yürümüşler ve: "Bu ateşi, kim geri püskürtürse o hakka daha yakındır." demişlerdi. Bunun üzerine Himyerliler, put-larryla birlikte geri püskürtmek için ateşe doğru ilerlemeye başlamışlardı. Ateşde onları yakıp küle dördürmek için kendilerine yaklaşınca gerilemeye ve sağa sola kaçmaya başladılar. Geri püskürtemediler. Bundan sonra o iki Yahudi bilgini, Tevrat okuya okuya ateşe doğru ilerlediler. Ateş gerilemeye başladı. Nihayet onu, çıktığı yere koymayı başardılar. O anda Himyerliler, o iki bilginin dini olan Yahudiliğe girmeye karar verdiler.

Naklettiğimiz bu iki rivayetten hangisinin doğru olduğunu Allah bilir. İbn îshak dedi ki: Putperestlik döneminde Yemenlilerin mabed olarak kullandıkları, son derece saygı gösterdikleri, yanıbaşmda kurbanlarım kestikleri ve içinde görünmeyen birinin kendileriyle konuştuğu bir evleri vardı ki o eve, Riam adını vermişlerdi. O iki Yahudi bilgin, bu evden Tüban'a bahsederken, şeytanın oraya gizlendiğini, insanları saptırıp fitneye düşürmek için kendilerine ses verdiğini anlattılar. Bu işin iç yüzünü açığa çıkarmak için kendisinden izin istediler, Tübban da, "Dilediğinizi yapabilirsiniz." diyerek izin verdi. Onlar da o mabedin gizli bölmelerinin birinden bir köpek çıkardılar ve kestiler. Sonra da mabedi yıktılar. Anlatıldığına göre o mabedin, üzerinde kan lekeleri bulunan kalıntıları bugün hâlâ mevcuttur[27].

Tefsirimiz (îbn Kesir Tefsiri) de naklettiğimiz gibi bir hadis-i şerifte Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Tübban'a sövmeyin. Çünkü o, Müslüman olmuştur." Ebu Hürey-re'nin rivayetine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur.

"Es'ad el-Himyerî'ye sövmeyin. Çünkü Ka'be'ye ilk örtü giydiren odur."

Süheylî der ki: İki Yahudi bilgini, Tübban'a, Rasûlullah (s.a.v.) hakkında bilgi verince o, şu şiiri terennüm etmişti:

"Ahmed'in, canlıları yaratan Allah tarafından gönderilen bir elçi olduğuna şahadet ederim.

Onun zamanına kadar yaşayacak olsam, Onun yardımcısı (veziri) ve amcazadesi olurum. Düşmanlarına karşı kılıçla cihad ederim. Gönlündeki bütün sıkıntıları gideririm."

Bu şiir, babadan oğula, Ensâr'a intikal etmiş olup muhafaza edilmiştir. Ebu Eyyüb el-Ensârî (r.a.)'nin yanında da bu şiir vardı.

Süheylî der ki: İbn Ebi'd-Dünya'mn "Kitab'ül-Kubur" adlı eserde anlattığına göre San'a'da açılan bir mezarda iki kadın cesed görülmüş, cesedlerin yanıbaşmda gümüş bir levha bulunmuş. Bu levha üzerinde altınla yazılmış şöyle bir yazıya rastlanmış:

"Bu, Tübbanmn kızları Lemis ile Hübba'mn mezarıdır. Allah'tan başka ilah olmadığına, O'nun bir ve tek olduğuna, ortağı bulanmadığma şahadet ederek öldüler. Kendilerinden önce de salih kimseler, bu hal
üzere öldüler."

Daha sonra hükümdarlık, Hasan b. Tübban Es'ad'm eline geçti. Hasan, Cu şehrinin giriş kapısında asılan Yemametü'z-Zerka'nm kardeşidir. Yemame'nin asıldığı günden sonra Cu şehrine, Yemame adı verilmiştir.

İbn îshak'm anlattığına göre Yemame'nin oğlu Hasan b. Ebi Kerib Tübban Es'ad hükümdar olunca, Yemenlileri peşine takarak Arap ve Acem diyarını istila etmek için sefere çıktı. Irak topraklarına girince Himyerlilerle Yemen kabileleri onunla birlikte yol yürümekten hoşlanmaz oldular. Kendi memleketlerine ve ailelerine dönmek istediler. Hükamdarın, Amr adı verilen kardeşiyle konuştular! O da orduyla birlikte bu sefere çıkmıştı. Ona: "Kardeşin hükümdar Hasan'ı Öldür, seni başımıza hükümdar yapalım. Bereberce memleketimize dönelim.» dediler. Amr, bu teklifi beğendi. Bu işi yapmayı kararlaştırdılar. Ancak Za Ruayn el-Himyerî, bunu uygun görmedi. Amr'i, böyle bir girişimde bulunmaktan menetti ve bir kağıdın üzerine şu kıtayı yazdı.

"Ey uykuyu verip, uykusuzluğu satın alan. Gözü tok ve rahat yatan kişi mutludur. Himyerliler, vefasızlık ve hainlik edince, Allah katında Za-Ruayn kendini savunur."

Yazdığı bu kıtayı, Anır'a verdi. Amr, kardeşi Hasan'ı öldürüp Yemen'e dönünce uykusuzluğa müptela oldu. Uyuyamaz hale geldi. Derdinin çaresini müneccimlere, hekimlere, kahin ve arraflara sordu. Ona denildi ki: "Kardeşini veya bir yakınını haksız yere öldüren kimse, uyku uyuyamaz, uykusuzluğa müptela olur." Bunun üzerine Amr, kardeşi Hasan'ı öldürmesini kendisine teklif edenleri birer birer Öldürmeye başladı. Sıra Za Ruayn'a geldiğinde o, "Senin yanında benim berat belgem vardır." dedi. Amr, "Ne belgesi?" diye sorunca Za Ruayn: "Sana vermiş olduğum yazı var ya..." diye cevap vermişti. Amr, yazıyı çıkarıp bakınca, içindeki kıtayı görmüş, Za Ruayn'm kendisine nasihat verdiğini anlamış ve onu serbest bırakmıştı. Yakalandığı illetten kurtulamayıp ölmüş, bunun üzerine Himyerlilerin devleti yıkılıp darmadağın olmuştu.[28]

Lahnia Zi Şenatir'in Yemen'e Hakim Olması

Lahnia, yirmiyedi yıl müddetle Yemen'de hüküm sürmüştür. Bu konuda İbn İshak şöyle der: Hükümdar hanedanından olmayan Himyerli bir adam, ayaklanarak hükümdarlık makamını ele geçirdi. Lahnia Ye-nuf zi Şenatir adındaki bu adam, Yemenlilerin önde gelen şahsiyetlerini öldürdü. Hükümdar ailesinden olan kimselerin hane halkıyla oynardı. Allah'ın buyruklarını hiçe sayan cinsî sapık bir kimseydi. Hükümdar ailesinden olan oğlanları yakalatıp getirtir. Bu iş için özel olarak yaptırdığı çardağında onların ırzına geçerdi ki daha sonra bu gençler bir fırsatını bulunca hükümdar olamasmlar. Oğlanlarla cinsel ilişkide bulunduktan sonra odanın perceresi önüne gelir ve orada kendisini beklemekte olan muhafiz askerlerine, işi bitirdiğini bildirmek için ağzını misvaklardı. Böylece askerler, onun işi bitirdiğini anlarlardı.

Nihayet Lahnia, ırzına geçmek için eski hüküm darlardan Hasan'm kardeşi Zür'a Zi Nüvas b. Tübban Es'ad'a haber salıp makamına çağırttı. Kardeşi öldürüldüğünde Zür'a, küçücük bir çocuktu. Ama sonra gelişip güzelleşmiş, yakışıklı ve akıllı bir genç olmuştu. Lahnia'mn adamı kendisini çağırmaya geldiğinde, çağrılış nedenini anladı. Çok ince bir bıçak alıp ayakkabısının içine gizledi ve onun yanma geldi. İkisi başbaşa kalınca Lahnia, onun üzerine atıldı. O da onun üzerine sıçrayarak bıçağıyla boynunu kesip öldürdü. Sonra başını koparark, daha önceleri askerlere baktığı pencereye yerleştirdi. Misvakını da ağzına taktı. Daha sonra çardaktan çıkıp halkın arasına katıldı. Alay ederek O'na: "Ey Zür'a! Yaş mıydı, kuru muydu?" diye sordular. O da: "Penceredeki yanık kelleye sorun!" karşılığını verdi. Pencereye baktılar. Lahnia'mn kesik başını görünce, Zür'a'nın

peşine düşüp yakaladılar ve: "Senden başkası bize hükümdar olamaz artık. Çünkü sen, bizi o pis heriften kurtardın." dediler. Onu, başlarına hükümdar ettiler. Himyerlilerle Yemen kabileleri onun etrafında birleşip kenetlendiler. O, Himyerlilerin son hükümdarı oldu. Yusuf adını aldı. Yusuf adım alan Zür'a Zi Nüvas, bir süre kendi ülkesinde hüküm sürdü. O sıralarda Necran'da Hz. İsa'nın dinine ve İn-cü'e bağlı, dürüst ve faziletli bazı kimseler vardı. Başlarında Abdullah b. Samir adında bi lider bulunuyordu.

İbn İshak'm anlattığına göre Necranhlar, Feymiyon adli bir adam vesilesiyle Hristiyanlığa girmişlerdir. Feymiyon, Şan yöresinden gelen ibadet ehli, sözü dinlenir, davetine icabet edilir bir Hristiyandı. Salih adlı biri, ona arkadaş olmuştu. Pazar günleri ibadet ederlerdi. Feymiyon, cuma gününün kalan kısmında bina işinde çalışırdı. Hasta, kötü-rüm ve illetli kimseler için dua eder, şifaya kavuşmalarına vesile olurdu. Bilahare bedeviler, onu ve arkadaşını esir alıp Necranlılara sattılar.

Feymiyon'u satın alan adam, onun geceleyin kalkıp içinde namaz kıldığı evin nurla dolup taştığım görür ve bu işe hayret ederdi. Necranhlar, uzun bir hurma ağacına tapar, kadınlarının zînetlerini ve süslerini ona asar ve yanında ibadet ederlerdi. Feymiyon, efendisine şöyle bir teklifte bulundu: "Tuttuğunuz bu yolun batıl ve yanlış olduğunu biliyor musunuz? Ne dersin? Allah'a dua etsem de şu ağacı yok etse iyi olmaz mı?" Efendisi, bu teklin uygun gördü. Dua zamanı gelince Necranhlar, Feymiyon'u seyretmek için toplandılar. O da namazgahında ayağa kalkıp dua etmeye başlayınca Allah, bir kasırga göndererek ağacı kökünden söküp yere yıktı. Bunun üzerine Necranhlar, Feymiyon'a uyarak Hi"istiyanlığa girdiler. O da onları, İncil şeriatına uymaya şevketti. Nihayet bazı hadiseler meydana geldi. Bütün Necranlılar, bu hadiselerden zarar gördüler.

İşte o günden itibaren Hıristiyanlık, bir Arap ülkesi olan Necran'a girdi.

Bundan sonra İbn İshak, Feymiyon vasıtasıyla Abdullah b. Samir'in, Hristiyanlığa giriş hikayesini, Zür'a Zi Nüvas'm onu v arkadaşlarını derin hendeklerde nasıl öldürdüğünü anlatır.

îbn Hişam'ın anlattığına göre Zür'a Zi Nüvas, uzun ve derin hendekler kazdırarak içinde büyük ateşler yaktırmış ve Abdullah b Samir ile inanmış arkadaşlarını hendeklere atarak ateşte yakmış, diğerlerini de öldürmüştür. Öldürdüğü kimselerin sayısı 20.000 kadardı. İbn Kesir Tefsirinin Burûc sûresi kısmında bu olay, tafsilatlı bir şekilde anlatılmıştır. [29]

---

[1] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/229-230.

[2] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/231-232.

[3] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/233.

[4] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/234-235.

[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/235.

[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/235-237.

[7] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/238-243.

[8] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/243-244.

[9] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/245-248.

[10] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/249-252.

[11] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/253-258.

[12] Buharı, Cihad, 78.

[13] Cevani, "Usulül-Ahsab" adlı eserinde şöyle der: Malik b. Mürre'nin yatağına giren Kudaa, bir çocuk doğurdu. Ona da Kudaa adı verildi. Araplar, bu çocuğun soyunu Malik'e bağladılar. Âdet de böyledir. Bazıları ise doğan çocuğun adının Ömer olduğunu, ancak kavminden uzaklaştığı için uzaklaşan kimse anlamına gelen Kudaa adıyla adlandırılmış olduğunu söylerler.

[14] Buharî, Fi ten, 23.

[15] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/259-262.

[16] îbn Dıhye, et-Tenvîr fi Mevlidil-Beşîri'n-Nezîr.

[17] Ahmed b. Hanbel. Müsned. Hadis No: 2900.

[18] Fersah; uzunluğu 5762 m olan bir uzunluk ölçü birimidir. (Çeviren)

[19] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/262-268.

[20] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/268.

[21] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/268.

[22] Aif: Kuşların uçuşuna bakarak, olacak şeyleri önceden haber verebilen bir çeşit kahin.

[23] Ebyen ile Cüreş, Yemen'in iki vilayetidir.

[24] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/268-271.

[25] Meharı: Hızlı koşan bir çeşit deve.

[26] Hazîr: Arap olmayan bir milletin adı. Hazar da denir.

[27] Bu sözler, îbn îshakin yaşadığı dönem için doğrudur.

[28] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/272-277.

[29] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/278-279.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Hükümdarlığın Yemen'de Himyerlllerden Habeşlilerîn Eline Geçmesi
Ebrehe'nîn Eryat'la Anlaşamaması, Onunla Savaşması Ve Öldürüp Yerine Geçmesi
Ebrehe'nin Ka'be'yi Yıkmak İçin Fillerle Mekke'ye Saldırması
Yemen'deki Hakimiyetin Habeşlîlerden Alınıp Seyf B. Zî Yezen'in Eline Geçmesi
Yemen'deki Faksların Akibeti
Hadr Valisi Satıron
Tavâif-İ Mülûk Haberleri
Hicaz Arapları Olan İsmail Oğulları Ve Bisete Kadar Geçen Zamanda Cereyan Eden Cahiliye Dönemi Olayları
Huzaalıların Kıssası, Amr B. Luhayy'ın Haberi Ve Arap Diyarındaki Putperestler
Arapların Cahiliyeti
Hicaz Araplarının Ve Peygamber Efendimizin Dedesi Adnan
Hicaz'daki Arap Kabileleri Neseblerinîn Adnan'a Ulaşması
Kureyşlilerin Soyu Ve Üstünlükleri
Kureyş Kelimesi

Hükümdarlığın Yemen'de Himyerlllerden Habeşlilerîn Eline Geçmesi

Hükümdarlığın, Yemen'den ve Himyerlilerin elinden çıkacağını meşhur kahinlerden Şıkk ile Satih daha önceden bildirmişlerdi. Zür'a Zi Nüvas'm saldırısı neticesinde sadece bir kişi kurtulmuştu. O da Devs Zu Saleban adlı biri olup at üzerinde kum çöllerine saparak hayatım kurtarmış ve Bizans imparatoruna giderek Zür'a Zi Nüvas'a ve ordusuna karşı kendisine yardım etme sini istemişti. Hristiyan Necranlıların başlarına gelen felaketi ona anlatmıştı. Çünkü imparator da Hristiyandı. İmparator, Devs Zu Saleban adındaki bu adama: "Memleketiniz bize çok uzaktır. Size yardam edemem. Ancak sana yardım etmesi için Habeş kralına yazacağım. O da Hristiyandır. Hem ülkene de yakındır." dedi. Devs'e yardım etmesini ve Zür'a Zi Nüvas'tan intikamını almasını ifade eden bir emirname yazdı.
İmparatorun emirnamesini (mektubunu) alan Devs, Habeş kralının yanma gitti. Kral Necaşî, onun yanma 70.000 kişilik bir ordu kattı.
Ordunun komutanlığına Eryat adlı birini tayin etti. Eryat'ın beraberinde Ebrehe de vardı. Eryat, askerleri gemilere bindirerek Yemen'e doğru hareket etti. Beraberinde Devs de olduğu halde Yemen kıyılarına yanaştı. Eryat karaya çıkınca, Zür'a Zi Nüvas, Himyerliler ve kendi itaatine aldığı Yemen kabileleriyle savaştı. Adamları hezimete uğrayınca Zür'a Zi Nüvas, atım denize doğru çevirdi, kırbaçladı. Sonra da sulara gömüldü. Eryat ta Yemen'e girerek oraya hakim oldu. [1]

Ebrehe'nîn Eryat'la Anlaşamaması, Onunla Savaşması Ve Öldürüp Yerine Geçmesi

İbn îshak'm anlattığına göre Eryat, Yemen'de birkaç sene hüküm sürdükten sonra Ebrehe ile anlaşmazlığa düştü. Habeşlilerin bir kısmı ondan yana, bir kısmı da Ebrehe'den yana oldular. İki taraf savaşmak üzere karşı karşıya geldiler. Birbirlerine yaklaştıklarında Ebrehe, Er-yat'a haber göndererek, "Habeşlileri birbirine kırdırma. İstersen ikimiz birbirimizle teke tek vuruşalım. Hangimiz hayatta kalırsak, o yalnız başına orduya komutan olur." dedi. Eryat ta, verdiği cevapta: "Doğru karar verdin." dedi.
Hristiyan dinine bağlı dindar ve tıknaz bir insan olan Ebrehe meydana çıktı. Boylu boslu, yakışıklı bir adam olan Eryat ta elde mızrak ona karşı çıktı. Ebrehe'nin arkasında, gerisini kollayan, Atvede adlı bir genç vardı. Eryat, mızrağını Ebrehe'nin tam tepesine yönelterek attı, ama mızrak, Ebrehe'nin alnına isabet ederek kaşını, gözünü, burnunu dudağını yardı. Bu yüzden Ebrehe'ye yarık dudaklı manasına gelen Ebrehetül-Eşrem denmiştir. Ebrehe'nin gerisinde duran Atvede de Eryat'ın üstüne atılarak onu öldürdü. Askerleri, Ebrehe'nin ordusuna katıldılar. Yemen'de Habeşliler, ona karşı cephe oluşturdular. Bunun üzerine o da Eryat'ın diyetini (kan bedelini) ödedi.
Eryat ile Ebrehe'yi Yemen'e görevli olarak göndermiş olan Habeş Kralı Necaşî, olanları duyunca Ebrehe'ye çok öfkelendi ve "Buyruğum olmaksızın emîrime saldırıp onu öldürdü." dedi; sonra da Ebrehe'nin ülkesini ayakları altında çiğneyeceğine ve onun perçemini keseceğine yemin etti.
Kralın öfkelendiğini ve yemin ettiğini duyan Ebrehe, saçını tıraş ederek bir miktar Yemen toprağını da bir kesenin içine koyarak Kral Necaşi'ye gönderdi, sonra da ona şu mealde bir mektup yazdı: "Ey hükümdar! Eryat, senin bir kulundu. Ben de senin bir kulunum. Senin emrinde ihtilaf ettik. Ama hepimiz sana itaatten ayrılmadık. Şu kadar var ki, Habeşlileri idare etmekte ben daha güçlüyüm, siyaseti ondan daha iyi bilirim. Hükümdarımın yemin ettiğini duyunca saçımın tümünü traş ettim. Hakimiyetim deki yerlerin toprağından bir avuç alıp bir keseye doldurup gönderdim ki hükümdarım, yeminini yerme getirmek için o Lnraklan ayağının altına alıp çiğnesin..."
Bu mektup kendisine ulaştığında Kral Necaşı, Ebrehe den memnun oldu- ikinci bir emre kadar Yemen'i idareye devam etmesini söyledi. Ebrehe de Yemen'de kalıp orayı idare etmeye devam etti. [2]

Ebrehe'nin Ka'be'yi Yıkmak İçin Fillerle Mekke'ye Saldırması

Bu hadiseden bahseden sure-i celilede yüce Allah şöyle buyurmaktadır:
"Rabbinin fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? O, bunların düzenlerini boşa çıkarmadı mı? O, bunların üzerine sürülerle kuşlar gönderdi ki, onların üzerine pişkin tuğladan taşlar atıyorlardı. Nihayet onları, yenik ekin yaprağı gibi yapıverdi." (el-Fîl, 1-5.)
İlk defa filleri ehlileştiren şahsın, hükümdar Dahhak'ı öldüren Feridun b. Esfîyan olduğu söylenir. Taberî de böyle demiştir. At üzerine eğer koyan ilk şahıs ta odur. Ama atı evcilleştirip sırtına binen ilk şahıs, Dünya hükümdarlarının üçüncüsü Fitahmoris'dir. Ata ilk binen şahsın Hz. İsmail olduğunu söyleyenler de vardır. Muhtemelen Hz. İsmail, Arapların ilk ata binenidir. Doğrusunu Allah bilir.
İri cüsseli olmakla birlikte filin, kediden korktuğu söylenir. Hatta Hindlilerle savaşan bir ordunun komutanı, Hind askerlerinin ilk saflarında bulunan filleri korkutmak için Havmetu'l-V^ğy denen yere kediler götürmüş, kedileri gören filler, ürküp gerisin geriye kaçmaya başlamışlar.
İbn İshak'm anlattığına göre Ebrehe, San'a'da Kulleys adlı emsalsiz bir kilise yaptırmış ve Necaşî'ye bu konuda yazdığı bir mektupta şöyle demiştir: "Senin için bir kilise yaptırdım. Senden önce hiçbir hükümdar için böylesine ihtişamlı bir mabed inşa edilmiş değildir. Arapların Ka'be sine giden hacıları buraya .yöneltinceye kadar bu işin peşini bırakmayacağım..."
Süheylî'nin anlattığına göre Ebrehe, daha sonra daha sonra pislik yuvalı haline getirilen bu kiliseyi inşa ettirirken Yemenlileri, canları çı-kasıya çalıştırmıştır. Gün doğuncaya kadar çalışmayı geciktirenlerin mutlaka ellerini keserdi., Belkıs'ın sarayından oraya taş ve mermerlerle büyük ve değerli eşyaları taşıtırdı. Kiliseye altın ve gümüş haçlar, fildi-şinden ve abanozdan kürsüler yaptırdı. Kilise, yükseklik ve genişliğiyle gerçekten göz alıcıydı.
Ebrehe'nin ölümünden sonra Habeşliler dağıldılar. O kargaşa döneminde birşeyler yağmalamak için kiliseye saldıranları mutlaka cin çarpıyordu. Çünkü kilise, iki put olan Kuayb ile karısı adına yapılmıştı. O putlardan her biri, altmış zira boyundaydı. Yemenliler, kiliseyi kendi haline bıraktılar. Abbasi halifelerinin ilki olan Seffah zamanına kadar olduğu gibi kaldı. Seffah, akıllı ve bilgili bir gurup insanı oraya gönderdi. Taşlarım birer birer sökerek kiliseyi yıktılar. Böylece onu harab olmaya terkettiler. İzleri günümüzde dahi görülebilmektedir.
İbn İshak der ki: Araplar, Ebrehe'nin Necaşi'ye gönderdiği mektubun içeriğinden haberdar olunca, Kinane kabilesinden bir adam gelip Kulleys kilisesinin içine girdi. Kimse görmeden oraya pisledi. Sonra çıkıp memleketine gitti. Ebrehe bu işi duyunca, "Bunu kim yaptı?" diye sordu. "Arapların Mekke'de ziyaret ettikleri Ka'be halkından biri yaptı! Senin Arap hacılar bu kiliseye yönelteceğine ilişkin söylediğin sözleri duyup öfkelenmiş ve bu kilisenin, Ka'be gibi yüksek bir mabed olamıya-, cağını bildirmek için, gelip içine pislemiş." dediler.
Bu cevabı alan Ebrehe, son derece öfkelenmiş ve yıkmak üzere Ka'be üzerine gideceğine yemin etmişti. Habeşlilerin sefere hazırlanmaları emrini verdi. Bunun üzerine onlar da hazırlandılar. Sonra askerlerinin önüne fil katarak yola çıktı. Araplar, Ebrehe'nin yola, çıktığını ve Mekke üzerine gelmekte olduğunu duyunca işin ciddiyetini kavradılar. Allah'ın kutsal evi Ka'be'yi yıkmak niyetiyle Mekke'ye gelmekte olduğunu duyduklarında, ona karşı harb etmeleri gerektiğini ve bunun kendi hakları olduğunu anladılar.
Yemen eşraf ve meliklerinden biri olan Zu Nefer adındaki kişi, kendi kavmini ve çağrısına uyan diğer Arapları, Ebrehe'ye karşı savaşmaya ve Ka'be'ye yapacağı saldırıyı geri püskürtmeye davet etti. Zu Nefer, çağrısına icabet eden kimselerle birlikte Ebrehe'nin karşısına çıktı; onunla savaştı, ama yenildi. Yakalanıp esir edildi. Ebrehe, onu öldüreceği zaman: "Ey hükümdar! Beni öldürme, yanında kalmam belki de senin için daha hayırlı olur." dedi. Bunun üzerine Ebrehe, onu Öldürmekten vazgeçti. Hapsederek kendi yanında tuttu. Ebrehe, yumuşak huylu bir adamdı.
Bundan sonra Ebrehe, hedefine ulaşmak için yola devam etti. Has'am diyarına vardığında, karşısına oranın iki kabilesi olan Şehran ve Nahis kabileleri ile diğer Arap kabilelerini arkasına alan Nüfeyl b. Habip çıktı. Yapılan savaş sonucunda Ebrehe, onu da yendi. Nüfeyl esir düştü. Huzura getirilip de Ebrehe onu öldürmek istediğinde, Nüfeyl şöyle dedi: "Ey hükümdar, beni öldürme. Arap topraklarında sana kılavuz-, luk ederim. Şehran ve Nahis kabileleriyle birlikte senin emrindeyim." Bunun üzerine Ebrehe, onu serbest bıraktı. O da Ebrehe'yle birlikte yola çıkıp kılavuzluk etmeye başladı.
Ebrehe, Taife vardığında Mesud b. Muattep adındaki şahıs, Sakif kabilesine mensup bazı adamlarla birlikte onu karşıladı. Kendisi ve heyetteki arkadaşları ona şöyle dediler: "Ey hükümdar! Biz sadece senin kullarınız. Emrini dinleyip sana itaat ederiz. Bizde sana muhalif kimse yoktur. Yıkmak istediğin ev, bizdeki değildir.[3] Senin yıkmak istediğin ev, Mekke'dedir. Seni oraya götürecek kılavuzları yanma katacağız." Böyle demeleri üzerine Ebrehe, onlardan vazgeçip yoluna devam etti.
İbn İshak'm anlattığına göre Taiflilerin, Ka"be gibi saygı gösterip tazimde bulundukları Lat adlı bir evleri vardı. Ebrehe'ye Mekke yolu hakkında kılavuzluk etmesi için Taifliler, Ebu Rigal adında birini onun yanma kattılar. O da, bu adamın kılavuzluğunda Mekke yolunu tuttu. Muğammis. denilen yere vardıklarında Ebu Rigal öldü. Araplar, onun mezarını taşladılar. Semud kıssası anlatılırken Ebu Rigal'in, Semud kabilesine mensub oluşundan, üzerlerine gökten azab taşları yağarken onun Harem'e sığınışından, Harem'den çıktığından taşlardan birinin, kendisine isabeti neticesinde öldüğünden bahsedilir. Onun hakkında Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğu rivayet edilir: "Ebu Rigal'in, Semud kabilesine mensub oluşunun alameti onunla birlikte mezarına iki altın dalın gömülmüş olmasıdır." Ebu Rigal'in mezarını açanlar, içinde iki altın dal bulmuşlardı.

O, Sakîflilerin atasıdır.
Birbirine zıt gibi görünen bu iki şeyi, yani İbn İshak'm anlatımıyla Hz. Peygamber'in hadisini uzlaştırmak, bence mümkündür Şöyleki: -Ebrehe'ye kılavuzluk ettiği ve mezarı taşlandığı bildirilen Ebu Rigal, hadiste adı geçen Ebu Rigal'e isim bakımındar benzemektedir. Hadiste sözü edilen Ebu Rigal, Ebrehe'nin kılavuzu Ebu Rigal'in ilk dedesidir. İnsanlar, birincinin mezarını taşladıkları gibi onunkini de taşlamışlar-dır. Doğrusunu Allah bilir.
Cerir, bir şiirinde şöyle der:
"Ebu Rigal'in mezarını taşladığınız gibi, öldüğünde Ferezdak'm da mezarını taşlayın."
Kuvvetli rivayete göre mezarı taşlanan, ikinci Ebu Rigal'dir.
îbn İshak'm anlattığına göre Muğammis'te konakladıktan sonra Ebrehe, Esved b. Maksud adındaki habeşli birini, kend atlarından birine bindirerek Mekke'ye göndermiş.
Esved, Mekke'ye varınca Kureyş'in ve diğer kabilelerin oradaki mallarını toplayıp önüne katmış ve Haşim oğlu Abdülmuttalib'e ait 200 deveyi de ele geçirmişti. Abdülmuttalib, o zaman Kureyş kabilesinin büyüğü ve lideriydi. Kureyş, Kinane ve Hüzeyl kabileleri ile Harem'de bulunan diğer kimseler, bu yüzden, Ebrehe'yle savaşmaya kasdettiler. Ama daha sonra bu işin üstesinden gelemeyeceklerini anlayınca, savaşmaktan vazgeçtiler.
Öte yandan Ebrehe, beldenin liderinin ve en yüksek şahsiyetinin (1) TBizdeki ev5 sözüyle Lat putunun durduğu ev kasdetmişlerdi.kim olduğunu sorup Öğrenmesi için Hunate el-Hümyerî'yi Mekke'ye gönderdi. Gönderirken de ona şu direktif verdi: Onlara git ve şunları söyle: "Hükümdar Ebrehe diyor ki: Ben sizinle savaşmak için değil, sadece Ka'be'yi yıkmak için geldim. Bu arzumuzu gerçekleştirmemize, bizimle savaşarak engel olmazsanız, kanınızı akıtmaya ihtiyacımız yoktur. Beldenin reisi eğer benimle savaşmak istemiyorsa yanıma gelsin."
Hunate, Mekke'ye varır varmaz, Kureyşlilerin liderini ve en şerefli şahsiyetini sordu. Aradığı şahsın Haşim oğlu Abdülmuttalib olduğunu söylediler. O da Abdülmuttalib'in yanına giderek Ebrehe'nin emirlerini kendisine iletti. Abdülmuttalib de şu cevabı verdi: "Vallahi, biz onunla savaşmak istemiyoruz. Zaten buna gücümüz de yetmez. Burası, Allah'ın saygı duyulan evidir. Dostu İbrahim (a.s.)'m evidir. Eğer Ebrehe'ye karşı koruyacak olursa, burası kendisinin Harem'idir. Yok eğer Ebrehe'nin dilediğini yapmasına müsaade ederse, bizim onu geri çevirecek ve Ka'be'yi ona karşı savunacak gücümüz yoktur."
Hunate dedi ki: "Hükümdar, seni alıp yanına götürmemi bana emretti. Gel de seni ona götüreyim." Abdülmuttalib, oğullarından bir kısmım da yanma katarak Hunate ile birlikte yola çıktı. Ordugaha geldiklerinde, Zu Nefer'in nerede olduğunu sordu. Zu Nefer, Abdülmuttalib'in dostuydu. Onu buldu. Tutuklu olduğu yere varıp onunla görüştü. "Ey Zu Nefer! Başımıza gelen şu beladan bizi kurtaramaz mısın?" diye sordu. Zu Nefer de şu karşılığı verdi: "Hükümdarın elinde esir olarak bulunan, sabah veya akşam öldürülmeyi bekleyen bir kimse, sizi nasıl bu beladan kurtarabilir? Sizin için birşey yapabilecek durumda değilim. Ancak fili güden Üneys adlı bir arkadaşım var. Seni, ona göndereceğim. Senin için ona tavsiyede bulunacağım. Senin haklanın büyük olduğunu ona anlatacağım. Seni, hükümdarla görüştürmek için gerekli izni almasını ondan isteyeceğim. Sen de söylemek istediklerini hükümdara söylersin. Yapabilirse, hükümdarın katında senin iyiliğin için aracılık edecektir."
Abdülmuttalib te; "Bu kadarı benim için yeterli." dedi. Zu Nefer, onu Üneys'e gönderdi ve şu mektubu da yazdı: "Abdülmuttalib, Kureyşlilerin lideri ve Mekke pınarının (Zemzem suyunun) sahibidir. Ovada insanlara yemek, dağbaşlarmda da hayvanlara yem verir. Hükümdar, onun 200 devesine el koymuş. Onu hükümdarla görüştürmek için gerekli izni al. Elden geldiğince ona hükümdar katında yararlı olmaya bak..."
Üneys de: "Ben bunları yaparım." dedi ve Ebrehe ile bu hususta görüştü ve şöyle dedi: "Kureyşlilerin lideri kapıda duruyor. Yanına gelmek için izin istiyor. O, Mekke pınarının sahibidir. Ovalarda insanlara yemek, dağbaşlarmda hayvanlara yem verir. İzin verin de gelip sizinle konuşsun ve derdini anlatsın." Üneys'in bu sözleri üzerine Ebrehe, yanma gelmesi için Abdülmuttalib'e izin verdi.
Abdülmuttalib, insanların en yakışıklısı, en güzeli ve en ulusu idi.
Ebrehe, huzuruna geldiğinde ona ikramda bulundu, saygı gösterdi. Kendisi koltukta iken Abdülmuttalib'in yerde oturmasına gönlü razı olmadı. Ama kendi koltuğunun bir ucuna oturtacak olursa, Habeşlilerin onu koltukta, yanı başında oturmuş vaziyette görmelerini de istemedi. Kendisi koltuktan inip yerdeki yaygı üzerine oturdu. Abdülmuttalib'i de yanı başına oturttu. Sonra tercümanına: "Sor bakalım.. Bizden istediği nedir?" dedi. Tercüman, ne istediğini sorunca Abdülmuttalib şöyle dedi: "Sizden istediğim, el koyduğunuz 200 devemi bana geri vermenizdir." Bu cevap karşısında Ebrehe, Abdülmuttalib'e şöyle demesini tercümanına emretti: "Ona de ki: 'Seni ilk gördüğümde çok beğenmiştim. Ama böyle konuştuğunu görünce gözümdeki değerin azaldı. Senin ve atalarının dinî sembolü olan Ka'be'yi yıkmaya geldiğim halde, bu iş için benimle konuşmuyorsun da, el koyduğum 200 devenin iadesi için konuşuyorsun!.." Abdülmuttalib: "Develerin sahibi benim. Ka'be'nin de bir sahibi vardır ve sahibi onu koruyacaktır." dedi. Ebrehe, "Sahibi onu bana karşı koruyamaz." deyince; Abdülmuttalib, "Yık da görelim." diye meydan okudu. Ama Ebrehe, yine de develerini ona geri verdi.
İbn İshak der ki: "Ebrehe'nin yanma Abdülmuttalible birlikte Bekr oğulları kabilesinin reisi Ya'mür b. Nüfase b. Kinane ve Hüzeyl kabilesinin reisi Huveylid b. Vaile'ninde girdikleri söylenir. Ka'be'yi yıkmayıp geri dönmesi için kendisine Mekke'nin mallarının üçte birini vermeyi teklif etmişlerdi; ama o, bu teklifi kabul etmemişti.
Böyle birşeyin olup olmadığım Allah bilir.
Ebrehe'nin yanından ayrılan Abdülmuttalib, Kureyşlilerin yanına döndü. Aralarında geçen konuşmayı onlara anlattı. Mekke'den

çıkıp dağbaşlanna sığınmalarını emretti. Sonra gidip Ka'be kapısının halkasını tuttu. Bir kaç Kureyşli de onunla birlikte kalkıp Ebrehe'ye beddua etmeye ve Allah'tan yardım dilemeye başladılar. Ka'be kapısının halkasına tutunmuş olan Abdülmuttalib şöyle diyordu:
"Allahım! Kul, kendi ev halkını korur. Sen de Ka'be halkını koru. Yarın onların haç ve kuvvetleri, Senin kuvvetlerini yenmesinler. Kıblemize saldırmalarına mani olmazsan, Bu, daha önce senin yapmadığın bir iştir."
İbn İshak'ın anlattığına göre Abdülmuttalib, daha sonra Ka'be kapısının halkasını bırakıp Kureyşli arkadaşlarıyla birlikte gidip dağbaşlanna sığınmış ve Ebrehe'nin neler yapacağım beklemeye başlamıştı.
Sabah olunca Ebrehe, Mekke'ye girmeye hazırlandı. Filini harekete hazır hale getirdi, askerlerim de harp düzenine soktu Filmin adı Mah-mud idi. Fili, Mekke'ye yönelttiklerinde Nüfeyl b. Habib, filin yanıbaşı-na gelerek kulağım tuttu ve şöyle dedi "Ey Mahmud, çök ve geldiğin yere geri dön. Çünkü sen, Allah'ın saygılı kıldığı ve hürmete şayan beldesinde bulunmaktasın." Böyle dedikten sonra filin kulağım bıraktı ve hayvancağız da yere çöktü.
Süheylî der ki: Fil, yere düştü. Çünkü filler, diz üstü çökemezler. Ama bazı fillerin, deve gibi düz üstü çöktüklerini söyleyenler de olmuştur. Doğrusunu Allah bilir.
Söyleyeceği sözleri, filin kulağına söyledikten sonra Nüfeyl b. Habib, koşarak gidip bir dağın tepesine çıktı. Çökmüş olan fili yerinden kalkması için ne kadar uğraştılarsa, çabaları boşa gitti. "Yerinden kalksın." diye başına nacakla vurdular, kalkmadı. Tenini kanatmcaya kadar vurdular, yine kalkmadı. Yemen'e doğru çevirdiklerinde koşmaya başladı. Şam'a doğru çevirdiklerinde koşmaya başladı. Doğu tarafına çevirdiklerinde yine koşmaya başladı. Ama Mekke'ye doğru çevirdiklerinde çöküp kalıyordu.
Cenâb-ı Allah, onların üzerlerine deniz tarafından kırlangıç ve sığırcık gibi kuşlar gönderdi. Kuşlardan her biri, üç taş taşıyordu. Biri gagasının ucunda, biri sağ ayağında, diğeri de sol ayağındaydı. Nohut veya mercimek iriliğindeki bu taşlar, isabet ettikleri herkesi öldürüyordu. Ama bu taşlar, Ebrehe'nin askerlerinin tümüne isabet etmedi. İsabet almayanlar da geldikleri yoldan geri dönmek için kaçmaya başladılar. Yemen yolunda kendilerine kılavuzluk etmesi için Nüfeyl b. Habib'i aramaya başladılar. O esnada Nüfeyl de şu şiiri terennüm ediyordu:
"Ey Rüdeyna! Bizden sıkılmadın ya! Sabahlarken seninle gözümüz aydınlandı. Rüdeyna'yı görürsen görmezden gel Muhassap'ta onu görürsen görmezden gel. Beni utandırıp ta yaptıklarımı översen. Derim ki: Aramızda kaçan fırsatlara üzülme. Bir kuş görünce Allah'a hamd ettim. Üzerime taş atmasından korktum. Bütün millet Nüfeyl'i soruyor, Sanki Habeşlilerin üzerinde hakları var."
İbn îshak der ki: Ölen Ebrehe'nin askerleri, yolları ve her taran doldurdu. Ebrehe'nin kendisi de yaralanmıştı. Onu da beraberlerinde alıp götürdüler. Vücudu lime lime olup parçalar halinde dökülüyor, parmak uçları yere düşüyordu. Parça düşen yerlerinden kan ve irin akıyordu. Onu, San'a'ya ulaştırdıklarında kuş yavrusu gibi olmuş, kalbi göğsünden ayrılır gibi olmuştu.
İbn îshak, Yakub b. Utbe'nin kendisine şöyle dediğini anlatır: Çiçek ve kızamık hastalıkları, Arabistan'da ilk olarak fil senesinde görüldü. Üzerlik otu, Ebu Cehil karpuzu ve sütleğen gibi bazı acı bitkiler de ilk olarak o sene Arabistan'da görüldü.
İbn İshak dedi ki: Cenâb-ı Allah, Muhammed (s.a.v.)'i peygamber olarak gönderince; Kureyşlilere bahşettiği nimetlerden biri de kendisi oldu. Onun yüzü suyu hürmetine Habeşlüeri ve komutanları Ebrehe'yi Mekke'den geri püskürtmüş ve devletlerini devam ettirmişti. Bu nimeti Cenâb-ı Allah, şu sûre-i celilede anlatmaktadır:
"Rabbinin, fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi? O, bunların dü-• zenini boşa çıkarmadı mı? O, bunların üzerine sürülerle kuş gönderdi ki, onların üzerine pişkin tuğladan taşlar atıyorlardı. Nihayet onları, yenik ekin yaprağı gibi yapıverdi." (el-Ffl, 1-5.)
İbn İshak ile İbn Hişam, bu sûre hakkında epey bilgi verirler ki biz bunu tefsirimizde uzun uzadıya anlattık. İbn Hişam, Ebabi kelimesinin çoğul olduğunu, Arapların bunun tekilim kullanmadıklarını anlatır.
İbn Abbas demiş ki: Ebabil kuşlarının hortumları ve köpeklerinki gibi pençeleri vardı. İkrime'nin dediği gibi Ebabil kuşlarının, yırtıcı hayvanları andıran başları varmış. Yeşil renkli olup denizden çıkıp gelmişler. Ubeyd b. Umeyr ise, siyah renkli olduklarım, denizden çıkıp geldiklerini, gagalarında ve pençelerinde taşlar bulunduğunu söylemiştir.
îbn Abbas'm dediğine göre Ebabil kuşları, mağrib ankası şeklindey-miş. (Anka kuşu, adı olup ta kendisi bulunmayan ve masallarda kendisinden bahsedilen, uzak diyarlarda yaşadığı sanılan bir kuştur.)
Yunus b. Bükeyr'e göre attıkları taşların bir kısmı insan başı büyüklüğünde, bir kısmı da deve başı büyüklüğündeymiş. Attıkları taşların küçük olduğunu söyleyenler de vardır. Doğrusunu Allah bilir.
İbn Ebi Hatim, Ubeyd b. Umeyr'in şöyle dediğini rivayet eder: Cenâb-ı Allah, fil sahiplerini (Ebrehe ordusu) helak etmek isteyince, denizden çıkardığı kırlangıç misali kuşları üzerlerine musallat kıldı. Bu kuşlardan her biri, üçer taş taşıyordu. Taşlardan biri gagalarında, ikisi de pençelerindeydi. Gelip Ebrehe ordusunun üzerinde havada saf tuttular. Gagalarında ve pençelerinde bulunan taşları askerlerin üzerine bıraktılar. Bu taşlar, isabet ettikleri adamların başlarından girip altlarından çıkıyordu. Bedenlerinin bir yerine değince mutlaka öbür yanından çıkıyordu. Allah, şiddetli bir kasırga gönderdi, taşlar daha da hızlandılar ve hepsini helak ettiler.
Önceki sayfalarda da anlattığımız gibi bu konu hakkında îbn İshak şöyle demiştir: Ebrehe ordusundaki askerlerin tümü, bu taşlardan isabet almış değildi. Hatta bir kısmı Yemen'e dönmüş, başlarına gelen

azabı, milletlerine haber vermişlerdi. Ebrehe'nin de döndüğünü, ama vücudundan lime lime parçalar döküldüğünü de halka duyurmuşlardı. Ebrehe, Yemen'e vardığında kalbi göğsünden ayrılmış ve Ölmüştü. Allah ona lanet etsin,
İbn îshak, Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Fili sevkeden (yeden, yürüten) ile seyisinin, kötürüm olduklarını ve Mekke'de dilendiklerini gördüm." Seyisin adı Üneys'ti. Ama sevkedenin adı bilinmemektedir. Doğrusunu Allah bilir. Nakkaş, tefsirinde der ki: Ebrehe ordusundaki askerlerin cesedlerini sel sürükleyip denize attı.
Süheylî der ki: Fil vakası, Zülkarneyn tarihine göre 886 senesinin muharrem ayı başlarında meydana gelmiştir.
Meşliur görüşe göre Peygamber (s.a.v.), fil senesinde dünyaya gelmiştir. Bir rivayete göre bu hadise, Hz. Peygamber'in doğumundan birkaç sene önce vuku bulmuştur. Allah izin verirse, bu konuyu ileride ele alacağız. Güvencimiz ve dayanağımız O'dur.
İbn îshak, Cenâb-ı Allah'ın, Ka"be-i Muazzama'yı koruduğu bu büyük olayla ilgili olarak Arapların söyledikleri şiirleri de nakleder. Bu olayda Cenâb-ı Allah, Ka'be'yi şereflendirip şanını yüceltmek, temizlemek ve Hz. Muhammed'e peygamberlik vererek oraya ikramda bulunmak istemişti: Dosdoğru dini, Hz. Peygamber vasıtasıyla göndermekle de Kate-i Müşerrefe'nin kadrini yüceltmek dilemişti ki o dinin rüknü, hatta ayakta tutan direği namazdır. Yüce Allah, KaT^e-i Muazzama'yı, o dinin kıblesi olarak belirleyecekti. Cenâb-ı Allah, sadece Kureyşlilere yardım olsun diye Ebrehe ordusunu bozguna uğratmış değildi. Çünkü Yemenlilerden oluşan Ebrehe ordusu Hristiyan, Kureyşliler ise putperest idiler. Böyle olunca da Yemenliler, Kureyşlilere göre Allah'a daha yakın sayılırlardı. Şu halde O, Ka'be-i Muazzama'yı korumak ve Muhammed (s.a.v.)'in peygamberliğine zemin hazırlamak için Ebrehe ordusunu bozguna uğratmıştı. Nitekim bir şiirinde Abdullah b. ez-Zeba'rî es-Sehmî şöyle demiştir:
"Yenilip Mekke'den geri döndüler. Öteden beri Harem'e tecavüz edilemez. Oraya saygısızlık edilen bir geceyi, Şi'ra yıldızı hiç yaratmış değil[4] Şerefli bir kul oraya saldırmaz, bil. Yemen ordusunun komutanına sor. Orada acaba neler görmüş? Bilgiçleri, sonra cahillere bildirir bunu. 60.000 kişi Yemen'e.dönemedi. Yaralıları da döndükten sonra yaşamadı.
Orada Ad kavmi vardı, daha önceleri. Cürhüm kabilesi orada yaşardı. Kulları üstündeki Allah, onu korur."
Ebu Kays b. Eslet el-Ensârî el-Medenî de bir şiirinde şöyle der:
"Fil vakasıda Allah'ın bir mucizesiydi,
Fili her ileri sürdüklerinde o kımıldamıyor idi.
Eğri uçlu sopalarla karnına vuruyorlardı.
Burnunu, yardılar, burnu yarıldı.
Büyük bıçaklarla onu ileri sürdüler.
Ka'be'ye yönelttiklerinde durdu, kafası yarıldı.
Geri döndü, Yemen'e doğru koştu.
Orada bulunanlar, zulümle geri döndü.
Allah, onlara üstten taş yağdırdı.
Zayıf ve bitkin düşüp birbirlerine sarıldılar.
Âlimleri, onlara hep sabır telkin ediyordu.
Koyunlar gibi bağrışıp melemeye başladılar."
Ebu Salt Rebia b. Ebi Rebia, Vehb b. Alac es-Sakafî de bir şiirinde fil hadisesinden şöyle bahseder (İbn Hişam, bu şiirin Ümeyye b. Ebi Salt'a ait olduğuna dair bir rivayetin bulunduğunu söyler):
"Rabbimizin mucizeleri parlaktır. Onlardan, ancak kafirler şüphe eder. Geceyi ve gündüzü o yaratmıştır. Hepsinin hesabı açık ve bellidir. Sonra rahmet sahibi Rab, gündüzü parlatır. Yayılan ışıklarıyla onu aydınlatır. Fili, Muğammis mevkiinde alıyordu. Sürüyordu, ayakları tutulur gibi oldu. Sanki dağdan bir kaya parçası koptu da, Gelip filîn kulağındaki halkaya takıldı. Etrafında Kinde emirleri, bir de, Şahin gibi savaşan bahadırlar vardı. Onu yerinde bırakarak dağılıp kaçtılar. Filin ayakları kırılmış gibi idi. Hanif dini dışındaki bütün dinler. Kıyamette, Allah nezdinde yok gibidir."
Yine Ebu Kays b. Eslet, bir şiirinde fil vakasından şöyle bahseder:
"Kalkın, Rabbinize dua edin, yüz sürün Ka'be'nin,
Kaim sütunlar arasındaki taşlarına,
Ka'be'nin sizcede doğrulanan imtihanı vardır.
Katalar sevkeden Ebrehe'nin, sonraki günde,
Kıtaları ovada gidiyordu. Piyadeleri ise,
Dağ yollarında taşlanmaktaydı.
Arş'm sahibinin yardımı size gelince,
Ebrehe askerlerine taş ve toprak yağdı.
Panik içinde aceleyle dönüp kaçtılar.
Az sayıdaki askerden başka sılaya dönen olmadı."
Ubeydullah b. Kays er-Rukayyat, Ka'be'nin yüceliğinden ve saldırmak isteyenlere karşı korunacağından bahseden bir şiirinde şöyle demiştir:
"Fil ile gelen ve orayı yıkmak üzere olan,

Yarık dudaklı Ebrehe, bozguna uğradı.
Askerleriyle birlikte geri döndü.
Cendel mevkiinde kuş sürülerinin,
Saldırısına uğrayıp taşlandı!..
Ka'be'ye saldıranlar, işte böyle olur.
Yenik düşüp ordusuyla geri döner."
İbn İshak ve diğerlerinin anlattıklarına göre Ebrehe'nin ölümünden sonra oğlu Yeksum, Yemen'deki Habeşlilerin başına geçti. Ondan sonra da kardeşi Mesruk b. Ebrehe geçti ki bu, onların sonuncu hükümdarlarıdır. İleriki sayfalarda da açıklayacağımız gibi Mesruk'un hükümdarlığına, Seyf b. Zi Yezen el-Himyerî son vermiştir. Seyf, Kisra Enuşirvan'm (Nuşirevan) ordusunun başında Yemen'e girmiş ve hükümdarlığı, Mesruk'un elinden almıştır.
Fil vakası, Zülkarneyn tarihine göre 886 senesinin muharrem ayında meydana gelmiştir. Zülkarneyn, Makedonyalı Felebis oğlu İskender'dir ki, Rumların kendisi için tarih koydukları şahsiyetlerin ikincisidir.
Ebrehe ve kendisinden sonra tahta geçen iki oğlu ölüpte Habeşlilerin Yemen'deki hakimiyetleri sona erince, Kulleys adh kilise terk edilir oldu. Bu kiliseyi Ebrehe, cahil ve az akıllı oluşundan dolayı inşa etmiş; insanların hac için Ka'be'yi değil de burayı ziyaret etmelerim istemişti. Ebrehe ailesinin, Yemen'deki hakimiyeti son bulunca Kulleys kilisesi terk edildi, harabeye döndü.
Ebrehe, bu kiliseyi iki put üzerinde inşa etmişti. Bu putlardan biri Kuayb, diğeri de karısıydı. Tahtadan yapılmış olup altmışar zira boyundaydılar. Cinlerle bağlantıları vardı. Bu sebepledir ki Kulleys kilisesindeki eşyalardan birini çalan veya kilisenin yapısına zarar veren kimseleri cinler çarpıyordu. Bu durum, Abbasile-rin ilk halifesi Seffah zamanına kadar devam etti.
Kulleys kilisesinin durumu, Ebrehe'nin, Belkıs sarayından oraya getirtmiş olduğu mermerler ve içindeki diğer eşyalar, Sefîah'a anlatıldı. O da, bu kiliseyi yıkıp yerle bir etmeleri için oraya bazı adamlar gönderdi. İçindeki eşya ile birlikte hazinelerin tamamını aldı. Süheylî, bunu böyle anlatmıştır. Doğrusunu Allah bilir. [5]

Yemen'deki Hakimiyetin Habeşlîlerden Alınıp Seyf B. Zî Yezen'in Eline Geçmesi

Yemende hakimiyetin Habeşlilerin elinden alınıp Seyf b. Zi Ye-zen'in eline geçeceğini çok önceleri Şıkk ve Satih adında iki kahin, Rebia b. Nasr el-Lahmf ye haber vermişlerdi. Rahmetli Muhammed b. Ishak dedi ki: Habeş Hükümdarı Ebrehe ölünc yerine oğlu Yeksum geçti. Eb-rehe, onun adı ile künyelenmiş olduğundan Ebu Yeksum (Yeksum'un babası) diye çağrılırdı.
Yeksum öldükten sonra yerine kardeşi Mesruk geçti. Yemenlilerin eziyet ve sıkıntıları uzaymca, Himyerli Seyf b. ZiYe-zen ortaya çıktı. Ebu Mürre künyesiyle çağrılan Seyf in şeceresi şöyledir: Seyf b. Zi Yezen b. Zi Asbah b. Malik b. Zeyd b. Sehl b Amr b. Kays b. Muaviye b. Cüşem b. Abdüşşems b. Vail b. Gavs b. Kutn b. Arîb b. Züheyr b. Eymen b. Mehaysa b. Arence (ki o da Himyer b. Sebe'dir).
Nihayet Seyf b. Zi Yezen, Bizans imparatoruna giderek içinde bulundukları mihnetli halleri şikayet etti. Kendilerini bu sıkıntıdan kurtarmasını, kendi himayesi altına almaşım, dilediği Bizanslıyı vali olarak kendilerine göndermesini istedi. Ama imparator, onun bu şikayetine aldırış etmedi ve isteklerini yerine getirmedi.
Bunun üzerine Seyf b. Zi Yezen oradan ayrılıp, kisranın Hire'deki valisi Numan b. Münzir'in yanına geldi. Numan b. Münzir o zamanlar, Hire ve oraya bağlı Irak topraklarının valisi idi. Kisra'ya tâbi idi. Seyf, Habeşlilerin sıkıntılı hallerini anlatınca Numan: "Ben, her sene kisrayı ziyarete giderim. Yanımda dur. Ziyaret zamanı gelince beraberimde seni de ona götüreyim." dedi
Seyf, Numan'm tavsiyesine uyup yanında kaldı. Zamanı gelince de onunla birlikte kisranın ziyaretine gitti. Numan, onu huzura aldırdı. Kisra, tacının bulunduğu meclis eyvanında oturmaktaydı. Anlatıldığına göre tacı, büyük bir ölçek iriliğinde olup altm, gümüş, inci, yakut ve zebercedle süslenmiş. Hükümdarlık tahtının, ortalarında durduğu iki sütunu birbirine bağlayan yüksekçe kemerin ortasında asılı duran altın bir sepetin içinde dururmuş. Bu taç o kadar ağırmış ki, hükümdar onu başında taşıyamazmış. İki sütun ortasında asılı duran bu taç, hükümdarın başı üzerine indirilmediği zaman bir örtü ile kapatılırrmş. Gelip tahta oturduğunda, perdesi açılan taç, yavaşça indirilerek hükümdarın başına geçirilirmiş. O tacı ilk görenler, heybeti önünde çöküp kalırmış... Seyf b. Zi Yezen, kisranın makamına yol veren yüksekçe kapıdan girerken başını öne doğru eğmiş, kisra da: "Şu ahmağa ne oluyor? Yüksekçe kapıdan girdiği halde yine de başını eğiyor." demişti. Kasra'nm bu sözü Seyf e aktarılınca şöyle dedi: "Kederli ve sıkıntılı olduğum için böyle yaptım. Çünkü kederli ve sıkıntılı adama, geniş olan yerler dahi dar görünür! Ey hükümdar! Yabancılar ülkemizi istila etti." Hükümdar sordu:
- Hangi yabancılar? Habeşliler mi yoksa Sindliler mi?
- Hayır, Habeşliler istila etti. Senden yardım istemeye geldim. Yardım edersen, ülkemizin hakimi sen olursun.
- İyi ama senin ülken bize uzak, hem de verimi azdır. Fars ordusu-nu, Arap diyarında tehlikeye sürükleyecek değilim. Senin topraklarına ihtiyacım yok. Var işine git.
Böyle dedikten sonra da Seyf b. Zi Yezen'e sağlam 10.000 dirhem bağışta bulundu, ona güzel elbiseler giydirdi.
Bağışı alan Seyf, saraydan dışarı çıkınca paraları eliyle havaya savurdu, halk ta savrulan paraları toplamaya başladı. Bunu duyan kisra, "Bu adamda iş var." dedi, sonra haber gönderip saraya çağırdı. Saraya gelen Seyf e, "Bana kastın mı var?

Bağışımı niye havaya savurup halka dağıttın?" diye sorunca Seyf şöyle cevap verdi: "Senin bağışını ne yapayım? Bırakıp geldiğim ülkemin dağları, hep altın ve gümüştür. Onun için senin bağışına rağbet etmedim!" Bu cevap üzerine kisra, vezirlerini toplayarak: "Bu adam ve getirdiği haber ile teklifi hakkında ne dersiniz?" diye sordu. Vezirlerden bîri, şöyle bir teklifte bulundu: "Ey hükümdar! Senin zindanlarında ölüm cezasına çarptırılmış mahkûmların var. Onları, Seyf ile birlikte Yemen'e göndersen iyi olmaz mı? Eğer ölürlerse bu, zaten senin istediğin birşeydir. Yok, eğer zafer kazanırlarsa, bir memlekete daha sahib olmuş olursun!"

Bu teklifi uygun gören kisra, zindandaki 800 mahkumu Seyf b. Zi Yezen'le birlikte Yemen üzerine gönderdi. Başlarına da Vehriz adlı bir mahkûmu geçirdi. Vehriz yaşlı, faziletli ve erdemli bir adamdı.

Mahkûmlar, sekiz gemi ile yola çıktılar. Yolda iki gemi battı. Altı gemi Aden kıyısına vardı. Seyf, Yemen'de sözünü geçirebildiği adamlarını toplayıp Vehriz'in emrine verdi. Ona: "İkimiz birlikte ölünceye veya ikimiz birlikte zafere kavuşuncaya kadar seninle beraberim." dedi. Vehriz de: "Doğru söyledin." karşılığını verdi.

Bunların karşısına, Yemen hükümdarı Mesruk b. Ebrehe çıktı. Askerlerini etrafına topladı. Vehriz, ona karşı kendi oğlunu savaşmak üzere gönderdi. Onların nasıl savaştıklarım denemek istiyordu. Oğlu Öldürülünce; Vehriz'in, onlara karşı öfkesi arttı. İki ordunun safları kar-

şı karşıya gelince Vehriz, "Bunların hükümdarlarını bana gösterin." dedi: "Fil üzerinde oturmakta olan taçlı ve iki kaşı arasında kırmızı bir yakut bulunan adamı görüyor musun?" dediler. O da, "Görüyorum." dedi. "İşte hükümdar odur." dediler. "Onu bana bırakın." dedi. Uzun bir süre beklediler. Sonra: "Hükümdar niye böyle yaptı?" diye sordu. "Filden inip ata bindi." dediler. "Onu kendi haline bırakın." dedi. Uzun süre onu kendi haline bıraktılar. Sonra: "Hükümdar niye böyle yaptı?" diye sordu. "Attan inip katıra bindi." dediler. Vehriz şöyle karşılık verdi: "Eşşeğin yavrusu" Hem kendisi alçaldı, hem de hükümdarlığını alçalttı. Ben artık onu vuracağım. Onun arkadaşlarının yerlerinde durup kımıldamadıklarını görürseniz, ben size bildirmeden yerinizden ayrılmayın ve sakın harekete geçmeyin. Demek ki o zaman ben, adama okumu isabet ettirememişim. Ama adamlarının onun çevresinde dolanmakta olduklarını görürseniz, bilin ki ben okumu ona isabet ettirmişim. Artık siz de onlara karşı hücuma geçersiniz".

Böyle dedikten sonra Vehriz yayını gerdi -çok sert olduğundan o yayı kendisinden başkasının geremediği anlatılır- ve yanındaki iki adama yayı sıkıca bağlamalarını emretti. Sonra oku yaya yerleştirip fırlattı. Ok, hükümdar Mesruk'un iki kaşı arasındaki yakutu delip kafasının ardından çıktı ve bindiği hayvana saplandı. Bunun üzerine Habeşliler, hükümdarları Mesruk'un etrafında dolanmaya başladılar. Vehriz'in komutasmdakiler, onlara saldırdılar. Yenilgiye uğrayıp öldürüldüler ve sağa sola kaçışmaya başladılar.

Vehriz, San'a'ya girmek üzere yola çıktı. Şehrin kapısına vardığında, "Bayrağımı eğipte içeriye girecek değilim, yıkın şu kapıyı!" dedi. Kapıyı yıktılar. O da bayrağım dik tutmuş vaziyette şehre girdi. Seyf b. Zi Yezen el-Himyerî bir şiirinde şöyle der:

"İnsanlar, iki hükümdarın uzlaştığını sanır. Onların uzlaştıklarını kim duymuştur? Aksine iş daha da şiddetlenmiştir. Deve gibi biri olan Mesruk'u öldürdük. Tepelere kan içirip kandırdık. Doğrusu o deve, halkın devesiydi. Gel gör ki Vehriz, çoluk çocuğu ve malları. Ele geçirinceye dek içki içmemeye and içmiş."

Hicaz'dan ve diğer yerlerden Araplar, Seyf i tebrik etmeye gelmiş, hakimiyeti tekrar ele geçirdiğinden dolayı onu övmeye başlamışlardı. Tebrike gelen heyetlerden biri de, Kureyş heyeti idi. Bu heyette Hz. Peygamberin dedesi Abdülmuttalib de bulunmaktaydı. Seyf b. Zi Yezen, ona, Hz. Peygamber'i müjdelemiş ve bu konuda bildiklerini aktarmıştı.Bununla ilgili detaylı açıklama, Hz. Peygamberle ilgili müjdeler bahsinde verilecektir.

İbn îshak'm anlattığına göre Ebü's-Salt b. Rebia es-Sekafî, bir şiirinde şöyle der (Yalnız îbn Hişam, bu şirin Ümeyye b. Ebi's Salt'a ait olduğunu ifade etmiştir.):

"Zi Yezen oğlu gibileri intikam alsınlar.
Deniz yoluyla düşman üzerine yönelip,
İntikam için çeşitli tuzaklar kurdu.
Önce Kayser'e başvurdu. Yanma varınca,
Ne yazık ki, aradığını onda bulamadı.
On sene sonra kisraya yöneldi,
Kasranm hediyelerini havaya savurdu.
Kendi canını umursamaz oldu.
Nihayet asilzadelere uğrayıp yardım istedi.
Ey Zi Yezen oğlu Seyf, hayatıma ben,
Yemin ederim ki çok hızlı birisisin sen.
Allah, sonlarını hayr eylesin, o asiller,
Seyf e yardım edecek bir grup seçtiler.
O gruptakilerin, insanlar arasında,
Hiç mi hiç emsalleri yok idi.
Reisler, bahadırlar, miğferli süvarilerdi.

Vahalarda yavru yetiştiren aslanlardı.
Deve üstündeki mahmilleri andırır gibi,
Eğri yaylardan, seri oklar fırlatıyorlardı.
O kara köpekler üzerine aslanlar salındı.
Aslanların Önünden kaçanlar, yenik düştü.
Sana ikametgah olan Gumdan sarayında,
Tacını giy, şarabım da afiyetle iç.
Şarabını afiyetle iç, onlar darmadağın oldular.
Bu gün kaftanının ucunu salıp rahatla,
Suyla karıştırıp idrara dönüşen sütün kabı gibi,
Değildir bu sözler, aslında faziletlerdir, bunlar."
Anlatıldığına göre Gumdan, Yemen'deki bir saray olup Kahtan oğlu Yarub tarafından inşa edilmiştir. Yarub'dan sonra Vaile b. Himyer b. Sebe' oralara hakim olmuştu. O saray, yirmi katlı imiş. Doğrusunu Allah bilir.
îbn îshak'm rivayetine göre Temim oğulları kabilesinden Adiyy b. Zeyd el-Hirî, bir şiirinde şöyle demiştir:
"San'a'dan sonra oraya bağışı bol olan,
Hükümdarlar, imar etmez oldular.
Oysaki daha önce orayı bulutlara,
Varacak yükseklikte inşa etmişlerdi.
Mabedinden misk kokusu saçılırdı.
Etraû dağlarla çevrili idi.
Yüksek kısımları, semaya ulaşmaktaydı.
Geceleyin orada çalman neylere gelip, .
Eşlik ederdi, erkek baykuş sesleri.
Bazı sebeplerden dolayı oraya sevkedildi.
Asilzadelerin ordusu, hepsi de süvari idi.
Katırlara binip çöllere gittiler, onları,
Ölüm önüne kattı, eşek yavruları yanlarında koştu.
Nihayet hükümdarlar, kale tarafından
Demir gibi kıtaların geldiğini gördü.
O gün onlara şöyle sesleniliyordu:
Ey Berberiler, ey Ebrehe (Yeksum) ailesi,
Kaçanın kurtulabileceğini sanmayın.
O gün, adı unutulamayacak bir gün oldu.
Kıymeti sabit bir nimet, yok olup gitti.
Cemaatlerin yerini yalnız başına yürüyen aldı.
Günler haindir, çok acaiplikleri içerir.
Tübban oğullarından sonra gelen hükümdar,
Şerefli ve memnuniyet verici idi."
İbn Hişam der ki: Bir zamanlar Kahin Satih'in, "Kendisinden sonra İrem Zi Yezen gelecektir. Zi Yezen, Aden'den çıkacak ve Yemen'de Ha-beşlilerderi hiçbirini sağ bırakmayacaktır." sözüyle kasdettiği hükümdar, işte budur.
İbn îshak der ki: Vehriz ve beraberindeki Farslar, Yemen'de ikamet ettiler. Orada kalan Farslann nesli, bugün Yemen'de halen mevcuttur.
Eryat'ın Yemen'e girmesiyle, Farslıların Mesruk b. Ebrehe'yi öldürmelerine ve Yemen'deki Habeşlileri, sürgün etmelerine kadar geçen süre, yetmiş iki senedir. Eryat'dan sonra hükümdarlığa Ebrehe geçmiş; Ebrehe'den sonra oğlu Yeksum, Yeksum'dan sonra da diğer oğlu Mesruk hükümdar olmuştu. [6]

Yemen'deki Faksların Akibeti

îbn Hişam dedi ki: Bir süre sonra Vehriz ölünce, kisra yerine oğlu Merzüban'ı Yemen'e vali olarak atadı. Merzüban'm ölümünden sonra kisra, onun yerine oğlu Teynücan'ı atadı. O da ölünce, yerine onun oğlunu atandı. Daha sonra kisra, onu görevden alıp yerine Bazan'ı getirdi, îşte bu Bazan döneminde Hz, Peygamber risaletle görevlendirildi.
Zührî'nin rivayetine göre kisra, Yemen valisi Bazan'a gönderdiği mektubunda şöyle demişti: "Bana gelen haberlere göre Mekke'den bir adam çıkmış, peygamber olduğunu iddia ediyormuş. Ona git de tevbe etmesini iste. Eğer tevbe ederse ne âlâ. Yok eğer etmezse, kellesini bana gönder!" Bazan da, kisramn bu mektubunu Hz. Peygamber'e göndermiş, o da Bazan'a şu cevabî mektubu göndermişti: "Kisra'nm falan ayın falan gününde Öldürüleceğim Allah bana vadetti."

Bu mektubu alıp okuyan Bazan, sonucu beklemeye başlamış ve; "Bu adam, eğer peygamberse, söyledikleri gerçekleşecektir." demişti. Hz. Peygamber'in belirttiği günde kisra Öldürülmüştü. İbn Hişam'm ifadesine göre onu, oğlu Şireveyh öldürmüştür.
Bazılarından duyduğum habere göre oğulları, birleşerek onu öldürmüşlerdir. Sözünü ettiğimiz bu Acem kisrasmın adı, Perviz b. Hürmü-zan b. Enuşirvan b. Kubaz'dır. Rumları yenen de budur. Rumları yendiği savaştan Kur'ân-ı Kerim'de şöyle bahsedilir:
"Elif, lâm, mîm. Rumlar yenildiler. Yakın bir yerde. Ama onlar, bu yenilgilerinden sonra galib geleceklerdir." (er-Rûm, 1-3.)
Kisra'nm bu galibiyetiyle ilgili açıklama ileride verilecektir. Süheylî'nin ifadesine göre kisra, hicri dokuzuncu senenin on cema-ziyelevvelinde çarşamba gecesi öldürülmüştür. Doğrusunu Allah bilir. Kisra, Rasûlullah (s.a.v.)'m İslâm'a davet için kendisine gönderdiği mektubu öfkelenip yırtmış ve Yemen'deki valisine, önceki sayfada sözü edilen emirnameyi göndermişti.
Bazı rivayetlerde anlatıldığına göre Rasûlullah (s.a.v.), Bazan'm elçisine: "Rabbim, bu gece senin efendini öldürdü!" demiş ve dediği gibi de o gece öldürülmüştü. Daha önceleri adil iken zalimliğe başladığından dolayı oğulları, onu hal ettikten sonra öldürmüş, yerine de oğlu Şireveyh'i geçirmişlerdi. Tahta oturan Şireveyh, babasını öldürdükten sonra altı ay veya daha az bir süre yaşayabilmiş-tir. Bu olaydan bahseden Halid b, Hıkk eş-Şeybanî şöyle der:
"Oğulları, ellerindeki kılıçlarla kisrayı, Etleri diler gibi dilip kıydılar. Kisranın ölüm adlı yavrusu, o gün doğdu. Her yavrunun, bir doğum vakti vardır."
Zührî dedi ki: "Kisranın ölüm haberini alan Bazan, hem kendisinin hem beraberindeki Farslann Müslüman olduklarım, bir elçi vasıtasıyla Hz. Peygamber'e bildirdi. Gelen elçiler, Hz. Peygambere: "Biz kime mensubuz, Ya Rasûlallah?" diye sordular. O da "Bizden ve bizim ailemizden sayılırsınız." diye cevap verdi. Bu sebepledir ki başka bir münasebetle Hz. Peygamber, Selman-ı Farisî için: "Selman bizdendir, bizim ailemizdendir." demiştir.
Bu anlatılanlardan açıkça anlaşıldığına göre bu hadise, Hz. Peygamberin Medine'ye hicretinden sonra vuku bulmuştur. Bu sebeple de insanlara dini öğretsinler ve onları yüce Allah'a inanmaya davet etsinler, diye Yemene emir ve davetçiler göndermişti. Önce Halid b. Velid ile Ebu Talib oğlu Ali'yi, bunlardan sonra da Ebu Musa el-Eş'arî ile Muaz b. Cebel' göndermişti. Bunların daveti netecisinde Yemen halkı, İslâm'a girmiş ve İslâm'a tâbi olmuşlardı.
Bazan'm ölümünden sonra oğlu Şehr, Yemen'e vali oldu. Peygamberlik iddiasında bulunan Esved el-Ansî, onu öldürmüş sonra da karısını almıştı. İleride de açıklayacağımız gibi Esved, Hz. Peygamberin Yemen'deki naiblerini sürmüştü. Esved'in öldürülmesinden sonra Ye-men'de hakimiyet, yeniden Müslümanların eline geçmişti.
İbn Hişam der ki: "Zeki bir peygamberdir. Yüce Zat katından kendisine vahiy gelir." sözü ile Satih'in kasdettiği de budur.
Habeşlilerin,"Yemen'deki hakimiyeti, Allah katından gönderilecek, hak ve adaleti getirecek, dindar ve faziletli kimseler arasında hak ve adaleti uygulayacak olan bir peygamber tarafından sona erdirilecektir. Onu (Ümmeti) milleti, kıyamete kadar hükümran olacaktır." sözüyle Kahin Şıkkın kasdettiği de budur.
İbn İshak dedi ki: Anlatıldığına göre Yemen'de bir taş üzerinde Zebur'dan şu ibareler yazılıymış: "Zemar (Harem)ın mülkü kime aittir? Seçkin Himyerlilere aittir. Zemar'm mülkiyeti kime aittir? Şerli Habeş-lilere aittir. Zemar'm mülkü kime aittir? Hür Farshlara aittir. Zemar'm mülkü kime aittir? Tüccar Kureyşlilere aittir."
Mesudî'nin anlattığına göre bazı şairler, bu anlamda şiirler söylemişlerdir. Şöyle ki:
"Harem yapılıp sıvanınca kendisine soruldu:
Sen kime aitsin? Seçkin Himyere aidim, dedi.
Sonra kendisine yine soruldu:
Kime aitsin? Murdarhlarm en kötüsü Habeşlilere aidim, dedi.
Sonra kendisine yine soruldu:
Kime aitsin? Hür Farslılar a aidim, dedi.
Sonra kendisine yine soruldu:
Kime aitsin? Tüccar Kureyşlilere aidim, dedi."
Muhammed b. îshak'm sözünü ettiği bu kitabe, Yemen'de rüzgarın toprağı savurması neticesinde meydana çıkan Hud (a.s.) mezarı yanında bulunmuştur. Bu kitabenin bulunması, Amr zi'1-Ez'ar'm kardeşi Malik b. zi'1-Menar zamanında, yani Belkıs'm döneminden az bir zaman önce olmuştur. Kitabedeki yazıların Hud peygamberin mezarı üzerinde de yazılı oluduğu söylenir ki, bu kitabedeki yazı,Hz. Hud'uri sözlerin-
dendir.
Evet, Süheylî'nin bu konuda söyledikleri bunlardır. Doğrusunu Allah bilir. [7]

Hadr Valisi Satıron[8]

Bazı soybilinıcilermin dediklerine göre Seyf b. Zi Yezen'in, Yemen'i geri almak için yardım istemek üzere yanma gittiği Hire valisi Numan b. Münzir, Hadr valisi Satıron'un sülalesindendir. Numan b. Münzir'le ilgisi bulunduğu için burada Satıron'dan bahsediyoruz. Daha önce İbn İshak'dan yaptığımız nakillere göre Numan b. Münzir, Rebia b. Nasr'm soyundandır. Cübeyr b. Mut'im'den rivayet olunduğuna göre Kanas b. Maad b. Adnan'ın soyundandır.

Numan'm soyu hakkında ileri sürülen bu üç görüşü, Hadr valisinden bahsederken İbn Hişam nakletmiştir.
Hadr, Fırat kıyısında büyük bir kale olup vali Satıron tarafından inşa edilmiştir. Yüksek ve geniş bir kale olup, içinde büyük bir şehirdeki kadar evler vardır. Son derece sağlam,heybetli ve güzel bir yapısı vardır. Çevredeki şehir ve kasabalardan ürünler, hep oraya gelir.
Satıron'un asıl adı, Dayzen b. Muâviye b. Ubeyd b. Ecrem b. Selih b. Hülvan b. Haf b. Kudaa'dır. Kelbî de, onun soy kütüğün böyle yazar. Diğerleri ise, onun, Caramika kabilesine mensub olduğunu ve şehir devletlerinden (site) birinin reisi olduğunu söylerler. Başkalarıyla savaşıl-dığında, şehir devletleri reislerinden olan diğer beylerin önüne geçerdi. Kalesi, Fırat ile Dicle arasındaydı. İbn Hişam'm ifadesine göre Kisra Sa-bur Zü'1-Ektaf, Hadr Valisi Satıron ile savaşmıştır. îbn Hişaml dar başkalarının ifadesine göre ise, Satıron'la savaşan hükümdar, Sasanîlerin ilk hükümdarı Sabur b. Erdeşir b. Babek'tir. Bu zat şehir devletleri beylerini itaat altına almış ve hakimiyeti kisralara iade etmiştir. Sabur Zü'1-Ektaf b. Hürmüz ise, Sabur b Erdeşir'den çok sonraları yaşamıştır. Doğrusunu Allah bilir. Süheylî'nin anlattıkları budur.
İbn Hişam'ın ifadesine göre Sabur b. Erdeşir, Hadr valisi Satıron'u iki yıl süreyle; diğerlerinin ifadesine göre ise, dört yı süreyle kuşatma altında tutmuştur. Bu da şöyle olmuştur: Irak seferinde iken Sabur, vali Satıron'un hüküm sürdüğü Hadı şehrinin kapılarına gelip dayanmış. Satıron'un Nadire adındaki kızı onu görmüş. Üzerinde ipek elbiseler, başında da; Zeberced, inci ve yakutla süslenmiş çok güzel altın bir tac varmış. Sabur, çok yakışıklıymış. Nadire, Sabur'a şöyle bir plar teklif etmiş: "Hadr şehrinin kapısmı sana açarsam, benimle evlenir misin?" O da "evet" diyerek bu planı kabul etmiş. Plan, şöyle uygulanmış: Akşam olunca Satıron, sarhoş oluncaya kadar içki içmiş. Çünkü o, her gece mutlaka içip sarhoş olduktan sonra, uyumak üzere yatağa girermiş. Kızı Nadire, Hadr şehrinin giriş-kapılarının anahtarım, uykuya dalan babasının yastığı altından çıkarıp bir kölesiyle kale çıkışma göndermiş ve köle de kapıyı açmış.
Başka bir rivayete göre Nadire, şehre giren bir nehrin kaleye giriş yeri olan bir boşluğu göstermiş; Sabur ve askerleri de o açık yerden şehre girmişler.
Diğer bir rivayete göre ise Nadire, Hadr şehrindeki bir tılsımı, onlara anlatmış ve onu uyguladıkları takdirde şehre girebileceklerini söylemiş. Buna göre yeşilimsi bir güvercin yakalanıp ayaklarına mavi gözlü, bakire bir kızın adet kanından sürülmen", sonra da salıverilmeli imiş, salıverilen bu güvercin, şayet Hadr kalesinin surları üzerine konarsa, tılsım düşer ve kalenin kapıları da açıhrmış. Böyle yapmışlar ve kalenin kapıları da açılmış.
Sabur, şehre girip Vali Satıron'u öldürmüş, şehri yağmalayıp tahrib etmiş ve Satıron'un kızıyla evlenip beraberinde götürmüş.
Nadire, geceleyin bir ara yatakta uyuyamayıp debelenmeye başlamış. Kocası Sabur, hizmetçilere, mum getirmeleri için seslenmiş. Getirilen mumun ışığında yatağın içini araştırmaya başlamış, nihayet bir fesleğen yaprağı bulmuş ve: "Uykunu kaçıran bu muydu?" diye sorunca o da "evet" demiş. Sabur sormuş:
- Baban sana ne yapardı, nasıl davranırdı?
- Bana atlas yatak serer, ipek elbise giydirir, beyin yedirir ve içki içirirdi.
- Sana yaptığı bu kadar iyiliğin karşılığı olarak mı babana böyle yaptın? Ona bu tuzağı kurduğuna göre benim için de kısa zamanda böyle bir tuzak kurarsın!..
Kocası böyle dedikten sonra onu saçlarından bir atın kuyruğuna bağladı. Daha sonra atı koşturmaya başladı ve böylece onu öldürdü. A'şa b. Kays b. Salebe bununla ilgili bir şiirinde şöyle demiştir:
"Görmedin mi ki, Hadr halkı refah içindeydi? Ama bilmeli ki, refah hali devamlı olmaz. İki yıl süreyle orada kösler çaldırdı da, Nihayet yerleşti oraya orduların serdarı, Şol vakit ki, Rabbine yalvarıp yakardı. Allah'a yöneldi, intikam almadı. Rabbi onun gücünü artırmadı mı? Ona, komşuluk yapabilen biri olmadı.
Mîlletine şöyle bir çağrıda bulundu: İşinizin başına geçin, artık iş kesinleşti. Kılıç sallayarak şerefle ölün! Seçkinlerin, ölümü yeğlediklerini gördüm."
Satıron'un kızı Nadire'nin babasına ihanetini anlatan Adiyy b. Zeyd de bir şiirinde şöyle der:
"Hadr şehrinin üzerine geldi ya! Yukarılardan korkunç bir bela, Valinin kızı, ölüm haberini söylemedi. Babasına, çünkü murakıbı yoktu. Akşamleyin babasına bir kase saf içkiyi, İçirdi. İçki vehimdir, içen susamaya başlar. O kız, halkını geceleyin teslim etti. Düşman komutanının kendisini isteyeceğini sandı. Gün doğarken gelinin payına düşmüştü.Kaküllerinden sızıp akar kanlar, Hadr şehri yıkılıp yakıldıydı. Duvarlardaki askılar bile yağmalandı."
Yine Adiyy b. Zeyd, bir başka şiirinde şöyle der:
"Ey zamana sövüp ayıplayan kişi!
Sanki sen, suçsuz ve iyi halli misin?
Hayır, tam tersi, sen cahilsin ve aldanmışsın!
Ölümden kurtulup ebedî kalanı gördün mü hiç?
İnsanın kendi koruyucusunu kahrettiği olur muymuş?
Nerede, şahlar şahı Kisra Enuşirvan?
Nerede, ondan önce krallık yapan Sabur?
Bizans imparatorluğu yapanlar nereye gitti?
Esfer oğullarından adı anılan var mı hiç?
Hadr şehrini kuran hükümdar nerede?

Orada, Dicle ile Habur ırmakları akardı.
Mermerle inşa etti, kireçle sıvadıydı.
Kuşların sığınabileceği pencereleri vardı.
Ölüm kuşkusu, onu ürkütmemiş ti.
Mülk ondan ayrıldı, kapısı açık bırakıldı.
'Havernek'in Sahibi'ni an, şerefli biriydi o.
Bir gün tefekküre dalıp hidayeti buldu.
Mal ve mülkünün çokluğu, onu sevirdirmişti.
Denizler genişliğince, ırmaklar uzunluğunca malı vardı.
Kalbi, kötülükten döndü ve dedi ki: Hiç bir canlı ölüme imrenmiyor. Sonra kurumuş yaprağa dönüyor. Saba ve Sam rüzgarı, alıp götürüyor."
Şiirde adı geçen 'Havernek'in Sahibi', eski zaman hükümdarlarından biridir. Aşın gidip taşkınlık yapınca, günah işleyip keyfine göre hareket edince, Rabbi tarafından gözetildiğim unutup önceki hükümdarların ve milletlerin durumlannı, nasıl mahvolduklannı, onlardan hiçbirinin kurtulamadığını, ibret alması için kendisine anlattılar. Eline geçen hükümdarlık tahtının mutlaka kendisinden sonrakilere intikal edeceğim söyleyip öğüt verdiler.
O, verilen bu öğütlerden etkilendi, ibret aldı, kendine çeki düzen verdi, düşünmeye başladı, gece gündüz tefekkür etti, mezannın darala-cağmdan korktu, tevbe edip Allah'a yöneldi, her şeyden el çekti, hükümdarlıktan feragat etti, yoksul elbisesi giydi, çöllere düştü, tenhalarda haz duydu, diğer insanlardan farklı olarak şehvete uymaktan ve Rabbi-ne asi olmaktan uzak durdu.
'Havernek'in Sahibi' ile ilgili kıssa, "Tevvabüı" adlı kitapta Şeyh îmam Muvaffak b. Kudame el-Makdisî (r.a.) tarafından uzun uzadıya anlatılmıştır. Hafiz Ebu'l-Kasım es-Süheylî de bu kıssayı, "Ravzü'l-Ünf' adlı eserde sağlam bir senetle nakletmiştir [9]

Tavâif-İ Mülûk Haberleri

Hadr şehrinin valisi, Satıron idi. Daha önce de belirtildiği gibi o, Tavâif-i Mülûk beylerinin başında gelmekteydi. Yunanlı İskender b. Fi-lip el-Makedonî (Makedonyalı) zamanında yaşamıştır. Satıron, kendi memleketini idare etmekteyken Dârâ b Dârâ, Fars hükümdarını mağ-lub etmiş, ülkesini harabeye döndürmüş, halkının mallannı yağmalamış, ekin ve ürünlerine el koymuş, hülasa, Farslan darmadağın etmişti. Bir daha toparlanmalarına ve işlerini düzene koymalarına fırsat vermemeye karar vermişti.
Gerek Arap, gerekse Arap olmayan her beldedeki halkın başına bir emîr tayin etti. Her emîr kendi hakimiyeti altındaki yerleri koruma-ya,topraklanm işletmeye devam etti. Ölen emirlerin yerlerine oğullan veya kavimleri içindeki adamlardan biri geçiyordu. Bu durum, beş yüz yıla yakın bir zaman böylece devam etti.
Nihayet Fars hükümdarlığı tahtına Erdeşir b. Babek b. Sasan b. Behmen b. İsfendiyar b. Yeştasib b. Lehrasib geçti. Erdeşir devleti eski haline getirdi. Hakimiyeti, tamamen eline geçirdi. Tavâif-i Mülûk beylerinin hakimiyetine son verdi. Eski ve yeni hiçbir beyi ortada bırakmadı. Yalnız Tavâif-i Mülûk beylerinden Satıron'un Hadr şehri direndi, orayı ele geçiremedi. Satıron, o beylerin en büyüğü, en güçlüsü, en ulusu olup reisleri ve önde gelenleri idi. Erdeşir öldükten sonra oğlu Sabur, Sa-tıron'a karşı taarruza geçti, Hadr kalesini kuşattı, nihayet ele geçirdi. Nitekim bunu daha önce de anlatmıştık. Doğrusunu yüce Allah bilir. [10]

Hicaz Arapları Olan İsmail Oğulları Ve Bisete Kadar Geçen Zamanda Cereyan Eden Cahiliye Dönemi Olayları

İsmail (a.s.)'in peygamberlerden biri olduğunu, babasının İbrahim (a.s.) olduğunu ve annesi Hacer'i götürüp Mekke vadisine bıraktığım daha önce anlatmıştık. Faran dağlan arasında bulunan Mekke vadisi, ıssız ve bomboştu. İsmail, henüz süt emme döneminde bulunan bir bebekti. İbrahim (a.s.), onlan bıraktıktan sonra Mekke'den ayrıldı. Allah'ın buyruğu böyleydi. Hacer'in yanında, içinde birazcık hurma bulunan bir çıkın ile içinde su bulunan bir kırba vardı. Hurma ve su tükenince Cenâb-ı Allah, aakana yiyecek, hastalanana da şifa olan Zemzem suyunu onlar için yerden fışkırttı. Merhum Buharî'nin naklettiği ve İbn Abbas'ın rivayet ettiği uzun bir hadiste bu mesele detaylı olarak anlatılır.
Daha sonra eski Arap kavimlerinden biri olan Arab-ı Aribe'den bir grup olan Cürhümlüler, gelip Mekke vadisine, Hacer'in yanına konakladılar. Yanma konaklayabilin eleri için Hacer, Zemzem suyu üzerinde bir hak iddia etmemeleri şartı ile onlara müsaade etti. Bu şartı kabullenerek yanma konakladılar. O da, Zemzem suyunu içmelerine ve ondan yararlanmalarına izin verdi. Daha sonra onlara alışıp dost oldu.
İbrahim (a.s.), sık sık onları kontrol ederdi. Anlatıldığına göre Kudüs'ten Mekke'ye gidiş dönüşünde Burak denen bir hayvana binermiş. Oğlu gelişip gençleşince ve babasıyla birlikte yürümeye başlayınca, kurban olayı cereyan etti. Kurbanlık olan da - sahih rivayetlere göre- İsmail (a.s.)'di.

Kurban edilme imtihanından kurtulan İsmail; büyüyünce, Cürhümlü bir kadınla evlendi. Daha sonra bu kadından ayrılıp Mudad b. Amr el-Cürhümî'nin kızıyla evlendi. Bu evlilikten Nabit, Kayzer, Ez-bül, Mişa, Misma1, Maşi, Dimma, Ezr (Azer?), Yatur Nebş, Teyma ve Kayzüma adlarında oniki oğlu ve Nesme adlı bir kızı doğdu. Evlatlarının adlarım, Ehl-i Kitap kaynaklarına dayanarak Muhammed b. İshak böyle bildirmiştir. İsmail (a.s.), kızı Nesme'yi kardeşi İshak oğlu İs (Ay-su?) ile evlendirmiştir. Bu evlilikten de Rûm ve Faris adlı çocuklar doğmuştur. İki kavilden birisine göre Eşban da bu evlilikten doğmuştur. Farklı kabilelerden olsalar da bütün Hicaz Arapları, İsmail peygamberin Nabit ve Kayzer adlı oğullarının soyundan gelmektedirler. Hz. İsmail'den sonra Mekke'de reislik yapan, işleri idare eden, KaT^e ve Zemzem idaresini yürüten zat, oğlu Nabit olmuştur k o da Cürhümlülerin yeğenidir. Cürhümlüler bunu bahane ederek Mekke ve çevresine hakim olmaya başladılar. Uzun süren İsmail oğullan iktidarına son vererek kendileri idareyi ele aldılar. İsmail oğlu Nabit'ten sonra Ka'be'nin idaresini ele geçiren ilk kişi, Mudad b. Amr b. Cürhüm'dür. Cürhüm, Kahtan'm oğludur. Yaktin b. Ayber'in oğlu olduğunu söyleyenler de vardır. Cürhümlüler, Mekke'nin yukarı kısmında Kuaykian mevkiine yerleşmişti. Katurahlarm beyi Sameyda ise, kendi aşiretiyle birlikte Mekke'nin aşağı kısmına yerleşmişti. Bunlardan her biri, Mekke'den geçenlerden onda birlik bir geçiş vergisi alırlardı. Sonraları ikisi anlaşamayıp savaştılar, Sameyda öldürüldü ve yönetimi Cürhümlülerin lideri Mudad ele geçirdi. Mekke'nin ve Ka'be'nin tek hakimi oldu. Kalabalık, şerefli Mekke ve çevresinde yayılmış olmalarına rağmen İsmail oğulları yönetim hususunda onunla çekişmediler. Çünkü Mudad, onların dayılarıydı. Ayrıca Ka'be'nin saygınlığım da düşündüklerinden dolayı ihtilaf çıkarmak istememişlerdi.

Mudad'dan sonra idare, oğlu Haris'e, ondan sonra da Haris'in oğlu Amr'a geçti. Daha sonra Cürhümlüler, azıp taşkınlık ettiler, Mekke'de bir çok kötülüğün yayılmasına sebep olup fesad çıkardılar. Mescid-i Ha-ram'da sapıklıkta bulundular. Hatta denilir ki; Cürhümlülerden İsaf b. Bağiyy adındaki bir adam ile Naile bint Vail adındaki bir kadın, Ka'be'de bir araya gelerek fuhuş yapmışlar da Cenâb-ı Allah onları dondurup taşa çevirmiş; ibret olsunlar diye insanlar, o iki taşı Ka'be'nin yakınma dikmişler. Ama aradan çok uzun bir zaman geçtikten sonra Hu-zaalılar döneminde o taşlar putlaştırılmış, Allah'a ibadet terkedilerek onlara tapılmıştır. Yeri geldiğinde İsaf ve Naile adındaki bu iki puttan yeterince söz edeceğiz.

Cürhümlüler, Mekke-i Mükerreme'de işi azıtınca, Haremin yakınına yerleşmiş olan Huzaalılar, onlara karşı çıkıp hizaya getirdiler. Hu-zaalılar -önce de anlattığımız gibi- Arim seli yüzünden Yemen'den ayrılıp Mekke'ye göçmen olarak gelmişti. Huzaalıların, İsmail oğullarından olduklarını söyleyenler de vardır. Doğrusunu Allah bilir. Özetlersek, deriz M: Huzaalılar, Cürhümlülere karşı savaşmak için bir araya gelip toplandılar. Onlarla savaşacaklarını ilan ettiler ve savaştılar. İsmail oğulları bu iki gruptan da ayrı durdular. Bekr b. AbdU Menat ve Gubşan oğullarından olan Huzaalılar, bu savaşta Cürhümlüleri yenip Ka'be'nin yanından uzaklaştırdılar. Cürhümlülerin lideri Amr b. Haris b. Mudad, Kabe'deki iki altın geyiği, Hacer-i Esved'i mücevherlerle süslü kılıçları ve diğer eşyaları alıp Zemzem kuyusuna attı ve üzerini örtüp görünmez hale getirdi. Sonra da aşiretiyle birlikte Yemene döndü. Bu hadiseyle ilgili olarak Amr b. Haris b. Mudad, bir şiirinde şöyle der:

"Kaile'nin gözlerinden yaşlar boşamyordu.
Gözlerinin yaşıyla taşlar parlıyordu.
Hacun dağıyla Safa tepesi arasında görünmüyordu.
Kimseler, Mekke'de sesler hiç duyulmuyordu.
Ona dedim ki benim kalbim, kuş gibi,
İki kanadının arasında çırpmıyor.
Evet, bizler, Ka'be'nin sahipleriydik.
Tökezleten tepeler, bastıran geceler, yok etti bizi.
Nabit'ten sonra Ka'be'nin yöneticileri bizdik.
Bu Ka'be'yi tavaf ediyorduk, hayrı da zahirdi.
Nabit'ten sonra biz onurlu bir şekilde,
Beyt'e sahip olduk, çoklukla övünmedik.
Sahib olduk, onurlandık, mülkümüz muazzamdı.
Bizden başka hiç kimse artık övünemezdi.
Bildiğim en iyi insana kızımızı vermedik mi?[11]
Onun oğulları bizdendir, onun hısımlarıyız.
Dünya, bu halden sonra aleyhimize dönerse,
Gör, o zaman dünya ne hale gelecektir!
Kral, zor kullanarak bizi ordan çıkardı.
İnsanlar için kader böyle cereyan eder.
Bekar kadın uyuşa bile, ben uyuyamıyorum.
Tahtın eziyetinden dolayı Süheyl ile Âmir uzaklaşmasın.[12]
Ka'be'den başka sevmediğim yerlere yöneltildim.
Himyer ve Yuhaber gibi kabilelere gittim.
İmrenecek durumdayken, efsane olduk.

Geçen seneler bizi, böyle yıprattı işte.
İçinde güvenlik ve dinî şiarlar bulunan bir belde için,
Ağlamakta olan gözden yaşlar akıyordu.
Güvercinlerine dahi dokunulmayan bir Ka'be için,
Ağlıyordu gözler, serçeler de vardı orada.
Orada, diğer hayvanlara da dokunulmazdı.
Ama oradan çıkınca, asla rahat bırakılmazdı."
İbn İshak der ki: Amr b. Haris, Mekke'de kalan Bekr oğullarıyla Gubşanlılardan bahseden şiirinde de şöyle demişti:
"Ey insanlar! Yürüyün bakalım.
Nasıl olsa bir gün yürüyemez hale geleceksiniz.
Bineği tekmeleyin, yularım salı verin.
Ölmeden önce yıkın yıkabileceğinizi.
Biz de sizin gibiydik, zaman değiştirdi bizi.
Sonunda siz de bizim gibi olacaksınız."
İbn Hişam dedi ki: Bu konuda sahih rivayetlerle bize gelen şiir budur. Şiir bilgisi olan bazı kimselerin bana anlattıklarına göre bu beyitler, Araplar hakkında söylenen ilk şiirdir. Yemen'de bir taş üzerine yazılı olarak bulunmuştur, ama şairin adı, o taş üzerinde yazılı değildir.
Süheylî, bu beyitlerin benzeri beyitler nakletmiş, naklederken de bunlarla birlikte tuhaf bir hikaye anlatmış ve garip mısralar okumuş, sonra da şöyle demiştir: «Fedailü Mekke» adlı kitabında Ebul-Velid el-Ezrakî, Amr b. Haris b. Mudad'a ait olduğu söylenen bu beyitlere ilavede bulunmuştur:
"Devran aleyhimize döndü, sonra mahvetti bizi. Taşkınlık yaptık diye, başkaları yendi adamlarımızı. Sizden öncekilerin yaptıklarım araştırın. Araştırdıktan sonra yol açığa çıkar rahatça. Sizden önce bir zamanlar, insanların hükümdarlarıydık. Allah'ın saygın beldesinde ikamet etmekteydik." [13]

Huzaalıların Kıssası, Amr B. Luhayy'ın Haberi Ve Arap Diyarındaki Putperestler

İbn İshak'm anlattığına göre daha sonraları Huzaalıların bir kolu olan Gubşanhlâr, Ka'be'nin yönetimini Bekr b. Abdu Menafi elinden aldılar. Onlar adına Amr b. Haris el-Gubşanî, Ka'be yönetimini üstlendi.
O sıralarda Kureyşliler, kendi kavimleri olan Kinaneliler arasında dağınık halde olup kimi yerleşik, kimi göçebe idi.
Huzaalılar, Amr b. Amir oğullarının Yemen'den çıkıp Şam'a doğru yönelmeleri ve gelip Mekke yakınındaki Merrü'z-Zahran mevkiine yerleşmeleri esnasında onlardan ayrıldılar. Bu yüzden Arapçada "ayrılıp kopanlar" manasına gelen "Huzaalılar" adını aldılar.
Hazreçlilerden Avn b. Eyyüb el-Ensarî bu konuda şöyle der: "Merrü'z-Zahran'a konduğumuzda Huzaalılar, Göçebe grupları halinde bizden ayrıldılar. Tihame'deki her vadiyi korudular onlar. Sivri mızraklar ve keskin kılıçlarla."
Evsli Ebu Mutahhar İsmail b. Rafi el-Ensarî de şöyle der:
"Mekke vadisine indiğimizde Huzaalılar, Şölen ve kahramanlık yurdunu övdüler. Oba halinde konakladılar, çöl ve kıyıda, Bulunan her kabileyi dağıttılar. Mekke vadisindeki Cürhümlüleri kovdular. Güçlü Huzaalıların onuruna layık oldular."
Huzaalılar, Beyt'in (Ka'be) yönetimini ele geçirdiler. Bu yönetim, atadan oğula miras olarak geçti. Daima ailenin en büyük oğlu bu görevi devralırdı. Huzaalıların emiri, Huleyl b. Hubşiyye b. Selul b. Ka'b b. Amr b. Rebia el-Huzaî'ye gelinceye kada böyle devam etti. Kusayy b. Kilab, onun kızı Hubba ile evlenmiş, bu evlilikten Abdü'd-Dar, Abdu Menaf, Abdül-Uzza ve Abda adında dört oğlu doğmuştu. Ka'be'nin yönetimi, böylece Kusayy'a geçmiş oluyordu. Nitekim yeri gelince, bu konuyu Allah'ın izniyle detaylı olarak anlatacağız. Güvencimiz ve dayanağımız Allah'tır.
Huzaahlar, 300 yıl -bir rivayete göre 500 yıl- müddetle Kabe'nin yönetimini ellerinde tuttular. Ama uğursuz bir dönemde oranın idaresini sürdürdüler. Çünkü ilk olarak onların zamanında, Arabistan'da puta tapılmaya başlandı. İlk defa onları puta tapmaya çağıran adam, lanetli reisleri Amr b. Luhayy olmuştu. Gerçekten Amr, çok zengindi. Anlatıldığına göre o, yirmi devenin gözünü oyup çıkarmıştır. Bu da, onun 20.000 deve sahibi olduğunu gösterir.
Aralarında Ezrakî'nin de bulunduğu bazı tarihçilerin anlattıklarına göre bir kimsenin bin devesi varsa, nazardan korunmak için Arap adetine göre bir devenin gözünü oyup çıkarması gerekirmiş.
Süheylî'nin anlattığına göre her sene hac mevsiminde Amr b. Luhayy, 10.000 deve kestirir, 10.000 yoksula da elbise giydirirmiş. Araplara yemek verir; yağ, bal ve undan yapılan Hays tatlısı yedirirmiş. Bunu âdeta uyulması zorunlu bir kanun haline getirmiş. Çünkü Araplar arasında son derece şerefli, itibarlı ve ağırlıklı bir insanmış.
tbn Hişam dedi ki: İlim ehlinden bazılarının bana anlattıklarına göre Amr b. Luhayy, bazı işlerini görmek üzere Mekke'den Şam'a gitmiş, dönüşünde Belka diyarına uğramış, o zamanlar orada İmlak'm ya da îmlîk b. Laviz b. Sam b. Nuh'un oğulları olan Amalika kabilesi otururmuş. Onların puta tapmakta olduklarını görünce: "Tapmakta olduğunuzu gördüğüm şu taşlar ve putlar da neyin nesi?" diye sormuş, onlar da: "Bu putlara tapıyoruz. Yağmur istediğimizde yağdırıyor, zafer istediğimizde de

veriyor." şeklinde cevap vermişlerdi. "Bana da bir put verseniz, alıp Arap diyarına götürsem, oradaki insanlar da ona tapsalar olmaz mı?" deyince, ona Hübel denilen bir put verdiler. O da Mekke'ye getirerek bir kaidenin üzerine yerleştirdi. İnsanlara, ona tapmalarını ve saygı göstermelerini emretti. İbn İshak der ki: Anlatıldığına göre taşa tapma olayı, ilk olarak İsmail oğullarında görülmüştür. Mekke'nin kendilerine dar gelmesinden sonra oradan ayrılıp göçenler, Harem-i Şerife olan saygılarından dolayı oradan bir taş alıp beraberlerinde götürürlerdi. Konakladıkları yerde o taşı ortaya koyup Ka'be gibi tavaf ederlerdi. Aradan bir süre daha geçtikten sonra, hoşlarına giden ve güzel buldukları her taşa tapmaya başladılar. Araya zaman girdi ve eski durumlarını unuttular.

Buharî'nin sahihinde Ebu Reca el-Utaridî'nin şöyle dediği rivayet edilir: "Cahiliye devrinde tapacak taş bulamadığımızda bir avuç toprak toplayıp ortaya koyar, sonra bir koyun getirip üzerine sütünü sağar, sonra da o sütlü toprağı tavaf ederdik."

İbn İshak dedi ki: İbrahim ve İsmail peygamberlerin dinini bırakıp, önceki ümmetler gibi sapıklığa düşerek putlara tapmaya başladılar.

Ama yine de aralarında Hz. İbrahim'in dininden kalma bazı hükümlere sarılanlar vardı. Nitekim Ka'be'ye saygı gösterip oray tavaf ediyor, hac ve umre vecibelerini yerine getiriyor, Arafat'ta ve Müzdelife'de vakfe yapıyor, kurban kesiyor, hac ve umre için tekbir ve tehlüler getiriyorlardı. Bununla beraber bu ibadetlere asılsız bazı şeyleri de ekliyorlardı. Kina-nelilerle Kureyşliler, telbiye getirirlerken şöyle derlerdi:

"Buyur Allahım, buyur! Buyur, senin ortağın yoktur. Sadece bir ortağın vardır ki sen, ona sahipsin ama o sana sahip değildir."

Telbiye getirerek Allah'ı birliyorlar, sonra O'na putlarını ortak ediyorlardı, mülkiyetini de ona ait İnliyorlardı. Cenâb-ı Allah, onların müşrik olduklarını elçisi Muhammed (s.a.v.)'e şöyle bildiriyordu:

"Onların çoğu, Allah'a ortak koşmadan inanmazlar." (Yûsuf, ıoe.) Yani hakkımı bilmek için beni birlemezler, yarattıkl arım dan birini bana ortak koşarlar.

Süheylî ile diğerlerinin anlattıklarına göre ilk olarak bu şekilde telbiye getiren Amr b. Luhayy olmuştur. İblis, ihtiyar bir adam suretinde ona görünmüş, ona bu şekilde telbiye getirmesini telkin etmiş, o da İb-lis'in ağzından duyduğu sözleri tekrarlamaya başlamış, sonra Araplar da Amr'a uyup bu şekilde telbiye getirir olmuşlar. Sahih hadiste anlatıldığına göre Hz. Peygamber, onların bu şekilde telbiye getirdiklerini işittiğinde «Yeter, yeter!..» dermiş. Buharî'nin, Ebu Hüreyre'den rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Saibe'yi[14] ilk salan ve puta ilk tapan, Ebu Huzaa Amr b. Amir'dir. Cehennem'de onu bağırsaklarını çekip sürürken gördüm.»[15]

Bu hadisten açıkça anlaşıldığına göre Amr b. Luhayy, bütün bir Huzaa kabilesinin dedesidir. Nitekim İbn İshak ile diğerlerinin anlattıklarına göre bazı soybilimcileri de böyle demişlerdir. Diğer nakilleri bir tarafa bıraksak dahi sadece şu hadis, bu konuda zahir bir delil, hatta nass gibi olur. Ama diğer yönlerden buna muhalif bazı hadisler de nakledilmiştir.

Buharı, Said b. Müseyyeb'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Bâhî-re, müşriklerin sütünü putlara adadıkları hayvanlardır ki hiç kimse onların sütünü sağamazdı. Şaibe de, tanrıları için adadıkları hayvanlardı ki, hiç kimse onların sırtına yük vuramazdı."

Buharı, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir; Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: «Amr b. Amir el-Huzaî'nin Cehennem'de bağırsaklarını çekip sürüdüğünü gördüm. Şaibe hayvanları ilk salan odur."

Buharı ile birlikte Müslim de Salih b. Keysarı tariki ile benzer rivayeti yapar.

Bu hadiste geçen "el-Huzaî" kelimesinden anlaşıldığına göre Amr b. Luhayy, Huzaa kabilesinin dedesi değil, sadece bir mensubudur. Ancak daha önceki hadiste geçen Ebu Huzaa (Huzaalıların babası) sözü, ravi-nin bir tahrifi olmalıdır. Aslında ravi, (Huzaalıların kardeşi) anlamına gelen "Ahu Huzaa" kelimesini, (Huzaalıların babası) anlamına gelen "Ebu Huzaa" kelimesiyle değiştirmiştir. Veya "Ebu Huzaa" sözü, Amr'm künyesidir. Yoksa onun, Hazaahlann babası anlamım ifade etmemektedir. Doğrusunu Allah bilir.

Muhammed b. îshak, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.)'ın Eksem b. Cevn el-Huzaî'ye şöyle dediğini duydum:

"Ey Eksem! Amr b. Luhayy b. Kam'a b. Hmduf u, Cehennem'de bağırsaklarını çekip sürüyorken gördüm. Senin kadar ona benzeyen birini görmediğim gibi onun kadar sana benzeyen birini de görmedim.»

Eksem: "Ya Rasûlallah, onunla aramızdaki benzerliğin bana zarar vermesinden korkarım.» deyince Hz. Peygamber şu cevabı verdi: "Hayır! Sen mü'minsin, o ise kafirdir. İsmail (a.s.)'in dinini ilk defa değiştiren odur. Tapınılmak için putlar dikmiş, putlara hayvanlar adamış, bu adakların sütünü sağmanın, sırtlarına yük vurmanın haram olduğunu söylemiş, Vasile'yi[16] kutsal saymıştır,"

Buharî, Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:

"Cehennem'in birbirini parçaladığını gördüm. Amr'ı da kendi bağırsaklarını çekip sürürken gördüm. Şaibe (hayvanını) ilk defa salan odur."

Hülasa, demek istediğimiz şu ki: Lanetli Amr b. Luhayy, dinde bid'atlar çıkarmış, bu bid'atlar sebebiyle Hz. ibrahim'in dinini değiştirip tahrif etmiş, Araplar da onun bid'atlarına uymuşlar; böylece apaçık, çirkin ve kötü olan bir sapıklığa düşmüşlerdir.

Cenâb-ı Allah, onların bu hallerini Kur'ân'm bir çok yerinde reddedip yermiştir:
"Diliniz yalan yere vasıflandıra geldiği için her şeye, "Şu helal, bu haramdır." demeyin. Sonra Allah'a karşı yalan uydurmuş olursunuz."(en-Nahl, 116.)
"Allah; ne Bahire'den, ne Saibe'den, ne Vasile'den ne de Ham'dan hiç birini meşru kılmamıştır. Fakat küfredenler, Allah'a karşı yalan uydururlar. Onların çoğunun ise akılları ermez." (ei-Mâide, 103.)
"Kendilerine verdiğimiz rızıktan, bilmediklerine hisse ayırırlar. Allah'a andolsun ki, uydurup durduğunuz şeylerden muhakkak sorguya çekileceksiniz." (en-Nahl, 56.)
"Onlar, Allah için, O'nun yarattığı ekin ve davarlardan bir pay ayırdılar ve kendi zanlarma göre; bu Allah'ındır, bu da şirk koştuğumuz or-taklarımızmdır, dediler. Ortaklarına ait olanlar Allah'a ulaşmazdı da, Allah'a ait olanlar ortaklarına giderdi. Ne kötüdür, hüküm edegeldikle-ri şeyler. Ve böylece onların ortakları; ortak koşanlardan bir çoğunu helake sürüklemek, dinlerini karma karışık etmek için; çocuklarını öldürmelerini hoş göstermiştir. Şayet Allah dilemiş olsaydı; bunu yapamazlardı. Artık sen, onları uydurdukları o yalanları ile baş başa bırak.
Onlar kendi zanlarınca; bu davarlar, bu ekinler haramdır. Onları dilediğimizden başkası yiyemez. Bir takım hayvanların sırtları haramdır, dediler. Bir kısım hayvanların üzerine de O'na karşı iftira ederek, Allah'ın admı anmazlar. Allah, yapmakta oldukları iftiraları yüzünden onları cezalandırmaktır.
Bir. de dediler ki: Şu davarların karınlarında bulunanlar, yalnız erkeklerimiz içindir, kadınlarımıza haram kılınmıştır. Ölü doğacak olurlarsa, hepsi ona ortaktırlar. Allah, onların bu vasıflandırmalarının cezasını verecektir. Muhakkak ki O; Hakîm'dir, Alîm'dir.
Bilgisizlikleri yüzünden, çocuklarını beyinsizce öldürenler ve Al-lah'm kendilerine verdiği rızkı, Allah'a iftira ederek haram sayanlar; gerçekten hüsrana uğramışlardır. Onlar, şüphesiz sapı tıraşlardır. Zaten hidayete erenlerden olmamışlardı." (el-En'âm, 136-140.) [17]

Arapların Cahiliyeti [18]

Buharî, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Arapların cehaleti hakkında bilgi sahibi olmak istiyorsan, el-En'âm sûresinin 130. ayetinden sonraki ayetlerini oku: "Bilgisizlikleri yüzünden, beyinsizce çocuklarını öldürenler ve Allah'ın, kendilerine verdiği rızkı, Allah'a iftira ederek haram sayanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır. Onlar, şüphesiz sapıtmışlardır. Zaten hidayete erenlerden olmamışlardı." (ei-En'âm, 140.)
Bu ayetin tefsirini, onların uydurdukları bâtıl ve fasid hükümleri anlatmıştık. Büyükleri mel'un Amr b. Luhayy, bu hükümlerin hayvanların yararına ve rahmetin gereği olduğunu sanmıştı. Aslında o, bu iddiasında yalancı ve iftiracı idi. Bu sapıklık ve cehalete rağmen o bilgisiz ve cahil kimseler, bu uyduruk hükümlere uymuşlardı. Onur ve üstünlük sahibi yüce Allah'ın yanısıra, putlara tapmak gibi bundan daha dehşetli ve daha çirkin başka bir Jrid'ate de uymuşlardı.
Allah'ın, Hz. İbrahim vasıtasıyla gönderdiği dosdoğru, gerçek ve sağlam olan dinini değiştirmişlerdi. Bu din, sadece Allah'a ibadet etmeyi öngörüyor, O'na ortak koşmayı haram kılıyordu.
İlim ve burhana, sahih ya da zayıf herhangi bir delile dayanmaksızın gerek din gerekse haccm prensiplerini değiştirmişler, bu konuda kendilerinden önceki müşrik ümmetlere uymuşlardı. Âdeta Nuh kavmine benzemişlerdi. Allah'a, ilk defa ortak koşan ve ilk olarak puta tapan kavim Nuh kavmidir. Nuh'un kıssasında da anlatıldığı gibi Allah, onları putperestlikten vaz geçirmek için kendilerine Hz. Nuh'u göndermişti. Böylece Hz. Nuh, ilk defa puta tapmayı yasaklamak için gönderilmişti.
"Ve dediler ki: "Sakın, tannlanmzı bırakmayın, Vedd, Suva', Yeğus, Yeûk ve Nesr'den asla vazgeçmeyin." Böylece bir çoğunu saptırdılar. Zalimlere sapıklıktan başka birşeyi arttırma." (NtJh, 23-24.)
İbn Abbas dedi ki: Ayet-i kerimede ismi geçenler, Nuh kavmi arasındaki salih kimselermiş. Vefatlarından sonra halk, mezarlannm yanına gelip ibadet etmeye başlamıştı. Aradan uzun zaman geçince de onlara ibadet edilir olmuştu. Onlara nasıl ibadet edildiğini önceki sayfalarda açıklamış olduğumuz için burada yeniden ele almaya gerek görmüyoruz.
îbn İshak ve diğerleri dediler ki: Araplann, İsmail peygamberin dinini değiştirmelerinden sonra çeşitli kabileler, bu putlan kendilerine tann edindiler:
Vedd, Beni Kelb b. Vebre b. Tağlib b. Hulvan b. İmran b. Elhaf b. Ku-daa'nın tannsı oldu.
Suva', Hüzeyl b. İlyas b. Müdrike b. Mudar'm tanrısı oldu. Bu put, Ruhat denen yere dikilmişti.
Yeğus, Tayy kabilesinin En'am oğullan kolunun ve Mezhac kabilesinden olan Cüreşlilerin tannsı olup Cüreş şehrine dikilmişti.
Yeûk, Yemen'in Hemdan beldesine dikilmiş olup Hemdanlılann bir kabilesi olan Heyvan oğullan tarafından tann olarak kabul edilmişti.
Nesr, Zül Kula' kabilesi tarafından tann edinilmiş olup Himyer diyarına dikilmişti.
İbn İshak'm anlattığına göre Holanhlann (Havlan?) diyannda Am-mi Enes (Amyanis?) adlı bir put varmış. Kendi inançlannın gereği olarak ekinlerinden ve davarlarından, hem o puta hem de Allah'a hisse ayı-nrlarmış. Allah'ın payı Animi Enes'inkine kanşırsa, onu öylece bırakır-larmış. Ammi Enes'in payı Allah'ınkine karışırsa, onu çıkanp tekrar Ammi Enes'in payına katarlarmış. Bunlar hakkında Cenâb-ı Allah, şu ayet-i kerimeyi inzal buyurmuş:

"Onlar; Allah için, O'nun yarattığı ekin ve davarlardan bir pay ayırdılar." (el-En'âm, 136,)
İbn İshak dedi ki: Beni Milkan b. Kinane b. Huzeyme b. Müdrike'nin Sa'd adlı bir putu vardı. Bu put, çöldeki bir kaya parças olup uzunca ve
yüksekçe idi. Kabilenin adamlarından biri, bereket bulmak amacıyla devesini o puta vakfetmeye gelmişti. Deve, yayılmaktaydı. Putun üzerinde kanlann akmakta olduğunu gören deve, başım alıp kaçmaya başlamış, deve sahibi de öfkelenerek putu taşlamış ve: "Allah, seni mübarek etmesin, devemin kaçmasına sebeb oldun!" demiş, sonra da devesini aramaya başlamış, bulunca da şöyle demiş:
"işimizi yoluna koysun, diye Sa'd'e geldik, Daha da bozdu işimizi, biz ondan değiliz. Sa'd de ne ki, çöldeki bir kaya parçasıdır o, Asla, iyiye ve doğruya çağırmaz insanı o."
İbn İshak'm anlattığına göre Devs kabilesinde de Amr b. Humama ed-Devsî'nin bir putu varmış. Kureyşlilerin de Ka'be yanındaki kuyunun yambaşmda Hübel adında bir putlan varmış. Daha Önce de belirtildiği gibi, bunu lanetli Amr b. Luhayy oraya dikmişti.
İbn İshak'ın ifadesine göre Mekkeliler, Zemzem kuyusunun yanına İsaf ve Naile adında iki put dikmiş olup kurbanlarını onların önünde ke-serlermiş. Rivayetlere göre İsaf ile Naile, Ka'be'de zina yapmışlar. Cenâb-ı Allah da onlan orada taş haline getirmiş.
Abdullah b. Ebi Bekr, Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet etmiş: "İsaf ile Naile'nin Cürhümlü bir kadın ile erkek olduklarını Ka'be'de zina ettiklerini, Cenâb-ı Allah'ın da bu yüzden onları taşa çevirmiş olduğunu hep duymuşuzdur." Doğrusunu Allah bilir.
Onların orada zina yapmalanna, Cenâb-ı Allah'ın fırsat vermediğini, o kötü fiili işlemelerinden önce taşa çevrilmiş olduklannı ve taşlarının da hemen o zaman Safa ile Merve tepeleri yanına dikildiği söylenir.
Huzaahlann başına, Amr b. Luhayy geçince, bu iki putu oradan al-dınp Zemzem kuyusunun yanma getirtmiş ve insanlar da onlar tavaf etmeye başlamış. Bununla ilgili olarak Ebu Talib şöyle demiştir:"Esarilerin develerini ıhdırdıklan yerde, İsaf ile Naile'den sellerin taştığı yerde..." Vakidi der ki: Rasûlullah (s.a.v.), Mekke'nin fethi günü Naile putunun kırılmasını emrettiği zaman, onun içinden saçı başı kanşık, saç-lan yan yanya ağarmış ve yüzünü tırmalamakta olan bir kadın anlayıp oflayarak çıktı.
Süheylî der ki: Eca ile Sülma, Hicaz diyanndaki iki dağın adıdır. Eca, aslında Eca b. Abdülhayy adındaki bir adamın adı olup Sülma binti Hamm adındaki bir kadınla zina yapmış, kendisiyle o kadın, bu iki dağın yanında asılmışlar ve isimleri de bu iki dağa verilmiştir. Eca ile Sülma dağlan arasında, Tayy kabilesinin tannsı olan Kals adlı bir put varmış.
İbn İshak dedi ki: Her aile, tapmak için kendi evine bir put yerleştirmisti. Aileden biri, yolculuğa çıkmak üzere hayvanına bineceği zaman yüzünü puta sürerdi. Yola çıkarken yaptığı son iş, bu olurdu. Yolculuk dönüşünde de çoluk çocuğuyla görüşmeden putun yanma gelir ve ona yüz sürerdi. Cenâb-ı Allah, Muhammed (s.a.v.)'i peygamberlikle görevlendirince Kureyşliler dediler ki:
"Tanrıları bir tek tanrı mı kıldı? Doğrusu bu, şaşırtıcı birşey." (Sâd, 5.)
İbn İshak der ki: Ka'be'yle birlikte tazim ettikleri ve saygı duydukları bazı tağutlar edinmişlerdi. Bunların, tıpkı Kal^e gibi kapıcı ve hizmetçileri vardı. Ka'be'ye kurban takdim edildiği gibi bunlara da takdim edilirdi. Ka'be'yi tavaf ettikleri gibi bunları da tavaf ederlerdi. Bununla beraber Ka'be'ye gösterdikleri saygı daha fazlaydı. Çünkü orası, Hz.İb-rahim'in inşa ettiğ ve mescid edindiği bir yerdi.
Kureyşlilerle Kinanelilerin, Nahle mevkiinde Uzza adında bir putları vardı. Bunun bakıcılığını ve kapıcılığını, Süleym kabilesinden olan Şeyban oğulları yapmaktaydı. Bunlar, Haşim oğullarının müttefikleriydiler. İleride de açıklanacağı gibi Mekke'nin fethi gününde Halid b. Velid, bu putu yıkıp tahrib etmişti.
Taif teki Sakif kabilesinin putu, Lat idi. Bakıcılığım ve kapıcılığım, Sakif kabilesinden Muattib oğulları yapmaktaydı Taiflilerin Medine'ye gelip Müslüman olmalarından sonra Ebu Süfyan ile Mugire b. Şube, Lafı yıkıp tahrib etmişlerdi.
Menat putuna, Evs ve Hazreçliler ile aynı dinden olan diğer Medine-liler taparlardı. Bu put, deniz kıyısında bulunan Kudeyd şehrinin Mü-şellel nahiyesinde bulunmaktaydı. Bunu da Ebu Süfyan -bir rivayete göre de Hz. Ali- yıkmıştır.
Zülhalse putuna Devs, Has'am, Becile kabileleriyle Tebale şehrindeki Araplar taparlardı. Zülhalse putunun bulunduğu binaya Kabetü'l Yemaniye, Mekke'deki Beyt-i Muazzama'ya da Ka'betü'ş-Şamiye denirdi. Zülhalse putunu, Cerir b. Abdullah el-Becelî yıkmıştır
Kals putuna, Tayy kabilesiyle Eca ve Sülma dağlarının eteklerinde yaşayanlar taparlardı. Daha önce de belirtildiği gibi Eca ile Sülma, bilinen iki meşhur dağdır.
Riam, Yemenlilerle Himyerlilerin kutsal bildikleri bir evdi. Himyer hükümdarlarından biri olan Tübba'dan bahsederken bu evden söz etmiştik. O hükümdarın maiyetindeki iki Yahudi bilgini Riam denen kutsal (!) evi yıkmış, yıkıntıları arasından çıkan siyah bir köpeği de öldürmüşlerdi.
Ruda', Beni Rebia b. Ka'b b. Sa'd b. Zeydi Menat b. Temim'in kutsal bildikleri bir evdi. Asıl adı Ka'b b. Rebia b. Ka'b olan müstevgir, bu kutsal evle ilgili bir şiirinde şöyle der:
"Ruda denen eve Öyle bir saldırdım ki, Onu, simsiyah ve kupkuru kıldım. Bu zorlukta Abdullah yardım etti, Abdullah gibi mahreme başvurulur."
Anlatıldığına göre bu şiirin sahibi Müstevgir, Mudarhların en uzun ömürlüsü olup 330 sene yaşamıştır. Bir başka şiirinde

şöyle demiştir:
"Hayatın uzunluğundan ve yaşamaktan bıktım, Yüzlerce sene ile sayılacak bir ömür sürdüm. Yüz yıl yaşadım, bunu iki yüz yıl daha izledi, Buna ayların son sayısı olan on iki yılda eklendi. Geride yaşamaktan ne kaldı ki, Geçen bir gün ve onu izleyen bir gece."
İbn Hişam, bu beyitlerin Züheyr b. Cenab b. Hübel'e ait olduğuna dair rivayetler bulunduğunu söyler. Süheylî dedi ki: 200-300 seneden fazla yaşayanlardan biri, işte bu Züheyr'dir. Diğerleri de; Ubeyd b. Şer-ye, Zeğfelb. Hanzale en-Nesgabe, Rebi b. Dab' el-Fezarî, Zü'1-İsba' el-Advanî ile Nasr b. Dehman b. Eşca' b. Reys b. Gatafan'dır. Nasr b. Deh-man, o kadar uzun bir ömü sürmüş M, saçları ağardıktan sonra tekrar kararmış, beli eğilip büküldükten sonra tekrar doğrulup düzelmiş.
İbn îshak dedi ki: Zü'1-Kaabat denen kutsal ev, Vail oğullarından Bekriler, Tağübliler ve Sendat'taki İyadîlerin mabedi idi. A?şa b. Kays b. Sa'lebe, bu kutsal ev hakkında şöyle der:
"Ömrüm ne kadar uzasa da bilirim ki, Zi'1-A'vad'm gittiği yola ben de gideceğim. Muharrak ailesinden sonra kalmadı ümidim Onlar ve İyadîler, bırakıp gittiler evlerini. Enkare'ye indiler, akıp geliyordu onlara, Yüce dağların altından Fırat suları. Havernak diyarı, Sedir, Barik kasırları, Sendat'taki Zü'1-Kaabat mabedi. Şimdi onların yerlerinde yeller esiyor. Sanki kıyame yerine gitmişler. Nimetlerin ve avutucu nesnelerin, Birgün çürüyüp yok olacağını görüyorum."
Süheylî dedi ki: Havernak, kendi oğlu Sabur'u yanında bulundurmak için büyük Numan tarafından yaptırılmış bir saraydır. Sinimmar adında bir mimar, bu sarayı yirmi senede inşa etmişti. O zamana kadar ondan gözahcı, daha muazzam bir saray görülmemişti. Büyük Numan, başkalarına da böylesine şahane bir saray yapacağı endişesiyle mimar Sinimmar'ı, sarayın en yüksek yerinden aşağıya fırlatarak öldürmüştü. Bununla ilgili olarak şair şöyle demiştir:
"Bana karşılık verdi, suçsuz Sinimmar'a,
Verdiği cezadan daha kötüsünü, Allah ona versin.
Sinimmar'ın yirmi yıl inşaatta çalışması suç muydu?
Kiremit ve kurşunla ona bina kuruyordu.
Bina inşaatının tamamlandığı günde,
Sarayın yüce bir dağ gibi parladığı demde,
Sinimmar'ı tepe üstü attı aşağılara,
Allah'ın hayatına andolsun İd bu, çok çirkin bir iştir."
Süheylî dedi ki: Cahiz, bu şiiri "Kitabü'l Hayvan" adlı eserde naklet-miştir. Sinimmar, aynı zamanda ayın isimlerinden biridir. Demek istediğim şu ki; İslamiyet geldikten sonra bu kutsal evlerle saraylar yıkıldı., Bunları yıkmak üzere Hz. Peygamber (s.a.v.), çeşitli seriyyeler görevlendirdi. O yörelerde bilinen putları da kırmak üzere muhtelif ekiplere görev verdi. Hepsi yıkıldı, hepsi kırıldı.. Ka'be'ye karşı emsal olarak ileri sürülen hiçbir kutsal ev ve mabed kalmadı. Ortağı olmayan bir, tek Allah'a ibadet edilir oldu. Yeri gelince bu konuları inşaallah detaylı olarak açıklayacağız. Dayanağımız Allah'tır. [19]

Hicaz Araplarının Ve Peygamber Efendimizin Dedesi Adnan

Adnan'ın, İbrahim peygamberin oğlu İsmail (a.sj'in soyundan geldiğinde bir ihtilaf ve görüş farklılığı yoktur. Bununla beraber onunla Hz. İsmail arasında kaç baba geçmiş olduğu hususunda ihtilaf edilmiş ve bununla ilgili bir çok görüş ileri sürülmüştür. En fazla revaçta olan ve ağırlık kazanan görüşe göre, aralarında kırk baba geçmiştir. Bu görüş, Ehl-i Kitap nezdinde de mevcuttur. İleride de anlatacağımız gibi bu görüşü, Ermiya b. Halkiya'nm katibi Rahya'mn bir yazısından almışlardır.
Adnan ile Hz. İsmail arasında geçen babaların sayısının otuz olduğunu söyleyenler olduğu gibi, yirmi, onbeş, on, dokuz, yedi veya dört olduğunu söyleyenler de vardır. Musa b. Yakub, Peygamber (s.a.v.)'in şöyle bir silsileden bahsettiğini rivayet etmiştir:
"Maadd b. Adnan b. Üded b. Zend b. el-Yera b. A'rak es-Sera (yani
İsmail.)"
Ümmü Seleme dedi ki: "Bu silsilede geçen Zend'in diğer adı Hemey-sa' el-Yera'mn diğer adı Nabit, A'rak es-Sera'nm diğer adı İsmail'dir. Çünkü o, İbrahim (a.s.)'in oğludur. Ateş, toprağı yakamadığı gibi İbrahim'i de yakamamıştı. Toprağın, Arapça'daki adlarından birinin Sera olduğu göz önünde bulundurulursa, A'rak es-Sera kelimesi ile İsmail ve İbrahim peygamber arasındaki bağlantı anlaşılabilir.
Dare Kutnî dedi ki: Adnan ile İsmail arasındaki silsilede Zend adına rastlamamıştık. Ancak bu hadiste, bu isme rastladık. Zend b. el-Cun, şair olan Ebu Dülame'dir.
Hafiz Ebu'l-Kasını es-Süheylî ve diğer imamlar dediler ki: Adnan ile İsmail (a.s.) arasında geçen zaman; dört, on veya yirmi babanın yaşayabileceği ömür süresinden çok daha fazladır. Çünkü Maadd b. Adnan, Buhtü'n-Nassr (Nabokodo Nasser) zamanında on iki yaşlarındaymış. Ebu Cafer et-Taberî ile diğerlerinin anlattıklarına göre o zamanda Cenâb-ı Allah, Ermiya b. Halîriya'ya şöyle vahyetmiş: "Buhtü'n-Nassr'a git, de ki: "Ben, onu Araplara musallat kıldım!" Ayrıca Cenâb-ı Allah, Ermiya'ya; bela ve musibetlere maruz kalmasın, diye Maadd b. Adnan'ı da Burak denen binite bindirip kendi beraberinde götürmesini emrederek şöyle dedi: "Çünkü ben onun soyundan, son peygamberi çıkararak âlemlere göndereceğim!" Ermiya, bu

emri yerine getirdi. Maadd'ı Burak'a bindirerek beraberinde Şam'a götürdü. Maadd, orada Kudüs'ün yıkılmasından sonra orada kalan İsrail oğullarıyla birlikte yaşadı. Kendi ülkesine dönmeden, orada Cürhünîlerin Debb oğulları kolundan-Cevşen kızı Maane ile evlendi. Huzursuzluğun sona ermesinden, fitnenin yatışmasından ve Arap yarımadasının istikrar bulmasından sonra memleketine döndü. Ermiya'nın katibi Rahya, onun soy kütüğünü kendi deflerine yazmıştı ki bu defler, Enniya'nın hazinesinde kalsın ve böylece de Maadd'm soy kütüğü muhafaza edilmiş olsun. Doğrusunu Allah bilir. Bu sebepledir ki İmam Malik (r.a.), Hz. Peygamber'in şeceresinin (soy kütüğünün) Adnan'dan sonraya çıkarılmasını mekruh saymıştır. Süheylî dedi ki: Bu neseblerin, daha yukarılara doğru çıkarılabileceği görüşünde olanların mezhebine uyarak, bu neseblerin zincirini daha yukarıya doğru çıkardık. Nitekim İbn İshak, Buharı, Zübeyr b. Bek-kar, Taberî ve diğerleri bu görüştedirler. Merhum İmam Malik'e gelince o, nesebini Adem (a.s.)'e kadar çıkaran kimselerin böyle yapmalarım mekruh saymış ve böyle yapanlara: "Nesebinin falan zata kadar ulaştığını nereden biliyorsun?" demişti. Kendisine: "Adnan'ın soy silsilesi, İsmail peygamber'e kadar da ulaşmaz mı?" diye sorulduğunda, bunu da mekruh saymış; "Adnan'ın soy silsilesini Hz. İsmail'e kadar ulaştıran adama, bunun böyle olduğunu kim haber vermiş?" demişti. Mesela, "İbrahim b. fülan b. fülan..." diyerek peygamberlerin neseblerinin yukarılara doğru çıkarılmasını da mekruh saymıştır. Muaytî, kitabında bunu böyle anlatır.

İmam Malik'in bu görüşü, Urve b. Zübeyr1 den rivayet edilen şu söze benzemektedir: "Adnan ile İsmail arasında kimlerin geçtiğini bilen bir kimseye rastlamadık."

îbn Abbas da: "Adnan ile İsmail arasında otuz baba geçmiştir, ama bunların adları bilinmemektedir." demiştir. Hz. Peygamberin dedelerinin adlarını sıralayan kimseler, Adnan'a kadar uzatıp daha ileriye gidecek olduklarında İbn Abbas'ın, "Soy bilimcileri yalan söylemişlerdir!" dediği, bu sözünü de iki veya üç kez tekrarladığı rivayet edilir. Doğru rivayetlere göre İbn Mesud da böyle demiştir. Hz. Ömer'de: "Peygamber Efendimizin şeceresini'ancak Adnan'a kadar ulaştırabiliriz." demiştir. Ebu Ömer b. Abd'il-Berr, "El-Enbah fi Marifeti Kabaili'r-Rüvat" adlı kitabında Urve b. Zübeyr'in şöyle dediğini rivayet eder: "Ne Adnan'dan, ne de Kahtari'dan ötesinin adlarım bilen bir kimseye rastlamadık. Bunlar sadece tahminlerini ileri sürüyorlar."

Ebu Esved dedi ki: Şiir ve neseb konusunda Kureyşlilerin en bilginlerinden biri olan Ebu Bekr Süleyman b. Hayseme'nin şöyle dediğini işittim: "Ne bir şairin şiirinde, ne de bir âlimin ilminde, Maadd b. Adnan'dan sonrakilerin adlarım bilen bir kimse görmedik."

Ebu Ömer (İbn Abdi'1-Berr) dedi ki: Aralarında Abdullah b. Mesud, Amr b. Meymun el-Ezdî ve Muhammed b. Ka'b el Kurzî'nin de bulunduğu bir grup selef uleması, "Onlardan sonra gelenleri Allah'tan başkası bilmez." (İbrahim, 9.) ayet-i kerimesi okunduğunda, "Soy bilimcileri yalan söylemişlerdir." demişlerdi.

Merhum Ebu Ömer demiş ki: "Bize göre bu ayetin manası, yukarıda isimleri geçen kimselerin anladıkları şekilde değildir. Aslında ayetten kastedilen mana şudur: "Hz. Adem'in soyundan gelen insanların tamamının adlarını sayıp sıralamak, ancak onları yaratan Allah'ın bilebileceği birşeydir. Arapların nesebine gelince, tarihçilerle soy bilimcileri bunu akıllarında tutup muhafaza etmişler, Arap toplumlarını ve ana kabilelerini kafalarına yerleştirmişlerdir. Yalnız bu konudaki bazı detaylar da ihtilaf etmişlerdir. Bu konuda bilgi sahibi olan kimseler, Adnan'ın nesebi üzerinde ittifak ederek şöyle demişlerdir: "Adnan b. Üded b. Mukavvim b. Nahor b. Teyreh b. Ya'rüb b. Yeşcüb b. Nabit b. İsmail b, İbrahim Halil (a.s.)" Muhammed b. İshak b Yesar. Sîret adlı kitabında bu zinciri böyle kaydetmiştir.

İbn Hişam dedi ki: "Adnan b. Üdd b. Üded" şeklinde söyleyenler de olmuştur." Sonra Ebu Ömer, Adnan'ın nesebini İsmail'e ondan da Adem'e kadar uzatır.

Diğer Arap kabilelerinin neseblerinin Adnan'a ulaştığına dair şecere ve kayıtlar, gerçekten çokları tarafından bilinmekte olup bugüne dek muhafaza edilmiştir. Bu hususta görüş ayrılığına düşen iki kişi bile yoktur.

Hz. Peygamber'in nesebinin Adnan'a dayandığı, sabah aydınlığından daha açık ve daha net olarak bilinmektedir. Bu hususta kafi nass teşkil eden merfu bir hadis vardır. Arap kabilelerinden, bu kabilelenin neseblerinden ve bunların Hz. Peygamber'e ait şerefli şeceredeki yerlerinden bahsederken bu hadis-i şerifi inşaallah nakledeceğiz. Güvencimiz ve dayanağımız Allah'tır. Güç ve kuvvetimizi, üstünlük ve hikmet sahibi Allah'tan alırız.

Kendisine nisbet edilen meşhur kasidesinde İmam Ebu'l-Abbas Abdullah b. Muhammed en-Naşî, Hz. Peygamberin şeceresini bakın ne güzel sıralayıp tanzim etmiş:

"Rasülullah'ı övdüm, onu övmekle ben, Yüce Allah'tan nasibimi artırmasını diledim. Övenden, çok yüksek olan birini övdüm,
Kendisine yakın-uzak hiç kimseye benzemez evsafı. Doğularda nuru yükselen bir peygamber, Batılarda yaşayanlara sesi ulaşan rehber.
Kendisi gelmeden, haberleri geldi bize.
Onunla ilgili haberler yayıldı her tarafa.
Kahinler ismini söylediler, o gelmeden önce.
Yalancı ve zancılar, reddedilip kovuldular..
Onun için putlar bile dile geldiler.
Yalancıların sözlerinden uzak olduklarını söylediler.
Ehl-i küfre açıkça söylediler şunu:
Lüeyy b. Galib'den bir peygamber geldi size.
Cinler, gökten haber çalmaya kasdettiler, ama,

Yıldız korları onları uzaklaştırdı oralardan.
Apaçık hakikat yolunu göremediğimiz için,
Daha önce gitmediğimiz hakikata iletti bizi.
Zorlu gücün sahibi, ödüllendirici, cezalandırıcı.
O zattan mucizeler getirdi İd, kendisi peygamberdir.
Bütün ağaçların tepesini parlatırken,
Ayın ikiye bölünmesi, onun mucizesidir.
İnsanların kırbalarında su tükenmişken,
Parmaklarının arasından sular akmadı mı?
Kalabalık orduyu, o sularla kandırdı,
Susuz kalan boğazlardan, sular indi aşağı,
Daha önce bir içimlik su vermeyen kuyu,
Okunu değdirince, suları taşmaya başladı.
Daha önce sağanın avucuna bir damla vermeyen,
Memeye elini sürünce, süt akmaya başladı.
Kendisine düşmanlık yapanın tuzağını,
Hayvanın paçası açıkça söyleyip bildirdi.
Olacak bir işi, önceden haber verirdi,
Daha işin başındayken sonucu söylerdi,
Yakın zamanda şaşkınlık verici vahyin,
Ona gelmesi, gösterdiği mucizelerdendir.
Fikirler, onu idrakten aciz kaldı, hiçbir beliğe,
Uymadı, hitab edenlerin kalbinden geçmedi.
Her ilim ve hikmeti ihtiva ettiydi o.
İhtiyacı devamlı olanın hedefini aştı.
Onunla ilgili haber bize rivayetçinin rivayetinden,
Yazanın sayfasından, katibin tasvirinden gelmedi.
Bazan sorana verilen cevaptan, konuşanın,
Öğüdünden, gösterilen burhandan geldi.
Konulan hükümlerden, söylenen hadislerden,
İstenen nasslardan, verilen misallerden,
Saptanan kanıtlardan, inkarcılara yapılan,
Tariflerden, yalancılara verilen cevaptan geldi.
Teşkil edilen toplantılarda ve kalabalık yerlerde,
Tuhaf ve garip problemlerin çıktığı anda,
Dilediğin sağlam ve çeşitli manalar,
İstediğin anda gelir sana ondan.
O manalar birbirlerini teyid ederler.
Manalarım bir murakıp gibi düşünürler.
Mahlukat, onun gibisini getirmekten aciz kaldı.
Bu, tecrübelerle bilinen bir şeydir.
Babaların en şereflisi Abdullah'a oğul oldu.
Yüksek bir soydan gelerek ondan zuhur etti.
Onun dedelerinden biri de, Şeybetü Zil-Hanıd'dir.
Şereflilere karşı Kureyşliler, onunla övünürdü.
Onun yüzü suyu hürmetine yağmur duasına çıkılırdı.
Zorlu, anlarda görüşünden istifade edilirdi.
Haşim ki, parlak çalışması ve ilahî nimet,
Sayesinde övünç sarayını inşa etti.
Abdu Menaf ki, öğretti kendi kavmine,
Arzulara boyun eğmemeyi, kuruntudan uzaklaşmayı, .
Kusayy ki, Hz, Peygamber'in şerefli atalanndandır.
Suyun başındaydı, ekenlerin eli yanaşmadı ona.
Olumsuz ellerle dağıldıktan sonra kabileleri,
Allah, onun vasıtasıyla bir araya getirdi.
Kilab, çok yüksek bir şeref kulesine çıktı.

Yakm-uzak hiç kimse, o zirveye çıkamadı.
Hiç bir beyinsizin beyinsizliği ve günahkarın günahı,
Mürre'nin azminin keskinliğini törpülemedi.
Ka'b'm topuğuna bile eremedi şeref talipleri,
Çok az bir gayretle yüksek mertebelere erdi.
Lüeyy, düşmanları eğdi, onlar da eğildi.
Zorba ve kalkık burunlular ona itaat etti.
Güçlülerle savaştı, zayıflara tenezzül etmedi.
Kendine denk zorbalara karşı savundu güçsüzleri.
Fihr'in, Kureyşliler arasında ağırlığı vardı.
İşler karışıp zorlaşmca, ona sığındırdı.
Malik de onların en hayırlı sahibi oldu.
En iyi dost ve arkadaş olmakta devam etti.
Nadr, çok güçlüydü, ona bakan göz kamaşırdı.
Parlak yıldızların ışığıyla, onunkisi birleşmişti.
Ömrüme and olsun ki, ondan önce Kinaneliler,
İyi şeyler yapmış, hiç bir zorbaya teslim olmamışlardı.
Ondan önce de Huzeyme Övgüsünü miras bırakmıştı.
Bu miras, övgüye layık akrabalarına kalmıştı.
Müdrike o kadar âlicenâb ve iffetli idi ki, Kötülüklerden uzak durmuştu, derecesine ulaşan yoktu. İlyas'a gelince, savaş kıtalarını hazırlamadan, Düşmanları, onun karşısında umutsuzluğa düşerdi. Bütün övünçler, Mudar'da biraraya gelmiştir. Bir günde ki, atlı bir ordu ile savaşmıştı o. -Nizar, aşiretinin reisliğinde yüksek makama erdi. Öyleki, rakiplerin gözü, onun makamım göremedi. Maadd'a gelince o, güvenilir bir silah idi. Savaşçı düşmanın tuzağından korkan dostu için, Adnan'ın fazileti sayılacak olursa eğer, O, dost ve arkadaşlarını da fazilette kendisiyle birleştirirdi. Üdd'e gelince ondan çok faziletler fışkırdı. O faziletleri, yaşlı efendilerden devr almıştır. Üded de yumuşak huyluluk 'haya' ile süslenmişti. Kaşlarının açısı, hilmine büyüklük katmıştı. Hemeysa', hep yükseklere tırmanıyordu. Uzak emellerle arzulan takip ediyordu. Nabit, şeref ağacının bir meyvesi oldu. Yüce dağların zirvesi, ona sığmak oldu. Kayzer ise, Hatem gibi cömert biri oldu. Lokman gibi hikmetli, Hacib gibi himmetli oldu. Bunlar, gerçek sözlü ismail'in soyudur. Bunlardan sonra, kimsenin övünmeye hakkı yoktur. Yeryüzünde piyade-süvari herkesin kendilerine boyun eğdiği, Kimselerin en şereflisi, Allah dostu İbrahim'dir. Tareh'in âlicenâblığı, hâlâ devam etmektedir. Övgüye layık çeşitli huylarını açıklamaktadır. Nahor ki, garipler için kurban kesip yedirirdi. Onun iyiliklerini, değme hesapçılar sayamaz. Orman aslanları gibi savaşa girişir idi. Keskin kılıçla, adamları biçer idi.
Argonab, savaşlarda güçlü bir bahadırdı. Cimri ve zorba kimselere karşı acımasızdı. Faliğ de fazilette kavminden geri değildi. Mertebece, Abir de onlardan aşağı değildi. Kendilerini ayıplayanlara karşı koruyacak huylarla, Yüceldiler Salih, Erfahşiz ve Sam. Arş'ın sahibinin yanında Nuh, hep faziletli oldu. Allah, onu iyi ve hoş kimselerden sayıyordu. Babası Lemk, takvası pek parlak biriydi. Darbe vuran sinsi nefsine karşı cüretliydi.
Lemk'den önce Müteveşlih, hep korur idi.
Garip kimseleri sert tedbirlerle himaye ederdi.
Mertebesi vardı, Peygamber îdris'in Allah katında,
Hiçbir rağbet edicinin, ulaşamazdı himmeti ona.
Yared', efendi ve âlicenâblara göre bir denizdi.
Rüsvaylıktan kaçardı, hedefleri yüceydi.
Mehlayil, faziletleri anlayan biriydi.
Edepliydi, ayıp ve fuhuştan uzak idi.
Daha Önce Kaynan, milletinin şerefine sahip olmuştu.
Fazilet yarışında, seri deveden daha çok koşmuştu.
Enuş, kendi nefsini şerefe ulaştırdı.
Alçak arzulardan kendini uzaklaştırdı,
Şit, hep faziletlerle kendini süslemişti.
Yerici, ayıplayın pisliklerden uzak ve şerefliydi.
Bunların hepsi, Adem'in nurundan kıvılcım almışlardı.
Onun dallarından menkıbe meyvelerini koparmışlardı.
Rasûlullahin soyu, soyların en yücesiydi.
Asil ve temiz kimselerin sulbünden gelmekteydi.
Babaları, asalette analarına denkti.
Anaları, utanılacak şeylerden uzaktı.

Her doğan günde Allah'ın selamı ona olsun.
Her batan günde o, bizlere ışık saçtı."
"Tehzib" adlı eserde Şeyhimiz Haûz Ebü'l-Haccac el-Mezzî ve Şeyh Ebu Ömer b. Abdi'l-Berr, bu kasideyi, İbn Şerşi lakabıyla bilinen Ebü'l-Abbas Abdullah b. Muhammed en-Naşî'nin şiirinden bu şekilde nakletmişlerdir. Ebü'l-Abbas, Enbar asıllı olup Bağdad'a gelmiş, oradan da Mısır'a göçmüş, orada vefat tarihi olan H. 293 yılma kadar ikamet etmiştir. Mu'tezile mezhebine mensup bir kelamadır. "Makalat" adh kitabında Ebü'l-Hasen el-Eş'arî, Mu'tezile mezhebini anlatırken ondan da bahsetmiştir. Şiirde bir deha idi. Şiirde o kadar muktedirdi ki, şairlerin şiirlerine aynı cümleleri içeren zıt manalı şiirlerle karşılık verirdi. Onların ifade edemedikleri emsalsiz nitelikte estetik manaları ve edebi lafızları, beliğ cümleleri dile getirirdi. Öyleki bazıları, onu heves düşkünlüğü ile nitelemişlerdi. Hatib-i Bağdadî'nin anlattığına göre 4000'e yakın beyitten oluşan tek kafiyeli bir kasidesi varmış. Nacim de bu kasideden bahsetmiş ve vefatı için tarih düşürmüştür.
Bu kasidesi, onun faziletli, fesahatli, belagatli, bilgili, anlayışlı bir kimse olduğunu; hafızasının sağlam, lafızlarının güzel, bilgisinin şümullü olduğunu; Allah elçisinin şerefli nesebini bir şiir kalıbı içinde dizmeye muktedir olduğunu; kelimeler denizindeki nefis cevherler niteliğinde olan bu manalara dalabilen hünerli bir dalgıç olduğunu ispatlamıştır. Allah, ona rahmet etsin, onu mükafatlandırsın, gidişini ve dönüşünü güzel kılsın. [20]

Hicaz'daki Arap Kabileleri Neseblerinîn Adnan'a Ulaşması

Adnan'ın, Maadd ile Akk adında iki oğlu vardı. Süheylî'ye göre Adnan'ın, Haris ve Müzhep adlı iki oğlu daha varmış Söylendiğine göre oğulları arasında Dahhak adında biri daha varmış. Dahhak'm, Adnan'ın oğlu değil de Maadd'm oğlu olduğunu söyleyenler de vardır. Ta-berî'nin anlattığına göre Aden şehrine adı verilen Aden ile Ebye'nin de Adnan'ın oğulları oldukları söylenir.
Akk, Eşarîlerin beldesi Yemen'e yerleşip onlardan bir kadınla evlendi. Onlarla aynı dili konuştu. Bazı Yemenlilerin iddiasına göre Akk, onlardan biridir. Şeceresinden bahsederken de Akk b. Adnan b. Abdullah b. Azd b. Yeğus derler. Aide b. Adnan b. ez-Zeyb b. Abdullah b. Esed olduğunu söyleyenler de olmuştur. Bu şecerede yer alan Zeyb'in yerine, Reys'i koyanlar da vardır. Doğru olan, bizim de anlattığımız gibi Eşarîlerin, Adnanî olduklarıdır. Abbas b. Mirdas demiş ki:
"Adnan oğlu Akkhlar, Gassanlılarla oynamak istediler.
Nihayet çeşitli ülkelere kovuldular."
Maadd'm; Nizar, Kudaa, Kanas ve İyad adlarında dört oğlu vardı. İlk oğlu Kudaa idi. Onun adıyla künyelenmiş olduğundan dolayı kendisine Ebu Kudaa denirdi. Kudaa ile ilgili görüş ayrılıklarından daha önce bahsetmiştik. Bununla beraber İbn İshak ve diğerlerine göre doğru olan budur. Tabii ki doğru olanı Allah daha iyi bilir.
Kanas'm soyundan gelenlerin hepsi tükenmiş, nesli inkıraz bulmuş, geride sadece kisranm Hire'deki valisi Numan b. Münzir kalmıştır. Seleften bir grub ulemanın sözüne göre; Numan, Kanas'm so-yundandı. Önce de ifade ettiğimiz gibi Numan'ın Himyerüerden olduğunu söyleyenler de olmuştur. Doğrusunu Allah bilir
Nizar'ın; Rebia, Mudar ve Enmar adlı üç çocuğu olmuştu. İbn Hişam'm dediğine göre Nizar'ın İyad adında bir oğlu da varmış Nitekim şair demiş ki:
"Güzel yüzlü gençler gördüm, İyad b. Nizar b. Maadd soyundan."
îyad ile Mudar, öz kardeş idiler. Anneleri de Şevde bin ti Akk b. Adnan idi. Rebia ile Enmar'm anneleri ise Şukayka binti Akk b. Adnan idi. Cum'a binti Akk b. Adnan olduğunu söyleyenler de vardır.
îbn İshak dedi ki: JEnmar, Has'amlılarla Becilelilerin atasıdır. Beri-
le, Cerir b. Abdullah el-Becelî'nin kabilesidir. Bu, Yemen kabilelerin-dendir. îbn Hişam'a göre Yemenliler, Enmar'm şeceresini şöyle naklederler: Enmar b. İraş b. Lihyan b. Amr b. Gavs b. Nebt b. Malik b. Zeyd b.
Kehlan b. Sebe'.
Sebe'den bahsederken nakletmiş olduğumuz hadis de bunu teyid etmektedir. Doğrusunu Allah bilir. Anlatıldığına göre söylediği şiirlerle, develeri ahenge sokup ölçülü bir şekilde yürüten ilk adam Mudar'dır. Sesi çok güzelmiş. Bir gün devesinin üzerinde gitmekteyken yere düşmüş, eli incinmiş, «Alı elim, ah elim...» diye inlemeye başlamış, devesi de onun bu şiirimsi inleyişine ayak uydurup ölçülü bir şekilde yürümeye
başlamış.
İbn İshak'm ifadesine göre Mudar b. Nizar'm, ilyas ve Aylan adlarında iki oğlu olmuş; İlyas'ın da Müdrike, Tabihe ve Kam'a adlarında üç oğlu doğmuştur. Bunların anaları da Hindaf binti îmran b, el-Haf b. Kudaa1 dır. Müdrike'nin asıl adı Amir, Tabihe'nin de asıl adı Amr imiş. Bir gün avladıkları bir hayvanı pişirirlerken develeri kaçmış; Amir, devenin peşine düşmüş, nihayet kavuşup yakalamış. Diğeri de oturup av hayvanını pişirmeye devam etmiş. Babalarının yanma vardıklarında durumu ona anlatmışlar. Bunun üzerine babaları, Amir'e: "Sen Müdrike (kavuşup yakalayan)sm.", Amr'e de: "Sen Tabihe (pişiren)sin." demiş. Kam'a'ya gelince, Mudarhların soyundan bahseden bilginlerin iddiasına göre Huzaa, Amr b, Luhayy b. Kam'a b. îlyas'n oğullarmdandır. Kanaatimce Huzaa, onların atası değil, sadece onlardan bir ferddir. Önce de söylediğim gibi onlar, Himyerîlerdendirler. Doğrusunu Allah bilir.

İbn İshak dedi ki: Müdrike ile Kudaalı zevcesinin (eşinin), Huzeyme ile Hüzeyl adlı iki çocukları doğmuştur. Huzeyme'nin de Kinane, Esed, Esede ve Hun adh çocukları olmuştur. Kinane'nin de Nadr, Malik, Abdu Menat ve Milkan adlı çocuklar doğmuştur. Ebu Cafer et-Taberî, Kina-ne'nin mezkur çocuklarının adlarına şu isimleri de eklemiştir: Amir, Haris, Nadir, Ğanem, Sa'd, Avf, Cerula, Ceral ve Gazvan. [21]

Kureyşlilerin Soyu Ve Üstünlükleri

Kureyşliler, Nadr b. Kinane soyundandırlar. îbn îshak'ın ifadesine göre Nadr'm annesi, Berre binti Mürr b. Üdd b. Tabihe (b îlyas b. Mu-dar)dır. Kinane'nin diğer çocukları, öteki karısından doğmuşlardır. Ancak İbn îshak'm bu görüşüne İbn Hişam muhalefet ederek Berre binti Mürr'ün, Nadr, Malik ve Milkan'm annesi olduğunu; Abdu Menafin annesinin de Hale bint Süveyd b. Gıtrif olduğunu söylemiştir. Gıtrif de Ezd-i Şenue kabilesindendir.
İbn Hişam'a göre Kureyş, Nadr'm kendisidir. Onun soyundan olanlar Kureyşlidir, soyundan olmayanlar Kureyşli değildir.
Kureyş'in, Fihr b. Malik olduğunu söyleyenler de vardır. Bunlara göre Fihr'in soyundan olanlar Kureyşlidir.
Bu iki kavli, Şeyh Ebu Ömer b. Abdi'1-Berr, Zübeyr b. Bekkar, Mus'ab ve bir çok soy bilgini nakletmiş tir.
Ebu Ubeyd ile İbn Abdi'1-Berr dediler ki: Neseb âlimlerinin çoğuna göre Kureyş, Nadr b. Kinane'dir. Onun soyundan olanla Kureyşlidir; soyundan olmayanlar Kureyşli değildir. Eş'as b. Kays'ın bu konuda rivayet ettiği bir hadis de vardır. Bence, Hişam b. Muhammed b. Saib el-Kelbî ile Ebu Ubeyde Mamer b. Müsenna, bu hadisi bir nass olarak kabul etmişlerdir. Ayn zamanda bu, Şafiî (r.a.)'nin kuvvetli saydığı bir delildir. Sonra Ebu Ömer, Kureyş'in, Fihr b. Malik olduğu görüşünü benimsemiştir. Çünkü onun ileri sürdüğü delile göre bu gün "Kureyşliyim" diyen herkesin sonu, mutlaka Fihr b. Malik'e dayanmaktadır. Bu delili ileri sürdükten sonra Ebu Ömer, bu kavli Zübeyr b. Bekkar ile Mus'ab ez-Zübeyrî ve Ali b. Keysan'ı da benimsemiş olduklarını ve bu konuda onların kaynak sayıldıklarım söylemiştir.
Zübeyr b. Bekkar demiş ki: Kureyş kabilesi ile diğer kabilelerin ne-sebleri hakkında bilgi sahibi olan âlimler, Kureyşlilerin Fihr b. Malik'in soyundan gelmiş oldukları hususunda görüş birliğine varmışlardır. Kendileriyle görüşebildiğim Kureyşli neseb âlimlerinin tamamı, Fihr b. Malikin soyundan gelenlerin, Kureyşli oldukları hususunda müttefiktirler. Fihr'in soyundan gelmeyenler, Kureyşli değildirler. Zübeyr b. Bekkar bu görüşü teyid edip savunmuş, kendisi ve benzeri neseb âlimlerinin, Kureyş şeceresini ve geleneklerini iyi bilip koruduklarını ifade etmiştir.
Buharı, Küleyb b. Vail'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.), himayesinde bulunan üvey kızı Zeynep binti Ebu Seleme'ye nakletmiş olduğu bir hadisten bahsederken sordum: "Rasûlullah (s.a.v.) Mudar soyundan mıdır? Bunu bana açıklar mısın?" Zeynep şu cevabı verdi: ırYa kimin soyundan olacak? Tabii ki Nadr b. Kinane'nin oğullarından Mudar'ın soyundandır."[22].
Taberanî, Ceşiş el-Kindî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir. "Kin-de'den bir topluluk, Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma gelerek ona: "Sen bizdensin" demişler ve onun kendi soylarından olduğunu iddia etmişlerdi de Rasûlullah (s.a.v.) şu cevabı vermişti:
"Hayır, biz, Nadr b. Kinane oğullarıyız. Anamıza iftira etmez, babamızı da inkar etmeyiz."[23]. İbn Abbas'm şöyle dediği rivayet edilir: "Kinde'den, Ceşiş adında biri, Peygamber (s.a.v.)'in yanma gelerek, "Ya Rasûlallah, Abdu Menafin bizden olduğuna inanıyoruz." demiş, Peygamber (s.a.v.) ondan yüz çevirmiş, Ceşiş aynı şeyi tekrar söyleyince, peygamber (s.a.v.) yine ondan yüz çevirmiş, yine aynı şeyleri söyleyince, peygamber (s.a.v.) ona şu cevabı vermiş: "Biz, Nadr b. Kinane oğullarıyız. Anamıza iftira etmez, babamızı da inkar etmeyiz."
Orada bulunan Eş'as adlı bir sahabe, Ceşiş'e: "Rasûlullah'm ilk yüz çevirişi esnasında sussaydm ya!.." diye ikazda bulunmuştu Cenâb-ı Allah da onların bu iddiasını, Hz. Peygamberin ifadesiyle geçersiz kılmıştı. Bu hadisenin cereyanına dair olar görüşün zayıf olduğu da belirtilmektedir.
Ahmed b. Hanbel, Eş'as b. Kays'ın şöyle dediğini rivayet eder: Kinde heyeti olarak Rasûlullah (s.a.v.)'a geldik. «Ya Rasûlallah, senin bizim soydan olduğuna inanıyoruz." dedim. Bu sözümü, Rasûlullah (s.a.v.)
şöyle cevaplandırdı:
"Biz, Nadr b. Kinane oğullarıyız. Anamıza iftira etmez, babamızı da inkar etmeyiz." Eş'as b. Kays demiş ki: "Kureyşli olup da Nadr b. Kinane soyundan geldiğini inkar ettiğini duyduğum kimseyi, mutlaka kırbaçlarım!" Nadr b. Kinane'nin annesinin Kureyşlilerin de annesi olduğunu söyleyen şair Cerir b. Atiyye et-Temimî, Hişam b. Abdü'l-Melik b. Mer-van'ı öven bir şiirinde şöyle der:
"Kureyş'i doğuran ana, hiç leke sürmedi, Ne Neccarlıların ne de Akimlilerin soyuna. Karm, sizin babanızdan daha asil değildir, Temimlilerden de daha şerefli dayı yoktur."
İbn Hişam dedi ki: Şiirde sözü edilen Kureyş anası, aynı zamanda Nadr b. Kinane'nin anası, Temim'in bacısı Berre binti Mürr'dür. [24]

Kureyş Kelimesi

Kureyş kelimesi, "takarruş" mastarından türemiştir. Takarruş, dağıldıktan sonra toplanmak manasına gelir. Dağılmış olan Kureyş kabilesi, Kusayy b. Kilab zamanında toplanmıştır. İleride de açıklanacağı gibi dağılmış olan Kureyşlileri Kusayy b Kilab, Harem'de toplamıştır. Şair Hüzafe b. Ganim el-Adevî, bir şiirinde buna şöyle değinir:
"Babanız Kusayy'a, toparlayıcı denirdi. Fihr'in soyundan gelen kabileleri, Allah onun vasıtasıyla toparlayıp bir araya getirdi."
Bazılarının naklettiklerine göre Kusayy'a, "Kureyş" denirmiş. Bu kelime, şair Ebu Halde el-Yeşkürî'nin şu şiirinde de görüldüğü gibi toplanıp yığılma anlamına gelmektedir:
"Ömrümüzün başında da sonunda da yığdılar,
Günahları üzerimize kardeşler."
îbn Hişam'm naklettiğine göre bazıları Kureyş kabilesine, ticaret yapıp kazanç sağlama anlamına gelen "takarruş" kökünden türeyen Kureyş adını vermişlerdir.
Cevheri, 'karş', kelimesinin, kazanıp yığmak anlamına geldiğim söylemiştir. el-Ferra'ya göre de Kureyş kabilesine, işte bu anlamı ifade eden Kureyş adı verilmiştir. Bu kabilenin atası, Nadr b. Kinane'dir. Nadr'ın soyundan gelen herkes, Kureyşlidir. Nadr'm babası Kinane'nin, diğer oğullarının soyundan gelenlere Kureyşli denmez, demiştir.
Kars ve takriş kelimelerinin, teftiş anlamına geldiğini söyleyenler de vardır. Hişam b. Kelbî dedi ki: Nadr b. Kinane'ye Kureyş' denirdi. Çünkü o, insanların eksiklerini ve ihtiyaçlarını teftiş edip araştırır ve bunları kendi malıyla giderip kapatırdı. Oğulları da, Mekke'ye gelen hacıların ihtiyaçlarını araştırıp memleketlerine ulaştıracak malî yardımlarla desteklerlerdi. Muhtaçların eksikliklerini araştırır ve onlara teftiş ettikleri, giderdikleri ve dağılan Kureyş kabilesini toparladıkları için onlara 'Kureyş' adı verildi.
Takarruş kelimesinin teftiş anlamına geldiğini açıklayan Haris b. Hilizze, bir şiirinde şöyle der:
"Ey konuşup bizi Amr'ın yanında teftiş eden kişi! Acaba Amr, hayatta ebedi mi kalacaktır?"
Bu şiir, Zübeyr b. Bekkar tarafından nakledilmiştir. Kureyş kelimesinin, denizde yaşayan 'Kurs' adındaki bir hayvanın ism-i tasgiri olduğu .da gelen rivayetler arasındadır. Şairin biri demiş ki:
"Kureyş denen hayvan ki, denizde yaşar İnsanlar, onu Kureyş kabilesine isim yapar."
Beyhakî'nin rivayetine göre Muaviye, "Kureyş kabilesine niçin bu adın verildiğini îbn Abbas'a sormuş, o da şu cevabı vermiş: "Denizde yaşayan hayvanların en büyüklerindendir. Zayıf, semiz demeden karşılaştığı her canlıyı yiyen Kureyş adlı bir hayvan vardır." Muaviye de: "Senin bu sözünü teyid edecek bir şiiri, bana okuyabilir misin?" deyince; İbn Abbas, Cemhî'nin şu şiirini okumuş:
"Kureyş denen hayvan, denizde yaşar,
İnsanlar onu, Kureyş kabilesine isim yapar.
Zayıf-semiz demeden her canlıyı yutar.
Kuşlara yemeleri için tüy bile bırakmaz.
Şehirlerde yaşayan Kureyş kabilesi de aynı yolu tutar.
Ahir zamanda, onlara bir peygamber uğrar.
Onlardan çoklarını öldürüp yaralar"
Zayıf bir rivayete göre Kureyş kabilesi, bu ismi, Kureyş b. Haris b. Yahlud b. Nadr b. Kinane'nin adından almıştır. Kureyş b Haris, Nadr oğullarının delili, rehberi ve erzak sommlusuydu. Halkın yiyeceğini temin ederdi. Azık ve yiyecekleri, kervanlarla başka yerlerden getirirdi. Kervanları meşhur olduğu için Arapların dilinde dolaşırdı. Halk, onun kervanını görünce, "Kureyş'in kervanı geldi!.." derdi. Oğlu Bedir b. Kureyş, şanlı "Bedir Savaşı"nm, yanında yapıldığı Bedir kuyusunu kazan şahıstır. Doğrusunu Allah bilir. Kureyşli bir kimseden bahsederken Ku-reyşî denebileceği gibi, Kureşî de denebilir. Cevheri, bunun kıyasa uygun olduğunu söylemiştir. Şair demiş ki:
"Her Kureyşlinin üzerinde bir heybet vardır, Fazl-ü kerem isteyenin çağrısına hemen koşuverir."
Yine Cevheri demiş ki: "Kureyş kelimesini, kabile anlamında kullanırsan munsarıf; ama boy anlamında kullanırsan gayr-ı munsarıf okursun." Gayr-ı munsarıf olarak okunduğuna örnek olarak şu mısrayı gösterebiliriz:
"Sıkıntı ve problemler, Kureyş'e yetti ve onu yüceltti." Görüldüğü gibi bu şiirde Kureyş kelimesi, boy anlamında kullanıldığı için munsarıf olarak okunmuştur.
Sahih-i Müslim'de rivayet edilen bir hadiste Vasile b. Eska, Hz. Pey-gamber'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:
"Allah, İsmail oğulları arasından Kinane'yi seçti. Kinaneliler arasından Kureyş'i seçti. Kureyşlilerden Haşim'i seçti. Haşir oğulları arasından da beni seçti."
Ebu Ömer İbn Abdi'l-Berr demiş ki: "Anlatıldığına göre Muttalib oğulları, Rasûlullah (s.a.v.)'m aşireti; Haşimoğulları oymağı; Abdu-Menaf oğulları, batnı; Kureyşliler, kabilesi; Mudarhlar da milleti idiler. Allah'ın salat-ü selamı, kıyamete dek Rasûlullah'm üzerine olsun."
İbn İshak dedi ki: "Nadr b. Kinane'nin, Malik ve Yahlud adında iki oğlu vardı. İbn Hişam'm dediğine göre Salt adlı bir oğlu da varmış. Bu oğullarının anası da, Sa'd b. Ez-Zarib el-Advanî'nin kızıdır. Huzaahlar-dan Küseyyir b. Abdurrahman, bir şiirinde şöyle demiş:
"Babam Salt ile Nadir oğullarından olan kardeşlerim,

Seçkin ve parlak simalar değil iniydiler?
Zorluk elbisesindeki dokuma telleri,
Bizi ve ince belli Hadramutluları sıkmıştır.
Eğer Nadir oğullarından değilseniz bırakın,
Erak ağacı, yemyeşil kalsın düzlüklerde."
İbn Hişam'm ifadesine göre Melih b. Amr oğulları, Salt b. Nadr'm soyundan gelirler.İbn İshak der ki: Nadr oğlu Malikin, Fih adlı bir oğlu doğmuştu. Fihr'in annesi, Cendele binti Haris b. Mudad el-Asgar idi. Fihr'in ve eşi Leyla binti Sa'd b. Hüzeyl b Müdrike'nin de Galib, Muha-rib, Haris ve Esed adlı çocukları doğmuş. İbn Hişam der ki: Cendele binti Fihr, bunların baba bi kız kardeşleri idi.
İbn İshak der ki: Galib b. Fihr ile eşi Selma binti Amr el-Huzaî'nin Lüeyy ve Teynıe adlı oğulları doğmuştu.
İbn Hişam'a göre Galib ile eşi Selma binti Kal) b. Amr el-Huzaî'nin Kays adında bir oğulları doğmuştur.. Selma, aynı zamanda Galibin Lüeyy ve Teyme adlı oğullarının da anasıdır. İbn îshak'a göre Lüeyy b. Galibin; KaT>, Amir, Same ve Avf adlı dört oğlu varmış. İbn Hişam'a göre Haris adında bir oğlunun daha olduğuna dair rivayetler vardır.
İbn İshak'm anlattığına göre Lüeyy'in oğlu Same, kardeşi Amir'le anlaşamamış, Amir onu tehdid etmiş, o da memleketinden ayrılıp Um-man'a göçmüş, gurbet hayatını sürdürdüğü Umman'da ölmüştür.Ölümü de şöyle olmuş: Devesini otlatmaktayken bir yılan, devenin dudağına asılıp ısırmış, deve yere düşünce bu defa yılan, Same'yi ısırıp öldürmüş. Ölürken de; parmağıyla toprak üzerine, şu şiiri yazdığı rivayet edilir:
"Ey göz, Lüeyy oğlu Same için ağla! Yılan, bir asla gibi asıldı canıma. Lüeyy oğlu Same gibisini görmedim, Deve uğruna ölen bir kimse olarak taşıdıklarında. Kardeşlerim Amr ile Ka'b'a haber salın, Onları özlemiş olduğumu söyleyin. Her ne kadar Umman'da evim varsa da, Galibin oğluyum, muhtaç değildim, oradan çıkmaya. Ey Lüeyy'in oğlu, ölümden kaçmak uğruna Döktüğün bardaklar, dökülmüş değil. Ölümü geri savmak için attın el Lüeyy in oğlu. Atabildiğince at, ama geri çeviremezsin ölümü! Sessiz ve sabırlı kadını, gayret ve mücadeleden sonra, Allah'a sığınmış olarak bıraktın, yalnız başına."
İbn Hişam'a ulaşan bir rivayete göre Same'nin soyundan olduğunu söyleyen bir adam, Rasûlullah (s.a.v.)in yanma gelmiş, "Ben Same b. Lüeyy'in soyundanım." demiş; Rasûlullah (s.a.v.) da: "Şair mi?" diye sorunca sahabelerden biri şöyle sormuş: "Ya Resûlallah, belki de onun şu beytini kasdetmişsinizdir:
"Ölümü geri savman için attın ey Lüeyy'in oğlu, Atabildiğince at, ama geıi çeviremezsin ölümü!"
O sahabenin bu sorusuna Rasûlullah (s.a.v.), "Evet" diye cevap verdi.
Süheylî'nin anlattığına göre Same'nin nesli devam etmemiştir,
ölürken çocuk ve torunu yokmuş. Zübeyr ise; Galib, Nebit ve Haris adlı oğulları olduğunu söylemiştir.
Same'nin, Irak'ta Hz. Ali'yi sevmeyen bir zürriyeti bulunduğu, Ali b. Ca'din da onlardan biri olduğu rivayet edilir. Ali b. Ca'd kendisine Ali adını verdiği için babasına küfredermiş.
Buhara şeyhi Muhammed b. Ar'ara da, Same b. Lüeyy soyundandır.
İbn îshakin anlattığına göre Avf b. Lüeyy, Kureyşli bir kervanla birlikte yola çıkmış, Gatafan diyarına varıldığında, arkadaşları bineklerini hızlandırıp onu geride bırakmış, gidip Saiebe b. Sa'd'e haber ulaştırmışlar; Avfm, Beni Zübyan kabilesindeki neseb kardeşi olan Sa'lebe, hemen gelip onu yoldan alıkoymuş, yanında ikamet ettirmiş, onu orada, evlendirip kendisiyle olan bağım kuvvetlendirmiş ve kardeşliğini de pekiştirmiş. Soyu, Zübyan oğulları arasında yayılmış. Kervandaki arkadaşları, Avfı geride bırakıp gittiklerinde yanma gelen Salebe, ona şöyle demişti:
"Ey Lüeyy in oğlu! Deveni artık benim yanımda ıhdır. Milletin seni bırakıp gitti. Gidecek yerin kalmamıştır."
İbn îshak, Hz. Ömer'in şöyle dediğim rivayet eder: "Eğer bir Arap kabilesine yeniden mensub olma imkanım olsaydı, Ben Mürre b. Avf kabilesine mensub olduğumu ilan ederdim. Çünkü onlar arasında, iyi kimseler bulunduğunu ve Avf b. Lüeyy adındaki şahsın ulu bir kişi olduğunu biliriz."
İbn îshak der M: Yalancılıkla itham edemiyeceğim bir kimsenin bana anlattığına göre Hz. Ömer, Mürre oğulları kabilesinden bir kaç kişiye: "Eğer nesebinize dönmek isterseniz, dönün." demiştir.
Lüeyy oğullan, Gatafan kabilesinin eşraf, bey ve kumandan takımını teşkil eden kimselerdi. Gatafanlılarla Kayshlar arasında şöhret sahibiydiler. Nesebleri üzerinde durmuş, soylarım yitirmemişlerdi. Nesepleri kendilerine hatırlatıldığında, "Biz soyumuzu red ve inkar etmeyiz. En çok sevdiğimiz soy, bizim soyumuzdur."der, sonra da Lüeyy'in soyundan geldiklerim anlatan şiirler okurlarmış.
Aralarında 'Besi' denen ve uyulagelen bir gelenek varmış. Bu gelenek uyarınca senenin sekiz ayını haram sayar, bu aylarda kimseye ilişmedikleri gibi başkaları da kendilerine ilişmezdi. Bu gelenekleri bütün Araplarca bilinirdi.
Ben[25] de derim ki: Rebia oğulları kabilesiyle Mudarlılar, senenin dört ayını haram sayarlardı. Bunlar da zi'1-kade, zi'1-hicce ve muharrem aylarıdır. Ancak dördüncü ayın hangisi olduğu hususunda Rebia oğulları kabilesiyle Mudarlılar ihtilaf etmişlerdir ki o da, receb ayıdır. Mudarlılar,.recebin cemaziyelahir ile şaban ayları arasında olduğunu; Rebia oğullarıysa şaban ile şevval ayları arasında olduğu söylemişlerdir.
Buharî ve Müslim'in sahihlerinde Ebu Bekre'nin rivayetine göre Peygamber (s.a.v.), Veda Haccı Hutbesi'nde şöyle buyurmuştur:
"Zaman, Allah'ın göklerle yeri yarattığı gündeki haliyle dönmektedir. Sene, oniki aydır. Bu ayların dördü haramdır. Haram

ayların üçü, ard ardadır. Bunlar; zi'1-kade, zi'1-hicce ve muharrem aylandır. Mudar-lılarm recebi ise, cemaziyelahir ile şaban aylan arasındadır."
Bu hadis, Rebialılann değil de Mudarlılann söylediklerinin doğruluğuna, yani receb ayının cemaziyelahir ile şaban aylar arasında bulunduğuna dair kesin bir nassdır. Onur ve üstünlük sahibi yüce Allah, bu konuda şöyle buyurmuştur:
"Doğrusu aylann sayısı; gökleri ve yeri yarattığı günden beri Allah'ın kitabında on iki aydır. Bunlardan dördü, haram olanlardır." (et-Tevbe, 36.)
Bu ayet-i kerime, haram aylann sayısının sekiz olduğunu söyleyen Beni Avf b. Müeyy kabilesinin görüşlerim reddetmektedir. Bu kabile, Allah'ın hükmüne ilave yapmış, ilahî hükümden olmayan şeyleri, ilahî hükmün kapsamına sokmuştur. Hadiste geçen; 'Haram aylann üçü, ard ardadır.' sözü, muharremin haramhğmı safer ayına erteleyen, nesie (erteleme) ehli kimselerin uygulamalanm reddetmektedir. Yine hadiste geçen 'Mudarlılann recebi...' sözü de Rebialılann görüşlerini reddetmektedir.
İbn İshak'm ifadesine göre Ka'b b. Lüeyy'in; Mürre, Adiyy ve Hüseysa adında üç oğlu olmuştur. Mürre'nin de Kilab, Teyme ve Yakaza adlı üç oğlu doğmuştur. Bu çocuklarından her birinin anası ayndır.
Kilab ile zevcesi Fatıma binti Sa'd b. Seyel'in Kusayy ve Züheyr adlı iki oğullan doğmuştur. Fatıma'nın babası Sa'd b. Seyel Yemen'de yaşayan ve Beni Diyl b. Bekr b. Abdu Menat b. Kinane'nin müttefiki olan Cu'sumetü'1-Esd kabüesindek duvarcılardandır. Şairin biri, onun hakkında şöyle demiştir:
"Bunca insan içinde biz, Sa'd b. Seyel gibisini görmedik. İyi çalışan bir süvaridir o, Mızrağım değdirdiğini düşürür. Öyle bir süvaridir ki o, Şahin ve keklik gibidir, at üstünde."
Süheylî der ki: Seyel'in asıl adı, Hayr b. Cemale'dir. Kendisi için, kı-hçlann altın ve gümüşle kaplandığı ilk şahıs odur.
İbn İshak der ki: Sa'd b. Seyel'e duvarcı denmesinin sebebi şudur: Amir b. Amr b. Hüzeyme b. Cu'sume, Haris b. Mudad el Cürhümî'nin kızıyla evlendi. O zamanlar Cürhümiler, Ka'be'nin idaresini uhdelerinde bulundurmaktaydılar. Amir de Ka'be'ye bir duvar yaptığı için duvarcı adını aldı. Oğullanna da 'duvarcılar' adı verildi. [26]

---

[1] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/279-280.
[2] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/280-281.
[3] 'Bizdeki ev' sözüyle Lat putunun durduğu evi kastedmişlerdir.
[4] Şi'râ yıldızı: Huzaa kabilesinin taptığı bir yıldızdır.
[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/282-292.
[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/292-296.
[7] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/296-299.
[8] Hadr veya Hetre: Musul'un güneybatısında, Sersar vadisi üzerinde kurulu eski bir Irak şehri. M.Ö. III. yüzyılda mamur olup defalarca Bizans istilasına uğramıştır. Sa-sanî krallarından I. Sabur tarafından M.Ö. 226 yılında zaptedilmiştir. (Çeviren)
[9] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/299-302.
[10] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/301.
[11] "En iyi insan" sözüyle, Hz. îsraail kastedilmiştir.
[12] Süheyl ile Amir, birer yıldızdır. Bunların uzaklaşmaması, gecenin uzaması demektir. Şair, uyku tutmadığından dolayı, uyuyabilmek için gecenin uzamasını diliyor. (Çeviren)
[13] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/301-307.
[14] Şaibe: Bir kimsenin basma herhangi bir dert gelirse, o dertten kurtulmak için putlar namına bir hayvanı adar. Maksadına kavuşunca da onu salıverir, ondan, yararlanmayı kendine haram kılardı. İşte bu gibi adak hayvanlarına cahiliye devrinde Şaibe denirdi. (Çeviren).
[15] Geniş bilgi için bk. Buharî, Tefsir (V), 13. (Z.Kazıcı)
[16] Cahiliyye devrinde koyun dişi doğurursa kendilerinin, erkek doğurursa putlarının olurdu. Eğer ikisini birden doğurursa "Dişi, erkeğe kavuştu." derler, bu dişiden dolayı erkeğini kurban etmezlerdi. Vasile dedikleri hayvanlar işte budur. (Çeviren)
[17] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/307-311.
[18] Sahih-i Buhari'de böyle bir bab vardır. (Babü Kıssati Zemzem ve Cehlil-Arab)
[19] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/311-316.
[20] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/317-324.
[21] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/324-325.
[22] Buharî, 11,132.
[23] en-Nihaye, II, 303.
[24] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/325-327.
[25] Ibn Kesir.
[26] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/327-333.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.

Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Kusayy B. Kilab'ın Ka'be'nin İdaresini Huzaalılardan Alıp Kureyşlilere Geri Vermesi
Fasıl
Câhiliye Döneminde Vuku Bulan Bazı Olaylar
Câhilîye Döneminde Şöhret Bulmuş Bazı Kimseler Halid B. Sinan El-Absî
Cahîlîye Döneminin Meşhur Cömertlerinden Hatem Taî
Abdullah B. Cüd'an
Meşhur Şaîr Îmru'l-Kays
Cahîliye Dönemi Şairlerinden Ümeyye B. Ebî's-Saltes-Sakafi
Rahip Bahîra
Kuss B. Saide El-İyadî

Kusayy B. Kilab'ın Ka'be'nin İdaresini Huzaalılardan Alıp Kureyşlilere Geri Vermesi

Kusayy'm babası Kilab ölünce, Uzre kabilesinden Rebia b. Haram, onun anasıyla evlendi. Üvey babası, onu ve anasını kend memleketine götürdü. Daha sonra Kusayy, genç yaşta Mekke'ye geldi. Huzaa kabilesinin reisi Huleyl b. Hubşiye'nin kızı Hübba ile evlendi. Huzaalılann dediklerine göre, kendi kızıyla evlenen Kusayy'm çocuklannın çokluğunu gören reis Huleyl, Ka'be'nir idaresini Kusayy'a vermiş ve: "Bu işe, sen benden daha layıksın." demiş. İbn îshak der ki: Bunu, sadece Huzaah-lardan duyduk Başkalarının anlattıklarına göre Kusayy, Ka'be'nin idaresini ele geçirmek için ana tararından olan kardeşlerinden -ki reisleri de Rizah b. Rebia idi- Kinane ve Kudaa oğullan ile, Mekke çevresindeki Kureyşlilerden ve diğerlerinden yardım istemiş yardımına gelenlerin desteğiyle güçlenip Huzaahlan Ka'be'den uzaklaştırmış ve yönetimi ele almıştır.

Hacılara izin verme yetkisi, Sufelilerin elinde idi. Bunlar, Beni Gavs b. Mürr b. Üdd b. Tabihe b. îlyas b. Mudar kabilesinder idiler. Onlar, şeytan taşlamaçlıkça başkalan taşlamaz, Mina'dan dönmedikçe başka-lan dönmezdi. Hakimiyetleri yıkılıncaya kadar bu yetki, onlarda kaldı. Onlardan sonra bu yetki, aradaki nesep yakınlığı sebebiyle Beni Sa'd b. Zeyd b. Menat b Temim'e geçti. Bunlardan ilk olarak bu yetkiyi kullanan Safvan b. Haris b. Şicne b. Utarid b. Avf b. Ka'b b. Sa'd b. Zeyd-Menat b. Temim olmuştur. Bu yetki, onun ailesinin elinde kaldı. En sonunda Kerib b. Safvan'ın elindeyken İslâmiyet gelip oraya hakim oldu.

Müzdelife'de hacılara hareket iznini verme yetkisi, Advanlılann elindeydi. İslâmiyet gelince bu yetki, onların bu işle görevli son şahsiyeti olan Ebu Seyyare Amile b. A'zel'in elindeydi. Bu zatın adının As; A'zel'in adının da Halid olduğunu söyleyenler olmuştur. Tek gözlü bir katmn üzerinde durur, insanlara Müzdelife'den hareket izni verirdi. Bu görevi kırk yıl müddetle sürdürdü. Diyeti, 100 deve olarak belirleyen ilk kişi odur. Şu sözü ilk olarak söyleyen de odur: "Gayrete gelelim, diye musibet göründü!" Bu sözü, Süheylî nakletmiş tir. Araplar arasıda bir hadise vuku bulunca, Amir b. Zarib el-Advanî'nin hakemliğine başvurulur, onun verdiği hükme razı olunur ve uyulurdu. Bir defasında hünsa (erkek ve dişi organı olan kişi) adamın miras hakkı konusunda fikrini sormuşlardı. Bu konuda nasıl hüküm vereceğini düşünerek uykusunu kaçırmış, geceleyin uyuyamaz olmuştu. Davarlarını gütmekte olan cariyesi Süneyle, onun bu halini görünce, "Babası ölesice, neyin var, niye uyuyamıyorsun bu gece?" diye sormuş, o da kafasını yoran meseleyi cariyeye anlatmış, cariye de bu konuda sana bir çare bulabilirim, demiş ve teklifini şöyle açıklamış: "Hükmünü, hünsanm idrarının çıkış yerine göre ver." Cariyenin bu sözü karşısında Amir: "Vallahi, beni sıkıntıdan kurtardın." demiş ve hükmünü, onun teklifi doğrultusunda vermiş.

Süheylî dedi ki: Bu, emare ve alametlerle istidlalde bulunma türünden verilen bir hükümdür. Bunun şeriatta da yeri vardır. Zira yüce Allah buyurmuş ki:

"Onlar, sahte bir kan ile Yusuf un gömleğini getirdiler." (Yûsuf, ıs.) Yusuf un gömleğinde kurt dişlerinin izi olmadığı halde kardeşleri, onun gömleğine sahte bir kan sürmüşler ve kurt taraûndan parçalanıp öldürüldüğünü söylemişlerdi.

Bir başka ayette de, Cenâb-ı Allah şöyle buyurmuştur: "Eğer gömleği önden yırtılmışsa, o (kadın) doğru söylemiştir. Bu (Yusuf) ise yalancılardandır. Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, o (kadın) yalan söylemiştir. Bu (Yusuf) ise, doğru söyleyendir." (Yûsuf, 26-27.) Bir hadiste de şöyle buyrulmuştur:

"(Doğum yapıncaya kadar) onu (kendisine zina isnadında bulunduğunuz hamile kadını) bekletin (hemen recmetmeyin.) Eğer kıvırcık saçlı, benzi kül renkli, güzel bir çocuk doğurursa o çocuk, kadınla zina ettiğini iddia ettiğiniz erkeğe aittir."

İbn İshak dediki: Haram aylardaki haramlığı başka aylara erteleme işi, Fukaym b. Adiyy b. Amir b. Salebe b. Haris b. Malik b Kinane b. Hüzeyme b. Müdrike b. İlyas b. Mudar'daydı.

İbn îshak dedi ki: Araplara ilk erteleme (nesi) yapan, Kalemmes'tir. Kalemmes'in asıl adı Huzeyfe olup Abd b. Fukaym b Adiyy'in oğludur. Ondan sonra oğlu Abbad.; Abbad'dan sonra Kala' b. Abbad; Kala'dan sonra Ümeyye b. Kala', Ümeyye'den sonra Avf b. Ümeyye, en sonunda da Ebu Sümame Cünade b. Avf b. Kala' b. Abbad b. Hüzeyfe bu işi yapmıştır ki, Kalemmes adıyla bilinen kişi budur. Ebu Sümame, bu işi yapmaktayken İslâmiyet hükümran oldu.

Araplar, hac ibadetlerini eda ettikten sonra onun etrafında toplanırlar, o da onlara hitab eder, haram ayların haramlığını duyurur, bu aylarda kimsenin kimseye sataşmaması gerektiğini bildirirdi.

Bu aylardan birini helal kılmak istediğinde muharrem ayını helal kılar, onun yerine safer ayım haram olarak ilan ederdi M, Allah'ın belirlediği haram ayların sayısını tuttursunlar. Böyle yaparken de şöyle derdi: "Allah'ım! Ben, iki saferden birincisini helal kıldım, diğerinin haramlak hükmünü önümüzdeki yıla erteledim.» Onun bu ertelemesine, Araplar da uyarlardı. Cezl et-Tian diye bilinen Umeyr b. Kays, bir şiirinde şu konuya şöyle değinmiştir.

"Maadd bilir ki, benim kavmimin güzel hasletleri vardır.
Onlar, insanların en şereflileridirler.
Okçulukta var mıdır bizi geçebilen? Kimlere,
Gem çiğnetmedik ki biz, Maadd'a karşı,
Helal ayları haram kılıp da hükmünü ertelemedik mi?"
Kusayy, kavminin lideri ve emrine uyulan büyüğüydü. Arap yarımadasının çeşitli yerlerine dağılmış olan Kureyşlileri toplayıp bir araya getirdi. Kendisine itaat eden Arap kabilelerinin de yardımıyla Huzaalılara karşı savaş açtı, onları Ka'be'den uzaklaştırdı, Ka'be'nin idaresini ele aldı. Bu uğurda kendisi ve taraftarlarıyla Huzaalılar arasında çok çetin çarpışmalar oldu. Neticede Ya'mür b. Avf... b. Kinane'nin hakemliğine başvurdular. O da, Huzaalılardan çok, Kusayy'ın bu göreve layık olduğuna; Kusayy'ın, Huzaalılarla Bekr oğullarından öldürdüğü adamların kanlarının karşılıksız kalmasına, Huzaalılarla Bekr oğullarının öldürdükleri Kureyşli, Kinaneli ve Kudaalı adamların diyetlerinin ödenmesine, Mekke'nin ve Ka'be'nin yönetiminin Kusayy'a verilmesine karar verdi.
Yamür b. Avf... b. Kinane, "Ölen Huzaalılarla Bekr oğullarının kan bedellerini ayaklarımın altına alıp eziyorum." dediği için, ezen ve kıran anlamına gelen Şeddah adını almıştır.
İbn îshak dedi ki: Kusayy, Ka'be'nin ve Mekke'nin idaresini ele aldı. Dağınık yerlerdeki kavmini toplayıp Mekke'ye getirdi Mekkelilerle kendi kavminin başına geçti. Halk, onu hükümdar olarak tamdı. Ancak, Arap kabilelerinin öteden beri ellerinde bulunan bazı yetkilere karışmadı. O yetkileri, yine sahiplerinde bıraktı. Bu düzeni değiştirmemeyi prensip edindi. Safvan, Advan, Neşe', Mürre b. Avf kabilelerini, kendi işlerinin başında bıraktı. Nihayet İslâmiyet geldi. Bunların tamamını değiştirdi.
KaT) oğullarından hükümdarlığa ilk geçen kişi, Kusayy'dır. Kavmi, onun hükümdarlığım tanıdı, kendisine itaat ettiler. Hicabet, Şikayet, Rifade, Nedve ve Liva görevlerini kendi üzerine aldı. Mekke'deki şerefli görevlerin tamamını eline geçirdi. Mekke'yi kendi kavmi arasında dört mıntıkaya ayırdı. Kureyşli olan herkesi, Mekke'deki evlerine yerleştirdi. Hak yerini buldu. Onun dönüşünden sonra adaletten kaçan protesto edildi. Kureyşliler, eski mekanlarına yerleştiler. Huzaalılardandan öc alındı. Kureyşliler, eski şerefli evleri Ka'be'yi Huzaalılardan teslim aldılar. Bununla beraber, Huzaalılann oraya diktikleri putlar da onlara devredilmişti. Onların, putlar önünde kurban kesme, putların önünde yalvarıp yakarma, onlardan yardım ve rczık dileme gibi uyduruk adetleri de Kureyşlilere intikal etmişti.
Kusayy, Kureyş kabilelerinin bir kısmını, Mekke vadisinin iç kesimlerine, bir kısmını da dış bölgelerine yerleştirmişti. İç kesimlerde oturanlara Kureyşu'l-Bitah, dış kesimlerde oturanlara ise Kureyşu'z-Zevahir denirdi.
Kusayy; Hicabet, Sedene ve Liva gibi reislikleri uhdesinde toplamıştı. Haksızlıkları ortadan kaldn'mak ve davaları halletmek için bir divan kurmuş, bu divana Darü'n-Nedve adım vermişti. Bir problemle karşılaşıldığında, kabile reisleri gelip Darü'n-Nedve'de toplanır, birbirleriyle müşaverede bulunur ve probleme çözüm bulurlardı. Savaş ilanı, evlenme akidleri, buluğa eren kızların kendilerine mahsus gömleği giymeleri, hep Darü'n-Nedve1 de karara bağlanırdı. Bu divanın kapısı, Mes-cid-i Haram'a açılıyordu. Burası, Abdüddar oğullarından sonra Hakim b. Hüzzam'ın eline geçmiş, o da Muaviye zamanında 100.000 dirheme başkalarına satmıştı. Bu yüzden Muaviye, onu kınamış ve; "Milletinin şerefini 100.000 dirheme sattın." demişti. O da: "Şeref bu gün takva iledir. Allah'a andolsun ki cahiliye devrinde ben orayı bir tulum şaraba satın almıştım. Şimdi ise 100.000 dirheme sattım. Şahid olun ki bu param da Allah yolunda sadakadır. Şimdi deyin bakalım, aldanan hangimiz?" demişti.
Dare Kutni bunu, «Esmaü Ricali'l-Muvatta'» isimli eserde anlatmıştır.
Hacılara su verme işini, Hakim b. Hüzzam yürütüyordu. Hacılar hep onun havuzlarından su içerlerdi. Daha önceler Cürhümlüler tarafından kapatılan Zemzem kuyusu, o zamanlar daha bulunup da açılmış değildi. Aradan çok uzun zaman geçtiği için Zemzem kuyusu unutulmuştu. Yeri bilinmiyordu.
el-Vakidî dedi ki: Arafat'tan inen hacıların Müzdelife'ye gidip yolunu rahatlıkla bulmaları için, Müzdelife'de ilk olarak ateş yakan Kusayy olmuştur.
Rifade, hac mevsiminin başından sonuna kadar hacılara yemek verme işidir.
îbn İshak dedi ki: Hacılara yemek verme görevim Kureyşlilere yükleyen, Kusayy'dır. Bu zat onlara şöyle demiş: "Ey Kureyş topluluğu! Sizler Allah'ın komşuları, Mekkeli ve Harem halkısınız. Hacılar da Allah'ın misafirleri, Beyt'inin ziyaretçileridir Onlar, ziyafete ve ikrama layıktırlar. Hac mevsiminde buradan ayrılıncaya kadar, onlara yiyecek ve içecek hazırlayın."
Kureyşliler de onun bu tavsiyesine uyarak her sene mallarının bir kısmını bu iş için ona vergi olarak verirler, o da Mina günlerinde insanlara yemek hazırlatırdı. Cahiliye devrinde bu görev, İslam'ın gelişine kadar sürdürülmüş ve nihayet bu güne kadar devam edegelmiştir. Mina günlerinden itibaren hac mevsiminin bitimine kadar sultanın insanlara dağıttığı yemek, Rifade görevinin bir gereğidir.
Ancak bu görev, îbn İshak'tan sonra yapılmaz olmuştur. Daha sonraları masrafları ve ücretleri beytül-malden karşılanmak şartıyla taşımaları için bir grup insanın görevlendirilmesi emredilmiştir ki bunun burada sayılamayacak miktarda faydaları vardır ve bu, gerçekten çok güzel bir uygulamadır. Ancak şunu da söylememiz gerekir ki bu masraflar, mutlaka beytül-malden ve en helal fonundan karşılanmalıdır. Ayrıca bu hizmeti zımmî azınlıklara yaptırmak daha uygun olur. Çünkü onlar, hac görevini ifa eden kimseler değildirler. Bu hizmet Müslümanlara yaptırılacak olursa, hac görevlerim ifa edememe durumları söz konusu olur. Oysa bir hadis-i şerifte şöyle Duyurulmuştur:
"Bir kimse, hac yapma gücüne sahip olduğu halde yapmazsa, ister Yahudi olarak, ister Hristiyan olarak ölsün, önemli değildir.

Çünkü nasıl olsa o, Müslüman olarak ölmeyecektir."
Kureyşlilerin sözcüsü, Kusayy'ı övüp kavmi arasındaki şerefini anlatırken şöyle demiştir:
"Ömrüme and olsun ki Kusayy, toplayıcı adını aldı. Fihr'in soyundan gelen kabileleri, Allah onun vasıtasıyla topladı. Onlar, Mekke vadisini şeref ve efendilikle doldurdular ve Bekr oğullarının azgınlarını bizden uzaklaştırdılar."
İbn İshak dedi ki: Kusayy'ın Huzaahlarla yaptığı savaş sona erince baba tarafından üç kardeşi; Hünn, Mahmud ve Cülhüme beraberlerindeki adamlarıyla birlikte memleketlerine döndüler. Kusayy'a verdiği cevapta Rizah şöyle demişti:
"Kusayy dan bir elçi geldiğinde, Elçi 'dosta icabet edin.' demişti bize. Atlar sürüp onun çağrısına koştuk. Hayattan bıkmış tembelleri bir yana attık. Sabaha dek geceleyin yollarda yürüdük. Yok edilmemek için, gündüzleyin gizlendik.. Kuş sürüleri gibi hızlıdır o atlar, Kusayy'ın elçisine bizi götürürler, Gizlice Eşmezeyn'den[1] adam topladık. Her kabileden bir grup insan aldık. Bir gece koşusu için toplanan atlar, Binlerce sayıyı geride bıraktılar. Ascer mıntıkasına uğradıklarında onlar, Develerin çöktüğü yerin yanından yol buldular. Verikan'dan Rükn şelirine uğradılar. Arc şehrinde bir kabilenin yanma vardılar. Haly şehrine gittiler ama tadını alamadılar.[2] Merr'de uzun bir gece kaldılar. Yeni yetmeleri ve bebekleri alçaltırız ki, Atların kişnenıeleriyle kulakları dolmasın. Mekke'ye varınca mubah kıldık bizler, Grup grup adam öldürmeyi. Onları keskin kılıçların ağzına veririz, Her taraftan biz insanların aklını alırız. Güçlülerin zayıfları sevkedişi gibi biz, Onları atlarımızın önüne katar, götürürüz. Huzaalılarla Bekr oğullarını yurtlarında. Öldürdük, bu, nesilden nesile geçti böylece. Onları, hükümdarın yurdundan sürgün ettik. Ki artık ovalık yerlere konaklamasınlar. Esirlerini bağlayıp zincirlere vurduk. Onlardan eza gören kabileleri rahatlattık."
İbn İshak dedi ki; Rizah, kendi memleketine döndükten sonra Allah, onun ve Hünn'ün zürriyetini çoğalttı. Bu günkü Uzre kabilesi, onların soyundan gelmektedir.
İbn İshak'ın anlattığına göre Kusayy b. Kilab, bu konuda şöyle demiştir:
"Ben, suçsuz ve günahsız Lüeyy oğullan kabilesindenim, Mekke'de evim vardı, orada yetiştirildim. Maaddlılar bilirlerin ben Mekke'nin Bathasını, Hem de Merve'sini iştiyakla sevmekteyim. Kayzer ile Nabit oğulları yanında yer almazlarsa, Ben de Galib'in yanında yer almayacağım. Rizah, yardımcımdır, onunla yücelirim. Yaşadıkça ben, zulümden korkmayacağım."
el-Umevî'nin, Muhammed b. Hafs'dan rivayet ettiğine göre Rizah, Kusayy'm Huzaalıları kovmasından sonra Mekke'ye gelmiştir. Doğrusunu Allah bilir. [3]

Fasıl

Kusayy yaşlanınca uhdesinde bulunan Kureyş reisliği ile birlikte Rifade, Sikaye, Hicabe, Liva ve Nedve gibi şerefli görevleri büyük oğlu Abdu'd-Dar'a devretti. Diğer oğullarına değil de sadece Abdu'd-Dar'a vermişti. Çünkü onlar, yani Abdu Menaf Abdu'ş-Şems ile Abd, babalarının sağlığında bile büyük güç ve şeref sahibi olmuşlardı. Babaları Kusayy, kardeşleri Abdu'd-Dar'ı da şeref ve hükümranlıkta onların seviyesine çıkarmak istemiş, bu belirtilen görevleri ona vermişti. Kardeşleri de bu hususta onunla anlaşmazlığa düşmemişlerdi. Ancak bunlar, hayata gözlerini yumduktan sonra oğulları anlaşmazlığa düştüler ve; "Kusayy, Abdu'd-Dar'ı diğer kardeşlerinin seviyesine ulaştırmak için bu görevleri ona vermiştir. Babalarımızın hakkettikleri görevlerde biz de hak sahibiyiz." dediler. Abdu'd-Dar'm oğulları ise: «Kusayy, bu görevi bize vermiştir. Şu halde bu görevleri yürütmeye biz, sizden daha layığız.» dediler. Aralarındaki anlaşmazlık büyüdü. Kureyş oymakları iki fırkaya ayrıldı. Bir grup Abdu'd-Dar oğullarıyla biatleşip anlaştı. Diğer fırka ise Abdu Menaf oğullarıyla biatleşip anlaştı. Andlaşma yaparken de içinde esans (güzel koku) bulunan büyükçe bir kaba ellerini hatırdılar, sonra da kalkıp esanslı ellerini Ka'be'nin köşelerine sürdüler. Yaptıkları and-laşmaya da 'Esanslılarm andlaşması' dendi.
Kureyş kabilesinden Esed oğullan, Zühre oğulları, Teym oğulları, Haris b. Fihr oğulları,Abdu Menaf oğullarının yanında yer aldılar.
Mahzum oğulları, Sehm oğulları, Cümah oğulları, Adiyy oğulları ise Abdu'd-Dar oğullarının yanında yer aldılar.
Amir b. Lüeyy oğulları, Muharib b. Fihr oğulları tarafsız kaldılar. Hiç bir grubun yanında yer almadılar.
Birbirleriyle anlaşmazlığa düşen bu iki grup daha sonra şu şartlar üzerinde anlaştılar:
Rifade ve Sikaye görevleri, Abdu Menaf oğullarına verilecekti. Hica-bet, Liva ve Nedve görevleri, eskiden olduğu gibi yine Abdu'd-Dar oğul-, larında kalacaktı. Bu şartlar yerine getirildi ve kurulan yeni düzen devam etti.
el-Umevî, Ebu Ubeyde'nirt şöyle dediğini rivayet etmiştir: Huzaalı-lardan bazılarının anlattıklarına göre Kusayy, Huleyl'in kızı Hübba ile evlenmişti. Hüleyl yaşlanıp görev yapamayacak hale gelince, Ka'be'nin idaresini kızı Hübba'ya verdi. Hübba'ya niyabeten bu görevi, Ebu Ğübşan Süleym... b. Amir yürütmeye başladı. Bir süre sonra Kusayy, bir tulum şarab ve bir deve karşılığında bu görevi ondan devraldı. Bu alışverişi duyanlar, "Ebu Ğübşan aldandı." dediler. Bunu gören Huzaalılar, Kusayy'ı sıkıştırmaya başladılar. O da kardeşinden yardım istedi. Kardeşi de beraberindeki adamlarıyla onun yardımına geldi ve olanlar oldu.
Bir müddet sonra Kusayy, uhdesinde bulunan Sidanet, Hicabet, Liva, Nedve, Rifade, ve Sikaye görevlerim oğlu Abdu'd-Dar'a verdi. İcaze (hacılara Müzdelife'den hareket iznini verme) yetkisini Advan oğullarının, Nesi' (haram ayın haramhğım erteleme)

yetkisini Fukaym oğullarının, Nefr (hacılara Mina'dan Mekke'ye dönme iznini verme) yetkisini Sufelilerin elinde bıraktı Onların bu yetkilerini ellerinden almadı.
İbn îshak'm anlattığına göre Kusayy'm, dört oğlu iki de kızı varmış. Oğulları;Abdu Menaf, Abdu'd-Dar, Abdu'1-Uzza ve Abd idi. Kızları da Tahmür ile Berre idi. Kusayy in bu çocuklarının anneleri, Hübba binti Huleyl b. Hubşiye b. Selûl b. Ka'b b Arar el-Huzaî idi. Hübba'nın babası Huleyl, Ka'be'nin idaresini yürüten Huzaalılann sonuncusudur. Kusayy b. Kilab, onu elinden idareyi almıştı.
İbn Hişam'm ifadesine göre Kusayy oğlu Abdu Menaf ile eşi Atike binti Mürre b. Hilal kızmn Haşim, Abdu'ş-Şems ve Muttali adlı üç oğullan olnıuştur.Abdu Menafin Nevfel adlı oğlu ise, diğer eşi Vakide binti Amr el-Mazeniye'den doğmuştur.
Abdu Menafin Kbu Amr, Tümadir, Kılabe, Hayye, Rayte, Ümmül Ahsem ve Ümmü Süfyan adlı çocukları da doğmuştur.
Abdu Menaf oğlu Haşim'in kızlı, erkekli dokuz çocuğu vardı ve adları şöyleydi: Abdülmuttalib, Esed, Ebu Sayrı, Nadle, Şifa Halide, Daife, Rukiye, Hayye. Abdülmuttalib ile Rukiye'nin annesi, Medine'deki Nec-car oğulları ailesinden Amr b. Zeyd b Lebid'in kızı Selma idi.
İbn Hişam, Abdu Menaf oğlu Haşim'in diğer çocuklarının da annelerinin adını söyleyerek açıklamasına şöyle devam etmiştir.
Abdülmuttalib'in on erkek, altı da kız çocuğu vardı. Erkekler şunlardı: Abbas, Hamza, Abdullah, Ebu Talib (Ebu Talibin asıl adı îmran değil, Abdu Menaf tır.) Zübeyr, Haris (Bu, babasının büyük oğludur. Babası Abdülmuttalip, Ebu Haris künyesiyle küny elenmiş ti.), Cahl (Buna Hacl diyenler de vardır. Çok hayır işlediği için kendisine Gaydak lakabı takılmıştı.), Mukavvim Dırar, Ebu Leheb (Asıl adı Abdu'l-Uzza'dır.) Sa-fiyye, Ümmü Hakim el-Beyda, Atike, Ümeyye, Erva ve Berre.
İbn Hişam, Abdülmuttalib'in oğullarından Abdullah, Ebu Talib ve Zübeyr ile Safiyye dışındaki kızlarının annelerinin Fatıma binti Amr b. Aiz b. İmran... b. Adnan olduğunu söylemiştir.
Abdullah'ın da bir oğlu oldu. Bu, insanoğlunun efendisi ve Allah Rasûlü Muhammed (s.a.v.) idi. Muhammed (s.a.v.)'in annesi, Amine idi. Amine'nin şeceresi şöyledir: Amine binti Vehb b. Abdu Menaf b. Zühre b. Kilab b. Mürre b. Ka'b b. Lüeyy'dir. Hz Muhammed (s.a.v.) hem ana tarafından, hem de baba tarafından insanların en soylusu, en asili ve en şereflisidir. Şerefi, kıyamet gününe kadar devam edecektir.
Evzaî, Vasile b. Eska'nm şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu İd:
"Allah, İsmail oğullarından Kinanelileri seçip ustun kıldı. Kınanelı-lerden Kureyşlüeri seçip üstün kıldı. Kureyşlüerden de Haşimoğullan-m, Haşimoğullanndan da beni seçip üstün kıldı". Bu hadisi, Müslim rivayet etmiştir.
İleride Hz. Peygamber'in doğumundan, konuyla ilgili haber ve eserlerden bahsedeceğiz. Onun şerefli nesebini anlatırken diğer faydalı şeylerden söz edeceğiz inşaallah. Her hususta güvencimiz ve dayanağımız yüce Allah'tır.[4]

Câhiliye Döneminde Vuku Bulan Bazı Olaylar

Daha önce belirtildiği gibi Cürhümlülerin, Ka'be'nin yönetimini yeğenleri olan İsmail oğullarından alışlarından, Huzaalıları Cürhumlu-lere saldırarak Ka'be'nin yönetimini ellerinden almalanndan, sonra bu görevin Kusayy ile oğullarının ellerine geçmesinden, Hz. Peygamber'in -bisetine (gönderilişine) kadar bu görevin onlarda kalmasından ve onun da bu görevleri onların ellerinde bırakmasından bahsetmiştik. [5]

Câhilîye Döneminde Şöhret Bulmuş Bazı Kimseler Halid B. Sinan El-Absî

Bu zat, fetret döneminde yaşamıştır. Bazıları, onun peygamber olduğunu söylemişlerdir. Doğrusunu Allah bilir.
Taberanî, İbn Abbas'm şöyle' dediğini rivayet etmiştir: "Halid b. Sinan'ın kızı, Hz. Peygamberin yanma geldi. Hz. Peygamber ona (oturması için) elbisesini yaydı ve şöyle dedi:
"Bu, bir peygamber kızıdır. Ne var ki kavmi, onun kıymetini bilemedi."
Ebu Bekr el-Bezzar da İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Rasûlullah (s.a.v.)'m yanında Halid b. Sinan'dan bahsedildiğinde o, şöyle buyurdu:
"O bir peygamberdi. Ne var ki kavmi, onun kıymetini bilemedi." Hanz Ebu Ya'lâ el-Musulî, İbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Halid b. Sinan adında Abesli bir adam vardı, Birgün milletine: "Sizin için ben, kara taşlıklı vadinin ateşini söndürürüm." demişti. Milletinden biri de ona:"Ey Halid! Vallahi bu güne dek hep doğruyu söyledin. Senin, ateşini söndüreceğini söylediğin kara taşlıklı vadi ile işin nedir?" diye sordu. Halid, aralarında Umare b. Ziyad'm da bulunduğu kavminden birkaç kişi ile birlikte şehirden çıktı. Kara taşlıklı vadiye gelindiğinde, bir dağ yarığından ateş çıkmakta olduğu görüldü. Arkadaşlarını oturtarak önlerine bir çizgi çizdi ve onu aşmamalarını tenbihleyerek: "Ben gidiyorum. Eğer gecikirsem sakın ola ki, beni kendi adımla çağırmayası-nız!" dedi. Ateşin alevleri peşpeşe, ardı arkası kesilmeksizin yalabukla-nıyor, doru atın şahlanışı gibi göğe doğru çıkıyordu. Halid, ateşin üzerine doğru gitti, değneğiyle ateşe vurmaya başladı ve şöyle dedi: "Göründü, göründü, göründü her hidayet. Çobanın oğlu maksadı anladı. Elbisem elimdeyken ben buradan çıkmam."
Böyle diyerek o ateşle birlikte dağın yarığının içine girdi. İçeride uzun süre kaldığım, geciktiğini gören arkadaşları telaşlanmaya başladılar. Umare b. Zeyd, onlara; "Vallahi eğer arkadaşınız sağ kalsaydı, şimdiye dek oradan çıkmıştı. Onu

adıyla çağırın bakalım." dedi. Onlar, her ne kadar, "Kendi adıyla onu çağırmamızı menetmişti." dedilerse de onu adıyla çağırdılar; o da kesik başını elinde tutarak dağın yarığından dışarı çıktı ve şöyle dedi: "Beni, adımla çağırmamanız gerektiğini size söylememiş miydim? Vallahi beni, siz öldürdünüz. Beni gömün artık. Aralarında kuyruğu kesilmiş bir merkebin bulunduğu bir kaç merkep önünüzden geçerse, mezarımı açın. O zaman benim diri olduğumu görürsünüz."
Onu mezara gömdüler. Bir süre sonra, aralarında kesik kuyruklu bir merkebin bulunduğu bir kaç merkep önlerinden geçti. Adamlar, "Mezarını açmamızı istemişti, gelin mezarını açalam." dedilerse de Umare, onlara engel olarak: "Mezarını açmayın. Hayır, Allah'a yemin ederim ki Mudarlılara, kendi ölülerimizin mezarlarım açtığımız dedikodusunu yaptırmam." dedi.
Halid, daha önce onlara, kendi karısının boynunda iki levha bulunduğunu, bir problemle karşılaşacak olurlarsa çözümünü o levhalarda bulabileceklerini, ancak âdet halini görmekte olan bir kadının o levhaları dokunmaması gerektiğini söylemişti. Bir meselenin çözümünü bulmak amacıyla levhaları çıkarıp kendilerine göstermesi için Halid'in karısına gittiler. O da âdet halindeydi. Levhalara dokununca, onlardaki bilgiler silinip gitti[6].
Ebu Yunus, Semmak b. Harb'in şöyle dediğini rivayet etti. Rasûlullah (s.a.v.)'a Halid b. Sinan hakkında sorulduğunda şöyle dedi: "O bir peygamberdi. Ama kavmi, onun değerini takdir edemedi." Yine Ebu Yunus, Semmak b. Harb'in şöyle dediğini rivayet etmiş: Halid b. Sinan'ın oğlu Peygamber (s.a.v.)'in yanma geldi. Peygamber (s.a.v.), ona: "Merhaba ey kardeşimin oğlu" dedi.
İbn Abbas'a dayanan bu "mevkuf rivayette, Halid b. Sinan'ın peygamberliğinden söz edilmemektedir. Peygamber olduğundan bahseden "mürsel" rivayetler ise burada delil olarak kabul edilemezler. Gerçeğe en yakın olan şu ki o, kendine has halleri ve kerametleri olan salih bir insanmış. Fetret döneminde yaşamıştır. Sahih-i Buharî'de yer alan bir hadiste Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:
"İnsanlar içinde Meryem oğlu İsa'ya en yakın olan benim. Çünkü onunla benim aramda peygamber yoktur."
Eğer Hz. Peygamber'den önce İsa'dan sonra fetret adı verilen dönemde yaşamış ise, Halid b. Sinan'ın peygamber olması mümkün olamaz. Zira yüce Allah buyurmuş ki:
"Ya Muhammed! O (Kur'ân), senden önce peygamber gönderilmemiş olan bir milleti uyarman için sana Rabbinden gelen bir gerçektir."(es-Secde, 3.)
Bir çok âlim de demiş ki: Cenâb-ı Allah, İsmail peygamberden sonra Araplardan sadece Hatemü'l-enbiya Muhammed (s.a.v.)'i peygamber olarak göndermiştir. Certâb-ı Allah'ın yeryüzü halkı için şer'an kıble kıldığı Ka'be-i Muazzama'nın banisi İbrahim Haîilullah, ona dua etmiş ve her peygamber, onun son peygamber olarak geleceğini kendi ümmetine müjdelemiştir. Onun geleceğini en son müjdeleyen de Meryem oğlu İsa (a.s.) olmuştur.
Yukarıda anlatılan deliller gözönüne alınırsa, Süheylî ve diğerlerinin anlatmış oldukları şu konu kabul edilemez. Araplardan Şuayb b. Zi " Mehzem b. Şuayb b. Safvan adlı biri, peygamberlikle görevlendirilmiş, onun büyük dedesi Safvan da Medyen şehrinin valisiymiş.
Araplara ayrıca Hanzale b. Safvan da peygamber olarak gönderilmiş, Araplar bu iki peygamberi yalanlamışlar, bu yüzden Cenâb-ı Allah onlara Buhtü'n-Nasr adlı hükümdarı musallat kılmış. Bu hükümdar, onların bir kısmını öldürmüş, bir kısmını esir almış; İsrail oğullarına yaptığını Araplara da yapmış. Anlattığımız bu hadiseler, Maadd b. Adnan zamanında vuku bulmuştur.
Hakikat şu İd, yukarıda adı geçen ve peygamber oldukları bildirilen şahıslar, insanları hayra davet eden iyi kimselermiş. Doğrusunu Allah bilir. Zaten Amr b. Luhayy b. Kam'a b. Hindaf tan, Cürhümlülerden sonra Huzaalıları anlatırken bahsetmiştik [7]

Cahîlîye Döneminin Meşhur Cömertlerinden Hatem Taî

Hatem'in şeceresi şöyledir: Hatem b. Abdullah b. Sa'd b. Haşrec b. İmru'1-Kays b. Adiyy b. Ahzem b. Ebi Ahzem (Ebi Ahzemin asıl adı He-rume'dir) b. Rebia b. Ceruel b. Sa'l b. Amr b. Gav b. Tay' Ebu Seffane et-Ta'taî. Ashabtan Adiyy b. Hatem'in babası olup cahiliye devrinde kendisinden övgü ile bahsedilen cömert bir kimseydi. Oğlu Adiyy de İslam döneminde cömertliğiyle şöhret bulan ve övülen bir kişiydi.
Hatem'in cömertliğiyle ilgili hayret verici menkıbeleri, şaşırtıcı işleri ve aklı baştan alıcı haberleri vardır ki onları burada anlatmaya yerimiz müsait değildir. Ama o, bütün bunları ahirette mükafat kazanmak ve Allah'ın hoşnutluğuna ermek için değil, sadece isim yapmak ve şöhret sahibi olmak için yapmıştı.
Hafiz Ebu Bekr el-Bezzar, "Müsned'ında İbn Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Hz. Peygamber'in yanında Hatem'den söz edilince o şöyle buyurdu:
"O, bir amaca ermek istedi ve erdi de."
İmam Ahmed b. Hanbel, Adiyy b. Hatem'in şöyle dediğini rivayet eder: "Rasûlullah (s.a.v.)'a dedim ki: "Babam, dost ve akrabalarım ziyaret eder, onlarla ilgilenir, şunu ve şunu yapardı. Bu yaptıklarından kendisine bir sevap var mıdır?" Rasûlullah (s.a.v.) cevaben buyurdu ki:
"Doğrusu senin baban birşey istemişti ve onu daelde etti." Yani şöhret sahibi olmak istemişti, o da oldu.

Sahih bir hadiste anlatıldığına göre üç kişi, Cehennem'in çılgın alevli ateşinde yakılacaktır. Bunlardan biri, kendisine "cömert denilsin" diye malım sarfedendir. O, bunun karşılığını dünyada bulacaktır. Bunlardan ikincisi gösteriş için cihad eden mücahid, üçüncüsü de isim yapmak için ilimle uğraşan bilgindir.

Bir başka sahih hadiste anlatıldığına göre bazıları, Rasûlullah (s.a.v.)'dan Abdullah b. Cüd'an.. b. Mürre'yle ilgili olarak; "O misafir ağırlar, köle azad eder, sadaka verir. Bu yaptığı iyiliklerin kendisine faydası var mıdır?" diye sormuşlardı. Rasûlullah (s.a.v.), onlara şu cevabı vermişti:

"O zaman içinde bir gün olsun, 'Ey Rabbim! Kıyamet gününde benim günahlarımı bağışla.' dememiştir."

Evet, Abdullah b. Cüd'an da kurak senelerde ve kıtlık zamanlarında muhtaçlara yiyecek veren meşhur cömertlerden biridir.

Beyhakî, Hz. Ali'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Hayret ediyorum. İnsanların çoğu gerçekten çok az hayır işliyor. Şaşarım o adama ki, Müslüman kardeşi bir ihtiyaç nedeniyle ona gelir, ama o kendini hayır yapmaya ehil görmez. Eğer sevap ummasa ve azaptan korkmasa bile, güzel ahlaka koşsun. Çünkü güzel ahlak, insanı kurtuluş ve başarı yoluna götürür." Yanında oturmakta olanlardan biri kalkıp Hz. Ali'ye şöyle dedi: "Anam babam sana feda olsun ey mü'minlerin emiri! Sen bunu Rasûlullah (s.a.v.)'dan mi duydun?" Hz. Ali, adamın bu sorusunu şöyle cevapladı: "Evet, hem de daha iyisini duydum. Tayy kabilesinden esir alman kimseler Medine'ye getirildiklerinde, teninin rengi kırmızı ile siyah arası bir tonda, cildi pürüzsüz, boynu uzun, bacakları tombul, burnunun ucu kalkık, alımlı, başı dik, endamı düzgün, baldırları toparlak, topuk kemiklerinin çevresi etle dolu, beli ince, etsiz ve kılıç gibi düz bir cariye gördüm. Görür görmez ona vuruldum. 'Bunu, ganimet payı olarak bana vermesini Rasûlullah'tan isteyeceğim.' dedim. Cariye konuşunca, edebî bir üslûpla konuştuğu için kendisine daha çok hayran olmaya başladım. O, Rasûlullah'a şöyle dedi: "Ya Muhammedi Beni serbest bırakmaya ve Arap kabilelerinin başıma gelene sevinmelerine fırsat vermemeye ne dersin? Çünkü ben, kavmimin beyinin kızıyım. Babam, ırz ve namusu korur, esiri salıverir, açı doyurur, çıplağı giydirir, misafiri ağırlar, yemek verir, herkese selam verirdi. Kendisinden dilekte bulunanları boş çevirmezdi. Ben, Hatem Taî'nin kızıyım." Rasûlullah (s.a.v.), ona şöyle cevap verdi: "Ey Cariye! Bu anlattıkların, gerçek mü'min kimselerin nitelikleridir. Eğer baban mü'nıin olmuş olsaydı, ona mutlaka rahmet okurduk." Böyle dedikten sonra da görevlilere, cariyeyi serbest bırakmaları için emir verdi: "Onu salıverin. Çünkü babası, güzel ahlakı severdi. Allah da güzel ahlakı sever."

Orada hazır bulunan Ebu Berde b. Niyar, kalkıp şöyle dedi: "Ya Rasûlallah! Allah, güzel ahlakı sever." Rasûlullah (s.a.v.) da onun bu sözüne şu karşılığı verdi:

"Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki kişi, ancak güzel ahlak sayesinde Cennete girer."

Ebu Bekr b. Ebi'd-Dünya, Hatem'in zevcesi Nevvar'm, Hatem hakkında şöyle dediğini rivayet etmiştir: «Hatem'in yaptığı her iş, hayret verici idi. Bir yıl kuraklığa ve kıtlığa maruz kalmıştık. Her şeyimiz yok olmuştu. Gök, yağmur yağdırmıyor; topraklar, susuzluktan çatlayıp yarılıyor; anneler, çocuklarım emziremiyor, develer karnı içe göçüp sırt kemikleri açığa çıkıyor, bir damla süt veremiyor, malların içi boşalıyordu. Çok soğuk bir geceydi. Vakit, gece yarısıydı. Çocuklarımız Abdullah ile Adiyy ve SefEane, açlıktan ağlaşıyorlardı. Onları susturmak için yedirecek birşey bulamadık. Kocam Hatem, kalkıp oğlanlardan birini kucağına aldı. Avutmaya başladı. Ben de kızımız Seffane'yi kucağıma alıp avutmaya başladım. Onları susturup uyutuncaya kadar gecenin üçte veya dörtte biri geçmişti. Sonra diğer oğlumuzu kucağımıza alıp avutmaya başladık. Nihayet o da susup uyumaya başladı. Şam dokuması, püsküllü bir kadifemizi yere serdik. Uyumuş olan çocukları, kadifenin üzerine yatırdık. Ben ve Hatem, aynı odada uyumaya başladık. Çocuklar da aramızdalardı. Sonra o, beni avutmaya başladı. Uyumamı istedi. Ne istediğini anladım. Uyuyormuşunı gibi yaptım. "Uyudun mu?" diye bana seslendi. Ben cevap vermeyip sustum. "Demek ki uyumuş." dedi. Halbuki ben uyumuş değildim.

Gece kararıp yıldızlar çoğaldığında, sesler kesilip ayak tıkırtıları duyulmaz olunca bir de baktım ki odamın kapısındaki perde aralandı. Kocam, "Kim o?" diyerek dışarı çıktı. "Belki de seher vakti geldi veya çok yaklaştı." dedim. Perdenin ucu yine kaldırılınca-, kocam yine: "Kim o?"diye sordu. Kapıda duran, cevap verdi: "Komşu falanca kadın.. Ey Adiyy'in babası! Senden başka, bana yardımı dokunacak birini bulamadım. Açlıktan kurtlar gibi ulumakta olan çocuklarımın yanından geliyorum." Kocam, "Çocuklarını hemen bana getir." dedi. Yatağımdan fırlayıp ona şöyle çıkıştım: "Ne yapıyorsun sen? Çocukların açlıktan bağrışıyorlardı. Onları avutacak bir yiyecek bulamadın. Bu kadını ve çocuklarını, hangi yiyecekle avutacaksın?" Bana: "Sus. Allah'ın izniyle seni de doyuracağıma yemin ediyorum." dedi.

Sonra komşu kadın, çocuklarının ikisini kucağına, dördünü de ikişer yanma alarak, yavrularıyla dolaşan bir geyik gibi evimize geldi. Kocam Hatem, mızrağıyla kendi atının yelesine vurdu, onu kesti. Sonra çakmağı çakıp ateş yaktı. Bıçağı getirip atın derisini yüzdü. Sonra bıçağı kadına verip: "Al, ne kadar lazımsa kesip götür, çocuklarını da eve gönder." dedi. O da çocuklarım eve gönderdi. Sonra şöyle dedi: "Sizi gidi yaramazlar sizi! Deveden başka bir hayvanın etini yemez misiniz siz?"

Daha sonra oba halkını dolaşıp ziyafeti haber verdi. Onlar da koşup evine geldiler. Yemeğe başladılar. Öte yandan Hatem, evin bir köşesinde elbisesine bürünerek yan gelmiş, bizim sofrada yeyişimizi seyrediyordu. Yemeğe bizden daha çok ihtiyacı olduğu halde o etten bir parça dahi yemedi. Sabah olduğunda, atın sadece kemikleri ve toynuklan kalmıştı!..»

Dare Kutnî, Hatem'in kansmm Hatem'e şöyle dediğini rivayet eder:

"Ey Seffane'nin babası? Ben ve sen, bizden başka kimsenin bulunmadığı bir sofrada başbaşa yemek yemek istiyorum." Hatem bunu kabul etti ve gereğini yapmasını karısına emretti. Bunun üzerine kadın çadırlarını söküp, obadan bir fersah uzaklıktaki bir yere kurdu. Hatem, yemek yapılmasını söyledi. Karısı hazırladı. Perdelerini indirip, sofrada oturan Hatem tam yemeğe

hazırlanmak üzereyken perdeyi aralayıp başını çadırdan dışarı çıkardı. Sonra da şöyle dedi:
"Tenceremi perde arkasında kaynatma. Yoksa, içinde pişirdiğin haram olur bana. Tencereyi şu yüksek yerde kaynatsana, Yemeği bol olsun, kimseyi aç bırakma."
Böyle dedikten sonra perdeyi kaldırdı. Yemeği sofraya getirdi. Halkı sofraya davet etti. Beraberce yeyip içtiler. Karısı, "Bana verdiğin başbaşa yemek yeme sözünü yerine getirmedin." dedi. Hatem, ona şu cevabı verdi: "Ne yapayım? Gönlüm, bana itaat etmiyor. Gönlüm övülmeyi çok istiyor. Cömertlik, benim kaderime yazılmış." Böyle dedikten sonra sözünü şöyle sürdürmüştü:
"Cimriliği yendim, ona üstün geldim. Benimsedikçe cömertliği, kendi haline bıraktım. Komşu kadın, benden şikayetçi olmasın. Ancak kocası yok iken onu ziyaret etmiyorum. İyiliğim ona ulaşacak, kocası ona dönecek. Perdeleri de üzerine sarkıtılmayacak."
Bir diğer şiirinde Hatem şöyle der:
"Gece uyuyacağım zaman şarabı ben, Doyasıya içerim ama yine de kanmam. Geceleyin komşu gelini,karanlık bastırınca, Avlamak istedim ama gizlenemedim.Komşu gelini rüsvay edip kocasına hıyanet mi edeceğim, Allah'a andolsun ki hayatta olduğum sürece, Ben, bu işi asla yapmayacağım."
Bir başka şiirinde Hatem şöyle demektedir:
"Kapısında varsın perde bulunmasın, Benim komşularıma kimse zarar veremez. Komşu kadın tuvalete çıkacak olduğunda, Perdeleri indirinceye dek, gözlerimi yumarım."
Hatem, bir başka şiirinde de şöyle der:
"Amcam oğluna sövmek, huyum değildir benim. Bana umut bağlayanı, geride bırakan değilim. Suçum olmadığı halde beni kıskananın sözünü işittim. Ona, beni geç de kurtar bu ezadan beni, dedim. Onu ayıpladılar, beni ayıpladıklarını görmedim. Riyakar kimse, beni güleryüzle karşılar. Aradan perde kalktığında benim izimden gelir. Onun kusurunu yakaladım, korumak için. Din ve asaletimi, ondan el çektim."
Hatem'e ait başka bir şiir şöyledir:
"Üşüyen perişan kişiye sor, ey Malik'in anası.
Mezbaha ile ocak arasında bana geldiğinde;
Ona güleryüz göstereyim mi, o benim ilk konuğumdur.
Cimrilik etmeyip, cömert davranayım mı ona?"
Bir başka şiirinde şöyle der Hatem:
"Midene ve tenasül uzvuna istediklerini verirsen eğer,
Her ikisi kötülüğün zirvesine ulaşırlar."
Kadı Ebu'l-Ferec el-Muafa, Ebu Ubeyde'nin şöyle dediğini rivayet eder:
"İyi kullandığın az mal, devamlı kalır. Kötü kullanılan çok mal, devamlı kalmaz. Malı muhafaza etmek, onu yok etmekten, Ve ülkede azıksız kalıp ölmekten daha iyidir."
Mütelemmis'e ait bu şiir, Hatem'e okunduğunda o şöyle tepki göstermişti: "Mütelemmis'e ne olmuş ki böyle söylemiş. Dili kopasıca, insanları cimriliğe teşvik etmiş. Öyle diyeceğine böyle deseydi ya:"
"Cömertlik, malı vadesinden önce tüketmez.
Kısmak ta, cimrinin malını artırmaz.
Kısarak mal sahibi olacağını ümid etme.
Çünkü her yarının rızkı yeniden gelecektir.
Görmez misin ki, mal, gelip gidicidir.
Onu sana veren, senden uzak değildir."
Kadı Ebu'l-Ferec dedi ki: Hatem, "Onu sana veren, senden uzak değildir." derken, ne güzel bir söz söylemiştir.Eğer Müslüman olsaydı, ahi-rette iyi bir makama sahib olacağı umulurdu. Nitekim Cenâb-ı Allah, Kur'ân-ı Kerîm-de şöyle buyurmuş:
"Allah'ın lütfundan isteyin." (en-Nîsâ? 32.)
"Kullarım, sana Beni sorar (lar) sa; şüphesiz ki Ben, çok yakınım. Bana dua edince Ben, O dua edenin duasına icabet ederim." (ei-Bakara,i86.)
Vaddah b. Mabed et-Taî'den yapılan rivayete göre Hatem Taî, (Hire valisi) Numan b. Münzir'in ziyaretine gitti. Numan, ona iltifat edip yakınlık gösterdi, çeşitli ikramlarda bulundu. Memleketine dönerken de, vilayetinin taze ve güzel yiyeceklerine ek olarak iki deve yükü altın ve gümüş verdi. Hatem, yola çıkıp memleketine geldi. Obasına yaklaştığında, Tayy kabilesinin göçebeleri onu karşıhyarak: "Ey Hatem! Sen, hükümdarın yanından geliyorsun. Biz ise yoksul aşiretimizin yanından yoksullukla geliyoruz!" dediler. Hatem, onlara: "Gelin bakalım, yanımda ne varsa alıp paylaşın!" dedi. Onlar da Numan'ın ona verdiği hediyeleri paylaştılar. O esnada cariyesi Tarife ortaya atılıp: "Allah'tan kork, birazını da kendine alıkoy; bunlar ne bir dirhem, ne de bir dinar, ne bir koyun ne de bir deve bırakmayacak, hepsini alıp götürecekler!" dedi. Cariyesinin bu endişesini yersiz bulan Hatem şöyle dedi:
"Tarife, 'dirhemlerimiz kalmaz' diyor. Bizde ne ahmaklık ne de gafillik var. Elde ye avuçtaki bitse de Allah bize verir.. Başkasına da, rızkı veren biz değiliz. Bizim hırkamız, dirheme alışık değildir. Dirhem bizim cebe girer, sonra hemen çıkar. Bir gün dirhemlerimiz şayet yığılacak olursa. Hayır yollarına hemen sarfedilirler."

Ebu Bekr b. îyaş dedi ki: Bir gün Hatem'e: "Araplar arasında senden daha cömert biri var mı?" diye sorulduğunda, "Arapların hepsi, benden daha cömerttir." diye cevap verdi, sonra da sözünü şöyle sürdürdü: "Bir gece, öksüz bir Arap delikanlısına misafir oldum. Yüz tane koyunu vardı. Hemen koyunlardan birini kesip pişirdi, sofraya koydu ve bana, buyur dedi. Koyunun beynini bana takdim edince ben, "Beyin ne hoşmuş!" dedim. Bu sözüm üzerine gidip diğer koyunlardan kesmeye ve beyinlerini çıkarıp bana getirmeye başladı. "Artık yeter." dedim. Sabah olduğunda, bütün koyunlarının kesilmiş olduğunu, geriye onlardan hiç birşey kalmadığım gördüm."
Hatem'e: "Peki sen, o adama ne yaptın!" diye sorulunca şöyle dedi: "Ona karşı her ne yaparsam yapayım şükrünün altından kalkamazdım. Ama yine de ona develerimin seçkinlerinden yüz tanesini verdim."
"Mekarimü'l-Ahlak" adlı kitapta Muhammed b. Cafer el-Haraitî şöyle der: Abbas b. Fazl el-Rebiî, Tayy kabilesinin yaşlılarının şöyle dediklerini rivayet etmiştir: Hatem Taî'nin annesi Antere'nin, çok cömertliğinden dolayı elinde hiç birşey kalmadı. Eline geçen her şeyi başkalarına verirdi. Kardeşleri, böyle yapmamasını söylerlerse de o, onlara aldırış etmezdi. Varlıklı bir kadındı. Bu huyundan vazgeçeceği umuduyla onu bir yıl süreyle bir eve kapattılar. Bu süre zarfında yemeklerini hazırlayıp kendisine götürdüler. Bir yıl sonra çıkardıklarında artık o huyundan vazgeçmiş olduğunu sandılar ve malından kendisine bir sürü deve vererek: «Bunlarla geçimini temin et." dediler. Bir gün Hevazinli bir kadın, yanma geldi. Daha önce ona hizmet etmiş olan bu kadın, ondan biraz yardım istedi. Antere de o deve sürüsünü kadına vererek şöyle dedi: "Şu deve sürüsünü al da götür. Allah'a andolsun ki açlıktan çok çektim. Bu yüzden,de hiçbir dilenciyi boş çevirmeyeceğime Allah'a yemin etmişim." Böyle dedikten sonra şöyle bir şiir terennüm etmeye başladı:
"Ömrüme yemin olsun ki eski zamanda beni,
Açlık ısırdı, kimseyi aç bırakmamaya yemin ettim.
Beni kınayanlara 'Biraz ölçülü olun' deyin.
Eğer siz cömertlik yapamıyorsanız, parmağınızı ısınn.
Kız kardeşinizi cömertlikten menetmektense,
Kendinizi ve onu cömertlikten alıkoyanı kmasaydınız ya!
Cömertliği bugün siz bir tabiat olarak görüyorsunuz.
Ey annemin çocukları! Kişi, tabiatını bırakabilir mi?"
Heysem b. Adiyy dedi ki: Hatem'in cömertlik uğruna kendi nefsini feda ettiğini gördüm. O, bana: "Ey oğul! Kendimi üç huya alıştırdım." diyerek onları şöyle sıraladı.
- Allah'a andolsun ki, komşu kadınları baştan çıkarmadım.
- Bana verilen emaneti, sahibine mutlaka teslim ettim.
- Hiç kimse de benden kötülük görmüş değildir.
Ebu Bekr el-Haraitî, Ebu Hüreyre'nin azatlısı Muharrerin şöyle dediğini rivayet eder: Abdü'1-Kays kabilesinden bir grup yolcu, Hatem Taî'nin mezarının yanma gelip mola verdiler. Aralarında Ebu'I-Hayberî diye biri vardı. Kalkıp, Hatem'in mezarına ayağıyla vurmaya başlayarak: "Ey Eba Ca'd! Kalk ta bizi ağırla!" dedi. Arkadaşlarından biri: "Çü-rüyüp toprak olmuş bir cesede mi sesleniyorsun?" deyip şaşkınlığım ifade etti. Karanlık bastırınca uyumaya başladılar. Mezarı tekmeleyerek Hatem'e, kendilerini ağırlamaları için seslenen adam, bir ara uykudan bağırıp çağırarak, korkmuş vaziyette uyanıp şöyle dedi: Arkadaşlar, bineklerinize sahip olun. Çünkü rüyada Hatem'in bana gelip şu şiirini okuduğunu gördüm. Aklımda kaldığına göre şiir şöyleydi:
"Ey Eba Hayberî! Sen öyle birisin ki, Akrabaların zalim ve sövüşkendir. Arkadaşlarınla birlikte gelip istedin ki, Seni sahibi ölü bir çukur yanında ağırlayalım. Çevrende, Tayy kabilesi ve davarları varken, Geceleyin beni günaha mı sokmak istedin? Biz misafirlerimizi doyururuz. Binekler gelir, onları dahi seçip keseriz."
Bir de ne görsünler. Gündüz Hatem'in mezarını tekmeleyenin devesi, üç ayak üzerine geliyor. Kalkıp onu kestiler; etini pişirip yediler. "Allah'a andolsun ki Hatem, diri iken de ölü iken de bize ziyafet verdi." dediler. Sabahleyin yola koyulduklarında, devesini kesip yedikleri arkadaşlarını yedeklerine aldılar ve hareket ettiler. Az sonra gördüler ki bir adam bir deveye binmiş, ikinci bir deveyi de yedeğine alarak kendilerine doğru geliyor. Yanlarına geldiğinde: "Ebu'l Hayberî hanginiz?" diye sordu. Ebu'I-Hayberî de: "Benim!" diye cevap verince o adam şöyle dedi: "Bu gece rüyada Hatem bana gelerek, sana ve arkadaşlarına senin deveni kestirerek ziyafet vermek ve seni de yaya bırakmayıp bir deveye bindirt-mek istediğini söyledi. İşte, yedeğimdeki şu deveyi al." Ebu'l-Hayberi de o adamın getirdiği yedekteki deveyi aldı. [8]

Abdullah B. Cüd'an

Şeceresi şöyledir: Abdullah b. Cüd'an b. Amr b. Ka'b b. Sa'd b. Teym b. Mürre. Abdullah b. Cüd'an, Teym kabilesinin reisi ve Hz. Ebu Bekr'in babasının amcazadesidir. Cahiliye döneminde isim yapmış, herkese ikramda bulunmuş meşhur cömertlerden biridir. Kıtlık zamanlarında insanlara yiyecek dağıtırmış. Önceleri çok yoksul ve miskin, bir o kadar da kötü ve şirretmiş. Çok ta suç işlermiş. O kadar ki kavmi, aşireti, ailesi ve babası bile onun bu haline kızarlarmış.
Günlerden bir gün işsiz, güçsüz ve şaşkın vaziyette Mekke sokaklarında dolaşırken, dağın bir tarafında bir mağara görmüş.

Oradan kendisine bir zarar gelebileceğini düşünmüş. Oraya girip ölmek ve içinde bulunduğu serserice hayattan kurtulmak için mağaraya yönelmiş. Mağaranın yanına varınca, oradan bir ejderha çıkıp Abdullah'ın üzerine atılmış; Abdullah sağa sola geriye kaçmak istemişse de bunu becerememiş. Ejderha, yakınma gelince onun gövdesinin altından, gözlerinin de yakuttan olduğunu görmüş. Onu kırıp almış. Sonra da mağaraya girmiş, orada Cürhümlü emirlerin mezarlarını, bu cümleden olarak uzun zamandan beri kayıp olan ve nereye gittiği bilinmeyen Cürhüm Emiri Haris b. Mudad'm mezarını bulmuş. Mezarların baş kısmında vefat tarihlerinin ve ne kadar süreyle emirlik yaptıklarının yazılı olduğu altından levhalar varmış. Ayrıca oralarda çok miktarda altın, gümüş, inci ve diğer mücevherler de varmış. Kendini yetecek kadarını alıp mağaradan çıkmış ve onun yerini ve kapısını iyice belleyip hafızasına nakşetmiştir. Daha sonra kavmine giderek, kendisini sevip memnun olacakları miktarda onlara mücevher, altın, gümüş ve inci vermiş. Halka yemek ziyafeti çekmiş, Elindeki altınlar azaldıkça o mağaraya gider, yeterince altın alıp dönermiş...

Bu kıssayı anlatanlardan biri de Abdülmelik b. Hişam'dır. "et-Tican li Marifeti Mülûki'z-Zaman" adlı kitapta bu kıssayı anlatmaktadır.

Ahmed b. Ammar da "Reyyü'l- Atiş ve Unsu'l-Vahiş" adlı kitapta bu kıssayı anlatmaktadır.

Anlatıldığına göre Abdullah b. Cüd'an'm o kadar yüksek ve büyük bir yemek kabı varmış ki, süvari olan bir kişi, atından inmeden elini uzatıp o kaptan yemek yiyebiliyormuş. Buna karşılık küçük bir çocuk içine düşünce boğulurmuş!.. İbn Kutebye ile diğerlerinin anlattıklarına gire Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Abdullah b. Cüd'an'm kabı o kadar büyük ve yüksekti ki, öğle vakti onun duldasında (gölgesinde) gölgelenirdim!"

Ebu Cehilın öldürülmesi esnasında Rasûlullah (s.a.v.) ashabına şu buyruğu vermişti: "Ölüler arasında onun cesedini arayın. Dizindeki bir yara ile onu tanıyabilirsiniz. (Bir zamanlar) Abdullah b. Cüd'an'm yemek kabı üzerinde onunla kavga etmiş, onu itmiştim. O da düşmüş, dizi parçalanmıştı. O yaranın izi, hala dizi üzerindedir." Ashab, ölüler arasında Ebu Cehü'in cesedini bulduklarında bakmışlar ve o yara izini dizinde görmüşlerdi.

Anlatıldığına göre o, halka hurma ve kavrulmuş un (sevik) yedirir, süt içirirmiş. Bu yemek çeşidini vermeye, Ümeyye b. Ebi's-Salt'ın şu sözünü duyuncaya kadar devam etmiş:

"Cömertleri ve cömertliklerini gördüm, Deyyan oğulları, cömertlerin en üstünüdür. Onlar, Cüd'an oğulları gibi bizi avutmazlar. Onu balla karıştırarak bize yedirirler."

Ümeyye'nin bu sözünü işitince, Şam'dan yağ, bal ve buğday getirmeleri için 2000 deve yola çıkardı. Bu malzemeler getirildikten sonra her gece Ka'be'nin damına tellal çıkartıp; "İbn Cüd'an'm büyük sofrasına gelin!.." diye ilan ettirmeye başladı.

Bu ilanlardan haberdar olan Ümeyye bu defa şöyle dedi: "Onun, Mekke'de hızlı bir tellalı var. Diğer tellalı da Ka'be damında ünler. Unla karıştırılmış bulamaca çağırır. Büyük sofraya ve tahta kaşığa çağırır."

Bütün bu cömertliğini ve mertliğini bir tarafa bırakalım da Sahih-i Müslim'deki şu hadise bakalım: Hz. Aişe demiş ki: lrYa Rasûlallah! îbn Cüd'an yemek yedirirdi, misafir ağırlardı. Bu iyiliği, kıyamet gününde kendisine fayda verir mi?" Rasûlullah buyurdu ki: "Hayır.. O hiç bir gün 'Rabbim, kıyamet gününde benim günahımı bağışla.' dememiştir." [9]

Meşhur Şaîr Îmru'l-Kays

Hücr el-Kinciî'nin oğludur. Ka'be'ye asılan yedi meşhur şiirden birinin sahibidir. Onun şiiri, Ka'be'ye asılan diğer şiirlerden daha şöhretli ve Övgüye daha layıktır. Şiiri şu mısra ile başlar:

"Dur da yarı ve yurdu anıp ağlayalım."

imam Ahmed b. Hanbel, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

«İmrü'1-Kays, Cehennem'e giden şairlerin bayraktarıdır."[10]

Hafiz îbn Asakir, Îmrul-Kays'm şeceresini şöyle verir: Umrüül-Kays b. Hücr b. Haris b. Amr b. Hücr Âirilü'İ-Mürar b. Amr b. Muaviye b. Haris b. Ya'rüb b. Sevr b. Merta' b, Muaviye b. Kinde. Kinde'nin, Ebu Ye-zid veya Ebu Vehb yahut Ebu Haris el-Kindî künyesiyle çağrıldığı söylenir. Şam'a bağlı kazalardan (veya banliyölerden) birinde yaşanmıştır, Îmru'1-Kays, yaşadığı yerlerin bazısını şiirinde anlatır:

"Dur da sevgiliyi ve yurdu anıp ağlayalım. Sıktü'l-Liva'da, Dahul ile Havmel arasında dur. TudİIha ile Makra'yı... oranın izi silinmemiş.[11] Kuzeyden ve güneyden gelen rüzgarlar orayı yıkamamış."

Yukarıdaki şiirde geçen Sıktü'1-liva, Dahul, Havmel ve Makra kelimeleri, Huran bölgesinde bilinen bazı yerlerin adıdır. Muhammed b. Saib el-Kelbî'nin rivayetine göre Ferve b. Said b. Afif b. Madî Kerib, dedesinin şöyle dediğim nakleder: Bir ara bize, Rasûlullah (s.a.v.)'m yanında oturmaktayken Yemen'den bir heyet geldi. "Ya Rasûlallah! Allah bizi, İmrul-Kays'm şiirindeki iki beyitle ihya etti," dediler. Resûlullah, "Bu, nasıl oldu?" diye sorunca şu cevabı verdiler:

"Sana gelmek üzere yola çıktık. Bir süre yol aldıktan sonra yolu şaşırdık. Bulunduğumuz yerde üç gün susuz bekledik. Suyumuz yoktu. Muz ve sakız ağaçlarının gölgeleri altına varıp, hiç değilse bir ağaç gölgesi altında ölelim, diye beklemeye başladık. Dermanımız kesilmiş idi. Derken orada deveye binmiş bir adam belirdi. Sanki yerden bitmişti. Bazı arkadaşlarımız onu

gördüklerinde şu şiiri okuyordu:
"Hedefinin su kaynağı1 olduğunu görünce, Avcıların okundan korktu, eklemleri titredi. Gölgelikli ve üzerinde yosunlar olan, Daric pınarına yönelip gittiydi." (Çünkü Daric pınarında okçular yoktu.)
Deve üzerindeki adam, yorgunluğumuzu ve bitkinliğimizi görünce, "Bu şiir kimindir?" diye sordu. Biz de: "İmru'1-Kays indir.' dedik. "Vallahi o, yalan söylemiş değildir. İşte Daric pınarı! Yakınınızda duruyor. Gösterdiği tarafa baktığımızda, su ile aramızda elli zira kadar bir mesafe bulunduğunu gördük. Diz üstü o suya doğru sürünmeye başladık. Suyun yanma vardığımızda tıpkı Îmru'l-Kays'ın dediği gibi pınar suyunun üzerinde yosunların, ağaçların gölgesinde gölgelenmekte olduklarını gördük."
Adamların bu cevabı üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
"O (Îmru'1-Kays) dünyada anılan, ama ahirette unutulan bir adamdır. Dünyada şerefli, ahirette alçak biridir. Elinde şairlerir bayrağı vardır. Onları ateşe götürür."[12]
Kelbî der M: Babası, Esed oğulları kabilesindeki bazı kimseler tarar fmdan öldürülünce İmru'1-Kays, bayrağı eline alıp üzerlerine yürüdü. Tübale demlen yere vardı. Orada Zu'1-Haîase adlı bir put vardı. îmru'l-Kays da onun Önünde fal oklar çekti. Şansına, Esed oğullarıyla savaşmasını yasaklayan ok çıktı. Çekimi, ikinci ve üçüncü kez tekrarladı. Hep aynı ok çıktı Oku kırıp Zu'1-Halase'nin suratına çarptı ve:" Eğer öldürülen senin baban olsaydı, beni savaşmaktan menetmezdin!" dedi Sonra da Esed oğullarına hücum etti, kıyasıya savaştı, çoklarını Öldürdü.
Ibn Kelbî dedi ki: İslamiyet gelinceye kadar artık Zul-Halase putunun önünde fal oku çekilmedi.
Bazılarının anlattıklarına göre Îmru'1-Kays, Bizans hükümdarı Kayser'e övgüler dizerek bazı savaşlarda ondan yardın dilemiş, ama imparatordan umduğunu bulamayınca yüzüne karşı ona hicivde bulunmuş, öfkelenen imparator da ona zehir içirtip ölümüne yol açmıştı. Can çekişmekteyken Asib dağının yanında bulunan bir kadının mezarının yanma yarmış, orada şu şiiri yazmıştı:
"Ey komşu, mezar yakındır, Asib durdukça ben de buradayım. Ey komşu, ikimiz burada garibiz. Garipler, birbirlerine akrabadır."
Anlatıldığına göre yedi askı (Muallakat-ı seb'a) şiirleri, Ka'be'nin duvarlarına asılıymış. Araplardan biri bir şiir yazınca, onu Kureyşlilere sunarmış. Kureyşliler, onu beğenirse sahibini taltif etmek ve mükafatlandırmak için Ka'be'nin duvanna asarlarmış. Böylece yedi askı şiiri meydana gelmiş.
Önce de söylediğimiz gibi bu şiirlerin ilki, Îmru'1-Kays b. Hücr el-Kindî'ye aitmiş. İlk mısraları şunlardır:
"Dur da sevgiliyi ve yurdu anıp ağlayalım, Sıktü'l-Liva'da, Dahul ile Havmel arasında dur."
Şiirlerin ikincisi Nabiğa ez-Zübyanî'ye aittir. Onun asıl adı Ziyad b. Muaviye'dir. Şeceresi şöyledir:
Ziyad b. Amr b. Muaviye b. Dabab b. Cabir b. Yerbu b. Gayz b. Mürre b. Avf b. Sa'd b. Zübyan b. Bağîd. Şiirinin ilk mısralar şöyledir:
"Ey Meyye*nin yüksek tepedeki evi!
Üstünden uzun zamanlar geçti, yine de sağlamsın."
Şiirlerin üçüncüsü Züheyr b. Ebi Sülma Rebia b. Riyah el-Müzenf ye aittir. Baş kısmı şöyledir:
"Evfa'nın annesinden kızgınlık mı? Hayır, Havmanetü'd-Derrac ile Mütesellim hakkında konuşma."
Şiirlerin dördüncüsü, Tarafe b. Abd b. Süfyan b. Sa'd b. Malik b. Du-bey'a b. Kays b. Salebe b. ÜKa'be b. Sa*b b. AH b. Bek b. Vail'e aittir. Baş kısmı şöyledir:
"Havle'nin Sehmed'de yüksek ve taşlıklı yerleri var. Elin üstündeki dövme kalıntısı gibi parıldar."
Şiirlerin beşincisi, Antere b. Şeddad b. Muaviye b. Kurad b. Mah-zum b. Rebia b. Malik b. Galib b. Kutay'a b. Abs el Abesî'ye aittir. Baş kısmı şöyledir:
"Şairler, eski düşmanlıkları bıraktılar mı? Kuruntulardan sonra yurdu tanıdılar mı?"
Şiirlerin altıncısı, Alkame b. Abde b. Numan b. Kays'a aittir. Te-mimlidir. Şiirinin baş kısmı şöyledir:
"Coşkulu bir gönül, seni parlak ve güzel eyledi, Saçların ağardığı zamandan gençlik uzaklaştı."
Şiirlerin yedincisine gelince, Esmaî ile diğerlerinin dediklerine göre, bu Ka'be'ye asılan yedi askı şiirlerinden değildir. Bu şiir, Lebîd b. Rebia b. Malik b. Cafer b. Kilab b. Rebia b. Amir b. Sa'saa b. Muaviye b. Bekr b. Hevazin b. Mansur b. Ikrim b. Hasfe b. Kays b. Aylan b. Mu-dar'a aittir. Baş kısmı şöyledir:
"Konup kalması yurdu harab etti, kuyu çıktığının, Bağlandığı direğe kadar yıkıldı herşey, Mina'da, îkamet etmesi ebedî helake neden oldu."
Ebu Ubeyde, Esmaî, Müberred ve diğerlerinin anlattıklarına göre sahibi bilinmeyen ve Ka'be'ye asılmış olan bir başka şiir de vardı ve baş kısmı şöyleydi:
"Nimeti isteyeni geri çevirmek olur mu? Söylediği şeyde onun sorumluluğu olur mu?"
Fazlaca uzun olan bu şiirde çok güzel manalı sözler vardır. [13]

Cahîliye Dönemi Şairlerinden Ümeyye B. Ebî's-Saltes-Sakafî

Bu şair, cahiliye döneminde yaşamış olup îslamî döneme de ulaşmıştır. Hafiz İbn Asakir, onun şeceresinin aşağıda belirtilen

şekilde olduğunu söyler: Ümeyye b. Ebi's-Salt Abdullah b. Ebi Rebia b. Avf İbn Ukde b. Azze b. Avf b. Sakif b. Münebbih b
Bekr b. Hevazin Ebu Osman. Hevazin'in künyesinin Ebu Osman değil de Ebü'l-Hakem es-Sakafi olduğunu söyleyenler d
vardır.
Ümeyye, cahiliye devri şairlerindendir.îslâm'dan önce Şam'a gelip
yerleşmiştir. Müstakim (doğru) bir insan olduğunu, önceleri iman üzere olup sonra saptığını söylerler. Cenâb-ı Allah'ın şu
ayette kasdetmiş olduğu insan da odur:
"Kendisine ayetlerimizi verdiğimiz halde, onlardan sıyrılan ve şeytanın arkasına taktığa, sonunda da azgınlardan olan o
kimsenin haberini anlat." (ci-A'râf,i75.)
Zübeyr b. Bekkar dedi ki: Şair Ümeyye'nin anası, Rukiye binti Ab-dü'ş-Şems b. Abdu Menaf tır. Ümeyye'nin babası, Rebia b
Vehb b. Alac b. Ebi Seleme b. Sakif tir. Rebia'nm künyesi, Ebu's-Salt'dır. Derler ki, Ümeyye'nin babası, Taif teki meşhu
şairlerdendir. Ümeyye ise onlardan dahaüstünbir şairdi.
Abdürrezzak'm, Sevrî'den rivayetine göre Abdullah b. Amr şöyle demiştir: "Kendisine ayetlerimizi verdiğimiz halde, onlardar
sıyrılan ve şeytanın arkasına taktığı, sonunda da azgınlardan olan o kimsenin haberini anlat." mealindeki ayette kendisinden
sözedîlen adam, Ümeyye
b. Ebi's-Salt'dır,
Ebu Bekr b. Mirdeveyh, Nafî b. Asım b. Mesud'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Abdullah b. Amr'm oturduğu bir meclist
bulunuyor- , dum.Orada bulunanlardan biri, el-A'râf süresindeki şu ayeti okudu: "Kendisine ayetlerimizi verdiğimiz halde,
onlardan sıyrılan...Kimsenin haberini anlat." Abdullah b. Amr, "Bu ayette kimden söz edildiğini biliyor musunuz?" diye sordu.
Biri, bunun Sayfî b. Rahib olduğunu; bir başkası, israiloğullarından Bel'am adındaki adam olduğunu söyledi.Abdullah b. Amr
"Hayır, bu dedikleriniz değildir." deyince, "O halde kim?" diye soruldu. Dedi ki: "Ayette kendisinden söz edilen adam,
Ümeyye b.
Ebi's-Salt'dır."
Taberanî, Ebu Süfyan'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ben ve Ümeyye b. Ebi's-Salt Es-Sakafî, ticaret için Şam'a gitmek üzere
yola çıkmıştık. Her mola verdiğimiz yerde Ümeyye ,yanında bulunan yazılı nüshaları eline alıp bize okurdu. Yolculuğumuz
sırasında Hristiyan bir köye vardık. Köylüler gelip Ümeyye'ye ikramda bulundular, ona hediyeler verdiler. O da onlarla
birlikte evlerine gitti.
Öğle vakti geri dönüp geldi, eski elbiselerim çıkarıp siyah elbiseler giydi ve bana: "Var mısın ey Ebu Süfyan! Kitap bilgisi
alanında otorite olan bir Hristiyan âlimine gidelim de ona bazı sorular sor."dedi. Ben dedim ki: "Benim ona ihtiyacım yok.
Allah'a andolsun ki, hoşuma giden birşey söylese de ona güvenip inanmam. Hoşuma gitmeyen birşey söylese onun benden
çekeceği var." Ümeyye, yanlarına gittiğinde Hristiyan-lardan bilgin bir kişi, onun görüşlerine muhalefet etti. Sonra o,'yanıma
gelip: "Neden bu bilgin kişinin yanına gitmiyorsun?" dedi. Ben de, onun dininden değilim, dedim. "Ondan acaip ve tuhaf şeyler
duyacaksın, söylediklerini beğeneceksin. Sen Sakif kabilesinden misin?" diye sorunca,
"Hayır, ben Kureyş kabilesindenim." dedim. "O halde niye bu bilgin adamın yanına gitmiyorsun? Vallahi, o sizi hem seviyor,
hem de size iyi dav-ranılmasmı tavsiye ediyor." dedi. Sonra yanımızdan ayrılıp gitti. Ümeyye, onların yanında bir süre kaldı.
İnsanların bir süre uyumalarından sonra geceleyin yanımıza geldi. Elbiselerini çıkararak kendini yatağa attı, ama vallahi ne
uyuyabildi, ne de kalkabildi. Kederli ve üzgün olarak sabahladı. Akşam şarabı, sabah şarabının üzerine dökülmüştü sanki! Ne
o bizimle, ne de biz onunla konuşuyorduk. Sonra, "Yola çıkalım mı?" diye sordu. Ben de "Bineğin var mı?" diye sordum.
"Evet, var." dedi.
Beraberce yola çıktık, iki gece yol gittik. Üçüncü gece bana: "Niye konuşmuyorsun ya Eba Süfyan?" dedi. Ben de şöyle dedim:
- Söyleyecek neyim var? Allah'a yemin ederim ki, hiçbir zaman seni, arkadaşının yanından döndüğün gündeki gibi bir halden
görmemiştim!
- O üzgünlük, içinde bulunduğun bir halden dolayı değil de ileride karşılaşacağım durumlardan endişe edişimden dolayı idi.
- İleride neyle karşılaşacaksın?
- Vallahi Ölecek, sonda da dirileceğim!
- Sen kuruntulara inanır mısın?
- Nedenmiş o?
- Çünkü sen, öldükten sonra dizilmeyecek ve hesaba çekilmeyeceksin.
- (Güldü) hayır, senin dediğin gibi değil ya Eba Süfyan. Elbette ölüm sonrası dirilecek ve hesaba çekileceğiz. Kimimiz
Cennet'e, kimimiz de Cehennem'e girecek.
- Senin Cennet'e ya da Cehennem'e gideceğini arkadaşın sana bildirmedi mi?
- Arkadaşımın bu konuda bilgisi yok. Bunu, ne kendisi ne de ben bilirim. Ebu Süfyan, konuşmasına devam ederek şöyle
demişti: Böylece iki gece yol gittik. Hoşuna gidecek şeyleri söylüyordum. Ben de onun söylediklerine gülüyordum. Nihaye
Şam şehrinin ağaçlık ve sulak yerlerine vardık. Mallarımızı sattık. Orada iki ay ikamet ettik.
Dönüş yolculuğumuz sırasında bir Hristiyan köyüne vardık. Köylüler onu görünce yanma geldiler. Ona hediyeler sundular. O
da onlarla birlikte kiliselerine gitti. Ancak öğleden sonra yanıma döndü. Elbiselerini değiştirip yine oraya gitti. Geceleyin
insanlar uykuya daldıktan sonra yanıma döndü.Elbiselerini çıkarıp kendini yakağa attı.Allah'a andolsun ki ne uyuyabildi, ne de

kalkabildi. Kederli ve üzgün olarak sabahladı. O bizimle, biz de onunla konuşmuyorduk. Sonra, Tola çıkalım mı?' dedi. Olur, dedim ve yola koyulduk. Kederli ve üzgün olarak geceler boyu yol aldık. Sonra bana dedi ki: "Ey Ebu Süfyan! Var mısm, biraz ilerleyip te arkadaşlarımızı geride bırakalım?" Ben de: "Sen de buna var mısın?" diye sorunca evet, dedi. Yürüdük, derken arkadaşlarımızı bir saatlik mesafe kadar geride bıraktık. Sonra bana, "Haydi bakalım ey Ebu Süfyan!" diye seslendi. Ben de "İstediğin nedir?" diye sordum. Bana dedi ki:

- Bana Utbe b. Rebia'yı anlat. Başkalarına haksızlık etmekten ve haramları işlemekten sakınır mı o?
- Sakınır vallahi.
- Dost ve akrabalarını ziyaret eder, bunu başkalarına da tavsiye eder mi?
- Eder vallahi.
- Ana ve baba tarafı asil mi, soyu yüksek mi?
- Evet.
- Kureyşliler arasında ondan daha şerefli biri var mı?
- Hayır vallahi. Ondan daha şerefli bir Kureyşlinin mevcud olduğunu bilmiyorum.
- Muhtaç mıdır o?
- Hayır, aksine çok malı vardır.
- Kaç yaşındadır?
- Yüzü aşkındır.
- Şeref, mal ve yaşlılık, onu hafifletti mi?
- Niçin hafifletsin? Hayır, vallahi onu daha da yüceltti. .
- O, böyledir işte. Yatıp uyuyalım mı artık?
- Benim de uyumaya ihtiyacım vardı zaten.

Geride kalan arkadaşlarımız gelinceye kadar uzandık. Onlar gelince tekrar yola çıktık. Nihayet konak yerine vardık. Orada geceledik. Sabah olunca yeniden yürüyüş başladı. Akşam olup karanlıklar bastırınca Ümeyye yine bana seslendi.

-Ya Eba Süfyan!

- Ne istiyorsun?
- Var mısın, yine dünkü gibi yapalım?
- Sen de buna var mısın?
- Evet, varım.

Ben böyle dedikten sonra iki bahtı devesine binip kafileden ayrıldık. Arkadaşlarımızdan epeyi uzaklaşınca bana seslendi:

- Haydi, ey Ebu Süfyan! Utbe b. Rebia hakkında daha neler biliyorsan anlat.
- Olur.
- O, haksızlıktan ve haram yemekten sakınır mı?
- Evet, sakınır vallahi.
- Dost ve akrabalarını ziyaret eder, bunu başkalarına da tavsiye eder mi?
- Evet, yapar vallahi. Servet sahibi midir?

-Evet.

- Kureyşliler arasında ondan daha üstün biri var mı?
- Hayır.. Ondan daha üstün bir Kureyşli bulunduğunu bilmiyorum.
- Kaç yaşındadır?
- Yüzü aşkındır.
- Yaş, şeref ve servet, onu hafifletti mi?
- Hayır vallahi, hiç de hafifletmedi. Bu, senin kendi düşüncendir.
- Hayır. Şimdi sen, benim onun hakkında söyleyeceklerime kulak ver ve iyi düşün. Ben bunları neden söylüyorum, biliyor musun? Ben, o Hristiyan bilgininin yanma varıp kendisinden bazı şeyler sordum. Sonra ona: "Şu gelişi beklenen peygamber hakkında bana bir şeyler söyle." dedim. Dedi ki:
- O Arapl ardandır.
- Araplardan olacağını biliyorum da, acaba hangi Araplardan?
- Arapların ziyaret ettikleri KaTDe halkındandır.
- Bizde, Arapların ziyaret ettikleri bir Ka'be vardır.
- O, sizin kardeşlerinizdendir, Kureyşlilerdendir.

Böyle deyince başıma, daha önce hiç karşılaşmadığım bir hal geldi. Dünya ve ahiretin kazanç ve bahtiyarlığı elimden uçup gitti.Çünkü daha önce o peygamberin, ben olacağımı umuyordum. Böyle demesi üzerine ona dedim ki:

- Bana, o peygamberin sıfatlarım anlat.
- İhtiyarlık dönemine girdiğinde bile o, genç ve zindedir. Her şeyden önce o, haksızlıktan ve haramlardan sakınır. Fakirdir.

Ana ve baba tarafı soyludur. Dost ve akrabalarım ziyaret eder, bunu başkalarına da tavsiye eder. Aşireti içinde yüksek soyludur. Askerlerinin çoğu melektir.
- Bunun alameti nedir? Meryem oğlu Isa yok olduğunda Şam'da seksen sarsıntı meydana geldi. O sarsıntıların hepsinde musibe vardı. Geriye umumi bir sarsıntı kaldı ki, onda da musibetler vardır.
Ebu Süfyan dedi ki: "Vallahi bunun aslı yoktur. Allah, ancak şerefli ve yaşlı kimseleri peygamber kılar."
Ümeyye dedi ki: "Yemin ettiğin Allah'a andolsun ki bu böyledir, Ey Ebu Süfyan. O Hristiyan bilgininin bana söyledikleri gerçektir. Var mısın uyumaya?"
Evet, benim de uyumaya ihtiyacım var, dedim. Yatıp uyuduk. Sonra geridekiler geldiler. Yola revan olduk. Mekke'ye iki konaklık ya da iki gecelik mesafe kalmışken arkadan bir süvari bize yetişti. Geride neler olup bittiğini kendisine sorduğumuzda dedi ki: "Sizden sonra Şam'da deprem oldu. Halk, büyük felaketlere uğradı ve helak oldu!"
Adamın böyle demesi üzerine Ümeyye, bana dönüp: "Ey Ebu Süfyan, Hristiyan bilgininin söylemiş olduğu sözler için şimdi ne diyorsun?" diye sordu. Ben de: "Allah'a andolsun ki onun söylediklerinin gerçek olduğunu sanıyorum." dedim.
Nihayet Mekke'ye vardık. Mallarımı satıp işimi tamamladım. Sonra ticaret için Yemen'e gittim. Orada beş ay kaldım. Sonra Mekke'ye döndüm. Evimde oturmaktayken insanlar yanıma geliyor, selam veriyor ve ticaret için bana vermiş oldukları mallarım soruyorlardı. Abdullah oğlu Muhammed (s.a.v.) de yanıma geldi. Karım Hind de yanımda, çocuklarıyla oynuyordu. Selam verip ;'Hoş gelmişsin.' dedi. Nerelere ve nasıl gittiğimi, nerelerde ve ne kadar kaldığımı sordu. Ama ticaret için bana verdiği mallarını sormadı. Sonra da kalkıp gitti. Hind'e dedim ki:
- Vallahi Muhammed'e şaşıyorum. Yanımıza ticaret için mal bırakmış olan Kureyşlilerden evimize gelen herkes, mallarının durumunu sordu. Ama Muhammed, malım hiç sormadı.
- Sen, onun ne yaptığını bilmiyor musun?
- (Korkarak) Ne yapmış ki?
- O, Allah elçisi (peygamber) olduğunu iddia ediyor!..
Hind'in bu sözleri, beni şoke etti. Hristiyan bilgininin söylediklerini hatırladım. Titremeye başladım. O kadar ki karım Hind bana; 'Neyin var senin?' dedi. Kendime gelip toparlandım ve: 'Bunun aslı yoktur. Olmaz böyle şey. Muhammed, böyle bir iddia da bulunmayacak kadar akıllıdır/ dedim. Hind ise şöyle cevapladı bu sözümü: "Hayır, vallahi o böyle diyor. İnsanlar onun dinine giriyor. Sahabeleri de var!.." "İşte bu olamaz." dedim ve evden çıkıp Ka'be'ye gittim. Ka'be'yi tavaf etmekteyken malların şu kadar kazandı ve şu meblağa ulaştı. Onları almak üzere birini evimize gönder. Kendi akrabalarımdan aldığım işletme bedelini de senden almayacağım." dedim. Bu teklifimi kabul etmedi ve; "Öyleyse ben de sizdeki mallarımı almam."dedi. Çaresiz kaldım ve; "Peki, akrabalarımdan aldığım kadar senden de işletme bedeli alacağım. Birini gönder de evimizdeki malım teslim alsın" dedim. Bunun üzerine birini evimize gönderip mallarını aldırttı. Ben de başkalarından aldığım kadar ondan da işletme bedeli aldım. Fazla beklemeden Yemen'e gittim. Sonra Taife varıp Ümeyye b. Ebi's-Salt'a konuk oldum.
Bana dedi ki:
- Ey Eba Süfyan!
- Ne istiyorsun?
- Hristiyan bilgininin sözlerini hatırlıyor musun?
- Hatırlıyorum. Dediği de oldu.
- Kim peygamber oldu?
- Abdullah oğlu Muhammed!
- Abdülmuttalib'in oğlu mu?
- Evet, onun oğlu.
Ayrıca Hind'in bana söylediklerini de ona anlattım. Ter dökmeye başladı ve "Allah biliyor." dedi. Sonra sözünü şöyle sürdürdü: "Vallahi ya Eba Süfyan! Belki de odur. Gelmesi beklenen peygamberdeki sıfatlar onda var. Eğer ben hayattayken o bir peygamber olarak ortaya çıkarsa, ona yardım etmemek için Allah'tan özür dileyeceğim!"
Ebu Süfyan, sözüne devamla diyor ki: Oradan Yemen'e geçtim. Çok geçmeden Muhammed'in peygamberliğini ilan ettiğini duydum. Yine Taife dönüp Ümeyye b. Ebi's-Salt'a uğradım. Ona künyesiyle hitab ederek şöyle dedim:
- Ey Ebu Osman! Hristiyan bilgininin sana anlattığı şeyler ortaya-çıkıp gerçekleşti.
- Ömrüme yemin olsun ki öyle..
- Senin bu peygambere karşı tavrın nasıl olacak ya Eba Osman?
- Vallahi Sakifli olmayan bir peygambere asla iman etmem ben!
Ebu Süfyan, sözünü sürdürerek şöyle diyor: Mekke'ye yöneldim. Zaten çok uzakta da değildim. Mekke'ye varınca Muhammed'in ashabının dövülüp hakarete uğradığını gördüm. İnsanların kalbine giren rekabet duygusu, benim de kalbime girdiği için, "Hani nerede Muhammed'in melek ordusu?!" demeye başladım.
Taberanî, Ebu Süfyan'ın şöyle dediğini rivayet eder: Ümeyye b. Ebi's-Salt, Gazze ya da Kudüs'teydi. Onunla birlikte Mekke'ye bir kafileyle dönerken, yolda bana dedi ki: "Ey Ebu Süfyan! Var mısın arkadaşları biraz geçip ileriye gidelim de seninle biraz sohbet edelim?" Ben de olur, dedim. Ve kafileyi geride bırakarak söyleşmeye başladık. Dedi ki:

- Ey Ebu Süfyan! Bana Utbe b. Rebia'yı anlat.
- Hem ana, hem baba taran soyludur.
- Haram'dan ve haksızlıktan sakınır mı? -Evet...
- Yaşlı ve şerefli biri midir?
- Evet, öyledir.
- Yaşlılık ve şeref, onu hafifletmiştir.
- Yalan söylüyorsun. O, yaşlandıkça şereflenmiştir.
- Ey Ebu Süfyan! Bu Öyle bir söz ki, bana söylenenleri anladığım günden bu yana, böyle bir söz işitmiş değilim. Acele etme de sana haber verelim.
- Haydi, anlat bakalım.
- Şu kara taşlı Mekke vadisi halkı içinden birinin peygamberlikle görevlendirileceğini, kitaplarımda okumuştum. O peygamberin ben olacağımı sanıyordum. Sanmaktan öte inanıyordum.İlim ehli kimselerle bu konuyu tartıştığımızda, o peygamberin AbduMenaf oğullarından biri olacağı anlaşıldı. Abdu Menaf oğullarına baktığımda, bu işe Utbe b. Rebia'dan daha uygun biri bulunmayacağım gördüm. Onun yaşlı olduğunu ve 40 yaşını geçtiği halde kendisine henüz vahiy gelmediğini bana söylediğin için, onun beklenen peygamber olmadığını anladım.

Ebu Süfyan der ki: Zaman akıp gitti. Nihayet Rasûlullah (s.a.v.)'a vahiy geldi. Günün birinde bir ticaret kervanıyla Yemen'e doğru yola koyuldum. Ümeyye'ye uğrayarak alaycı bir tavırla ona şöyle dedim:
- Ey Ümeyye! Evsafım anlattığın peygamber ortaya çıktı!
- O gerçek peygamberdir, ona uyun.
- İyi ama sen niye ona uymuyorsun?
- Sakif kabilesinin kadınlarından utandığım için ona uymuyorum. Çünkü onlara, beklenen peygamberin ben olacağımı söylemiştim. Şimdi de benim, Abdu Menaf oğullarından bir gence uyduğumu görürlerse utanırım! Ey Ebu Süfyan! Anladığın kadarıyla ona muhalefet etmiş gibi görünüyorsun. Ama zaman gelecek, bir oğlak bağlanır gibi bağlanacak ve onun huzuruna götürüleceksin. O da senin hakkında dilediği gibi hüküm verecek!

Abdürrezzak, Kelbî'nin şöyle dediğini rivayet etti: "Ümeyye (b. Ebi's-Salt) bir ara uzanmış yatıyordu.Yamnda bulunan iki kızından birisi ürkerek babasma yüksek sesle bağırdı. Babası, "Neyin var?" diye sorunca kızı şöyle dedi: Rüyada iki kartal gördüm. Evimizin tavanını söktüler. Biri inip senin karnını yardı. Diğeri de damın üstünde durup arkadaşına sesleniyordu:
- Anladı mı? -Evet...
- Islah oldu mu?
- Hayır..

Bunun üzerine Ümeyye, kızlarına şöyle dedi: "Bu, babanıza ulaştırılması istenen bir hayır ve iyilikti, ama olmadı." Bu hadisenin değişik bir anlatımı daha vardır.

İshak b. Bişr, Said b. Müseyyeb'in şöyle dediğini rivayet eder: Ümeyye b. Ebi's-Salt'm kızkardeşi Faria, Mekke fethinden sonra Rasûlullah (s.a.v.)'m yanına geldi. Akıllı, basiretli ve güzel bir kadındı. Rasûlullah (s.a.v.), onu beğenirdi. Bir gün ona şöyle sordu:
- Ey Faria! Kardeşin Ümeyye'nin şiirlerinden ezberinde olan var mıdır?
- Evet... Bundan daha önemlisi, gördüğüm şöyle bir olay var. Onu sana anlatayım: Kardeşim Ümeyye bir sefere gitmişti. Dönünce ilk olarak bana uğradı. Kanepemin üzerine uzandı. Ben de elimdeki bir deriyi traş etmekle meşguldüm. Bir ara iki beyaz kuş veya beyaz kuş gibi iki yaratık evimin küçücük aydınlatma penceresine doğru geldi. Biri, pencerenin içine düşer gibi oldu. Diğeri de onu takib edip pencereye girdi, ilki, gelip Ümeyye'nin üzerine kondu. Göğsü ile kasığı arasını yardı. Pençesini göğsünün içine daldırıp kalbini çıkardı, koklamaya başladı. Diğer kuş, ona seslendi:
- Anladı mı? -Evet...
- Islah oldu mu?
- Hayır...

Böyle dedikten sonra kalbi tekrar yerine koydu. Yardığı yer, bir anda kapanıverdi. Sonra da o kuşlar, uçup gittiler.

Bu hadiseyi gördükten sonra Ümeyye'ye yaklaştım. Uyandırmak için onu elimle sarstım. Uyanınca kendisine, "Bir şey hissediyor musun?" diye sordum. O da: "Hayır.. Sadece vücudumda bir halsizlik hissediyorum." dedi. Ben, gördüğüm manzara karşısında irkilmiştim. Bana: "Neyin var? Seni irkümiş görüyorum." dedi. Ben de olup bitenleri ona anlattım. Bana şu cevabı verdi: "Bana, bir hayır ve iyilik ulaştırılmak istendi ama sonra o, başka tarafa gönderildi." Böyle dedikten sonra şu şiiri okumaya başladı:

"Gamlarım, geceleyin yola koyuldular,
Gözlerimi yumdum ama boşaldı yaşlar.
Sahib olduğum yakinî bilgi gibi,
Konuşkan bir okuyucusu olan beratım yok.
Çepeçevre kor ateşle sarılıp yanan biri miyim?
Yoksa kadife koltuklu ve iyi kimselere,

Vaad edilen Cennet'e mi gireceğim ben?
Cennetle Cehennem, iyi ve kötü amel bir olmaz.
Bunlara giden yollar da aynı değildir.
Bunlar iki gruptur, bir grup Cennet'e gider.
Oradaki yeşillik ve bahçelerle sarmaş dolaş olur.
Diğer grup, Cehennem'e gider, orası ne kötü yerdir!
Bu kalpler sözleşdi, bîr hayra yönelince,
Engeller çıktı karşısına, dünya onları,
Cennet istemekten menedip bahtsız kıldı.
Allah kahretsin, o dünya hırsım
Kul, nefsini çağırıp kınadı, zira o,
Allah tarafından gözetlendiğini biliyordu.
Nefs, ne diye bu hayata rağbet ediyor?
Ne kadar yaşasa da ölüm, onu yakahyacaktır.
Genç yaşta ölmese bile, ihtiyarlıkta mutlaka Ölecektir.
Ecel şarabının kasesini insan, elbet yuduml ayacaktır!"
Bu şiiri okuduktan sonra Ümeyye, ailesinin yanına döndü. Çok geçmeden baktım ki insanlar, baygın haldeki Ümeyye nin yanma gidiyorlar. Bana haber ulaşınca gittim, baktım ki o, yere yatırılmış, üzeri de örtülü. Yanına vardığımda bir çığlık atıp gözlerim açtı,evinin tavanına baktı, sesini yükselterek şöyle dedi: "Emrinize amadeyim. Buyurun. İşte huzurunuzdayım. Ne malım var ki beni kurtarsın. Ne aşiretim var ki beni korusun." Sonra tekrar bayıldı. Yine bir çığlık atınca, ben; "Adam öldü artık." dedim. Gözlerini açıp evinin tavanına dikti; sesini yükselterek şöyle dedi:
"Emrinize amadeyim. Buyurun, işte huzurunuzdayım. Elimde bir beratım yok ki kendimi savunayım. Aşiretim yok ki onlara dayanıp güçleneyim."
Sonra tekrar bayıldı. Bir çığlık atıp gözlerini açtı, evinin tavanına bakıp şöyle dedi: "Emrinize amadeyim. Buyurun, işte huzurunuzdayım. Nimetlerle beslendim ama hep günah işledim. Allahım! Eğer bağışlaya-caksan bütün günahlarımı bağışla. Hangi kul ki sana tapar, elemi yoktur onun."
Böyle dedikten sonra tekrar bayıldı. Yine bir çığlık atarak şöyle dedi:
"Hayat ne kadar uzasa da mutlaka, . Bir zaman gelir ki yok olup gider. Keşke hakikatler bana göründüğü an, Bir dağ başında davar otlatsaydım ben."
Bu şiiri de okuduktan sonra kardeşim Ümeyye vefat etti. Rasûlullah (s.a.v.) bana dedi ki:
"Ey Faria! Senin kardeşinin durumu, Allah'ın kendisine ayetlerini verdiği, sonra da kendisinden geri aldığı kimsenin durumu gibidir."
Hafız Ibn Asakir, Zührî'nin şöyle dediğini rivayet etti: Ümeyye b. Ebi's-Salt, şöyle bir beyit okumuştu:
"Bilesiniz ki bizden bir peygamber var, Evvelimizi ve ahirimizi bize haber veriyor."
Daha sonra da Bahreyn'e gitmiş, o orada iken Rasûlullah (s.a.v.)'a peygamberlik gelmişti .Ümeyye, Bahreyn'de sekiz yıl kaldıktan sonra Taife geldi, oradaki halka: "Abdullah oğlu Muhammed ne diyor?" diye sordu. Onlar da dediler ki: "Peygamber olduğunu iddia ediyor." Bunun üzerine Ümeyye: "O beni tamamlayacaktır." deyip Mekke'ye gitti, Rasûlullah (s.a.v.)'m huzuruna çıktı ve aralarında şöyle bir konuşma
geçti:
- Ey Abdülmuttab'in oğlu (torunu), sen ne diyorsun?
- Allah'ın elçisi olduğumu ve O'ndan başka îlah bulunmadığını söylüyorum.
- Seninle biraz konuşmak istiyorum. Yarın için bana bir vakit ayır (bir randevu ver).
- Olur, yarın görüşelim.
- Yalnız olarak mı yoksa birkaç arkadaşımla birlikte mi gelmemi istersin? Sen de yalnız olarak mı, yoksa birkaç arkadaşınla birlikte mi gelmek istersin?
- Nasıl istersen, öyle olsun.
- O halde ben birkaç arkadaşımla birlikte sana gelirim. Senin yanında da arkadaşların bulunsun.
Ertesi gün Ümeyye, Kureyşli birkaç kişiyle birlikte, Rasûlullah (s.a.v.) da birkaç sahabeyle birlikte gelip Ka'be'nin gölgesine oturdular. Önce Ümeyye söze başladı, seçili bir hitaptan sonra şiir okudu. Şiiri tamamlayınca da: "Bana cevap ver, Ey Abdülmuttalib'in torunu!" dedi. Rasûlullah (s.a.v.):
"Bismillâhirrahmânirrahîm. Yasın ve'1-Kur'âni'l-Hakîm" deyip söze başladı. Sözlerini tamamlayınca da Ümeyye yerinden fırladı.Ayakla-rını sürüyerek gitmeye başladı. Kureyşliler peşine katılıp, "Şu işe ne diyorsun ey Ümeyye?" diye sordular. O da: "Muhammed'in hak yolda olduğuna tanıklık ederim." dedi. Kureyşlilerin, "Sen ona uyuyor musun?" diye sormaları üzerine, "O'nun durumuna bakıp düşündükten sonra kararımı vereceğim." diye cevap verdi.
Bir süre sonra Şam'a gitti. Rasûlullah (s.a.v.) da Medine'ye geldi. Bedir savaşma katılan müşriklerin bir kısmı öldürülünce Ümeyye Şam'dan geldi, Bedir savaşının yapıldığı yere indi. Sonra Rasûlullah (s.a.v.)'m yanına gitmek üzere harekete geçti

Adamın biri ona sordu:
- Ey Ümeyye! Nereye gidiyorsun?
- Muhammed'e gidiyorum.
- Onunla işin ne?
- Ona imân edecek ve bu işin anahtarlarını ona vereceğim.
- Bu kuyuya kimler gömüldü, biliyor musun? -Hayır...
- Orada dayının oğulları Utbe ile Şeybe b. Rebia ve anneleri Rebia binti Abdü'ş-Şems gömüldü!
Bu sözü duyan Ümeyye, devesinin kuyruğunu ve kulaklarını keserek gelip Bedir kuyusunun yani başında durdu, sonra da şu mısralarla başlayan kasideyi okudu:
"Bedir'de neler vardı. Ölmüş beylerle Reislerden oluşan tepeler vardı!»
Sonra Mekke'ye, oradan da Taife döndü ve islamiyet'i terketti."
Zührî, Ümeyye'nin iki kuşla karşılaşması ve ölmesi hadisesini anlatırken, onun ölüm anında söylediği şu şiirini okumuş:
"Hayat ne kadar uzasa da mutlaka,
Bir zaman gelir ki yok olup gider.
Keşke hakikatler bana göründüğü an,
Bir dağ başında davar otlatsaydım ben.
Ölümü her zaman göz önünde bulundur,
Zamanın musibetinden de kaçın.
îyi bil ki zamanın da musibeti vardır.
Arslanlar yabani sığırlara, çöldeki kızıl gözlü yavrulara,
Dağlardaki kartallara, geyiklere, deve kuşu yavrularına,
Ölüm, mutlaka tırnağını geçirip yakalar."
"Et-Ta'rîf vel-î'lam" adlı kitabında Süheylî, ilk defa "Ay Allahım, senin adınla" sözünü kullananın Ümeyye b. Ebi's-Salt olduğunu söylemiş ve bununla ilgili olarak ta garip bir kıssa anlatmıştır.
Şöyle ki: Ümeyye, Kureyş kabilesinden bir toplulukla birlikte sefere çıkmıştı. Aralarında Ümeyye'nin oğlu ve Ebu Süfyan'ın babası Harb'da varmış. Bunlar yolda karşılarına çıkan bir yılanı öldürmüşler. Akşam olunca cinlerden bir kadın, yanlarına gelerek onları, yılanı öldürdüklerinden dolayı azarlamış, elindeki kırbaçla yere vurarak oradaki bütün develeri ürkütmüş, develerin her biri bir tarafa kaçmış. Kalkıp develeri aramaya başlamışlar ve neden sonra onları toparlayabilmişler. Bir araya gelip toplandıklarında tekrar cinlerden olan o kadın, yanlarına gelerek elindeki kırbaçla yere vurmuş, develeri ürkütmüş, develerin her biri bir tarafa kaçmış. Kalkıp develeri aramaya başlamışlar ve bu işten rahatsız olmuşlar. Ümeyye'ye: "Bundan kurtuluşun bir çaresi var mı?" diye sormuşlar, o da "Bakalım hele, belki buluruz." demiş. Sonra başlarına gelen belaya karşı kurtuluş çaresini soracakları birini bulma umuduyla, bulundukları bölgede dolaşmaya başlamışlar. Nihayet uzaklarda bir ateşin parlamakta olduğunu görmüş ve oraya yönelmişler. Oraya vardıklarında bir çadırın kapısı önünde, son derece çirkin görünümlü, cılız bir ihtiyarın ateş yakmakta olduğunu görmüşler. İhtiyar, cinler-denmiş. Selam vermişler. Durumlarını sormuş, onlar da anlatmışlar. O da Ümeyye'ye şöyle bir tavsiyede bulunmuş: "Cinlerden olan o.kadın tekrar geldiğinde "Allahım, senin adınla..." deyin, o kaçıp gider."
Bunlar toplanıp bir araya geldiklerinde kadın üçüncü kez tekrar gelir. Ümeyye, onun yüzüne karşı: "Allahım, senin adınla..." deyince, kadın kaçıp gider. Ama daha sonra cinler, yılanın öcünü almak için Ümeyye'nin oğlu Harb'e saldırıp öldürdüler.Arkadaşları d,a onu o evsiz, kom-şusuz ve ıssız- yere gömdüler. Cinler bunun için şöyle dediler:
"Harb'in mezarı, ıssız bir yerdedir, Mezarının yakınında mezar yoktur."
Anlatıldığına göre Ümeyye, bazı zamanlarda hayvanların söylediklerini anlarmış. Bir yolculuk esnasında bir kuşun yanına varır, ötüşlerini dinledikten sonra arkadaşlarına: "Bu kuş, şunu söylüyor." dermiş. Arkadaşları da: "Bunun doğru söylediğini nereden bileceğiz?" derlermiş. Yolculuk esnasında bir koyun sürüsüne rastlamışlar. Bir koyunun kuzusuyla birlikte sürünün gerisinde kaldığını görmüşler. Koyun, kuzusunu sürüye katılmaya zorlarcasma meliyormuş. Ümeyye, yanındaki arkadaşlarına: "Bunun yavrusuna ne dediğim biliyor musunuz?" diye sormuş. Onlar da: "Hayır, bilmiyoruz." deyince, şöyle demiş: "Kuzusuna diyor ki: "Çabuk sürüye katü da, geçen sene kardeşini yediği gibi bu senede seni kurt yemesin!" Ümeyye'nin böyle demesi üzerine arkadaşları, koşarak çobanın yanma varıp sormuşlar: "Geçen sene burada kurt, bu koyunun kuzusunu yedi mi?" Onların bu sorusuna Çoban da, "Evet..." diye cevap vermiş ve onun sözlerini doğrulamıştı.
Yine bir defasında Ümeye yolda giderken, bir kadının bindiği devenin, başını yukarıya "kadına" doğru kaldırarak böğürmekte olduğunu görmüş, arkadaşlarına: "Bu deve, kadına diyor ki: "Sen benim sırtıma bindin, ama üzerimdeki mahfenin altında iğne var, sırtıma batıyor!" demiş, kadını indirip mahfeyi çıkardıklarında bir iğnenin saplı olduğunu görmüşler!..
İbnu's-Sekît'in anlattığına göre bir gün Ümeyye b. Ebi's-Salt, elinde bardakla içki içerken bir karga ötmüş. Ümeyye de ona iki kez: "Toprak senin ağzına!.." demiş. Arkadaşları ona: "Karga sana ne dedi?" diye sorunca o da: "Karga diyor ki: Elindeki şu bardakta bulunan içkiyi içtikten hemen sonra Öleceksin!" demiş. Karga sonra yeniden ötmüş. Ümeyye demiş ki: "Karga şöyle diyor: Bu sözlerimin doğruluğunun işareti şu olacak: Ben, şu çöplüğün üzerine konup bir şeyler yiyeceğim. Bir kemik parçası boğazıma takılacak ve o yüzden öleceğim." Böyle dedikten sonra karga o çöplüğe kondu. Bir şeyler yerken boğazına bir kemik

takıldı ve Öldü.
Ümeyye: "Karganın, kendi hakkında söyledikleri doğru çıktı. Bakalım, benim hakkımda söyledikleri doğru çıkacak mı, çıkmayacak mı?" dedikten sonra içkisini bitirdi ve düşüp öldü...
îbn Mehdi'nin sahih senedle, Ebu Hüreyre'den rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v.).§öyle buyurmuştur: "Şairlerin söyledikleri sözlerin en doğrusu, Lebid'in şu sözüdür:
"Bilesiniz ki Allah'tan başka her şey boş ve asılsızdır.
Ümeyye b. Ebi's-Salt, Müslüman olmaya yaklaşmıştı."
İmam Ahmed b. Hanbel, Amr b. Şerid'den rivayet ederek onun şöyle dediğini söyler: Rasûlullah (s.a.v.)'m yanında bulunuyordum. Bana: "Ümeyye b. Ebi's-Salt'ın şiirlerinden bildiğin var mı?" diye sordu. Ben de: "Evet" deyince, "Öyleyse bana biraz oku." dedi.,Ona bir beyit okudum. Okuduğum her beyitten sonra "Ee" diyordu. Böylece ona Ümeyye'nin şiirlerinden yüz beyit okumuş oldum. Sonra o susunca, ben de kestim.
Yahya b. Muhammed b. Said, Sakiflilerin yeğeni Şerıd el-Hem-danî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Veda haccma, Rasûluilah (s.a.v.) ile beraber gittik. Yolda giderken bir gün baktım ki bir deve gelip arkamda durdu. Dönüp baktığımda, devenin üzerinde Rasûlullah (s.a.v.)'ı gördüm. Bana:
- Ey Şerid! dedi.
- Efendim.
- Seni deveme bindireyim mi?
- Olur, dedim.
Gerçi yorgun değildim ama teberrüken Rasûlullah'm yanma binmek istedim. Devesini çöktürdü, beni devesine bindirdi. Bana: "Ümeyye b. Ebi's-Salt'm şiirlerinden ezberinde olanlar var mıdır?" diye sordu. Ben: 'Evet..' deyince "O halde oku bakalım." dedi. Ben de okudum.
Ravi diyor ki: Zannedersem Şerid, yüz beyit okuduğunu söyledi. Sonra Rasûlullah (s.a.v.) şöyle dedi: "Ümeyye b. Ebi's-Salt'n ilmi Allah katmdadır."
İbn Said, bu hadisin garib olduğunu söylemiş ve sözüne devamla şöyle demiş: Rasûlullah (s.a.v.)'m Ümeyye hakkında söylemiş olduğu: «Şiiri iman etti. Ama kalbi inkar etti." hadisine gelince, ben bunu bilmiyorum. Doğruyu Allah bilir.
İmam Ahmed b. Hanbeljbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.), Ümeyye'nin şu şiirim doğrulamıştı:
"Sağ ayağının altında erkek ve sığırlar, Sol ayağının altında kartallar var. Aslan da kapana tutulmuş haldedir. Her gece sonu güneş kızıl görünür. Rengi, gül gibi olur. Kırbaçlanmadan, işkence görmeden, Rahatça üzerimize doğmak istemez."
Ümeyye'nin bu şiirini dinleyen Rasûlullah (s.a.v.) "Doğru söylemiş" dedi.[14]
Ebu Bekr el-Hüzelî,İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: "Allah'ı bırakıpta bana tapan bir milletin üzerine doğmam." diyen güneşi, 70.000 melek uyarıp kendisine "Doğ hadi doğ" demedikçe doğmaz. Doğmaya yüz tutunca da, onu doğdurmamak için bir şeytan gelir, ama güneş, iki boynuzu arasından doğarak onu yakar. Gurup vakti batmaya yüz tutunca da Allah'a yönelip secde ederken bir şeytan gelip, secdesine engel olmak ister. Güneş, onun iki boynuzu arasında batar ve onu yakar.
Ümeyye b. Ebi's-Salt'm Arşı taşıyan melekler hakkında söylediği şiirinin bir bölümü şöyledir;
"Rabb'ın Arş'mm ayaklarını tutup taşıyanlar var. Yaratılmışların Rabb'i olmasaydı, aciz kalıp bönleşirlerdi. Arş, ayaklan üstünde duruyor, altında eziliyorlar. Aşırı korkudan dolayı mafsalları titriyor."
Rivayete göre Esmaî, Ümeyye'nin şöyle bir şiirini nakletmiştir:
"Allah'ı yüceltip tazim edin, O, tazime layıktır. Semadadır Rabbimiz, yüee Arş üzerindedir. İnsanlar alttadır, gökte taht kurmuştur. Arş'ımn boyu uzundur, gözlerin açısı dışındadır. Onun altında melekleri uzun boylu görülür."
Ümeyye b. Ebi's-Salt'm, Abdullah b. Cüd'an et-Teymî'yi öven bir şiiri de şöyledir:
"İhtiyacımı söyliyeyim mi, yoksa yeter mi bana?
Senin hayan, doğrusu, haya senin ahlakındır.
Sen hakkı, hukuku bilirsin, soylu ve edebilsin.
Yüce ve cömertsin, çok güzel huylusun.
Ne sabah, ne akşam, güzel huyunu değiştiremez.
Kışın köpekler soğuktan taşlaştığında bile,
Kerem ve cömertlikte rüzgarla yarışırsın.
Senin toprağın cömertlik toprağıdır.
Orayı Teym oğulları kurdu, seması da vardır.
O kadar utangaçsın ki biri seni övse bile,
Sana saldırmış gibi rahatsız olursun."
Abdullah b. Cüd'an, tanınmış cömertlerden ve kerem sahiplerinden biri olup bir çok kimse tarafından övülmüştü. Çok yüksek ve büyük bir yemek tabağı vardı. İçini yemekle doldurdu. Öyleki, deve üzerinde bulunan bir süvari bile elini uzatıp o tabaktaki yemekten yiyebiliyordu. Unu, bal ve yağla yoğurup pişirir ve o tabaklarda halka ikram ederdi. Köle azat eder, felaket ve musibete uğrayanlara yardım ederdi. Bu cömertliğinin kendisine fayda verip vermeyeceğim soranlara Hz. Aişe şu cevabı vermiş: "O, hiçbir gün 'Ey Rabbim! Kıyamet gününde benim günahımı bağışla.'demedi."

Ümeyye b. Ebi's-Salt'm güzel şiirlerinden biri de şudur:
"Kumaların buhur ağacı isteyişi gibi,
İsterken ayaklarını yere vurmazlar.
Aksine yüzleri aydmlanıverir.
İsterken yüzleri, en güzel renklere bürünür.
Yoksullar, yüklerinin ortasında durur.
At seyisleri ve köle efendileri gibi onları kovarlar.
Bir felaket karşısında yardıma çağırırsan,
O kadar çok atla gelirler ki güneş ışığını perdelerler."

Böylece Ümeyyeb. Ebi's-Salt'm tercüme-i hah (biyografisi) burada sona erdi. [15]

Rahip Bahîra

Bahira, on iki yaşında iken amcası Ebu Talib ile birlikte Mekke'den Şam'a ticaret kafilesiyle giden Hz. Muhammed (s.a.v.) de peygamberlik alametlerini keşfetmiş olan bir rahiptir. Bir bulutun sürekli olarak onu (Muhammed'i) gölgelediğini görmüş, bir ziyafet tertipleyerek onları davet etmişti.
İbn Asakir'in anlattığına göre Bahira, Busra'ya altı millik mesafede bulunan Kefr kasabasında yaşarmış. Deyr-i Bahîra denen yer de orasıdır.
Başka bir rivayete göre Bahira, Belka'da, Zira denen yerin arkasında "Menfaa" denen bir köyde yaşarmış. Doğrusunu Allah bilir. [16]

Kuss B. Saide El-İyadî

'Hevatifü'1-Cann' adlı eserinde Hafiz Ebu Bekr Muhammed b. Cafer b. Sehl el-Haraitî, Ubade b. Samit'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: îyad heyeti Rasûlullah (s.a.v.)'a geldiğinde kendilerine sordu:
- Ey iyad topluluğu! Kuss b. Saide ne yapıyor?
- O öldü ya Rasûlallah.
- Bir gün onu, Ukaz panayırında kızıl renkli bir deve üzerinde gördüm. Parlak ve güzel sözler söylüyordu. Ama o sözleri hatırlayamıyorum şimdi.
- (Topluluğun arka saflarında bulunan bir bedevi kalkarak konuştu:) Onun o gün söylediği sözleri ben hatırlıyorum ya Rasûlallah.
Adamın böyle demesi üzerine Rasûlullah (s.a.v.) sevindi. O adam dedi ki: Ya Rasûlallah, Kuss o gün şöyle bir konuşma yapmıştı: "Ey insanlar! Gelin, dinleyin. Biliniz ki gidenler gitmiştir. Gelecek olanlar da mutlaka gelecektir. Gece, karanlıktır.Gökte burçlar vardır. Deniz, fırtınalı ve gürültülüdür. Yıldızlar, ışık saçar. Dağlar, yere kuvvet verir. Nehirler akıp gider. Gökte haber, yerde de ibret vardır. Bakıyorum ki insanlar gidiyorlar, ama geri dönmüyorlar. Orada ikamete razı oldular da mı ikamet ettiler, yoksa kendi hallerine bırakıldılar da uykuya mı daldılar? Kuss, içinde şüphe bulunmayan bir yeminle Allah'a yemin ediyor ki, Allah'ın bir dini vardır. Ve onu, sizin bu dininizden daha çok beğenir.
"İlk giden nesillerde bizim için ibretler var.
Ölüme giden yolları gördüm, ama,
Ölümden dönüş yolunu görmedim asla.
Halkımın irili ufaklı hep ölüme gittiğim gördüm,
Ölüme giden, geçip gider, sana gelmez.
Öte tarafta kalan da sana asla dönmez.
Ben, şunu kesin olarak anladım ki, .
Halkımın gittiği yere, ben de gideceğim."
Taberanî, bu olayı, "el-Mucemü'1-Kebir" adlı eserinde başka bir şekilde rivayet ederek İbn Abbas'ın şöyle dediğini anlatır: "Abdülkâys heyeti, Hz. Peygamberin yanma geldi. Hz. Peygamber, onlara: "Hanginiz Kuss b. Saide el-İyadî'yi tanır?" diye sordu. Onlar da, "Hepimiz onu tanırız ya Rasûlallah." dediler. "O ne yapıyor?" diye sorunca, "Kızıl renkli bir deve üzerinde Ukaz panayırında gördüm onu. İnsanlara hitapta bulunarak şöyle diyordu: "Ey insanlar! Toplanın, kulak verin ve dinleyin. Yaşayan ölür. Ölen gider. Her gelecek olan da gelir. Gökte haber, yerde de ibretler var. Yeryüzü bir döşek gibi serilmiş, gökyüzü de bir tavan gibi yükseltilmiştir. Yıldızlar, titreşip parlar. Denizlerin suyu tükenmez. Kuss, doğru olarak yemin eder ki, eğer işte rıza varsa, sonu kızgınlık olacaktır. Şüphesiz Allah'ın bir dini vardır ki o din, sizin bu dininize nisbetle O'nun daha çok hoşuna gider. Görüyorum ki, insanlar gidiyorlar, ama geri dönmüyorlar. Orada ikamete razı oldular da yerleştiler mi, yoksa kendi hallerine bırakıldılar da uykuya mı daldılar?"
Kuss'un bu hitabesini naklettikten sonra Hz. Peygamber: "Aranızda Kuss'un şiirlerini bize aktaracak kimse var mı?" diye

sorduğunda, orada bulunanlardan biri, onun şu şiirini okumaya başladı.
"İlk giden nesillerde bizim için ibretler var, Ölüme giden yolları gördüm, ama asla, Ölümden dönüş yolunu görmedim.
Halkımın irili ufaklı hep ölüme gittiğini gördüm. Ölüme giden geçip gider, sana gelmez.
Öte tarafta kalan da sana asla dönmez. Şunu ben kesin olarak anladım ki, Halkımın gittiği yere ben de gideceğim."
Muhammed b. îshak, Hasan-ı Basrî'nin oğlu Hasanın şöyle dediğini rivayet eder: Carud b. Mualla b. Haneş b. Mualla el-Abdî Hristiyandı. Kitapları güzel tefsir edip yorumlamayı biliyordu. İranlıların yaşantı ve sözleri hakkında bilgi sahibi idi. Tıp ve felsefe alanında derin bilgisi olan, edep ve dehası açıkça görülen, güzelliği eksiksiz, mal ve servet sahibi bir kimse idi. Yaşlı, görgülü, iyi konuşan, beyan, hüccet ve burhan sahibi Abdülkâys heyetiyle birlikte Hz. Peygamberin yanma gelmişti. Huzuru saadete vardığında önünde durup eliyle ona işarette bulunmuş ve şu şiiri okumaya başlamıştı:
"Ey hidayet peygamberi, sana gelen adamlar,
Sahralarla serapları katedip geldiler.
Sana gelmek için düzlükleri aşk ile katettîler.
Senin yolunda sayılamayacak güçlükler çektiler,
Bakmaya kıyamadığın yağız atları,
Develerimiz süratlendir dikçe süratlendirdi.
Ağzı gemli, serkeş ve yıldız gibi parıldayan,
Parlak atlar, kat ettiler bu mesafeyi.
Kalplere korku salan bu büyük ve korkunç,
Günün şiddetini defetmek isterler.
Bunlar insan topluluklarını artırırlar.
Sapıklıkta devam edenlerden koparlar.
Allah'tan gelen ve elde edilmesi istenen,
Bir nur, burhan ve nimete yönelirler.
Ey Amine'nin oğlu! Allah, hayrı sana tahsis etti.
Hayır yağmurları sağanak halinde üzerine yağar.
Ey Allah'ın hücceti, geride kalan şaşkınlar gibi olma,
O hayırdaki payını fazlasıyla al."
Bu şiiri okuduktan sonra Hz. Peygamber, onu yanma alıp oturttu. Ona: "Ey Carud! Sen ve kavmin, belirlenen zaman kaçırdınız." dedi. Carud ise şöyle karşılık verdi: "Anam babam sana feda olsun. Senden geri kalan, payını kaçırmış olur ki bu da çok büyük bir zarar ve şiddetli bir cezadır. Ben, seni görüp işitip te senden başkasına uyan kimselerden değilim. Şu anda bildiğin gibi, ben bir dine mensubum. O dini bırakıp senin dinine girmek için sana geldim. Benim bu davranışım, zararımı, suç ve günahımı silip, Rabbimi benden razı kılmaz mı?" Hz. Peygamber, ona: "İşte ben, sana bunu garanti ederim. Şimdi ser samimi olarak Allah'ın birliğine iman et. Hristiyanlıktan da vazgeç." dedi. Carud: "Anam babam sana feda olsun, elini uzat. Ben, Allah'tan başka ilah bulunmadığına, bir ve ortaksız olduğuna şahadet ediyorum. Senin de O'nun kulu ve elçisi Muhammed olduğuna şahadet ediyorum." dedi. Kendisi ile birlikte beraberindeki kavmi de Müslüman oldu. Müslüman olmalarından dolayı Hz. Peygamber sevindi.Onları memnun edip sevindirecek kadar ikramlarda bulundu. Sonra da onlara yönelerek şöyle sordu: "Aranızda Kuss b. Saide el-İyadî'yi tanıyan var mı?" diye sordu. Carud şöyle cevap verdi: "Anam babam sana feda olsun. Onu, hepimiz tanırız. Bunlar arasında onun durumunu ve haberini en iyi bilen benim. Ya Resûlallah, Kuss, Arap boylarından biridir. Varlığını 600 sene sürdürmüştür. Sonra bir kısmı çöllerde, bir kısmı dağlarda olmak üzere ondan beş batın türemiştir. Mesih gibi gökleri teşbihle çmlatırdı. Hiçbir yerde durmaz, hiçbir evde karar kılmaz, hiçbir komşu da -belli bir süre ikamet etmediği için- ondan yararlanamazdı. Kıldan dokunmuş elbise giyer ve kilim üzerine otururdu. İbadetten, zahidlikten kopmazdı. Seyahatlerinde deve kuşu yumurtası içer, yırtıcı hayvanlarla arkadaşlık eder, karanlıklara gizlenir, görüp ibret alır, düşünüp tecrübe ederdi. Bu özelliklerinden dolayı ata sözlerine konu oldu. Musibetlerden kurtulmak için insanlar, onun yüzü hürmetine Allah'tan dilekte bulunurlardı. Havarilerin başı Simon'un mertebesine ulaştı. Kendini dindarlık ve tevhide veren ilk Arap odur. Allah'ın varlığını gönülden ikrar edip ibadetim" ifa etmiş, ölüm sonrası diriliş ve hesaba yakinen inanmış, insanları, aki-betlerini ve ahiretlerini berbad etmekten sakındırmış, vakit kaybetmeden salih amel işlemelerini tavsiye etmiş, ölümün mutlaka geleceğini hatırlatmış, ilâhî yazgıya (kadere) tasada ve kıvançta teslim olmuş, mezarları ziyaret edip ahiret hayatım hatırlamış, şiirler inşat etmiş, kader üzerinde düşünmüş, semadan ve mahlukatm üremesinden haber vermiş, yıldızları anlatıp suyu keşfetmiş, denizlerin evsannı anlatıp eserleri bilmiş, süvari olarak hitapta bulunmuş, sürekli va'z etmiş, öfke ve gazaptan sakındırmış, mektuplar gönderip korkulu her şeyi anlatmış, hitabelerinde sert ifadeler kullanmış, yazılarını açıklayıcı bir üslûpla yazmış, zamanın musibetlerinden korkutmuş, yükten ve ağırlıktan sakındırmış, işin önemini bildirmiş, küfürden uzaklaştınnış, hanif dinine meyledip başkalarını da o dine girmeye teşvik etmiş, insanları lâhutî aleme ve dindarlığa davet etmişti. Günün birinde Ukaz panayırında şöyle bir konuşma yapmıştı:
"Doğu, batı., öksüzlük, topluluk.. Savaş, barış., yaş, kuru.. Tatlı, tuzlu.. Güneşler, aylar, rüzgarlar, yağmurlar.. Gece, gündüz.. Dişiler, erkekler.. Karalar, denizler.. Taneler, bitkiler.. Babalar, analar.. Topluluklar, dağınıklıklar.. Peşpeşe gelen alametler.. Nur (Işık), karanlık.. Varlık, yokluk.. Rab ve putlar.. Halk saptı.. Üreyip doğan.. Diri gömülüp yok olan.. Terbiye, biçilip

gitmiş.. Zengin ve yoksul.. İyi ve kötü.. Gafiller helak olsun.. İşçi, işini iyi yapsın.. Emel sahibi, emel peşine düşmesin.. Hayır Allah birdir. Doğmamış ve doğurulmamıştır. İlk yaratan da, son yaratan da, öldüren de, sonra dirilten de odur. Erkeği ve dişiyi yaratan O'dur. Dünya ve ahiretin Rabbi O'dur.

Şimdi ey İyad halkı! Nerede Ad ve Semud kavmi? Nerede babalar ve dedeler? Nerede hastalar ve yaşlılar? Hepsini varacakları bir son vardı. Kuss, kulların Rabbine, yeri bir döşek gibi döşeyen'e yemin eder ki, sûra üflendiği, halkın çağrıştığı, yerin aydınlandığı, öğütçünün öğüt verdiği, rahmetten ümit kesenin kenara itildiği, hakkı düşünenin gerçeği gördüğü günde hepinizin birer birer haşr olunacağına yemin eder. Meşhur gerçekten, parlak nurdan, en büyük hedeften sapan kimseye; kudret sahibi Allah'ın hüküm verdiği, uyarıcı Muhammed (s.a.v.)'in hazar bulunduğu, yardımcının bulunmadığı, adalet terazisinin kurulduğu, kusurların ortaya döküldüğü, bir grup insanın Cennete, bir grubun da çılgın alevli ateşe gittiği günde yazıklar olsun!,."

Kuss b. Saide, bir şiirinde de şöyle demiştir:

"Aşırı tutkusuyla gönül andı onu.
Arasında gündüz olan geceleri yad etti.
Bulutlardan boşalan sağanak yağmur,
Damlaları arasında ateş vardı.
Ateş ışığı gözleri kamaştırıyordu.
Şimşek parıltısı, gözler önünde uçuyordu.
Sağlam köşklerde hayırlar vardı.
Diğerleri ise, ıssız ve bomboştu.
Yeri durduran, yüce dağlardır.
Denizlerin suları ise engindir.
Yıldızlar, gece karanlığında parlar,
Bunların döndüğünü her gün görürüz.
Sonra güneşi, gecenin ayı kışkırtır.
Hepsi birbirini hızla takib eder.
Büyük, küçük karışık olan her şey,
Gün gelir toprağa girer, mezar olur.
Şaşmayan kalblerin tahminleri bile,
Bir çok şeyi kavrayamaz, aciz kalır.
Doğruyu görüp ibret alan kimseler için,
Benim bu söylediklerim, Allah'a giden yolu gösterir."

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Her ne kadar başka şeyleri unutsam da Kussun, Ukaz panayırında kızıl bir deve üzerinde insanlara hitapta bulunurken söylediği şu sözleri unutmam: "Toplanın, dinleyin. Dinleyince de anlayın. Anlayınca da faydalanın. Söyleyin. Söyleyince de doğru söyleyin. Yaşayan ölür. Ölen gider. Her gelecek olan gelir. Yağmur, bitki, diriler ve ölüler. Gece karanlıktır, göklerde burçlar vardır. Yıldızlar ışık saçar, Denizler dolup taşar. Işık ve karanlıklar, gece ve gündüzler, iyilik ve kötülükler. Gökte haber, yerde de ibret var. Kalb gözü açık olanlar, bundan hayret ederler. Yer, döşek'gibi serilmiş. Gök de tavan gibi yükselmiştir. Yıldızlar batar ama denizler batmaz. Ölümler yakındır. Zaman hıyanet eder, neşter ucu gibi keskin, adalet terazisi gibi hassastır. Kuss, içine asla yemin ve günah katmaksızın yemin eder ki, eğer bu işte bir hoşnutluk varsa, ileride kızgınlık olacaktır!..

Ey insanlar! Allah'ın öyle bir dini var ki, onun nazarında o din, şu anda içinde bulunduğunuz dinden çok daha makbul ve sevimlidir. Ve o dinin zamanı da gelmiştir. Neler oluyor? Görüyorum ki bazı insanlar gidiyor, ama geri dönmüyorlar. Orada kalmaktan razı oldular da onun için mi oraya yerleştiler? Yoksa orada kendi hallerine bırakıldılar da uyudular mı?"

Böyle dedikten sonra Hz. Peygamber, ashabından bazısına dönüp: "Kuss'un şiirlerini bize okuyacak var mı?" diye sordu. Orada bulunan Hz.Ebu Bekir, şöyle dedi: "Anam babam sana feda olsun ya Rasûlallah.. Ukaz panayırı kurulduğu gün, onun şöyle dediğini duydum:

"İlk giden nesillerde, bizim için ibretler var. Ölüme giden yolları gördüm,ama, Ölümden dönüş yolunu görmedim asla. Halkımın irili ufaklı hep ölüme gittiğini gördüm. Ölüme giden geçip gider, sana gelmez. Öte tarafta kalan da sana asla dönmez. Şunu ben kesin olarak anladım ki, Halkımın gittiği yere, ben de gideceğim."

Abdülkays heyetinde bulunan iri başlı, uzun boylu, omuzlarının arası geniş bir adam kalkıp şöyle dedi: "Anam babam sana feda olsun ya Rasûlallah. Ben de Kuss'ta tuhaf ve hayret verici bir hal gördüm." Rasûlullah (s.a.v.): "Ne gördün ey Abdülkaysli kardeş?" diye sordu. Adam şöyle cevap verdi: Gençliğimde bir yolculuğa çıkmıştım. Kafilem-deki develerden dördü kaçıp gitti. Taşlıklı, dikenli, otlu, gelincikli erak ağacı bulunan, deve kuşlarının dolaştığı bir çöle dalıp gittiler. Peşlerine düştüm. Nihayet bir tepeye vardım. Tepenin yamacında taze erak mey-veleriyle dopdolu, dalları yere uzanmış bir ağaç gördüm. Ağacın altında bir de baktım ki Kuss b. Saide duruyor. Elinde bir kırbaç var. Yanma yaklaştım, "Hayırlı sabahlar" dedim. O da: "Sabahın hayır olsun" diye karşılık verdi. Kuss'un yanındaki pınara bir çok yırtıcı hayvan su içmeye geliyordu.Hayvanlar sıraya uymayıp biri, diğerinden önce içmeye

kalkışacak oldu mu, Kuss, elindeki kırbaçla hemen ona vuruyor ve sıraya uymasını sağlıyordu. Vururken de: "Azıcık sabret bakalım, arkadaşın suyunu içinceye dek bekle." diyordu. Ben, bu manzaradan çok ürk-tüm. Bana, "Korkma" dedi. Bir de ne göreyim: Orada iki mezar ve aralarında da bir mescid. "Bu iki mezar da ne?" diye sordum. Bu mezarda yatanlar kardeştiler. Her ikisi de burada yüce Allah'a ibadet ederdi. Ben de ölüp aralarına katılıncaya dek, mezarları arasında, burada Allah'a ibadet edeceğim, diye cevap verdi. Kendisine: "Kendi kavminin yanma varıp hayırlı işlerinde onlarla beraber olsan, kötü işlerinde de onlara muhalefet etsen, böylece onları sakındırsan iyi olmaz mı?" diye teklifte bulundum. Bana şu cevabı verdi: "Anası ölesice.. Bilmez misin ki Hz.İsma-il'in soyu, babalarının dinini bırakıp başka ve ters olan şeylere uymuş, Allah'a koştukları ortakları yüceltip ululamışiardır?" Böyle dedikten sonra o iki mezara dönüp şu şiiri okumaya başladı:

"Dostlarım uyanın, uyuduğunuz çok oldu artık.
Emek ve gayretiniz kiranızı karşılamıyor mu yoksa?
Çoktandır uyuduğunuz için midir ki sizi çağırana,
Cevap vermiyorsunuz, sizi çağıran ve seslenen,
Sizin tarlanızı sulayan kimse gibidir.
Bilmez misiniz ki Necran'dan yalnız ben geldim.
Benim, sizden başka da dostum yoktur.
Mezarınız başında duruyorum ve ben,
Buradan asla ayrılacak da değilim,
Geceler döndükçe, ya da sesinizi alıncaya dek...
Hayat boyu yüreğini dağladığınız için mi,
Size tutkun olan kişi, hep üzerinize ağlar.
Şayet bir kimse bir başkasına feda olsaydı,
Kendimi harcayıp size feda ederdim canımı!
Ölüm ve siz, ikiniz, sanki benim ruhum için.
En yakın hedefsiniz, mezarınıza gelmek istiyor."

Bu şiiri dinledikten sonra Hz. Peygamber şöyle buyurdu: "Allah, Kuss'a rahmet eylesin. Ama kıyamet gününde o, tek bir ümme olarak diriltil(ip haşredil)ecektir."

Beyhakî ile İbn Asakir de bu hadisi başka bir senedle Abdullah b. Abbas'tan rivayet ederler. Buna göre Carud b. Abdullah, Medine'ce Hz. Peygamber'in yanına gelerek yukarıdaki rivayette geçen sözlerin aynısını veya nazmına, nesrine bir çok ilaveler yaparak uzun uzadıya anlatır. Anlattığı şeyler arasında, devesini kaybedip peşine düşen ve arayan adamın şu sözleri de vardı: Bir vadide geceledim. Orada ölebilirdim, güvensizlik içindeydim. Kılıcımdan başka dayanıp güveneceğim bir şey yoktu. Yıldızları gözetliyor ve karanlığa göz ucuyla bakıyordum. Gece sona erip tan yeri ağarmaya başlayınca, görünmez yerden bir ses geldi. Sesin sahibi şöyle diyordu:

"Ey sıcak geceye sığınıp yatan, Allah, Harem'de bir peygamber gönderdi. Haşimî'dir, vefalıdır, cömerttir. Karanlıkları ve müphemlikleri açıcıdır."

Sağa sola baktım, fakat hiç kimseyi göremedim ve hiçbir yerden ses gelmiyordu. Bu defa da ben, o sesin sahibine cevaben şöyle dedim:

"Ey gece karanlığında seslenen, Hoşgeldin, safa geldin. Çünkü bana ilham verdin, Hoş ve güzel söyledin, açıkla, Allah seni hidayete erdirsin. Davet ettiğin şey, ganimet gibidir. Kıymetlidir, elde edilmesi istenir."

Ben, bu şiirimi tamamladıktan sonra yine o sesi duymaya başladım, şöyle diyordu: "Nur çıktı. Yalan batıl oldu. Allah, taçlı, miğferli, keman kaşlı, ela gözlü Muhammedi, asil ve sert bir millete peygamber olarak gönderdi. Onun kızıl renkli devesi vardır. Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahadet eder. Ovalık ve dağlık yerlerde yaşayan, siyah, beyaz herkese, peygamberdir o." Böyle dedikten sonra şu şiiri okumaya başladı:

"Mahrukatı boş yere yaratmayan Allah'a hamdolsun. İsa'dan sonra bizi bir gün dahi başıboş bırakmadı. Râsûllerin en hayırlısı Ahmed'i bize gönderdi. Kafileler hacca gittiği sürece Allah ona rahmet etsin."

Bu rivayette, Kuss b. Saide'nin şu şiiri de yer almaktadır:

"Ey Ölümü ve mezardaki ölümü haber veren! Üzerlerindeki elbise kalıntılarında delikler var. Onları kendi hallerine bırak, bir gün onlara seslenilir. Uykudan uyandıklarında akılları başlarına gelir. Ölüm sonrasında, eskisi gibi yeniden yaratılırlar. Kimi çıplak, kimi giyiniktir onların, Kiminin elbisesi yeni, kimininki de eskidir."

Bu hadisin başka bir varyantına göre İbn Abbas, bu olayı anlatıp mezkur şiiri okumuş ve: "Onun mezarının yanında, şu şiirin yazılı olduğunu görmüşler:

"Ey Ölümü ve mezardaki ölüleri haber veren!
Üzerlerindeki elbise kalıntılarında delikler var.
Onları kendi hallerine bırak, bir gün onlara seslenilir.
Baygın kimse gibi uykudan uyandırılırlar.
O ölülerin kimi çıplak, kimi giyiniktir.
Kiminin elbisesi yeni, kimininki eski ve soluktur."

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Beni hak ile gönderen (Allah)1 a yemin ederim ki Kuss, ölüm sonrası dirilişe iman etmiştir."
Beyhakî, Enes b. Malikin şöyle dediğini rivayet eder: İyad heyeti, Hz. Peygamberin yanına geldi. Rasûlullah, onlara: «Kuss b
Saide ne yapıyor?" diye sordu. Onlar da 'Vefat etti!' dediler. Hz. Peygamber: "Onun bir konuşmasını dinlemiştim, ama şimdi c
sözleri hatırlayamıyorum." dedi. Orada bulunanların bazısı: "Biz hatırlıyoruz ey Allah'ın elçisi!" deyince, Hz. Peygamber
"Hadi öyleyse söyleyin bakalım." dedi. Heyetin sözcüsü konuşmaya başladı: Kuss, bir gün Ukaz panayırında şöyle bir hitabede
bulunmuştu:
"Ey insanlar! Kulak verin,dinleyin ve düşünün. Her yaşayan ölür. Her Ölen gider. Her gelecek olan da gelir. Gece, karanlıktır.
Gökte burçlar vardır. Yıldızlar, parlar. Denizler, dolup taşar. Dağlar, yerleri çiviler. Nehirler, akar. Şüphesiz gökte haber,
yerde de ibretler vardır. Görüyorum ki insanlar ölüp gidiyor, bir daha geri gelmiyorlar. Orada ikamete razı olup temelli
yerleştiler mi, yoksa kendi hallerine bırakıldılar da uydular mı? Kuss, içinde hiç günah bulunmayan bir yeminle Allah'a yemin
eder ki, Allah'ın bir dini vardır. Ve o dini, sizin bu dininize göre kendisine daha çok sevimli ve makbuldür." Böyle dedikten
sonra Kuss, şu şiiri okumaya başladı:
"İlk giden nesillerde, bizim için ibretler var. Ölüme giden yolları gördüm, ama, Ölümden dönüş yolunu görmedim asla,
Halkımın irili ufaklı hep ölüme gittiğini gördüm. Ölüme giden geçip gider, sana gelmez. Öte tarafta kalan da sana asla dönmez.
Şunu ben, kesin olarak anladım ki Halkımın gittiği yere, ben de gideceğim." [17]

---

[1] Eşmezeyn: Medine ile Hayber arasında bulunan iki dağ veya iki kabile adı.
[2] Haly: Yemen'rîe deniz kıyısında bulunan bir şehir. Süheylî, onun bir bitki olduğunu söyler.
[3] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/333-338.
[4] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/339-341.
[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/341.
[6] Bu, doğrulanamayacak büyük bir masaldan ibarettir.
[7] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/342-344.
[8] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/344-351.
[9] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/351-353.
[10] Müsned-i Ahmed b. Hanbel, Hadis no: 7127.
[11] Tudiha ve Makra, birer yer ismidir.
[12] Uyunul Ahbar, 1,143, el-Eğanî, VII, 123.
[13] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/353-356.
[14] Ahmed b. Hanbeî, Müsned, Hadis no. 2314.
[15] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/356-371.
[16] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/371.
[17] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/371-379.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Zeyd B. Amr B. Nüfeyl (R.A.)
Fetret Devrinde Meydana Gelen Bazı Olaylar
Ka'be'nin Yapılışı
Ka'b B. Lüeyy
Zemzem Kuyusunun Yeniden Açılması
Abdülmuttalib İn, Oğullarından Birini Kurban Etmeyi Adaması
Abdülmuttalîb'in, Oğlu Abdullah'ı, Vehb Ez-Zührî'nin Kızı Amine İle Evlendirmesi
Hz. Peygamber'în Sîreti
Rasûlullah '(S.A.V.)'In Doğumu
Hz. Peygamber Nasıl Doğdu?
Hz. Peygamberin Doğduğu Gece Meydana Gelen Olaylar

Zeyd B. Amr B. Nüfeyl (R.A.)

Şeceresi şöyledir: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl b. Abdü'1-Uzza b. Rebah (Ri-yah?) b. Abdullah b. Kurz b. Rezah İbn Adiyy b. Ka' b. Lüeyy el-Kureyşî el-Adevî.

Hz. Ömer'in babası Hattab, Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in amcası aynı zamanda ana bir kardeşiydi. Bu şöyle olmuştu. Zeyd'i babası Amr b. Nüfeyl, babası Nüfeyl'in ölümünden sonra üvey annesiyle evlenmişti. O zamana göre böyle bir evlilik normaldi. Bu kadın, Zeyd'in dedesi Nüfeyl ile evliyken Hattab'ı doğurmuştu. Bu rivayet, Zübeyr İbn Bekkar ile Muhammed b. İshak' aittir.

Zeyd b. Amr, putlara ibadet etmeyi bırakmış ve putperestlikten ayrılmıştı. Besmelesiz kesilen hayvanların etini yemezdi.

Yunus b. Bükeyr, Hz. Ebu Bekir'in kızı Esmanın şöyle dediğini rivayet eder: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in -sırtını Ka'be'nin duvarına yaslanmış vaziyette- şöyle dediğini işittim: "Ey Kureyş topluluğu! Nefsimi elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, aranızda benden başka İbrahim'in dininde bulunan hiç kimse yoktur.

Allahım, en çok kimi sevdiğini bilseydim, onu vesile ederek sana ibadet ederdim. Ama böyle birini tanımıyorum." dedikten sonra bineği üzerinde secde ediyordu.

Ebu Usame de Hişam'dan böyle bir rivayette bulunmuş ve rivayetine şunları eklemiştir: Ka'be'ye doğru namaz kılar ve şöyle derdi, "Benim Rabb'im, İbrahim'in Rabbi'dir. Benim dinim, İbrahim'in dinidir."

Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, diri diri toprağa gömülecek olan kızların gömülmelerine engel olup hayatta kalmalarına çabalardı. Bir kimse, kendi kızım toprağa diri diri gömüp öldürmek istediğinde ona şöyle derdi: "Bunu öldürme. Bana ver, ben kendisine bakarım, büyüdüğünde istersen geri alırsın, istersen bırakırsın."

Yunus b. Bükeyr, Muhammed b. îshak'tan şöyle bir rivayette bulunur: Şu bir kaç kişi Kureyşlilerden kaçıp gitmişlerdi: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Varaka b. Nevfel b. Esed b. Abdi'l-Uzza,Osman b. Huveyris b. Esed b. Abdi'1-Uzza, Abdullah b. Cahş b. Ria b. Ya'mür b. Sabre b. Mürre b. Kebîr b. Ğunm b. Dudan b. Esed b. Huzeyme, annesi Ümeyye binti Abdulmuttalib, kızkardeş Zennep binti Cahş -ki Rasûlullah, azatlısı Zeyd'in boşamasından sonra kendisiyle evlenmişti.- ...İşte bunlar, bayramlarda önünde kurban kesilen ve Kureyş'e ait olan bir putun yanında toplanan Kureyşli bir topluluğun yanına vardılar. Bunlar, cemaatten ayrılıp bir kenara çekilerek birbirlerine şöyle dediler: "Birbirinize muvafakat edin. Keşke birbirinize uysanız." Sözcüleri ortaya çıkıp onlara şöyle dedi: "Vallahi, kavminizin doğru yolda olmadığını biliyorsunuz, ibrahim'in dininden sapmış, ona muhalefet etmişlerdir. Fayda ve zarar veremeyen bir puta tapılmaz. Kendiniz için hakkı arayın."

Bunun üzerine yola koyulup yeryüzünde dolaşmaya ve Hz. İbrahim'in dini olan Hanîf dinini aramaya başladılar. Bunlardan Varaka b. Nevfel, Hristiyanhğı seçti, o dinin sağlam bir mensubu oldu. Hristiyan-lardan, o dinle ilgili kitapları istedi. Ehl-i Kitaptan çok ilimler elde etti. Bunlardan Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'den daha müstakim ve daha sebatlı biri yoktu. Putlarla ilgisin kesti. Hristiyanlıktan, Yahudilikten ve diğer dinlerden uzaklaştı. Sadece Hz. İbrahim'in dini olan Hanîf dinine bağlandı. Allah'ın birliğine inandı. Diğer tanrılardan kopup sıyrıldı. Kendi kavminden insanların kestiği hayvanları yemiyordu. Onların içinde bulunduğu yaşantıdan uzaklaşarak kendilerini protesto ediyordu. Hattab, ona çok eziyet etmişti. Mekke'nin yukarı taraflarına götürüp Ku-reyş'in ayak takımı ve beyinsizlerine teslim ederek: «Sakın, bunun Mekke'ye girmesine müsaade etmeyin!» demişti. Zeyd, ancak onlardan gizli olarak Mekke'ye giriyor, farkedilince de dışarı çıkarılıyordu. Dinlerini bozmasından veya kendilerinden birinin ona uymasından korkulduğu için, ona çok eziyet ediyorlardı.

Musa b. Ukbe.dedi ki: Takdir ettiğim bir adam, Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'den bahsederken onun, Kureyşlilerin kurban kesişlerini beğenmediğini ve onlara şöyle dediğini anlatıyordu:

"Koyunu, Allah yarattı.. Gökten onun için su indirdi.. Yerden onun için ot bitirdi... Böyleyken onu keserken, ne diye üzerine Allah'tan başkasının adını anıyorsunuz?" İşin önemine dikkat çekmek ve bu yaptıklarından ötürü onları protesto etmek için böyle konuşmuştu.

Yunus b. Bükeyr, îbn îshak'm şöyle dediğini rivayet eder: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Hz. İbrahim'm dini olan Hanîf dinini aramak maksadıyla yeryüzünde dolaşmaya niyetlenmiş ti. Karısı Safiye binti Hadremî, onun yola çıkmaya hazırlandığım her gördükçe, koşup durumu Hattab b. Nüfeyl'e haber veriyordu. Nihayet bir gün Zeyd, ilk kitap ehli birisinden olan İbrahim'in dinini arayıp sorarak Musul ve Cezire'ye geldi. Sonra Şam'a vardı. Orada dolaşırken Belka mıntıkasmdaki bir kilisede Hristiyanhkla ilgil bilgilerin kaynağı durumunda olan bir rahibin yanına gitti. Ona, Hz. İbrahim'in dini olan Hanif dinini sordu. Rahip ona dedi ki "Öyle bir dini soruyorsun ki, bu gün seni ona ulaştıracak bir kimseyi bulamazsın. Onu bilenler çürümüş, onu tanıyanlar yok olup gitmiştir. Yalnız sana şunu derim ki, bir peygamber ortaya çıkmak üzeredir." Zeyd, Yahudiliğe ve Hristiyanlığa bakmış,

ama onları beğenmemişti. Rahibin sözlerini tamamlamasından hemen sonra Mekke'ye doğru alelacele yola koyuldu. Lahm mıntıkasına vardığında üzerine saldırıp onu Öldürdüler .Varaka, onun ölümü üzerine şu mersiyeyi söylemişti:
"Ey İbn Amr, doğruyu buldun, güzel yaptın. Benzersiz Rabb'e inandığından ve dahi, Tağutlarm putlarını terkettiğinden dolayı,

Kızgın ateşli tandırdan[1] uzak durdun. İnsan, yerin altında yetmiş derede de olsa, Rabb'inin rahmeti kendisine ulaşabilir."
Muhammed b. osman b. Ebi Şeybe'nin, İbn Ömer'den rivayet ettiğine göre, Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, cahiliye döneminde d dindar bir Mmsey-miş. Allah'a bağlanmanın yollarını ararmış. Hatta bir defasında sefere çıktığında bir Yahudiye uğrayıp ona: "Beni de kendinle birlikte dinine sokmanı arzu ediyorum." demiş. Yahudi, ona şöyle demiş: "Allah'ın gazabından hisseni alıncaya kadar seni dinime sokmam!" Zeyd ise: "Ben zaten Allah'ın gazabından kaçıyorum." demiş ve tekrar yola koyularak bir Hristiyana uğramış, ona da: "Beni de kendinle birlikte dinine sokmanı arzu ediyorum." demiş. Hristiyan ise, ona şöyle demiş: "Sapıklıktan payım alıncaya kadar seni dinime sokmam." Zeyd ise: "Ben zaten sapıklıktan kaçıyorum." demiş. Hristiyan: "Sana öyle bir din göstereceğim ki, ona tabi olursan doğru yolu bulursun." deyince, Zeyd: "O hangi dindir?" diye sormuş. O da: "İbrahim'in dini..." diye cevap vermiş. Bu defa Zeyd şöyle şahadet getirmiş: "Allahım, şahid ol. Ben, İbrahim'in dinindeyim. C din üzerine yaşayacak ve o din üzerine öleceğim."
Zeyd b. Amr'ın bu durumu Hz. Peygambere anlatıldığında şöyle buyurmuş: "Kıyamet gününde o, tek bir ümmet olacaktır."
Muhammed b. Sa'd, Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: Yahudilik ve Hristiyanlığı inceledim. İkisinder de aradığımı bulamadım. Bir zamanlar Şam ve yöresinde bulunuyordum. Orada bulunan bir manastıra uğrayıp rahiple görüştüm. Ona gurbette olduğumu, kavmimden uzaklaştığımı, putperestlikten, Yahudilik ve Hristiyanhktan hoşlanmadığımı anlattım. Bana şu cevabı verdi: "Ey Mekkelilerin kardeşi! Öyle sanıyorum ki, sen İbrahim'in dinini arıyorsun. Aslmda sen, bu güne kadar hiç kimsenin bağlanmadığı bir dini istiyorsun. O da baban İbrahim'in dinidir. O Hanif idi. Yahudi ya da Hristiyan değildi. Memleketindeki Ka'be'ye yönelerek namaz kılıp secde ederdi. Memleketine dön. Allah, memleketinde, kavminder birini peygamber olarak gönderecektir. O, İbrahim'in dinini getirecektir. O, Allah katında yaratıkların en hayırlısıdır."
Yunus, İbn îshak'm şöyle dediğini rivayet eder: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl ailesinden bazdan bana şunu anlattılar: Zeyd, Ka'be'ye girdiğinde ayakta durarak şöyle demişti: "Seninbuyruğuna amadeyim Allah'ım. Sana ibadet eder, sana kul olurum. Sen, gerçek Rabsm. İbrahim'in sığındığına sığındım. Hani o şöyle demişti: Burnumu senin huzurunda yere sürüyorum. Beni ne kadar zora sürsen de katlanırım. Kibir değil, iyilik isterim. Çok sıcak zamanda yürüyen kişi, rahat rahat konuşan kimse gibi değildir."
Ebu Davud et-Tayalisî'nin anlattığına göre Zeyd b. Amr ile Varaka b. Nevfel, din aramak maksadıyla yola koyularak Musul'daki bir rahibe uğramışlar. Rahip, Zeyd b. Amr'a sormuş:
- Ey deve sahibi, nereden geliyorsun?
- İbrahim oğullarının (Mekkelilerin) yanından...
- Aradığın nedir?
- Din arıyorum.
- Geri dön. Çünkü aradığın din, yakında senin toprağında ortaya çıkacaktır!.. Varaka, Hristiyanhğa girdi. Ama ben, gerçek bir Hristiyan olmaya azmettim. Ne var ki o bana uymadı. Geri döndü. Dönerken de şöyle diyordu: "Senin buyruğuna amadeyim Allah'ım. Sana ibadet eder, sana kul olurum. Sen, gerçek Rab'sm. Kibir değil, iyilik isterim. Çok sıcak zamanda yürüyen, raha rahat konuşan gibi değildir. İbrahim'in inandığına inandım. Hani o şöyle diyordu: Burnumu senin huzurunda yere sürüyorum. Beni, ne kadar zora sürsen de katlanırım." Sonra yere kapanıp secde ediyordu.
Zeyd'in on oğlundan biri olan Said, Hz. Peygamber'in yanına gelerek: "Ya Rasûlallah! Babam, sana anlatıldığı ve senin de bildiğin gibidir. O'nun için mağfiret dile." demiş, Hz. Peygamber de şu cevabı vermişti:
"Evet, kıyamet gününde o, bir tek ümmet olarak haşrolunacaktır."
Zeyd b. Amr, Hz. Peygamber'in -peygamberliğinden önce- yanma gelmişti. O esnada Zeyd b. Harise de Allah elçisinin yanında bulunmaktaydı. İkisi, önlerindeki sofradan yemekteydiler. Ona da buyur ettilerse de Zeyd b. Amr şöyle cevap verdi:

"Ey kardeşim oğlu! Ben, putlar adına kesilen hayvanların etinden yemem"[2].
Muhammed b. Sa'd, Hacr b. îhab'm şöyle dediğini rivayet eder: Şam'dan dönüşünden sonra Zeyd b. Amr'i, Büvane putunu yanında iken gördüm. Güneşi araştırıyordu. Zeval vakti olunca, Ka'be'ye yönelip iki secdeli bir rekat namaz kıldı. Sonra şöyle dedi: "Bu, İbrahim ile İsmail'in kıblesidir. Taşa ibadet edip namaz kılmam. Putlar adına kesilen hayvanların etlerini yemem. Fal oklarıyla kısmet aramam. Ölünceye kadar ancak bu Beyt'e yönelerek namaz kılarım." Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, hac eder arefede vakfe yapar, telbiye getirir ve şöyle derdi:
"Buyur Allahım buyur. Senin ortağın ve dongin yoktur." Böyle dedikten sonra yaya olarak Arafat dağından inip Müzdelife'ye gider. Giderken şöyle derdi:
Buyur Allah'ım buyur. Sana kul, sana köle olur ve sana ibadet ederim."
Vakidî, Amir b. Rebia'nın şöyle dediğini rivayet eder: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in şöyle dediğini işittim: "İsmail neslinden, Abdülmuttalib evladından bir peygamberin gelmesini bekliyorum. Ama onun zamanına ulaşabileceğimi sanmıyorum. Ona inanıyor, onu tasdik ediyor ve onun peygamber olduğuna tanıklık ediyorum. Eğer ömrün vefa eder de onu görürsen, benden ona selam söyle. Onun özelliklerini sana anlatacağını ki, onu görünce tanımakta güçlük çekmeyesin." Ben de, "Öyleyse anlat".dedim. Anlatmaya başladı ve dedi ki: "O öyle bir adamdır M, boyu ne uzun, ne de kısadır. Saçı ne çoktur, ne de azdır.

Gözünde hep kızarıklık vardır. İki omuzu arasında peygamberlik mührü bulunur. Adı Ahmed'dir. Şehirde doğacak ve yine bu şehirde peygamber olacaktır. Sonra kavmi, getirdiği dinden hoşlanmayıp onu buradan çıkaracaktır. Nihayet o da Medine'ye hicret edecek ve dini orada zuhur edecektir. Sakın ona karşı aldatılmayasm. Çünkü ben, İbrahim'in dinini aramak amacıyla birçok beldeleri dolaştım.Kendilerine bu konuda soru sorduğum Yahudi, Hristiyan, Mecusi herkes, bana: "Aradığın bu din, ileride gelecektir." dediler. Bu dinin peygamberiyle ilgili olarak sana anlattığım vasıfları, ayniyle bana anlatarak: "Ondan başka gelecek bir peygamber yoktur." dediler.

Amir b. Rebia dedi ki: "Ben Müslüman olunca, Zeyd b. Amr'm sözlerini ve selamını Rasûlullah'a naklettim. Rasûlullah, onu selamını aldı, ona şefkat etti ve: "Onu Cennet'te eteklerini sürüyerek dolaşırken gördüm." dedi. Sahih-i Buharî'de Abdullah b Ömer'den rivayet edildiğine göre kendisine risalet gelmeden önce Hz. Peygamber, Mekke'nin batı yakasındaki Beldah vadisinin aşağı taraflarında Zeyd b. Amr b. Nüfeyl ile karşılaşmış. O esnada Hz. Peygamber'e yemek getirilmiş, Zeyd'e de buyur denilmiş, ama o, bu yemeği yemeyip şöyle demiş: "Putlarınız adına kestiğiniz hayvanların etlerini yemem. Üzerine Allah adı anılmadan kesilen hayvanların etlerini yemem!"

Zeyd b. Amr, Kureyşlilerin putlar adına hayvan kesmelerini kınayarak şöyle derdi: "Koyunu yaratan Allah'tır. Onun için gökten su indirip, yerden ot bitiren de Allah'tır. Sonra kalkıp bu nimetleri inkar ediyor, hayvanları Allah'tan başkası adına kesip günaha giriyorsunuz!»

Musa b. Ukbe, îbn Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiş: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl» dini sorup araştırmak için Şam'a gitmiş. Bi Yahudi bilginine uğrayıp ona Yahudilik dinini sorarak şöyle demiş: 'Ben sizin dininize girmeye karar verdim ve1 girmeye de hazırım." Bilgin: "Allah'ın gazabından payını almadıkça dinimize giremezsin!" deyince Zeyd şu karşılığı vermiş: "Zaten ben de Allah'ın gazabından kaçıyorum. O'nun gazabını yüklenmem, buna gücüm de yetmez. Bana, başka bir yol gösteremez misin?" deyince bilgin: "Bilemiyorum. Sen, ancak Hanif dinine girebilirsin." der. Bunun üzerine Zeyd: "Haniflik nedir?" diye sormuş, o da şu cevabı vermiş: "Haniflik, İbrahim peygamberin dinidir. İbrahim, ne Yahudi, ne de Hristiyandı. Sadece Allah'a ibadet ederdi."

Zeyd, Yahudi bilginin yanından ayrılıp yola devam etti. Hristiyan-lardan bir âlimle karşılaştı. Ona da aynı şeyleri anlattı. Bilgin: "Allah'ın lanetinden payını almadıkça dinimize giremezsin!" deyince Zeyd şöyle dedi: "Zaten ben, Allah'ın lanetinden kaçıyorum. O'nun lanet ve gazabından asla birşey yükîenemem. Buna gücüm de yetmez. Sen, bana başka bir alternatif gösterebilir misin?" Alim: "Bilemiyorum. Sen, ancak Hanîf olabilirsin." deyince, Zeyd: "Haniflik nedir?" diye sordu. Âlim, şu cevabı verdi: "Haniflik, İbrahim'in dinidir. O, ne Yahudi, ne de Hristiyandı. Sadece Allah'a ibadet ederdi." Zeyd, bilginlerin İbrahim peygamber hakkındaki görüş ve düşüncelerini alınca dışarı çıkıp ellerini göğe kaldırdı ve: "Allahım, sen şahid ol ki ben, İbrahim'in dininde-
yim."

"Hişam b. Urve, Hz. Ebu Bekir'in kızı Esma'mn şöyle dediğini rivayet etmiş: "Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in sırtım Ka'be duvarın dayayarak şöyle dediğini gördüm: "Ey Kureyş topluluğu! Allah'a andolsun ki, aranızda benden başka İbrahim'in dininde kimse yoktur."

Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, kızların diri diri toprağa gömülmelerine engel olurdu. Bir kimsenin, kendi kızını diri diri toprağa gömmek üzere olduğunu gördüğünde ona: "Kızını öldürme. Onun geçimini ben temin ederim." der ve kız çocuğunu onun elinden alırdı. Çocuk gelişip büyüyünce babasına: "İstersen kızını alabilirsin. Yoksa ben, onun geçimini sağlarım." derdi[3].

Abdurrahman b. Ebi'z-Zinad, Hz.Ebu Bekir'in kızı Esma'nın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Zeyd b. Amr'ı, sırtını Ka'be'y yaslayarak şöyle derken gördüm: "Ey Kureyş topluluğu! Zinadan sakının. Çünkü o, yoksulluğun meydana gelmesine sebeb olur." îbn Asakir, Rasûlullah (s.a.v.)'ın, Zeyd b. Amr hakkında şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Kıyamet gününde o, tek başına bir ümmet olarak diriltilecek (ve hasredilecek) tir."

Muhammed b. Osman b. Ebi Şeybe, Cabir (r.a.)'in.şöyle dediğini rivayet eder: "Cahüiye döneminde sırtım Ka'be'ye dayayaral "ilahım, İbrahim'in ilahıdır. Dinim, İbrahim'in dinidir." diyen ve secde eden Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in durumu kendisine sorulduğunda Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Benimle Meryem oğlu İsa arasında o, tek başına bir ümmet olarak haşrolunacaktır."

Vakidî, Said b. Müseyyeb'in, Zeyd b. Amr b. Nüfeyl hakkında şöyle dediğini rivayet eder: "Vahyin Rasûlullah (s.a.v.)'a gelmeye başlamasından beş sene önce Rureyşliler Ka'be'yi yemden inşa ederlerken Zeyd vefat etti. O, kendisinin Hz.İbrahim'in dinine bağlı olduğunu söylüyordu. Oğlu Said, Müslüman olup Rasûlullah (s.a.v.)'a tabi olmuştu. Said ve Hz. Ömer, birlikte Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma gelerek Zeyd'in durumunu ondan sormuşlardı.O da şöyle buyurmuştu: "Allah, onu bağışlasın ve ona rahmet etsin. O, İbrahim'in dini üzere ölmüştür."

Vakidî der ki: O günden sonra Müslümanlar, onu hep rahmetle anmış ve kendisi için istiğfarda bulunmuşlardır. Sonra Said b. Müseyyeb de şöyle demiştir: Allah onu bağışlasın ve ona rahmet etsin.

Muhammed b. Sa'd'm, Vakidî'den naklen anlattığına göre Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Mekke'de vefat etmiş ve Hira dağının eteklerinde bir yere defnedilmiştir. Daha önce anlatıldığına göre, Zeyd b. Amr, Şam'a bağlı Belka mıntıkasında, Meyfaa denen yerde Lalım oğullarının saldırısı neticesinde ölmüştür. Doğrusunu Allah bilir.

Bağendî, Hz. Aişe'den Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu nakleder:

"Cennet'e girdim. Orada Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'e ait uzun dallı, İM büyük ağaç gördüm."

Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, kendi şiirlerinin birinde şöyle demiş:
"Dünya durdukça övgü ve sitayişlerimi, Beğenilen sözlerimi, kendisinden daha üst, Bir İlah ve daha yüksek bir hükümdar, Ve kendisine denk bir Rab bulunmayan, Allah'a hediye ve ithaf ediyorum."
Bu şiirin, Ümeyye b. Ebi's-Salt'a ait olduğunu söyleyenler de olmuştur. Doğrusunu Allah bilir. Muhammed b. İshak, Zübeyr b Bekkar ve diğerlerinin rivayetlerine göre Zeyd b. Amr, tevhide dair bir şiirinde de şöyle demiştir:
"Ağır kayalar yüklenen yerin teslim olduğu Allah'a, Yöneldim, o yer ki, dümdüz oldu, düzelince de onu, Tespit etmek için üzerine dağlar yerleştirdi. Tatlı ve berrak suları taşıyan bulutların yöneldiği, Allah'a yöneldim, o bulutlar ki, her nereye sevk, Edilirlerse, emre itaat ederler, gönderildikleri, Beldelere sağanak sağanak yağmur yağdırırlar. Rüzgarların kendisine yöneldiği Allah'a yöneldim. O rüzgarlar ki, halden hale dönüp giderler."
Muhammed b. İshak, Hişam b. Urve'nin şöyle dediğini rivayet eder: Babam rivayet etti ki, Zeyd b. Amr, bir şiirinde şöyle demiştir:
"İşler taksim edilirken bin Rabbe mi yoksa bir Rabbe mi tapacağım? Lat ile Uzza'yı tamamen bıraktım. Dayanıklı ve sabırlı kimse,işte böyle yapar. Ne Uzza'ya, ne de iki kızma tapmam. Amr oğullarının putlarını da ziyaret etmem. Daha Önce uzun zaman tanrımız olan Ganem'e de tapmam. Çünkü o zaman aklım az idi. Hayret ettim. Gecelerde ve gündüzlerde hayret edilecek haller vardır. Basiret sahibi kimseler bunu görür ve bilirler ki, Cenâb-ı Allah, günahkar bir çok kimseyi yok etmiştir. Kavmin iyiliği sebebiyle diğerlerine ilişmemiştir. Onlardan küçük çocuklar çoğalır. Bir ara adam tökezleyip kayar ve bir gün döner. Parlak ve yeşil dalın gelişip büyümesi gibi. Ama ben, bağışlayıcı Rabbimin günahımı bağışlaması için, Rabbim olan Rahman'a ibadet ediyorum. Habbinize karşı takvalı olun. Takvayı muhafaza edin, Muhafaza ettiğiniz sürece helak olmazsınız. İyi kimselerin diyarlarımı- Cennet olduğunu görürsün. Kafirler için çılgın alevli kızgın bir ateş vardır. Dünyada rüsvay olacak, Ölünce de kalpleri sıkıştıran zorluklarla karşılaşacaktır."
Hişam b. Urve, Hz.Ebu Bekir'in kızı Esma'nın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, bir şiirinde şöyle demişti:
"Cinni ve cinleri bıraktım. Dayanıklı ve sabırlı kimse, işte böyle yapar. Ne Uzza'ya taparım. Ne de iki kızma. Tasem oğullarının da putunun etrafında dolaşmam. Ganem'e de tapmam. Daha önce uzun zaman o bizim tanrımızdı. Ama o zaman aklımız az idi. İşler taksim edildiği zaman bin Rabbe mi, yoksa bir Rabbe mi tapacağım? Bilmez misin ki Allah, günahkar adamları yok etmiş ve diğerlerine de kavmin iyiliği sebebiyle ilişmemiştir. Onlardan küçük çocuklar çoğalır. Bir ara adam tökezleyip düşer, birgün de dönüp gelir. Parlak ve yeşil dalın gelişip büyümesi gibi."
Hz. Ebu Bekir'in kızı Esma, Varaka b. Nevfel'in şöyle dediğini rivayet eder:
"Ey îbn Amr, doğruyu buldun, iyi ettin,
Kızgın ateşli tandırdan uzaklaştm.
Çünkü sen, benzersiz Rabbe taptın,
Dağların cinlerini de olduğu gibi bıraktın.
Korkulu bir yere indiğimde derim ki:
Bana acı, acı, çünkü, cinlerin umudu sensin.
Tanrım ve umudum sensin! ey Rabbimiz.
Kişi, yetmiş dere yerin altında olsa bile,
Rabbinin rahmeti yine ulaşır.
Dualara icabet edene taparım, hiç işitmeyene tapmam.
Her mabette namaz kılarken ben derim ki:
Mübareksin, senin adını anıp dua edenleri çoğalttım."
Daha önce de belirtildiği gibi Zeyd b. Amr b. Nüfeyl, Varaka b. Nev-fel, Osman b. Huveyris ve Ubeydullah b. Cahş birlikte Şam'a gitmişlerdi. Zeyd hariç> diğerleri Hristiyanhğa girmişler. Zeyd, hiç bir dine gir-meyip fitrat üzere kalmakta devam etmiş. Bir ve ortaksız olan Allah'a ibadet etmiş, önce de anlattığımız gibi Hz. İbrahim dinine elden geldiğince uymaya çalışmıştı.
Varaka b. Nevfel'e gelince, onunla ilgili bilgileri, bi'set konusunun baş kısmında nakledeceğiz. Osman b. Huveyris, kayserin yanında ölünceye dek Şam'da ikamet etmişti. Ümevfnin onunla ilgili olarak anlattığı tuhaf bir haber vardır. Özet olarak şöyledir: Osman b. Huveyris, kayserin yanma geldiğinde kendi kavminden gördüğü eziyetleri anlatıp şikayette bulundu.
Bunun üzerine kayser, Şam Araplannın meliki İbn Cefne'ye mektup yazarak, Kureyşlilerle savaşmak üzere Osman'ı takviye için bir ordu göndermesini emretti.
Araplar, Mekke'nin önemli ve azametli bir yer olduğunu, Cenâb-ı Allah'ın fil sahiplerine neler yaptığını bildiklerinden dolayı, bu işten vazgeçmesi için İbn Cefne'ye mektup yazdılar. Bunun üzerine îbn Cef-ne, boyalı ve zehirli bir gömleği Osman'a giydirip öldürdü. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl de Osman için bir mersiye söyledi. Vefatı, bi'setten otuz yıl kadar öncedir. Doğruyu, noksanlıklardan münezzeh olan yüce Allah daha iyi bilir. [4]

Fetret Devrinde Meydana Gelen Bazı Olaylar

Ka'be'nin Yapılışı

Ka'be'yi ilk defa yapanın, edenin Hz. Adem olduğu söylenir. Bu konuda Abdullah b. Ömer'den gelen merfu bir hadis vardır. Ancak bu hadisin senedinde İbn Luhay'a'nın adı geçmektedir ki o da zayıf ravilerden-dir. Kuvvetli görüşe göre Ka'be'yi ilk yapan, İbrahim peygamberdir. Nitekim bu görüş, Önceki sayfalarda da nakledilmişti. Hz. İbrahim'den sonra yıkılmış, Amalika kabilesi yeniden yapmış, sonra yine yıkılmış, bu sefer Cürhümlüler inşa etmiş, sonra yine yıkılmış, Kureyşliler yeniden yapmışlar. Nitekim Simak b. Harb, Halid b. Arara'dan, o da Hz. Ali'den böyle rivayet etmiştir.
Kureyşlilerin Ka'be'yi yeniden yapmalarıyla ilgili bilgileri, daha sonraki sayfalarda vereceğiz. Onlar bi'setten beş veya zayıf bir kavle göre onbeş- sene önce Ka'be'yi yeniden yapmışlardır. Yeri geldiğinde bütün bunlar anlatılacaktır. Güvencimiz ve dayanağımız Allah'tır. [5]

Ka'b B. Lüeyy

Ebu Nuaym'm, Ebu Seleme'den rivayet ettiğine göre Ka*b b. Lüeyy, Kureyşlilerin, Arube diye adlandırdıkları cuma gününde halkını toplayıp şöyle hitapta bulunurmuş:
"Dinleyin ve öğrenin. Anlayın ve bilin. Gece karanlıktır, gündüz aydınlıktır. Yer döşek, gök tavandır. Dağlar kazıklar, yıldızlar işaretlerdir. Öncekiler, sonrakiler gibidir. Erkek, dişi, eş ve hareketli herşey, eninde sonunda çürüyecektir. Yakınlarınızla ziyaretlesin, hısımlarınızla aranızdaki bağları muhafaza edin, mallarınızı nemalandırm. Ölen bir kimsenin geri döndüğünü gördünüz mü hiç? Asıl yaşanacak yurt, bu dünyadan sonrakidir. Gerçek, sizin söylediğiniz ve zannettiğiniz gibi değildir. Harem'inizi süsleyip gereken saygıyı gösterin. Ona tutunun. Onunla ilgili olarak size büyük bir haber gelecektir. Oradan çok kıymetli ve üstün bir peygamber çıkacaktır. "Sözlerine devamla şöyle demiştir:
Gece ve gündüz, her gün bir olay meydana gelir. Bunların gecesi de gündüzü de birdir. Her gelişlerinde yeni bir olay meydana getirirler, Biz farkında olmadan bol nimet perdelerini, Üzerimize salar, Peygamber Muhammed gelir. Haberler getirir, o haberleri veren doğru sözlüdür.
Allah'a andolsun ki görüp işitseydim, elim ayağım yetseydi, deve gibi hızla koşup ona giderdim. Aygır gibi süratle fırlayıp ona ulaşırdım.
Aşireti, hakkı bıraktığı zaman keşke ben onun davetinin özüne şahit olsaydım.
KaT b. Lüeyy'in vefatından 560 sene sonra Hz. Muhammed (s.a.v.)'e peygamberlik gelmiştir. [6]

Zemzem Kuyusunun Yeniden Açılması

Cürhümlüler, Zemzem kuyusunu kapattıklarından yeri bilinemez hale gelmişti. Bu durum, Haşim oğlu Abdülmuttalib zamanına kadar devam etmişti. O zat, Zemzem, kuyusunun yerini bulmuş ve yemden açmıştı.
Muhammed b. İshak dedi ki: Abdülmuttalib, bir ara Kabe'nin bitişiğindeki Hatim denen kısımda uyumaktayken, rüyasında bir adam kendisine görünmüş ve Zemzem kuyusunu yeniden açmasını emretmişti. Yezid b. Ebi Habib el-Mısrî'nin, Abdullah b. Züreyr el-Gafikı den rivayet ederek bana anlattığına göre Abdülmuttalib'in Zemzem kuyusunu yeniden açmaya başlaması şöyle olmuştur: Ali b. Ebi Talib (Hz. Ali), Ab-dülmuttalib'in Zemzem kuyusunu yeniden açmakla emrolunduğu durumdan bahs ederken şöyle demiştir:
Abdülmuttalib dedi ki: Ben, Hatim'de uyumaktaydım. Biri, bana gelip, "Tibe'yi kaz." dedi. Kendisine, "Tibe nedir?" diye sormam üzerine benden uzaklaşıp gitti. Ertesi gün yine aynı yere gidip uyuduğum zaman, aynı adam yine bana gelip, "Berre'yi kaz." dedi. Kendisine, "Berre nedir?" diye sormam üzerine benden uzaklaşıp gitti. Ertesi gün yine aynı yere gidip uyudum, yine o adam bana gelerek, "Mazmune' yi kaz." dedi. Kendisine "Mazmune nedir?" diye sormam üzerine benden uzaklaşıp gitti. Ertesi gün yine aym yere gidip uyuduğumda yine bana gelip, "Zem-zem'i kaz." dedi. Kendisine, "Zemzem nedir?" diye sorman üzerine bana dedi ki: "O kuyunun suyu asla-azalmaz ve kuramaz. Bütün hacıların içmesine yeter. Kanla dışkı arasında, kara karga çukurunun yanında ve Karınca köyündedir."
Zemzem kuyusunun yeri ve özelliği, Abdü1muttalib'e açıklanıp ta o, bu açıklamanın doğruluğunu anlayınca, ertesi gün oğlu Harisle birlikte
-o zaman Haris'ten başka oğlu yokmuş- kazmayı eline alıp tarif edilen yeri kazmaya başladı. Kuyunun iç duvarlarını görünce tekbir getirmeye başladı. Kureyşliler, onun amacına ulaştığını anlayınca yanına varıp şöyle dediler: "Ey Abdülmuttalib! Bu, bizim atamız İsmail'in kuyusu-dur. Bunda bizim hakkımız vardır. Kendine bizi de ortak yap." Abdülmuttalib, bu isteklerim kabul etmeyip şöyle dedi: "Bunu yapamam. Bu, size değil de özel olarak bana verildi." Kureyşliler, "Yansını bize ver. Seni bırakacak değiliz. Yoksa seninle mücadele ederiz." deyince, Abdülmuttalib: "Sizinle benim aramı bulması için, dilediğiniz bir kimseyi hakem tayin edin." dedi. Onlar, Sa'd b. Hüzeym kabilesinin kahini olan bir kadının hakemlik yapmasını istediler. Abdülmuttalib, onların bu teklifini kabul etti. Şam yakınlarındaki yüksek yerlerden birinde bulunan kahin kadının yanına gitmek

üzere Abdülmuttalib ve Ümeyye oğullarından bir kaç kişi yola koyuldular. Kureyş'e bağlı kabilelerden de birer kişi kafileye katıldı. Yolları, çölden geçiyordu. Yoldayken Abdülmuttalib ve beraberindekilerin suyu tükendi. Susadılar. O kadar ki, öleceklerine kesin gözle bakıyorlardı. Kureyşli kafileden su istediler. Ama onlar, su vermeye yanaşmayarak: "Çöldeyiz. Suyumuzu size verirsek, biz de sizin gibi susuz kalmaktan korkuyoruz." dediler. Bunun üzerine Abdülmuttalib, onlara şöyle bir teklifte bulundu: "Herkes şu anda kalan son gücünü kullanarak kendine bir çukur kazsın. Her bir kişi ölünce diğer biri, onu çukura gömüp üzerini toprakla örtsün. Böyle olunca sonunda, cenazesi açıkta kalan bir tek kişi kalır. Ve onun cenazesi gömülmeyip zayi olur. Bir toplumun tamamının cenazesinin zayi olmasmdansa, bir kişinin cenazesinin zayi olması daha kolaydır." Kafiledekiler, "güzel bir teklif' diyerek işe koyuldular, her biri, kalkıp kendine bir çukur kazdı. Sonra da oturup susuzluktan ölümün kendilerine gelmesini beklemeye başladılar. Daha sonra Abdülmuttalib, arkadaşlarına şöyle dedi: "Allah'a andolsun ki, kendimizi elimizle Ölüme bırakmamız, dolaşıp çare aramaksızın beklememiz acizliktir. Umulur ki Allah, bazı beldelerde bize su nasib edecektir. Haydin bakalım, yola koyulun!.." Yola koyuldular. Abdülmuttalib, bineğini harekete geçir-. di. Adımını atar atmaz, ayağının altından tatlı bir su pınarı fışkırmaya başladı. Bunu gören Abdülmuttalib ve arkadaşları tekbir getirdiler. Sonra inip o sudan içti. Arkadaşları da içti. Su kaplarını doldurdular. Bütün bunlar olup biterken kendilerini seyretmekte olan Kureyşlileri de: "Suya gelin! Allah bize su verdi!" diyerek davet etti. Onlar-da gelip kana kana içtiler, kaplarını doldurdular. Sonra da şöyle dediler: "Allah'a andolsun ki, sen haklı çıktın. Zemzem kuyusu üzerine seninle artık dava görmeyecek ve hak taleb etmeyeceğiz. Bu çölde sana bu suyu veren Allah, Zemzem suyunu da vermiştir. Artık doğruca yoluna giderek Zemzem suyuyla sen ilgilen."

Bunun üzerine Abdülmuttalib ve beraberindeki kafile, kahin kadına ulaşmadan geri döndü. Kureyşliler, Zemzem kuyusuna karışmadılar ve Abdülmuttalib'i rahat bıraktılar.

îbn İshak der ki: Abdülmuttalib'ten bahseden bir adamın şöyle dediğini işittim: Zemzem kuyusunu yeniden kazmakla emrolunduğu zaman Abdülmuttalib'e şöyle denmiş:

"Sonra bulanık olmayan kandına suyu iste, Allah'ın beytinin ziyaretçilerine içirirsin. Yaşadığın sürece ondan korkun olmasın."

Bu buyruğu aldıktan sonra Abdûîmuttalib, Kureşlüere gitti. Onlara: "Bilesiniz ki ben, Zemzem kuyusunu yeniden kazmakla emrolun-dum." dedi. Onlar da: "Zemzem'in nerede olduğu sana açıklandı mı?" diye sordular. O da "Hayır" deyince, kendisine dediler ki: "Bu rüyayı görürken nerede uyuyor idiysen yine oraya gidip uyu. Eğer gördüğün şeyler gerçekten Allah'tansa O, sana hakikati açıklayacaktır. Eğer şeytan-dansa bir daha sana görünmeyecektir."

Kureyşlilerin bu sözü üzerine Abdülmuttalib, oraya geri dönüp uyudu. Rüyada biri, gelip ona şöyle dedi: "Zemzem kuyusunu kaz. Kazarsan pişman olmayacaksın. Çünkü o, senin büyük babanın mirasıdır. Suyu, asla eksilmez ve kurumaz. Dağılmamış büyük deve kuşu sürülerini andıran hacılar topluluğuna yeter. Orada bir adakça, adakta bulunursa o, bir miras ve sağlam bir akid olur. Bazı bildiklerin gibi değildir. O, kan ve dışkı arasından çıkar."

îbn Ishak dedi ki: Rivayete göre rüya halinde Abdülmuttalib'e böyle dendiğinde o, "Zemzem neredediir?" diye sormuş ve kendisine şöyle cevap verilmiş: "O kuyu, Karınca köyünde, karganın gagaladığı yerdedir." Bu anlatılanlardan hangisinin doğru olduğunu Allah bilir.

Ertesi gün, oğlu Haris ile birlikte -O zaman Haris'ten başka oğlu yoktu- Abdülmuttalib işe koyuldu. (Ümevî'nin anlattığına göre kölesi Esrem de beraberlerindeymiş.) Karınca köyünü, yani karıncaların toplandıkları yuvayı buldu. Bir karganın orada, isaf ve Naile putları ara-. sında bir yeri gagalamakta olduğunu gördü. Kureyşlüer, o putların önünde kurbanlarını keserlerdi. Abdülmuttalib, kazmayı getirdi ve emrolunduğu üzere kuyuyu kazmak için ayağa kalktı. Ama Kureyşlüer, gelip karşısına diküerek: "Allah'a andolsun ki, önlerinde kurbanlarımızı kesmekte olduğumuz putlarımızın arasındaki yeri kazmana müsaade etmeyiz." dedüer. Abdülmuttalib, oğlu Haris'e şöyle dedi: "Kuyuyu ka-zıncaya kadar beni koru. Allah'a andolsun ki, emrolunduğum işi yapmaya devam edeceğim!" Kureyşlüer, onun bu işten vazgeçmeyeceğini anlayınca, yakasından el çektiler ve kuyuyu kazmasına engel olmadılar-

Biraz kazınca, kuyunun iç duvarları göründü. Tekbir getirmeye başladı ve gördüğü rüyanın gerçek olduğunu anladı. Kazma işini sürdürünce, Cürhümlülerin daha önce oraya gömmüş oldukları iki altın geyik heyke-liyle bir miktar zırh ve kılıç buldu. Kureyşlüer ona: "Ey Abdülmuttalib! Bu bulduklarında bizim de hak ve ortaklığımız vardır." dedilerse de o, bunu kabul etmedi: "Hayır. Ama gelin aramızda insaflı bir çözüm yolu olarak fal ve şans okları çekelim". "Bunu nasıl yapacağız?" diye sorduklarında o şöyle bir açıklamada bulundu. "Ka'be için iki ok, kendim için iki ok, sizin için de iki ok ortaya koyacağım. Kimin okuna ne çıkarsa, o şey onun olur. Okuna birşey çıkmayana da verilecek birşey yoktur." Bu açıklaması üzerine Kureyşlüer "İnsaflı söyledin." dedüer. Abdülmuttalib, Ka'be için sarı, kendisi için siyah, Kureyşlüer için de beyaz iki ok belirledi. Sonra bu okları, Hübel putunun yanında fal okları çekmekle görevli olan adama verdiler. Hübel, onların en büyük putu idi. Bu sebepledir ki Uhud savaşında Ebu Süfyan şöyle demişti: "Yücel ey Hübel!" Oklar falcıya verildi. Abdülmuttalib kalkıp şöyle dua etti:

"Allahım! Sen övülen hükümdarsın.
İlk yaratan, öldürdükten sonra diriltensin.
Sağlam direkleri ayakta tutansın,
Eski, yeni, hepsi senden gelmiştir.
İstersen, hüye ve demirin yerini,

İlham edip bana bildirirsin.
Bu gün, dilediğin gibi açıkla.
Çünkü ben sözümü yerine getirmeyi adadım,
Rabbim! Onu bana nasib et. Geri dönmem ben."
Fal oklarım çeken adam çekmeye başladı. Ka'be'ye ait iki sarı oka, altın geyikler çıktı. Abdülmuttalib'e ait iki siyah oka kılıçlarla zırhlar çıktı. Kureyşlilerin beyaz oklarına ise, birşey çıkmadı.
Abdülmuttalib, küiçları eritip Ka'be'ye kapı yaptı. Altın geyikleri de eritip o altınla Ka'be kapısını kapladı. Anlatıldığına göre Ka'be, ilk olarak o altınlarla süslenmiştir.
Daha sonra Abdülmuttalib, Zemzem suyunu hacılara dağıtma görevini üstlendi. İbn îshak ve diğerlerinin anlattıklarına göre, Zemzem kuyusunun ortaya çıkmasından önce Mekke'de Abdülmuttalib zamanında bir çok kuyu varmış. Bu kuyuların sayısını, adlarını, Mekke'de nerede bulunduklarını ve kimler tararından kazıldıklarını anlatan îbn İshak, sözlerini şöyle tamamlar: Zemzem'in suyu diğer kuyularmkine üstün geldi. Çünkü o, Mescid-i Haram'da bulunuyordu. Ayrıca diğer sulardan daha faziletli idi. O, İbrahim oğlu İsmail'in kuyusudur. O kuyu vesilesiyle Abdu Menaf oğulları, Kureyşlüere ve diğer Araplara karş övünmüşlerdir.
Sahih-i Müslim'de, Ebu Zerr'in Müslüman oluşundan söz edilirken, Rasûlullah (s.a.v.)'m Zemzem hakkında şöyle buyurduğu nakledilir:
"Zemzem, beslenme yemeği ve hastalık şifasıdar."
Ahmedb. Hanbel, Cabir'den, Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle dediğini rivayet eder:
"Zemzem suyu, hangi niyetle içilirse onun için olur."
İbn Mace ile Hakim de böyle bir rivayette bulunarak Ibn Abbas'm bir adama şöyle dediğim nakletmişlerdir:
"Zemzem suyunu içeceğin zaman Ka'be'ye yönel, besmele çek, içerken üç defa nefes al ve kana kana iç. İçtikten sonra da Allah'a hamd et. Çünkü Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:
"Bizimle münafikları birbirinden ayıran alamet şudur: Onlar, Zemzem içerken kaburgalarının aralarını doldurmaz (yani kana kana içmezler)."
Abdülmuttalib'in Zemzem hakkında şöyle dediği nakledilir: Anlatıldığına göre Abdülmuttalib şöyle demiştir: "Allahım, Zemzem suyunu yıkananlar için helal kılmıyorum. Ama içenler için helal ve mubah olsun." Bazı fıkıhçılar, bunu Abdülmuttalib oğlu Abbas'm söylediğim ifade etmişlerse de gerçekte bu söz, Abdülmuttalib'in kendisine aittir. Çünkü Önce de söylediğimiz gibi Zemzem kuyusunu, kapatıldıktan sonra yeniden kazan odur. Doğrusunu Allah bilir.
"Megazî" adlı eserinde el-Ümevî, Said b. Müseyyeb'den rivayet etti ki, Zemzem kuyusunu yemden kazarken Abdülmuttalib şöyle demiştir: "Ben, Zemzem'i yıkananlara değil de içenlere helal ve mubah kılıyorum." Çünkü o, Zemzem suyunu iki havuza aktarmış, birini içenlere, diğerini de abdest alanlara tahsis etmiştir. İşte o esnada: "Ben, Zemzem'i, yıkananlara helal kılmıyorum." demiştir ki Mescid-i Haramı gusül yeri haline gelmekten kurtarmış olsun. Doğrusunu Allah bilir.
Şikayet, (hacılara su temin ve dağıtma) işini hayatı boyunca Abdülmuttalib yürütmüş tür. Vefatın dan sonra bu iş, bir süre oğlu Ebu Talib tarafından yerine getirilmişti. Ancak o, bu işi yapmayı bazı yıllar zaruret gereği bırakmıştır. Bir ara kardeşi Abbas'tan, ertesi hac mevsimine kadar ödemek üzere 10.000 dirhem borç almış, bu paraları o sene şikayet işine sarfetmiş. Ödeme zamanı gelince ödeyememiş, kardeşi Ab-bas'a şöyle demiş: "Gelecek seneye kadar bana 14.000 dirhem daha borç ver. Seneye, sana olan bütün borcumu ödeyeceğim." Abbas da, "Olur ama, ödemezsen şikayet işini bana bırakman şartıyla..." demiş, Ebu Talib bu şartı kabul etmiş. Ertesi sene Abbas'a borcunu ödeyemeyince şikayet görevini ona bırakmış. Ondan sonra bu görev, Abbas'a geçmiş. Abbas'tan sonra, Abdullah b. Abbas'a, ondan sonra Abdullah'ın oğlu Ali'ye, ondan sonra Ali'nin oğlu Davud'a, ondan sonra Ali'nin oğlu Süleyman'a geçmiş. Daha sonra bu görevi Mansur devralmış, ama kendisi adına bu işi yürütmekle kölesi Ebu Rezin'i görevlendirmiş. Ümevî bunu böyle anlatır. [7]

Abdülmuttalib İn, Oğullarından Birini Kurban Etmeyi Adaması

İbn İshak dedi ki: Anlatıldığına göre Abdülmuttalib, Zemzem kuyusunu açarken Kureyşlilerden gördüğü eziyetten dolayı şöyle bir adakta bulunmuştu: *'Eğer on oğlum olur da bunlar, buluğa erip beni koruyabilecek güce erişirlerse, onlardan birini Ka'be önünde Allah için kesip kurban edeceğim."
Haris, Zübeyr, Hacel, Dirar, Mukavvim, Ebu Leheb, Abbas, Hamza, Ebu Talib ve Abdullah adlarında on oğlu oldu. Bunların kendisini koruyabilecek güce eriştiklerim anlayınca yanma topladı. Sonra bu adağını, onlara anlattı. Onları, Allah'a yerilen sözü yerine getirmeye davet etti. Onlar da babalarının bu isteğine uyarak. "Bunu nasıl yapalım dersin?" diye sordular. Abdülmuttalib: "Her biriniz bir ok alıp üzerine adını yazsın. Yazdıktan sonra da bana getirsin." dedi.Öyle yaptılar. Okları babalarına verdiler. Abdülmuttalib, onları Ka'be'nin içindeki Hübel putunun yanma götürdü. Ka'be'ye hediye edilen eşya, o kuyuda toplanırdı. Hübel'in yanında yedi ok vardı. Arapların diyet, neseb veya benzeri konularda bir problemleri olduğu zaman gelip o okları çeker, okun üzerinde daha Önceden yazılı olan yasaklayıcı veya emredici ifadeye göre hareket ederlerdi.
Nihayet Abdülmuttalib, Hübel putunun yamna gelip ok çekince, en çok sevdiği küçük oğlu Abdullah'ın adının yazılı olduğu ok

çıktı. Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'ın elini tutup bıçağı eline aldı. Sonra onu kesmek üzere İsaf ve Naile putlarının bulunduğu tarafa götürdü. Öte yandan kendi meclislerinde oturmakta olan Kureyşliler oraya gelerek, "Ey Abdülmuttalib, ne yapmak istiyorsun?" diye sordular. O da, "Keseceğim!" deyince Kureyşliler ve Abdullah'ın kardeşleri: "Vallahi onu, asla kesmeyeceksin! Yoksa bu işte kusurun sabit olur. Eğer oğlunu kesersen, bundan sonra herkes kendi oğlunu kesmeyi âdet haline getirir. Bu halde insanlar nasıl kalabilirler?"
Yunus b. Bükeyr'in, İbn İshak'tan rivayet ettiğine göre kesilmek üzere yere yatırılmış olan Abdullah'ı, babasının ayağının altından çekip kurtaran Abbas olmuştur. Denilir ki, o esnada Abdülmuttalib, Abbas'm yüzüne vurarak yaralamış ve o yaranın izi, ölümüne kadar Abbas'm yüzünden silinmemişti.
Sonra Kureyşliler, Abdülmuttalib'e, Hicaz'da bulunan ve cincilik yapan falcı bir kadına gitmesini ve bu problemin çözümünü ona bırakmasını söyleyip demişler ki: "Ona sorduktan sonra eğer oğlunu kesmen gerektiğini söylerse kesersin. Başka bir çare gösterirse o yola girersin. "Bunun üzerine Abdülmuttalib ve beraberindekiler yola koyulup Medine'ye gelirler. Secah adındaki falcı kadını bulurlar. Yunus b. Bükeyr'in anlattığına göre kadın Hayber'deymiş. Bineklerine binip oraya varmışlar. Abdülmuttalib, kendisiyle oğlunun hikayesini ona anlatmış. Falcı kadın: "Bugün gidin, Cinim geldiğinde kendisine sorar ve gerekeni sonra size söylerim." demiş. Onlar da yanından ayrılıp çıkmışlar. Çıkarken de Abdülmuttalib, Allah'a yalvarıjp niyazda bulunmuş. Ertesi gün yanına gittiklerinde fala kadın, onlara: "Bana haber geldi. Sizde bir adamın diyeti (kan bedeli) ne kadardır?" diye sormuş, onlar da, o zamana göre on deve olduğunu söylemişler. Bunun üzerine falcı kadın, onlara demiş ki: "Memleketinize dönün. Sonra kurban edilecek adamınızla on deveyi bir araya getirin. Develerle onun üzerine ok çekin. Ok eğer kurbanlık adama çıkarsa, Rabbinizi razı edinceye kadar develerin sayısını arttıran. Eğer develere çıkarsa, kurbanlık adamın yerine develeri kesin. Böylece Rabbiniz razı olur ve adamınız da kurtulur."
Çıkıp Mekke'ye geldiler. Falcı kadının söylediklerini uygulamak için bir araya geldiklerinde Abdülmuttalib kalkıp Allah'a dua etmeye başladı. Sonra Abdullah ile on deveyi biraraya getirip ok çekmeye başladılar. Çekilen ok, Abdullah'ın aleyhine idi. On deve daha ekleyerek yine ok çektiler. Yine Abdullah'ın aleyhine çıktı. Onar onar ekleyip ok çekmeye devam ettiler. Oklar, hep Abdullah'ın aleyhine çıkıyordu. Nihayet deve sayısı yüz olunca ok, develere çıktı. O anda Hübel putunun yanında dua etmekte olan Abdülmuttalib'e Kureyşliler: "Tamam, bu iş bitti artık. Rabbin razı oldu ey Abdülmuttalib!" dediler. Rivayete göre o: "Hayır, üç defa daha ok çekeceğiz." demiş. Üç defa daha çekmişler, her üç defasında da oklar develere çıkmış. Bunun üzerine develerin hepsi kurban edilmiş. Onlardan yemek isteyenlerin hiçbiri engellenmemiş. Ibn Hi-şam'ın dediğine göre yırtıcı hayvanların yemelerine dahi engel olunma* mış.
Başka bir rivayete göre develerin sayısı 100'ü bulunca ok, yine Abdullah'ın aleyhine çıkmış. 100 tane daha ekleyip 200 etmişler, tekrar çektiklerinde ok, yine Abdullah'ın aleyhine çıkmış. 100 tane daha ekleyip 300 etmişler. Bu defa çektiklerinde ok, develere çıkmış ve bunun üzerine Abdülmuttalib te develeri kesmiş.
Anlatılan bu iki rivayetten ilki doğrudur. Doğrusunu Allah daha iyi bilir.
îbn Cerir'in rivayetine göre, oğlunu Ka"be'de kesip kurban etmeyi adayan bir kadın, İbn Abbas'a gelerek duruma bir çare bulmasını istemiş, îbn Abbas'ta ona, oğluna karşılık 100 deve kesip kurban etmesini teklif etmiş ve Abdülmuttalib'in kıssasını anlatmış. Bu defa o kadın, Abdullah b. Ömer'e gidip durumu anlatıp bir çare bulmasını istemiş,
Abdullah b. Ömer bir fetva verememiş, çekimser kalmış. Nihayet bu mesele o zaman Medine valisi olan Mervan b. Hakem'e anlatılmış, O: "îbn Abbas das Abdullah b. Ömer de isabetli fetva vermemişler." diyerek kadına, elinden geldiğince hayır yapmasını, oğlunu kesmemesini, deve de kesmemesini emretmiş. Halk, Mervan'm bu kararını benimsemiş. Doğrusunu Allah bilir. [8]

Abdülmuttalîb'in, Oğlu Abdullah'ı, Vehb Ez-Zührî'nin Kızı Amine İle Evlendirmesi

îbn îshak dedi ki: Anlatıldığına göre daha sonra Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'ın elinden tutarak oradan ayrıldı. Önce Esed b. Abdiluzza b. Kusayy oğulları olan Beni Esed kabilesinden, Ümmü Kattal künyesiyle bilinen bir kadının yanma uğradı Kabe'nin yanında duran bu kadın, Varaka b. Nevfel'in kız kardeşiydi. Abdullah'ın yüzüne bakarak: "Abdullah, nereye gidiyorsun?" diye sordu. O da: "Babamla gidiyorum." deyince kadın: "Senin kurtulman için yüz deve kurban edildi. Eğer şu anda benimle yatıp birleşirsen, ben de sana yüz deve veririm!" dediyse de Abdullah: "Ben, babamla beraberim. Ona karşı gelemem ve ondan ayrılamam!" deyip kadının isteğini reddetti.
Abdülmuttalib, daha sonra Abdullah'ı Vehb b. Abdu Menaf b. Zühre b. Fihr'in yanına götürdü. Vehb, o zaman Beni Zühre kabilesinin yaşça ve şerefçe büyüğü idi. Abdülmuttalib, oğlunu, onun kızı Amine ile evlendirdi. Amine, o zaman kavmindeki kadınların en üstünü idi.
Anlatıldığına göre Abdullah, kendi mekanını ona mülk olarak verdiğinde Amine ile gerdeğe girdi. O gece Amine, Rasûlullah (s.a.v.)'a hamile kaldı. Bundan sonra Abdullah, Amine'nin yanından çıkıp dün kendini ona sunan kadının yanma gitti. Ona: "Sana ne oldu böyle? Dün benimle olmak isterken o isteği bu gün sende göremiyorum?" diye sordu. Kadın: "Dün gördüğün nuru bu gün sende göremiyorum. Artık sana ihtiyacım yok!" [9] dedi.
Bu kadın, Hristiyanlığı seçip dini kitapları araştıran kardeşi Vara-ka'dan, bu ümmetten bir peygamber çıkacağını duymuş ve o

peygamberin de kendisinden doğmasını arzulamıştı. Yüce Allah, o peygamberi en şerefli unsurdan, en yüksek kökten ve en güzel kaynaktan çıkardı. Nitekim bir ayet-i kerimede şöyle Duyurulmaktadır:
"Allah peygamberliğini nereye koyacağını daha iyi bilir." (d-En'âm,i24.) Hz. Peygamber'in doğumunu, ileride detaylı olarak anlatacağız. Beyhakî'nin, Muhammed b. îshak'tan rivayetine göre Ümmü Kat-tal, elden kaçırdığı nrsata yanarak şöyle bir şiir terennüm etmiştir:
"Her nerede olurlarsa, Zühre ailesine dikkat et, Çocuğa hamile olan Amine'den de gözünü ayırma. Gerdeğe girince hidaye rehberi ve nur, Doğup onun önüne geçti... Bütün halk, O hidayet rehberinin gelişim beklemektedir, kılavuz, Olarak O, bütür insanlığa hakim olacaktır, Allah, Onu saf bir nurdan yarattı, onun nuru, üzerimizdeki, Karanlıkları giderdi, bu, Rabbimizin sanatıdır. Onu seçip üstün kıldı, bir gün yürüse de, dursa da, Küfürlerinden sonra Mekkelilere doğru yolu gösterir. Bundan sonra da size orucu farz kılar"[10]
Ebu Bekr Muhammed b. Cafer b. Sehl el-Haraitî, İbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet eder: Abdühnuttalib, evlendirmek gayesiyle oğlu Abdullah'ı alıp yola koyuldu. Tebale halkından kahin bir kadına uğradı. Bu kadın, Yahudiliğe geçmiş olup kitaplarını okumuştu. Adı, Fatıma binti Mürr el-Has'emiye idi. Abdullah'ın yüzündeki nübüvvet nurunu görünce ona: "Ey delikanlı! Sana 100 deve verirsem benimle hemen şu anda yatıp beraber olur musun?" dedi. Abdullah, bu isteğini kabul etmeyip şöyle dedi: "Harama girmektense ölürüm daha iyi. Helala gelince onu görmüyorum ki inceliyeyim. İstediğin işi nasıl yapabilirim?"
Bundan sonra Abdullah, babasıyla birlikte yola devam etti. Babası onu, Zühre oğullarından Abdu Menaf oğlu Vehb'in kızı Amine ile evlendirdi.
Amine rnin yanında üç gün kaldı. Sonra, o kahin kadınla birlikte olmak istedi. Yanına gitti. Kadın: "Benden sonra neler yaptın? diye sordu. Abdullah da evlendiğini söyledi, Kahin kadın "Vallahi, ben fahişe değilim. Ancak senin yüzünde bir nur görmüş ve o nurun bana geçmesini ar-zulamıştım. Fakat Allah, buna razı olmadı. Onu dilediği yere bıraktı." dedikten sonra şöyle bir şiir okudu:
"Parlayan bir şimşek gördüm, kara bulutları aydınlattı. Dolunay gibi çevresini ışıklandırdı, övüncün bana gelmesi, İçin onu arzuladım, çakmağı çakan herkes, ateş çıkaramaz. Allah için Zühre oğullarının kızı, senin elbiselerini, Soydu, ama senin bundan haberin olmadı."
Kahin Fatıma, bundan sonra da şöyle bir şiir okudu:
"Ey Haşim oğulları! Amine, kardeşiniz Abdullah'ın gücünü aldı.
Gerdekte onunla mücadele etti, tıpkı sönmekte olan kandil gibi,
Yağa bulanmış bir fitili geride bıraktı.
Her genç, her doğurduğunu akıllılıkla meydana getirmez, Her,
Kaybettiğini de ağır davranma nedeniyle kaybetmez.
Bir şeyi elde etmek istediğinde güzellikle iste, bununla,
Uğraşan iki güç, bu iş için sana yeter, ya sıkılmış bir el,
Ya da parmakları açık bir el, bu iş için sana yeter.
Amine, Abdullah'tan hamile kaldı, rahmine düşen,
Dünyada benzeri görülmeyen bir övünç vesilesi idi."
Ebu Nuaym el-Hafiz, "Delailü'n-Nübüvve" adlı kitabında, İbn Ab-bas'ın şöyle dediğini rivayet eder: Abdülmuttalib, kışın bir kervanla Ye-men'e gelerek'bir Yahudi bilginine uğradı ve ona şunları anlattı:
"Ehl-i Kitap'tan bir adam bana dedi ki: "Ey Abdülmuttalib! Senin vücudunun bir kısmına bakmama izin verir misin?" Ben de "Bakacağın kısım, eğer mahrem yerlerden değilse, bakabilirsin." dedim. Bunun üzerine adam, burun deliklerimden birini açarak içine baktı. Sonra da diğerine baktı ve şöyle dedi: "Tanıklık ederim ki, senin bir elinde hükümdarlık, diğer elinde peygamberlik vardır. Oysa biz, bu ikisinin Zühre oğullarında olduğunu biliyorduk. Bu nasıl olur?"
Ben dedim ki:
- Bilmem.
- Evli misin?
- Hayır. Şimdilik bekarım.
- Bu sefer dönüşünde, Zühre oğullarından bir kadınla evlen.
Abdülmuttalib, Yemen seferinden dönünce, Zühre oğullarından Abdu Menaf oğlu Vehb'in kızı Hale ile evlendi. Bu evlilikten Hamza ve Sa-fiyye doğdu.
Daha sonra Abdülmuttalib oğlu Abdullah, Vehb'in kızı Amine ile evlendi. Bu evlilikten de Rasûlullah (s.a.v.) doğdu.
Abdullah, Amine ile evlendiğinde Kureyşliler: "Abdullah, babası Abdülmuttalib'i yendi ve ona üstün geldi." demişlerdi. [11]

Hz. Peygamber'în Sîreti

Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Allah, peygamberliğini nereye bırakacağını daha iyi bilir." (ei-En'âm, 124.)

Bizans İmparatoru Heraklius, Hz. Peygamberin Özelliklerini sorarken, "Onun soyu, aranızda nasıl bir soy olarak bilinir?" diy sormuş, Ebu Süfyan da, "O, aramızda çok yüksek ve soylu biridir." diye cevap vermişti. Bunun üzerine Heraklius şöyle demişti: "Peygamberler, işte böyledirler. Kavimleri içinde yüksek soydan gelirler. Asil kökten ve kalabalık aileden gelirler." Allah'ın salat ve selamı onların üzerine olsun.

Hz. Peygamber, dünya ve ahirette Adem oğullarının efendisi ve övüncüdür. Kasım'ın ve İbrahim'in babasıdır. Adı, Muhammed'dir, Ahmed'dir. Küfrü silip götürmüştür. Kendisinden sonra hiçbir peygamber gelmemiştir, gelmeyecektir. Ahir zaman peygamberidir. Kıyamet, ondan sonra kopacak ve insanlar, onun peşi sıra haşr olunacaktır. O, izinde gidilen bir liderdir. Tevbe, rahmet ve kahramanlık peygamberidir. O, son peygamberdir. Fatih, Taha, Yasin ve Abdullah gibi adları vardır. Beyhakî, bazı âlimlerin bu nebevi isimlere ilaveler yaptıklarını söyleyerek şöyle der: Cenâb-ı Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de Hz. Peygamber'! rasûl, nebi, ümmi, şahid, müjdeci, uyarıcı, Allah'a davet edici, aydınlık saçan kandil, şefkatli, merhametli ve hatırlatıcı gibi adlarla adlandırmıştır. Onu, rahmet, nimet ve hidayet rehberi kılmıştır.

Sîret kısmını tamamladıktan sonra açacağımız bir bölümde Hz. Peygamberin isimleriyle ilgili hadisleri nakledeceğiz. Bu konuda bir çok hadis rivayet edilmiştir. Bunları derleme konusunda iki büyük hadis hafızı Ebu Bekir el-Beyhakî ile Ebu'l-Kasım b. Asakir önemli çalışmalar yapmışlardır. İnsanlar bu konuda müstakil eserler yazmışlardır. Hatta bazıları, Hz. Peygamber için 1000 isim derlemeyi hedef edinmiştir. Tirmizî'nin süneni üzerine Arizatü'l-Ahvezî adlı şerhin yazarı, büyük fıkıhçı Ebu Bekir b. Arabî el-Malikî, Hz. Peygamberin altmış dört ismini saymıştır.

Doğrusunu Allah bilir.

Hz. Peygamber, Abdullah'ın oğludur. Abdullah, babası Abdülmut-talib'in en küçük oğludur. İsmail peygamberden sonra boğazlanması adanan ikinci kurbandır.Ama onu kurtarmak için yerine, 100 deve kurban edilmiştir. Daha önce bu konudan bahsetmiştik.

Zührî dedi ki: Abdullah, Kureyşlilerin en yakışıklısıydı. Haris, Zü-beyr, Hamza, Dırar, Ebu Talib (asıl adı Abdumenaf), Ebu Leheb (asıl adı Abdü'1-Uzza) ve Mukavvim'in kardeşidir. Mukavvim'in asıl adı ise, Abdül-Ka'be'dir.

Bazıları Abdullah'ın kardeşleri araşma, asıl adı Muğire olan Hacl ile çok cömert bir insan olan Gaydak'ı da katmışlardır. Gaydak'ın asıl adı ise, Nevfel'dir. Hacl olduğunu söyleyenler de olmuştur. Bütün bunlar, Hz. Peygamberin amcalarıdır.

Halaları ise altıdır: Erva, Berre, Ümeyme, Safîye, Atike ve Ümmü Hakim. Bu sonuncusunun asıl adı Beyza'dır. İnşaalla ileride bunlardan ayrı ayrı bahsedeceğiz. Bunların tamamı, Abdülmuttalib'in çocuklarıdır. Abdülmuttalib'in asıl adı Şeybe'dir. Başında beyazlık olduğundan dolayı kendisine bu ad verilmiştir. Cömertliğinden dolayı kendisine Şeybetü'1-hamd da denilmiştir.

Kendisine Abdülmuttalib adının verilmesinin sebebi ise şudur:

Abdülmuttalib'in babası Haşim, ticaret için Şam'a giderken Medine'ye uğradığında, orada kavminin reisi olan Amr b. Zeyd b Lebîd b. Hi-ram b. Hidaş b. Hiiidaf b. Adiy b. Neccar el-Hazreci en-Neccarî'ye konuk oldu. Kızını beğendi. Onunl evlenmeye talib oldu. Babasından istedi. Babası da kızını, kendi yanında ikamet etmesi şartıyla onunla evlendir-' di. Bazılarına göre ise, Medine'de doğum yapması şartıyla kızını onunla evlendirdi.

Haşim, Şam'dan dönünce Medine'de gerdeğe girdi ve eşini alıp Mekke'ye götürdü. Eşi Selma hamile iken, tekrar ticari bi seyahate çıktığında onu Medine'ye bıraktı. Kendisi Şam'a gitti. Gazze'de öldü. Selma doğurduğu oğluna, Şeybe adını verdi Şeybe, Beni Neccar kabilesinden olan dayılarının yanında yedi yıl süreyle ikamet etti.

Sonra amcası Muttalib b. Abdumenaf Medine'ye geldi. Annesinin haberi olmadan gizlice Şeybe'yi alıp Mekke'ye götürdü Mekkeliler, onu binek üstünde görünce: "Şu beraberindeki de kim?" diye sordular. O, "Kölemdir." dedi. Onlar da gelip, "Hayırlı olsun" dediler. Bunun üzerine Şeybe'ye, Muttalib'in kölesi anlamında, "Abdülmuttalib" demeye başladılar. Böylece bu, onun meşhur ismi haline geldi.

Kureyşliler arasında yükseldi, şeref ve itibar sahibi oldu. Reislik makamına yükseldi. Kureyşlilerin düzenini sağladı. Muttalib'ten sonra hacılara yemek ve su temini görevini üstlendi. Cürhümlüler tarafından kapatılıp o zamandan beri kapalı duran Zemzem kuyusunu yeniden açtı. Kuyuda' bulunan iki altın geyiği ve iki altın kılıcı eritip, onlarla KaTbe'nin kapısını kapladı. Ka'be kapışım altınla kaplan ilk insan odur.

İbn Hişam'a göre Haşim b. Abdumenaf m dört oğlu, beş de kızı varda. Bunların Abdülmuttalib, Ahu Esed, Nadle, Ebu Sayfi Hayye, Halide, Rukiye, Şifa ve Zaife olduğunu söyler, Bunların tamamı, Haşim'in çocuklarıydı. Haşim'in asıl adı Amr'dır Kıtlık senelerinde ete ekmek doğrayıp tirid yaptığı ve halkına yedirdiği için doğrayıcı anlamına gelen Haşim adıyla adlandırılmıştır. Nitekim bir kasidesinde Matrud b. Ka'b el-Huzaî şöyle demektedir (Bu kasidelerin, Abdullah'ın babası Za· ba'rî'ye ait olduğunu söyleyenler de vardır.):

"Amr ki, kendi halkı için tiride ekmek doğrardı. Mekkeliler, o zaman aç ve zaif idi. Kış ve yaz mevsimlerinde ona kervanlar gelirdi. Bu iki mevsim kervanını, adet haline koyan o idi."

Evet Kureyşliler için, yaz ve kış kervanları düzenlemeyi âdet haline getiren ilk şahsiyet, Haşim'dir. Babasının en büyük oğluydu. Taberî'nin anlattığına göre Haşim, kardeşi Abdü'ş-Şems'le ikizdir. Doğum esnasında önce Haşim dünyaya gelmiş, doğarken ayakları Abdü'ş-Şems'in başına bitişikmiş. Doğuna tamamlandığında ayaklan, Abdü'ş-Şems'in başından kopmuş. Kopunca da ikisi arasında kan akmış. Bunun üzerine orada bulunanlar: "Bu sebeple de bunların evlatları arasında savaşlar olacaktır!" demişlerdi. Nitekim hicri 133 senesinde Abbas oğullarıyla Ümeyye oğulları arasında savaş vuku bulmuştu. Haşim

ile Abdü'ş-Şems'in, üçüncü öz kardeşleri Muttalib'tir. Muttalib, babasının en küçük oğluydu. Anneleri, Mürre b. Hilal kızı Atike idi.
Dördüncü kardeşleri, sadece baba tarafından olan Nevfel idi. Bunun anası, Amr el-Maziniye'nin lazı Vakide idi. Bunlar, babalarının ölümünden sonra kavimlerine liderlik yaptılar. Reislik makamını ele geçirdiler. Kendilerine 'Eman Olanlar' denilirdi. Çünkü kavimleri olan Ku-reyşlilerin ticaret amacıyla başka memleketlere gidebilmeleri için, o memleketlerin hükümdarlarından eman ve müsaade almışlardı. Bu cümleden olarak Haşim, Şam, Rum ve Gassan hükümdarlarından; Abdü'ş-Şems, Habeş hükümdarı büyük necaşî'en; Nevfel kisralardan; Muttalib ise Himyer hükümdarlarından eman ve müsaade almıştı. Şairin biri, haklarında şöyle demiştir:
"Ey devesinin semerini çeviren adam, Abdumenaf ailesine konukolsan olmaz mı?"
Babasının vefatından sonra hacılara yemek ve su temin etme görevi, Haşim'in uhdesine geçti. Akrabalarının nesebi, ona ve kardeşi Muttalib'e bağlanır. Onlar, hem cahiliye döneminde hem de İslâmiyet döneminde birliktiler. Asla ayrılmadılar. Mekke'nin Şi'b mahallesine beraberce girdiler. Ancak Abdü'ş-Şems ile Nevfel onlardan ayrıldılar.
Bu sebepledir ki, bir kasidesinde Ebu Talib şöyle demiştir:
"Allah, bizden uzak olarak Abdü'ş-Şems ile Nevfel'i, Fena bir şekilde ve hemen cezalandırsın!"
Bu kardeşler kadar, her biri ayrı yerde vefat eden bir başka kardeşler grubu görülmüş değildir. Çünkü Haşim Şam diyanndaki Gazze şehrinde, Abdüş-Şems Mekke'de; Nevfel Irak toprağındaki Selman şehrinde, Muttalib ise Yemen yolundaki Redmaı şehrinde vefat etmiştir. Güzelliğinden dolayı Muttalib'e «Ay» denirdi.
Haşim, Abdü'ş-Şems, Nevfel ve Muttalib dört meşhur kardeştir. Meşhur olmayan beşinci bir kardeşleri daha vardır ki künyesi Ebu Amr, adı da Abd idi. Adının aslı, Abdül-Kusayy idi. İnsanlar dediler ki: Abd b. Kusayy geçip gitti. Halefi de yoktur. Zübeyr b. Bekkar ile diğerleri böyle dediler.
Bu dört kardeşin altı kız kardeşi vardır ki, adları şöyledir: Tümadir, Hayye, Rayte, Kalabe, Ümmü'l-Ahsem, Ümmü Süfyan.
Bunlar, hep Abdumenaf m çocuklarıdırlar. Menaf, bir put adıdır. Abdumenaf m asıl adı, Muğîre'dir. Bu zat, babası hayattayken reislik makamına yükseldi. Şerefi, onu büyük makamlara ulaştırdı. Bu babasının en büyük oğlu olan Abdüddar'm kardeşiydi. Daha önce de belirtildiği gibi makamları ona vasiyet etmişti.
Abdu'1-Uzza, Abd, Berre ve Tahmür. Bu kardeşlerin anneleri, Hübba bint Hüleyl b. Hubşiyye b. Selûl b. Ka'b b. Amr el Huzaî'dir. Hub-ba'nın babası, Huzaa Meliklerinin sonuncusudur. Ka'be'nin idaresiyle ilgilenenler, onlardandır. ""
Bunların hepsi, Kusayy'ın evladıdır. Kusayy'm asıl adı Zeyd'dir. Kendisine Kusayy denmesinin sebebi şudur: Babasının ölümünden sonra annesi, Rabia b. Hiram b. Uzre ile evlenmişti. Rabia, yeni evlendiği bu karısını küçük oğluyla birlikte alıp kendi memleketine götürmüştü. İşte bu sebeple Zeyd'e, Kusayy adı verildi. Büyüdüğünde Mekke'ye döndü. Dağınık Kureyşlileri, çeşitli beldelerden toplayıp biraraya getirdi, işlerini düzene koydu, Huzaalılara Ka'be'den el çektirdi, onları Mekke'den uzaklaştırdı, böylece hak yerini buldu. Kureyşlilerin tartışılmaz başkanı oldu. Hacılara yemek ve su temin etme işini yürüttü. Bu âdeti çıkaran ilk kişi oldu. Ka'be'nin perdedarlığım, hizmet ve sancaktar lığını yürüttü. Darü'n-Nedve'nin başında bulundu. Bununla ilgili olarak şair şöyle demiş:
"Hayatıma andolsun ki Kusayy, Toparlayıcı' olarak çağrılırdı. Onun vasıtasıyla Allah, Fihr kabilelerini toplayıp bir araya getirdi."
Kusayy, Zühre'nin kardeşidir. Babalarının adı, Kilab'dır. Kilab, Teym ve Yakza Ebu Mahzum'un kardeşidir. Bu üçü de, Mürre'nin oğullarıdır. Mürre ise, Adiyy ve Husays'm kardeşidir.
Bunların tamamı, Kalb'm oğullarıdır. KaT^, her cuma günü halkına hitapta bulunarak Hz. Muhammed (s.a.v.)'in peygamber olarak gönderileceğini müjdeleyendir. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu konuda şiirler okurdu. Ka'b'm, Amir, Same, Huzeyme, Sa'd, Haris ve Avf adında altı kardeşi vardı. Bu yedisi, Lüeyy'in oğullarıydılar. Lüeyy, Teymü'l-Edrem'in kardeşiydi. Bu ikisi, Galib'in oğullarıydılar. Galib, Haris ile Muharib'in kardeşidir. Bu üçü de, Fihr'in oğullarıdır. Fihr Haris'in kardeşidir. Bu ikisi de Malik'in oğullarıdır. Malik, Salt ile Yah-lud'un kardeşidir. Daha önce de açıklandığı gibi bunlar, doğru görüşe göre Kureyşlilerin düzenlerini elinde tutan Nadr'm oğullarıdırlar. Nadr'm, Malik, Melkan, Abdumenaf adında kardeşleri vardı. Hepsi de Kinane ilin oğullarıdır. Kinane ise, Esed, Esde ve Hevn'in kardeşidir. Bunların tamamı Hüzeyme'nin oğullarıdır ki o da Hüzeyl'in kardeşidir. Kinane ile Hüzeyl, Müdrike'nîn oğullandır. Müdrike'nin asıl adı, Amr olup Tabiha ile Kama'mn kardeşidir. Tabiha'nm asıl adı, Amir'dir. Bunların üçü de, îlyas'm oğullarıdır. îlyas, Aylanın kardeşidir. Kays kabilesi, Aylan'm çocuklarıdır. îlyas ile Aylan, Rabia'mn kardeşi Mudar'm oğullarıdır. Bunlara, "ismail oğullarından iki salih" denir. Bunların kardeşleri, Enmar ile İyad, Yemen'e yerleşmişlerdir. Bu dört kardeş, Ni-zar'ın oğullandır. Nizar ise, Kudaa'nm Hicazı ve Adnanî olduğunu söyleyenlere göre Kudaa'nın kardeşidir. Bununla ilgili açıklama daha Önce verilmiştir. Bunlann ikisi de Maadd b. Adnan'ın oğullandır.
Anlattığımız bu soy kütüğü üzerinde âlimler ihtilaf etmemişlerdir. Hicaz'daki bütün Arap kabileleri, bu soya dayanır. Bu sebepledir ki, İbn Abbas ile diğerleri, "Ey Muhammed! De ki: 'Ben sizden risaletimin tebliği için akrabalıkta sevgiden başka bir ücret istemem." (eş-Şûrâ, 23.) ayet-i kerimesi hakkında şöyle demişlerdir:
"Kureyş kabilesinin hiç bir batnı yok kt Rasûlullah (s.a.v.)'m onlarla soy bağlantısı olmasın."
îbn Abbas (r.a.), doğru söylemiştir. Onun söylediklerine ben de şunu ekliyorum: Abnanî Arap kabilelerinin tümü, Rasûlullah'a baba tarafin-dan bağlanır. Aynca çoğu, ana tarafından da ona bağlanır. Nitekim Rasûlullah'm ana ve neneieriyle baba ve

dedelerinin ana ve babaları hakkında Muhammed b. îshak ile*diğerleri geniş açıklamalarda bulunmuşlardır. Yer müsait olmadığı için burada o açıklamaları aktarmaya gerek görmüyoruz. Merhum îbn îshak ile Hafiz îbn Asakir böyle demişlerdir.
Adnan'ın hal tercümesinden ve hakkında söylenenlerden bahsetmiştik. Hz. İsmail ile kendisi arasında kaç baba geçmiş olduğu hususunda ihtilaf edilmiş olsa bile, Hz. İsmail'in soyundan geldiğinin kesin olduğunu bildirmiştik. Daha Önceki sayfalarda, bu konuda ileri sürülen kavilleri aktarmıştık. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır. Buraya kadar anlatılan soy kütüğünün Adnan ile Adem (a.s.) arasında kalan kısmını da anlatmıştık. Ebu'l-Abbas en-Naşî'nin bu konuyu içeren kasidesini de nakletmiştik.
Bütün bu anlattıklarımız Hicaz Araplanyla ilgili haberlerdi. Hamd, Allah'a mahsustur.
Merhum Ebu Cafer b. Cerir (et-Taberi), tarihinin baş kısmında bu konuda geniş, yararlı ve güzel açıklamalarda bulunur.
Hz. Peygamberin minber üzerinde hutbe irad ederken kendisinin, Adnan'ın soyundan geldiğini söylediğine dair bir hadis nakledilmiştir. Ama bu hadisin, sahih olup olmadığını Allah bilir. Nitekim Hafiz Ebu Bekr el-Beyhakî, Ebu Bekir b Abdurrahman b. Haris b. Hişam'm şöyle dediğini rivayet eder: Kindeli bazı adamlann, Hz. Peygamberle kendileri arasında neseb (soy) bağı bulunduğunu söylediklerine ilişkin bir haber Rasûlullah'a ulaştı. Bunun üzerine kendileri şöyle buyurdular: "Bunu, ancak Abbas ile Ebu Süfyan b. Harb söylemişler ve buna inanmışlardır. Biz babalanmızı inkar etmiyoruz. Biz Nadr b Kinane oğullanyız."
Bir defasında hutbe irad ederken Hz. Peygamber şöyle buyurmuştu: "Ben, Muhammed b. Abdullah b. Abdullmuttalib b. Haşim b. Abdümenaf b. Kusayy b. Kilab b. Mürre b. Ka*b b. Lüeyy b. Galib b. Fihr b. Malik b. Nadr b. Kinane b. Huzeyme b Müdrike b. İlyas b. Mudar b. Nizar'ım! İnsanlar iki gruba aynlmışsa, -Allah beni o iki grubun en iyisine mensup kılmıştır- Annem ve babam, beni dünyaya getirdiler. Cahili-yet fücurundan hiçbir şey bana bulaşmadı. Ben, nikah (h bir evlilik)ten doğdum. Flörtten (nikahsız birleşme, zina) doğmadım. Taa Adem'den anne ve babama vanncaya kadar, hem kişiliğim hem de babam itibariyle ben sizin en hayırlınızın!."
Bu, garib bir hadistir. Sadece Kaddamî tarafından rivayet edilmiş olup zayıftır.
"Ben nikah (h bir evlilik)ten doğdum. Flörten doğmadım." hadisi de bu babtandır.
"Andolsun ki, size içinizden bir peygamber gelmiştir." (et-Tevbe, 128.)
Bu ayet-i kerimeyle ilgili olarak Ebu Cafer el-Bakır şöyle demiştir: "Rasûlullah (s.a.v.)'a cahiliyet doğumlarından hiçbir şey bulaşmamıştır." Beyhakî'nin rivayetine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"Allah, beni nikahtan çıkardı. Flörtten (nikahsız birleşme, zina) çıkarmadı."
îbn Adiyy de bu hadisi mevsul olarak rivayet ederek şöyle demiştir: Muhammed b. Ebu Amr el-Adenî el Mekkî, Hz Peygamber'in şöyle buyurduğunu söylemiştir:
«Ben nikah (h bir evlilik) ten doğdum. Flört neticesinde doğmuş değilim. Bu, Adem'den beri anne ve babamın beni doğurduğu zamana kadar böyle olmuştur. Cahiliye devri flörtünden hiçbir şey bana bulaşmamıştır.»
Hüşeym, İbn Abbas'tan rivayet etti ki, Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: «Ben, cahiliyet ehli nikahından değil, ancak İslâm nikahı gibi bir nikaha dayalı bir evlilikten doğdum.» Bu da garib hadislerdendir.
. Benzer bir hadis, Hz. Aişe'den de rivayet edilmiştir: "Ve secdekarlar içinde dolaşmanı..." (eş-Şuarâ, 219.) ayet-i kerimesiyle ilgili olarak İbn Ab-bas (r.a.) şöyle demiştir: "Hz. Muhammed'in nuru, aralarında peygamberlerinde bulunduğu kuşaktan kuşağa geçti. Nihayet kendisi, bir peygamber olarak doğdu."
Muhammed b. Sa'd'm rivayetine göre Hişam b. Muhammed el-Kelbî, babasımn şöyle dediğim nakletmiştir: "Hz. Peygamberin anasından başlayarak 500. nenesine kadar ana tarafının isimlerini yazdım. O kadınlar arasında facire ve cahiliye devri pisliklerine bulaşmış birinin adına rastlamadım."
. Ebu Hüreyre tarafından rivayet edilen ve Sahih-i Buharî'de de yer alan bir hadiste, Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:
"Adem oğullarının en hayırlı kuşakları arasından geçip geldim. Nihayet içinde bulunduğum kuşakta (size, gönderildim)."
Vasile b. Eska tarafından rivayet edilen ve Sahih-i Müslim'de de yer alan bir hadiste, Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:
"Cenâb-ı Allah, İbrahim'in oğulları arasından İsmail'i seçti. İsmail oğulları arasından da Beni Kinane (kabilesi)ni seçti. Beni Kinane arasından da Kureyşlileri seçti. Kureyşliler arasından Haşim oğullarını, Haşim oğulları abasından da beni seçti."
Ahmed b. Hanbel, Abbas (r.a.)'m şöyle dediğini rivayet eder; "Halkın bazı sözleri, Hz. Peygamber'e ulaştı. Bunun üzerine minbere çıkıp "Ben kimim?" diye sordu. Onlar da, "Sen Allah'ın rasûlüsün." dediler. Buyurdu ki: "Ben, Abdülmuttalib oğlu Abdullah'ın oğlu Muhammed'im. Allah halkı yarattı. Beni, yaratıklarının en iyileri arasına kattı. Onları iki kısma ayırdı.. Beni en hayırlı kısma koydu. Kabileleri yarattı.. Beni en hayırlı kabileye mensup kıldı. Onları evler (aileler) olarak böldü.. Beni en hayırlı evden (aileden) kıldı. Kişilik ve ailece ben, sizin en hayırlmızım."
Yakub b. Süfyan, Abbas b. Abdülmuttalib'in şöyle dediğini rivayet eder: "Dedim ki, Ya Rasûlallah, Kureyşliler birbirlerini güleryüzle karşılıyorlar. Ama bizimle karşılaştıklarında, birbirlerine baktıkları yüzden başka bir yüzle bize bakıyorlar."
Benim böyle demem üzerine Rasûlullah (s.a.v.) çok öfkelendi, sonra da şöyle dedi:
"Muhammed'in nefsi elinde bulunan (Allah)'a yemin ederim ki, bir
adam, sizi Allah ve Resulü için sevmedikçe onun kalbine iman girmez.!"
Dedim ki: 'Ya Rasûlallah! Kureyşliler oturup kendi asaletlerinden bahsettiler de seni, çöplükteki bir hurma ağacına benzettiler." Bunun üzerine Rasûlullah şöyle buyurdu:
"Cenâb-ı Allah, insanları yarattığı zaman beni, onların en hayırlıları arasına kattı. Sonra onları, kabilelere böldü. Beni, onların

en hayırlı kabilesine kattı. Sonra aileleri meydana getirdiğinde beni onların en hayırlı ailesinden kıldı. Ben, kişilik ve aile bakımından sizin en hayırlını-
zım."
Yakub b. Süfyan, îbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etti: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:"Cenâb-ı Allah, halkı iki kısma ayırdı. Beni, onların en hayırlısından kıldu Ashab-ı yemin ile ashab-ı şimal ayetinden kastedilen mana da budur. Ben, ashab-ı yemindenim. Ve ben, ashab-ı yeminin de en hayırlısıyım. Sonra o iki kısmı, üçer gruba ayırdı.. Ben, o hayırlı kısmın üç grubu içerisinde en hayırlısmdanım. Ashab-ı meymene, sa-bikun es-sabikûn ayetinden kast edilen mana da budur. Ben, iyilikte Öne geçenlerdenim ve onların da en hayırlısıyım. Sonra Cenâb-ı Allah, o üçer grubu kabilelere ayırdı. Beni, en hayırlı kabileler kıldı. "Sizi milletler ve kabileler haline koyduk ki birbirinizi kolayca tanıyasmız. Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakına-nızdır. Allah Alimdir, Habir'dir. (ei-Hucurât, 13.) ayet-i kerimesinden kastedilen mana da budur. Övünmek olmasın ama ben, Allah katında Adem oğullarının en değerlisi ve en takvalısıyım! Sonra yüce Allah, kabileleri ailelere ayırdı.. Beni en hayırlı aileden kıldı. "Ey Peygamber ailesi! Şüphesiz Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister." (ei-Ahzab, 33.) ayet-i kerimesinden kastedilen mana da budur. Ben ve aile halkım, günahlardan arındırılmışızdır."
Bu hadiste gariblik ve münkerlik vardır.
Beyhakî, İbn Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Hz. Peygam-ber'in çevresinde oturmaktaydık. Ona bir kadın geldi Oradakiler; 'Bu, Rasûlullah'ın kızıdır.' dediler. Ebu Süfyan'ın: "Haşim oğulları arasında Muhammed, çirkef ortasındaki reyhan gibidir." sözünü duyan bir kadın, koşarak sözü Rasûlullah'a ulaştırdı. O da -öfkeli olduğu yüzünden anlaşılıyordu- şöyle buyurdu: "Cenâb-ı Allah, gökleri yedi kat olarak yarattı. Bu yedi katın en yükseğini seçti. Yaratıklarından dilediğini oraya yerleştirdi. Sonra mahlukatı yarattı. Mahlukattan da Adem oğullarını seçti. Adem oğullarından Arapları, Araplardan Mudarlıları, Mudarlı-lardan Kureyşlileri, Kureyşlilerden Haşim oğullarını, Haşim oğullarından da beni seçti. Ben, seçkinlerin seçkiniyim. Her kim Arapları severse, beni sevmiştir. Her kim onlara kızarsa, bana kızmıştır!"
Bu hadis de gariptir.
Sahih bir hadiste belirtildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"Övünmek olmasın ama, kıyamet gününde ben, Adem oğullarının efendisiyim."
Hakim ve Beyhakî, Hz. Aişe'den rivayet ederek Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söylediler:
"Cebrail bana dedi ki: Yeryüzünü batısından doğusuna kadar dolaştım. Muhammed'den daha üstün bir adam bulamadım. Yine yeryüzünü batısından doğusuna kadar dolaştım.. Haşim oğullarından daha üstün bir aile bulamadım."
Hafiz Beyhakî dedi ki: Bu hadislerin ravileri arasında her ne kadar kendisine güvenilmeyecek kimseler varsa da, manaları birbirini doğrulamakta ve hepsinin manası da Vasile b. Eska'nın hadisine dayanmaktadır.
Ebu Talib'in, Hz. Peygamberi överek şöyle dediğini söylerim:
"Kureyşliler, bir gün övünmek için toplanırlarsa, onların sırdaşı ve samimi adamı Abdumenaftır. Abdumenaf ailesinde eşraf varsa, Haşim oğullarında da öteden beri eşraf vardır. Günün birinde Haşimîler övünürlerse, Muhammed Mustafa onların sırdaşı ve değerli şahsiyetidir. Kuvvetlisiyle zayıfiyla Kureyşliler bize saldırdı, ama bize galib olamadılar. Düşleri de boşa çıktı. Eğik boyunlara düşmanları vurduğunda biz, haksızlığa dayanamayız. O boyunları doğrulturuz. Öteden beri biz böy-leyizdir. Her zorlu günde öylelerini koruruz. Onlara taş atanlara karşılık veririz. Kuru dallar bizimle yeşerdi, bizim verdiğimiz destekle dallara su yürüdü, kökler gelişti."
Ebü's-Seken Zekeriyya b. Yahya et-Taî kendisine nisbet edilen meşhur cüzünde şöyle demiştir: Ömer b. Ebi Zuhr b. Husayn Hureyra b. Evs'in şöyle dediğini bana anlattı:
Hicret edip Medine'ye gittim. Tebük dönüşünde Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma vardım, Müslüman oldum. O esnada Abbas b. Abdülmuttaüb'in, rrYa Rasûlallah seni övmek istiyorum." dediğini işittim. O da şöyle buyurdu: "Söyle, Allah senin ağzına mühürlemesin." Bunun üzerine Abbas, şu şiiri okumaya başladı:
"Daha önce gölgelerde ve üstü yapraklarla örtülü istirahat mahallinde (Cennetrte) idin. Sonra Dünya'ya indin. Sen henüz bir beşer, kan pıhtısı veya bir et parçası değilken atan Nuh'un sulbünden gemiye bindin. Gemidekileri boğulma tutmuştu. Sen, dededen babaya intikal edip geldin. Kuşaktan kuşağa geçip geldin, Nihayet Hindef-i Alya'daki[12] yüksek evinde dünyaya geldin. O evin altında seni övenler vardır. Sen doğunca yeryüzü aydınlandı, ufuklar senin nurunla ışıklandı. Bu aydınlık ve nur ile hidayet yolunda bizler yanmaktayız."
Bu şiirin, Hassan b. Sabit'e ait olduğuna ilişkin bir rivayet de vardır.Hafiz İbn Asakir, İbn Abbas'ın şöyle dediğini rivaye etmiştir:
Rasûlullah (s.a.v.)'a sorarak dedim ki: "Anam babam sana feda olsun Ya Rasûlallah, Cennet'te sen ve Adem nerelerde bulunacaksınız?" Bu sorum üzerine önce -azı dişleri görünecek kadar- gülümsedi, sonra da şöyle buyurdu: "Ben, Adem'in sulbündeydim. Atam Nuh'un sulbündeyken gemiye bindirilmiş oldum. Atam İbrahim'in sulbündeyken onunla birlikte ateşe atılmış oldum. Anne ve babam asla gayr-ı meşru ilişki kurmamışlardır. Cenâb-ı Allah, beni hep asil sulblerden temiz ve iffetli rahimlere intikal ettirmiştir. İnsanlar, iki grup olarak ele alınacak olursa ben, mutlaka o grupların en hayırlısmdamm.Cenâb-ı Allah, benden peygamberlik sözü ve İslâmiyet taahhüdü aldı. Tevrat ve İncil'de benden söz etti. Benim sıfatlarımı, her peygambere anlattı. Yeryüzü benim nurumla, bulutlar da benim yüzümle aydınlanır. Rabbim, bana kitabını Öğretti.

Semalarında şerefimi arttırdı. Kendi isimlerinden birini bana verdi. Arş'm sahibi Mahmud (övülmüş) dur. Ben de Muhammed ve Ah-med'im. Bana, Kevser havuzunu vereceğini ve ilk şefaat eden ile şefaati ilk Önce kabul edilecek olanın ben olacağımı va'detti. Sonra ümmetim için beni, en hayırlı çağda peygamber olarak gönderdi. Allah'a çok hamd eden, iyiliği emredip kötülükten sakmdıranlar var ya, işte benim ümmetim onlardır."
ibn Abbas, Hassan b. Sabit'in Hz. Peygamber hakkında şöyle bir şiir söylediğini ifade eder:
"Daha önceleri gölgelerde ve üstü yapraklarla örtülü istirahat mahallinde (Cennet'te) idin. Sen, henüz beşer, kan pıhtısı veya bir et parçası değilken (dünyaya gelmemişken) dahi atalarının sulbündeyken Nuh'la beraber gemiye bindin. Başkaları ve Nuh ailesi, boğulma ile karşılaştı. Kuşaktan kuşağa ve ataların sulbünden anaların rahmine intikal ederek geldin dünyaya."
Onun şiiri üzerine Rasûlullah (s.a.v.); "Allah, Hassan'a rahmet etsin." buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ali de; "Ka'be'nin Rabbine andolsun ki Hassanın Cennet'e girmesi kesinlik kazandı." dedi. Hafiz İbn Asakir, bu hadisin cidden garib olduğunu söylemiştir. Ben de cidden münker bir hadis olduğunu söylüyorum.
"eş-Şifa" adlı kitabında Kadı İyaz şöyle der: "Kur'ân-ı Kerîm'den önceki kitaplarda geçen ve peygambere müjdelenen 'Ahmed' adına gelince Cenâb-ı Allah, kendi hikmetinin bir gereği olarak Rasûlullah'tan başkasının o ismi almasını ve ondan önce bir kimsenin 'Ahmed' adıyla çağırıl-masmı menetmiştir ki, kalbi zayıf kimselerin içine şüphe düşmesin ve Allah Rasûlünü başkalarıyla karıştırmasınlar.
Muhammed kelimesi de böyledir. "Muhammed adında bir peygamber gelecek..." haberi yayıhncaya ve Rasûlullah'm doğumundan kısa süre öncesine kadar ne Araplardan ne da başkalarından hiçbir kimse bu ismi almamıştı. Ancak mezkur haberin yayılmasından sonra ve Rasûlullah'm doğumuna yakın bir zamanda, gelmesi beklenen peygamberin kendi oğulları olması umuduyla Araplardan bazı kimseler, oğullarına Muhammed adını vermişlerdi. Ve Allah, peygamberliğini nereye (kime) bırakacağım daha iyi bilir.
Rasûlullah (s.a.v.)'dan önce Muhammed adım alanlar şunlardır:
1- Muhammed b. Uheyha b. Cülah el-Evsî.
2- Muhammed b. Mesleme el-Ensarî
3- Muhammed b. Berra el-Berkî
4- Muhammed b. Süfyan b. Mücaşî
5- Muhammed b. Humran el-Cu'fî
6- Muhammed b. Huzaî es-Sülemt
Bu altı kişiden başka Muhammed adını alan başkası yoktur.
ilk olarak Muhammed adını alan şahsın, Muhammed b. Süfyan b. Mücaşî olduğu söylenmektedir. Yemenlüerse, Esd kabilesinden Muhammed b. Yuhmud olduğunu söylemişlerdir.
Sonra Cenâb-ı Allah, bu adı alanların, peygamberlik iddiasında bulunmalarım veya bunlardan birinin peygamber olduğunun başkaları tarafından ileri sürülmesini menetmiştir. Hz. Peygamber'in nübüvvetini tartışılmaz derecede isbatlayan iki vasfi görülünceye kadar da, Muhammed adlı diğer şahıslarda peygamberlik intibaı verecek bir durumun zuhur etmesini engellemiştir."[13]

Rasûlullah '(S.A.V.)'In Doğumu

Allah'ın salat-ü selamı üzerine olsun Hz. Peygamber, pazartesi günü doğmuştur. Sahih-i Müslim'de yer alan Ebu Katade'nin rivayetine göre bir Arab: "Ya Rasûlallah, pazartesi günü tutulan oruç hakkında ne buyurursunuz?" diye sormuş, o da "O gün, benim doğduğum ve vahyin bana indirildiği gündür." diye cevab vermiş.
Ahmed b. Hanbel, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: " Rasûlullah (s.a.v.), pazartesi günü doğmuş, pazartesi günü peygamber olmuş, pazartesi günü Mekke'den hicrete başlamış, pazartesi günü Medine'ye vararak hicretini tamamlamış, pazartesi günü vefat etmiş, Ha-cer-i Esved'i de pazartesi günü kaldırıp yerine koymuştur."
İbn Lehia'nın rivayetine göre yukarıdaki hadîse §u ifade de ilave edilmiştir: "el-Mâide süresindeki 'Bugün dininizi size tamamladım.' ayet-i kerimesi, pazartesi günü nazil olmuştur."
Musa b. Davud'dan gelen bir rivayette yukarıdaki hadise şu ifade de eklenmiştir: "Bedir hadisesi, pazartesi günü vuku bulmuştur," Yezid b. Habip de böyle diyenlerdendir ki, bu gerçekten münker bir rivayettir. Zira îbn Asakir demiş ki: "Bedir savaşı ve 'Bugün dininizi size tamamladım." ayetinin nüzulü, cuma gününde olmuştur." İbn Asakir'in bu sözü doğrudur. Rasûlullah'ın pazartesi günü doğmuş olduğu hususunda ihtilaf yoktur. Rebiyülevvel ayının onyedisinde, cuma günü doğduğunu söyleyenler hata etmişlerdir. Onların bu sözü, doğru olmaktan çok uzaktır. Cumhur-u ulemaya göre Rasûlullah (s.a.v.)'m doğumu, rebiyülevvel ayında olmuştur. Kimine göre ikinci gece doğmuştur, "el-İstiab" adlı eserinde İbn Abdi'1-Berr, böyle demiştir. Vakidî de Ebu Ma-şer Nüceyh b. Abdurrahman el-Medenî'den böyle bir rivayette bulunmuştur. Kimine göre rebiyülevvel ayının sekizinde doğmuştur. Hu-meydî, İbn Hazm'dan böyle bir nakilde bulunmuştur. Cübeyr b. Mut'im'den de bu doğrultuda bir rivayet varid olmuştur. İbn Abdi'l-Berr, tarihçilerin bu görüşü doğruladıklarını, büyük Hatiz Muhammed b. Musa el-Havarizmî'nin de buna kesin gözle baktığını nakletmiştir. "et-Tenvir fi Mevlidi'l-Beşiri'n-Nezîr" adlı kitabında Hafiz

Ebü'l-Hitap b. Dihye de bu görüşü benimsemiştir. İbn Dihye'nin kitabında naklettiği bir görüşe göre Rasûlullah (s.a.v.) rebiyülevvel ayının onunda doğmuş-
tur. İbn İshak'm esas alıp temel kabul ettiği görüşe göre, Rebiülevvel ayının onikisinde doğmuştur. İbn Ebi Şeybe'de "Musannef' adlı eserinde naklettiği bir rivayette Cabir ile ibn Abbas'm şöyle dediklerini söylemiştir:
"Rasûlullah (s.a.v.) fil senesinde, Rebiyülevvel ayının onikisinde, pazartesi günü doğmuştur. Pazartesi günü peygamber olmuş, pazartesi günü miraca çıkmış, pazartesi günü hicret etmiş ve pazartesi günü vefat etmiştir." Cumhur-u ulema nazarında meşhur olan görüş budur. Doğruyu, en iyi bilen Allah'tır.
İbn Dihye'nin bazı Şiîlerden naklettiğine göre kimileri, Rasûlullah (s.a.v.)'ın, rebiyülevvel ayının onyedisinde doğduğunu söylemişlerdir. Kimine göre de rebiyülevvel ayının bitimine sekiz gün kala doğmuştur. Bu görüşü îbn Dihye, İbn Hazm'der nakletmiştir. Humeydî'nin de kendisinden naklettiği gibi, İbn Hazm'den gelen birinci görüşe göre Rasûlullah (s.a.v.), rebiyülevvel ayının sekizinde doğmuştur. Doğru olan görüş de budur. İbn Hazm'den gelen ikinci görüşe göre Rasûlullah (s.a.v.), ramazan ayında doğmuştur. Bunu, Zübeyr b. Bekkar'dan İbn Abdi'1-Berr nakletmiştir. Bu garip bir görüştür. Bunun dayanağı da şudur: " Rasûlullah (s.a.v.)'a ilk vahyin ramazan ayında geldiği hususunda ihtilaf yoktur. Bu da kırk yaşma adım attığı zamanda olmuştu. Şu halde doğumu da ramazan ayında olmuştur." Bu, tartışılacak bir görüştür. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.
Hayseme b. Süleyman el-Hafiz, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: " Rasûlullah (s.a_.v.), rebiyülevvel ayında pazartesi günü doğdu, rebiyülevvel ayının ilk pazartesi günü kendisine peygamberlik geldi. Rebiyülevvel ayında pazartesi günü kendisine Bakara sûresi nazil oldu." Bu da gerçekten garip bir rivayettir. Bunu İbn Asakir rivayet etmiştir.
Zübeyr b. Bekkar dedi ki: Annesi, Şfb-i Ebi Talib'te Cemretü'1-Vus-ta yanında ve teşrik günlerinde Rasûlullah'a hamile kaldı Haccac b. Yusuf un kardeşi Muhammed b. Yusuf un bilinen evinde, ramazanın onikinci gecesinde de onu doğurdu.
îbn Asakir dedi ki: Rasûlullah (s.a.v.)'m annesi, muharrem ayında ve aşure gününde hamile kaldı. Fil vakasının yirmiüçüncü senesinin ramazan ayının onikisi olan pazartesi günü doğurdu. Anlatıldığına göre Harun Reşid'in annesi Hayzeran, hacca gittiğinde Rasûlullah (s.a.v.)'m doğduğu evin mescide dönüştürülmesini emretmiş. Bugün orası böyle bilinmektedir. '
Süheylî, Rasûlullah (s.a.v.)'m yirmi nisanda doğduğunu söylemiştir ki bu, çok mutedil bir zaman ve mevsimdir. Zic sahiplerinin anlattıklarına göre Rasûlullah (s.a.v.), Zulkarneyn takvimine göre 882 yılında doğmuştur. Anlatıldığına göre o esnada Tali yıldızıyla oğlak burcu arasında yirmi derecelik bir açı varmış. Jüpiter ile Merkür, akrep burcuna üç derecelik bir açıda bir arada bulunuyorlarmış ki bu, semanın ortasında bulunan bir derecedir. Oğlak burcuna da muvafiktır. Bu, ayın ilk gecede doğduğu esnada vuku bulmuş bir durumdur.
Bütün bunları, îbn Dihye nakletmiştir. Doğrusunu Allah bilir.
İbn îshak, Hz. Peygamber'in fil senesinde doğduğunu söyler. Cumhur-u ulemadan nakledilen meşhur görüş budur.
İbrahim b. Münzir el-Hizamî dedi ki: "Âlimlerimizden herhangi birinin üzerinde şüphelenmediği görüşe göre Hz. Peygamber fil senesinde doğmuştur. Fil vakasından sonra geçen sürenin kırkıncı yılının başında da peygamberlikle görevlendirilmiştir.
Beyhakî, İbn Abbas'm; "Rasûlullah, fil senesinde doğdu." dediğini rivayet etmiştir.
Muhammed b. îshak, Kays b. Mahreme'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Ben ve Rasûlullah (s.a.v.), fil senesinde doğduk Onunla yaşıtız."
Hz. Osman, Ya'mür b. Leys'in kardeşi Kubaş b. Eşyem'e: "Sen mi büyüksün, yoksa Rasûlullah mı?" diye sormuş. O da şöyle cevap vermiş:" Rasûlullah (s.a.v.), benden büyüktür. Ancak doğumda ben ondan önceyim. (Öyleki doğumumuzdan altı ay önce Mekke'ye gelen filin bıraktığı) pisliği, yeşil renkli ve değişik bir halde gördüm."[14].
İbn îshak dedi ki: Rasûlullah (s.a.v.), ukaz yılında yirmi yaşındaydı. Ficar savaşı da fil vakasından yirmi yıl sonra oldu. Ka*be binasının onarılması da ukaz yılından onbeş yıl sonra oldu. Bundan beş yıl sonra da Muhammed (s.a.v.)'e peygamberlik verildi.
Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im dedi ki: Ukaz hadisesi, fil vakasından onbeş yıl sonra oldu. Ondan on yıl sonra KaT)e binası yeniden inşa edildi. Aradan onbeş yıl geçtikten sonra da Muhammed (s.a.v.)'e peygamberlik verildi.
Beyhakî, Ebül-Hüveyris'in şöyle dediğini rivayet eder: Abdülmelik b. Mervan'm, Kubaş b. Eşyem el-Kinanî el-Leys'e şöyle sorduğunu işittim: "Ey Kubaş, sen mi büyüksün, yoksa Rasûlullah mı?" Kubaş dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v.), benden daha büyüktür, ama ben ondan daha yaşlıyım. O, fil pisliği yanında dururdu. Pislik, değişik bir duruma girmişti. Ben bunu hatırlıyorum. Rasûîullah (s.a.v.), kırk yaşma girer girmez peygamber oldu."
Yakub b. Süfyan, Süveyd b. Gafle'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Ben, Rasûlullah'm yaşıtıyım. O, fil senesinde doğdu."
Beyhakî dedi ki: Süveyd b. Gafle'nin şöyle dediği de rivayet olunmuştur: "Ben, Rasûlullah (s.a.v.)'dan iki yaş küçüğüm."
Yakub b. Süfyan, Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im'in şöyle dediğini rivayet eder: Resûlullah (s.a.v.), fil senesinde doğdu. Onbeş yıl sonra Ukaz savaşı oldu. Fil hadisesinin yirmibeşinci yılının başında Ka'be yeniden inşa edildi. Kırkıncı yılının başında da ResûluUah'a peygamberlik geldi.
Demek istediğimiz şu ki; Cumhur-u ulemanın kavline göre Rasûlullah (s.a.v.), fil olayının vuku bulduğu senede doğmuştur. Kimine göre o olaydan bir ay sonra, kimine göre kırk gün sonra, kimine göre de elli gün sonra doğmuştur.
Ebu Cafer el-Bakır; "Fil, muharrem ayının ortasında Mekke'ye geldi. Rasûlullah (s.a.v.)'da ondan ellibeş gece sonra doğdu.' demiştir.

Başkaları dediler ki: "Fil hadisesi, Rasûlullah (s.a.v.)'m doğumundan on yıl önce vuku bulmuştur." Bu görüşü bize nakleden, îbn Ebza'chr. Bu hadisenin, Rasûlullah'm doğumundan yirmiüç yıl önce cereyan ettiğini söyleyenler de vardır. Bu rivayeti - önce de söylediğimiz gibi- Şuayb b. Şuayb babasından, o da dedesinden nakletmiştir.
Hz. Peygamberin, fil vakasından otuz yıl sonra doğduğunu söyleyenler de olmuştur. Musa b. Ukbe, Zührî'den böyle bir nakilde bulunmuş ve bu görüşü de benimsemiştir. Allah'ın rahmeti, onun üzerine olsun.
îbn Asakir'in rivayetine göre Ebu Zekeriya el-Aclahî: "Hz. Peygamber, fil vakasından kırk sene sonra doğmuştur." demiştir ki bu rivayet cidden gariptir. Bundan daha da garip olan, Halife b. Hayyat'm rivayetine göre îbn Abbas'm söylediği şu sözdür: "Rasûlullah (s.a.v.).), fil vakasından onbeş sene önce doğmuştur."
Bu da garip, münker ve zayıf bir rivayettir. Halife b. Hayyat demiş ki: Üzerinde icma edilen görüşe göre Rasûlullah (s.a.v.), fil vakasının cereyan ettiği senede doğmuştur. [15]

Hz. Peygamber Nasıl Doğdu?

Daha Önce de anlatıldığı gibi Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'ın kurtuluş fidyesi olarak yüz deveyi keserek adağını yerine getirmişti. Böylece yüce Allah, Abdullah'ı selamete erdirmişti. Zira yüce Rabbimiz, onun sulbünden Adem oğullarının efendisi, ümmî, son peygamberin gelmesini ezelde takdir buyurmuştu. Nihayet Abdullah, kurban gibi boğazlanmaktan kurtulmuş, babası da onu Kureyş'in en şerefli aşiretinden olan Vehb b. Abdumenaf b. Zühre ez-Zühriye'nin kızı Amine ile evlendirmiş, o da Rasûlullah (s.a.v.)'a hamile kalmıştı.
Varaka b. Nevfel'in kızkardeşi olup Ümmü Kattal künyesiyle tanınan Rakika binti Nevfel, Amine ile gerdeğe girmesinden önce Abdullah'ın alnında bir nur görmüş, bu nurun kendisine geçmesini arzulamış-tı. Çünkü kardeşi Varaka'dan Muhammed (s.a.v.)'in, peygamber olarak geleceğine ve zamanının yaklaştığına dair müjdeler duymuştu. Bu yüzden kendini, Abdullah'a vermek istedi. Bazıları, onunla evlenmek istedi, demişlerdir ki, kuvvetli ve doğru olan görüş te budur.
Ama yine de doğruyu en iyi bilen, Allah'tır.
Ümmü Kattal, her ne kadar kendini ona vermek istediyse de Abdullah, onun bu istediğini kabule yanaşmadı. Gerdek neticesinde o parlak nur, Amine'ye geçti. Abdullah, tekrar Ümmü Kattal'm yanma döndü. Ama bu defa da Ümmü Kattal: "Benim sana ihtiyacım yok." diyerek onun istediğini reddetti. Elden kaçan firsata yanıp pişman oldu ve daha önce nakletmiş olduğumuz o fasih ve beliğ şiirini okudu.
Abdullah'ın o gayr-ı meşru ilişkiden korunması, kendi şerefi için değil, Rasûlullah'm şerefi içindi. Zira yüce Rabbimizin de buyurduğu gibi: "Allah, peygamberliği vereceği kimseyi daha iyi bilir." (el-En'âm, 124.)
Sağlam senetlerle rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"Ben flörtten (gayr-i meşru birleşme) değil, nikah (h bir evlilik) ten doğdum."
Demek istediğim şu ki: Anası kendisine hamile iken Rasûlullah (s.a.v.)'m babası Abdullah vefat etmiştir. Meşhur görüş budur.
Muhammed b. Sa'd, Eyyüb b. Abdurrahman b. Ebi Sa'saa'mn şöyle dediğini rivayet eder: Abdülmuttalib oğlu Abdullah Küreyşlilerin ticaret kervanlarından biriyle Şam ve Gazze'ye gitti. Ticaret işi tamamlandıktan sonra döndüler. Dönüşte Medine'ye uğradılar.O esnada Abdulah hastaydı. "Medine'de, Adiyy b. Neccar oğulları olan dayılarımın yanında kalacağım." dedi. Orada bir ay süreyle hasta yattı. Arkadaşları, yola devam edip Mekke'ye döndüler. Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'ı onlara sordu. Onlar da: "Onu dayıları Adiyy b. Neccar oğullarının yanında hasta olarak bıraktık." dediler. Bunun üzerine Abdülmuttalib, büyük oğlu Haris'i Medine'ye gönderdi. Medine'ye varan Haris, Abdullah'ın vefat ettiğini ve Nabiğa'mn evine defnedildiğini gördü. Mekke'ye dönüp durumu babasına haber verdi. Ölüm haberini duyduklarında babası Abdülmuttalib ile bacı ve kardeşleri, Abdullah için çok acı çekip üzüldüler. O esnada Rasûlullah (s.a.v.), ana rahmindeydi. Abdullah, yirmibeş yaşında vefat etmişti. Vakidî; "Abdullah'ın vefatı ve yaşı hususunda bize göre en sağlam kavil budur." demiştir. Yine Vakidî, Zührî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Abdülmuttalib, yiyecek için kendilerine hurma getirme göreviyle Abdullah'ı Medine'ye göndermişti, o da orada vefat etmişti.
Muhammed b. Sa'd'm bir rivayetine göre Rasûlullah (s.a.v.), yirmi-sekiz aylık iken babası Abdullah vefat etmiştir. Yedi aylık iken babasının vefat ettiğini söyleyenler de olmuştur. Ana rahmindeyken babasının vefat etmiş olduğu görüşü, Muhammed b. Sa'd'm ifadesine göre daha sağlamdır.
Zübeyr b. Bekkar, îbn Harbuz'un şöyle dediğini rivayet eder: "Rasûlullah, iki aylık iken babası Abdullah Medine'de vefat etti. Dört yaşındayken annesi vefat etti. Sekiz yaşındayken de dedesi vefat etti. Vefat ederken de onu amcası Ebu Talib'in vesayetine bıraktı."
Vakidî ile katibi Muhammed b. Sa'd, Peygamber Efendimiz'in ana karnında bir cenin iken, babasının vefat ettiği görüşünü tercih etmişlerdir ki bu da yetimliğin en son derecesi ve en yüksek mertebesidir.
Bir hadiste şöyle bir ifade geçmişti:
"Annemin, bana hamile iken gördüğü rüyaya göre sanki ondan bir nur çıkarak (çevreyi) aydınlatmış ve Şam saraylarını kendisine göstermişti.»
Muhammed b. îshak dedi ki: Rasûlullah (s.a.v.)'m annesi Vehb kızı Amine demiş ki; Ben, Rasûlullah'a hamile olduğumda bana

şöyle dendi: "Sen, bu ümmetin efendisine hamile kaldın. Onu doğurduğunda şöyle söyle: "Onu her hasedçinin, her iyi geçiner kusurlunun ve liderlik iddiasında bulunan her kölenin şerrinden, bir ve tek olan (Allah'a) emanet ediyorum. O'na sığınıyorum. O beni korur. Çocuğum, şerefli ve övgüye layık olan Allah'ın himaye sindedir. Gelişip büyüyünceye ve ortaya çıkıncaya kadar Allah'ın koruması altındadır." Rahmindeki çocuğun, bu ümmetin efendisi olduğu şundan anlaşılıyor: O'nun doğumuyla birlikte bir nûr çıkacak. O nur, Şam diyanndaki Busra saraylarını bütünüyle aydınlatacaktır. Doğduğunda ona, Muhammed adını koy. Çünkü onun adı, Tevrat'ta Ahmed olarak belirlenmiştir. Gök ve yer ehli onu överler, incil'de de onun adı, Ahmed olarak belirlenmiştir. Gök ve yer ehli, onu överler. Kur'ân'da onun adı, Muhammed olarak belirlenmiştir. Bundan da anlaşılıyor ki Amine hatun, Rasûlullah (s.a.v.)'a hamile kaldığında kendisinden bir nur çıktığını ve o nurun, Çevreyi aydınlatarak Şam saraylarını kendisine gösterdiğini görmüştür. Rasûlullah'ı doğurduktan sonra da bu rüyanın tevilini aynen görmüştür. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Muhammed b. Sa'd, îbn Abbas'tan rivayet etti ki; Vehb kızı Amine şöyle demiştir: "Rasûlullah'a hamile kaldığım günden itibaren hamilelikle ilgili bir sıkıntı çekmedim. Onu doğurduğum zaman, beraberinde bir de nur çıktı. O nur, ona doğuyla batı arasını baştan başa aydınlatıp gösterdi. Sonra ellerine dayanarak yere düştü. Yerden bir avuç toprak aldı ve başını semaya kaldırdı."

Bazıları, doğarken Rasûlullah (s.a.v.)'m diz üstü yere çömeldiğini, beraberinde bir nur çıkıp o nurun Şam saraylarım ve caddelerini aydınlattığım, öyleki, Busra'daM develerin boyunlarının dahi o aydınlıkta göründüğünü, Rasûlullah'm da başını o esnada semaya diktiğini söylemişlerdir.

Beyhakî, Osman b. Ebil-As'm şöyle dediğini rivayet eder: Annem, Vehb kızı Amine'nin Rasûlullah'ı doğurduğu gece orada hazır bulunduğunu bana anlatarak şöyle dedi: "Rasûlullah'm doğduğu evde her neye bakarsam nur oluyordu. Yıldızlara baktığımızda bize o kadar yaklaşıyorlardı ki, neredeyse üzerimize düşecek sanıyordum!..-

Kadı lyaz, Amine hatuna ebelik yapan ve Abdurrahman b. Avfin annesi olan Şifa hanımın şöyle dediğini rivayet eder: Şifa hanım dedi ki: 11 Rasûlullah (s.a.v.), doğup elime geldiğinde ağladı. O esnada görünmezlerden bir ses geldi. Sesin sahibi ona: "Allah sana rahmet etsin." diyordu. Rasûlullah doğarken, beraberinde bir de nur çıktı. O nurun verdiği aydınlıkla, Bizans saraylarını gördüm."

Muhammed b. İshak dedi ki: Amine, Rasûlullah'ı doğurunca, cariyesini Abdülmuttalib'e haber vermek üzere gönderdi. Amine hamileyken Rasûlullah'ın babası ölmüştü. Rasûlullah, yirmisekiz aylık iken babasının vefat ettiğini söyleyenler de vardır. Bunlardan hangisinin doğru olduğunu Allah bilir. Rasûlullah babasız kaldığı için, cariye Abdülmuttalib'e: "Bir oğlun oldu. Gel de ona bak!" dedi.

Abdülmuttalib yanlarına geldiğinde Amine, hamile kaldığı anda gördüklerini, hamileyken Muhammed (s.a.v.) hakkında kendisine söylenenleri, doğan çocuğa konulacak isim hakkında kendisine verilen direktifi anlattı.

Abdülmuttalib, çocuğu alıp Ka'be'deki Hübel putunun yanma götürdü. Kalkıp şu şiiri okuyarak Allah'a şükredip duada bulundu:

"Teri hoş kokan şu çocuğu bana veren Allah'a hamd olsun. Henüz beşikteyken diğer çocuklara üstün olan şu çocuğu, köşe taşları bulunan Ka'be'ye emanet ediyorum. Tam bir delikanlı oluncaya dek Kabe'nin himayesinde kalsın. Onu, dengesiz bir hasetçinin, gözleri görmeyen, basiretsiz kötü niyetlilerin şerrinden Ka'be'ye emanet ediyorum. Sözü tutulur bir insan haline gelinceye kadar, Kabe'nin himayesinde kalsın. Ey (şanlı) çocuk! Sen, Kur'ân'da ve övgüsü sabit kitaplarda Ahmed kelimesiyle adlandırılmışsın. Bu adın diller üzerinde de yazılıdır."

Beyhakî, Hz. Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Rasûlullah (s.a.v.), sünnetli ve göbeği kesilmiş olarak doğdu. Dedesi Abdülmuttalib buna hayret etti. Rasûlullah'm itibarı, onun nazarında büyük oldu. "Şu oğlum büyük adam olacak." dedi ve öyle de oldu." Bu hadisin doğruluğu üzerinde tartışılabilir.

İbn Asakir, Enes'ten Rasûlullah'm şöyle buyurduğunu rivayet eder: "Allah katında değerli olduğumdan ötürü ben, sünnetli olarak doğdum ye hiç kimse haya yerimi görmedi."

İbn Ömer (r.a.) de; "Rasûlullah (s.a.v.), sünnetli olarak doğdu." demiştir.

İbn Asakir, Ebu Bekre'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Cebrail (göğsünü yarıp Zemzem suyuyla) kalbim temizlediği esnada Rasûlullah'ı sünnet etmiştir." Bu, cidden garip bir rivayettir.

Bir rivayete göre dedesi Abdülmuttalib, Hz. Peygamber'i sünnet etmiş, sünnet yemeği vererek bütün Kureyşlüeri o yemekte bir araya getirmiştir. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Beyhakî, Ebu Hakem et-Tanuhî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Ku-reyş kabilesinde doğan bir çocuğu Kureyşli kadınlara teslim ederler, kadınlar da onun üzerine bir çömleği ters çevirip kapatırlar; çocuk, sabaha kadar o çömleğin altında kalırdı. Rasûlullah (s.a.v.) doğduğunda dedesi Abdülmuttalib, onu Kureyşli kadınlara teslim etti. Bilinen şekilde onun da üzerine bir çömlek koydular. Sabahleyin gelip baktıklarında çömleğin ikiye bölünmüş, Rasûlullah (s.a.v.)'m da gözlerini açıp semaya dikmiş olduğunu gördüler. Onu, alıp Abdülmuttalib'e getirdiklerinde: "Bunun gibi bir bebek görmedik. Yanma vardığımızda çömleğin yarılmış, kendisinin de gözlerini açıp semaya dikmiş olduğunu gördük!" dediler. Bunun üzerine Abdülmuttalib; "Onu muhafaza edin. Onun büyük bir adam olacağım veya bir iyiliğe mazhar olacağını ümid ediyorum." dedi.

Doğumunun yedinci gününde de onun için bir kurban keserek Ku-reyşlileri yemeğe çağırdı. Yemeği yedikten sonra; "Ey

Abdülmuttalib! Şerefine bize ziyafet verdiğin şu oğluna (torununa) ne ad koydun bakalım?" diye sordular. O da; "Muhammed koydum." dedi. "Kendi aile efradından birinin adını niye ona vermedin?" diye sormaları üzerine Abdülmuttalib şu cevabı verdi: "Gökte Allah'ın, yerde de bütün yaratıkların onu Övmesi için ona bu adi verdim."
Lügat (dil) âlimleri dediler ki: İyi vasıfları kendinde toplayan adama Muhammed denir. Nitekim şairin biri demiş ki:
"Ey laneti kabullenmeyen adam! Devemi şerefli, asil, âlicenap ve Muhammed (Övülen) için, (yani senin için) hazırlanarak sana geldim."
Bazı âlimler dediler ki: Rasûlullah (s.a.v.)'a Muhammed adını koymalarım, Cenâb-ı Allah onlara ilham etti. Çünkü onda Övgüye layık iyi nitelikler vardı. İsim ve fiil, isim ve müsemma, hem maddeten hem manen bir araya gelsin, diye ona Muhammed adım koydular. Nitekim amcası Ebu Talib bir şiirinde şöyle demiştir:
(Bu şiirin Hassan'a ait olduğuna ilişkin bir rivayet de vardır): "Alldı, ona kendi isim kökünden bir isim verdi ki onu yüceltsin. Arş'in sahibi Allah'ın bir adı da Mahmud (övülmüş) dur. Onun adıâse, Muhammed'dir."
Allah dilerse, Rasûlullah (s.a.v.)'m isimlerini, zahiri niteliklerini (dış görünüşünü), temiz ahlakını, peygamberlik delillerini,mertebesinin üstünlüğünü ve faziletlerim, kitabın sonunda anlatacağız.
Beyhakî, Hz. Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: "Dedim ki: *Ya Rasûlallah! Senin peygamberliğini isbatlayan bir emare, İslâm'a girmeme sebep oldu. Sen daha beşikteyken aya parmağınla işaret ederek anlaşılmaz şeyler söylüyordun. Ay, kendisine gösterdiğin tarafa meylediyordu."
Bunun üzerine Rasûlullah, bana dedi ki: "Ben ay ile konuşuyordum. O da benimle konuşuyor ve ağlamamam için beni avutuyordu. Arş'ın altında secde ederken onun sesini işitiyordum." [16]

Hz. Peygamberin Doğduğu Gece Meydana Gelen Olaylar

"Hevatifü'1-Cann" babında da anlattığımız gibi Hz. Peygamber'in doğum gecesinde putlar, yerlerinden sarsılıp yüz üstü yere düşmüşlerdi. Habeş (kralı) Necaşi, bazı olağanüstü durumlar müşahede etmiş, Hz. Peygamber'in doğumuyla birlikte bir nur zuhur ederek Şam saraylarını onlara göstermiş, Hz. Peygamber'in kendisi de başım semaya dikerek diz üstü yere çökmüş gibi bir vaziyette doğmuş, üzerine kapatılan çömlek ikiye bölünmüş, doğduğu evde bir nur görülmüş, göklerdeki yıldızlar o eve yaklaşmış ve benzeri diğer bazı harika olaylar görülmüştü.
Süheylî'nin Bakiyy b. Mahled el-Hafız'm tefsirinden naklettiğine göre iblis; lanetlenip Cennet'ten kovulduğunda, yeryüzüne indirildiğinde, Rasûlullah (s.a.v.)'m doğumu anında ve Fatiha sûresi nazil olduğunda olmak üzere dört kez inleyip feryad etmiştir.
Muhammed b. İshak, Hz. Aişe'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Yahudi'nin biri, Mekke'ye yerleşip orada ticaret yapmaya başlamıştı. Hz. Peygamberin doğduğu gece Kureyş meclisinde, "Ey Kureyşliler! Bu gece doğan bir çocuğunuz oldu mu?"diye sormuş, onlar da, "Vallahi bilmiyoruz.1' deyince, Yahudi şu karşılığı vermiş: "Allahü Ekber. Eğer böyle bir şey olmadıysa mesele yok. Bana bakın,söyleyeceklerimi kafanıza iyice yerleştirin. Bu gece doğan çocuk, bu son ümmetin peygamberi olacaktır. İki omuzu arasında, at yelesi gibi peşpeşe tüyleri olan bir alamet vardır. İki gece süt emmeyecektir. Çünkü cinlerden bir ifrit, parmağını onun ağzına koyup süt emmesini engelleyecektir."
Yahudi'nin bu sözleri karşısında hayrete düşen Kureyşliler, toplantı yerinden dağılıp evlerine gittiklerinde herkes, söylenenleri ailesine anlattı. Dediler ki; Abdülmuttalib oğlu Abdullah'ın bir oğlu dünyaya geldi, adım da Muhammed koydular. Sonra birbirleriyle karşılaşan Kureyşliler; "Yahudi'nin söylediklerini duydunuz mu? Sözünü ettiği çocuğun doğumunu haber aldınız mı?" diye birbirlerine sorular yönelttiler. Koşup Yahudi'nin yanma vardılar, Hz. Peygamber'in doğum haberini verdiler. O da; "Gelin, beraberce bebeğin yanma gidelim de onu görelim." dedi. Onunla birlikte Amine'nin odasına girip kendisine; "Oğlunu bize göster bakalım." dediler. Bebeği getirip onlara teslim etti.Sırtım açtılar, omuzları arasındaki alameti gördüler. Yahudi, bayılıp düştü. Ayılmca, ona: "Yazıklar olsun sana, neyin var?" diye sordular. O da şöyle dedi: "Vallahi peygamberlik, İsrail oğullarının elinden çıktı artık. Buna sevindiniz değil mi ey Kureyşliler? Allah'a andolsun ki, o size öyle bir zor verecek ve öyle bir güce erişecek ki, haberi, doğudan ve batıdan çıkacaktır."[17].
Muhammed b. İshak, Hassan b. Sabit'in şöyle dediğim rivayet eder: "Ben, yedi veya sekiz yaşlarında yetişkin bir çocuktum Görüp duyduklarımı anlayabilecek durumdaydım. Bir sabah Yahudi'nin biri, Medine'de yüksek bir sesle, "Ey Yahudi topluluğu!" diye bağırmaya başladı. Halk etrafına toplandı. (Söylenenleri ben de dinliyordum). Ona; "Neyin var?" diye sordular. O da dedi ki: "Bu gece doğan Ahmed'in, yıldızı doğdu."
"Delailü'n-Nübüvve" adlı kitabında Hanz Ebu Nuaym, Ebu Said'in şöyle dediğini rivayet etti: Babam Malik b. Sinan diyordu ki; "Savaşa son verdiğimiz bir barış dönemindeyken bir gün, kendileriyle sohbet etmek için Abdüleşhel oğullarının yanma gittim. Yahudi Yuşa'nm şöyle dediğini duydum: "Ahmed adında, Harem'den çıkacak bir peygamberin ortaya çıkma zamanı geldi. "Halife b. Salebe el-Eşhelî, alay edercesine, "Onun özellikleri nelerdir?" diye sorunca Yuşa' dedi ki: "Öyle bir insandır ki; boyu ne uzun, ne de kısadır. Gözlerinde kızarıklık vardır. İnce kadifeden bir çeşit örtüye bürünür, merkebe biner, kılıcı omuzunun üzerindedir ve buraya da (Medine'ye) hicret edecektir."
Malik b. Sinan, sözüne devamla diyor ki:

Bu sohbetten sonra ben, kendi kabilem olan Hudra oğullarının yanına döndüm. O gün ben, Yahudi Yuşa'nm söylediklerine şaşmıştım. Bir de baktım ki bizim kabileden biri şöyle diyor: "Bunu sadece Yuşa mı söylüyor, sanıyorsun? Medineli bütün Yahudiler böyle diyorlar!"
Hudra oğullarının yanından ayrılıp Kurayza oğulları kabilesine gittim. Orada bir gruba rastladım. Hz. Peygamber'den bahis açıldı. Orada bulunan Zübeyr b. Bata şöyle dedi: "Sadece bir peygamber ortaya çıkacağı zaman doğan kızıl yıldız doğdu Sadece Ahmed adındaki peygamberin gelişi bekleniyor. Buraya da (Medine'ye) hicret edecektir."
Ebu Said dedi ki: "Hz. Peygamber Medine'ye geldiğinde, Zübeyr'in söylediklerini babam ona anlattı. Hz. Peygamber dedi ki "Zübeyr Müslüman olsaydı, onun akrabaları olan Yahudi reisleri de Müslüman olurlardı. Onlar, hep ona tabi idiler."
Ebu Nuaym, Zeyd b. Sabit'in şöyle dediğini rivayet etti: "Beni Ku-rayza ve Beni Nadir Yahudi kabilelerinin bilginleri, Hz Peygamberin evsafından bahsederlerdi. Kızıl yıldız doğduğunu, Rasûlullah'ın peygamber olduğunu, ondan sonra artık peygamber gelmeyeceğini, adının Ahmed olduğunu, Medine'ye hicret edeceğini söylediler. Hz. Peygamber, Medine'ye gelince kıskanıp peygamberliğini inkar ettiler."
Ebu Nuaym ile Muhammed b. Hibban, Zeyd b. Anar b. Nüfeyl'in şöyle dediğini rivayet eder: Yahudi bilginlerinden biri, bana dedi ki: "Senin beldende bir peygamber ortaya çıktı veya çakacak. Çünkü onun yıldızı doğdu. Geri dön de onu tasdik et ve ona uy." [18]

---

[1] Cehennem.

[2] Burada şöyle bir itiraz ileri sürülebilir: Cahiliye döneminde Hz. Peygamber'in bu faziletli davranışı göstermesi öncelikle gerekirken nasıl oluyor da, putlar adına kesilen hayvanların etlerini yememeye Cenâb-ı Allah Zeyd'i muvaffak kılıyor? Süheylî, bu itiraza iki şekilde cevap vermiş. Şöyleki:
a- Yukarıdaki rivayette Hz. Peygamber'in yemekten yediğine dair bir kayıt yoktur. Ancak, yemeğin sofraya getirilmesi esnasında Zeyd'in, "Üzerine Allah adı anılmayan yemekten yemem." dediği ifade edilmektedir.
b- Zeyd bunu, daha önceki şer'î bir hükme dayanarak değil de kendi görüşüne dayanarak yapmıştır. Daha önce mevcud olan îbrahim dinine göre ancak, leş yemek haram kılınmıştı. Yoksa Allah'tan başkası adına kesilen hayvanların etlerini yemek, haram değildi. Bu, islâm tarafından haram kılınmıştır.
Bazı usûl âlimleri derler ki: Hakkında yasaklayıcı serî bir hüküm gelmedikçe eşyada aslolan, mübahlıktır. (Bkz. er-Ravzü'1-Enf, 1,147.)

[3] Buharî, Menakıbul-Ensâr, 24.

[4] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/380-388.

[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/389.

[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/389-390.

[7] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/390-395.

[8] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/395-397.

[9] Bu rivayetten açıkça anlaşıldığına göre o kadın, Abdullahla fuhuş yapmak istemiş, ama Abdullah ona yanaşmamış. Ertesi gün güya Abdullah istediği halde kadın yanaşmamış. Gerekçe olarak da dün Abdullah'ta gördüğü nuru, bu gün göremeyişini ileri sürmüş. Bunda, Abdullah'a bir suçlama vardır. Fuhşun da güya yüzde görülen nura rağbetten ötürü yapılmak istendiğine dair bir felsefe yapılmaktadır! Oysa peygamberlik nuru, erkeklik organının bir ifrazatı olmadığı gibi, yüzde görülen bir parlaklık da olamaz. Bu rivayetin, uydurma olduğu açıkça görülmektedir. Bu, övgü şeklinde yapılan bir yermedir. Şunu da belirtelim ki o kadın, daha sonra gelerek Abdullah'la evlenme talebinde bulunmuştur. (M. Abdülvahid)

[10] Bu şiirin de asılsız olduğu açıkça görülmektedir. İfade bozukluğu ve konu basitliği vardır, islâm'ın diğer prensipleri dururken, özel olarak oruçtan bahşediliş sebebini anlayamıyorum. (M. Abdülvahid)

[11] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/397-399.

[12] Mekke'de bir semtin adı.

[13] Kadı îyaz, eş-Şifa, s. 190. (Osmanlı baskısı.)
İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/400-410.

[14] Tirmizî, Menakıb 2.

[15] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/411-414.

[16] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/414-419.

[17] Rasûlullah (s.a.v.), azap peygamberi değil, rahmet peygamberi idi. "Ey Muhammed! Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." (el-Enbiyâ,107.) Bu nedenle bu gibi metinleri dikkat ve ihtiyatla karşılamak, doğruyu kavramak gerekir. Buna benzer bir şiir de önceki sayfalarda geçmişti: "Ahir zamanda onların bir peygamberi gelecek. Çok adam öldürecek, çok kimseleri vuracak!"

[18] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/420-422.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Kisra Sarayının Sarsılması
Hz. Peygamberin Süt Anneleri Ve Dadıları
Hz. Peygamberin Süt Anneye Verilmesi
Fasıl
Fasıl
Hz. Peygamberin, Amcası Ebu Talib İle Birlikte Şam'a Gitmesi Ve Rahip Bahira İle Karşılaşması
Rahip Bahira Kıssası
Hz. Peygamberin Yetiştirilmesi, Allah'ın Onu Koruyup, Yetim İken Barındırması, Yoksul İken Zengin Kılması
Hz. Peygamberin Ficar Harbine Katılması
Hz. Peygamberin, Hilfu'l-Fudul Cemiyetine Girmesi
Hz. Peygamberin Hz. Hatice İle Evlenmesi
Fasıl
Kureyşlilerin, Ka'be'yi Yeniden Yapmaları

Kisra Sarayının Sarsılması

Hz. Peygamberin doğduğu gece İran'da saray balkonlarının yıkılıp yere düşmesi, Mecusilerin ateşinin sönmesi, Mubezan'ın rüya görmesi ve diğer benzeri işaretler meydana gelmiştir.
Ebubekir Muhammed b. Cafer b. Sehl el-Haraitî, "Hevatifül-Cann" adlı kitabında -155 yaşındaki- Hani el-Mahzumfnin şöyle dediğini rivayet eder: "Rasûlullah (s.a.v.)'m doğduğu gece, kisranm sarayı sarsılmış ve sarayın ondört balkonu yere düşmüş, İran'daki Mecusilerin 1000 yıldan beri ara vermeden yanan ateşi sönmüş, Buhayra gölü kurumuştu. Kisra Mubezan'da,rüyasmda damızlık develerin soylu atları önlerine kattıklarını, Dicle'yi geçip ülkelerine yayıldıklarını görmüştü. Sabah uyandığında bu rüyadan ürkmüş, ancak yiğitliğine yediremediğinden dolayı sabretmiş ve korkmuyormuş gibi görünmüştü. Daha sonra bunu, vezirlerinden gizleyemeyeceğini anlayınca onları toplantıya çağırdı; taam giyip tahta oturdu. Vezirler toplandıklarında onlara, "Sizi niçin toplantıya çağırdığımı biliyor musunuz?" diye sordu. Onlar da, "Hayır, ancak hükümdarımız bize açıklarsa öğreniriz." dediler. Toplantı devam etmekteyken, kendisine Mecusi ateşinin söndüğünü bildiren bir mektup geldi. Bu, onun üzüntüsünü daha da artırdı.
Mubezan: "Allah, memleketin ahvalini düzeltsin." dedikten sonra rüyasını ve rüyada gördüğü develeri anlattı. "Bu ne olabilir ey topluluk?" diye sordu. Onlar da şu cevabı verdiler: "Arap diyarında bir olay meydana gelecektir. Olayın kahramanı, onların en bilgilüerindendir." Bu konuşmalardan sonra kisra, valilerinden Numan b. Münzir'e bir mektup yazdı. Mektubunda, "Bana soracağım sorulara cevap verecek bilgili bir adam gönder..." dedi. Numan b. Münzir de ona Abdülmesih b. Amr b. Hayyan b. Bukayle el-Gassanf yi gönderdi. Adam, huzuruna var-" dığında kisra ona; "Senden sormak istediklerim hakkında bilgin var mı?" diye sordu. Adam dedi ki: "Bana haber verirsin. Ya da hükümdarım, sormak istediğini sorar. Eğer bilirsem, cevabını veririm. Bilemezsem, bilen birini size haber veririm." Nihayet sorular soruldu. Cevap vermekten aciz kalınca dedi ki: "Bu konuları dayım Satih bilir. Şimdilerde o, Şam'ın yüksek mahallelerinde ikamet etmektedir."
Bunun üzerine kisra, Abdülmesih'e; "Ona git. Sana sorduklarımı ona sor. Alacağın cevapları bana getir!" dedi. Abdülmesih, yola çıkıp Sa-tih'in yanına vardı. Ölmek üzere olan Satih'e selam verdi, konuşmaya başladı, ama Satih cevap vermiyordu Bunun üzerine şöyle bir şiir okudu:
'Yemenin civannıerd adamı sağır mı oldu, yoksa duyuyor da cevap mı vermiyor? Yoksa öldü mü, yoksa halka gelen ölüm, onu kapıp götürdü mü? Ey problemleri çözen kişi, senin hanedanından olan kabile şeyhi sana geldi. O, bu problemleri çözemedi, aciz kaldı. Annem de Zi'b b. Hacen kabilesindendir. Mavi gözlü, keskin dişli ve söylenenleri dinlemek için kulak kabartan, beyaz tenli, geniş abalı, iri bedenli bir kimseyim ben. Acem hükümdarının elçisiyim. Gözlerimi, uyku bürüdü. İri cüsseli rahvan deve, beni uzak yerlerden getirdi. Yıldırımlardan ve zamanın kuşkulu hallerinden ürkmeden, mesafeler katedip geldim sana. Tepeleri aştım, nihayet göğsü ve sırtının altı çıplak bir adama geldim. Sanki Seken dağının iki yanı sarsıldı da harekete geçen rüzgar, çevredeki yığılı topraklarla o çıplağın açık yerlerini örttü."
Satih, Abdülmesih'in şiirini dinledikten sonra başını kaldırıp konuşmaya başladı: "Abdülmesih, rahvan deveye binip Satih'in yanma geldi. Satih ise, ölmek üzeredir. Abdülmesih'i; kisranm sarayı sarsıldığı, Mecusilerin ateşi söndüğü, Mubezan1 da rüya gördüğü için, Sasan oğullarının hükümdarı göndermiştir. Mubezan, rüyasında damızlık develerin, rahvan atları önlerine kattıklarım ve Dicle'yi aşarak öte ülkelere yayıldıklarını görmüştü.
Ey Abdülmesih! Okuma çoğaldığında, büyük bastonun sahibi ortaya çıktığında, Semave vadisi taştığında, Sava gölü kuruduğunda, Mecusi ateşi söndüğünde Şam, artık Satih için Şam olmayacaktır. Şam'a, kisranm sarayındaki balkonlar sayısınca kral ve kraliçeler hakim olacaktır. Gelecek olan her şey, mutlaka gelecektir." Böyle dedikten sonra Satih yerinden ayrıldı. Abdülmesih de kalkıp bineğine bindi. Binerken şu şiiri okuyordu:
"Haydi, paçaları sıva bakalım. Sen, azimli ve girişkensin. Hiçbir ayırma ve değiştirme, seni korkutmasın. Sasanîlerin memleketi elden giderse, bu onları korkutur. Halbuki zamanın devir ve dönemleri var. Onlar bir yere geldiklerinde, saldırılarından aslanlar, bile korkar. Sarh'm kardeşi Behram ve kardeşleri ile Hürmüzan ve Sabur, onlardandır. İnsanlar, baba bir kardeşler gibidirler. Birinin gücünün azaldığını bildiler mi, artık o hakir olur ve terk edilir. Niceleri var ki, onların çok kulaklı arkadaşları vardır.Onları, zurnalar eğlendirirken ortaya çıkarlar. Bımlarsa ana bir kardeşlerdir. Bir mal ve akar (gelir getiren) gördüklerinde böyle yaparlar. Diğerleri gayb tarafından korunup yardım görürler. İyilikle kötülük, aynı ölçüde ve

birbirlerine bitişiktir. İyiliğin peşinden gidilir, kötülüktense kaçınılır."
Abdülmesih, ldsranın yanma döndüğünde, Satih'in söylediklerini ona anlattı. Kisra da, "Bizden ondört kral, hüküm sürünceye kadar neler olur neler.. O zamana kadar Allah büyüktür." dedi. Kisra hanedanından on hükümdar, dört yıl içinde gelip geçti. Kalan dört hükümdarsa, Hz. Osman'ın halifeliği zamanında tahtta oturdular. Beyhakî'nin de bu doğrultuda bir rivayeti vardır.
Sasanî saltanatı, Yezdicürd (Yezdücerd?) b. Şehriyar b. Pervaz b. Hürmüz b. Nuşirevan zamanında yıkıldı. Bu, onların son hükümdarı oldu. Bunun zamanında saray yarılıp çatladı. Ataları ve selefleri 3164 sei ne hüküm sürmüşlerdi. İlk hükümdarları Ciyomert b. Ümeym b. Laviz b. Sam b. Nuh idi.
îbn Asakir'in ifadesine göre Satih'in asıl adı, Rebi b. Rebia b. Mesud b. Mazin b. Zi'b b. Adiyy'b. Mazin b. Ezd'dir. Babasının Rebia değil de Mesud olduğunu söyleyenler de vardır. Anası, Red'a binti Sa'd b. Haris el-Hacurî'dir. Nesebi hakkında başka şeyler söyleyenler de vardır. Satih, Cabiye'de yaşardı.
Ebu Hatim es-Sicistanfnin bu konuda şöyle dediği rivayet edilir: Aralarında Ebu Ubeyde ve diğerlerinin de bulunduğu bazı âlimlerin şöyle dediklerini işittim: Satih, Lokman b. Ad'dan sonra yaşamıştır. Se-belileri bastıran Arim selinden sonra doğup Hükümdar Zi Nüvas'm zamanına kadar yaşamıştır. Bu da yaklaşık üç asırlık bir zamandır. Bahreyn'de ikamet ederdi. Abdülkays kabilesi, Satih'in kendilerinden olduğunu söylerler. Fakat Ezdiler bunu kabul etmeyip kendilerinden olduğunu iddia ederler. Muhaddislerin çoğu der ki: Satih, Ezd kabilesinden-dir. Ancak onun, Ezd kabilesinden olduğunu, oğlundan başka söyleyen biri bulunduğunu bilmiyoruz.
îbn Abbas'm şöyle dediği rivayet edilir: "Satih'in insana benzer tara-fi yoktu. Tahta kütük üzerine konulan et gibiydi. Başı, gözleri ve avuçları dışında, vücudunda ne kemik ne de sinir vardı.. Ayaklarından boynuna kadar tıpkı elbise gibi durulurdu. Dilinden başka hareket eden bir organı yoktu." Başkalarının anlattıklarına göre Satih, öfkelendiğinde şişinerek otururmuş.
Yine İbn Abbas'ın anlattığına göre Satih, Mekke'ye gelmiş, onu Mekke reislerinden oluşan bir grup karşılamış. Aralarında Kusayy'm oğullan Abdü'ş-Şems ile Abdumenaf da bulunuyormuş. Ona, bazı şeyler sormuşlar; o da, onlara doğru cevaplar vermiş. Ahir zamanda neler olacağını sormuşlar; demiş ki; "Cevabınızı benden ve Allah'ın bana verdiği ilhamdan alın. Şimdi siz ey Arap topluluğu, ihtiyarlık dönemindesiniz.
Sizin ve Acemlerin görüşü aynidir. Sizde, bilgi ve anlayış yoktur .Ardınızdan anlayışlı birileri gelecektir. Onlar, her çeşit bilgiye talib olacaklar, putları kıracaklar, Çin şeddine kadar uzanacaklar, Acemleri Öldürecekler, ganimet isteyeceklerdir.
Adı, sânı ebediyete kadar sürecek, amacına ulaşacak olan hidayet kılavuzu peygamber, bu belde (Mekke)den çıkacaktır. İnsanları, doğru yola iletecek, Yeğus putunu ve yalancılığı reddedecek, Allah'tan başka şeylere tapmaktan uzak duracak, yalnız bir olan Rabbe ibadet edecek, sonra Allah onu vefat ettirip Makam-ı Mahmud'a[1] götürecek, yerden alacak, göktekiler onu müşahede edeceklerdir. Ondan sonra yönetime Sıddık geçecek[2] tir. O, hüküm verirken doğru hüküm verecektir. Hakkı sahibine verirken tam verirdi. Ne fazla, ne de eksik. Sonra o peygambe-rin Hanif dininde, yönetime tecrübeli dâhi geçecektir[3]. İctihadlar yaparak dini muhkemleştirecektir." Satih böyle konuştuktan sonra Hz. Osman'ı ve onun şehid edileceğini anlatmış; Ondan sonra Emeviler ve Abbasiler devrinde vuku bulacak savaşları, meydana gelecek kavga ve fitneleri haber vermiştir.
Bu anlattıklarımızı İbn Asakir, senediyle birlikte İbn Abbas'tan
nakletmiştir.
Daha önce de anlatıldığı gibi Yemen hükümdarı Rebia b. Nasr, bir rüya görmüştü. O, bu rüyasını söylemeden, rüyada neler gördüğünü Satih kendisine anlatmış, bu arada da, Yemen'de baş gösterecek fitneleri ve devletlerde meydana gelecek değişiklikleri, nihayet hükümdarlığın Seyf b. Zi Yezen'in eline geçeceğini bildirmişti.
"Hükümdar Rebia b. Nasr, Satih'e sormuş:
- Seyf b. Zi Yezen'in hükümdarlığı devam mı edecek, yoksa sona mı erecek?
- Sona erecek.
- Kim, sona erdirecek?
- Allah tarafından kendisine vahiy gelen zeki bir peygamber sona erdirecektir.
- O peygamber, kimlerdendir?
- Galib b. Fihr b. Malik b. Nadr oğullarındandır. Hakimiyet, zamanın sonuna dek onun kavminin elinde kalacaktır.
- Zamanın sonu var mı ki?
- Evet... O vakitte ilk insanlarla son insanlar bir araya gelecek; iyilik yapmış olanlar mutlu, kötülük yapmış olanlar da mutsuz olacaktır.
- Bana anlattıkların gerçek midir?
- Evet... Tan yerine, karanlık geceye ve dolunaya and olsun ki, sana . söylediklerim gerçektir."
Önceki sayfalarda da anlatıldığı gibi meşhur kahinlerden Şıkk'ta bir başka ifadeyle bu anlamda sözler söylemiştir.
Satih'in bu konuda şöyle bir şiiri de vardır:
"Gizlilikte de açıklıkta da Allah'tan korkun. Emanetin doğruluğunu, hiyanetle karıştırmayın. Bitişik komşunuz (Hz. Muhammed) için kale ve kalkan olun. Zamanın musibetleri onu kuşattığında ona destek olun ve onu koruyun."

Bunu İbn Asakir rivayet etmiştir. Sonra Muafa b. Zekeriya el-Cerirî de bunu rivayet ederek şöyle demiştir: Satih'le ilgil birçok haber vardır. Bu haberleri, birçok ilim adamı derlemiştir. Meşhur görüşe göre bu, bir kahindir. Onun özellikleri ile peygamber olabileceğini, Rasûlullah'ın ifade ettiğini söyleyenler de vardır. Buna dair bir rivayet mevcuttur. Ancak bu rivayetin senedinin sağlam olup olmadığını Allah bilir. Güya Hz. Peygamber'e Satih hakkında soru sorulduğunda o şöyle buyurmuş:

"O bir peygamberdir. Kavmi onu zayi etti (değerini bilemedi)."

Bence bu hadisin, bilinen İslâmî kitapların hiç birinde yeri olmadığı gibi aslı da yoktur. Bunun senedini kesinlikle görmüş değilim. Halid b. Sinan'dan bahsedilirken onun hakkında da buna benzer şeyler rivayet edilmiştir ki o rivayetler de sahih değildir.

Bu rivayetler, Satih'in güzel bir bilgiye sahip olduğunu ispatlıyor. Bilgisinde, iman ve tasdik kokusu vardır. Ama el-Cerirî'nin de dediği gibi o, İslâm dönemine kavuşmamıştı. Daha önce anlatıldığı gibi o, yeğenine şöyle demişti: "Ey Abdülmesih! Okuma çoğaldığında, büyük bastonun sahibi ortaya çıktığında, Semave vadisi taştığında, Sava gölü kuruduğunda, Mecusilerin ateşi söndüğünde Şam, artık Satih'in Şam'ı olmayacaktır. Onlardan on dört kral ve kraliçe hükümran olacaktır. Gelecek olan herşey mutlaka gelir." Böyle dedikten sonra Satih ölmüştü. Bütün bunlar, Rasûlullah (s.a.v.)'m doğumundan bir ay veya daha kısa bir zaman sonra cereyan etmişti. Satih, Şam'ın Irak sınırında vefat etmişti. Durumu ne idi, sonu ne oldu? Allah bilir. İbn Tarrar el-Cerirî, onun 700 yıl yaşadığını söylemiştir.Başkaları ise 500 yıl yaşadığını söylemişlerdir. 300 yıl yaşadığını söyleyenler de vardır. Doğrusunu Allah bilir.

İbn Asaldr'in rivayetine göre hükümdarın biri, babasının kim olduğu hususunda ihtilaf vuku bulan bir çocuğun soy durumunu Satih'e sormuş. O da bir topluluk huzurunda uzun, net, açık ve edebî bir konuşma yaparak çocuğun babasının kim olduğunu anlatmış. Hükümdar: "Ey Satih! Söylermisin bütün bunları nereden biliyorsun sen?" diye sormuş, Satih'te şöyle demiş: "Bu bilgi benim değildir. Ne kesin konuşabilirim, ne de herhangi bir tahminde bulunabilirim. Ancak ben bu bilgiyi, Tur-i Sina'da vahiy işiten bir kardeşimden aldım."

Hükümdar; "Yoksa o kardeşin, senden ayrılmayan ve hep beraberinde bulunan bir cin midir?" diye sorunca Satih: "Ben nereye gidersem o da benimle beraber gider. Hep benimle beraberdir. Ben sadece onun söylediklerini söylüyorum." demiş.

Daha Önce anlatıldığı gibi Satih ve bir başka kahin Şıkk b. Mus'ab,. aynı günde, (pazar gününde) doğmuşlardı. Doğdukları gün, ikisini de o zamanın kahinlerinden Tarife binti Hüseyn el-Hamidiye'nin yanına götürmüşler, o da her ikisinin ağzma tükürmüş, böylece kahinlik, o kadın-dan bunlara geçmiş. O kadın aynı gün ölmüş. Anlatıldığına göre Şıkk, yarım insan şeklindeymiş. Halid b. Abdullah el-Kasrî'nin, onun sülalesinden olduğu söylenir. Şıkk, Satih'ten bir asır önce ölmüştür.

Satih'in yeğeni Abdülmesih b. Kays b. Hayyan b. "Bukayle el-Gassanî en-Nasranî ise, uzun süre yaşayanlardan olmuştur.

İbn Asakir, tarih'inde onun biyografisini anlatmış, Hire şehri için Halid b. Velid ile barış antlaşması yapanın, o olduğunu bildirmiştir. Onun hakkında uzun bir hikaye anlattıktan sonra Halid b. Velid'in, onun elinden, anında öldürücü bir zehir alıp yediğini, zehiri alırken; "Adı anıldığında hiçbir şeyin zarar veremeyeceği göklerin ve yerin Rabbi Allah'ın adıyla..." dediğim, böyle dedikten sonra zehiri yediğini, hastalandığını, sonra eliyle kendi göğsüne vurduğunu, biraz terledikten sonra ayıldığını söylemiştir.

Ebu Nuaym'm rivayetine göre Merrü'z-Zahran'da İss adında bir rahip varmış. As b. Vail'in himayesindeymiş. Allah ona çok ilim vermiş. Bilgisi, merhameti ve güzel huyu sayesinde Mekkelilere büyük faydalar sağlamış. Devamlı olarak manastırında bulunurmuş. Senede bir gün Mekkelilerin karşısına çıkar ve şöyle dermiş: "Ey Mekkeliler! İçinizde yakın zamanda bir çocuk doğacak. Araplar ona tabi olacak, o da Acemlere hakim olacaktır. Şimdilerde artık o gelmek üzeredir. Onun zamanına ulaşıp ta ona tabi olan kimse, istediğini elde etmiş olur. Onun zamanına ulaşıp ta ona muhalefet eden kimse, hedefi şaşırmış ve istediğini elde edememiş olur. Allah'a yemin olsun ki sırf ona kavuşmak için, şarap ve mayalı ekmek diyarını bırakıp açlık ve sefalet diyarına geldim."

Mekke'de bir çocuk doğunca mutlaka gider, onu sorar, sonra da yukarıdaki sözlerini tekrarlardı. Ona: "Bize, doğmasını beklediğin çocuğun özelliklerim anlat hele." dediklerinde, "Hayır..." cevabını verirdi. Hz. Peygamber'e kavminden zarar geleceğini bildiği için, ona en ufak bir zarar dokunmasın, diye evsafı hakkında bildiklerini kendine saklardı. Rasûlullah (s.a.v.)'m doğduğu sabah Abdülmuttalib oğlu Abdullah, evden çıkıp rahip îss'in manastırı yanma geldi. Orada durup: "Ey İss!.." diye seslendi. İss: "Kim bu seslenen?" diye sorunca da; "Ben, Abdullah..." dedi. Bunun üzerine rahip İss, eğilip Abdullah'a baktı ve ona şöyle dedi: "Pazartesi günü doğan çocuğun, pazartesi günü peygamber olacağını ve pazartesi günü vefat edeceğini size söylediğim yavrunun babası sen ol." Abdullah, "Bu sabah bir oğlum oldu" dedi. "Adım ne koydun?" diye sorunca, "Muhammed koydum." dedi. Bunun üzerine rahip îss, şunları söyledi: "Ey Ka'be ehli kimseler; vallahi doğması beklenen çocuğun sizin aileden olmasını arzuluyordum. Onda üç özellik vardır: 1- Onun yıldızı, dün doğdu. 2- O, bu gün doğdu. 3- Onun adı, Muhammed'dir. Şimdi ona git. Özelliklerini sana anlatmış olduğum çocuk, senin bu gün doğan oğlundur!"

Abdullah, sordu: "Sözünü ettiğin çocuğun, benim oğlum olduğunu nereden biliyorsun? Belki bu gün ondan başka bir çocuk daha doğmuştur." Abdullah'ın bu sorusu üzerine rahip İss, şunları söyledi: "Sözünü ettiğim çocuğun adı, seninkinin adına uyuyor. Cenab-ı Allah'ın, âlimlere verdiği ilim, hüccettir. Bunun kanıtı da şudur: Şu anda bebeğiniz sancılanmaktadır. Rahatsızlığı üç gün sürecektir. Üç gün de aç kalacak, sonra iyileşecektir. Sen dilini tut, kimseye onun hakkında birşey söyleme. Çünkü ona duyulan kıskançlık kadar, hiç kimse kıskanılma-yacaktır. Onun kadar da hiç kimseye saldırılmayacaktır. Onun daveti ortaya

çıkıncaya kadar yaşarsan, kavminden o kadar zulüm görürsün ki, o zulme ancak sabır ve zilletle katlanabilirsin. Başka türlü katlanmana imkan yoktur. Öyleyse dilini tut, onun hakkında bir açıklama yapma."
Abdullah, "Ömrü ne kadar olacak?" diye sorunca rahip İss dedi ki: "Ömrü uzunda olsa, kısa da olsa yetmiş yaşına varmayacak altmış bir veya altmış üç yaşında vefat edecektir. Onun ümmetinin yaş ortalaması da o civardadır."
Ebu Nuaym'den gelen garib bir rivayete göre Rasûlullah (s.a.v.), muharremin onunda ana rahmine düşmüş, fil vakasından sonraki yirmiüçüncü senenin ramazan ayının onikisinde pazartesi günü doğmuştur. [4]

Hz. Peygamberin Süt Anneleri Ve Dadıları

Asıl adı Bereke olan Ümmü Eymen, Hz. Peygamber'e dadılık yapıyordu. Ona, babasından miras kalmıştı. Hz. Peygambe büyüyünce onu azad edip azatlı kölesi Zeyd b. Harise ile evlendirmiş, bu evlilikten de Üsame b. Zeyd doğmuştu.
Halime es-Sa'diye'den Önce, amcası Ebu Leheb'in cariyesi Süveybe de, annesiyle birlikte Hz. Peygamber! emzirmişti.
Buharı ve Müslim'in sahihlerinde yer alan bir rivayete göre Ebu Süfyan'm kızı Ümmü Habibe, Hz. Peygamber'e şöyle demiş 'Ta Rasûlallah! Kızkardeşim Azze ile evlensene." Hz. Peygamber de demiş ki:
- Sen bunu ister misin?
- Evet. Hem bu iş için sana ısrar ediyorum. Hayırlı bir işte, kız kardeşimin bana ortak olmasını çok isterim.
- O bana helal olmaz.
- Biz senin, Ebu Seleme'nin kızı ile evlenmek istediğini duyuyor ve kendi aramızda konuşuyoruz.
- Ümmü Seleme'nin kızı mı? -Evet...
- O, benim üvey kızım olmasaydı bile yine bana helal olmazdı. Çünkü o, benim süt kardeşimin kızıdır. Süveybe, hem beni, hem de Ebu Sele-me'yi emzirmiştir. Kızlarınızı ve kızkardeşlerinizi bana teklif etmeyin!» [5]
Buharı'nin rivayetinde şu ilave de vardır: Urve dedi ki: Süveybe, Ebu Leheb'in cariyesiydi. Onu azat etti. O, Rasûlulla (s.a.v.)'ı emzir-di.Ebu Leheb öldükten sonra, aile halkından biri onu rüyasında çok kötü bir halde görmüş, ona, "Nelerle karşılaştın?" diye sorunca Ebu Leheb şu cevabı vermiş: "Aranızdan ayrıldıktan sonra hiç iyilik görmedim. (Baş parmağıyla işaret parmağı arasındaki bir deliği göstererek) yalnız, Süveybe'yi azat ettiğim için şu delikten bana su içirildi."
Süheylî ve diğerlerinin anlattıklarına göre onu rüyada gören, kardeşi Abbas'mış. Bu rüya, Bedir harbi sonrası ve Ebu Leheb'in ölümünden bir yıl sonra görülmüş. Yine bu rüyada Ebu Leheb, kardeşi Abbas'a, "Doğrusu pazartesi günleri azabım hafifletiliyor." demişti. Bunun da şu sebebe dayandığını söylemişlerdir: "Süveybe, Ebu Leheb'e gidip kardeşi oğlu Muhammed b. Abdullah'ın doğduğu müjdesini verdiğinde Ebu Le-heb, onu hemen azat etmişti. Buna karşılık, Cehennem'deki azabı pazartesi günleri hafifletilmişti." [6]

Hz. Peygamberin Süt Anneye Verilmesi

Halime'nin evinde başlayan bereket ve peygamberlik alametleri ise şunlardır:
Halime, Ebu Züeyb es-Sa'diyye'nin kızıdır. Muhammed b. îshak dedi ki: Hz. Peygamber, Ebu Züeyb kızı Halime'den süt emdi Ebu Züeyb'in asıl adı Abdullah olup soy kütüğünde baba ve dedelerinin adları şöyle sıralanır: Abdullah b. Haris b. Şicne b Cabir b. Rizam b. Naşire b. Füsayye b. Nasr b. Sa'd b. Bekr b. Hevazin b. Mansur b. İkrime b. Haşefe b. Kays b. Aylan b Mudar.
Hz. Peygamber'in süt babası (yani Halime'nin eşi) Haris'tir. Ha-ris'in soy kütüğünde, baba ve dedelerinin adlan şöyle sıralanmaktadır: Haris b. Abdüluzza b. Rüfaa b. Melan b. Naşire b. Sa'd b. Bekr b. Hevazin.
Hz. Peygamber'in süt kardeşleri de şunlardır:
Abdullah b. Haris, Üneyse binti Haris, Hidame binti Haris ki bunun diğer adı Şeyma'dır. Anlatıldığına göre Hz. Peygamber Halime'nin ya-nmdayken, annesiyle birlikte Şeyma'da onun bakımını yaparmış.
İbn İshak, Halime binti Haris'in şöyle dediğini rivayet eder: Emzirmek gayesiyle kurak bir senede, çocuk aramak için birkaç kadınla birlikte Mekke'ye gittim. Yanımda bir de çocuğum vardı. Yeşilimsi renkte ve çok ağır yürüyen bir katırımız vardı. Ona binmiştim. Yol arkadaşlarımız da bu yüzden bizi beklemek zorunda kalıyor ve gecikiyorlardı. Yaşlı bir keçimiz vardı. Ama Allah'a andolsun ki bir damla bile süt vermiyordu. Geceleyin çocuğumuz açlıktan ağlayıp durur, bizi uyutmazdı. Ne benim mememde ne de keçinin memesinde bir damla süt bulunurdu M, çocuğa içirelim de uyusun. Ama yine de yağmurların yağacağını ve bolluğa kavuşup genişliğe çıkacağımızı umuyorduk. İşte bu umutla o alız katırımıza binip arkadaşlarımla birlikte yola çıktık. Bineğim ağır yürüdüğü için yol arkaaşlarım beni beklemek mecburiyetinde kalıyor ve zahmet çekiyorlardı.
Nihayet Mekke'ye ulaştık. Allah'a yemin ederim ki; Rasûlullah (s.a.v.) hangi emziriciye sunulduysa, öksüz olduğu söylendiğinde hepsi onu reddetti. Emzirmek için hiçbirimiz onu kabullenmedik. Ve: "Onu emzirsek annesi bize ne verebilir ki? Biz sadece babası olan çocuktan bir fayda umabiliriz. Annesi bize birşey veremez ki." dedik. Allah'a andolsun ki, benimle gelen arkadaşlarımın tamamı, emzirmek için birer çocuk buldu. Sadece ben bulamamıştım. Rasûlullah (s.a.v.)'dan başka çocuk

bulamamış, onu da almamıştık. Geri dönmek üzereydik. Kocam Haris b. Abdüluzza'ya dedim ki: "Bir çocuk bulmadan arkadaşlarımla geri dönmek hoşuma gitmiyor. Gidip o öksüz çocuğu alacağım."
Kocam, "Böyle yapmak zorunda değilsin ama dediğin gibi olsun. Belki Cenâb-ı Allah, onda bizim için bereket yaratır." dedi, ben de gidip Rasûlullah'ı aldım. Vallahi ondan başka emzirecek bir çocuk bulamadığım için onu almak mecburiyetinde kaldım. Onu alır almaz arkadaşlarımın yanına getirip yola çıktık. O emmeye başlayınca, memelerim ona bol bol süt vermeye başladı. Kana kana içti. (Süt) kardeşi de kana kana içti ve doydular. Eve varınca kocam, o cılız keçimizin yanma gitti. Bir de ne görsün: Keçinin memeleri sütle dolmuş. Sağdı, içti, içtik. Nihayet hepimiz doyduk. O gece, tok ve rahat uyuduk. Sabah olunca kocan bana dedi ki: "Ey Halime! Allah'a yemin ederim ki, sen mübarek bir insan almışsın. Onu aldığımız günün gecesinde evimize dolan hayır ve bereketi görmedin mi? Ve Allah (c.c), bize bahşettiği bu hayrı daha da arttıracaktır."
Rasûlullah (s.a.v.)'ı, Mekke'den alıp memleketimize dönmek üzere yola çıkmıştık. Allah'a andolsun ki o cılız bineğimiz, diğerlerini geride bıraktı. Bir hızlanmıştı ki, değmeyin gitsin. Öyle ki yol arkadaşlarım; "Vay be Halime! Bu, bizimle beraber gelirken bindiğin o cılız hayvan değil mi?" diye sormuşlar, Ben de; "Evet, vallahi ta kendisi!" demiştim. Bunun üzerine onlar da, "Vallahi, bunda bir iş var!" demişlerdi.
Nihayet yurdumuza, Sa'd oğulları kabilesinin yaşadığı yere gelmiştik. O zamana kadar dünyanın en kurak ve en kıtlık yeri olarak orasını biliyordum. Ama artık koyunlar sabahleyin otlamaya çıkıyor. Akşamleyin tok olarak dönüyordu. Biz de dilediğimiz kadar onlardan süt sağıyorduk. Çevremizdekilerin davarlarıysa, bir damla bile süt veremiyor-lardı. Akşamleyin eve aç olarak dönüyorlardı. Öyleki sahipleri, çobanlarına öfkelenerek; 'Yazıklar olsun size! Halimelerin davarları nerede otlanıyorsa siz de davarlarınızı orada otlatın." diyorlardı. Bunun üzerine çobanları, davarlarını bizimkilerin otladıkları yerlerde otlatıyorlardı ama akşamleyin davarları eve yine aç olarak dönüyorlardı. Bir damla süt veremiyorlardı.
Bizimkilerse eve tok olarak dönüyorlar, biz de onlardan dilediğimiz kadar süt elde ediyorduk. Cenâb-ı Allah, bize bereket yüzü göstermeye devam ediyordu.
Böylece iki yıl geçti. Rasûlullah (s.a.v.), diğer çocuklardan çok farklı biçimde gelişti. Allah'a andolsun ki, iki yıla varmadan güçlü bir çocuk haline geldi. Onu, annesine götürdük ama onda gördüğümüz uğur ve bereket dolayısıyla teslim etmek istemiyorduk. Annesi onu görünce, dedim ki: "İzin ver de çocuğu bu sene de yanımızda tutalım. Çünkü Mekke'deki salgına yakalanmasından korkuyoruz." Israrlarım sonucunda annesi, bu isteğimi kabul etti. Bizimle beraber gönderdi. Aradan iki, üç ay geçmişti. Bir ara Rasûlullah ile süt oğlum, evimizin arka kısmında kuzularımızı otlatmaktayken kardeşi koşarak yanıma gelip şöyle dedi: "Şu Kureyşli kardeşime beyaz elbiseli iki adam geldi. Onu yere yatırıp karnım yardılar!" Kocamla birlikte koşup yanma vardık. Ayağa kalkmış ve rengi sararmıştı. Kocanı onu kucaklayarak; "Neyin var yavrum?" diye sordu. "Beyaz elbiseli iki adam yanıma gelip beni yere yatırdılar. Karnımı yarıp içinden birşey çıkardılar. Onu attılar. Sonra karnımı yine kapatıp, eski haline getirdiler." dedi. Onu alıp eve getirdik. Kocam dedi ki: "Halime! Çocuğumuzu cinlerin çarpmış olmasından korkuyorum. Korktuğumuz şey kendisinden görülmeden önce onu sahiplerine versek mi acaba, ne dersin?"
Kocamın bu teklifi üzerine Rasûlullah'ı alıp Mekke'ye götürdük. Annesinin ondan başka endişe duyacağı birşeyi yoktu. Çocuğunu kendisine takdim ettik. "Ey emzirici! Çocuğu neden geri getirdiniz. Hani ona tutkundunuz?" diye sorunca, dedik ki: "Hayır, andolsun ki Allah'ın sayesinde ona karşı görevimizi yerine getirdik. Yalnız telef olmasından ve başına bazı haller gelmesinden korkuyoruz. Onun için ailesine teslim edelim, diye düşündük." "Sizde bir hal var. Durumunuzu, olduğu gibi bana anlatın." deyip gerçeği anlatmamız için ısrar edince, Rasûlullah'ın başından geçen olayı ona anlattık. Dedi ki: "Şeytanın ona zarar vermesinden mi endişe ediyorsunuz? Hayır, Allah'a yemin ederim ki şeytan, ona zarar vermek için firsat bulamayacaktır. Vallahi, oğlum büyük bir adam olacaktır. Onun haberini size anlatayım mı?" Evet anlat, dememiz üzerine: "Rasûlullah'a hamile oldum. Karnımda onun kadar hafif ve zahmet vermez bir yavru düşünemezdim. Hamileliğim esnasında şöyle bir rüya gördüm: Sanki benden bir nur çıkmıştı. O nur, Şam saraylarını aydınlatıp bana göstermişti. Doğurduğumda da diğer çocuklardan farklı bir şekilde, ellerini yere dayamış, başını semaya dikmiş vaziyette yere düştü. Artık onu bırakın." dedi.
Bu hadis başka yollarla da rivayet edilmiştir. Bu, siyer ve meğazi âlimleri arasında dolaşan meşhur hadislerdendir.
Vakidî jbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: "Halime, Hz. Pey-gamber'i aramaya çıkmış, onu, kuzuların yanında süt kızkardeşiyle beraber bulmuştu. "Bu sıcakta burada işiniz ne? diye sorunca o şöyle demişti: "Anneciğim! Kardeşim, sıcakla karşılaşmadı ki. Bir bulutun onu gölgelendirdiğini gördüm. O durunca bulut da duruyor, o yürüyünce bulut da yürüyordu. Böylece buraya kadar geldi!»
İbn İshak'm rivayetine göre bir gün sahabeler, Rasûlullah (s.a.v.)'a "Bize, kendinden söz et." dediler. O da buyurdu ki: "Ben, atam İbrahim'in duası ve İsa (a.s.)'nm müjdesiyim. Bana hamileyken annem, kendisinden bir nur çıktığını ve o nurun Şam saraylarım aydınlatıp kendisine gösterdiğini gördü. Sa'd b. Bekr oğulları kabilesinde süt emdim. Ora- . da kuzularımızı otlatmaktayken beyaz elbiseli iki adam yanıma geldi. Beraberlerinde içi kar dolu altın bir leğen vardı. Beni yere yatırıp karnımı yardılar. Sonra kalbimi çıkarıp yardılar. Ondan siyah bir kan pıhtısı çıkarıp attılar. Sonra kalbimi ve karnımı, o kar ile yıkadılar. Tertemiz hale geldikten sonra kalbimi yerine koyup karnımı eski haline döndür- ' düler. Bu işi tamamladıklarında biri, diğerine dedi ki: "Onu, ümmetinden on kişi ile tart." Tarttı, o on kişiye denk geldim. Sonra: "Onu, ümmetinden yüz kişi ile tart." dedi. Tarttı, o yüz kişiye de denk geldim. Sonra, "Onu, ümmetinden 1000 kişi ile tart." dedi. Tarttı, o 1000 kişiye de denk geldim. Sonunda, "Bırak onu. Eğer onu, ümmetinin tümüyle de tartsan, onlara denk gelir." dedi."
Bu rivayetin senedi, güzel ve kuvvetlidir.

Adamın biri, Hz. Peygamber'e: "Senin ilk zamanlarındaki durumun * nasıldı, ya Rasûlallah? diye sormuş. O da bu soruyu şöyle cevaplamış: "Benim dadım, Sa'd b. Bekr oğulları kabilesindendi. Onun oğluyla birlikte kuzularımızı otlatmaya götürmüştük Ama yanımıza azık almamıştık. Ona; "Kardeş, git de annemizden bize azık alıp getir." demiştim. Kardeşim gitmiş, ben de kuzuların yanında kalmıştım. Kartal gibi iki beyaz kuş bana doğru geldi. Biri, diğerine, "Bu, o mu?" diye sordu. Diğeri de "Evet, odur." deyince üzerime doğru uçup geldiler. Beni, sırt üstü yere yatırıp karnımı yardılar. Sonra kalbimi çıkarıp yardılar. İçinden siyah renkte iki parça kan pıhtısı çıkardılar. Biri, diğerine; "Bana kar suyu getir." dedi. Getirip onunla vücudumun içini yıkadılar. Sonra biri, diğerine, "Dik" dedi. Karnımı dikti. Kalbimin üzerine de peygamberlik mührünü vurdu. Biri, diğerine: "Onu bir kefeye, ümmetinden 1000 kişiyi de öbür kefeye koy." dedi. Üzerimde 1000 kişiyi görünce, üstüme düşmelerinden korktum. Biri, diğerine tekrar: "Eğer ümmetiyle denk olup aynı seviyede kalsaydı, onlara meylederdi." dedi. Sonra da yanımdan ayrılarak uçup gittiler. Ben, çok korkmuştum. Karşılaştığım durumu koşup süt anneme anlattım. Çarpılmış olmamdan korktu. "Seni, Allah'a havale ediyorum." dedi. Devesini hazırladı. Beni deveye bindirdi. Kendisi de terkime bindi. Yola çıktık. Nihayet annem (Amine)nin yanına vardık.(Halime): "Ben, emaneti teslim ettim, zimmetten kurtuldum." diyerek başıma gelenleri anneme anlattı. Annem, hiç telaşlanmadı. Dedi ki: "Benden bir nur çıktığını, o nurun Şam saraylarını aydınlatarak bana gösterdiğini gördüm." dedi.

Bu hadisi, Bakiyye b. Velid'den, İmam Ahmed b: Hanbel rivayet etmiştir.

İbn Asakir, Urve b. Zübeyr'in, Ebu Zerr el-Gıfarî'den bahsederken şöyle dediğini rivayet etmiştir: Ebu Zerr demiş ki: "Ya Rasûlallah! Peygamber olduğunu öğrendiğinde bu işi nasıl anladın ve buna nasıl inandın?" Rasûlullah. (s.a.v.) şöyle cevap vermiş: "Ey Eba Zeri*! Ben, Mekke vadilerinden birindeyken iki melek bana geldi. Biri yere indi, diğeri de gök ile yer arasında durdu. Biri, diğerine sordu: "Bu, o mu?" Diğeri, "Evet, bu, o" diye cevap verdi. "Onu, bir adamla tart." dedi. Tarttı ben o adamdan ağır geldim..." Rasûlullah, bu hadisenin devamı olan göğüs , ameliyatını ve iki omuzu arasına peygamberlik mührünün vurulmasını da anlatmış, sonunda da şöyle buyurmuştur: "O iki melek, yanımdan ayrılıp gidinceye kadar yaptıklarım gözlerimle görür gibiydim."

Sahih-i Müslim'de, Enes b. Malik'den gelen bir rivayette şöyle denmektedir: Rasûlullah (s.a.v.), çocuklarla oyun oynamaktayken Cebrail gelip onu yere yatırarak göğsünü yarmış,kalbini çıkarıp içinden siyah bir kan pıhtısı çıkararak: "İşte bu, şeytanın payıdır." demiş; sonra kalbini altın bir leğen içinde Zemzem suyuyla yıkayıp,tekrar yerine koyarak göğsünü dikip eski haline döndürmüş. Onu bu halde gören oyun arkadaşları, koşarak süt annesinin yanına gitmiş ve: "Muhammed öldürüldü!" demişlerdi. Yanına döndüklerinde, Rasûlullah in yüzünün sapsarı olduğunu görmüşlerdi. Enes (r.a.): "Ben Rasûlullah'm göğsündeki dikiş izini görmüştüm." demiştir.

İbn Asakir, Enes (r.a.)'in şöyle dediğim rivayet etmiştir; "Namaz, Medine'de farz kılındı. Rasûlullah (s.a.v.)'a iki melek geldi. Onu alıp Zemzem kuyusunun yanına götürdüler. Karnını yarıp iç organlarını çıkardılar. Altın bir leğene koyup içinde Zemzem suyu ile yıkadılar. Sonra karnına ilim ve hikmet doldurdular.

İbn Vehb yoluyla gelen bir rivayette de Enes şöyle demiştir: " Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma üç gece peşpeşe gelenler oldu. Biri; "Onların efendilerini ve en hayırlılarını alın." dedi. Bunun üzerine Rasûlullah . (s.a.v.)'ı alıp Zemzem kuyusunun yanma götürdüler. Karnım yardılar. Sonra altın bir kap getirildi. İçi, o kapta yıkandıktan sonra da karnına iman ve hikmet dolduruldu.»

Buharı ve Müslim'in sahihlerinde yer alan İsrâ hadisinde de Hz. Peygamber (s.a.v.), miraç gecesinde göğsünün yarılarak içinin Zemzem suyuyla yıkandığını söylemiştir. Böyle bir olayın, biri Rasûlullah'm çocukluğunda, biri de miraç gecesinde olmak üzere iki kez meydana gelmiş olması, çelişkili birşey değildir. Evet, bir defasında süt annesinin yarımdayken göğsü yarılmıştı. Bir defasında da yüce Rabbi'nin huzurunda bulunmak, onunla sohbet etmek üzere yüce âlemlere çıkmak üzere miraç gecesinde göğsü yarılmıştı.

îbn îshak, Rasûlullah (s.a.v.)'m kendi ashabına şöyle dediğini nakleder:

"Ben, Arapçayı en iyi bileninizin!. Ben, Kureyşliyim ve Sa'd b. Bekroğulları (kabüesi)nde süt emdim."

İbn İshak'm anlattığına göre Halime, onu sütten kestikten sonra Rasûlullah (s.a.v.)'ı annesine götürürken yolda bir Hristiyan kervanı onlara rastlamış; onu yakalayıp "Şu çocuğu hükümdarımıza götürelim; bunda çok iş var!" demişlerdi. Rasûlullah, büyük bir gayret sarfederek onlardan kaçıp kurtulabilmişti.

Anlatıldığına göre Halime, başına bir musibet gelmesinden korktuğu için Rasûlullah'ı annesine teslim etmek üzere geri götürürken Mekke yakınlarında kaybetmiş, aramış ama onu bir türlü bulamamıştı. Dedesi Abdülmuttalib'in yanma gitmiş, durumu anlatmıştı. Abdülmuttalible birkaç kişi onu aramaya çıkmışlardı. Varaka b. Nevfel ile Kureyşli bir başka adam, onu bulup dedesine getirmişlerdi. Dedesi, onu alıp omuzu-na koyarak Kabe'yi beraberce tavaf etmiş, musibetlere karşı onu koruması için Cenâb-ı Allah'a duaetmiş, sonra da annesi Amine'3e teslim etmişti.

el-Ümevî, Said b. Müseyyeb yoluyla yaptığı bir rivayette Rasûlullah (s.a.v.)'m doğumunu, Halime'den süt emişini anlatmıştır. Ancak bu anlatımda Muhammed b. İshak'ın anlatım sırasına riayet etmemiştir. Yine el-Ümevî'nin anlattığına göre Abdülmuttalib, oğlu Abdullah'a kendisine bir süt annesi bulması için Rasûlullah (s.a.v.)'ı alıp Arap kabilelerini dolaşmasını emretmiş. Abdullah ta dolaşmış, nihayet Hali-me'yi, oğluna süt emzirmek üzere kiralamış. Rasûlullah (s.a.v.), Hali-me'nin yanında altı yıl kalmış. Halime, onu her yıl dedesinin, ziyaretine götürürmüş. Göğsü yaradığında onu annesine teslim etmiş. İki yıl da. annesinin yanında kalıp sekiz yaşma vardığında annesi vefat etmiş. Bunun üzerine dedesi Abdülmuttalib, onun bakımım

üstlenmiş, on yaşma kadar onun yanında kalmış, o da vefat edince Rasûlullah (s.a.v.), öz amcaları Zübeyr ile Ebu Talib tarafından koruma altına alınmış. On küsur yaşındayken, amcası Zübeyr onu beraberinde Yemen yolculuğuna çıkarmış. Bu yolculukta, Rasûlullah'ta bazı olağanüstü haller görmüşler. Nitekim geçmekte oldukları bir vadide bir erkek deve yollarım kesmiş, Rasûlullah'ı görünce de yere çöküp o iri gövdesini yerlere sürmüş. Rasûlullah (s.a.v.) da ona binmiş.
Yine Yemen yolculuğunda Rasûlullah (s.a.v.), beraberindeki kafileyle birlikte Arim seline dalmış, Cenâb-ı Allah ta, onlar geçinceye kadar o seli kurutmuş, böylece yollarına devam etmişler. Kendisi ondört yaşındayken amcası Zübeyr vefat etmiş, bu defa amcası Ebu Talib, onun bakımını yalnızca üstlenmiş.
Sonuç olarak diyebiliriz ki; henüz küçük yaştayken Rasûlullah (s.a.v.)'m uğur ve bereketi, Halime es-Sa'diye ve ailesi üzerine yağmış. Mekke fethinden bir ay sonra vuku bulan Hevazin savaşında esir aldığı Hevazinlüeri de lütuf yağmuruna tutmuştu. Kendi yanlarında süt emip.Artık büyüdüğünü hatırlatmaları üzerine şefkat duyguları kabarmış, onları serbest bırakmakla bir daha ihsanda bulunmuştu. Yeri geldiğinde bu konuda tafsilatlı bilgi vereceğiz.
Muhammed b. İshak, Hevazin savaşıyla ilgili olarak dedi ki: Amr b, Şuayb, dedesinin şöyle dediğini, babasından nakler rivayet eder: "Hü-neyn savaşında Rasûlullah (s.a^v.) ile birlikteydik. Mallarım ganimet, adamlarım da esir olarak ele geçirdikten sonra dönüşte Hevazin heyeti, Müslümanlığa girmiş olarak Cirane mıntıkasında Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma gelip kendisiyle görüştü. Görüşme esnasında dediler ki: "Ya Rasûlallah! Bizler senin ailen ve aşiretiniz. Sence de bilinmektedir ki, bizler belaya uğradık. Bize lütufta bulun İd, Allah da sana lütufta bulunsun." Daha sonra konuşmacıları Züheyr b. Surad, kalkıp şunları söyledi: 'Ya Rasûlallah! Ağıllardaki esirler arasında teyzelerin ve seni besleyip büyütmüş olan bakıcıların vardır. Bizler eğer Ebu Şemr (Haris el-Gas-sanî) veya Numan b. Münzir'i emzirmiş, sonra da senden gördüğümüz bu musibet onlardan görmüş olsaydık, yine de onların iyilik ve şefkatlerini umardık. Oysaki sen, kendisine dadılık yapılmış olanların en hayır-ksısm."
Konuşmacı, böyle dedikten sonra şu şiiri okumaya başladı. 'Ya Rasûlallah! Bize lütuf ve ihsanda bulun. Sen, kendisinden hayır umulan bir insansın. Kader engeliyle karşılaşan, bu dönemde düzeni bozulan bir kavme lütfet. Bu zaman, bizi üzgün, kalbi gamlı ve kederli kimseler haline getirdi ki medet diliyoruz senden. Denendiğinde herkesten üstün gelen ey âlicenâb insan, eğer senin ihsanına mazhar olamazsak, devamlı olarak hüzünlü ve kederli kalırız.
Memelerinden inci damlaları gibi süt emdiğin kadınlara lütfet. Gelip gittiğinde seni süsleyen ve seni emziren kadınlara lütfet. Bizi mahvetme, öldürüp de yok etme. Hayatta bırak bizi. Biz çiçek yığını gibi bir milletiz. Başkaları nankörlük etseler de biz iyiliğe şükranla karşılık veririz. Bu günden sonra biz, iyiliğini unutmayız." Bu kıssa, Ubeydullah b. Remahis el-Kelbî er-Remelî kanalıyla rivayet edilmiştir.
Ziyad b. Tarık el-Cüşemî, kavminin reisi Ebu Surad ^üheyr b. Cer-vel'in şöyle dediğini rivayet eder:" Rasûlullah (s.a.v.) Hüneyn savaşında bizi esir almıştı. Kadın ve erkek esirlerin ayırımını yaparken bir ara fırlayıp önüne gittim ve oturup çocukluk dönemini Hevazin kabilesi arasında geçirip orada büyüyüşünü ve Hevazinli kadınlardan süt emişini kendisine hatırlatan şu şiirimi okudum:
"Ya Rasûlallah! Bize rahat bir hayat bahşedip lütufta bulun. Sen, iyiliği umulan ve ihsanını beklediğimiz bir kimsesin. Kaderce geri bırakılan, bu zamanda düzeni altüst olan bir kavme lütfet. Savaş, bizi öyle bir duruma soktu ki, eğer yağdırdığın ihsanlara mazhar olamazsak, kalplerimiz gamlı ve kederli kalır. Hüzünlü halde medet dileyenler olunız. Ey denendiğinde yumuşak huyluluğu ağır basan âlicenâb insan! Memelerinden inci taneleri gibi süt emdiğin kadınlara lütfet. Küçücük bir bebek iken seni emziren ve gelip gittiğinde seni süsleyen kadınlara lütfet. Bizi, mahvetme. Öldürüp de yok etme. Bizi, hayatta bırak. Biz çiçek yığını gibi bir milletiz. Başkaları nankörlük etse bile, biz nimete şükranla mukabele ederiz. Bu günden sonra senin iyiliğini unutmayız. Sütlerini emdiğin annelerine af gömleğini giydir. Senin affedici olduğun, herkesçe bilinmektedir. Bu halin öldürmektense, onlara af gömleğini giydirmeni umuyoruz. Çünkü sen, affeder ve yardım elini uzatırsın. Bizi bağışla. Allah da seni kıyamet gününde korktuğun azaptan affetsin. Çünkü sana zafer gelmiştir."
Ebu Surad'm bu şiirini tamamlamasından sonra Rasûlullah (s.a.v.): "Bana ve Abdülmuttalib oğullarına ait esirler, Allah rızası ve sizin hatıranız için serbesttirler." dedi. Bunun üzerine Ensâr da: "Bize ait esirler de Allah ve Rasûlunün rızası içir serbesttir." dediler.
İleride de açıklanacağı gibi başta kadın ve çocuk olmak üzere Rasûlullah (s.a.v.), onlardan 6000 esiri serbest bıraktı. Bir çok davar ve hizmetçiyi de ihsan olarak verdi. Öyleki Ebü'l-Hüseyin b. Faris; «Rasûlullah (s.a.v.), onlardan 500.000 dirhem değerinde esir salıverdi.» demiştir. Bütün bunlar, onun dünyadaki acil (peşin, dünyadaki) bere-ketlerindendir. Acaba kendisinin yolundan yürüyenlere ahirette bahşedeceği bereketler ne kadar olacaktır? [7]

Fasıl

Hz. Peygamber'in, süt annesi Halime'nin yanından ayrılıp annesi Amine'nin yanma dönmesinden sonraki dönemi anlatan İbr İshak şöyle der: Rasûlullah (s.a.v.), annesi Vehb kızı Amine ile dedesi Abdülmutta-lib'in yanında ve Cenâb-ı Allah'ın himayesinde kaldı.Yüce Rabbi, onu yüksek makamlara erişecek şekilde, güzelce terbiye edip geliştirdi. Altı yaşma vardığında annesi Vehb kızı Amine vefat etti. Abdullah b. Bekr... b, Hazm'in bana anlattığına göre Rasûlullah (s.a.v.), altı yaşındayken

annesi Amme, Mekke ile Medine arasında bulunan Ebva köyünde vefat etmiş. Annesi onu, dayıları olan Adiyy b. Neccar oğullarının ziyaretine götürmüş. Medine'deki bu ziyaretini tamamladıktan sonra Mekke'ye dönüş yolunda, Evba'da vefat etmiş.
Vakidî'nin anlattığına göre annesi Amine, (cariyesi) Ümmü Ey-men'i de yanma alarak Hz. Peygamber'i altı yaşındayken, dayılarının ziyareti için Medine'ye götürmüş.
Yol arkadaşları Ümmü Eymen diyor ki: Bir gün Medine Yahudile-rinden iki adam yanıma gelip: "Muhammed'i getir de görelim." dediler. Getirdim, ellerine alıp baktılar. Biri, diğerine dedi ki: "Bu, bu ümmetin peygamberidir. Burası (Medine) da onun hicret edeceği yer olacaktır. Bu sebeple de çok miktarda adam öldürülecek ve fazla sayıda esir alınacaktır!" Annesi, bu sözleri duyunca korktu. Mekke'ye dönmek üzere yola çıktı. Ebva köyünde vefat etti.
Ahmed b. Hanbel, babasından nakilde bulunan Ebu Büreyde'nin şöyle dediğini rivayet eder: Babam bana dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v.) ile birlikte bir yolculuğa çıktık. Veddan denen yere geldiğimizde: "Az bekleyin. Ben gelinceye kadar yerinizden ayrılmayın." dedi ve aceleyle gitti. Az sonra yanımıza döndüğünde pek keyifli görünmüyordu. Buyurdu ki: "Muhammed'in annesinin mezarına gittim. Ona şefaatte bulunmak için Rabbimden izin diledim, ama beni menettî. Ben, sizi mezarları ziyaretten menetmiştim. Artık ziyaret edebilirsiniz. Üç günden sonra kurban etlerini yemekten sizi menetmiştim. Artık uygun gördüğünüz kadarını yeyip kalan kısmını saklayabilirsiniz. Şu kaplardan içmenizi yasaklamıştım. Artık gerekince içebilirsiniz."
Beyhakî'nin rivayetine göre Süleyman b. Büreyde, babasının şöyle dediğini rivayet eder: Peygamber (s.a.v.), bir mezar kalıntısının yanına gelip oturdu. Çevresindeki insanlar da ona bakıp oturdular. Konuşan bir hatip gibi başım sallamaya, sonra da ağlamaya başladı. Hz. Ömer, karşısına dikilip: "Seni ağlatan nedir, ya Rasûlallah?" diye sordu. O da buyurdu ki: "Bu, Vehb kızı Amine'nin mezarıdır. Burayı ziyaret etmek için Rabbimden izin istedim. Bana, bu izni verdi. Annem için istiğfarda bulunma iznini diledim. Rabbim, bana bu izni vermedi. Şimdi de annemin şefkati bana ulaştı. Onun için ağladım."
Rasûlullah (s.a.v.), o kadar ağlamıştı ki, daha önce ve daha sonra o kadar ağladığı görülmemişti.
Beyhakî, Abdullah b. Mesud'un şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.), mezarları dolaşmaya çıkmış, biz de kendisiyle beraber çıkmıştık. Oturmamızı buyurdu, biz de oturduk. Sonra mezarları dolaştı, nihayet bir mezarın yanma gidip durdu. Onunla uzun uzadıya ve alçak bir sesle konuştu. Sonra yüksek sesle ağladığını gördük. O ağlayınca biz de ağladık. Sonra yüzünü bizden tarafa çevirdi. Hattab oğlu Ömer, karşısına dikilip: "Seni ağlatan nedir, ya Rasûlallah? Doğrusu biz de korktuk ve ağladık." dedi. Rasûlullah (s.a.v.), yanımıza gelip oturdu ve: "Ağlamam sizi korkuttu mu?" diye sordu. "Evet..." dememiz üzerine şöyle buyurdu: "Yanma varıp konuştuğum mezar, Vehb kızı Amine'nin mezarıydı. Orayı ziyaret etmek için Rabbimden izin diledim... Bana bu izni verdi. Onun için istiğfarda bulunmak üzere Rabbimden izin diledim, ama bana bu izni vermedi ve şu ayet-i kerime'yi inzal buyurdu:
"Cehennemlik oldukları anlaşıldıktan sonra, akraba bile olsalar, puta tapanlar için mağfiret dilemek, peygambere ve mü'minlere yaraşmaz.İbrahim'in, babası için mağfiret dilemesi, sadece ona verdiği bir sözden Ötürü İdi." (et-Tevbe, 113-114.)
Mezarını ziyaret edince, çocuğun anasına duyduğu şefkat duygusu beni etkiledi. Beni ağlatan işte budur."
Müslim, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Peygamber (s.a.v.), annesinin mezarını ziyaret etti. Ağladı, çevresindekileri de ağlattı. Sonra şöyle dedi:
"Annemin mezarını ziyaret etmek için Rabbimden izin istedim, bana bu izni verdi. Onun için istiğfarda bulunma iznini istedim, ama bana bu izni vermedi. Artık mezarları ziyaret edebilirsiniz. Çünkü bu, size ölümü hatırlatır."
Müslim., Enes'ten rivayet etti ki; Adamın biri gelip: "Ya Rasûlallah! Babam nerede?" diye sordu. O da; "Baban ateştedir!" dedi. Adam dönüp gidecek olunca onu çağırıp; "Doğrusu senin baban da benim babam da ateştedir!» dedi.
Beyhakî, Amir b. Sa'd'm babasının şöyle dediğini rivayet eder: bir Arap, Hz. Peygamber'e gelerek şöyle sordu: "Babam, dost ve akrabalarını ziyaret eder, onlarla iyi geçinir, şöyle ve böyle (iyilikler) yapardı. O nerededir?" Rasûlullah (s.a.v.), "Ateştedir." deyince adam, bu sözden alındı ve, 1fYa Rasûlallah! Senin baban nerededir?" diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Her nerede bir kafirin mezarına uğrarsan, onu ateşle müjdele!" dedi. O Arap bundan sonra Müslüman oldu ve dedi ki: "Rasûlullah (s.a.v.), beni yorucu bir işle görevlendirdi. Her bir kafirin mezarına uğradıkça onu mutlaka ateş ile müjdeliyorum."
Ahmed b. Hanbel, Abdullah b. Amr'ın şöyle dediğini rivayet eder: "Bir ara Rasûlullah (s,a.v.) ile beraber yürüyorduk. Bir kadın göründü. Onu tanıdığını sanmıyordu. Yolun ortasına gelince durdu. Kadın da gelip ona ulaştı. Bir de baktı ki o kızı Fatıma imiş. "Evden çıkmana sebep ne ey Fatıma?" diye sorunca o da; "Şu eve başsağlığına geldim. Ölüleri vardı, acıdım onlara." dedi. Rasûlullah (s.a.v.); "Belki de onlarla birlikte mezarlığa kadar da gittin?" diye sorunca Fatıma şöyle dedi: "Onlarla birlikte mezarlığa kadar gitmiş olmaktan Allah'a sığınırım. Çünkü senin bu konuda neler söylediğini biliyorum." dedi. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Eğer onlarla birlikte mezarlığa gitmiş olsaydın, babanın dedesi (Abdülmuttalib), Cennet'i görünceye, kadar sen Cennet'i göremezdin!"
Özetle demek istediğim şu ki; Abdülmuttalib, cahiliye dini üzere öl- ' müştür. Ama Şiîler, o ve oğlu Ebu Talib hakkında böyle düşünmemektedirler. Bununla ilgili açıklama, Ebu Talib'in vefatı bölümünde gelecektir.
Beyhakî, "Delailü'n-Nübüvve" adlı kitabında bu hadisleri rivayet ettikten sonra der ki: Ölünceye kadar putlara taptıkları ve Meryem oğlu İsa'nın dinine de tâbi olmadıkları halde nasıl olur da Hz. Peygamber'in anne, baba ve dedesi, ahirette bu vasıfta olmazlar! Ama kafirlikleri, Hz. Peygamberin nesebi için kusur değildir. Çünkü kafirlerin nikahlan sahihtir. Görmez misin ki onlar eşleriyle beraber Müslüman olmaktadırlar? Eğer aralarında akdettikleri nikah, İslam fıkhına (hukukuna) uygunsa,

Müslümanlığa girdiklerinde eşlerinin onlardan ayrılmaları ve nikah akdini yenilemeleri gerekmez. Muvaffakiyyet Allah'tandır...
Rasûlullah (s.a.v.)'m, dedesiyle anne ve babasının Cehennemlik olduklarını haber vermiş olması; çeşitli yollardan rivayet edilen ve fetret devri insanlarıyla çocuk, deli ve sağırların kıyamet gününde mahşer meydanında hesaba tabi tutulacaklarını bildiren hadise ters düşmemektedir. "Biz peygamber göndermedikçe kimseye azab etmeyiz." ayetini[8] tefsir ederken bu hadisin sened ve metnini uzun uzadıya nakletmiştik. Onlardan kimi, peygamberlerin davetine icabet etmiştir, kimi de icabet etmemiştir. Bunlar, icabet etmeyenler zümresinden olabilirler ki, bu durumda da herhangi bir çelişki söz konusu olmaz. Hamd ve minnet Allah'adır.
Süheylî'nin, Hz. Aişe'den rivayet ettiği hadise gelince, bunda, Rasûlullah (s.a.v.)'m anne ve babasını diriltmesini Rabbinden dilediği, Rabbinin onları dirilttiği, onların da ona iman ettikleri anlatılmaktaysa da bu gerçekten münker olan bir hadistir. Böyle bir şeyin vukuu, her ne kadar Allah'ın kudreti açısından mümkünse de, buna ters düşen sahih hadisler vardır. Doğruyu en iyi bilen, yüce Allah'tır. [9]

Fasıl

İbn İshak dedi ki: Rasûlullah (s.a.v.), annesi Vehb kızı Amine'nin vefatından sonra dedesi Haşim oğlu Abdülnıuttalib'in yanında kaldı. Abdülmuttalib için Ka'be'nin gölgesinde yatak serilir, o gelinceye kadar oğulları o yatağın etrafında otururlardı. Babalarına olan saygılarından dolayı hiçbiri o yatağın üstüne oturmazdı. Rasûlullah (s.a.v.), gelişmiş bir çocuk idi. Gelir, dedesinin yatağının üzerine otururdu. Oraya oturmasını engellemek için amcaları onu tutup geri çekerlerdi ama dedesi Abdülmuttalib, oğullarının bu hareketini görünce; "Oğluma ilişmeyin. Allah'a and olsun ki o büyük bir adam olacaktır." der, sonra da onu kendi yanma, yatağının üzerine oturtur, eliyle sırtını okşardı. Rasûlullah'm yaptığı hareketleri görmekten sevinç duyardı.
VaMdî, İbn Cübeyr tarikiyle şu rivayeti nakleder: Rasûlullah (sa.v.), annesi Vehb kızı Amine ile beraberdi. Amine'nin vefatından sonra dedesi Abdülmuttalib onu yanına aldı. Bağrına bastı. Çocuklarına göstermediği şefkati ona gösterdi. Hep yakınında tutardı. Rasûlullah, yalnız kaldığında, uyuduğunda onun yanında olurdu. Onun yatağının üzerinde otururdu. Bu durumunu gördüğünde Abdülmuttalib şöyle derdi: "Oğluma dokunmayın. O, bir hükümdarlık kuruyor." Müdlic oğullarından bir grup adam, Abdülmuttalib'e şu uyarıda bulunmuştu: "Şu çocuğu muhafaza et. Çünkü bunun kadar üstün ve ileri bir kimse görmüş değiliz."
Abdülmuttalib de, yanında duran Ebu Talib'e; "Şunların dediklerini duy." diye uyarıda bulunmuş, Ebu Talib de onu muhafaza altında tutmuştu:
Yine bir defasında Abdülmuttalib, Hz. Peygamber'in bakıcılığım (dadılığı) yapan Ummü Eymen'e şu öğüdü vermişti: "Ey Bekere! Oğlumdan gözlerini ayırma. Doğrusu onu sidreye yakın çocuklarla (meleklerle) beraber gördüm. Ritab ehli kimseler, oğlumun bu ümmetin peygamberi olacağına inanmaktadırlar."
Abdülmuttalib, onsuz yemek yemez ve: "Oğlumu da yanıma getirin." derdi.
Bunun üzerine Rasûlullah'ı onun yanma getirirlerdi. Vefat edeceği zaman, Rasûlullah'a. bakması için Ebu Talib'e vasiyette bulundu. Onu koruyup gerekli ihtimamı göstermesini tenbihledi. Bu vasiyeti yaptıktan sonra vefat etti ve Hacun mezarlığına gömüldü.
İbn îshak der ki: Rasûlullah (s.a.v.) sekiz yaşma girdiğinde, dedesi Haşim oğlu Abdülmuttalib öldü. Ölmeden önce kızlarını yanma topladı. Kendisi için ağıt dökmelerini tenbihledi. Kızları şunlardı: Erva, Ümey-me, Berre, Safiye, Atike ve Ümmü Hakim el-Beyza idi. İbn îshak, Abdül-muttalib'in kızlarının, babalan üzerine ağıt yakarken söyledikleri şiirleri nakleder ve babalannm ölmeden Önce bu şiirleri dinlediğini söyler. "Bu şiirler, çok beliğ bir mersiye idi" diyerek bu konuda detaylı açıklamalarda bulunur.
İbn Hişam ise, şiir bilgisine sahip kimselerin bu şiirlerden haberleri
olmadığını söylemiştir.
İbn İshak dedi ki: Haşim oğlu Abdülmuttalib vefat edince hacılara su temin etme (sikaye) görevini küçük oğlu Abbas üstlendi. Zemzem kuyusunun idaresini de üzerine aldı. İslâmiyet dönemine kadar bu görevleri o yürüttü. Mekke fethinden sonra da bu görevleri o yürüttü. Rasûlullah, Mekke fethinden sonra da bu görevleri onun uhdesinde bıraktı.
Abdülmuttalib'in vefatından sonra Rasûlullah (s.a.v.), dedesinin vasiyeti gereğince amcası Ebu Talib'in yanında kaldı. Çünkü Ebu Talib, Rasûlullah(s.a/v.)'m.babası Abdullah'ın öz kardeşiydi. Anneleri Fatıma binti Amr b. Aiz b. İiîıran b. Mahzum idi.
Ebu Talib, Rasûlullah (s.a.v.)'ı yanma alıp idaresini üstlenmişti.
Vakidî'nin de rivayetine göre Abdülmuttalib vefat edince Ebu Talib, Rasûlullah (s.a.v.)'ı yanma almış, hep beraberinde bulundurmuştur. Ebu Talib, malsız mülksüz bir kimseymiş, Rasûlullah (s.a.v.)'ı kendi çocuklarından daha fazla sever, yatarken mutlaka onu da yatağına yatırır, bir yere giderken onu da beraberinde götürürmüş. Ona gösterdiği kadar başka hiçbir kimseye şefkat ve itina göstermemiştir.
Ebu Talib ailesinin ferdleri, onsuz (Hz. Peygamber) bir arada veya ayrı ayrı yemek yediklei"inde doymazlarmış. Ebu Talib,

çoluk çocuğunu sofraya oturttuğunda, Rasûlullah (s.a.v.) sofraya gelmedikçe, yemeğe ellerini uzattırmazmış. O gelip kendileriyle birlikte sofraya oturduğunda yemekleri artıp bereketlenirmiş. Onlarla beraber olmadığında da doymazlarmış. Ebu Talib; "O mübarek ve uğurlu bir kimsedir." dermiş. Ebu Talib'in çocukları, sabahleyin gözleri çapaklı, yüzleri tozlu olarak uyanırlarken; Rasûlullah (a.a.v.) gözleri sürmeli, yüzü temiz olarak uyanırdı.
Hasan b. Arfe, İbn Abbas'ın şöyle dediğini rivayet eder: Ebu Talib'in çocukları, sabahleyin gözleri çapaklı olarak uyanırlardı. Rasûlullah (s.a.v.) ise temiz ve parlak bir yüzle uyanırdı.
Ebu Talib, sabahları çocuklarının önüne yemek tabaklarını kor, onlar da tabaklardaki yemekleri hemen bitirirlermiş. Ama Rasûlullah (s.a.v.), elini tabaklara uzatmaz, onlarla birlikte yemekleri yağmala-mazmış. Onun bu durumunu gören amcası, yemeğim ayrı bir sofra kurdurarak yedirirmiş.
İbn İshak'm nakline göre Yahya b. Abbad b. Abdullah b. Zübeyr, babasının şöyle dediğini rivayet etmiş: Lihbli bir adam vardı. İnsanların tipine bakarak gelecekleri hakkında bilgi verirdi. Bu adam, Mekke'ye geldiğinde Kureyşliler, gelecekleri hakkında bilgi vermesi için çocuklarını yanma getirdiler. Ebu Talib de Rasûlullah (s.a.v.)'i ona getirdi. Adam, Rasûlullah'a baktı, ama arada başka birşeye baktı. İşini tamamladıktan sonra da; "Şu çocuğu bana verin." dedi. Ebu Talib, onun Rasûlullah'ı ele geçirmeye kararlı olduğunu görünce Rasûlullah'ı sakladı. Adam: 'Yazıklar olsun size! Az Önce gördüğüm o çocuğu bana verin. Allah'a yemin ederim ki, o büyük bir adam olacaktır." dedi. Ebu Talib de Rasûlullah'ı oradan alıp götürdü. [10]

Hz. Peygamberin, Amcası Ebu Talib İle Birlikte Şam'a Gitmesi Ve Rahip Bahira Île Karşılaşması

İbn İshak, yukarda naklettiğimiz sözlerine devamla şöyle demektedir: Daha sonra Ebu Talib, ticaret maksadıyla bir kervanla birlikte Şam'a gitti. Ancak anlatıldığına göre o, bu sefere çıkmadan yol hazırlığını yaparken Rasûlullah (s.a.v.), ona çok tutkunluk göstermiş. Ebu Talib de dayanamayarak; "Vallahi, onu da beraberimde Şam'a götüreceğim. Ne ben ondan ayrılabilirim, ne de o benden ayrılabilir!" demiş.
Kafile, seyahatin ilk durağı olan Busra şehrine vardı. Orada, kendi manastırında yaşamakta olan Bahira adında bir rahip vardı Hristiyanhk hakkında bilgisi vardı. Rahip olarak görevlendirildiğinden beri manastırdan ayrılmamıştı.
Kureyş kervanı, daha önceki yıllarda oradan kaç defa geçmişse de bu rahip onların karşısına çıkmamış, onlarla konuşmamıştı. Ama Re-sulûllah'ı beraberlerine aldıkları o yılda rahip Bahira, manastırı yakınında konakladıklarında kervanı karşılamış, onlara büyük bir ziyafet hazırlamıştı. Anlatıldığına göre Bahira, manastırındayken harikulade bir manzarayla karşılaşmış. Kureyş kervanı içinde, Rasûlullah (s.a.v.)'m da gelmekte olduğunu, onu, bir bulutun gölgelendirdiğini, daha sonra bu kervanın manastır yakınındaki bir ağacın gölgesi altında mola verdiğini görmüş. Rasûlullah'ı gölgelendiren buluta bakmış. Ağacın dallarının da Rasûlullah'm üzerine eğilerek onu gölgelendirdiklerini görmüş. Bahira, bu manzarayı görünce manastırından inerek adamlarına, yemek hazırlamalarını emretmiş, sonra da adam göndererek Kureyşli yolcuları yemeğe davet etmiş. Gelen misafirlere de şöyle demiş: "Ey Kureyş topluluğu! Sizin için ziyafet tertipledim. Büyük, küçük, hür ve köle, hepinizin bu yemeğe gelmenizi isterdim." Kureyşli davetliler-den biri de kalkıp şöyle demişti:"Ey Bahira! Bu gün sende bir hal var. Daha önceleri çok defalar buraya geldiğimiz halde bize yemek yapmazdın. Bu gün sende bambaşka bir hal var. Nedir bu hal?"
Bahira da şu cevabı vermişti: "Doğru söylüyorsun. Dediğin gibi daha önceleri size yemek vermezdim. Ama siz misafirsiniz. Size yemek yapıp ikramda bulunmak ve hazırlattığım yemekten hepinizin yemesini istedim."
Nihayet hepsi sofra basma toplandılar. Rasûlullah, küçük olduğu için onu, ağaç altındaki mola yerinde kervanın eşyalarını koruyup gözetmekle görevlendirmişlerdi. Bu yüzden o, yemeğe gelmemişti. Bahira, mola yerine geldikleri esnada kervanda gördüğü o harikulade hali sofra başındayken göremeyince: "Ey Kureyş topluluğu! Aranızda sofraya gelmeyen kimse kalmasın." dedi. Dediler ki: "Ey Bahira! Hepimiz sofrana geldik. Sadece en küçüğümüz olan bir çocuk, mallarımızı beklemekte olduğundan gelemedi." Bahira bu durumu kabullenmedi. "Böyle yapmayın. Onu da çağırın. O da sizinle beraber bu yemekten yesin." deyince Kureyşlilerden biri; "Lat ve Uzzaya andolsun ki, Muhammed b. Abdullah b. Abdülmuttalib'in beraberimizde bu sofrada bulunmaması, bizim için bir ayıptır." dedi, sonra gidip RasûlulÎah'ı kucakladı, getirip misafirlerin arasına oturttu. Bahira, onu görünce dikkatle süzdü, bedeninin bazı yerlerine baktı; ondaki bazı özellikleri daha öne görmüştü.
Misafirler, yemek yedikten sonra dağıldılar. Bahira, kalkıp Rasûlul-lah'a: «Ey çocuk, Lat ve Uzza hakkı için, sana soracaklarıma cevap ver," dedi. Yol arkadaşlarının Lat ve Uzza üzerine yemin ettiklerini gördüğü için o da, bu iki put üzerine yemin ederek Rasûlullah'a soru sormuştu. Anlatıldığına göre Rasûlullah (s.a.v.), ona: "Lat ve Uzza adına yemin ederek bana birşey sorma. Allah'a yemin ederim ki onlardan nefret ettiğim kadar başka-hiç birşeye nefret etmem." deyince Bahira; "Allah adına yemin olsun ki, sana soracaklarıma mutlaka cevap vereceksin." dedi. Bunun üzerine Rasûlullah da: "İstediğini sorabilirsin." dedi. O da Rasûlullah'a; durumu,uykusu, şekli, şemaili ve bazı işleri hakkında so^ rular sordu. Rasûlullah da ona, sorularının cevabını verdi. Anlattıkları, Bahira'nın, onun evsafı hakkında öğrenmek istediklerine uyuyordu. Sonra Rasûlullah'm sırtına baktı.. Onun evsafiyla ilgili bildiği şeylere uygun olarak iki omuzu arasında peygamberlik mührünü gördü. Tetkiklerini tamamladıktan sonra amcası Ebu Talib'e yönelerek: "Bu çocuk senin neyin olur?" diye sordu. Ebu Talib "Oğlumdur." dedi. Bahira; "Olamaz. Bu, senin oğlun değildir. Bunun babası hayatta olmamalı." deyince Ebu Talib, "Kardeşimin oğludur." dedi. Bahira, "Babasına ne oldu?" diye sorunca Ebu Talib; "Annesi buna hamile iken babası vefat etti." dedi. Bahira da; "İşte şimd

doğru söyledin. Kardeşin oğlunu hemen memleketine götür. Yahudilerin ona bir kötülük yapmalarından sakın. Allah'a andolsun ki, onu görüp te benim onda bulduğum vasıflardan haberdar olurlarsa, ona bir kötülük yaparlar. Doğrusu, senin kardeşin oğlu, büyük bir adam olacaktır. Hemen onu al ve memleketine çabucak götür." dedi. Bunun üzerine Ebu Talib, Şam'daki ticaret işim tamamlar tamamlamaz, acele yola çıkarak Rasûlullah'ı Mekke'ye götürdü.

îbn İshak der ki: Rivayet olunduğuna göre Ehl-i Kitaptan Züreyr, Temmanı ve Deriş adında üç kişi de bu Şam seferi esnasında Bahira'nın, Rasûlullah'ta gördüğü şeyleri görmüş, onu kendilerine vermesini istemişler, ama Bahira onların bu isteğini reddederek Allah ve Rasûlullah ile ilgili olarak kitaplarında yazılı şeyleri hatırlatmış. Her ne kadar Rasûlullah'ı ele geçirmek istemişlerse de bu amaçlarına ulaşamamışlar. Nihayet Bahira'nın kendilerine söylediğini anlamış ve onu doğrulamışlar; bunun üz-erine Rasûlullah'ı ele geçirmekten vazgeçip yollarına gitmişlerdi.

Yunus b. Bükeyr'in, İbn İshak'tan rivayet ettiğine göre bu konuda Ebu Talib üç kaside söylemiştir.

Ebu Bekr el-Haraitî, Ebu Musa'nın şöyle dediğini rivayet eder: Ebu Talib, yanma Rasûlullah (s.a.v.)'ı da alarak Kureyş'in yaşlılarıyla birlikte Şam'a doğru yolculuğa çıktı.Rahip Bahira'nın manastırına yaklaştıklarında, bineklerinden inip mola verdiler. Yüklerini de indirdiler. Rahip de onları karşılamaya çıkmıştı. Halbuki daha önce bir çok defa oraya uğradıkları halde rahip Bahira, onları karşılamaz ve dönüp bak-mazmış bile. Yü indirdikleri sırada rahip Bahira gelip aralarına girmiş, Rasûlullah(s.a.v.)'m elini tutarak;"Bu, âlemlerin efendisidir!" demişti. Beyhakî'nin rivayetine göre; "Bu, âlemlerin Rabbinin elçisidir. Allah, bunu âlemlere rahmet olarak göndermiştir." demiş. Kureyşli yaşlılar da; "Sen bunu nereden anladın?" diye sormuşlar. O da şu cevabı vermiş: "Siz boğazın (geçidin) üst tarafından göründüğünüzde secdeye kapanmayan bir tek ağaç ve taş kalmadı. Bunlar da ancak bir peygambere secde ederler. Ben, onu kürek kemiğinin altındaki peygamberlik mühründen tanıyorum."

Böyle dedikten sonra dönüp manastıra gitmiş, kervandaki adamlar için yemek hazırlatmış. Yemeği onlara götürdüğünde, Rasûlullah (s.a.v.), develeri otlatmak üzere kafileden uzaklaşmıştı. "Onu da getirin" diyerek kervandaki adamlardan, Rasûlullah'ı getirmelerini rica etti. Çağırdılar, geldi. Gelirken de onu, bir bulutun gölgelendirdiğini gördü. Cemaate yaklaşar Rasûlullah'ı göstererek: "Bakın hele! Onu bir bulut gölgelendiriyor." dedi. Rasûlullah kafileye yaklaşınca onlar, ondan önce ağacın gölgesinin altına kaçıp gölgeliği işgal ettiler. Ama Rasûlullah, oraya varınca ağacın gölgesi onun tarafına döndü. Bahira; "Bakın hele! Gölge onun tarafına döndü." dedi. Ayakta durmuş, onlara yemin verdirerek şu öğütleri veriyordu: "Sakın ola ki bunu Bizans topraklarına götürmeyesiniz. Zira Bizanslılar, bunu görürlerse, belirti ve özelliklerinden onu tanıyıp öldürürler!" Bu öğütleri verdikten sonra dönüp gitmek üzereyken yedi kişilik bir Bizans heyetinin geldiğini gördü. Onları karşılayarak; "Hayrola, buralara geliş sebebiniz ne?" diye sordu. Onlar da "Geliş sebebimiz şudur: Bu peygamberin bu ayda çıktığım haber aldık. Aramaları için bütün yollara adamlar gönderdik. Bu peygamberin senin tarafa geldiğini duyduk. Onun için buraya geldik." dediler.

Bahira: "Arkada bıraktıklarınız arasında sizden daha hayırlı bir kimse var mı?" diye sorunca onlar; "Hayır. Bu peygamberin senin tarafa gelmiş olduğunu duyduk." dediler. Bunun üzerine Bahira şöyle dedi: "Bakın, size bir şey sorayım. Allah birşey yapmak isteyince, insanlardan herhangi biri onun iradesine engel olabilir mi?" "Hayır..." cevabını vermeleri üzerine onlara şöyle dedi: "Öyleyse bu peygambere biat edin ve beraberinde bulunun." Bundan sonra Bahira, kervandaki adamlara dönerek, "Allah aşkına söyleyin. Bu çocuğun velisi kimdir?" diye sorması üzerine, "Ebu Talib'tir." dediler. Bunun üzerine Bahira: "Allah aşkı-na"diye ricada bulunarak Ebu Talib'ten, çocuğu alıp Mekke'ye dönmesini sağladı. Ebu Bekir de refakatçi olarak yanına Bilal'i katmıştı.Bahira, yol azığı olarak onlara çörek ve zeytinyağı vermişti." Bu hadisi, Ebü'l-Abbas el-Fadl b. Sehl el A'rec'den Tirmizî rivayet etmiştir. Ebü'l-Abbas da Kırad Ebu Nuh'tan rivayet etmiştir. Kırad, Bağdat'ta ikamet etmiş olup Buharî'nin kendilerinden nakilde bulunduğu sika ravüerdendir. Ama buna rağmen bu hadisinde gariplik vardır.

Ben de derim ki: Bu, sahabelerin mürsel olarak rivayet ettikleri hadislerdendir. İçinde gariplikler vardır. Çünkü Ebu Musa el-Eş'arî, hicretin yedinci senesi olan Hayber fethi senesinde Müslüman olup Medine'ye gelmiştir.' Onun, Mekke'den Habeşistan'a hicret eden Muhacirlerden olduğuna dair İbn İshak'ın söylediklerine itibar edilemez. Her ne açıdan bakılırsa bakılsın bu hadis mürseldir. Rahip Bahira olayı, Rasûlüllah (s.a.v.) oniki yaşındayken vuku bulmuştur. Belki de Ebu Musa, bu meseleyi Rasûlullah'tan dinlemiştir ki o zaman bu iş, çok daha sağlam olur. Veya sahabelerin büyüklerinden dinlemiştir. Veya bu olay, herkes tarafından bilinen, halk arasında yaygın ve meşhur bir mesele olduğu için Ebu Musa, bunu halkın ağzından dinlemiştir. Hz. Peygam-ber'i bir bulutun gölgelendirdiği, bundan daha sahih bir hadiste anlatılmış değildir.

Yukarıda naklettiğimiz hadiste, rahip Bahira'mn yanından ayrılıp Rasûlullah'ı Mekke'ye geri götüren Ebu Talib'e, Ebubekirin refakatçi olarak Bilal'i verdiği söylenmişti. Halbuki o esnada Rasûlüllah oniki yaşında, Ebubekir dokuz veya on yaşında, Bilal ise daha küçük yaşlardaydı. O zaman Ebu Bekir neredeydi? Sonra Bilal neredeydi? Bu iki nokta da gariptir. "Ancak Rasûlüllah, büyük yaştayken böyle bir yolculuk yapmıştı veya böyle bir yolculuk daha sonra yapılmıştı. Yahut o zaman Rasûlullah'm yaşının oniki olduğu kesin değildir." denirse, o takdirde böyle birşey mümkün olabilir.

Bazılarından nakilde bulunan Süheylî, Rasûlullah'm o esnada dokuz yaşında olduğunu söylemiştir. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Vakidî dedi ki: Rasûlüllah (s.a.v.), oniki yaşma basınca amcası Ebu Talib, ticaret için Şam'a giden bir kervanla birlikte onu da götürdü. Kervan, varıp rahip Bahira'ya konuk oldu. Bahira, gizlice Ebu Talib'le konuştu. Ona bir şeyler söyledi. Rasûlullah'ı korumasını ve yanma alıp Mekke'ye hemen geri götürmesini istedi. Ebu Talib'in yanında Rasûlüllah (s.a.v.) gelişip büyüdü.

Cenâb-ı Allah, onu yüceleştirmek dilediğinden kendisini cahiliye işlerinden ve ayıplarından korudu.
Nihayet o, kavminin mürüvvetçe en faziletlisi, ahlakça en güzeli, muaşeret kurallarına uymada en üstünü, komşulukta en iyisi, akıllılık ve güvenilirlikte en ulusu, konuşmada en doğru sözlüsü, fuhuş ve kötülükten en uzağı olan bir insan haline geldi. Herhangi bir kimseyle tartıştığı ve işi inada bindirdiği görülmemişti. Öyleki milleti kendisine, "Güvenilir kişi" anlamına geler "el-Emin" unvanını vermişti. Çünkü Cenâb-ı Allah, onda iyi ve güzel huyları bir araya getirip toplamıştı.
Ebu Talib, ölünceye kadar onu koruyup muhafaza altına almış, destek ve yardımını hep vermişti. Muhammed b. Sa'd'm rivayetine göre Rasûlullah'm babası Abdullah ölünce Ebu Talib, onu şefkat kanatlarının altına almıştı. Hiçbir yolculuğa onsuz gitmezdi. Şam'a yöneldiğinde bir menzile varıp konaklamış, oradayken yanma bir rahip gelerek şöyle demiş: "Aranızda salih bir adam var." Sonra Rasûlullah'ı göstererek; "Şu çocuğun babası nerede?" diye sorunca Ebu Talib; "İşte onun velisi benim!" demiş. Rahip de Ebu Talib'e şu öğüdü vermiş: "Şu çocuğu muhafaza et. Şunu Şam'a götürme, doğrusu, Yahudiler çok kıskançtırlar. Ona bir kötülük yapmalarından korkuyorum." Ebu Talib; "Bunu sen söylemiyorsun. Ama Allah söylüyor." dedi. Rahip, onun bu deyişini kabul etmedi. "Allahım! Muhammed'i sana emanet ediyorum" dedi. Sonra da öldü. [11]

Rahip Bahira Kıssası

Zührî'nin siyerinden nakilde bulunan Süheylî, Bahira'mn Yahudi bilginlerinden biri olduğunu söyler. Kıssanın devam ve siyakından da anlaşılacağı üzere Bahira, Hristiyan bir rahipti. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.
Mes'udî, Bahira'nm Abdülkays kabilesinden olup asıl adının, Cer-cis olduğunu söyler.
İbn Kuteybe'nin "Maarif, adlı kitabında anlatıldığına göre İslâmiyet'in gelişine çok az bir zaman kala, cahiliye devrinde görünmezlerden şöyle bir ses duyulmuş: "Bilesiniz ki yeryüzü halkının en hayırlıları üç kişidir: Biri Bahira, diğeri Riab b Bera eş-Şeniyy, üçüncüsü ise henüz dünyaya gelmemiştir. Fakat gelişi beklenmektedir." Evet, gelişi beklenen o üçüncü şahıs, Rasûlüllah (s.a.v.)'dir."
İbn Kuteybe dedi ki: "Riab b. Bera eş-Şeniyy'in ve ondan sonra oğlunun mezarlarına sürekli olarak hafif taneli yağmu yağmıştır ve yağmaya devam edecektir." [12]

Hz. Peygamberin Yetiştirilmesi, Allah'ın Onu Koruyup, Yetim İken Barındırması, Yoksul İken Zengin Kılması

Muhammed b. îshak der ki: Rasûlüllah, Cenâb-ı Allah'ın koruması altında gelişip büyüdü. Rabbi, onu cahiliye döneminin pisliklerinden uzak tuttu. Çünkü onu, yüceltmek ve peygamber kılmak istiyordu. Nihayet Ras.ûlullah (s.a.v.), kavminin mürüvvetçe en faziletlisi, ahlakça en güzeli, asaletçe en üstünü, komşuluk bakımından en iyisi, akıllılıkta en ulusu, yumuşak huylulukta en büyüğü, konuşmada en doğru sözlüsü, güvenilirlikte en muazzamı, insanları lekeleyen kötü ahlak ile fuhuştan en uzak ve en iffetlisi haline geldi. Öyleki kavmi içinde onun adı,"güvenilir insan" anlamına gelen "el-Emin" olmuştu. Çünkü Cenâb-ı Allah, onda iyi şeyleri bir araya getirip toplamıştı.
Bana nakledildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.), küçüklüğünde ve cahi-liye döneminde Cenâb-ı Allah'ın kendisini nasıl koruyup muhafaza ettiğini anlatırken şöyle demiştir: "Bir defasında kendimi Kureyşli çocuklar arasında bulmuştum. Bazı çocukların oyuncak olarak kullandıkları taşları taşıyorduk. Hepimiz eteklerimizi omuzumuzun üzerine koyarak taş taşıyorduk. Ansızın görmediğin biri, bana acı verici bir yumruk attı. Sonra da bana: "Eteğini bağla!" dedi. Ben de, eteğimi üzerime geçirip bağladım. Sonra da arkadaşlarım arasında sadece ben eteğimi giyinmiş olarak omuzum üzerinde taş taşımaya başladım."
Bu kıssa her ne kadar aynısı değilse de, Ka'be'nin yapılışı esnasında Hz. Peygamberle amcası Abbas'm taş taşımaları esnasında vuku bulan ve Sahih-i Buharı'de anlatılan kıssaya benzemektedir. O kıssanın aynısı değilse de onun bir nevi mukaddimesi durumundadır. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.
Abdürrezzak dedi ki: İbn Cüreyc, Cabir b. Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet etti: Ka'be binası yapıldığında Rasûlullah (s.a.v.), taş taşımaya girişti. Abbas ona: "Eteğini, omuzunun üzerine koyarak taşları taşı ki omuzun incinmesin." dedi. Rasûlullah (s.a.v.) da amcasının dediğini yaptı. Ama yere kapaklandı ve gözlerini semaya dikti. Sonra kalkarak, "Eteğim!.." dedi. Eteğini üzerine geçirip bağladılar. Bu hadis, muttefe-kun aleyhtir.
Beyhakî, İbn Abbas'tan rivayet ederek Hz. Abbas'm şöyle dediğini söylemiştir: "Kureyşliler, Ka'be binasını yaparlarken ben de Ka'be'ye taş taşıyordum. Kureyşliler, erkekleri ikili ekiplere ayırmışlardı. Erkekler taş, kadınlarsa harç taşıyorlardı. Kardeşim oğluyla ben de omuzlarımıza koyduğumuz eteklerimiz üzerindeki taşları taşıyorduk. İnsanlar arasına katılırken eteğimizi örtünüyorduk. Bir ara ben yürüyordum. Muhammed de önümdeydi. Aniden yüz üstü yere düşüp kapaklandı. Omuzumdaki taşı bıraktım. Koşarak yanına vardım. Semaya bakıyordu. "Neyin var?" dedim. Kalktı. Eteğini alıp giyindi ve "Çıplak olarak yürümekten men olundum." dedi. Kendisine deli demelerinden korktuğum için onu insanlardan gizliyordum."
Beyhakî, Hz. Ali'nin şöyle dediğini rivayet eder:
Rasûlullah(s.a.v.)'ın şöyle dediğini işittim: "Cahiliye dönemi ehlinin, meylettikleri kadın ve benzeri şeylere hiç meylim olmadı. Yalnız iki gece müstesna. Ancak o gecelerde de Cenâb-ı Allah, beni o günaha girmekten korudu. Mekke halkının

davarlarım Mekkeli bazı gençlerle birlikte otlatmaktayken bir gece arkadaşıma; "Mekke'ye gidip delikanlılar gibi gece eğlencesine katılmam için yerime benim davarlara bakıver." dedim. O da "olur" dedi. Bunun üzerine Mekke'ye vardım. Mekke'nin uçtaki ilk evine geldiğimde davul ve zurna sesleri duydum. ırBu ne?" diye sordum. Falan kadınla falan erkek evleniyor, dediler. İçeri girip oturdum. Seyretmeye başladım. Cenâb-ı Allah, bana bir uyku verdi. Uyudum. And olsun ki sabahleyin üzerime vuran gün ışığıyla uyandım. Arkadaşımın yanına döndüm. Bana: "Ne yaptın?" diye sordu. Ben de "Hiç birşey yapmadım." dedim ve gördüklerimi kendisine anlattım.
Başka bir gece yine arkadaşıma; "Davarlarıma biraz bak, gidip eğleneyim." dedim. Kabul etti. Ben de Mekke'ye gittim. Şehire vardığımda, yine o geceki gibi davul, zurna sesleri duydum. Sordum. Falan erkek, falan kadınla evleniyor, dediler. İçeri girip şenliğe baktım. Cenâb-ı Allah bana bir uyku verdi. And olsun ki, sabahleyin üzerime vuran gün ışığıyla uyandım. Arkadaşımın yanına döndüm. "Ne yaptın?" diye sordu. Ben de "Hiç birşey..." dedim ve durumu kendisine anlattım. Allah'a andolsun ki ondan sonra, yüce Allah beni peygamberliğe yücel-tinceye kadar o gibi şeylere ne döndüm, ne de yöneldim."
Bu, garip bir hadistir. Hz. Ali hakkında böyle bir olay vuku bulmuş olabilir. Sonraki, "Yüce Allah beni peygamberliğiyle yüceltinceye kadar." sözleri ise, fazladan söylenmiş sözlerdir.
Beyhakî, Zeyd b. Harise'nin şöyle dediğini rivayet eder: "İsaf ve Naile adında tunçtan yapılma iki put vardı. Müşrikler Ka'be'yi tavaf ettiklerinde ellerini onlara sürerlerdi. Bir defasında Rasûlullah (s.a.v.) Ka'be'yi tavaf etti. Onunla birlikte ben de tavaf ettim. Putun yatımdan geçerken elimi onlara sürdüm. Bana: "elini onlara sürme!" dedi. Yine tavafa devam ettik. Kendi kendime; "Elimi puta süreceğim. Hele bakalım ne olacak?" dedim ve elimi sürdüm. Bana:"Sen men olunmadın mı?" dedi.
Beyhakî der ki: Başkaları, Muhammed b. Amr kanalıyla yaptıkları rivayette, yukarıdaki habere şunu da eklemişlerdir: "Onu yüceltene ve ona kitabı indirene andolsun ki, Cenâb-ı Allah'ın onu mükerrem kıldığı şeyle yüceltip kendisine kitabı indirmesine kadar o, putlara asla el sürmemiştir."
Daha önceki sayfalarda da anlatıldığı gibi Lat ve Uzza adına yemin verdirerek kendisine soru sorduğunda Bahira'ya öfkelenen Rasûlullah (s.a.v.), ona şöyle demiştir: "Onlar adına yemin verdirerek bana birşey sorma. Allah'a andolsun ki, onlardan nefret ettiğim kadar hiç birşeye nefret etmiyorum."Beyhakî'nin, Cabir b. Abdullah'tan rivayet ettiği hadise gelince... Cabir demiş ki: "Rasûlullah (s.a.v.), müşriklerin meclislerine katılırdı. Bir defasında arkasında İM melekten birinin diğerine şöyle dediğini duydu: "Haydi gidelim de Rasûlullah'm arkasında duralım." Diğeri ise şöyle demişti: "Arkasında nasıl duralım ki, o, putlara el sürme ahdi üzerinedir!" Bu konuşmayı duyduktan sonra artık müşriklerin meclislerine katılmadı."
Beyhakî, bazılarının, yukarıdaki hadisin şu manaya geldiğini söylediklerini nakleder: Rasûlullah (s.a.v.), putlara el sürenlerin yanında hazır bulunmuştur ki, bu da ona vahyin inmesinden önce vuku bulan bir hadisedir. Doğruyu en iyi bilen, elbetteki Allah'tır. Zeyd b. Harise'nin hadisinde de geçtiği gibi, Cenâb-ı Allah'ın kendisini risaletle yüceltmesine kadar Rasûlullah (s.a.v.), müşriklerin meclislerinden uzak durmuştur.
Hadiste sabit olduğuna göre Rasûlullah (s.a.v.), arefe gecesinde Müzdelife'de vakfe yapmaz, hatta Arafat'ta da insanlarla birlikte vakfe yapmazmış. Nitekim Yunus b. Bükeyr, Cübeyr b. Mut'im'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Rasûlullah (s.a.v.)'ı, kendi kavminin dini üzere gördüm. Kendi devesine binmiş, kavmi arasmda Arafat'ta durmuş, vakfe yapıyordu. Onlarla birlikte Arafat'tan inmeyi bekliyordu. Bunu da yüce Allah'ın tevfîki ile yapıyordu."
Beyhakî dedi ki: "Kendi kavminin dini üzere" sözüyle Hz. İbrahim ve İsmail'den intikal eden dinin kalıntısı kastedilmiştir. Rasûlullah, hiç bir zaman Allah'a ortak koşmamıştır. Allah'ın salat-ü selamı daima üzerine olsun.
Ben de derim ki: Beyhakî'nin bu sözünden anlaşıldığına göre Rasûlullah (s.a.v.), kendisine vahiy gelmeden Önce de Arafat'ta vakfe yaparmış. Tabii ki bu da, Cenâb-ı Allah'ın ona muvaffakiyet vermesi neticesinde olan birşeydir.

Ahmed b. Hanbel, Cübeyr b. Mut'im'in şöyle dediğini rivayet eder: Ürene Vadisinde[13] devemi kaybetmiştim. Onu aramaya çıkmıştım. Bir de baktım ki Rasûlullah (s.a.v.) karşımda duruyor. Ben de: "Bu hums'terıdır.[14] Burada işi ne bunun?" dedim. [15]

Hz. Peygamberin Ficar Harbine Katılması

İbn İshak dedi ki: Rasûlullah, on yaşındayken Ficar savaşı patlak verdi. Kinane ve Kays-ı Aylan kabileleri savaşırlarken haramları ve yasakları hiçe saydıkları için bu savaşa, "günah" anlamına gelen Ficar savaşı denmiştir.
Bu savaşta, Kureyşlilerle Kinanelilerin komutam Harb b. Ümeyye b. Abdü's-Şems idi. Savaşın başladığı gün ilk zamanla Kays kabilesi, Kinane kabilesi karşısında üstünlük sağladı. Öğle vakti Kinane kabilesi, Kays kabilesi karşısında üstünlük sağladı.
îbn Hişam dedi ki: Hz. Peygamber ondört veya onbeş yaşma geldiğinde Kureyşliler ve müttefikleri Kinaneliler ile Kays-Aylan kabileleri arasında Ficar savaşı patlak verdi.
Bu savaş aşağıdaki sebepten başlamıştır: Urvetü'r-Rehhal, kendi topraklarında ticaret yapması için Numan b. Münzir'e izin vermişti. Berrad b. Kays, onun bu iznine karşı çıkarak; "Kinanelilere nisbet olsun, diye mi Numan'a izin veriyorsun?" dedi. O da; "Evet.. Bütün âleme nisbet olsun, diye ona izin verdim." diyerek kesin kararını açıkladı.

Urve dışarı çıktı. Berrad da onu dalgın bir halde yakalamak için nr-sat kollayarak peşine düştü. Aliye'deki Teymen Zî Tellal mevkiinde Urve, dalgın bir haldeyken Berrad onun üzerine atıldı. Haram ayda onu öldürdü. Bu sebeple bu savaşa Ficar savaş dendi. Berrad bununla ilgili olarak bir şiirinde şöyle der:
"Bir bela ki, benden önce insanları hep düşündürürdü. Onun üzerine vücudumun bir parçası olan Bekr oğullarım saldım. Onların eliyle Kilab oğullarının evlerini yıktım. Kölelere de süt içirdim. Zî Tellal denen yerde elimi, kaldırıp ona vurdum. C da tıpkı bir dal gibi yere düşüp
uzandı."
Lebid b. Rebia b. Malik b. Ca'fer b. Kilab da bu konuda şöyle der:
"Eğer rastlarsan Kilab oğulları ve Amir'e, tebliğ edip duyur ki Talib-linin köleleri vardır.Eğer rastlarsan Nümeyr oğullarına ve öldürülen Beni Hilalin dayılarına tebliğ edip duyur ki, gelmekte olan Rahhal, Teymen Zi Tellal mevkiine yerleşti (onu Öldürdüğüm için) orada kaldı."
İbn Hişam dedi ki: Adamın birisi Kureyşlilere gelerek haram ayda, Ukaz mevkiinde Berrad'ın, Urve'yi öldürdüğünü söyledi Kureyşliler, savaş hazırlığı yaparak yola çıktılar. Hevazinlilerin onlardan haberleri yoktu. Sonra durumdan haberdar olunca, Kureyşlileri takibe çıktılar. Harem'e girmeden onlara ulaştılar. O gün akşama kadar savaştılar. Kureyşliler Harem'e girdiler. Hevazinliler de çarpışmayı durdurarak onlara dokunmadılar.. O günden sonra günlerce savaştılar. Cephelerden birinde ağırlığı Kureyş kabilesi teşkil ediyordu. Kmanelilerse reis durumundaydılar. Diğer cephedeyse ağırlığı Kays kabileleri teşkil ediyordu.
Rasûlullah (s.a.v.), bazı günler savaş alanına geliyordu. Amcaları onu getiriyorlardı. O: "Amcalarıma ok toplayıp götürüyordum." demiştir. Düşmanların attıkları okları yerden toplayıp amcalarına götürürmüş...
İbn Hişam der ki: Ficar savaşı, benim bu anlattığımdan çok daha uzundur. Rasûlullah'm siretinin anlatımını keser endişesiyle bu savaşı bütün detayları ile anlatmak istemedim.
Süheylî der ki: Ficar, (fa) harfinin kesresiyle, kital vezninde okunan bir kelimedir.Arapların Ficar savaşları dörttür. Bunları, Mesudî anlatmıştır. Sonuncusu, şu anlattığımız ve Berrad'ın Urve'yi öldürmesi yüzünden başlayan savaştır. Bu savaş, dört gün sürmüştür. Şamta ve abla günleri. Bu iki günlük safha, Ukaz mevkiinde cereyan etmiştir. Savaşın en önemli günü şürb günüdür ki, o gün, Rasûlullah (s.a.v.) da cephede hazır bulunmuştur. O gün kaçmasınlar, diye Kureyşlilerle Kinanelile-rin reisi Harb b. Ümeyye ile kardeşi Süfyan zincire vurulmuşlardı. O gün Kayslılar hezimete uğramışlar, ancak onlar sebat etmişlerdi. Ficar savaşının dördüncü günü ise, harîre günüdür. O gün savaş, Nahle mevkiinde cereyan etmiştir. Sonra ateşkes yapıp ertesi sene, Ukaz mevkiinde karşılaşmak üzere sözleştiler. Ertesi sene orada karşılaştıklarında Utbe b. Rebia, devesine binerek: "Ey Mudar topluluğu! Ne diye savaşıyorsunuz?" diyerek yüksek sesle hitapta bulundu. Hevazinliler de: "Bizi neye çağırıyorsun?" diye sormaları üzerine: "Barışa çağırıyorum." dedi. Onlar da: "Bu nasıl olacak? diye sordular. Dedi ki: "Ölülerinizin diyetini verelim. Diyetleri ödeyinceye kadar size rehineler bırakalım. Biz de kendi ölülerimizin diyetlerini istemekten vazgeçiyoruz." "Bunu, bize kim garanti eder?" diye sordular, O da; "Ben" deyince, "Sen kimsin?" diye sordular. "Ben Utbe b. Rebia'yım." dedi. Bunun üzerine barış anlaşması yapıldı. Aralarında Hakim b. Hüzzamın da bulunduğu kırk adamlarını Hevazinlilere rehin olarak gönderdiler. Amir b. Sa'saa oğulları (Hevazinliler), rehineleri de alınca, diyet istemekten vazgeçip onlan da salıverdiler. Böylece Ficar savaşı sona ermiş oldu. [16]

Hz. Peygamberin, Hilfu'l-Fudul Cemiyetine Girmesi

Beyhakî, Cübeyr b. Mut'im'den rivayet eder ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Amcalarımla birlikte, iyi ve temiz insanların kurdukları ittifaka (Hilfu'l-Fudul'a) girdim. Bana kızıl tüylü koyunlar verilse bile, o ittifakı bozmak istemezdim."
Yine Beyhakî, Ebu Hüreyre'den rivayet eder ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Mutayyeb (iyi ve temiz kimse)lerinki dışında Ku-reyşlilerin hiçbir ittifakına girmedim. Bana kızıl tüylü koyunlar verilse bile, o ittifakı bozmak istemezdim." Hadiste geçen mutayyebler sözüyle Haşim, Ümeyye, Zühre ve Mahzum oğullan kastedilmiştir. Bazı siyer âlimleri 'mütayyeblerin ittifakı' sözüyle, Hilfu'l-Fudul'un kastedildiğini söylemişlerdir. Çünkü Hz. Peygamber, mutayyebler ittifakı yapıldığı zaman, henüz dünyaya teşrif etmemişti. Ben de, bunun kuşkusuz böyle olduğu görüşündeyim. Şöyleki: Kusayy'm ölümünden sonra Kureyş-liler, bir ittifak kurmuşlardı. Sebebi de şuydu: Kusayy'm kendi oğlu Abdu'd-Dar'a devrettiği sikaye, rifade, liva,nedve, hicabe gibi görevleri[17], başkaları ele geçirmek istedi. Bu sebeple de Abdumenaf oğullan arasında çekişme çıktı. Her gruba, Kureyş kabilelerinden yandaşlar çıktı.
Herkes, kendi yandaşına destek vereceğine yemin etti. Abdumenaf m adamları ve arkadaşlan, içinde koku bulunan büyük bir kap getirerek ellerini o kokuya batmp yeminleştiler. Kokulu ellerini Ka'be'nin duvarlarına sürünce de kendilerine (Kokulular) anlamına gelen Mutayyebler dendi. Bu yemin ve ittifaktan kasıt, Hilfu'l-Fudul cemiyetidir ki, Abdullah b. Cüd'an'm evinde kurulmuştur. Humeydî'nin rivayetine göre Rasûlullah (s.a.v.), bu cemiyetle ilgili olarak şöyle buyurmuştur:
"Abdullah b. Cüd'an'm evinde yapılan bir ittifakta hazır bulundum. İslâmiyet döneminde de böyle bir ittifaka girmeye çağnhrsam, icabet ederim. Onlar, faziletleri sahiplerine iade etmek, zalimin mazluma haksizlik etmesini önlemek için çalışmak üzere yeminleşmişlerdi."

Anlatıldığına göre Hilfu'l-Fudul cemiyeti, bisetten yirmi sene önce zilkade ayında, yani Ficar savaşından dört ay sonra Abdullah b. Cud'an'm evinde kurulmuştur. Ficar savaşı da, o senenin şaban ayında yapılmıştır.

Hilfu'l-Fudul, Araplar arasında kurulan en kıymetli ve en onurlu bir ittifaktır. Bu ittifakı kurmak isteyen ve bu konuda konuşup halkı böyle bir ittifaka katılmaya çağıran ilk şahıs, Abdülmuttalib oğlu Zü-beyr olmuştur. Sebep şuydu: Zebid şehrinden bir adam, Mekke'ye mal getirmiş. As b. Vail, adamın malını satın almış ama hakkını vermemiş. Adam, ona karşı kendisine yardım etmeleri için Abdu'd-Dar, Mahzum. Cümah, Selim ve Adiyy b. Ka'b kabilelerine başvurmuş. Ama bunlardan hiçbiri, As b Vail'e karşı ona yardıma yanaşmamış, üstelik yanlarından kovmuşlardı. Adamcağız işin kötüleştiğini anlayınca, sabahleyin gün doğarken Ebu Kubeys dağının tepesine çıkarak, Ka'be'nin çevresindeki meclislerinde oturmakta olan Kureyşlilere yüksek sesle şöyle bağırır:

"Ey Fihr ailesi! Yurdundan ve aşiretinden uzakta kalan, Mekke'de malı elinden alınan mazlum bir adama yardım edin, üzerinde yolların tozu duruyor. îhrama girmiş, umre yapmak istemiş, ama umresini tamamlamamış. Ey Hatim'le hacer-i esved arasında duran adamlar! Bilesiniz M Mescid-i Haram, onur ve mürüvveti tam olan kimselerindir. Hainlik ve günahkarlık elbisesini giyenlerin değildir."

Zebidli adamın bu hitabı üzerine Abdülmuttalib oğlu Zübeyr, ayağa kalktı ve:"Bu adamı, kendi haline bırakamayız." dedi. Haşim, Zühre ve Teym b. Mürre, Abdulah b. Cüd'an'm evinde toplandılar. Abdullah, onlara yemek verdi. Haram aylardan zilkade ayında sözleşip Hilfu'l-Fudul cemiyetini kurdular. Yemin ederek dediler ki: "Deniz, bir yün parçasını ıslattığı, Sebir ve Hira dağları yerlerinde durduğu müddetçe zalime karşı mazlumun yanında yer alıp tek bir el gibi hareket edecek ve hakkını alıp kendisine vereceğiz. Yaşantımızda da birbirimize destek verip teselli edeceğiz."

Kureyşliler, bu ittifaka, "Hilfu'l-Fudul" adını vererek, ittifakı yapanlar için; "Bunlar faziletli bir işe girdiler." dediler. Sonra da As b. Va-il'e gittiler. Zebidli adamın malını, onun elinden alıp sahibine verdiler. Abdülmuttalib oğlu Zübeyr bu iş için şöyle demişti:

"Hepimiz aynı diyarın sakinleri isek te onlara karşı bir pakt kurmaya yemin ettim. Kurduğumuz bu pakta da Hilfu'l-Fudul adını verdik. Bu pakt sayesinde yabancı ve garip kimseler, yerlilere karşı korunacaktır. Ka'be'nin çevresindeki halk ta bizim zulme karşı olduğumuzu ve her türlü kötülüğe engel olacağımızı bilsinler."

Zübeyr, bir başka şiirinde de şöyle demiştir:

"Faziletli kimseler, Mekke içinde tek bir zalim barındırmamak üzere akidleşip yeminleştiler. Bu iş üzerinde sözleşip kesin güvence verdiler. Buna göre yerli de, yabancı da, haksızlığa karşı korunacaktır."

Kasım b. Sabit'in "Garibü'l-Hadis", adlı eserde anlattığına göre Has'amh bir adam, hac veya umre için Mekke'ye gelmişti Beraberinde Katul adında dünya güzeli ve parlak yüzlü bir kızı vardı. Nebih b. Hac-cac adındaki biri, bu kızı kaçırıp babasından gizlemişti. Has'amh kızın babası; "Bu adama karşı bana kim yardım eder?" deyince, ona; "Hilfu'l-Fudul cemiyetine başvur." dediler. Adam, Ka'be'nin yanma gidip: "Ey Hilfu'l-Fudul mensupları!" diye seslenince, dört bir yandan yalın kılıç adamlar yanma gelerek; "İşte yardım sana geldi. Ne derdin varsa söyle." dediler. O da; "Nebih, bana haksızlık etti. Kızımı zorla alıp götürdü," deyince, onu da yanlarına katarak Nebih'in evine gittiler. Kapıya gelen Nebih'e: "Yazıklar olsun sana. Bizim kim olduğumuzu, nasıl bir cemiyet kurduğumuzu ve ne üzerine sözleştiğimizi biliyorsun. Hadi, çıkar bu adamın kızını." dediler. Nebih; "Olur, ama hiç değilse, bu gece kızdan yararlanayım." deyince onlar; "Hayır, Allah'a andolsun ki onun bir damla sütünden bile yararlanmana müsaade etmeyiz." diyerek kestirip attılar. O da çaresiz kalınca gizlediği kızı onlara teslim etti. Teslim ederken

de şu şiiri okudu:

"Arkadaşım gitti. Katul kızı kutlayamadım. Onlarla da güzel bir şekilde vedalaşamadım. Çünkü Hilfu'l-Fudul'un adamları, bu işe engel olmaya kararlıydılar, gördüğüm kadarıyla. Aslında onlardan korkuyorum. Kafile, geceleyin develere binip yola çıktı. Artık buralarda kalacağımı sanmayın. Çünkü hakarete uğradım ben."

Hilfu'l-Fudul cemiyeti, Cürhümlülerin de mazlumu zalime karşı korumak için kurdukları cemiyete çok benziyordu. Cürhümlülerin eşrafından üç kişi, o cemiyeti kurmuştu. O üç kişiden her birinin adı Fadl idi: 1- Fadl b. Fudale. 2- Fadl b Vedae. 3- Fadl b. Haris.

Bu, İbn Kuteybe'nin görüşüdür. Süheylî'nin naklettiğine göre o üç kişinin adları şöyledir: 1- Fadl b. Şüraa. 2- Fadl b. Bidae. 3 Fadl b. Kudaa.

Muhammed b. îshak b. Yesar dedi ki: Rureyş'ten bazı kabileler, Hilfu'l-Fudul kurma çağrısında bulundular. Bunun için, en yaşlı ve en şerefli adamları olan Abdullah b. Cüd'an'm evinde toplandılar. Onun yanında Haşim oğulları, Abdülmuttalib oğulları, Esed b. Abdüluzza oğulları, Zühre b. Kilab ve Teym b. Mürre yemin ettiler. Mekke'de yerli veya yabana bir kimse haksızlığa uğradığı takdirde onun yanında yer almak ve hakkını zalimden alıp kendisine geri verinceye kadar çabalamak üzere sözleşip ittifak ettiler. Kureyşliler, bu ittifaka "Hilful-Fudul"

adını verdiler.

Muhammed b. îshak, Rasûlullah (s.a.v.)'m şöyle buyurduğunu söyledi: "Abdullah b. Cüd'an'm evinde yapılan bir ittifakta hazır bulundum.

Bana kızıl tüylü koyunlar verilse bile o ittifakı bozmak istemezdim. İslâmiyet döneminde de böyle bir ittifaka davet vaki olursa, mutlaka icabet ederim."

İbn îshak, Muhammed b. İbrahim b. Haris et-Teymî'nin şöyle dediğini rivayet etti: Hz. Ali'nin oğlu Hüseyin ile Medine Emîr Velid b. Utbe arasında, Zi'1-Merve vadisindeki bir mal üzerinde anlaşmazlık çıkmıştı. Velid b. Utbe'yi, amcası Muaviye b. Ebu Süfyan Medine'ye emîr tayin etmişti. Velid b. Utbe, emirlik makamına güvenerek Hz. Hüseyin'e baskı yapıyor gibiydi. Hz Hüseyin, ona dedi ki: "Allah'a andolsun ki, ya haklarımı verirsin, ya da kılıcımı elime alıp Rasûlullah(s.a.v.)'ın mescidine gider, orada Hilful-Fudul mensuplarını yardıma çağırırım!"
Hz. Hüseyin'in bu sözlerini Velid'e söylediği esnada orada hazır bulunan Abdullah b. Zübeyr, şöyle demişti: "Allah'a andolsun ki, Hüseyin, Hilful-Fudul mensuplarını yardıma çağırması halinde ben de kılıcımı elime alırım. Hakkını alıncaya veya hepimiz ölünceye kadar onun yanında olurum!"
Bu haber Misver b. Mahreme b. Nevfel ez-Zührf ye ulaştığında, o da aynı şeyleri söylemişti. Abdurrahman b. Osman b Ubeydullah et Teymî, bu olaydan haberdar olunca, o da aynı şeyleri söylemişti.
Velid b. Utbe, yukarıda adı geçen kişilerin böyle konuştuklarını duyduğu zaman Hz. Hüseyin'in hakkım vererek gönlünü hoşnud etmişti. [18]

Hz. Peygamberin Hz. Hatice İle Evlenmesi

İbn İshak; "Hüveylid kızı Hatice, şerefli, varlıklı bir kadın olup ticaretle uğraşırdı. Malının ticaretini yapmaları için, kar ve zararda ortaklık usulüyle adam tutup çalıştırırdı." demektedir. Rasûlullah(s.a.v.)'ın doğru sözlü, güzel ahlaklı ve son derece güvenilir bir insan olduğunu duyunca, kendisine haber gönderdi. Ticaret yapmak üzere kölesi Meysere ile birlikte malını Şam'a götürmesini teklif ile diğer ticaretçüere verdiğinden daha fazla ücret vereceğini de bildirdi. Rasûlullah (s.a.v.), bu teklifi kabul etti. Hatice'nin malını alıp kölesi Meysere'yle birlikte Şam'a vardı. Bir manastır yakınındaki bir ağacın gölgesi altında mola verdi. Manastırın rahibi onları görünce, Meysere'ye yaklaşıp; "Ağacın altında oturan şu adam Mm?" diye sordu. Meysere de "Kureyşlidir, Harem halkındandır." deyince rahip, "Bu ağacın altına şimdiye kadar peygamberlerden başkası oturmamıştır." dedi.
Sonra Rasûlullah (s.a.v.), getirdiği malları satıp parasıyla da, almak istediği şeyleri satın aldı. Bundan sonra Meysere'yle birlikte Mekke'ye dönmek üzere yola çıktı.
Öğle vakti hava iyice ısındığında Meysere, iki meleğin, devesi üzerinde gitmekte olan Rasûlullah'ı gölgelendirip güneşten koruduklarını
görmüştü.
Rasûlullah (s.a.v.), Mekke'ye gelip mallarını Hatice'ye teslim etti. Hatice de o malları sattı. Önceki seferlerin bir misli veya bir misline yakın miktarda fazla kar elde etti. Meysere de, rahibin söylediklerini ve Rasûlullah'ı gölgelendiren melekleri gördüğünü Hatice'ye anlattı. Hatice, akıllı, şerefli ve düşünceli bir kadındı. Ayrıca Cenâh-ı Allah da onu yüceltmek istemişti. Meysere'nin bu haberleri kendisine anlatması üzerine rivayete göre Rasûlulîah'a şu mesajı göndermişti: "Ey amcaoğlu! Akrabalığın, kavmin içindeki asaletin, güzel ahlakın, güvenilirliğin ve doğruluğun için sana rağbetim vardır." Daha sonra da onunla evlenmek istediğini Rasûruliah'a açmıştı. Hatice, Kureyşlilerin en asil, en şerefli ve en varlıklı kadınıydı. Kavminin bütün erkekleri, bu yüzden -şayet ya-pabilseler- onunla evlenmek istiyor ve buna can atıyorlardı.
Hatice'nin mesajını alan Rasûlullah (s.a.v.), durumu amcalarına açtı. Bunun üzerine amcası Hamza, onu yanına alıp Hüveylid b. Esed'in yanına götürdü. Hatice'yi, Rasûlullah'a istedi. Böylece evlenmiş oldular. .
İbn Hişam'm anlattığına göre Rasûlullah (s.a.v.), Hz. Hatice'ye me-hir olarak yirmi deve vermiştir. Böylece evliliğe ilk adımını, Hatice'yle atmış, o vefat edinceye kadar da başka bir kadınla evlenmemişti.
İbn îshak der ki: Rasûlullah(s.a.v.)rm İbrahim'den başka bütün çocukları Hz.Hatice'den doğmuştur. Çocukları şunlardı:
1- Kasım. Rasûlullah (s.a.v.), Ebu'l-Kasım künyesini onun adından almıştır.
2- Tayyib .
3- Tahir
4- Zeynep
5- Rukiyye
6- Ümmü Gülsüm
7- Fatıma
İbn Hişam'm anlattığına göre Rasûlullah'ın oğullarının yaş sırasına göre adları şöyledir:
1- Kasım, 2- Tayyib, 3- Tahir.
Kızlarının da yaş sırasına göre olan adları şöyledir:
1- Rukiyye, 2- Zeynep, 3- Ümmü Gülsüm, 4- Fatıma.
Beyhakî, Mus'ab b. Abdullah ez-Zübeyrî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah(s.a.v.)'ın, çocuklarının yaş sırasına göre adları şöyledir: 1- Kasım, 2- Zeynep, 3- Abdullah, 4- Ümmü Gülsüm, 5- Fatıma, 6- Rukiyye.
İlk olarak oğlu Kasım, sonra da Abdullah ölmüştür. Hatice de vefat ederken altmışbeş yaşındaydı. Elli yaşında olduğunu söyleyenler de vardır.

Diğer siyerciler dediler ki: Kasım, bineğe ve deveye binecek yaşa varmış, babası peygamber olduktan sonra ölmüştür. Annesinden süt emmekteyken öldüğünü söyleyenler de vardır. Öldüğünde Rasûlullah (s.a.v.); "Onun için Cennet'te bir emzirici vardır. Onu emzirme işini tamamlayacaktır." demişti. Meşhur görüşe göre Rasûlullah (s.a.v.), bu sözü, İbrahim hakkında söylemiştir.
Yunus b. Bükeyrjbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: Hatice, Rasûlullah'a; iki erkek, dört de kız çocuk doğurdu: Kasım, Abdullah, Fatıma, Ümmü Gülsüm, Zeynep ve Rukiyye.
Zübeyr b. Bekkar dedi M: Abdullah'ın bir adı Tayyip.diğer adı da Tahir idi. Babasının, peygamber oluşundan sonra doğduğu için ona bu ad verilmiştir. Diğerleriyse, bisetten önce ölmüşlerdir.
Rasûlullah'ın kızlarına gelince onlar, biset dönemine ulaşmış, İslâm'a girmiş ve babaları (s.a.v.) ile birlikte hicret etmişlerdir.
İbn Hişam dedi ki: İbrahim, İskenderiye Sahibi Mukavkis'in, Kûret-ü Enda şehrinden alıp Rasûlullah (s.a.v.)'a hediye ettiğ Mariyetü'l-Kıbtiye'den doğmuştur.
Allah izin verirse ayrı bir bölümde, Hz. Peygamber'in zevcelerinden de bahsedeceğiz. Güvencimiz Allah'adır.
İbn Hişam, Rasûlullah'ın, Hz. Hatice'yle evlendiği sırada yirmibeş yaşında olduğunu söyler. Aralarında Ebu Amr el-Medenî'nin de bulunduğu birçok ilim adamı, bunu bana böyle anlattılar.
Yakub b. Süfyan dedi ki: Bir çok kimsenin bana anlattığına göre Hz. Peygamber yirmibeş yaşındayken, Amr b. Esed, Hatice'y onunla evlen-dirmiştir. O esnada Kureyşliler de Ka'be'yi yapıyorlardı.
Yine aynı şekilde Beyhakî'nin, Hakim'den naklettiğine göre birbirleriyle evlendiklerinde Hz. Peygamber yirmibeş yaşında, Hz Hatice ise otuzbeş yaşında bazılarına göre de yirmibeş yaşındaydı.
Beyhakî, eserinin, "Hatice ile evlenmeden önce Rasûlullah'ın uğraştığı işler" bölümünde şöyle bir rivayette bulunur:
Ebu Abdillah el-Hafiz, Ebu Hüreyre'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"Allah'ın, peygamber olarak gönderdiği her insan, mutlaka koyun çobanıdır." Sahabeleri; "Sen de mi ya Rasûlallah?" diye sorunca buyurmuş ki:
"Ben de Mekkelilerin davarını birkaç kırat (tahıl) karşılığında otlatıyordum."
Beyhakî'nin, Cabir'den rivayet ettiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"Bir deve karşılığında Hatice'ye kendimi iki kez kiraya verdim (işinde ücretle çalıştım)."
Beyhakî, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: "Babası sarhoşken, kızı Hatice'yi Rasûlullah'la evlendirdi."
Beyhakî, Abdullah b. Haris'in şöyle dediğini rivayet eder: Ammar b. Yasir, Rasûlullah'la Hatice'nin evlenmesi hakkında insanların çok konuştuklarını duyunca şöyle derdi: Rasûlullah'ın Hatice'yle evlenmesini, başkalarından çok ben bilirim. Çünkü ben, Rasûlullah'ın yaşıtı, dostu ve arkadaşıydım. Günün birinde onunla birlikte yürüyüşe çıktık. Haru-re mevkiine geldiğimizde, Hatice'nin bacısının yanından geçtik. O, kendine ait bir deve derisi üzerinde oturmaktaydı. Bana seslendi. Ben de dönüp yanına gittim. Rasûlullah (s.a.v.) da durup beni bekledi. Hatice'nin kızkardeşi bana: "Senin arkadaşın, Hatice'yle evlenmek istemez mi?" diye sordu. Ben de dönüp Rasûlullah(s.a.v.)'m yanına vardım. Durumu kendisine anlattım. O da: "Hayatıma yemin olsun ki isterim." dedi. Rasûlullah(s.a.v.)'m bu sözünü, Hatice'nin kızkardeşine ulaştırdım. "Yarın sabah bize gelin." dedi. Ertesi sabah evlerine gittiğimizde bir inek kesmişler, Hatice'nin babasına bir kaftan giydirmişler, sakalım sariya boyamışlardı. Ben, durumu Hatice'nin kardeşine anlattım. O da babasına anlattı, ama babası, o anda sarhoştu. Ona Rasûlullah'm şahsiyeti ve sosyal mevkii anlatıldı. Onun kızına Talibli olduğu söylendi. O da bunun üzerine kızı Hatice'yi Rasûlullah'a verdi. Bu evliliği yaptılar. Yemeği yedik. Hatice'nin babası uyudu. Sonra bağırarak uyanıp; "Bu ne kaftan, bu ne sakal boyası, bu ne yemek?" diye yüksek sesle söylendi. Ammar b. Yasirle konuşmuş olan kızı da; "Bu, kızının nişanlısı Muham-med b. Abdullah'ın sana giydirdiği kaftandır. Kesilen bu inek ise, onun sana hediyesidir. Kızını, ona eş olarak vermen üzerine ineği kestik." dedi. Hatice'nin babası, kızı Hatice'yi eş olarak Muhammed'e vermeyi kabul etmeyip bağırarak evden çıktı. Hatim'e[19] geldi. Haşim oğulları, Rasûlullah'ı da yanlarına alarak Hatice'nin babasının yanma geldiler. Kendisiyle konuştular. Onlara: "Adamınız nerede?" diye sorması üzerine, Rasûlullah çıkıp onun yanma geldi. Rasûlullah'a bakınca şöyle dedi: "Eğer Hatice'yi sana eş olarak verdiysem vermişimdir. Vermediysem de şimdi veriyorum!"
Zührî, "Siyer" adlı eserinde der ki: "Hz. Hatice'nin babası sarhoşken kızını, Rasûlullah'la evlendirdi."
Müemmelî der ki: Üzerinde ittifak edilen görüşe göre Hatice'yi Rasûlullah'la evlendiren kişi, amcası Amr b. Esed'dir Süheylî'nin de tercih ettiği görüş budur.
Bunu, Abbas ile Aişe'den nakletmiştir. Hz. Aişe demişki: Hatice'nin babası Hüveylid, Ficar savaşından, önce ölmüştür. Hacer-i Esvedi, Ka'be'den alıp Yemen'e götürmek isteyen Tübban[20] ile mücadele eden odur. Bu iş için Hüveylid, yanına Kureyş'ten bir cemaati de alarak ayaklanmıştı. Öte yandan Tübban da uykuda korkulu bir rüya görmüştü. Bunun üzerine bu niyetinden vazgeçmiş ve hacer-i esvedi yerinde bırakmıştı. "Sire" adlı eserinin son kısmında İbn İshak der ki: Hz. Hatice'yi Rasûlullah (s.a.v.) ile evlendiren, kardeşi Amr b. Hüveylid1 dir. Doğrusunu Allah bilir. [21]

Fasıl

İbn İshak dedi ki: Hüveylid kızı Hatice, kölesi Meysere'nin, rahibin söyledikleri ve iki meleğin Rasûlullah'ı gölgelendirmes gibi bizzat gördüğü şeylerle ilgili olarak kendisine anlattıklarını, Varaka b. Nevfel b. Esed b. Abdüluzza b. Kusayy'a nakletti. Varaka, Hz. Hatice'nin amcası oğlu olup Hristiyandı. Kitapları araştırmış, insanla ilgili ilimleri öğrenmişti. Hatice'nir kendisine bu şeyleri anlatması üzerine Varaka şöyle demişti: "Ey.Hatice! Eğer bu söylediklerin gerçekse, Muhammed bu ümmetin peygamberi olacaktır. Bu ümmete yakın zamanda bir peygamber geleceğini zaten biliyordum." Varaka, bu işin geciktiğini görerek; "Bu hal, ne zamana kadar böyle sürüp gidecek?" diyor ve şöyle bir şiir söylüyordu:
"İnad ettim. Ben hatıralara dalmıştım. Kederden ötürü inad ettim. O keder, uzun uzadıya ağlattı beni. Hatice'nin evsaf üzerine vermesinden sonra ey Hatice, bekleyişim uzun sürdü. Mekke'nin iki yamacı arasında, senin sözlerin üzerine umuda kapılarak, bu dar geçitten çıkıp yeri bulacağımı umdum. Çünkü bana, rahiplerden birinin söylediklerini aktarmıştın. O sözlerin, eğri olmasını istemem. Rahip demiş ki: Muhammed, bir gün başa geçecek. Kendisine karşı duranları mağlup edecek. Beldelerde nur zuhur edecek. Bütün halk, o nur sayesinde doğrulacak. Kendisiyle savaşanlar, kayba uğrayacak. Onunla banş içinde yaşa- yanlarsa, başarı ve zaferi bulacak. Bütün bunlar olurken keşke ben de hazır bulunsam. Ve Kureyşlilerin hoşlanmadığı İslâm'a, - bütün Mekke-lüer karşı çıkıp gürültü, patırtı etseler de- insanların ilk gireni ben olsam. Onların hoşlanmadıkları İslâm'ın, - kendileri alçalıp kafirlikte kalmaları halinde- Arş'm sahibi Allah'ın katma yükseleceğini umarım. Kureyşlilerin sefalet diye adlandırdıkları şeyi (İslâmiyeti) seçip burçlara yükselen kimsenin durumu kafirlik midir? Hayır, değildir. Onlar yaşarken ben de yaşarsambir şeyler olacaktır ki; kafirler, o şeyler karşısında gürültü koparacaklardır. Ama ölen her genç ve yiğit kişi, kaderindeki sıkıntı ve kayıpları görecektir."
İbn İshak'a göre Yunus b. Bükeyr'den yapılan rivayette Varaka b. Nevfel, başka bir şiirinde de şöyle demiştir:
"Sabah erkenden mi, yoksa akşamleyin mi gideceksin? Gönlünde gizlediğin hüzün ateş çakıyor. Çünkü ayrılmam istemediğim bir kavimden ayrılıyorsun. İki gün sonra onlardan uzaklaşacak gibisin. Doğru haberciler, Muhammed'den haber veriyor. Nasihatçılar, kaybolduğunda onu anlatıyor, İki yolu bulunan düzlükte, taşlık olan çukurda, Mekke'nin en hayırlı adamı, kervanla birlikte Busra pazarına yönelip sana geldi. Develeri yüklü ve ağır yürüyüşlüydü. Bilgisine dayanarak her hayrı bize anlatıyordu. Hakkın anahtarlı kapıları vardır. Haberci diyordu ki; Abdullah oğlu Ahmed, peygamber olarak gönderiliyor, Batha ki o; Hud ile Salih, Musa ile İbrahim gibi kulların, elçi olarak gönderildikleri gibi, doğru sözlü bir elçi olarak gönderiliyor. Öyleki onun kıymeti görülecek ve şanı, açık-seçik bir şekilde yayılacaktır. Lüeyy ve Galib kabilelerinin şerefli ihtiyarları ve gençleri, ona tabi olacaktır. İnsanlar, onun peygamberlik dönemine ulaşıncaya kadar yaşarsam, ben ona sevgi gösterir, onunla ferahlanırım. Yoksa ey Hatice, bilesin ki ben, senin şu diyarından daha geniş ve büyük bir diyara seyehat ederim!" ,
el-Ümevî, yukarıdaki şiire şu mısraları da ekler:
"Binaları kuranın dinine tabi olanlar. Bilin ki; bu dinin sahibi, insanlardan daha faziletli ve üstündür. Mekke'de sabit binalar kurmuştur. Karanlıkta, o binalarda kandiller parıldar. O binalar, bilinen ve bilinmeyen bütün kabilelerin toplanma yeridir. Oraya asil, yüksek, seçkin ve mızrak gibi boylu, ama yorgun olan develer hızla koşup giderler. Bileklerine, yırtık elbise parçaları takılıdır."
Ebu'l-Kasım es-Süheylî'nin, "Ravz" adlı eserinde naklettiği, şu aşağıdaki şiirler de Varaka'ya aittir:
"Bazı kavimlere Öğüt verdim. Onlara dedim ki: Ben uyarıcıyım. Hiç kimse, sizi aldatmasın. Siz, yaratandan başka bir ilaha tapmayın. Eğer başka ilaha tapmaya sizi davet ederlerse; "Aramızda düşmanlık var." deyin. Arşın sahibi her zaman yüce ve münezzehtir. Bizden önce Cudî dağı da, Buz dağı da O'nu teşbih etmiştir. Gök kubbenin altındaki her şey, O'nun buyruğundadır. Mülk ve hükümranlığında hiç kimse, O'nun-la övünme yarışına giremez. Gördüğüm şeylerden hiçbiri, tazeliğini koruyamaz. Yalnız Allah kalır. Mal ve evlat yok olup gider. Hürmüz'ün hazineleri kendisine yarar sağlamadı. O'nu, ebedi kılmadı. Ad kavmi de edebi yaşamaya çabaiadıysa da başaramadı. Süleyman da ölümsüzlüğe eremedi. Oysaki rüzgarlar, onun buyruğuyla eserlerdi. Aralarında ifritler de olmak üzere cinler ve insanlar onun buyruğundaydılar. Onurlu ve güçlü oldukları için her taraftan heyetlerin gelip ziyaret ettiği hükümdarlar nerede? Burada uğranılması gereken bir havuz vardır. Bunda yalan yoktur. O hükümdarlara gidildiği gibi, her gün buraya da gelinmesi gerekir."
Emiru'l-Mü'minin Hattab oğlu Ömer (r.a.)'de bazan bu şiirleri bir takım meselelerde delil olarak ileri sürüp okurdu. Doğrusunu Allah bilir. [22]

Kureyşlilerin, Ka'be'yi Yeniden Yapmaları

Hz. Muhammed'in peygamber oluşundan beş yıl önce Kureyşliler, Ka'be'yi yeniden yapmışlardır. Beyhakî'nin anlattığına göre Ka'be, Hz. Peygamberin Hz. Hatice ile evlenmesinden önce yeniden yapılmıştır. Meşhur görüşe göre Kureyşliler, Hz Peygamber'le Hz. Hatice'nin evlenmelerinden on yıl sonra Ka'be'yi yeniden yapmışlardır.
Beyhakî, -ilgili bölümde de naklettiğimiz gibi- Ka'be'nin İbrahim peygamber zamanında yapıldığını anlatmış, bu konuda Sahih-i Bu-harî'de İbn Abbas'tan rivayet edilen hadisi nakletmiş, ayrıca Ka'be'nin Adem peygamber zamanında yapılmış olduğuna dair ileri sürülen israiliyata da değinmiştir. Tabii ki bu doğru değildir. Çünkü Kur'ân ayetlerinin zahiri manası, Ka'be'yi ilk yapanın İbrahim peygamber olmasını gerektiriyor. Ka'be'nin arsası, inşaattan önceki çağlarda ve va-
kitlerde de şerefli ve itina gösterilen bir yerdi. Bununla ilgili olarak yüce Allah şöyle buyurmuştur:

"Doğrusu insanlar için ilk kurulan ev, Mekke'de ki mübarek ve âlemlere hidayet sebebi olan Ka'be'dir. Orada apaçık deliller vardır, İbrahim'in makamı vardır. Kim oraya girerse, güvenlik içinde olur. Oraya yol bulabilen insana, Allah için Ka'be'yi haccetmesi gereklidir." (Âl-i îmrân, 96-97.)
Buharı ve Müslim'in sahihlerinde Ebu Zerr'in şöyle dediği rivayet edilir: "Ya Rasûlallah! İlk kurulan mescid hangisidir?" diye sordum. "Mescid-i Aksa'dır." dedi. "İkisinin kuruluşu arasında ne kadar zaman vardır?" diye sordum. "Kırk senedir." dedi. Bu konudan daha önce söz etmiştik. Mescid-i Aksa'yı, İsrail (Yakup peygamber)'in kurduğunu da söylemiştik.
Buharî ve Müslim'in sahihlerinde yer alan bir hadis-i şerifte şöyle buyurulm aktadır:
"Gökleri ve yeri yarattığı günde Cenâb-ı Allah, bu beldeyi (Mekke'yi) haram kılmıştır. Burası, kıyamet gününe kadar Allah'ın hürme-tiyle haramdır."
Beyhakî, Abdullah b. Amr'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ka'be yeryüzünün meydana gelişinden 2000 sene Önce vardı."
«Yer uzatılıp düzeltildiğinde...»[23]. Dedi ki: "Yer, Ka'be'nin altından uzatılıp düzeltildi."
Ben, bunun cidden garip bir rivayet olduğu görüşündeyim. Belki de bunları, Yermük savaşında ganimet olarak ele geçirdiği iki deve üzerindeki yükler arasında bulup çıkarttığı is railiyyattan nakletmektedir. O israiliyat arasında münker ve garip şeyler vardır.
Beyhakî, Abdullah b. Amr b. As'tan rivayet etti ki: Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"Cenâb-ı Allah, Cebrail'i, Adem ile Havva'ya göndererek kendisi için bir ev (Ka'be) yapmalarım buyurdu. Bu evin planı Cebrail tarajin-dan çizilmişti. Bunun üzerine Adem (temel) kazmaya;'Havva da (taş) ta-' sımaya başladı. Nihayet temellerin altından su, Adem'e seslenerek; "Bu kadarı yeter ey Adem!" dedi. Ka'be'yi yapıp tamamladıklarında Cenâb-ı Allah, onu tavaf etmesini Adem'e vahyetti ve ona: "Ey Adem! Sen, insanların ilkisin. Bu da ilk yapılan evdir." dedi. Sonra nesiller gelip geçti. Zaman geldi, Nuh orayı ziyaret etti. Sonra aradan yine nesiller geçti. Bir zaman geldi ki, İbrahim, oranın temellerini yükseltti."
Beyhakî dedi ki: İbn Luhay'a bunu, böyle merfu olarak rivayet etti. Ben de bunun zayıf olduğu görüşündeyim. Bu hadisin Abdullah b. Amr tarafından mevkuf olarak rivayet edilmiş olması, daha kuvvetli ve daha sabittir. Doğrusunu Allah bilir.
Rebî dedi ki: Şafiî, Muhammed b. Ka'b el-Kurazî -veya başka birinin şöyle dediğini rivayet etti: "Adem, hacca gelmişti. Melekler onu karşılayarak: 'İbadetin makbul olsun ey Adem! Ama biz, senden 2000 yıl önce haccetmişiz.' dediler."
Yunus b. Bükeyr, Urve b. Zübeyr'in şöyle dediğini rivayet etti: "Hud ve Salih dışında Ka'be'yi ziyaret etmeyen hiçbir peygamber yoktur."
Ben de derim ki: Biz, onların Ka'be'yi ziyaret ettiklerini söylemişiz-dir. Maksat, Ka'be'nin binası mevcud olmasa da onun yerini ziyaret etmektir ki onlar da o yeri ziyaret etmişlerdir. Doğrusunu Allah bilir.
Sonra Beyhakî; İbn Abbas'm, İbrahim peygamberin kıssasıyla ilgili hadisini uzun uzadıya nakletmiştir ki, bu hadis, Buharî'nin sahihinde mevcuttur.
Yine Beyhakî, Semak b. Harb'm, Halid b. Ar'are'den rivayetine dayanarak şöyle demektedir:
Bir kimse, Hz. Ali'ye: "Doğrusu insanlar için kurulan ilk ev, Mekke'de ki mübarek ve âlemlere hidayet sebebi olan Ka'be'dir." (Al-i Imrân, 96.) ayetinde sözü edilen ev (Ka'be), yeryüzünde yapılan ilk ev midir?" diye sormuş, o da şu cevabı vermiş: "Hayır, Ka'be, insanlar için içine bereket ve hidayet konulan ilk evdir. Orada, Makam-ı İbrahim vardır. Oraya giren, güvenlik içinde olur. İstersen, onun nasıl yapıldığını sana anlatayım: Cenâb-ı Allah, İbrahim peygamber'e: "Benim için yeryüzünde bir ev yap." diye vahyetti. İbrahim zorlanıp sıkıntıya düştü. Cenâb-ı Allah ta ona sekineti gönderdi. Sekinet, şiddetli esen Hacuc rüzgarıdır. Başı ve sonu vardı. Yılan gibi halkalanıp Ka'be'nin yerinde esti. İbrahim de Ka'be binasını yapmaya başladı. Nihayet Hatim kısmına geldi. Oğluna; "Bana taş bulup getir." dedi. O da taş bulup getirdi. Geldiğinde, Ka'be duvarına hacer-esvedin konulmuş olduğunu gördü. Babasına; "Bu taş nereden sana geldi?" diye sordu. İbrahim Peygamber de; "Senin binana dayanmayan biri getirdi. Cebrail, gökten getirdi. Sen de bu sözü yay." dedi.
Uzun bir zaman sonra Ka'be yıkıldı. Amalika kabilesi, onu yeniden inşa etti.Çok zaman sonra tekrar yıkıldı. Bu defa Cürhün kabilesi onu yemden yaptı. Bir müddet sonra yine yıkıldığında Kureyşliler onu yeniden inşa ettiler. Rasûlullah (s.a.v.), o zaman genç bir adamdı. Hacer-i Esved'i yerine koymak istediklerinde anlaşmazlığa düştüler. Nihayet; "Şu karşıdaki yoldan ilk çıkıp gelecek olan adamı aramızda hakem yapalım." dediler. O yoldan ilk olarak çıkıp gelen kişi, Rasûlullah (s.a.v.) oldu. Hacer-i Esvedi yünden bir yaygı içine koymalarını, sonra da her kabileden bir temsilcinin, o yaygının bir ucundan tutarak kaldırmalarını söyledi. Bu teklin herkesçe uygun görüldü."
Ebu Davut et-Tayalisî, Hz. Ali'nin şöyle dediğini rivayet etti: "Cür-hümlülerin onarmasından sonra yeniden yıkılan Ka'be'yi Kureyşliler tekrar yaptılar. Hacer-i Esvedi yerine koymak istediklerinde, onu kimin yerine koyacağı hususunda anlaşmazlığa düştüler. Karşıdaki kapıdan içeriye ilk girecek olan adamın, o taşı yerine koyması hususunda anlaşmaya vardılar. Tam o sırada Rasûlullah (s.a.v.), Beni Şeybe kapısından içeri girdi. Bir sergi getirilmesini istedi, getirdiler. O da hacer-i esvedi kendi eliyle alıp serginin ortasına koydu. Her kabileden bir temsilcinin o serginin birer ucundan tutmalarını söyledi. Onlar da böyle yaparak sergiyi tutup kaldırdılar. Rasûlullah (s.a.v.) da sergideki hacer-i esvedi kendi eliyle alıp duvardaki yerine koydu."
Yakub b. Süfyan, îbn Şihab'm şöyle dediğini rivayet eder: "Rasûlullah (s.a.v.), bulûğ çağına erdiğinde kadının biri Ka'be'yi tütsü-lemişti. Tütsülerken ateşten bir kıvılcım sıçrayarak Ka'be'nin örtüsünü yakmıştı. Ka'be de hasar gördükleri için onu tamamen yıkmış ve yeniden inşa etmişlerdi. Sıra, hacer-i esvedi yerine koymaya geldiğinde, onu hangi kabilenin duvara yerleştireceği hususunda anlaşmazlığa düşmüşlerdi. 'Yanımıza gelecek ilk adamı, hakem yapalım." dediler. Belinde kaplan

derisinden bir kemer bulunan ve genç bir adam olan Rasûlullah (s.a.v.) yanlarına geldi. Onu hakem yaptılar. Hacer-i Esvedin bir sergi içine konulmasını emretti. Sonra her kabilenin liderini çağırıp, serginin bir kenarından tutturdu. Kendisi de duvara çıktı. Sergiyi yanma kadar kaldırdılar. O da mübarek taşı, eliyle alıp yerine koydu."
Kendisinden daha yaşlı kimseler varken, onların rızası olmadan öne geçmezdi. Kendisine vahiy gelmeden önce onu, güvenilir kişi anlamına gelen "el-Emin" lakabıyla çağırırlardı. Kurban keserken, dua etmesi için mutlaka onu davet ederlerdi. Bu, Zührî'nin siyerinden alman güzel bir rivayettir. Ancak bu rivayette anlatıldığına göre Rasûlullah (s.a.v.), o zaman yeni buluğ çağına ermiş. Halbuki meşhur rivayetlere göre o esnada otuzbeş yaşındaydı. Rahmetli Muhammed b. İshak b. Ye-sar, bunun kesinlikle böyle olduğunu ifade etmiştir.
Musa b. Ukbe dedi ki: Ka'be'nin yeniden yapılışı, bisetten beş yıl önce olmuştur. Mücahid, Urve, Muhammed b. Cübeyr b Mut'im ve diğerleri de böyle demişlerdir. Doğrusunu Allah bilir.
Musa b. Ukbe dedi M: Ficar savaşıyla Ka'be'nin yeniden yapılışı arasında onbeş sene geçmiştir.
Ben de derim ki: Ficar savaşı ile Hilfu'l-Fudul cemiyetinin kurulması, aynı senede olmuştur. Çünkü o senede Rasûlullah (s.a.v.), yirmi yaşındaydı. Bu da îbn İshak'ın söylediğini teyid ediyor. Doğrusunu Allah bilir.
Musa b. Ukbe dedi ki: Kureyşlileri, Ka'be'yi yeniden yapmaya sev-keden etken, üst tarafta örüp kapattıkları kapının üzerinden gelen ve kapıyı yıkan sel sularıydı. Bu suların Ka'be'ye girmesinden korkmuşlardı.
Müleyh adında bir adam, Ka'be'nin kokusunu çalmıştı. Bü yüzden Kureyşiiler, Ka'be'nin binasını sağlam yapmak ve kapısını da biraz yüksek tutmak istemişlerdi ki oraya kimse girenlesin.
Bu iş için para ve işçi hazırladılar. Ertesi gün yıkmak üzere oraya vardıklarında, bu işi yapmalarına Allah mani olur diye korkuyorlardı. Ka'be'nin damına çıkıp yıkmaya başlayan ilk adam, Velid b. Muğîre olmuştu. Velid'in yıkmaya başladığım görünce diğer Kureyşiiler peşpeşe gelip Ka'be'yi yıkmaya başladılar ve nihayet bina, yerle bir oldu. Bu, hoşlarına gitmişti.
Yeniden inşa etmek istediklerinde, işçilerini oraya getirdiler. İşçilerden hiçbiri bir ayak yeri kadar bile öne geçemedi. Çünkü Ka'be'yi bir yılanın çevrelemiş olduğunu ve halkalandığı için başının kuyruğunun yanına vardığını söylediler. Fazlasıyla ürktüler. Yaptıkları iş yüzünden helake sürüklenmekten korktular. Zira Ka'be, onları insanlara karşı koruyan bir güç ve sığmaktı. Onların şerefiydi.
Ka'be, önlerine yıkıldı. Onu yeniden inşa hususunda ihtilafa düştüklerinde; Muğire b. Abdullah b. Amr b. Mahzum kalkıp onlara öğüt verdi; ihtilafa düşmemelerini, inşaat hususunda birbirlerini kıskanmamalarını, bu işi dörde bölmelerini ve inşaat masraflarına haram mal katmamalarım tavsiye etti.
Anlatıldığına göre onlar, bu esaslar çerçevesinde inşaata karar verdiklerinde, Ka'be'yi çevrelemiş olan o yılan semaya çekilip gözlere görünmez olmuş. O zaman bu işin, yüce Allah tarafından olduğunu anlamışlardı. O yılanı bir kuşun alıp götürerek, Ciyad taraflarına bıraktığını söyleyenler de vardır.
Muhammed b. İshak b. Yesar dedi ki: Rasûlullah (s.a.v.) otuzbeş yaşına girdiğinde Kureyşiiler, Ka'be'yi yemden inşa etmek için toplandılar. Ancak tamamen yıkıp yeniden yapmak değil de damım örtmek istemişlerdi. Çünkü baştan sona yıkmaktan korkuyorlardı. O zamana kadar Ka'be duvarları harçsız olarak taşlann üst üste konulması şeklinde örülmüştü. Bir adam boyundan biraz daha yüksekti. Kureyşiiler, duvarları yükseltip damım Örtmek istemişlerdi. Çünkü bir kaç kişilik bir grup, Ka'be içindeki bir kuyuya saklanmış olan hazineyi çalmışlardı. Bu hazine, yapılan aramalar sonucunda, Beni Müleyh b. Amr b Huzaa kabilesinden Düveyh admda bir kölenin yamnda bulunmuştu. Kureyşiiler de onun elini kesmişti. Kureyşiiler, hırsızın çaldıktan sonra bu hazineyi Düveyk'in yanma koyduğunu ileri sürmüşlerdir.
Bizans tüccarlarından birine ait bir gemi, Cidde kıyısına vurup parçalanmıştı. Kureyşiiler de geminin tahtalarım alarak, Ka'be'nin damını örtmede kullanmak için hazır hale getirmişlerdi.
el-Ümevî dedi ki: O gemi Bizans imparatorunundu. Tahta, demir ve mermer gibi inşaat malzemeleri taşıyordu. İmparator, onu Bakom er-Rumî ile birlikte, İranlıların yaktıkları Habeşlilere ait kiliseye göndermişti. Gemi, Cidde limanında demirleyeceği yere vardığında Cenâb-ı Allah, üzerine bir fırtına göndermiş ve o da parçalanmıştı.
İbn İshak dedi M: Mekke'de marangozluk yapan Kıptî bir adam vardı. Geminin kırılan tahtalarının bir kısmını onarmaya hazırlanmış, ge-, mideki arkadaşlarının canlarını kurtarmak istemişti.
Ka'be'ye getirilen hediyelerin içine atıldığı kuyudan bir yılan, her gün Ka'be'nin duvarı üzerine çıkıp güneşlenirdi. Kureyşlilerin korktukları şeylerden biri de buydu. Kendisine yaklaşan biri oldu mu, başını kaldırıp ağzını açar ve ağzından değil de derisinden bir ses çıkarırdı. Ondan çok korkuyorlardı. Her zamanki gibi yine bir gün Ka'be'nin duvarına çıktığında, Allah onun üzerine bir kuş göndermiş; kuş, onu kapıp götürmüştü. Kureyşiiler de şöyle demişlerdi: Umarız ki Allah, bizim yaptığımızdan hoşnud olmuştur. Yanımızda hazır işçilerimiz ve tahtalarımız var. Allah, yılana karşı bize yetti, bizi ondan korudu.
Süheylî, Rezin'in şöyle dediğini rivayet eder: Cürhümlüler zamanında hırsızın biri, içindeki hazineyi çalmak maksadıyla Ka'be'ye girdi. O, Ka'be'nin içindeki kuyuya inmişken kuyu çöktü; Cürhümlüler de gelip onu çıkardılar ve çaldığı hazineyi elinden aldılar.
Daha sonra o kuyuya, başı oğlak başı büyüklüğünde bir yılan yerleşti. Yılanın karnı beyaz, sırtı siyahtı. O kuyuda beşyüz yıl süreyle kaldı.
Bu konuda Muhammed b. îshak'm anlattıkları, bundan ibarettir. Yine o dedi ki: Kureyşiiler, yeniden yapmak üzere Ka'be'yi

yıkmaya karar verdiklerinde Ebu Vehb b. Amr b. Aiz b. Abd b.İmran b. Mahzum[24] kalkıp Ka'be'nin üzerinden bir taş aldı ama o taş, elinden firlayıp tekrar eski yerine kondu. O da şöyle dedi: "Ey Kureyş topluluğu! Ka'be inşaatına sadece helal kazancınızı katın. Bu inşaata fahişenin kazancı, faizcinin karı ve insanların herhangi birinden haksız yere alman bir mal sarfedilmesin"
İnsanlar bu sözün, Velid b. Muğire b. Abdillah b. Ömer b. Mahzum'a ait olduğunu söylemişlerdir. Sonra İbn İshak, bu sözü söyleyenin Ebu Vehb b. Amr olduğu görüşünü tercih etmiştir ki, Ebu Vehb de şerefli ve övgüye layık bir insan olup Hz. Peygamber'in babasının dayısıydı.
İbn İshak dedi ki: Sonra Kureyşiiler, Ka'be'nin yeniden yapımı hususunda iş bölümü yaptılar. Kapı bölümünü Abdu Mena oğullarıyla Zühre oğulları; Hacer-i Esved ile Rükn-ü Yemanî arasını Mahzum oğullarıyla Kureyşlilere iltihak eden bazı kabileler; dam kısmını Cümah oğullarıyla Sehm oğulları; Hicr bölümünü Abdu'd-Dar b. Kusayyoğulla-rıyla Esed b. Abdüluzza oğulları; Hatim tümseğini ise Adiyy b. KaTs oğulları üstlendiler.
Buna rağmen insanlar, Ka'be'yi yeniden yapmak üzere yıkmaktan korktular. Ancak Velid b. Muğîre: "Onu yıkmaya ilk önce ben başlayacağım." dedi ve kazmayı eline alıp Ka'be'nin damına çıktı. "Allahım! Ka'be'ye ürküntü verecek değiliz. Biz hayırdan başka birşey istemiyoruz." diyerek Hacer-i Esved ile Rükn-ü Yemani tarafındaki duvarı yıkmaya başladı. O duvara yıktıktan sonra işi bırakıp o gece bekledi. Diğerleri dediler ki: "Bakalım, eğer Velid'in başına bir bela gelirse, Ka'be'yi yıkmaz ve eski haline döndürürüz. Ama başına bir bela gelmezse, demek ki, yaptığımız bu işten Allah razı olmuştur."
Sabah olunca, başına herhangi bir bela gelmemiş olarak Velid, kalkıp tekrar işinin başına döndü. Yıkmaya başladı, diğerleri de onunla birlikte yıktılar. Bu arada İbrahim peygamberin kurduğu temele kadar indiler. Orada, dişler gibi birbirine kenetlenmiş yeşil temel taşlarıyla karşılaştılar.
İbn İshak, bazı hadis ravilerinin kendisine şöyle dediklerini söyledi: Ka'be'yi yıkan Kureyşlilerden biri, temel taşlarını sökmek için, iki taşın .arasına demir bir kazma geçirmiş, zorlayınca taş yerinden kımıldamış-tı. Ama bununla beraber Mekke şehri kökten sarsılmıştı. Bu olayla karşılaşınca da temeli sökmekten vazgeçmişlerdi.
Musa b. Ukbe, Abdullah b. Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: Ku-reyş kabilesi yaşlıları derlerdi ki; Kureyşliler, Hz İbrahim ile Hz. İsmail'in koydukları temel taşlarını sökmek için karar verdiklerinde, onlardan biri, ilk temeldeki taşlardan birine uzanıp kaldırdı. Ama o taşın ilk temele ait olduğunu bilmiyordu. Taşı kaldırınca, altından bir şimşek çaktı. Neredeyse adamın gözünü kör edecekti. Taş tekrar onun elinden firlayarak eski yerine gidip kondu. Hem taşı kaldıran, hem de oradaki diğer işçiler korktular. Kendiliğinden yerine gidip konan taş, o şimşek parıltısını gizledi. İşçiler de evlerine döndüler ve: "Ne bu taşı, ne de hizasındaki diğer taşları oynatın!" dediler.
İbn ishak dedi ki: Kureyşliler, Ka'be'nin temelinde Süryaniee bir yazı buldular. Okuyamadıkları için ne olduğunu bilemediler. Nihayet bir Yahudi, o yazıyı kendilerine okudu. Yazı şöyleydi: "Ben, Mekke'nin sahibi Allah'ım. Orayı, göklerle yeri yarattığım günde yarattım. Güneşi ve ayı şekillendirdim. Mekke'yi yedi melekle çevreleyip korumaya aldım. Yanındaki iki dağ durdukça, Mekke'de yerinde duracaktır. Halkı için oranın suyunda ve sütünde bereket vardır."
İbn İshak dedi ki: Kureyşliler, Makam-ı İbrahim'de, üzerinde şu ibarenin yazılı olduğu bir kitabe bulmuşlardı: "Mekke Allah'ın saygın olan evidir. Rızkı, üç yoldan gelir. Onun saygınlığını yerlilerin ilkleri ihlal etmez." Şayet söylediği doğru ise Leys b. Ebi Süleym'e göre Kureyşliler, bisetten kırk sene önce Ka'be'ye bir taş bulmuşlar. Taşın üzerinde şunlar yazılıymış: "Hayır eken, gıpta biçer. Şer eken, pişmanlık biçer. Kötülük yapacaksınız da iyilikle mi karşılık göreceksiniz? Eğer dikenden üzüm devşirilirse, bu olur! Ama böyle birşey mümkün değildir."
Said b. Yahya el-Ümevî, Hz. Peygamberin şöyle buyurduğunu söyler:
"Makam-ı İbrahim'de üç sahife bulundu. Birinci sahifede şunlar yazılıydı: "Doğrusu ben, Mekke'nin sahibi Allahım! Güneş ile ayı yarattığım günde onu yarattım. Onu, yedi temiz melek ile çevreleyip korumaya aldım. Yerlileri için, et ve sütü bereketli kıldım."
İkinci sahifede şunlar yazılıydı: "Doğrusu ben, Mekke'nin sahibi Allahım! Rahmi (dostluk ve akrabalık bağlarını) yarattım. Ona kendi adımdan türettiğim bir kelimeyi ad olarak verdim. O bağları bağlayanı, ben de (rahmetime) bağlarım. O bağları koparanı, ben de (rahmetimden) koparırım." .
Üçüncü sahifedeyse şunlar yazılıydı: "Doğrusu ben, Mekke'nin sahibi Allah'ım! Hayır ve şerri yaratıp takdir ettim. Elinden hayırlı işler çıkana ne mutlu! Elinden şerli işler çıkana ne yazık!"
İbn îshak dedi ki: Sonra Kureyş kabileleri, Ka'be'yi inşa etmek için taş topladılar. Her kabile,belli miktarda taş topladı Bundan sonra inşaata başladılar. Nihayet sıra, hacer-i esvedi yerine koymaya geldi. Her kabile; "Bu taşı yerine biz koyacağız!" diyerek anlaşmazlığa düştüler. Tartışıp yeminleştiler. Savaşa hazırlandılar. Öyleki, Abdu'd-Dar oğulları, kan dolu bir leğen getirdiler. Sonra Beni Adiyy b. Ka'b b. Lüeyy oğullarıyla beraber ölüm üzerine sözleştiler. Ellerini, leğendeki kana batırarak yeminlerini pekiştirdiler. Bu yüzden onlara, "Kan yalayıcıları" dendi. Kureyşliler, bu hal üzere dört veya beş gece beklediler. Sonra Mescdd-i Haram'da bir araya gelip müşavere yaptılar ve nihayet adilane bir hüküm vererek anlaştılar.
Rivayet ehli bazı kimselerin ifadelerine göre, o sene Kureyşlilerin en yaşlısı olan Ebu Ümeyye b. Muğîre b. Abdullah b. Ömer b. Mahzum, toplantı esnasında kalkıp şöyle dedi. "Ey Kureyş topluluğu! Mescid-i Ha-ram'ın kapısından içeriye ilk girecek adamı, anlaşamadığınız bu hususta aranızda hakem yapın. O hakemlik yapıp hükmünü versin."
Kureyşliler, onun dediğini yaptılar, içeriye ilk giren, Rasûlullah (s.a.v.) oldu. Onu görünce de: "İşte bu emin ve güvenilir olan

Muham-med'dir. Bunun hakemliğine razı olduk." dediler. Rasûlullah, yanlarına vardığında durumu kendisine anlattılar. O da: "Bana bir yaygı getirin." dedi. Getirdiler. Hacer-i Esvedi eliyle alıp yaygının içine koydu. Sonra da; "Her kabileden bir temsilci, yaygının bir ucundan tutsun. Sonra da hepiniz onu birlikte kaldırın." dedi. Öyle yaptılar. Yaygı içindeki hacer-i esvedi, duvara konulacağı yere getirdiler. Rasûlullah, taşı eliyle alıp duvardaki yerine koydu. Sonra da o taşın üzerine duvar inşaatı devam etti.

Kureyşliler, Rasûlullah'ı, "el-Emin" adıyla adlandırmışlardı. Ahmed b. Hanbel, Saib b. Abdullah'tan rivayet etti ki; Cahiliye döneminde Ka'be inşaatında çalışanlardan biri, Saib'e şunları anlatmış: Yonttuğum bir taşım vardı. Allah'ı bırakıp ona tapıyordum. Yiyemediğim yoğurdu getirip o taptığım taşın üzerine dökerdim. Köpekte gelip üzerindeki yoğurdu yalar, sonra bir ayağını kaldırıp üzerine idrarını yapardı.

Evet, Ka'be'nin inşaatını devam ettirdik. Sıra, hacer-i esvedin yerine konmasına geldi. Ama onu kimse bulamamıştı. Bir de ne görelim! Hacer-i Esveçl, inşaat taşları arasında!.. Ona bakan kişinin yüzü, ayna gibi içinde görülüyor. Kureyşten bir kabile; "Onu, yerine biz koyarız." dedi. Diğerleri de; "Hayır, biz koyarız!" dediler. Neticede; "Aramızı bulacak bir hakem bulalım. Şu yoldan ilk çıkıp gelecek olan adam, bize hakemlik yapsın." dediler. İlk olarak o yoldan Rasûlullah'm çıkıp geldiğini görünce de; "İşte size, el-Emin geldi!" dediler. Durumu kendisine anlattılar. O da hacer-i esvedi bir yaygının içine koydu. Sonra Kureyş kabilelerinin temsilcilerini çağırdı. Yaygının ucundan tutup kaldırdılar. RasûluUah da taşı kaldırıp duvardaki yerine koydu.

İbn îshak dedi ki: Hz. Peygamber zamanında Ka'be, onsekiz zira idi. Kabatî kumaşıyla Örtülürdü. Daha sonra aba kumaşıyla örtülmeye başlandı, îlk olarak Haccac b. Yusuf, onu ipekle örtmüştü.

Ben derim ki: Masrafla baş edemediklerinden dolayı Kureyşliler, Şam yönünde, altı veya yedi zira uzunluğundaki Hatim kısmını inşaat dışında tuttular. Yani Ka'be'yi, ibrahim peygamberin koyduğu temel üzerine inşa edemediler. Ka'be için, doğu tarafında bir kapı açtılar. Her isteyen oraya giremesin, onlar dilediklerini içeri bıraksın, dilemediklerini bırakmasınlar diye, kapıyı biraz yüksek yaptılar.

Buharî ve Müslim'in sahihlerinde Hz. Aişe'den rivayet olunduğuna göre Rasûlullah (s.a.v.) kendisine şöyle demiş:

"Görmedin mi ki kavmin,masraflarla baş edemedi (de Ka'be'yi eski temeli üzerine inşa edemedi.) Eğer küfürden yeni kopmuş olmasalardı, Ka'be'yi yıkar, onun için doğu ve batı taraflarında birer kapı açar, Ha-tim'i de içine katardım."

Bu sebepledir ki îbn Zübeyr, iktidarı ele geçirince Ka'be'yi, Resûlullah(s.a.v.)'ın işaretine uygun şekilde yaptı. Son derece güzel ve parlak olan yeni bina, Hz. İbrahim'in koyduğu temel üzerinde yükselmişti. Biri doğuda, diğeri batıda olmak üzere yere bitişik iki kapısı vardı. İnsanlar, birinden girip diğerinden çıkıyorlardı.

Haccac-ı Zalim, îbn Zübeyr'i öldürünce, îbn Zübeyr'in güya kendi kafasına göre Ka'be ye vermiş olduğu yeni biçimi, bir mektupla zamanın halifesi Abdülmelik b. Mervan'a bildirdi. Halife de, Ka'be'yi eski haline döndürmesini oha emretti. Şam yönündeki duvarına yöneldiler. Taşlarını çıkarıp duvarı çakılla sıvadılar. Taşlan Ka'be'nin zeminine döşedi-ler. Böyle olunca her iki kapısı da yükseldi. Batı tarafmdakini örerek kapattılar. Doğu tarafindaki ise, eski durumunda kaldı. Mehdi ya da oğlu Mansur, halifeliği döneminde İmam Malik'e danışarak Ka'be'yi, İbn Zübeyr projesine göre yıkıp yemden yapmak istediğini bildirdi. Merhum İmam Malik: "Hükümdarların, Ka'be'yi oyuncak haline getirmelerini hoş karşılamam!" diyerek halifenin bu telifini reddetti. Halife de Ka'be'yi eski halinde bıraktı. Şimdi de o halini korumaktadır.

Mescid-i Haram etrafindaki evleri yıktırıp Ka'be'nin çevresini genişleten ilk kişi de Hz. Ömer'dir. O çevredeki evleri istimlak ederek yık-tırmıştı. Halifeliği döneminde Hz. Osman da bu istimlakleri devam ettirerek Ka'be'nin çevresini daha da genişletmişti.

îbn Zübeyr iktidara geçince, Mescid-i Haramın binalarını sağlamlaştırmış, duvarlarını elden geçirip güzelleştirmiş ve kapılarını çoğaltmıştı. Ama Ka'be'nin çevresini daha fazla genişletmemiş ti.

Abdülmelik b. Mervan hilafete geçince, Ka'be'nin duvarlarım daha da yükseltti. İpek örtülerle örtülmesini emretti. Bu işi de onun emri üzerine Haccac b. Yusuf üstlendi.

Ka'be'nin inşasıyla ilgili kıssayı ve bu konuda varid olan hadisleri, "İbrahim ile İsmail, Beyt'in duvarlarını yükselttiklerinde..."ayeti[25] tefsir ederken, tefsirimizde daha geniş anlattık. İsteyen oraya müracaat edebilir. Övgü ve minnet, Allah'adır.

İbn İshak dedi ki: Kureyşliler, istedikleri şekilde Ka'be'nin inşaatını tamamladıklarında Zübeyr b. Abdülmuttalib, inşaatta çalışanları kor-kutan yılanla ilgili olarak şöyle bir şiir söylemiştir:

"Kartal, yılana doğru saldırıya geçtiğinde yılan titriyordu, buna şaştım. Derisinden haşırtı sesi geliyor, bazan da atağa kalkıyordu. Ka'be inşaatına başladığımızda, işi şiddetlendirip bizi ürküttü. Biz de korkuya kapıldık. Yılanı kovmaktan korktuğumuzdan, başı ve göğsü dik bir kartal onun üzerine indi. Yakalayıp götürdü. Ka'be'de çalışmamıza engel kalmadı. Temel ve toprağı bulunan binayı topluca inşa etmeye başladık. Ertesi gün duvarlar yükseldi. Çalışırken, avret yerlerimiz açıktı. Melik b. Lüeyy, bu bina ile onurlandı. Onların aslı kaybolacak değildir. Başta Kilab olmak üzere orada Adiyy ve Mürre oğulları toplandı. Melik, bununla bize şeref hazırladı. Allah katında sevap ve mükafat ümid edilir."

Cenâb-ı Allah'ın, peygamberini cahiliyenin pisliklerinden koruduğunu anlattığımız bölümde de söylendiği gibi, Allah elçisi ile amcası, Ka'be inşaatı için taş taşıyorlardı. Hz. Peygamber, taşlar kendisini incitmesin diye peş temalını omuz üzerine koyduğunda, haya yerlerini açık bırakmaktan men olunmuştu da tekrar peştemahyla örtünmüştü.[26]

[1] Makam-ı Mahmud: Cennet'te Hz. Peygamber'e verilecek şefaat-ı uzrna makamıdır. (Çeviren)

[2] Sıddîk kelimesiyle, Hz. Ebubekir kastedilmiştir.

[3] Bununla da Hz. Ömer kastedilmiştir.

[4] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/422-428.

[5] Bu konuda daha geniş bilgi için bk. Buhafî, Nikah, 20; Müslim, Reda, 4; Ziya Kazıcı, Hz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayata, İstanbul 1991, s. 307-308.

[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/429-230.

[7] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/430-437.

[8] el-îsrâ, 15.

[9] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/437-440.

[10] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/440-442.

[11] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/442-447.

[12] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/447.

[13] Ürene, Arafat hizasındaki bir vadidir.

[14] Hums, Kureyşlilere hac şiarlarına ekledikleri bid'atler cümlesinden olarak kendilerine verilen bir isimdir.

[15] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/447-450.

[16] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/450-452.

[17] Sikaye, hacılara su temin etme görevi.
Rifade, hacılara yemek temin etme görevi.
Liva, sancaktarlık görevi.
Nedve, Kureyş'in bir nevi parlamentosu sayılan DarÜ'n-Nedve'nin idaresi.
Hicabe, Ka'be'nin perdedarlığı.

[18] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/453-456.

[19] Kabe'nin bitişiğinde bir duvarla ayrılmış boşluk. Burası da Kabe'den sayılır. (Çev.)

[20] Tübban: Yemen hükümdarlarından birinin adı. (Çeviren)

[21] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/457-460.

[22] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/460-462.

[23] el-Inşikâk, 3.

[24] îbn Hişam, yukarıdaki şahsın yerine Aiz b. îraran b. Mahzum'dan sözetmektedir.

[25] el-Bakara, 127.

[26] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/462-471.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Hums Faslı
Hz. Peygamberin Risaletle Görevlendirilmesi Ve Buna Dair Müjdeleri
Fasıl
Bu Konuda Nakledilen Garip Haberler
Amr B. Mürre El-Cühenî'nîn Kıssası
Seyf B. Zi Yezen El-Hîmyerî'nîn Kıssası Ve Peygamberimizi Müjdelemesi

Hums Faslı

Ibn îshak, Kureyş tarafından ortaya atılan ve adına Hums denilen bir deyim (ıstılah) den de bahseder. Hums, dini konularda tavizsizlik ve sertlik anlamına gelir. Evet, onlar böyle bir kelimeyi ortaya attılar. Çünkü Harem'e aşırı saygı ve tazimde bulunuyorlardı. Öyle ki bu sebeple, arefe gecesinde Harem dışına çıkmama hususunda kendilerini zorunlu saydılar. "Biz Harem'in çocukları ve Beytullah'm sakinleriyiz." diyorlardı. Bizzat kendilerinin uydurdukları batıl bid'atler düzeninin dışına çıkmış olmamak için, Hz. İbrahim'in hacla ilgili prensiplerinden biri olduğunu bildikleri halde Arafat'ta vakfe yapmazlardı. İhramlıykeri çökelek ve yağı evlerinde bulundurmaz, iç yağını etten sıyırmazlardı. Kıl çadırların altına girip de gölgelenmezlerdi. Ancak deri çadır olursa, altına girip gölgelenirlerdi. Hac veya umre için Mekke'ye gelenleri, ihramda oldukları sürece Kureyşlilerin yemeğinden başka bir yemek yemekten; Kureyşlilerin verdikleri elbiselerden başka bir elbise giymiş olarak Ka'be'yi tavaf etmekten men'e derlerdi. Hacı ya da umrecilerden biri, Hums elbisesi bulamazsa, kadın da olsa Ka'be'yi çıplak olarak tavaf ederdi. Hums kelimesi, Kureyş, Kinanî ve Huzaalüar için kullanılan bir tabirdir. Bunlardan elbise temin edemeyen bir kadın, Ka'be'yi çıplak olarak tavaf ederken elini tenasül organının üzerine koyarak şöyle derdi:
"Bu gün birazı veya tamamı görünür,
Görünen kısmını ben helal etmiyorum."
Hums elbisesi temin ettiği halde âlicenaplık edip tenezzül etmeyerek kendi elbisesiyle tavaf eden bir kimse, tavafını tamamladıktan sonra o elbisesini bırakmak mecburiyetinde kalırdı. Ondan artık ne kendisi, ne de başkaları yararlanabilirdi. Kimse, ona el süremezdi. Araplar, bu elbiselere, "Lüka" derlerdi. Nitekim şairin biri demiş ki:
"Ona saldırışım, üzüntü olarak yeter. Tavaf edenler arasında o, sanki ihramlının elbisesi gibidir."
İbn İshak dedi ki: Cenâb-ı Allah'ın, Hz. Muhammedi peygamber olarak göndermesine ve onların batıl âdetlerini reddetmek için de kendisine Kur'ân'ı indirinceye kadar Araplar bu âdetlerini sürdürdüler. Şu ayet, onların bid'atlerini reddediyordu:
"Sonra, insanların toplu olarak akın ettiği yerden, (Ey Arap topluluğu; Arafat'tan) siz de akın edin. Allah'tan mağfiret dileyin. Allah bağışlar ve merhamet eder." (ei-Bakara, 199.)
Daha önce de belirttiğimiz gibi Hz. Peygamber, kendisine vahiy gelmeden önce de Allah'ın tevfiki ile Arafat'a gidip vakfe yaparmış.
Arapların mutlaka Hums elbisesi giyme ve hums yiyeceği yeme mecburiyeti koyma âdetlerini bâtıl sayıp reddeden Cenâb-ı Allah, peygamberine şu ayetleri inzal buyurmuştur:
"Ey Adem oğulları! Her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin. Yeyin, için fakat israf etmeyin. Çünkü O (Allah), müsrifleri sevmez.
Ey Muhammedi De ki: "Allah'ın kulları için yarattığı ziynet ve temiz rızıkları haram kılan kimdir?" (el-Araf, 31-32.)
Ziyad el-Bekkaî, İbn îshakin şöyle dediğini rivayet eder: "Kureyş-liler, bu Hums bid'atini fil vakasından önce mi uydurdular yoksa sonra mı? Bunu bilemiyorum." [1]

Hz. Peygamberin Risaletle Görevlendirilmesi Ve Buna Dair Müjdeleri

Merhum Muhammedb. İshak'a göre biset zamanı yaklaştığında Yahudi hahamları, Hristiyan rahipleri ve Arap kahinleri, Hz. Peygamberin gönderileceğinden söz ediyorlardı. Hahamlar ile rahipler, Hz. Peygamberin ve zamanının niteliklerine dair kendi kitaplarında buldukları bilgilere ve önceki peygamberlerin onun hakkında söyledikleri sözlere dayanarak onun bisetinden bahsettiklerini açıklıyorlardı. Cenâb-ı Allah, bu konuda şöyle buyuruyor:
"Onlar ki, Tevrat ve İncil'de yazılı buldukları, okuyup yazması olmayan (ümmî) peygamber (Muhammed)e uyarlar. O peygamber onlara, uygun olanı emreder ve fenalıktan meneder. Temiz şeyleri helal, murdar şeyleri haram kılar. Onların ağır yüklerini indirir, zor tekliflerini hafifletir. Bu peygamber'e inanan, hürmet eden, yardım eden, onunla gönderilen nura uyanlaryok mu? İşte onlar, saadete erenlerdir." (el-Arâf, 157.)
"Meryem oğlu İsa: "Ey İsrail oğulları! Doğrusu ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmed olacak bir peygamberi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir peygamberi-
yim."dedi. (es-Saff, 6.)
"Muhammed, Allah'ın elçisidir. Onunla birlikte olanlar, inkarcılara (kafirlere) karşı sert, birbirlerine ise merhametlidirler. Onları rükûa varırken, secde ederken, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk dilerken görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde izi ile tanınırlar. İşte bu, onların Tevrat'ta anlatılan özellikleridir. İncil'de de şöyle anlatılmışlardır: Onlar, önce ince bir filiz çıkaran, sonra kuvvetlenen, daha sonra kalınlaşıp sapları üzerinde dimdik duran bir ekin gibidirler ki, çiftçiler bundan memnun olur. Allah, böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle inkarcıları Öfkelendirir. Allah, inanıp yararlı işler işleyenlere, bağışlama ve

büyük ecir vaad etmiştir." (ei-Fetih, 29.)
"Allah, peygamberlerden ahid almıştı; "Andolsun ki size, kitap ve hikmet verdim. Sizde olanı tasdik edecek bir peygamber gelecek, ona mutlaka inanacaksınız ve ona mutlaka yardım edeceksiniz. İkrar edip bu ahdi kab'ül ettiniz mi?" demişti de onlar: "Evet, ikrar ettik." demişlerdi. Bunun üzerine "Şahid olun, ben de sizinle beraber şahidlerdeninı."
demişti. "(Âl-i Imrân, 81.)
Sahih-i Buharî'de îbn Abbas'ıri şöyle dediği rivayet edilir: "Cenâb-ı Allah, gönderdiği her peygamberden mutlaka şu sözü almıştır: Eğer kendisi hayattayken Muhammed'e peygamberlik verilirse, ona mutlaka yardım edecek ve ona tabi olacaktır.
Cenâb-ı Allah, kendilerinden bu sözü aldığı peygamberlerine, ümmetlerinden şöyle bir söz almalarını emretmiştir: "Eğer onlar hayattayken Muhammed'e peygamberlik verilirse, ona mutlaka yardım edecek ve ona tabi olacaklardır."
Bütün bu ifadelerden anlaşıldığına göre onlar, Rasûlullah (s.a.v.)'m geleceğini müjdelemişler ve ona uymakla emrolunmuşlardır.
Hz. İbrahim, Mekke'liler için dua ederken şöyle demişti:
"Ey Rabbimiz! İçlerinden onlara senin ayetlerini okuyan, kitabı ve hikmeti öğreten, onları her kötülükten temizleyen bir peygamber gönder. Doğrusu güçlü ve Hakim olan ancak sensin." (el-Bakara, 129.)
Ahmed b. Hanbel, Ebu Ümame'nin şöyle dediğini rivayet eder; Dedim ki; "Ya Rasûlallah! Senin işinin evveli ne idi?" Buyurdu ki:
"Atam İbrahim'in duası, İsa'nın da müjdesiyim. Annem, kendisinden bir nur çıktığım ve o nurun, Şam^araylarını kendisine aydınlattığını görmüştü."
Yani Hz. Peygamber'e durumunun evveli, başlangıcı, insanlar arasında adının, sanının yayılıp meşhur oluşu sorulmuş, o da buna cevaben; Arapların atası İbrahim peygamberin duasını, sonra da İsrail oğullarına gönderilen peygamberlerin sonuncusu Hz. İsa'nın müjdesini anlatmış. Bu ikisi arasında geçen peygamberlerin de, Rasûlullah (s.a.v.)'m geleceğini müjdelediğini göstermektedir.
Yüce âlemlerde ise Hz. Peygamberin şan ve şöhreti, Hz. Adem'den önce yayılmıştı. Nitekim Ahmed b. Hanbel'in, İrbad b Sariye'den rivayetine göre Hz. Peygamber, bir hadisinde şöyle buyurmuştur:
"Adem'in kendi çamuru içinde yerde (cansız) yattığı esnada da ben, Allah katında son peygamberdim. Bu işin başlangıcını size bildireyim: Atam ibrahim'in duası, İsa'nın beni müjdelemesi, benim annemin ye aynı zamanda mü'minlerin annesinin gördüğü rüyadır."
Bunu, Muaviye b. Salih'ten rivayet eden Leys demiş ki: "Hz. Pey-gamber'in annesi, onu doğururken bir nur görmüş. O nur da Şam saraylarını aydınlatarak kendisine göstermişti."
Ahmed b. Hanbel, Meyseretü'1-Fecr'in şöyle dediğini rivayet eder: "Yâ Rasûlallah, ne zaman peygamber oldun?" diye sordum Buyurdu ki: "Adem, beden ile ruh arasındayken..."
"Delailü'n-Nübüvve" adlı Mtapda Ömer b. Ahmed b. Şahin, Ebu Hü-reyre'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlulla (s.a.v.)'a; "Peygamberlik sana ne zaman vacib oldu?" diye soruldu. Buyurdu ki: "Adem'in yara-tılışıyla ona ruh üflenmesi arasında..." Bu hadisin başka bir tarikinde şöyle bir ifade görülmektedir. "Adem, çamuru içinde yerde (cansız) yatmaktayken peygamberlik bana vacib oldu."
Beğavî'nin, Ebu Hüreyre'den rivayetine göre; "Peygamberlerden söz almıştık. (Ey Muhammed!) senden ve Nuh'tan... da sağlam bir söz almışızdır." (ei-Ahzâb, 7.) ayeti hakkında Hz. Peygamber şu açıklamayı yapmıştır:
"Yaratılışta peygamberlerin ilki, gönderilişte ise sonuncuları oldum."
Ebu Müzahim'in bir rivayetinde İbn Abbas'm şöyle dediği nakledilir: 'Ya Rasûlallah! Sen ne zaman peygamber oldun?" diye soruldu. Buyurdu ki: "Adem, ruh ile beden arasındayken..."
Arap kahinlerine göre: Cinlerin şeytanları, semadan haber çalarak bu kahinlere getiriyorlardı. Çünkü o zamanlarda şeytanların yıldızlarla taşlanarak semalardan kovulma durumu yoktu. Haber çalmalarına engel olunmuyordu. Bu vesileyle de bazı kahinler, Hz. Peygamberle ilgili bazı haberleri elde edebiliyorlardı. Ama Arapların, bu haberlerle ilgilendikleri yoktu. Nihayet Cenâb-ı Allah, Hz. Muhammedi peygamber olarak gönderdi ve haberi anlatılan şey gerçekleşti, onu öğrenip tanıdılar.
Hz. Peygamber'in zamanı yaklaşıp biset vakti geldiğinde şeytanlar, haberleri dinlemekten engellendiler. Daha önce haber hırsızlığı yapmak için semada oturdukları yerlerde oturmaktan menolundular. Yıldızlarla taşlandılar. Şeytanlar, bunun yüce Allah'ın emriyle meydana " gelen birşeyden ötürü böyle olduğunu anladılar. Bu hususta yüce Allah, peygamberine şu ayetleri indirdi:
"Ey Muhammed! De ki: Cinlerden bir topluluğun, Kur'ân'ı dinlediği bana vahyolundu, onlar şöyle dediler: "Doğrusu biz, doğru yola götüren, hayrete düşüren bir Kur'ân dinledik de ona inandık. Biz, Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız..." <el-Cinn,ı-2.)
"Ey Muhammed! Kur'ân'ı dinleyecek cinlerden Bir takımını sana yöneltmiştik. Onlar, Kur'an'ı dinlemeye hazır olunca birbirlerine: "Susun" dediler. Kur'an'm okunması bitince, her biri birer uyarıcı olarak milletlerine dönüp şöyle dediler: "Ey Milletimiz! Doğrusu biz, Musa'dan sonra indirilen, kendinden öncekileri doğrulayan, gerçeği ve doğru yolu gösteren bir kitap dinledik." (cl-Ahksf, 29-30.)
Bütün bu ayetlerin tefsirini, tefsirimizde (îbn Kesir Tefsiri) detaylı olarak verdik.

Muhammed b. İshak'm anlattığına göre eski Araplar, Sakif kabilesinin üzerinden bir yıldız kaydığında paniğe kapılarak kendilerinden biri ve aynı zamanda da Araplann en bilgili ve dâhi adamı olan Beni Haclardan Amr b. Ümeyye'nin yanına gitmiş ve ona şunu sormuşlardı: "Ey Amr! Gökte cereyan eden şu yıldız kaymaları ne demek oluyor?" Amr, onlara şöyle karşılık verdi: "Evet.. Bakın bakalım. Eğer bu yıldızlar, karada ve denizde kendilerine bakılarak yön tesbiti yapılan ve kendilerine bakılarak insanların geçimlerinde faydalarına olan yaz ve kış mevsimleri Öğrenilebilen yıldızlardansa, Allah'a andolsun ki bu, dünyanın dürülüp sonunun gelmesi ve halkın helak olması demektir. Ama başka yıldızlarsa ve sözünü ettiğim diğer yıldızlar, eski halleriyle yerlerinde sabit iseler, bu, Cenâb-ı Allah'ın toplum için istediği birşeyden ötürüdür. Ama bu şey acaba nedir?"
İbn îshak dedi ki: İlim sahibi bazı kimselerin bana anlattıklarına göre, Sehra oğulları kabilesinden Gaytala adında bir kadın cahiliye devrinde kahin idi. Gecenin birinde kocası yanma geldiğinde, onun altına yatıp: "Bedir, Bedir nedir? Kesip boğazlama günüdür." dedi. Kureyşli-ler, bu sözü duyduklarında:"O, ne demek istiyor?" dediler.
Kocası, bir başka gece yine Gaytala'mn yanına geldiğinde yine Gay-tala'mn altına yattı. Ve: "Vadi.. Vadi nedir? O günde aşık kemikleri böğürlere değer." dedi. Kureyşliler, bu sözü duyduklarında: "O ne demek istiyor? Bu söylediği, mutlaka olacak bir iştir. Bekleyin de onun ne olduğunu görün bakalım." dediler. Vadiler içinde Bedir ve Uhud savaşları oluncaya dek bu sözlerin ne anlama geldiğini bilemediler. Ama bu savaşlar olduğunda, Gaytala'ya o haberleri getirenin, kocası olduğunu anladılar.
İbn İshak dedi ki: Yemen'deki Cenb kabilesinin cahiliye devrinde bir kahini vardı. Hz. Peygamber'in durumu ve Araplar arasında yayılan şöhreti kendisine anlatıldığında Cenb kabilesi, o kahine gidip: "Bizim' için şu adamın durumuna bir bak hele." dediler. Kahinin oturmakta olduğu dağın eteğinde bir araya gelip toplandılar. Gün doğarken kahin, dağdan inip yanlarına geldi. Ayakta, kendi yayına dayanarak durdu. Başını kaldırıp uzun süre semaya baktı. Sonra sıçrayıp hoplamaya başladı ve şöyle dedi: "Ey İnsanlar! Doğrusu Allah, Muhammed'e ikramda bulunarak onu seçkin kılmış, kalbini ve diğer iç kısımlarını temizlemiştir. O, aranızda az bir süre kalacaktır!"
Böyle dedikten sonra, geldiği yere dönüp koşarak gitti. [2]

Fasıl

îbn İshak'a göre Asım b. Amr b. Katade, kendi kavminden bazı adamların şöyle dediklerini rivayet eder: İslâm'a girmemize tesir eden sebeplerden biri de, Allah'ın, bize bahşettiği rahmet ve hidayetin yanısı-
ra, bazı Yahudilerden duyduğumuz şu sözdür: Biz, müşrik ve putperest idik. Ehl-i Kitaptan da bazı kimseler vardı ki, bizde bulunmayan bilgi, onlarda vardı. Aramızda sürekli savaş vardı. Hoşlarına gitmeyen bazı durumları başlarına getirdiğimizde bize derlerdi ki: "Şimdilerde risa-letle görevlendirilecek olan bir peygamber, artık ortaya çıkmak üzeredir. Onunla el ele verip sizi Ad ve İrem halkı gibi öldüreceğiz." Bu sözü onlardan çok duyardık. Cenâb-ı Allah, Rasûlullah (s.a.v.)'ı risaletle gönderip de bizi, Allah'a davet ettiğinde ona icabet ettik. Ehl-i Kitabın ona dayanarak bize yaptıkları tehditleri anladık. Böylece onlardan önce biz, Rasûlullah'a icabet ettik. Bu sebeple biz ona inandık, onlar ise inkar ettiler. Bunun üzerine bizimle onlar hakkında şu ayet nazil oldu:
"Vaktaki Allah katından onlara, kendilerinde olanı tasdik eden ki-tab geldi -ki onlar bundan önceleri, inkar edenlere karşı kendilerine yardım gelmesini beklerlerdi.- Bildikleri gelince, onu inkar ettiler. Allah'ın laneti inkar edenlerin üzerine olsun." (el-Bakara, 89.)
Verka, Ali el-Ezdî'den naklederek Yahudilerin şöyle dediklerini söyler: "Allahım, şu peygamberi bize gönder M, bizimle insanlar arasında hükmünü versin."Onlar böyle diyerek Hz. Peygamber vasıtasıyla Allah'tan yardım diliyorlardı.
Beyhakî, îbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: "Hayber Yahudileri, Gatafanhlarla savaşıyorlardı. Her karşılaşmada, Hayber Yahudileri yeniliyordu. Yahudiler, aşağıda belirtilen dua ile Allah'a sığınıp şöyle diyorlardı: "Allahım! Ahir zamanda çıkacağını bize vaad ettiğin, okur-yazarlığı olmayan (ümmî), peygamber Muhammed hakkı için bizi Gatafanlılara üstün kılmanı ve onlara karşı bize yardım etmeni senden diliyoruz."
Bu dua ile cepheye geldiklerinde Gatafanlıları yeniyorlardı. Ama Hz. Muhammed (s.a.v.), peygamber olarak ortaya çıktığında, onu inkar ettiler. Yüce Allah da şu ayeti indirdi: "Ki onlar bundan önceleri inkar edenlere karşı kendilerine yardım gelmesini beklerlerdi.' (el-Bakara, 89.)
İbn İshak, Bedir savaşma katılanlardan biri olan Seleme b. Selam b. Vakş'm şöyle dediğini rivayet eder: Eşhel oğullarından Yahudi bir komşumuz vardı. Bir gün evinden çıkıp bize doğru gelerek Abdüleşhel oğullarının kapısında durdu. O gün, onların arasında yaşça en küçük olan bendim. Üzerimde ki kürke sarınarak evimin avlusunda uzanıp yatmıştım. O Yahudi, kıyametten, yeniden dirilişten, hesaptan, mizandan, Cennet'ten ve Cehennem'den bahsetti. Bunları, ölüm sonrası dirilişin gerçekleşeceğine inanmayan müşrik ve putperest bir topluluğa anlatıyordu. Dinleyiciler ona dediler ki:
- Yazıklar olsun sana! Ölümlerinden sonra insanların, Cennet ve Cehennem'e sebep olan amellerinin karşılığım görecekleri bir yurdda diriltilip gönderileceklerine, böyle birşeyin gerçekleşeceğine inanıyor musun?
- Evet.. Adına yemin edilene andolsun ki, bütün bunlar gerçekleşecektir. Kişi, o ateşten çıkıp dünyada kurulacak en büyük tandii'a atılıp içinde yakılmak ister.

- Yazıklar olsun sana! Senin buna dair delilin var mı?
- Evet, vardır. (Eliyle Mekke ve Yemen tarafına işaret ederek) şu beldelerden çıkacak bir peygamber, buna delildir.
- O peygamberi, ne zaman görürüz?
- (Bana baktı. Ben, yaşça onların en küçüğüydüm.) Bu çocuk, eğer ömrünü tam olarak yaşarsa, o peygambere ulaşır.
Allah'a and olsun ki, aradan bir gün ve bir gece geçmeden Allah, Hz. Peygamberi aramıza gönderdi. Biz ona inandık, ama c
Yahudi, asilik ve kıskançlığından ötürü onu inkâr etti! Ona: 'Yazıklar olsun sana! Bu konuda bize birşeyler söyledin ama sen
ona inanmadın!" dediysekte o: "Öyle ama bu, o sıfat ve özelliklere sahip olan peygamber değildir." dedi.
"Delail" adlı eserde Ebu Nuaym, Muhammed b. Seleme'nin şöyle dediğini rivayet eder: Abdüleşhel oğulları arasında sadece
Yuşa' adında bir Yahudi vardı. Ben, daha izar içinde bir çocuk iken onun şöyle dediğini işittim: "Şu beytten çıkacak bir
peygamberin zuhur etme vakti geldi!" Böyle dedikten sonra da eliyle Beytullah'a işaret ederek sözünü şu cümleyle tamamladı:
"Onun zamanına ulaşan, onu tasdik etsin." Nihayet Rasûlullah (s.a.v.) ortaya çıktı.. Biz Müslüman olduk. O Yahudi de
aramızda yaşamakta olduğu halde asilik ve çekemezliğinden dolayı Müslüman olmadı. Yahudi Yuşa'mn, Hz. Peygamber'in
zuhuru, evsaf ve nitelikleri hakkında verdiği açıklamaları kapsayan ve Ebu Said'in babası tarafından nakledilen haberi daha
önce nakletmiştik. Keza Zübeyr b. Bata'nm Hz. Peygamber'in doğumunu bildiren yıldızın görüldüğüne dair verdiği haberi de
nakletmiştik.
İbn İshak, Kurayza oğullarından yaşlı bir adamın, Asım b. Amr b. Katade'ye şöyle dediğini rivayet eder:
- Beni Hedl kabilesinden olup cahiliye döneminde Kurayza oğullarıyla âdeta kardeş gibi birlik olan, sonra da İslâmiye
döneminde efendileri olan Salebe b. Sa'ye, Üseyd b. Sa'ye ve Esed b. Ubeyd'in niçin Müslüman olduklarını biliyor musun
deyince;
- Hayır, dedim.
- Şam diyarında yaşayan İbn Heyyiban adında bir Yahudi, İslâmiyet'ten iki yıl önce bize geldi. Aramızda yaşamaya başladı.
Vallahi, beş vakit namazı, ondan daha mükemmel kılan bir kimse görmedik. Yanımızda ikamet etti. Yağmur yağmaz olduğunda
ona: "Ey Heyyiban! Bizim için yağmur duasına çık." dediğimizde o şöyle derdi:
- Çıkmadan önce sadaka vermezseniz vallahi duaya çıkmam.
- Ne kadar sadaka verelim?
- Bir ölçek hurma veya iki ölçek arpa...
Bu miktarda sadaka verirdik. Sonra da o, bizi şehrin dışına çıkarır, yağmur yağsın, diye bizler için dua ederdi. Allah'a and
olsun ki o, oturduğu yerden daha ayrılmadan bulutlar gelir, üzerimize yağmur yağdırırlardı! Bu, ne bir, ne iki, ne de üç kez
böyle oldu. Bu, birçok defa tekrar
etti.
Yanımızdayken hastalanıp ölüm döşeğine yattı. Öleceğini anlayınca da bize şöyle dedi:
- Ey Yahudi topluluğu! Üzüm bağları ve bahçeleri olan bir beldeden çıkıp bu açlık ve perişanlık yurduna niçin geldiğimi
biliyor musunuz?
Biz:
- Sen daha iyi bilirsin, dedik. Bunun üzerine o:
- Vakti yaklaşan bir peygamberin çıkış zamamnı beklemek için bu beldeye geldim. Hicret edip buraya gelecektir. Ortaya
çıkacağım ve kendisine tabi olacağımı umuyordum. Gelmesine az bir zaman kaldı. Ey Yahudiler! Ona tabi olmakla,
başkalarından geri kalmayın. O, kendisine muhalefet edenlerin kanını akıtmak ve çocuklarını esir almak yetkisiyle gelecektir.
Ama bu yetkisi, sizin ona tabi ülmanıza engel olmasın.
Muhammed (s.a.v.), risaletle görevlendirilip de Beni Kurayza yurdunu kuşatma altına alınca, yetişmiş birer genç olan Salebe b.
Sa'ye, Üseyd b. Sa'ye ve Esed b. Ubeyd dediler ki: "Ey Kurayza oğulları! Bu, İbn Heyyiban'm size sözünü ettiğ
peygamberdir." Ama Kurayza oğulları, dostlarının uyarısını dikkate almayıp; "Bu, o peygamber değildir." dediler. O üç genç
ise; "Vallahi bu, odur. Anlatılan vasıflar kendisinde vardır." diyerek kaleden inip Müslüman oldular, canlarını, mallarını ve
ailelerini korudular.
îbn îshak dedi M: Yahudi âlimlerinden bu konuda bize ulaşan haber
budur.
Yemen hükümdar (Tübbablarından Ebu Kerib Tübban Es'ad'm, Medine'ye gelip orayı kuşatmasından bahsederken ilci Yahudi
âliminin, karşısına çıkarak ona şöyle dediklerini anlatmıştık: "Sen, Medine'yi alamazsın. Çünkü ahir zamanda çıkacak olan bir
peygamber, buraya hicret edecektir." Böylece onu Medine'yi almaktan vazgeçirmişlerdi.
"Delail" adlı eserde Ebu Nuaym, Abdullah b. Selamın şöyle dediğini rivayet eder: Cenâb-ı Allah, Zeyd b. Sa'ye'nin hidayet
ermesini dilediğinde, Zeyd şöyle demişti: "Kendisine baktığımda ikisi dışında peygamberlik alametlerinin tamamını
Muhammed (s.a.v.)'in yüzünde gördüm. Göremediğim o iki alametten biri, yumuşak huyluluğun cehaletini geride bırakmış
olması, diğeri de kendisine karşı gösterilen şiddetli cehaletin de onun yumuşak huyluluğunu daha fazla artırmasıydı.
Yumuşak huyluluğun ne kadar, cehaletinin ne kadar olduğunu anlayabilmek için, bir yolunu bulup yanma sokulmak istedim
(Sözün burasında Abdullah b. Selam; Zeyd'in, Hz. Peygamberle meyve üzerine selem muamelesi yaptığını anlatarak
konuşmasını şöyle sürdürüyor:) Ödeme zamanı gelince - s ahab eleriyle beraber bir cenazedeyken -Rasû-lullah'm yanına gelip

gömleğiyle abasının yakasını birlikte tutarak ters bir yüzle kendisine bakıp şöyle dedim: "Ya Muhammedi Hakkımı ödemi-yecek misin? Allah'a and olsun ki, siz Abdülmuttalib oğullarının borçlarını ödemede ağır davrandıklarını bilmiyordum!"
Ben böyle deyince, Ömer b. Hattab bana (hışımla baktı) gözleri, adeta bir küre gibi (yerlerinden fırlayarak) yüzü üzerinde dolaşıyordu. Bana şöyle dedi: "Ey Allah'ın düşmanı! Şu işittiğim sözleri, Rasûlullah'a sen söylüyor ve gördüğüm şu kötü hareketleri de ona sen yapıyorsun, öyle mi! Onu hak ile gönderen Allah'a andolsun ki, eğer onun beni kınamasından korkmasaydım, mutlaka senin boynunu kılıçla vururdum!"
Öte yandan Rasûlullah (s.a.v.) da sükûnet, vakar ve gülümseyişle Ömer'e bakıyordu. Sonra şöyle buyurdu: "Ey Ömer! Ben de bu (adam) da, başka başka bir tavırla karşılanmalıydık. Borcumu güzelce ödememi bana tavsiye etmeliydin. Buna da, alacağını güzelce istemesini tavsiye etmeliydin. Onu al götür, hakkını ver ve yirmi ölçek hurma da fazla ver." Zeyd b. Sa'ye, bu olay üzerine Müslüman oldu. Diğer savaşlarda hep Rasûlullah'la beraber oldu. Tebük savaşının yapıldığı yılda da vefat etti. Allah rahmet etsin."
Sonra İbn İshak, Selman-ı Farisî (r.a.)'nin Müslüman oluşunu anlatarak şöyle der: Asım b. Amr b. Katade el-Ensarî, Abdullah b. Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: Selman-ı Farisî'nin bizzat kendisi bana dedi ki: "Ben, İsfahan'a bağlı Gey köyünde yaşayan bir İranlı idim. Babam, köyün yöneticisiydi. En çok sevdiği insan, bendim. Bana olan sevgisi devam ediyordu.Bir gün beni, âdeta kız evladı gibi eve kapattı. Mecusilikte epeyi gayret gösterdim. Öyleki Mecusilik ateşinin başına oturup onu hiç sönmesin diye, devamlı surette tutuşturuyordum.
Babamın, büyük bir köyü vardı. Bir gün bazı bina işleriyle meşgul iken bana: "Oğlum! Bugün bazı bina işleriyle meşgul olduğum için köye gidemedim. Sen git de biraz oralara bak." dedi, yapılmasını istediği bazı şeyleri yapmamı bana emretti. Sonra sözlerini şöyle tamamladı: "Sakın benden uzaklaşıp kaybolma. Çünkü sen, benim için köyden de önemlisin. Eğer kaybolursan, hiçbir iş yapamaz olurum." Ben de onun beni gönderdiği köyün yoluna koyuldum. Yolda bir Hristiyan kilisesine uğradım. İçeride namaz kılıp dua etmekte olanların seslerini duydum. Babam, beni evde âdeta hapsedilmiş gibi tuttuğundan, insanların neler yaptıklarım bilmiyordum. Seslerini duyunca içeri girip ne yaptıklarım görmek istedim. Namaz kılmakta olduklarını görünce, namazları hoşuma gitti. Durumlarına imrendim. Ve: "Allah'a and olsun ki bunların yolu, bizim dinimizden daha hayırlıdır." dedim. Gün batmcaya kadar yanlarından ayrılmadım. Babamın köyüne de gitmedim. Sonra onlara; "Bu dinin aslı nerededir?" diye sordum. "Şam'dadır." dediler. İşini gücünü bırakıp beni aratmakta olan babamın yanma döndüm. Yanma vardığımda; "Oğulcağızım! Nerelerdeydin? Oysa ben sana tenbihatta bulunmamış mıydım?" dedi. Ben de dedim ki:
- Babacığım! Ben, kiliselerinde namaz kılmakta olan bir takım insanlara uğradım. İbadetlerini görünce de dinlerinden hoşlandım. Vallahi gün batımına kadar da yanlarından ayrılmadım.
- Oğulcağızım! O dinde hayır yoktur. Senin ve babalarının dini, ondan daha hayırlıdır.
- Hayır, vallahi o din, bizimkinden daha hayırlıdır, dedim.
Ben, ona böyle dedikten sonra babam bana haksızlık etti, ayağıma bukağı vurdu. Sonra da beni eve hapsetti. Kiliselerine varmış olduğum Hristiyanlara şöyle bir haber gönderdim. "Şam'dan size bir kervan gelirse, bana haber verin.» Nihayet o Hristiyanlarm yanına Şam'dan bir kervan geldi. Onlar da yanıma gelerek bana bildirdiler.
Kendilerine: "Bu kervan işini tamamlayıp ülkesine geri dönmek üzere olduğunda bana haber verin." dedim. Kervan, ülkesine geri dönmek üzere olduğunda bana haber verdiler. Ben de ayağımdaki bukağıyı çıkarıp attım. Aralarına katılıp yola koyuldum. Nihayet Şam'a geldim. Oraya vardığımda; "Burada Hristiyanlarm en bilgin şahsiyeti kimdir?" diye sordum. Kilisedeki piskoposun en büyük Hristiyan bilgini olduğunu söylediler.
Yanına varıp: "Ben, bu dine girmek ve kilisende sana hizmet etmek, senden ilim tahsil etmek ve seninle birlikte namaz kılmak istiyorum." dedim. "Olur." dedi. Dinine girip onunla beraber kilisede kalmaya başladım. Çok kötü bir adamdı.. Sadaka vermeleri için halka tavsiye ve teşviklerde bulunurdu. Halktan topladığı sadakaları yoksullara vermeyip yanında alıkoyar, kendi şahsı için saklardı. Öyleki yedi küp altın ve gümüş biriktirmişti. Bu yaptıklarını görünce ona çok kızmıştım.
Gün gelip Öldü. Hristiyanlar onu defnetmek için toplandılar. Onlara dedim ki: "Bu, kötü bir adamdı.. Sadaka vermenizi size emreder ve sizleri buna teşvik ederdi. Getirdiğiniz sadakaları kendi şahsı için saklayıp, düşkünlere birşey vermezdi."
"Böyle yaptığını nereden biliyorsun?" diye sordular. Ben de; "Stoklarım size göstereyim mi?" dedim. "Göster." dediler. Stokların yerini onlara gösterdim. Altın ve gümüşle dolu yedi küpü çıkardılar. Altın ve gümüş dolu küpleri görünce de: "Onu asla mezara defnetmeyiz." dediler. Onu asıp taşlamaya başladılar.
Sonra da başka bir adam bulup, onun makamına geçirdiler. Beş vakit namaz kılıp ondan daha faziletli, daha zahid, onun kadar dünyadan daha çok el çekmiş, ahirete yönelmiş, gece-gündüz onun kadar zahmet çekip yorulmuş başka bir kimse görmedim. Daha Önce hiç kimseye karşı duymadığım bir sevgi ile onu sevdim. Bir müddet yanında kaldım. Sonra hastalanıp can çekişmeye başladı. Ona şöyle dedim: "Bu kadar zamandır ki seninle beraber oldum. Daha önce hiç kimseye göstermediğim bir sevgiyle seni sevdim. İşte enır-i hak vaki oldu. Ölmek üzeresin. Kime gitmemi tavsiye eder ve bana ne emredersin?"
Bana dedi ki: Oğulcağızım! Allah'a andolsun ki, benden başka, benim bu yolumda bulunan herhangi bir kimse tanımıyorum. İnsanlar helak oldular. Dinlerinin bir çok hükümlerini değiştirip birçok hükümlerine de uymaz oldular. Yalnız Musul'daki falan kişiyi tanıyorum. O, benim bağlı olduğum dindedir. Var, ona git."
Vefat edip defnedilmesinden sonra kalkıp Musul'daki arkadaşının yanma gittim. Ona:-"Ey falan! Falan kişi, vefat edeceği esnada bana, senin yanma gelmemi tavsiye etti. Senin de kendisinin meşrebinde olduğunu söyledi. Bana: "Onun yanında dur,

diye emir verdi." dedim. Ve yanında ikamete başladım. Onu, arkadaşının meşrebine bağlı, çok hayırlı bir kimse olarak gördüm. Çok geçmeden o da vefat etti. Can çekişmekteyken kendisine şöyle dedim: "Ey falan! Falan kişi, gelip senin yanında kalmamı bana emir ve tavsiye etmişti. Görüyorum ki emr-i hak vaki olmak üzeredir. Ölmek üzeresin. Kimin yanma gitmemi tavsiye eder ve ne yapmamı emir buyurursun?" Dedi ki: "Oğulcağızım! Allah'a andolsun ki, bizim yolumuzda bir kimse bulunduğunu bilmiyorum. Yalnız Nusaybin'de falan adam vardır. Onun yanma git."

Vefat edip defnedilmesinden sonra kalkıp Nusaybin'deki arkadaşının yanma gittim. Durumumu, önceki iki arkadaşımın bana verdikleri emirleri, yaptıkları tavsiyeleri ona anlattım. "Yanımda kal." dedi. Ben de yanında ikamet etmeye başladım. Onun, arkadaşlarının yolunda olduğunu gördüm. Yanında kaldığım bu şahıs, çok iyi bir insandı. Allah'a andolsun ki, çok geçmeden bu da vefat etti. Can çekişirken kendisine şöyle dedim. "Ey falan! Falanca kişi bana, falanın yanma gitmemi tavsiye etmişti. C falan da, bir başkasının yanma gitmemi tavsiye etmişti. Şimdi sen, bana kime gitmemi tavsiye eder ve ne yapmamı emir buyurursun?

Dedi ki: "Oğulcağızım! Allah'a andolsun ki; bizim yolumuzda bizden başka bir kimse kaldığını bilmiyorum M, yanma gitmeni sana emredebileyim. Yalnız Rum diyarında, Amuriye beldesinde, bizim meşrebte bir adam vardır. İstersen ona git. O, bizim yolumuzdadır."

Vefat edip defnedilmesinden sonra kalkıp Amuriye'deki arkadaşının yanma gittim. Durumu ona anlattım. "Yanımda kal." dedi. Ben de arkadaşlarının doğru yolunda ve meşrebinde olan o çok hayırlı adamın yanında ikamete başladım. Çok çalıştım, mallarım ve davarlarım oldu. Sonra emr-i hak vaki oldu. Arkadaşım can çekişmeye başlayınca kendisine şöyle dedim:

"Falanca şahıs, falana gitmemi tavsiye etti. O falan da bir başkasına gitmemi tavsiye etti. O da diğer birinin yanma gitmemi tavsiye etti. O da senin yanma gelmemi tavsiye etti. Şimdi sen, kime gitmemi tavsiye eder ve ne yapmamı emir buyurursun?"

Dedi ki: "Oğulcağızım! Allah'a andolsun ki; Dinimize bağlı herhangi bir kimse tanımıyorum ki, ona gitmeni sana emredebileyim. Ancak İbrahim peygamberin dinine bağlı olup Arap diyarından zuhur edecek bir peygamberin ortaya çıkma zamanı yaklaştı. İki taşlık arasındaki hur-malıklı bir şehire (Medine'ye) de hicret edecektir. O peygamber de kendişinde, saklı kalmayacak apaçık peygamberlik alametleri vardır. Hediye kabul eder, ama sadaka almaz. İki omuzu arasında peygamberlik mührü vardır. Eğer o şehirlere gidebilirsen git."

Böyle dedikten sonra vefat etti ve defnedildi. Allah'ın dilediği bir süre kadar Amuriye'de bekledim. Bir müddet sonra Beni Kelb kabilesinden bir tüccar kafilesi bana uğradı. Onlara: "Şu mallarımı ve davarlarımı size vereyim. Buna karşılık siz de beni Arap diyarına götürün." dedim. Olur, dediler. Bunun üzerine mallarımı ve davarlarımı kendilerine verdim. Beni yanlarına alıp götürdüler. Vadi'l-Kura'ya vardıklarında bana haksızlık edip, köle olarak bir Yahudi'ye sattılar. O adamın yanında kaldım. Hurmalıkları görünce, arkadaşımın sözünü ettiği o şehrin burası olacağını umdum, ama bunu kesin olarak bilemedim.

Ben, onun yanında ikamet etmekteyken bir ara, Medine şehrinin Beni Kurayza mahallesinden amcası oğlu yanına geldi Sahibim, beni amcası oğluna sattı. O da beni alıp Medine'ye götürdü. Allah'a andolsun ki; Medine'yi görür görmez, sahibinir tasvirine göre onu hemen tanıdım ve orada da ikamete başladım.

Nihayet Rasûlullah (s.a.v.), peygamber olarak ortaya çıktı. Bir müddet Mekke'de ikamet etti. Köle olduğumdan ve efendimir işlerini yapmakla meşgul olduğumdan dolayı Rasûlullah hakkında söylenen sözleri pek duyamıyordum. Sonra o, hicret edip Medine'ye geldi.

Allah'a yemin ederim ki günlerden bir gün, efendimin hurmalığında bir ağaç üzerinde çalışırken, efendim de benim alt tarafimda oturmaktayken bir amcası oğlu, yanına gelip durdu. Ve: "Ey falan! Allah, Kayle oğullarını (Ensâr'ı) öldürsün! Allah'a andolsun ki onlar, Küba'da, Mekke'den gelen bir adamın etrafında toplanmış durumdadırlar. Onun peygamber olduğunu iddia ediyorlar!"

Adamın bu sözlerini duyunca bir sarsıntıya yakalandım. Öyleki, efendimin üzerine düşeceğimi sandım. Hurma ağacındar indim. Efendimin amcası oğluna: "Ne diyorsun, ne diyorsun?" diye sordum. Efendim öfkelenerek bana sert bir yumruk attı, sonra da:

"Bu işten sana ne? İşinin başına dön!" dedi. Ben de: "Birşey yok..

Sadece bu adamın söylediklerinin pekiştirilmesini istedim." dedim. Yanımda, daha önceden yığdığım birşeyler vardı. Akşam olunca o şeyleri alıp Küba'ya Rasûlullah'm yanına gittim. Huzuruna vardığımda ona: "Duyduğuma göre sen, salih bir adammışsm. Yamnda muhtaç ve garip arkadaşların var. Yanımdaki bu yiyecek de sadakadır. Başkalarından çok siz, bunu alma hakkına sahipsiniz." dedim ve elimdeki yiyeceği kendisine takdim ettim. Rasûlullah (s.a.v.), sahabelerine: "Yeyiniz." dedi. Ama kendisi elini uzatmadı. Kendi kendime: "İşte, bu peygamberliğinin bir alameti." dedim. Sonra yanından ayrılıp gittim Birşeyler daha topladım. O da artık Medine'ye geldi. Tekrar yanma varıp: "Ben, senin sadaka yemediğini gördüm. Ama bu defa hediye getirdim. Rasûlullah (s.a.v.), takdim ettiğim yiyeceği yedi. Ashabına buyur etti, onlar da yediler. Kendi kendime: "Bu da peygamberliğinin ikinci alameti oldu." dedim. Sonra Bakiü'l-Garkad'da ashabından birinin cenaze merasimin-deyken yanına varıp selam verdim. Sahabeleri arasında oturmaktaydı, üzerinde iki örtü vardı. Selam verdikten sonra arka taranna geçtim. Sırtına bakayım da, arkadaşımın anlattığı peygamberlik mührünü görebilir miyim, göremez miyim? diye düşünüyordum. Rasûlullah (s.a.v.), arka taranna geçtiğimi görünce, kendisi hakkında bana anlatılmış olan birşeyi tesbit etmek istediğimi anladı.. Sırtındaki abasım çıkardı. Ben de peygamberlik mührüne bakıp tamdım. O da bana; "Ön tarafa gel." dedi Önüne geçtim ve -Ey İbn Abbas, tıpkı sana anlattığım gibi- durumu kendisine anlattım. Bu anlattıklarımı sahabelerinin duymuş

olmaları, Rasûlullah'm hoşuna gitti."
Selman, köle olduğu için efendisinin işinde çalışmak zorunda olduğundan Rasûlullah in yamnda Bedir ve Uhud savaşlarına katılamadı. Selman, daha sonra başından geçenleri şöyle anlatır: "Rasûlullah (s.a.v.) bana; "Efendinle mükateblik akdi yap." dedi. Ben de özgürlüğümü vermesi karşılığında efendimle kırk okiye altın vermek ve 300 hurma fidanı dikmek üzerine anlaştım. Akid yaptık. Rasûlullah (s.a.v.) da, sahabelerine: "Kardeşinize yardım edin." dedi. Onlar da kimi otuz, kimi yirmi, kimi onbeş, kimi on, kimi de bulabildiği kadar hurma fidanı vererek bana yardım ettti. Nihayet yanımda 300 hurma fidanı yığıldı. Rasûlullah (s.a.v.) da bana; "Ey Selman! Git de şu fidanlar için çukur kaz. İşini tamamladığında yanıma gel ki fidanları yerlerine diken ben olayım." dedi.
Çukurları kazdım. Kazı işinde arkadaşlarım bana yardıma oldular. İş tamamlanınca, Rasûlullah'm yanma gelip durumu kendisine bildirdim. Benimle birlikte fidanlığa geldi. Fidanları kendisine veriyorduk. O da onları eliyle dikiyordu. Sonunda işimizi tamamladık. Allah'a yemin ederim ki, o fidanlardan bir tanesi bile bozulmadı. Hepsi tuttu. Hurmalığı efendime teslim ettim. Ama vermem gereken altınları daha verememistim. Bir gün Rasûlullah (s.a.v.)'a tavuk yumurtası iriliğinde bir altın hediye edilir, o da: "Mükateblik sözleşmesi yapan Farisî ne yaptı?" diye sorar. Bunun üzerine ben huzura çağrıldım... Yanma vardığımda buyurdu ki: "Şunu al da borcunu öde!"
"Bu, benim borcumu karşılar mı ya Rasûlallah?" dedim. Buyurdu ki:"Sen şunu al hele.. Allah, bununla senin borcunu kapatacaktır." Ben de onu alıp tarttım.. Selman'm nefsi elinde bulunan Allah'a andolsun ki, tam tamına kırk okiye ağırlığmdaydı. Böylece efendimin alacağım ödedim.
Selman, artık özgürlüğüne kavuşmuştu. Ondan sonra yapılan Hendek savaşma Rasûlullah'la birlikte hür olarak katıldım. Artık her gazve de,Rasûlullah'ın yanında yer alıp savaştım.
İbn îshak, Selman'm şöyle dediğini de rivayet eder: "Bu altın topağı, benim borcumu nasıl karşılar ya Rasûlallah?" deyince Rasûlullah (s.a.v.), o topağı alıp diline sürdü, sonra da; "Bunu al ve efendinin alacağını öde." dedi. Ben de alıp kırk okiyelik altın borcumu ödedim."
Muhammed b. îshak, Ömer b. Abdülaziz b. Mervan'm şöyle dediğini rivayet eder: Selman'dan bahsedilirken onun, Rasûlullah'a şöyle bir hadiseyi anlattığı da nakledilmektedir:
Arauriye'deki arkadaşım bana; "Şam'ın falan mıntıkasına git. Orada iki meşelik var. Her sene bir adam, bu meşeliklerden birinden çıkıp ötekine geçip gider, sonra da görünmez olur. Çıkışında hastalar onun etrafını kuşatırlar. Kime dua ederse o şifa bulur. Aramakta olduğun dini ona sor. O, sana gereken bilgiyi verir." dedi.
Ben de yola çıkıp, arkadaşımın belirttiği yere gittim. İnsanların, hastalarını getirip topluca beklediklerini gördüm. Onlar o gece, o ermiş kişinin meşeliklerden birinden çıkıp diğerine gitmesini bekliyorlardı. Nihayet meşeliklerden birinden çıktı. İnsanlar, hastalanyla birlikte çevresini sardılar. Her kime dua ettiyse, o şifa buldu. Bana yol vermediler. Ona ulaşamadım. Ancak girmek istediği meşeliğe girerken omuzu-nu tutabildim; "Bu da Mm?" deyip bana döndü. Ben de: "Allah sana rahme etsin. İbrahim peygamberin dini olan Haniflik hakkında bana haber ver." dedim. Bana: "Bu gün insanların sormadıkları birşeyi soruyorsun. Harem halkından olup bu dini getirecek bir peygamberin ortaya çıkma zamanı geldi. Ona git; o, seni bu dine götürür." dedi ve sonra da meşeliğe girip kayboldu.
Bunları kendisine anlattıktan sonra Rasûlullah (s.a.v.), bana şöyle dedi: "Ey Selman! Bana anlattıkların doğruysa, iyi bil ki sen Meryem oğlu İsa ile karşılaşmışsın."
Bu söz, gerçekten gariptir. Çünkü Hz. İsa ile Hz. Muhammed arasında geçen fetret dönemi, en azından 400 senedir. 600 şemsî sene olduğunu söyleyenler de vardır. Anlatıldığına göre Selman-ı Farisî, 350 sene yaşamıştı. Abbas b. Yezid el-Bahranî'nin ifadesine göre kendisinin, üstadlan, Selman'm 250 sene yaşadığı hususunda ittifak etmişlerdir. 250 seneden 350 seneye kadar yaşadığı hususundaysa ihtilaf etmişlerdir. Doğrusunu Allah bilir. Zahir rivayete göre ise Selman, "Meryem oğlu İsa'nın vasisi ile karşılaştım." demiştir ki, bunun doğru olması mümkündür.
Taberî'nin ifadesine göre İsa, göğe kaldırıldıktan sonra tekrar yeryüzüne inmiş, benzeri olan şahsın asıldığı sehpanın dibinde annesiyle başka bir kadının ağlamakta olduklarını görmüş, onlara öldürülmedi ğini bildirmiş, bundan sonra havarilerini irşad için çevreye göndermiştir.
Gökten bir defa inmesi mümkün olduğuna göre, bir kaç defa inmesi de mümkün olur. Sonra haç kırılıp, domuz öldürüldüğünde açıkça inecek ve Cüzam oğulları kabilesinden bir kadınla evlenecektir. Vefat ettiğinde ise, Rasûlullah (s.a.v.)'m ravzasındaki hücreye defnedilecektir.
Beyhakî, "Delailü'n-Nübüvve" adlı kitapta, Yezid b. Sevha'nm şöyle dediğini rivayet eder: "Selman'm, İslâm'a girişinin başlangıcı hakkında uzun bir kıssa anlattığını duydum. O, bu kıssasında kendisinin Ramhürmüz vilayetinden olduğunu, kendisinden daha büyük ve zengin bir kardeşi bulunduğunu, kendisinin de babasının geçimini temin etmekte olduğu fakir bir kimse olduğunu ifade etmiştir. Yaşadığı vilayetin valisinin oğlu, kendisinin arkadaşıymış. İkisi birlikte devamlı olarak bir hocanın yanma giderlermiş. Arkadaşı, Hristiyan âbidlerinin ibadet ettikleri bir mağaraya arasıra uğrarmış. Bir gün Selman, arkadaşından kendisini de o Hristiy ani arın bulunduğu mağaraya götürmesini istemiş, arkadaşı ise: "Sen genç bir çocuksun. Onların sırrını ifşa etmenden ve bu nedenle babamın onları Öldürmesinden korkuyorum." demiş: Selman ise, onlar hakkında onun ve kendilerinin hoşlanmayacağı birşeyi yapmayacağını, sırlarını da ifşa etmeyeceğini söylemiş. Böyle bir taahhüdde bulunmuş.

Bunun üzerine arkadaşı, Selman'ı alıp, o Hristiyanlann bulunduğu mağaraya götürmüş. Onların altı veya yedi kişi olduklarını görmüş. Çöküp ibadet ettiklerinden ötürü de sanki cesetleri ruhsuz hale gelmişti. Onlar, gündüz oruç tutar, geceleyin ibadetle meşgul olur, ağaç yaprağı veya buldukları şeyleri yerlermiş.
Selman, onların önceki peygamberlere iman ettiklerini, İsa'nın ise Allah'ın kulu, elçisi ve Meryem'in oğlu olduğuna, Allah tarafından mucizelerle desteklendiğine inandıklarını anlatmış. Arkadaşı ile birlikte Hıristiyanların yarana gittiğinde onlar, Selman'a şöyle demişler: "Ey çocuk, doğrusu senin bir Rabbin vardır. Ahiret hayatına gideceksin. İleride senin karşına, Cennet ve Cehennem çıkacaktır. Şu ateşe tapan millet ise, küfür ve sapıklık ehlidirler. Allah, onların yaptıklarından razı değildir. Onlar, Allah'ın dininden değildirler."
Selman, arkadaşıyla birlikte sık sık bu Hristiyanlann yanma gitmeye başlamış, sonunda onlardan ayrılmaz olmuş. Nihayet o beldenin valisi (Selman'm arkadaşının babası), onları kendi topraklarından sürgün etmiş, kendi oğlunu da yanında hapsetmiş. Selman, Hristiyan dinini, kendisinden yaşça büyük olan kardeşine anlatmış, kardeşi ise: "Ben geçimimi sağlamak için çalışmakla meşgulüm." diyerek Selman'm bu teklifine kulak vermemiş.
Selman, o Hristiy anlarla birlikte göç etmiş, nihayet Musul kilisesine gitmişler. Selam verip kilisedekilerin yanlarına varmışlar. Arkadaşları onu, kilisedekilerin yanına bırakmak istemişlerse de Selman, onların arkadaşlığından ayrılmak istememiş. Bu sebeple hep birlikte yine yola koyulmuş ve dağlar arasındaki bir vadiye gelmişler, o mıntıkanın rahipleri akın ederek yanlarına gelip selam vermiş ve etraflarım sarmışlardı. Rahipler, o Hristiyan grubun uzun zamandan beri neden kayıp olduklarım kendilerine sormuşlar. Benim kim olduğumu onlardan öğrenmek istediklerinde arkadaşlarım beni Överek iyi bir kimse olduğunu söylemişlerdi.
Aralarında muhterem bir şahsiyet olan birisi, yanlarına gelerek kendilerine hitapta bulundu, Allah'a hanıd-ü senadan sonra peygamberleri ve mucizeleri anlatmaya başladı. Bu arada Meryem oğlu İsa'dan da söz etti. Onun, Allah'ın kulu ve elçisi olduğunu anlattı. Hayır işlemelerini arkadaşlarına tavsiye edip, onları kötülükten sakındırdı. Arkadaşları oradan ayrılmak istediklerinde Selman, o adama tâbi olup yanmdan ayrılmaz oldu. O adam, gündüzleri oruç tutar, bu orucunu pazardan pazara kadar devam ettirir, geceleri ise ibadet ederdi. Topluluğun yanına gelir, onlara vazu nasihatte bulunur, iyilikleri emreder, kötülüklerden de sakmdırırdı. Bu durum, uzun bir müddet böyle devam etti. Sonra Beyt-i Makdis'i ziyaret etmek istedi. Selman da ona arkadaş
oldu."
Sözün burasında Selman, anlatımını şöyle sürdürüyor: 'Yolda iken arkadaşım bana iltifat eder, bana bakıp vazu nasihatte bulunur, çeşitli öğütler verir, bir Rabbin olduğunu anlatır, ileriki hayatta Cennet'in, Cehennemin, hesabın olacağını söylerdi. Bana bazı şeyleri öğretir, o topluluğa pazar günü anlattığı şeyleri, bana da anlatırdı. Bana söylediği şeylerden biri de şu idi: "Ey Selman! Doğrusu Cenâb-ı Allah, Ahmed adında bir peygamber gönderecektir. O, Tihame taraflarından çıkacaktır. Hediye kabul eder ama sadaka almaz. İki omuzu arasında peygamberlik mührü vardır. Onun ortaya çıkma zamanı yaklaşmıştır. Ben, yaşlı bir kimseyim. Onun zamanına ulaşacağımı sanmıyorum. Eğer sen onun zamanına ulaşırsan, onu tasdik et ve ona tabi ol."
Ben, kendisine: "O peygamber, senin dinini terk etmemi, senin yolundan ayrılmamı bana emretse de mi kendisini tasdik edeyim. Ve ona tâbi olayım?" diye sorduğumda, bana: "Sana bunları emretse de kendisini tasdik et ve ona tâbi ol. Çünkü hak, onun getirdiğindedir. Onun söylediklerinden Rahman olan Allah da razıdır." diye cevap verdi."
Selman daha sonra, arkadaşıyla birlikte Beyt-i Makdis'e gidişlerini ve orada arkadaşının bazı yerlerde namaz kıldığını anlatarak sözünü şöyle sürdürür: "Arkadaşım uyudu. Uyurken de bana, gölgenin falan noktaya ulaştığı anda kendisini uyandırmamı tenbihledi. Fakat biraz daha istirahat etsin, diye onun dediği vakitte kendisini uyandırmadım. Uyandığında Allah'ı zikretti ve tenbihine uymadığım için beni kınadı. Bilahare birlikte Beyt-i Makdis'ten çıktığımızda kötürüm bir adam, ona şöyle dedi: "Ey Allah'ın kulu, buraya geldiğinde senden dilekte bulunmuştum ama sen bana birşey vermedin. İşte şimdi senden yine aynı dilekte bulunuyorum." Arkadaşım ona baktı. Herhangi bir kimseyi göremedi. Elinden tutup: "Allah'ın adıyla kalk." dedi. O kötürüm kişi, kendisinde hiç bir hastalık ve sakatlık kalmaksızın ayağa kalktı. Sanki bir bağdan kurtulmuş gibi oldu. O şifa bulan kötürüm, bana dedi ki: "Ey Allah'ın kulu! Eşyamı omuzuma yükle de aileme gideyim ve onlara müjdeyi vereyim." Ben, onunla meşgul olurken arkadaşım yoluna devam edip gitti. îşimi tamamladıktan sonra peşine düştümse de ona ulaşamadım. Nereye gittiğini de öğrenemedim. Hem kime sorduysam bana; "O, senden biraz ileridedir." dediler. Nihayet, Araplardan Beni Kelb kabilesinden bir kervanla karşılaştım. Arkadaşımı onlara sordum. Kervandan biri, devesini ıhdırarak çöktürdü. Beni arkasına alıp yola revan oldu. Nihayet onların şehrine ulaştık. Beni köle olarak sattılar. Ensâr'dan bir kadın, beni satın alıp bahçesine yerleştirdi. Bir müddet sonra Rasûlullah (s.a.v.) da Medine'ye geldi. Ben de arkadaşımın onun hakkında söylediklerini araştırmak için bir defa sadaka malını kendisine götürdüm. Sonra hediye götürdüm. Sırtındaki peygamberlik mührünü görmek istedim. Görünce o anda iman ettim. Başımdan geçenleri de kendisine bir bir anlattım."
Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), Ebu Bekir es-Sıddık'a emir vererek Selman'ı, o hanımdan satın aldırdı ve hürriyetine kavuşturdu.
Selman, sözüne devamla şöyle diyor: "Bir gün Hristiyanlarm dinini Peygamber Efendimiz'e sorduğumda o, bana: "Onlarda hayır yoktur." dedi. Bunun üzerine o Hristiyan arkadaşlarımla ve beraberinde Beyt-i Makdis'e gitmiş olduğum salih dostumla ilgili olarak kalbime büyük bir şüphe düştü. Nihayet Cenâb-ı Allah, Rasûlüne şu ayetleri indirdi:
"Andolsun ki, insanlardan, iman edenlere en şiddetli düşman olarak Yahudileri ve Allah'a şirk koşanları bulacaksın. İman

edenlere sevgide en yakım da, "Biz Hristiyanlanz." diyenleri bulacaksın. Bunun sebebi, pnların içinde keşişler ve rahipler bulunmasından ve onların
gerçekten büyüklük taslamamalarındandır." (el-Mâide, 82.)
Rasûlullah (s.a.v.), bu ayetin nüzulünden sonra beni çağırdı. Ben de korkarak yanma gittim. Önünde oturdum. O da: "Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla... Bunun sebebi, onların içinde keşişler ve rahipler bulunmasından ve onların gerçekten büyüklük taslamamalarındandır." ayetini okuduktan sonra bana şöyle dedi: "Ey Selman! Kendileriyle beraber bulunduğun kimselerle, arkadaşlık yaparak Beyt-i Makdis'e gittiğin kimse, Hristiyan değil, bilakis Müslüman idiler." Ben de dedim ki: "Ya Rasûlallah! Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, arkadaşım sana tâbi olmamı bana emretmişti. Ben de ona: "Eğer o peygamber senin dinini ve yolunu bırakmamı bana emretse de kendisine tâbi olayım mı?" diye sormuştum. O da: "Evet, bunu sana emrederse sen bizi bırak, zira hak ve Allah'ın rızası, o peygamberin sana emredeceği şeylerdedir" demişti."
Bu ifadelerde pek çok tuhaflıklar ve Muhammed b. îshak'm anlattıklarına aykırı bazı hususlar vardır. Muhammed b. İshak'ın rivayet yolu, buna nisbetle daha kuvvetli bir senede sahiptir. Aynı zamanda Buharı'nin sahihinde anlatılan hususlara daha yakındır. Buharî'nin sahihinde, Ebu Osman en-Nehdî'den rivayet olunduğuna göre Selman-ı Farisî şöyle demiştir: "Ben, on efendinin elinde dolaştım. Yani on kadar öğretmen ve terbiyecinin elinden geçtim." Doğrusunu Allah bilir.
Süheylî dedi ki! Selman'ı Farisi, otuz kadar efendinin ve öğretmenin elinden geçmiştir. Doğrusunu Allah bilir.
Selman'm İslâm'a girişinin başlangıcı hakkında Ebu Nuaym, "Delail" adlı eserde tafsilatlı açıklamalarda bulunmuş, bu konuda birçok sened ve lafız nakletmiş tir. Bir naklinde der ki; Selman'la mükateblik anlaşmasını yapan hanım efendisinin adı Halbese'dir. Doğrusunu Allah bilir. [3]

Bu Konuda Nakledilen Garip Haberler

Ebu Nuaym, "Delail" adlı eserde, Sair b. Sevade el-Amirî'nin şöyle dediğim rivayet eder: "Ben, mahallenin kadınlarından birine aşıktım. Onun için zor ve kolay bütün yollara giderdim (Her türlü zorluğa katlanırdım). Ümid ettiğim bir kazancın peşine gider, şehirleri dolaşır, mutlaka o kazana sağlayıp getirirdim. Şam'dan ekin ve eşya yükü ile döndüm. Arapların mevsimine ve kalabalığına ulaşmak istiyordum. Karanlık bir gecede Mekke'ye ulaştım. Sabahleyin şehirde şunları gördüm: Aynı seviyedeki sıradağlar gibi kurulu Taif çadırları var. Develer kesilmiş, bir kısmı öne sürülmüş, o kesilen develerin pişirilen etlerini yemek için toplananlar şöyle diyorlar: "Haydi acele edin, haydi acele edin." Yüksekçe bir yerde bir adamın şöyle seslendiğini duydum: "Ey Allah'ın misafirleri, haydi yemeğe gelin!" Yolda bulunan genç bir kız da şöyle diyordu: "Ey Allah'ın misafirleri! Yemeğini yiyen yatsıya gitsin."
Bu durum, beni korkutmuştu. O topluluk liderinin yanma gitmek üzere yola çıktım. Tanıdığım bir adam bana, onun ileride olduğunu söyledi. Yanma vardığımda baktım ki yaşlı bir adam; yanaklarında sanki beyaz renkli, kırmızı başlı kurtçuklar var. Şira yıldızının da alnında parlar gibi olduğunu gördüm. Başına siyah bir sarık sarmıştı. Sarığın katları arasından saçının bir yumağı dışarı sarkmıştı. Saçları sanki susam bitkisinin dalını andırıyordu."
Bazı rivayetlerde ise şöyle denmektedir:
"Onun altında, susam bitkisi ile örülmüş bir kürsü vardı. O kürsünün altında da kadife sergi vardı. Elinde bir dal vardı. Dalı böğrüne dayamıştı. Etrafında çeneleri göğüslerine değecek şekilde başlarını öne eğmiş ihtiyar heyeti vardı. Onlardan hiçbiri konuşmuyor, ağızlarından bir tek kelime dahi çıkmıyordu. Şam haberlerinden bana anlatıldığına göre o ümmi peygamberin yıldızının doğması zamanı gelmişti. O ihtiyarı görünce beklediğim peygamberin o olduğunu zannettim ve ona; "Esselâmü aleyke ya Rasûlallah." dedim. O da bana; 'Yavaş ol, yavaş ol, ben değilim ama vakti yaklaştı. Keşke o beklediğin peygamber ben olsaydım." dedi. Ben de; "Bu ihtiyar kimdir?" diye sorduğumda bana; "Bu, Ebu Nadle'dir. Haşim b. Abdümenaf dır.' dediler. Ben de şöyle diyerek dönüp gittim: Allah'a andolsun ki bu şeref, Şam'daki Gassan ve Arap emirlerine aittir. Onlara, Cefne (büyük yemek kablannın sahipleri) denir." Gelen misafirlere yemek verme görevine Arapça'da rifade denir. Bu görevi, Haşim üstlenmişti.
Ebu Nuaym, Ebu Talib'in, Abdülmuttalib'ten bahsederken şöyle dediğini rivayet eder: Abdülmuttalib dedi ki: Bir ara Hicir'de uyumakta iken beni ürküten bir rüya gördüm. Büyük bir korkuya kapıldım. Kureyş'ten kahin bir kadının yanma gittim. Omuzumda ibrişim bir aba vardı. Saçlarım, omuzlarıma kadar uzamıştı. Kahin kadın, bana bakınca yüzümdeki değişikliği farketti. O gün ben, kavmimin efendisi idim. Kahin kadın, bana dedi ki: "Efendimize ne olmuş, değişik bir yüzle önümüze gelmiş? Hoşuna gitmeyen bir musibetle mi karşılaşmış?" Ben de ona, evet, dedim.
Sağ elini öpmeden hiç kimse, o kahin kadınla konuşamazdı. Elini öptükten sonra bir elini, kadının başı üzerine koyarak derdini anlatırdı. Ben, öyle birşey yapmadım. Çünkü kavmimin büyüğü idim. Önüne oturup şöyle dedim: "Bu gece Hicir'de uyuyordum. Rüyamda başı göklere ulaşan, dalları da doğu ve batı ufuklarına kadar uzanan bir ağacın yerden bittiğini gördüm. Ondan öyle bir ışık çıktı ki, şimdiye kadar onun gibi parlak bir ışık görmüş değilim. Güneş ışığından yetmiş kat daha parlaktı. Araplarla Acemlerin ona secde ettiklerini, ışığının gittikçe fazlalastiğini, boyunun yükseldiğini, gördüm. Işığı bir an sönüyor, bir an parlıyordu. Kureyşten bir aşiretin de o ağacın dallarına asıldıklarını, diğer bir aşiretin ise onu dibinden kesmeye çalıştığım gördüm. Ağaca yaklaştıklarında da onları bir genç geri itiyordu. Onun kadar güzel yüzlü, onun kadar güzel kokulu

bir kimse görmüş değilim. Onların bellerim kırıyor, gözlerini çıkarıyordu. Ağaçtan birşeyler koparabilmek için elimi uzattığımda o genç beni geri itti. Ben de; "Peki, bu pay kimindir?" diye sorduğumda bana şöyle dedi: "Bu pay, senden önce bu ağaca tutunanlarındır." Bunun üzerine ben de paniğe kapılmış ve korkmuş olarak uykudan
uyandım."
Bunları anlattığımda kahin kadının yüzünün değiştiğini gördüm. Sonra dedi ki: "Eğer rüyan gerçekleşirse, senin neslinden bir adam gelecek. O, batı ve doğuya hakim olacak, bütün insanlar ona boyun eğip dinine girecekler."
Abdülmuttalib, Ebu Talib'e, belki de doğacak olan o kişi sensin, demişti. Ebu Talib, gerek Hz. Peygamber'in doğumundan sonra, gerekse risaletle görevlendirilmesinden sonra^Abdülmuttalib'in bu sözlerini anlatır, sonra da şöyle derdi: "Allah bilir ya, Abdülmuttalib'in rüyasında gördüğü ağaç, emin olan Ebü'l-Kasım'dır. Yani Muhammed (s.a.v.)'dir." Kendisine: "Sen ona iman etmiyecek misin?" diye sorulduğunda, şöyle cevap verirdi: "Ona iman ettiğim takdirde başkalarının bana küfretmelerinden ve bu yüzden utanmaktan çekmiyorum!"
Ebu Nuaym, İbn-i Abbas'tan rivayet etti İd, Abbas (r.a.) şöyle demiştir: "Bir ticaret kafîlesiyle birlikte Yemen'e doğru yola çıktık. Kafilede Süfyan b. Harp de vardı. Yemen'e geldik. Bir gün yemek yapıyordum, Ebu Süfyan ile diğerleri geride duruyorlardı. Bir gün de Ebu Süfyan yemek yapıyordu. Ben de diğerleri ile birlikte geride duruyordum, yemek yaptığım bir günde Ebu Süfyan, bana: "Ey Ebu Fadl, benim evime yemeğini getirip benimle beraber yiyebilir misin?" dedi: Ben de evet deyip diğer arkadaşlarla birlikte evine gittim. Yemeği oraya getirttik. Yemeği yedikten sonra arkadaşlar kalktılar. Ebu Süfyan, beni yamnda alıkoydu. Arkadaşlar gittikten sonra bana dedi ki: "Ya Eba Fadl! Biliyor musun, kardeşin oğlu, Allah'ın Rasûlü olduğunu iddia ediyor." Ben de, hangi kardeşimin oğlu? diye sorunca, Ebu Süfyan şöyle dedi: "Benden mi saklıyorsun? Hangi kardeşinin oğlunun bu iddiada bulunması gerekir? Bunu, sadece biri yapabilir!" Ben de, hangisi bu iddiada bulunuyor? diye tekrar sorunca, o, "Abdullah oğlu Muhammed." dedi. Ben de, "O böyle mi yapıyor?" diye sordum. Ebu Süfyan; "Evet, o böyle yapıyor." dedi. Böyle dedikten sonra oğlu Hanzele'den kendisine gelen bir mektubu çıkardı. Mektub'ta şunlar yazılıydı: "Sana bildireyim ki Muhammed, Mekke'de ortaya çıkıp, ben peygamberim! Sizi Aziz olan Allah'a davet ediyorum, demektedir." Ben de Ebu Süfyan'a: "Ey Hanzele'nin babası, ben Muhammed'i doğru bir insan olarak görüyorum." dedim. O da bana şu karşılığı verdi: "Yavaş ol, ey Eba Fadl! Allah'a andolsun ki Muham-med'in böyle konuşmasından hoşlanmıyorum. Ey Abdülmuttalib oğulları, korkarım ki onun bu sözleri beni size düşman eder. Bana karşı haksızlık olur. Allah'a yemin ederim ki, Kureyşliler, sizin şu şu kötülükleriniz bulunduğunu iddia etmektedirler. Bunlardan her birinin bir gayesi vardır. Allah için söyle ya Eba Fadl, sen, bunu duydun mu?" Ben de: "Evet, duydum." deyince o; "Allah'a andolsun ki, işte bu sizin için bir uğursuzluktur." dedi. Ben de dedim ki: "Belki de bu bizim uğrumuzdur."
Aradan bir kaç gece geçtikten sonra Abdullah b. Huzafe iman etmiş bir kişi olarak Mekke'den haber getirdi. Rasûlullah'ın peygamberlikle görevlendirildiğini duyurdu. Bu haber, Yemen meclislerine yayıldı. Ebu Süfyan, Yemen meclislerinden birinde oturmakta ve Yahudi bilginle-riyle sohbet etmekteydi. Yahudi'nin biri ona; "Bu ne haberdir? Duyduğuma göre bu adamın amcası birşeyler söylemiş, bunun aslı nedir?" diye sordu.
Ebu Süfyan dedi ki: "Doğru söylemişler, ben onun amcasıyım."
Yahudi dedi ki: "Yani onun babasının kardeşimisin? Ebu Süfyan, evet, deyince Yahudi, öyleyse bana ondan söz et, dedi. Ebu Süfyan, şu cevabı verdi : Bunu, bana sorma. Bu işten asla söz edilmesini istemiyorum. Onu ayıplamak ve başkalarının kendisinden daha hayırlı olduklarını ifade etmekten hoşlanmıyorum.
Yahudi, Ebu Süfyan'ın, Muhammed hakkında konuşmak istemediğini ve onu ayıplamaktan hoşlanmadığını görünce dedi ki: "Ondan, Yahudilere bir zarar gelmeyecektir. Bu hususta Musa'nın Tevrat'ına da herhangi bir zarar gelecek değildir."
Abbas (r.a.), sözüne devamla şöyle der: Yahudi bilgini, beni davet etti. Ben de ertesi günü kalkıp meclislerine gittim. Orada Ebu Süfyan b. Harp ile Yahudi âlimi vardı. Alime dedim ki: "Duyduğuma göre amcam oğluna; Allah'ın elçisi olduğunu iddia eden bir adamımız hakkında sorular sormuşsun. Amcam oğlu da o adamın amcası olduğunu sana söylemiş. Ancak amcam oğlu, o adamın amcası değildir. Amcası oğludur. O adamın amcası benim. Babasının kardeşiyim." Yahudi âlimi; "Babasının kardeşi mi dedin?" diye sordu. Ben de; "Evet, babasının kardeşiyim." dedim. Bunun üzerine Yahudi âlimi, Ebu Süfyan'a dönerek: "Doğru mu söyledi?" diye sorunca Ebu Süfyan: "Evet doğru söyledi." dedi. Ben de dedim ki: "Bana sor, eğer yalan söylersem Ebu Süfyan doğruyu söylesin."
Yahudi âlimi, bana dönüp şöyle dedi: "Allah aşkına söyle, kardeşin oğlunda çocukluk işaretleri veya beyinsizlik var mıdır?"
"Hayır, Abdülmuttalib'in tanrısına yemin olsun ki, onda böyle birşey yoktur. O ne yalan söylemiş, ne de hainlik etmiştir. Kureyşliler nezdinde onun adı, el-Emin'dir." dedim.
Yahudi, "Kardeşin oğlu, hiç yazı yazmış mıdır?" diye sorunca ben yazı yazmış olmasının onun için daha hayırlı olacağını zannederek yazar bir kimse olduğunu söylemek istedim. Ama sonra Ebu Süfyan'ın orada bulunduğunu ve yalan söylerken sözümü reddedeceğini düşündüm ve: "Hayır, yazı yazmaz." dedim. Bunun üzerine Yahudi âlimi yerinden fir-ladı, abası omuzundan sıyrılıp yere düştü ve: "Yahudiler öldü, Yahudiler öldürüldü!" dedi.
Konaklarımıza döndüğümüzde Ebu Süfyan, bana: "Ya Eba Fadl! Doğrusu Yahudiler, senin kardeşin oğlundan korkuyorlar," dedi. Ben de şu cevabı verdim: "Olanları sen de gördün ey Ebu Süfyan, var mısın ona iman etmeye? Eğer peygamberliği gerçekse, başkalarından önce ona sen iman etmiş olursun. Eğer peygamberliği asılsızsa, seninle birlikte ona iman etmiş olan emsallerin de vardır. Bundan Ötürü kınanmazsm." Ebu Süfyan: "Mekke'deki Keda tepesinde atları görünceye dek ona ima·

netmeyeceğim." dedi. Ben de: "Sen ne diyorsun?" diye sorunca o: "Bir kelimedir, ağzımdan çıktı. Ancak şunu kesinlikle biliyorum ki Cenâb-ı Allah, Keda tepesine kadar atların gelmesine müsaade etmeyecektir!" diye karşılık verdi.
Rasûlullah (s.a.v.), Mekke'yi fethettiğinde atların Keda tepesinden göründüklerini müşahede edince Ebu Süfyan'a: "C söylediğin kelimeyi hatırlıyor musun?" diye sordum. O da: "Evet, vallahi o kelimeyi hatırlıyorum! Beni, İslâm'a girmeye muvaffak kılan Allah'a hamd olsun." dedi. Bu çok güzel, kıymetli, nurlu, doğru bir ifadedir. Her ne kadar senedinde, haklarında tartışılacak adamlar varsa da bu çok güzel bir anlatımdır.
Daha önceleri Ebu Süfyan ile Ümeyye b. Efei's-Salt arasında geçen ve buna benzer bir hadiseden bahsetmiştik. O da garip haberler ve güzel anlatımlarla dolu nurlu bir rivayet idi. İleriki sayfalarda da Ebu Süfyan ile Bizans İmparatoru Heraklius arasında geçen ve Rasûlullah'ın sıfatlarıyla hallerini konu edinen bir konuşmadan bahsedeceğiz. Heraklius, Ebu Süfyan'ın cevaplarına dayanarak Hz. Peygamberin doğru sözlü olduğuna, Allah'ın gönderdiği bir rasûl oluşuna dair deliller elde etmişti. Sonra da Ebu Süfyan'a şöyle demişti: "Onun bir peygamber olarak ortaya çıkacağını biliyordum. Ama aranızdan çıkacağını sanmamıştım. Eğer ona ulaşabileceğimi bilsem, mutlaka yanma varmak için zahmetlere katlanırım. Onun yanında olsaydım, ayaklarına su döküp yıkardım. Eğer söylediklerin gerçek ise o, benim şu iki ayağımın bastığı yerlere de hakim olacaktır!"
Allah'a hamdolsun ki, Hz. Peygamber 'in ümmeti, Heraklius'un iki ayağının bastığı yerlere de hakim olmuştur. [4]

Amr B. Mürre El-Cühenî'nîn Kıssası

Taberani, Yasir b. Süyevd'in Anır b. Mürre el-Cühenî'den bahsederken, onun şöyle dediğini rivayet eder: Cahiliye döneminde kavmimden bir kaç kişiyle birlikte hacca gittik. Ben, Mekke'de uyumakta iken rüyada Ka'be'den parlak bir nurun çıktığım, o nurun Medine'ye ve Cüheyne dağına ulaştığını gördüm. O nurun içinde bir ses duydum. Sesin sahibi şöyle diyordu: "Karanlık açıldı, ışık parladı, son peygamber gönderildi."
Daha sonra tekrar bir ışık ortaya çıktı. Hire köşklerine ve kisramn saraylarına baktım. O ışığın içinden bir ses geliyordu. Sesin sahibi şöyle diyordu: "İslâm zuhur etti. Putlar kırıldı. Akrabalık bağları birleştirildi!"
Korkarak uykudan uyandım ve arkadaşlarıma: "Vallahi, Kureyş'in şu kabilesinin başına birşeyler gelecektir." diyerek rüyada gördüklerimi anlattım. Memleketimize döndüğümüzde bana haber geldi ki, Ah-med adında bir kişi, peygamberlikle görevlendirilmiş. Bu haberi alınca Resûlullah'm yanına geldim. Durumu ve rüyada gördüklerimi kendisine anlattım. Bana dedi M: "Ey Amr b. Mürre! Ben, Allah'ın bütün kullarına gönderilen bir peygamberim. Onları İslâm'a davet ediyorum. Kan akıtmamalarını, akrabalık bağlarını birleştirmelerini, Allah'a ibadet etmelerini, putları reddetmelerini, beyti haccetmelerini, on iki aydan biri olan ramazan ayım oruçla geçirmelerini kendilerine emrediyorum. Bu emrime icabet edene Cennet vardır. Bu emrime karşı gelene de ateş vardır. Ey Amr, iman et ki, Allah seni Cehennem korkularından emin eylesin."
Ben de kendisine dedim ki: "Allah'tan başka ilah bulunmadığına, senin de Allah'ın Rasûlü olduğuna şahadet ederim. Getirdiğin helal ve harama iman ettim. Bu, birçok kavmin hoşuna gitmese de-ben iman ettim." Sonra kendisine bazı beyitler okudum.
Bizim bir putumuz vardı. Babam, onun hizmetkarlığını yapardı. Varıp o putu kırdım. Sonra Peygamber (s.a.v.)'in yanma döndüm. Dönerken de şöyle bir şiir okudum:
"Şahadet ederim ki Allah haktır,
Ve ben de taştan yapılan tanrıları, terkedenlerin ilkiyim.
Paçalarımı sıvayıp hicret ettim.
Sarp yolları ve çölleri katedip sana geldim.
İnsanların içinde hem babası, hem kendisi, en hayırlı olan Rasûl,
Ey gök yollarının üzerindeki hükümdar!
Sana arkadaşlık etmeye geldim."
Bu şiirimi dinledikten sonra Peygamber (s.a.vr) bana: "Merhaba ey Amr b. Mürre!» dedi. Ben de: "Ey Allah'ın Rasûlü! Ben kavmime gönder. Belki senin vasıtanla Allah bize lütfettiği gibi, benim vasıtamla da onlara lütfedör." dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber, beni kavmime gönderdi. Gönderirken de şu öğütleri verdi: "Merhametli ve doğru sözlü ol. Katı, mütekebbir ve kıskanç olma."
Ravi diyor ki: Amr b. Mürre kavmine gitti. Onları, Rasûlullah'ın davet ettiği şeye davet etti. Bir adam dışında, kavminin tamamı Müslüman oldu. Onları yanma alıp heyet halinde Rasûlullah'm yanına getirdi. Rasûlullah onlara, "hoş geldiniz" deyip Müslümanlıklarından ötürü kutladı ve onlara şöyle bir mektup yazarak verdi:
"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Bu, Allah tarafından Rasûlullah'm dili üzerine size verilen doğru sözlü ve gerçeği konuşan bir emannamedir. Amr b. Mürre el-Cüheynî ile Cüheyne b. Zeyd kabüesine-dir.
Bilesiniz ki yerin altı, ovalan ve yüksek yerleri ile sırtları sizedir. Ekinlerini eker, sularını içersiniz. Buna karşı beşte bir verip, beş vakit namazı kılarsınız. Sığır ve deve sürüleriniz olduğunda, iki koyun verirsiniz. Ayrı ayrı bulunduklarında birer koyun verirsiniz. Kendisi için azık depo edenin, zekat vermesine gerek yoktur. Alımlı, doru renkli atlar içinde zekat yoktur." Bu emanname üzerine, Hz. Peygamberin yanında bulunan Müslümanlar da şahid olmuşlardı.
Yüce Allah buyurdu ki:

«Hani biz, peygamberlerden söz almıştık. Senden de, Nuh'tan da, İbrahim'den de, Musa'dan da, Meryem oğlu İsa'dan da sağlar bir misak
almıştık.» (el-Ahzâb, 7.)
Seleften birçokları derler ki: Cenâb-ı Allah, ademoğullarından bezm-i elestte söz aldığı zaman, peygamberlerden de özel bir söz almıştır. Birincisi Nuh, sonuncusu da peygamberimiz olan "Ûlu'1-azm" beş peygamberle de bu sözü pekiştirmişti. Ki onlar büyük şeriat sahibi peygamberlerdir.
Ebu Nuaym, "Delailü'n-Nübüvve" adlı kitap da Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet eder: Peygamber (s.a.v.)'e "Peygamberlik sana ne zaman vacip oldu?" diye sorulduğunda şu cevabı verdi:
"Adem'in yaratılışı ile bedenine ruh üflenmesi arasında peygamberlik bana vacip oldu."
Yine Ebu Nuaym, Sünabihî'nin şöyle dediğim rivayet eder: "Ömer (r.a.): "Ya Rasûlallah, ne zaman peygamber oldun?" diye sorduğunda, şu cevabı verdi:
"Adem, çamurdan bir gövde olarak yerde uzanmış iken..." İbn-i Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilir: Denildi ki; 'Ya Rasûlallah! Ne zaman peygamber oldun?" Peygamber Efendimiz, bu soruya şöyle cevap verdi:
"Adem, ruh ile ceset arasında iken..."
Adem'in kıssasıyla ilgili olarak naklettiğimiz hadiste de anlatıldığı gibi Cenâb-ı Allah, Adem'in zürriyetini sulbünden çıkardığında peygamberlere has olarak gözleri arasında bir nur yaratmıştı. Bilindiği gibi bu nur, onların Allah katındaki makam ve rütbeleri ile orantılı idi. Durum böyle olunca Hz. Muhammed'in nuru, diğer peygamberlerinkinden daha muazzam idi. Bu da onun şerefinin yüce, kadrinin âh olduğunu gösteren ve bu bakımdan dikkatleri çeken büyük bir tenbih ve uyandır. Ahmed b. Hanbel 'in rivayet ettiği hadis de bu manaya delâlet etmektedir. Onun rivayetine göre İrbad b. Sariye, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in şöyle buyurduğunu nakletmiştir:
"Doğrusu Adem, çamur olarak yerde yatmaktayken ben, Allah katında peygamberlerin sonuncusu (olarak yaratılmış) idim. Bu davetin evvelini size haber vereceğim: Benim (rasûl olarak gönderilmem) için atam İbrahim dua etmiş, geleceğimi İsa (a.s.) müjdelemişti. Anam da bununla ilgili bir rüya görmüştü. Aynı şekilde mü'minlerin anneleri de böyle bir rüya görmüşlerdir."
Bu hadisi, Leys've İbn-i Vehb, Abdurrahman b. Mehdî'den rivayet etmişlerdir. Abdullah b. Salih de Muaviye b. Salih'ten bunu rivayet ederek şöyle bir ilavede bulunmuştur.
"Hz. Peygamber (s.a.v.)'in annesi, onu doğururken bir nur görmüştü. O nur, ona Şam saraylarını aydınlatarak göstermişti."
Ahmed b. Hanbel, Meyseretü'l-Fecr'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ya Rasûlallah, sen ne zaman peygamber oldun?" diye sorduğunda bana şu cevabı verdi:
"Adem, ruh ile ceset arasında iken..."
Bu hadisin senedi de güzeldir.
Ebu Nuaym, "Delailü'n-Nübüvve" adlı kitabında der ki:
"Hani peygamberlerden misaklarını almıştık." ayetiyle ilgili olarak Ebu Hüreyre Hazretleri, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in şöyle buyurduğunu rivayet eder:
"Ben, yaratılışta peygamberlerin ilki, bisette de sonuncuları oldum."
Bu hadis, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in mele-i âlâda anıldığını ve oradaki yaratıklar tarafından da son peygamber olarak tanındığını bildirmektedir. O zamanlar Adem'e henüz ruh üflenmemişti. Göklerle yerlerin yaratılmasından önce Cenâb-ı Allah, onun son peygamber olacağını takdir etmişti. Bizim burada yaptığımız şey, onun mele-i âla da bilinmiş ve anılmış olmasıdır. Doğrusunu Allah bilir.
Ebu Nuaym, üzerinde Buharı ve Müslim'in ittifak ettikleri şöyle bir hadisi, Ebu Hüreyre'den rivayet eder:
"Biz, son ümmetiz. Ama kıyamet gününde öne geçeceğiz. Diğer yaratıklardan önce bizim hesabımız görülecektir. Ancak onlara, bizden önce kitap verilmiştir. Bize, onlardan sonra verilmiştir."
Ebu Nuaym, bu hadisin sonuna şu ifadeyi de ekler: "Hz. Peygamber (s.a.v.), bisette diğer peygamberlerden sonra gelmiştir. Peygamberlik silsilesi, onunla sona ermiştir. Ama kıyamet gününde o öne geçecektir. Çünkü nübüvvet ve ahid hususunda ilk yazılan odur." Bu ilaveyi yaptıktan sonra Ebu Nuaym şöyle demektedir: "Bu hadiste Hz. Peygamber için fazilet ve üstünlük vardır. Çünkü Cenâb-ı Allah, Adem'in yaratılışını tamamlamadan önce, ona peygamberliği vacip kılmıştır. Bu vaciplik sebebiyle Cenâb-ı Allah'ın, ezeli ilim ve yargısında meleklere, Peygamber Efendimiz'i ahir zamanda risaletle görevlendireceğini bildirmiş olması muhtemeldir." Bu sözler,bizim anlattıklarımıza da uygun düşmektedir. Hamd, Allah'a mahsustur.
"Müstedrek" adlı eserinde Hakim, Hattab oğlu Ömer'in şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:
"Adem, günah işlediği zaman: "Ey Rabbim, senden Muhammed hakkı için beni bağışlamanı diliyorum." dedi. Allah buyurdu ki: "Ey Adem! Henüz kendisini yaratmış olmadığım halde Muhammed'i nasıl tanıyıp bildin!" Adem dedi ki: "Ey Rabbim! Ben elinle yarattığında ve ruhundan bana üflediğinde başımı kaldırıp baktım ve Arşın sütunları üzerinde "Lâ ilahe illallah, Muhammedün Rasûlullah" yazılı olduğunu gördüm. Ve öğrendim ki yaratıkların içinde sadece en çok sevdiğin kişinin adını kendi adına eklersin." "Cenâb-ı Allah buyurdu ki: "Doğru söyledin ey Adem! Şüphesiz ki yaratıklar içinde en çok sevdiğim odur. Onun yüzü suyu hürmetine benden dilekte bulunduğun için ben de seni bağışladım., Muhammed olmasaydı, zaten seni de yaratmazdım."

Beyhakî dedi ki: Bu hadisi, yalnız Abdurrahman b. Zeyd b. Eşlem rivayet etmiştir. Bu zayıf bir rivayettir. Doğrusunu Allah bilir.

Cenâb-ı Allah buyurdu ki:

"Hani Allah, peygamberlerden söz almış; "Andolsun ki, size kitabı, hikmeti verdim. Yanında olanı doğrulayıcı bir peygamber geldiğinde mutlaka ona inanacak ve yardım edeceksiniz. İkrar edip de ahdi kabul ettiniz mi?" demişti. Onlar da ikrar ettik, demişlerdi. Allah: "Şahid olun, ben de sizinle beraber şahidlerdenim." demişti.

Artık Mm, bunlardan sonra dönerse işte onlar, fasıklann ta kendilelidîr." (Âl-iîmrSn, 81-82.)

Hz. Ali ile Abdullah b. Abbas Hazretleri: «Allah, gönderdiği her peygamberden; "Eğer Muhamnıed, peygamber olarak gönderilir ve kendileri de hayatta olurlarsa ona iman edip yardıma olacaklarına dair kendilerinden söz almıştır." dediler.»

Cenâb-ı Allah, gönderdiği her peygambere şu emri vermişti: "Mu-hammed, peygamber olarak gönderilir de kendileri hayatta olurlarsa mutlaka ona iman edip yardımcı olacaklarına dair ümmetinden söz ve teminat al."

Bütün bunlar, diğer dinlerde ve peygamberlerinin dillerinde Rasûlullah'm şerefinin ve kadrinin yüceliğine dikkatleri çekmektedir. Onun, ahir zamanda peygamber olarak gönderileceği, bütün peygamberlerin sonuncusu ve kıymetlileri olduğuna dair bir delildir. Aynı zamanda onlar tarafından da bildirilen bir gerçektir. Onun durumunu açıklayıp haberini keşfeden, sırrını açığa vuran, şerefini yücelten, doğum yerini ve beldesini yücelten Hz. İbrahim'dir. O, Ka'be'nin inşaatını tamamladıktan sonra bu manada Rabbine dua ederek şöyle demişti:

"Ey Rabbimiz! Onların arasında, kendilerine senin ayetlerini okuyacak, kitabı, hikmeti öğretecek ve onları tezkiye edecek bir peygamber gönder. Şüphesiz Aziz, Halcim olan sensin." {cl-Bakara, 129.)

Hz. Peygamber'in durumunu halk arasında açıkça beyan eden, İbrahim peygamber olmuştur. O, Allah'ın peygamberlerinin en şereflisi-dir. Muhammed (s.a.v.)'den sonra en kıymetli ve en yüce peygamberdir. Allah'ın salat-ü selâmı, bu ikisinin ve diğer peygamberlerin üzerine olsun. Bu sebepledir ki İmam Ahmed b. Hanbel, Lokman b. Amirin şöyle dediğini rivayet eder: Ebu Ümame'nin şöyle dediğini işittim: Dedim ki: "Ey Allah'ın Peygamberi! Senin durumunun başlangıcı nedir?" Buyurdu ki:

"Atam İbrahim'in duasıjsa'nm da müjdesiyim. Annem, kendisinden bir nur çıktığını ve o nurun da kendisine Şam saraylarını aydınlatarak gösterdiğini görmüştü."

Bu hadisi, Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Ancak Kütüb-ü Sitte sahiplerinden herhangi biri bunu nakletmemiştir.

Ebu Bekir b. Ebi Asım, "Mevlid" kitabında şöyle bir rivayette bulunmaktadır: Araplardan birisi dedi ki: "Ya Rasûlallah Senin peygamberliğinin başlangıcı nedir?"

Peygamber (s.a.v.), şöyle cevap verdi:

"Diğer peygamberlerden aldığı gibi Cenâb-ı Allah, benden de söz aldı. Anam da rüyasında ayaklan arasından bir kandil çıktığını ve o kandilin de kendisine Şam saraylarını aydınlatarak gösterdiğini görmüştü."

Muhammed b. îshak b. Yesar, Halid b. Madan'dan rivayet ederek sahabelerin Hz. Peygamber'e şöyle dediklerini nakleder: Dediler ki; "Ya Rasûlallah! Bize kendinden bahset."

O da buyurdu ki: "Ben atam, İbrahim'in duası, İsa'nın da müjdesiyim. Bana hamile kaldığında anam, kendisinden bir nur çıktığını ve o nurun, kendisine Şam diyanndaki Busra şehrini aydınlatarak gösterdiğini görmüştü.» Bu rivayetin senedi sağlamdır.

Bu rivayette, (mıntıkamız olan) Busra topraklarında yaşayan kimseler için müjde vardır. Bundan da anlaşılıyor ki, nübüvvet nuru, ilk olarak bu diyara ulaşmıştır. Allah'a hamd ve minnetimiz vardır. Bu sebepledir ki, Şam topraklarında fethedilen ilk şehir, Busra olmuştur. Hz. Ebu Bekir'in halifeliği döneminde, barış yoluyla ele geçirilmiştir. Rasûlullah, amcası Ebu Talib'le birlikte on iki yaşında iken buraya gelmişti. O esnada -önceki sayfalarda da açıkladığımız gibi- rahip Bahira ile karşılaşmıştır. İkinci seferinde de Hatice'nin kölesi Meysere'yle birlikte Hatice'nin mallarını satmak için gelmişti. Orada Peygamber Efendimiz'in devesinin çöktüğü yer vardır. Deve oraya çökmüş ve iz bırakmıştı. Ve o izin üzerine de bir mescid inşa edilmişti. O mescid, bugün bilinen meşhur mescidlerdendir. O şehir ki, Hz. Peyamber'in verdiği habere uygun olarak 654 senesinde Hicaz topraklarında meydana gelen bir ateşin ışığı ile içindeki develerin boyunları ışıklanıp aydınlanmıştır. Nitekim Rasûlullah (s.a.v.), bunu şu hadisinde bildirmişti:

"Hicaz toprağından bir ateş çıkacaktır ki, bu ateşle Busra'daki develerin boyunları aydınlanıp görülecektir."

Yüce Allah buyurdu ki:

"Onlar ki yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı buldukları okuma, yazma bilmeyen (ümmî). nebi olan rasûle tabi olurlar. O, kendilerine marufu (iyilikleri) emreder, münkerden nehyeder. Onlara temiz şeyleri helal kılıp, murdar şeyleri de haram eder. Onların ağır yüklerini ve üzerlerindeki bağları, zincirleri indirir. İşte ona iman edenler, onu tazim edenler, ona yardım edenler ve onunla birlikte indirilen nura tabi olanlar, işte onlar, felaha erenlerin kendileridir." (el-AVâf, 157.)

Ahmed b. Hanbel, Ebu Sahr el-Ukaylî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Bedevilerden biri bana dedi ki: Rasûlullah'ın sağlığında Medine'ye bir deve yükü eşya getirdim. Satış işlemimi tamamladıktan sonra dedim ki, şu adamın yanma gide ondanrek ondan birşeyler dinliyeyim. Bir de baktım ki, o (Rasûlullah), Ebu Bekir ile Ömer'in arasında birlikte yürüyorlar. Peşlerine düştüm Bir Yahudi'nin yanına vardılar. Yahudi, Tevrat'ı açmış okuyordu. Çünkü yakışıklı, güzel endamlı oğlu can çekişiyordu. Bunun için Tevrat'ı okuyarak kendine teselli arıyordu. Rasûlullah (s.a.v.) ona dedi ki: "Tevrat'ı indiren Allah aşkına söyle. Benim niteliklerimi ve peygamber olarak çıkacağımı onda görüyor musun?" Yahudi, hayır dercesine başım salladı. Oğlu ise şöyle

dedi: "Evet..
Tevrat'ı indirene yemin olsun ki, senin niteliğini ve peygamber olarak ortaya çıkacağını kitabımızda görmekteyiz. Ve ben şahadet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur, sen de Allah'ın Rasûlüsün." O gencin böyle demesi üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.); "Şu Yahudi'yi, Müslüman kardeşinizin yanından kaldırıp uzaklaştırın." dedi. Sonra vefat eden o gencin kefenleme işini üstlendi, namazını da kıldı."
Bu rivayetin senedi sağlamdır. Buharî'nin sahihinde Enes b. Ma-lik'in ifadeleri ile de doğrulanmaktadır.
Ebu'l-Kasım el-Beğavî, Saltan b. Asım'dan rivayet etti ki; Saltan, dayısının şöyle dediğini nakletmişti: Ben, Peygamber (s.a.v.)'in yanında oturmakta idim. Gözü, bir adama takıldı. Bir de baktı ki, bir Yahudi, üzerinde gömlek, pantolon ve ayağında da iki ayakkabı var. Peygamber (s.a.v.), onunla konuşmaya başladı. Hz. Peygamber: "Benim, Allah'ın Rasûlü olduğuma şahadet ediyor musun?" diye sorunca o, hayır, diye cevap verdi. Hz. Peygamber (s.a.v.): "Sen, Tevrat'ı okuyor musun?" diye sorunca o, evet, diye cevap verdi. Peygamber (s.a.v.): "Sen, İncil'i okuyor musun?" diye sorunca o, evet, diye cevap verdi. Peygamber (s.a.v.): "Ya Kur'ân'ı?" diye sorunca o, hayır, ama sen istersen okurum, diye cevap verdi.
Hz. Peygamber (s.a.v.): "Tevrat ve İncil'i nasıl okuyorsun, orada beni peygamber olarak görmüyor musun?" diye sorunca o, şu cevabı verdi: "Senin evsafını ve peygamber olarak ortaya çıkacağını kitaplarımızda gördük. Sen, peygamber olarak ortaya çıktığında bizden biri olacağını ümit ettik. Ama seni görünce anladık ki, o adam sen değilsin."
Peygamber (s.a.v.): "Niçin ey Yahudi?" diye sorunca o, şu cevabı verdi: "Biz kitaplarımızda şunu gördük: O Peygamber'in ümmetinden 70.000 kişi hesapsız olarak Cennet'e girecektir. Ama senin yanında ve seninle birlikte olan çok küçük bir topluluk görüyoruz."
Peygamber (s.a.v.) buyurdu ki: "Benim ümmetim 70.000.000'dan daha fazladır."
Bu hadis, bu bakımdan gariptir. Kütüb-ü Sitte sahipleri, bunu kitaplarında nakle tmemişlerdir.
Muhammed b. İshak, Ebu Hüreyre'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.), Yahudilerin yanına gelerek: "En bilgin olanınızı karşıma çıkarın." dedi. Onlar da: "En bilgin olanımız Abdullah b. Sûri-ya'dır.» deyip onu getirdiler. Rasûlullah (s.a.v.), onunla başbaşa kaldı. Ona şöyle dedi: "Dinin hatırı, Allah'ın sana bahşettiği nimetlerin hatırı, onun sana yedirdiği kudret helvasıyla bıldırcın hatırı, üzerinize sürdüğü gölge hatırı için söyle bakalım: Benîm Allah Rasûlü olduğumu bilmiyor musun?" Abdullah şu cevabı verdi: "Allah için evet... Kavmim de benim bildiklerimi biliyor, senin özellik ve evsafın Tevrat'ta açıklanmıştır. Şu kadar var ki, onlar seni çekemiyorlar." Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.a.v.) "Bana iman etmeni engelleyen nedir?" diye sordu. O, şu cevabı verdi: "Kavmimin aksine hareket etmekten hoşlanmam. Belki onlar sana tâbi olup Müslüman olurlar, ben de o zaman Müslüman olurum."
Seleme b. Fadl, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: Rasûlullah (s.a.v.), Hayber Yahudilerine şu mealde bir mektup yazdı:
"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Musa'nın ve kardeşinin arkadaşı, Musa'nın getirdiği dinin tasdikçisi, Rasûlullah Muhammed'den... Bilesiniz ki, ey Yahudi topluluğu ve Tevrat ehli kimseler, Allah size demiştir ve siz de kitabınızda şunları yazılı görmektesiniz: "Muhammed, Allah'ın Rasûlüdür. Onunla birlikte olanlar da, kafirlere karşı zorlu, kendi aralarında merhametlidirler. Onları rükû edenler, secde edenler olarak görürsün. Allah'tan lütuf ve rıza isterler. Onlar, yüzlerindeki secde izinden tanınırlar, işte onların Tevrat'taki vasıfları budur. İncil'de de şöyle vasıflandırılmışlardır: Onlar, filizini yarıp çı-, karmış, gittikçe onu kuvvetlendirerek kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş bir ekine benzerler ki; bu, ekicilerin hoşuna gider. Allah, böylece onları çoğaltıp kuvvetlendirmekle, kafirleri öfkelendirir. Allah, iman edip salih amel işleyenlere hem mağfiret, hem de büyük bir mükafat vadetmiştir. (ei-Fetih, 29.)
Şimdi size Tevrat'ı indiren, geçmişte atalarınıza ve onların torunlarına kudret helvası ile bıldırcın yediren, atalarınız için denizde kupkuru yollar açarak milletinizi Firavun ve yaptığı işlerden kurtaran Allah aşkına söyleyin; Allah'ın size indirdiği kitapta, Muhammed'e iman etmenizi emreden bir husus varsa bunu bana mutlaka bildirin. Şayet kitabınızda böyle birşey görmüyorsanız, sizi zorlayacak değilim. Doğruluk, sapıklıktan ayrılmıştır. Ben, sizi Allah'a ve peygamberine davet ediyorum."
Muhammed b. îshak b. ,Yesar, "Mübtede" adlı kitabta Kabü'l-Ahbar'm şöyle dediğini rivayet etmiştir. (Başkaları ise bunu Vehb b. Münebbih'den rivayet etmişlerdir): Buhtü'n-Nasr, Kudüs'ü tahrip edip yedi sene süreyle İsrail oğullarını esareti altına alıp zulmettikten sonra bir gece uykuda kendisini korkutan korkunç bir rüya görmüştü. Kahin, yorumcu ve tahmincilerini toplayarak onlara bu rüyanın yorumunu sordu. Onlar da: "Hükümdarımız rüyayı anlatsın ki tabirini yapabilelim." dediler. Bunun üzerine Buhtü'n-Nasr şöyle dedi: "Ben rüyayı unuttum. Evet, üç güne kadar bunun yorumunu bana bildirmezseniz baştan sona hepinizi öldürürüm!"
Onun bu şekildeki tehdidi üzerine korkmuş ve paniğe kapılmış olarak dağılıp gittiler. Ancak hükümdarın rüya gördüğünü, zindandaki Danyal (a.s.) duymuştu. Zindancıya: "Hükümdara git ve de ki: Zindanda bir adam var. Senin rüyanı tevil edecek bilgiye sahiptir." dedi. Zindancı, hükümdarın yanma gitti ve rüyasını tevil edecek bir adamın zindanda
bulunduğunu bildirdi. Hükümdar da tevilcinin getirilmesini emretti. Danyal (a.s.), hükümdarın huzuruna girdiğinde temenna secdesinde bulunmadı. Hükümdar: "Bana secde etmenden seni meneden nedir?" dîye sorunca Danyal (a.s.):"Allah, bana bir ilim verdi ve başkasına secde etmememi emretti." deyince hükümdar şöyle karşılık verdi: "Ben, Rab-lerine verdikleri sözü yerine getiren kimseleri severim. Şimdi sen, gördüğüm rüyayı bana anlat."
Danyal (a.s.), şöyle konuştu: "Sen, rüyada büyük bir put gördün. Ayakları yerde, başı semada idi. Üst tarafı altından, ortası

gümüşten, altı tunçtan, bacakları demirden, ayakları kiremitten idi. Sen, onu seyretmekte iken güzelliği ve yapısının sağlamlığı hoşuna gitmişti. Allah, gökten bir taş bırakarak, o putun tepesinin tam ortasına düşürdü. Put paramparça oldu. Altın, gümüş, tunç, bakır ve kiremit birbirine karıştı. Cinlerle insanların tamamının bir araya gelip o putun altınını, gümüşünü, tuncunu, demir ve kiremitini birbirinden ayıracaklarını düşünür oldun. Gökten düşen taşa baktığında, onun gittikçe büyüyüp etrafa yayıldığını, nihayet bütün yeryüzünü doldurduğunu gördün. Çevrene baktığında o taştan ve semadan başka birşeyi göremez oldun..."
Buhtü'n-Nasr, ona: "Doğru söyledin. Uykuda gördüğüm rüya bu idi. Şimdi sen, bunun tevilini söyle bakalım." deyince Danya (a.s.) şöyle konuştu:
"Rüyada gördüğün put, zamanın evvelinde,ortasında ve sonundaki muhtelif ümmetlerdir. Gökten üzerine bırakılan taş ise, Allah'ın ahir zamanda üzerine hakim kılacağı bir dindir. Cenâb-ı Allah, Araplardan okur yazar olmayan (ümmî) bir peygamber gönderecek, o peygamber vasıtasıyla diğer ümmetleri ve dinleri yok edecektir. Tıpkı o taşın, putu ve bölümlerini ezip parçaladığı gibi, o din de diğer dinlerin ve ümmetlerin üzerine hükümran olacaktır. O din sayesinde Cenâb-ı Allah, hakkı ortaya koyacak, onunla batılı giderecek, sapıklıktaki insanlara hidayet verecek, okur yazar olmayan kimseleri bilgili kılacak, zayıfları güçlendirecek, alçalmışları yüceltecek, horlanmış kimselere de yardım edecektir." Bu kıssanın kalan kısmını, Danyal peygamber vesilesiyle Buhtü'n-Nasr'm İsrail oğullarını serbest bırakmasından bahsederken anlatacağız.
Vakidî, Muğire b. Şubenin Mukavkis'e giden heyet ile aralarında meydana gelen konuşma ve Mukavkis'in ona, Rasûlullah (s.a.v.)'m evsafi hakkında bazı sorular yönelttiğini rivayet eder. Ki bu sorular, He-rakliyus'un, Ebu Süfyan Sahr b. Harb'e sorduğu sorulara yakın sorular idi. Yine Vakidî'nin anlattığına göre İskenderiye hükümdarı Mukavkis, kiliselerdeki Hristiyan piskoposlarından da Hz. Peygamber (s.a.v.)'in evsafını sormuş, onlar da onunla ilgili vasıfları kendisine anlatmışlardı. Bu, Ebu Nuaym'm, "Delailü'n-Nübüvve" adlı eserde anlattığı uzunca bir kıssadır.
Sahih hadiste belirtildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.), Yahudi medreselerine uğrayarak onlara şöyle demiştir:
"Ey Yahudi topluluğu! Müslüman olun. Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a andolsun ki siz, benim sıfat ve özelliklerimi kitaplarınızda görmektesiniz."
Ahmed b. Hanbel, Ata b. Yesar'm şöyle dediğini rivayet eder: Abdullah b. Amr b. As'a rastladığımda:" Rasûlullah (s.a.v.Tın Tevrat'taki vasıflarını bana söyle." dedim. O da dedi ki: "Evet, vallahi o, Kur'ân'daki bazı sıfatlarıyla Tevrat'ta da şöyle nitelenmektedir: Ey peygamber! Doğrusu biz seni şahid, müjdeleyici, uyana ve ümmi kimseler içinde koruyucu olarak gönderdik. Sen benim kulum ve ekimsin. Seni, Mütevekkil adıyla adlandırdım. Kaba ve katı olmayıp, sokaklarda bağırıp çağıran bir kimse değilsin.
O, kötülüğe kötülükle karşılık veren bir kimse değildir. Aksine o, affedip bağışlayandır. Cenâb-ı Allah, onun vasıtasıyla eğri bir milleti doğ-rultuncaya kadar canını almayacaktır. O eğri millet, "Lâ ilahe illallah" deyinceye kadar o hayatta kalacaktır. Onun vasıtasıyla kör gözler ve sağır kulaklarla kilitli kalpler açılacaktır."
Bu hadisi, Buharı rivayet etmiştir.
Hafiz Ebu Bekir el-Beyhakî, İbn Selam'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Biz, Rasûlullah (s.a.v.)'in sıfatlarım Tevrat'ta görmüştük. Şöyle deniyordu: "Doğrusu biz seni şahid, müjdeleyici, uyarıcı ve ümmiler içinde koruyucu olarak gönderdik. Sen benim kulum ve elçimsin. O peygamber, Mütevekkil adı ile adlandırılmıştır. Kaba ve katı değildir. Sokaklarda bağırıp çağıran biri de değildir. Kötülüğü kötülükle defetmez. Aksine o, bağışlayıp müsamaha gösterir. Allah'tan başka ilah bulunmadığına şahadet ederek onun vasıtasıyla eğri bir millet doğruluncaya kadar, Cenâb-ı Allah onun canını almayacaktır. Onun vasıtasıyla kör gözler, sağır kulaklar ve kilitli kalpler açılacaktır."
Abdullah b. Amr'dan da bu konuda birçok rivayetler varid olmuştur. Bununla birlikte Yermük savaşında EhM Kitabın iki deve yükü kitapları arasında da bu sıfatlardan bahseden birçok kısımlar görülmüştür. Şunu bilmek gerekirki, selef-i salihinden bir çoğu Ehl-i Kitabın kitabları derken bununla Tevrat'ı kasdetmişlerdir. Ehl~i Kitaba göre Tevrat kelimesi, Cenâb-ı Allah'ın Musa'ya indirdiği vahyi daha kapsamlı bir şekilde ifade etmektedir. Bu kelime, daha genel bir anlam ifade eder. Buna dair hadiste birçok deliller vardır.
Yunus; Muhammed b. İshak'm, Ümmü Derda'dan şöyle bir rivayette bulunduğunu söylemiştir: Ümmü Derda, Kabü'l-Ahbar'a şöyle bir soru yöneltmiş: "Siz, Rasûlullah'ın Tevrat'taki sıfatlarını nasıl buluyorsunuz?" Kabü'l-Ahbar da ona şu cevabı vermiş: Tevrat'ta onun vasıflarını şöyle görmekteyiz: "Muhammed, Allah'ın Rasûlüdür, Adı Mütevekkildir. Kaba ve katı değildir. Sokaklarda bağırıp çağırmaz. Ona anahtarlar verilmiştir. Onun vasıtasıyla Cenâb-ı Allah; görmeyen gözlere gördürür, işitmeyen kulaklara işittirir, konuşamayan dilleri konuşturur. Nihayet bu, onların Allah'tan başka ilah olmadığına, bir ve ortaksız olduğuna şahadet etmelerine kadar devam eder. Onun vasıtasıyla Cenâb-ı Allah, mazluma yardım eder ve zalime karşı korur."
Beyhakî, Ebu Hüreyre'nin: "Çağrıda bulunduğumuz zaman ya Muhammed, sen Tur'un yanında değildin." ayetiyle ilgili olarak şöyle dediğini rivayet etmiştir: O zaman şöyle bir nidada bulunulmuştu: "Ey Muhammed Ümmeti! Siz bana dua etmeden önce ben size icabet ettim. Siz benden istemeden önce, ben size verdim."
Vehb b. Münebbih, Cenâb-ı Allah'ın, Zebur'da Davud'a şöyle vah-yet-tiğini ifade etmiştir: "Ey Davud! Senden sonra ad Ahmed ve Muhammed olan bir peygamber gelecektir. Doğru sözlüdür. Efendidir. Ona asla kızmayacağım. O da beni asla kızdırmayacaktır. O bana asi olmadan önce ben, onun geçmiş ve gelecek günahlarım bağışladım. Onun ümmeti, rahmetime mazhar olmuştur. Peygamberlere verdiğim nafileleri, onlara da verdim. Peygambere farz kıldığım farizaları, onlara da farz

kıldım. Nihayet onlar, kıyamet gününde peygamberin nuru gibi bir nura sahip olarak bana geleceklerdir... Ey Davud! Ben, Muhammed'i ve ümmetini bütün ümmetlere üstün kıldım."
Hz. Peygamber'in evsafının, Ehl-i Kitabın kitaplarında mevcud olduğunu bilmek, zarûrat-ı diniyeden sayılan ilimlerdendir. Kutsal kitabımız olan Ku/ân-ı Kerîm de buna birçok ayetler de delâlet etmektedir ki, yeri geldiğinde bu ayetlerden söz etmiştik. Allah'a hamd olsun. O ayetlerden bazıları şunlardır:
"Kendilerine daha önce kitap verdiklerimiz de buna inanırlar. Onlara okunduğu zaman derler ki: Ona inandık, doğrusu o Rabbimizden gelen gerçektir. Şüphesiz biz, ondan önce de Müslümanlar olmuştuk." (ei-
Kasas, 52-53.)
"Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu öz oğullarım tanıdıkları gibi tanırlar. Öyle iken içlerinden bir grup, bildikleri halde yine de hakkı gizlerler." (el-Bakara, 146.)
"Muhakkak ki bundan önce kendilerine bilgi verilenlere, bu Kur'ân okunduğu zaman, yüzleri üstü secdeye kapanırlar. Ve derler ki: Rabbi-mizi tenzih ederiz. Rabbimizin vaadi, şüphesiz yerine gelmiş olacaktır."
(el-Isrâ, 107-108.)
Yani Muhammed'in varlığına ve peygamber olarak gönderileceğine dair Rabbimizin bize verdiği söz, mutlaka yerine gelecektir. Dilediği işi yapmaya kadir olan ve hiçbirşey tarafından aciz bırakılamayan Allah, yücedir, noksanlıklardan münezzehtir.Keşiş ve rahiplerden haber verirken de yüce Allah, şöyle buyurmuştur:
"Peygambere indirileni işittiklerinde, hakkı tanıdıklarından dolayı gözleri yaşla dolup taşar da derler ki: Rabbimiz, biz iman ettik, bizi de şahidlerle beraber yaz." (el-Mâide, 83.)
Necaşî, Selman-ı Farisî, Abdullah b. Selam ve diğerlerinin kıssalarından bahsederken bu konuya değinmiştik. Nitekim ileride bu manada birçok delil ve şahid gelecektir. Hamd ve minnet Allah'adır.
Peygamberlerin kıssalarından ve Rasûlullah (s.a.v.)'ın peygamber olarak gönderilişini anlatmalarından, onun evsafını »beldesini, doğum yerini, hicret edeceği yeri, annesinin evsafını bildirmelerinden, Musa, Yuşa, Ermiya, Danyal ve diğer peygamberler bölümünde söz etmiştik.
Cenâb-ı Allah, İsrail oğullarının son peygamberi Meryem oğlu İsa'dan haber verirken onun, İsrailoğüllan arasında ayağa kalkıp kendilerine hitabede bulunurken şöyle dediğini de nakletmektedir.
"Ey İsrail oğulları! Muhakkak ki ben, size Allah'ın peygamberiyim. Benden Önceki Tevrat'ı doğrulayan ve benden sonra gelecek, adı Ahmed olacak bir peygamberi de müjdeleyenim." (es-Saff, 6.)
İncil'de, Faraklit adında bir peygamberin geleceği müjdelenmekte-dir ki o da Muhammed (s.a.v.)'dir.
Beyhakî, Hz. Aişe'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:
"İncil'de yazılı ki, kaba ve katı değildir. Sokaklarda bağırıp çağırmaz, kötülüğe kötülükle karşılık vermez, aksine affedip bağışlar."
Yakup b. Süfyan, Mukatil b. Hayyan'm şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Cenâb-ı Allah, Meryem oğlu İsa'ya şöyle vahyetti: Benim işimde gayret gösterip ciddi ol. Emrimi dinle ve itaat et, ey temiz, bakire ve iffetli kadının oğlu. Ben, seni babasız yarattım ve âlemlere kudretimin bir göstergesi (nişanesi) kıldım. Sadece bana ibadet et. Şuran ehline, Sür-yanice açıkla. Karşında bulunanlara da benim hak, zatı ile kaim, ezeli ve ebedi olduğumu tebliğ et. Deve, zırh, sarık (ki o da taçtır.), iki ayakkabı, değnek sahibi, Arap, ümmî, kıvırcık saçlı, açık alınlı, kaşları bitişik, bir peygamberi tasdik etsinler. Gözleri iri, kirpikleri uzun, gözlerinin siyahı tam siyah, burnu kalkık, yanakları açık, sakalı da sıktır. Yüzündeki teri, inci gibidir. Ondan misk kokusu gelir. Boynunda gümüş bir ibriği andırır. Omuzları arasından sanki altın akar. Göğsünden göbeğine kadar tüy vardır. Tıpkı şerit gibi akar, karnı üstünde ondan başka tüy yoktur. El parmakları ile ayak parmakları kalındır. İnsanlarla birlikte yürüdüğünde onlardan uzun görünür, yürürken sanki bir kayalıktan ve tepeden sökülüp iner gibidir. Nesli azdır. Sanki o, sulbünden erkekler istemiştir." Beyhakî de "Delailü'n-Nübüvve," adlı eserde Yakup b. Süfyan kanalıyla böyle bir rivayette bulunmuştur.Beyhakî, Osman b. Hakem b. Rafi b. Sinan'ın şöyle dediğini rivayet etmiştir: Babamın ve bazı amcalarımın anlattıklarına göre cahiliye devrinden kendilerine miras olarak gelen bazı yazı demetleri yanlarında varmış. Nihayet Cenâb-ı Allah, İslâm dinini göndermiş, bu yazı demetleri hâlâ yanlarında imiş. Rasûlullah (s.a.v.), Medine'ye geldiğinde bu demetlerinden ona söz etmişler ve yanına da getirmişler. Açıp baktıklarında o demetlerde şöyle bir yazı varmış:
"Allah'ın adıyla, Allah'ın sözü gerçektir. Zalimlerin sözü hüsrandadır. Bu ifade bir ümmete mahsustur İd, o ümmet, ahir zamanda gelecektir. Onlar bedenlerini yıkar, örtünürler. Sırtlarına da peştemal bağlarlar. Düşmanlarına karşı denizlere dalarlar, onlarda namaz ibadeti vardır. Eğer o ibadet, Nuh kavminde bulunsaydı, tufan yüzünden helak olmazlardı. Eğer o namaz, Ad kavminde olsaydı, onlar kasırga ile helak olmazlardı. Eğer o namaz, Semud kavminde bulunsaydı, onlar çığlıkla helak edilmezlerdi. Allah'ın adıyla. Onun sözü gerçektir. Zalimlerin sözü hüsrandadır."
Sonra ravi, başka bir kıssadan söz ederek şöyle diyor: Rasûlullah (s.a.v.), kendisine okuduğum bu kıssadan ötürü hayrette kaldı.
el-A'râf süresindeki «Onlar ki; yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı bulacakları; okuma, yazma bilmeyen ve nebi olan rasûle tabi olurlar." 157'ci ayetinden söz ederken, Hişam b. As el-Ümevî'nin kıssasından da bahsetmiştik. Hz. Ebu Bekir, onu bir seriyeyle birlikte Allah'a imana davet etmesi için Herakliyus'a göndermişti. Hişam'ın anlattığına göre Herakliyus, kendilerine Adem peygamberden Hz. Muhammed'e kadar cümle peygamberlerin resimlerini içeren bir bohça çıkarmış,

resimleri tıpkı evsaflarına uygunmuş, Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz'in resmini çıkarıp kendilerine gösterdiğinde Herakliyus, ikram ve tazim için ayağa kalkmış, sonra oturmuş ve resme bakmaya başlamış, inceden inceye de düşünmüş. Hişam kendisine, bu resimleri nereden getirdiğini sorunca, Herakliyus şû cevabı vermiş: "Adem, kendi zürriyetinden gelecek cümle peygamberleri kendisine göstermesini Rabbinden dilemişti. Bu resimler, Adem peygamberin güneşin battığı yerdeki hazinesinde idi. Zülkarneyn, bunu oradan çıkarıp Danyal'a verdi. Allah'a andolsun ki ben, bu hükümdarlığı bırakmak ve en kötü adamınızın kölesi olmak, ölünceye kadar da onun köleliğinde kalmak isterim."
Böyle dedikten sonra güzel mükafatlar vererek bizi uğurladı. Hz. Ebu Bekir'in yanına geldiğimizde gördüklerimizi ve onun bize yaptığı ikramları anlattık. Söylediği sözleri de naklettik. Bundan sonra Hz. Ebu Bekir, ağlamaya başladı ve şöyle dedi: "Miskin adam, yazık. Eğer Allah ona bir hayır vermek dileseydi verirdi. Rasûlullah (s.a.v.), Hristiyanlar-la Yahudilerin, kendisinin evsafını kitaplarında bulduklarını bize haber verdi."
el-Ümevî, Amr b. Ümeyye'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: Necaşî'nin yanından Medine'ye geldim. Yanımda onun bana hediye ettiği bazı köleler vardı. Köleler, bana şöyle demişlerdi: "Rasûlullah'ı görürsek sen, bize söylemeden biz onu tanıyabiliriz." Ebu Bekir yanımızdan geçerken, peygamber bu mudur? diye sorduğumda hayır, bu değildir, dediler. Ömer yanımızdan geçerken, bu o mudur? diye sorduğumda hayır, bu da değildir, dediler. İçeriye girdiğimizde Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz yanımızdan geçerken köleler bana seslendiler: "Ey Amr! İşte Rasûlullah budur." dediler. Gerçekten onun Rasûlullah olduğunu hiç kimse kendilerine söylememişti. Ancak kitaplarında onun vasıflarına dair okudukları şeylere dayanarak onu tanımışlardı.
Sebe'in kendi kavmini uyarması ve Rasûlullah (s.a.v.)'m peygamber olarak geleceğini kendilerine müjdelemesine dair bir şiir, daha önceki sayfalarda geçmişti. Onu burada tekrarlamaya gerek yoktur. İki Yahudi âlimin Medine'yi kuşatan yemen hükümdarı Tubban'a, Medine'den vazgeçmesini, çünkü oraya ahir zamanda bir peygamberin hicret ederek geleceğini söylediklerini, onun da bu yüzden Medine'den vazgeçtiğini ve Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'e selamı içeren bir şiir nazmetti-ğini de önceki sayfalarda anlatmıştık. [5]

Seyf B. Zi Yezen El-Hîmyerî'nîn Kıssası Ve Peygamberimizi Müjdelemesi

Hafiz Ebu Bekir Muhanımed b. Cafer b. Sehl el-Haraitî, "Hevatifu'l-Cann" adlı eserinde, Abdullah b. Abbas'ın şöyle dediğini nakleder: Seyf b. Zi Yezen, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in doğumundan iki yıl sonra Habeşli-lere galib geldiğinde, Arap heyetleri ve şairleri onu tebrik etmeye geldiler. Onu övüp methiyeler dizdiler. Başından geçen imtihanı güzelce başardığını anlattılar. Ona gelen heyetlerden biri de.Kureyş heyeti idi ki, bu heyette Haşim oğlu Abdülmuttalib, Abdu'ş-Şems oğlu Ümeyye, Cüd'an oğlu Abdullah, Esed oğlu Hüveylid de vardı. San'a'da Re's-i Gumdan denen yerdeki sarayında idi. Bu sarayan bahseden Ümeyye b. Ebi's-Salt şöyle der:
"iç, sana afiyet olsun. Başında yüksek tac vardır. Re's-i Gumdan sa-raymdasm. Orayı ikametgah edinmişsin."
Teşrifatçı, Seyf in makamına girerek Kureyş heyetinin geldiğini bildirdi. Onların mertebelerinin yüceliğini anlattı. Seyf de bunun üzerine onlara içeri girme izni verdi. İçeri girdiler. Abdülmuttalib, ona yaklaştı ve konuşma izni istedi. Seyf ona şöyle dedi: "Eğer hükümdarların önünde konuşan bir kimse isen, burada da konuşmana izin verdik."
Abdülmuttalib, söze şöyle başladı: "Ey hükümdar! Allah seni yüksek, muhafazalı, varılması güç bir makama yerleştirdi. Seni aslı güzel, kökü yüce, menşei sabit, dalları yüksek bir ağaçtan bitirdi. Çok kıymetli bir noktada, çok güzel bir kaynakta yetiştirdi. Ey Arapların hükümdarı! Sen, lanete müstehak olacak işleri yapmadın. Sen, Arabistan için bir baharsın ki buraları verimli kıldın. Arapların itaat edeceği bir reissin. Sırtlarını dayayacakları bir sütunsun. Kulların sığınacakları bir merkezsin. Senin ataların çok hayırlı kimselerdi. Sen de bizim için, onların bıraktıkları hayırlı bir evlatsın. Onların evladları, zayıf ve aciz olmaz. Senin geçmişlerin de helak olmazlar. Ey hükümdar! Biz, Allah'ın Harem'inin halkıyız. Beytinin hizmetkarlarıyız. Biz sana getiren sebeb, omuzlarımızı çökerten ağır sıkıntıyı lütfedip gidermendir. Biz birşey dilenmeye değil, tebrik etmeye gelen bir heyetiz." Seyf b. Zi Yezen sordu: — Ey konuşmacı, sen kimsin?
- Ben, Haşim oğlu Abdülmuttalib'im.
- Kızkardeşimizin oğlu musun? -Evet.
- Öyleyse yaklaş.
Abdülmuttalib, ona yaklaştı. O da Abdülmuttalib'e ve beraberindeki heyete yönelip şöyle dedi: "Şahıslarınız, develeriniz ve yüklerinizle birlikte rahat ve geniş bir yere geliniz. Develerinizin çökeceği yer, sizin ikamet edeceğiniz mahal, rahat ve kolay bir mahaldir. Hepinize merhabalar. Bağışı bol bir hükümdara geldiniz. O, size bol ikramlarda bulunacaktır. Hükümdar söylediklerinizi işitti, yakınlığınızı bildi, vesilenizi kabul etti. Siz, gece gündüz buradasınız. Burada ikamet ettiğiniz müddetçe ikram göreceksiniz. Ayrılıp giderken de hediyeler alacaksınız."
Sonra Kureyş heyeti misafirhaneye ve ikram evine gitti. Orada bir ay kaldı. Hükümdarın yanma gitmediler. İkinci kez, ona ulaşamadılar. O da ayrılmalarına izin vermemişti. Sonra bir ara onları hatırlayınca Abdülmuttalib'e haber gönderip yanına getirtti. Meclisine yaklaştırdı. Onunla başbaşa görüştü. Sonra şöyle dedi: "Ey Abdülmuttalib! Sana bir sır vereceğim. Bunu sadece ben biliyorum. Senden başkasına da açıklayacak değilim. Ama seni, bu sırrın madeni ve kaynağı gördüm. Onun için

sana açıklayacağım. Ama bunu kimseye söyleme. Allah izin verinceye kadar bu sırrı ifşa etme. Allah, şüphesiz ki emrini yerine getirecektir. Kendimiz için sakladığımız gizli ilimler hazinesinde bir kitapta gördüm. Gördüğüm şeyde hayatın şerefi ve vefatın fazileti vardı. Bu haber bütün insanlar için, özellikle de senin ve aşiretin için Önemlidir."
Abdülmuttalib dedi ki: "Ey hükümdar! Ancak senin gibi biri iyilik edip sır verir. O sır nedir? Bütün ova halkı grup grup, zümre zümre sana kurban olsun. O sırrı söyle."
Seyf b. Zi Yezen dedi ki: "Tihame'de bir çocuk doğacaktır. Onun üzerinde bir alamet (işaret) vardır. Onun iki omuzu arasında bir mühür vardır. Riyaset ve imamet onundur. Onun sayesinde siz lider olacak ve bu liderliğinizi kıyamete dek sürdüreceksiniz."
Abdülmuttalib dedi ki: "Ey hükümdar! Sen lanete müstehak bir iş yapmadın. Ben de heyetimle birlikte çok hayırlı bir mercie geldim. Hükümdarımızın heybet ve celali olmasaydı, bana daha çok müjde vermesini ve daha çok sevinmeyi isterdim."
Seyf b. Zi Yezen dedi ki: "O insanın doğma vakti geldi veya doğmuştur. Adı Muhammed'dir. Babası ve anası, Ölecektir. Dedesi ve amcası, onu kefaletlerine alacaktır. Allah onu açıkça ortaya koyacak, bizden de ona yardımcılar kılacaktır. Dostları, onun vasıtasıyla izzet bulacaktır. Düşmanları, onun sebebiyle alçalacaktır. Bazı kimseler, onun vasıtasıyla enli kılıçlarla vurulacak, yerin şereflileri, onun adamları vasıtasıyla öldürülecektir. Putlar kırılacak, Mecusilerin ateşleri sönecek, Rahman'a ibadet edilecek, şeytan da koyulacaktır. Onun sözleri doğrudur. Hükmü adildir.İyiliği emredecek, kendisi de iyilik yapacaktır. Kötülüğü yasaklayacak, kötülüğü kendisi de iptal edecektir."
Abdülmuttalib dedi ki:"Ey hükümdar! Şanın yüce olsun. Aşığın (topuğun) yükselsin, mülkün devam etsin. Ömrün uzun olsun Bizim aslımız, işte budur. Hükümdarımız, bana biraz daha izahatta ve açıklamalarda bulunur mu acaba?"
Seyf b. Zi Yezen dedi ki: "Perdeli Kabe'ye ve putlar üzerindeki işaretlere yemin olsun ki, ey Abdülmuttalib -Bu söylediklerimde yalan yoktur- mutlaka sen, onun dedesisin!"
Seyf b. Zi Yezen'in bu sözleri üzerine Abdülmuttalip secdeye kapandı. Seyf, ona şöyle dedi: "Başım secdeden kaldır. Gönlün ferahlasın. İşin yücelsin. Bu söylediklerimden birşey hissettin mi?"
Abdülmuttalib dedi ki: "Ey hükümdar! Benim bir oğlum vardı. Ben, onu çok beğeniyordum. Ona karşı çok yufka yürekliydim Onu, kavminin asil kadınlarından biri olan Vehb kızı Amine ile evlendirdim. Amine bir çocuk doğurdu. Ona Muhammed adını verdim. Muhammed'in babası ve anası öldü. Onu, ben ve amcası kefaletimiz altına aldık."
Seyf b. Zi Yezen dedi ki: "Sana ne dediysem öyledir. Sen çocuğunu muhafaza et ve onu Yahudilere karşı koru. Çünkü Yahudiler, onun düşmanlarıdır. Ama Allah, onlara fırsat vermeyecektir. Sana verdiğim bu sırrı, heyetindeki adamlara açıklama. Onların ona karşı rekabette bulunmayacaklarından emin değilim. Bu reislik, sizin elinize geçtiği takdirde onların size karşı yarışa gireceklerinden ve Muhammed'in başına bir iş getirip ona tuzaklar kurmalarından korkarım. Onlar veya onların çocukları, ona karşı tuzaklar kuracaklardır. Onun bi'setinden önce ölümün beni yakalayacağını bilmeseydim, atlılarım ve piyadelerimle birlikte yola koyulup onun memleketi olan Yesrib'e gelirdim. Konuşan kitapta ve ezeli ilimde görmüşüm ki, Yesrib onun kuvvetleneceği, iktidar bulacağı bir yerdir. Oranın sakinleri kendisine yardımcı olacaklardır. Kendisi de oradaki bir mezara defnedilecektir. Başına felaketler gelmesinden, üzerine musibetler yağmasından korkmasaydını, yaşı küçük olmakla birlikte onun durumunu herkese ilan ederdim. Ve Arapların süngülerini, onun peşine muhafız olarak takardım. Ama sen ve beraberindeki kimselerin, ona karşı görevinizi ihmal edeceğinizi bildiğimden dolayı bu sırrı başkalarına ifşa etmiyorum."
Sözünü tamamladıktan sonra onları yolcu ederken, heyetteki adamlardan her birine on köle, on cariye, yüz deve, iki aba, beş batman altın, beş batman gümüş ve birer dağarcık dolusu amber verilmesini emretti. Abdülmuttr'ib'e de arkadaşlarının on misli hediye verilmesini buyurdu ve ona: "Gelecek sene yine yanıma gel." dedi. Ertesi seneye varmadan Seyf b. Zi Yezen öldü.
Abdülmuttalib, o zaman birçok defa şu sözü söylemişti: "Ey Kureyş topluluğu! Hükümdarın bana bol mükafat vermesini kıskanmayın. Bu mükafatlar herne kadar çok ise de tükenmeye mahkumdur. Ancak benim için baki kalacak olan ve benden sonraki neslim için devam edecek olan övünç ve şerefi gıpta ile karşılayın."
Ona; "Bu şeref ve Övünç sana ne zaman verilecek? denildiğinde o: "Uzun bir zaman sonra olsa bile bu yine bilinecektir." demişti. Bununla ilgili olarak bir şiirinde Ümeyye b. Abdu'ş-Şems şöyle demiştir:
"Öğüt kazandık. Bu kazandıklarımızı bineklere, erkek ve dişi develerin sırtlarına yükledik.
Mer'aları, develerin hoşlandığı otlarla doludur. San'a'ya kadar uzak yollardan itibaren böyledir.
İbn Zi Yezen bize liderlik etti. Ana yolları gösterdi.
Bulutlarından şimşekleri gözetti. O şimşekler ki ışıkları boldur.
San'a'ya vardığımızda hükümdarın evine ve soylu makama inilir."
Ebu Bekir el-Haraitî'nin rivayetine göre Halife adındaki şahıs, Muhammed b. Osman b. Rebia b. Savae b. Has'em b. Sa'd' şöyle bir soru sormuş: "Baban, sana Muhammed adını nasıl verdi?" O da: "Ben de senin bana sorduğun bu soruyu babama sordum. Bana şöyle cevap verdi: Amcam oğulları kabilesinden Süfyan b. Mücaşa b. Darem, Üsame b. Malik b. Cündüp b Akid, Yezid b. Rebia b. Kinane b. Harbus b. Mazen ile birlikte dört kişilik bir heyet olarak Gassan Meliki îbn Cefne'nin yanına gitmek üzere yola çıktık. Şam'a yaklaştığımızda ağaçlı ve otlak bir yere konaklayıp kendi aramızda konuşmaya başladık. Konuşmamızı rahibin biri işitti, yanımıza gelip şöyle dedi: "Bu dil, bu beldenin diline benzemiyor." Biz de Mudar kabilesinden olduğumuzu söyledik. Bunun üzerine hangi Mudar? diye sordu. Biz de Hindaf tan, diye cevap verdik. Bunun üzerine rahip şöyle dedi: "Ama yakın zamanda son peygamber ortaya çıkacaktır. Acele edip ona gidin. Ondaki payınızı alıp doğru yolu bulun," O

peygamberin adını sorduğumuzda, "Muhammed" dedi.
Gassan hükümdarı İbn Cefne'nin yanından döndüğümüzde her birimizin bir oğlu dünyaya geldi. Oğullarımıza Muhammed adın verdik."
Yani onlardan her biri, o müjdelenen şerefli peygamberin kendi oğulları olmasını arzulamışlardı.
Ebu Bekir el-Haraitî, Cabir b. Ceddan b. Cemi' b. Osman b. Simak b. Hüsayn b. Samuel b. Adiya'mn şöyle dediğini rivaye eder: Evs b. Harise b. Salebe b. Amr b. Amir vefat edeceği zaman Gassanlı kavmi onun etrafina toplanıp kendisine şöyle dediler: Gördüğün gibi sana emri hak vaki olmak üzeredir. Gençliğinde evlenmeni sana söylediysek de evlenmeye yanaşmadın. İşte kardeşin Hazreç'in beş oğlu var. Seninse Malik'ten başka oğlun yok.
Kavminin bu konuşması üzerine, Evs şöyle cevap verdi: "Malik gibi bir evladı bırakan kimse, helak olmuş sayılmaz. Çünkü taşlardan ateş çıkaran; Malik'e nesil ve bol zürriyet vermeye de kadirdir. Herkes ölüme mahkumdur."
Böyle dedikten sonra oğlu Malik'e dönerek şöyle dedi. "Oğulcuğum, ölsen dahi alçalma. Cezalandıracak olsan dahi ayıplayıp kırma. Celadet göster ama tartışma. Mezar, yoksulluktan daha iyidir. Malı az olan alçalır, saldıran kaçar, haremini ve ırzını korumak, şerefli kimsenin şerefidir. Gün ikidir. Biri senin lehine, diğeri de aleyhinedir. Devran sana gülerse şımarma. Günün kötü gelirse de sabırlı ol. Her ikisi de gelip geçicidir. Taçlı hükümdar da, alçak ahmak da kahcı değildir. Gününü selametle geçir, Rabbin sana.ömürler versin." Böyle dedikten sonra şu şiiri söyledi:
"Muharrikin döndüğü günde esirleri gördüm.
Hicir'de Allah'ın sayhası ömrüme ulaştı.
Mülk sahibi insanlar da, sokaktakiler de,
Sonunda ölüme ve mezara mahkumdurlar.
Semud ve Cürhüm kabilelerim helak eden Allah,
Belki de zamanın sonuna kadar benim neslimi devam ettirir.
Onları, Amr b. Amir aşiretinden kaçırırsın.
Ama davetçinin yanında intikam talebini ileri süren casuslar var.
Eğer günler, benim gayretimi çürütmeseler,
İhtiyarlıkta benim başımı ağartmasa idi,
Bilesiniz ki bizim Rabbimiz vardır.
Arş'ının üzerinde yücelmiştir.
Gelecek olan hayır ve şerri bilir.
Kavmimin haberi olmadı mı ki, Allah'ın daveti vardır.
Saadet ve iyilik sahibi kimseler, o davete icabet eder.
Galib'in kavminden bir peygamber gönderildiğinde,
Mekke'de, Mekke ile Hicir arasında.
Orada onun zaferini isteyin, ülkenize yardım etsin.
Amir oğullarına destek olsun, saadet, onun yardımmdadır."
Böyle dedikten sonra Evs b. Harise b.Sa'lebe b. Amr b. Amir vefat etti. [6]

---

[1] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/472-473.
[2] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/473-476.
[3] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/476-489.
[4] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/489-493.
[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/494-507.
[6] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/508-512.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com

Hevatifü'l-Cann[1]

Hz. Peygamber (s.a.v.)'in geleceğini müjdelerken, Yemen hükümdarı Rebia b. Nasr'a Şıkk ve Satihin söyledikleri şu söz, daha önceki sayfalarda da geçmişti: "O, zeki bir peygamberdir. Yüce zat kâtından ona vahiy gelir." Peygamber Efendimiz'in doğumundan bahsederken de Sa-tih'in Abdülmesihe şöyle dediğini yine nakledeceğiz: "Okuma çoğaldığında, Sava gölü kuruduğunda ve değnek sahibi geldiğinde..." Satih, bu sözlerle Hz. Peygamberi kasdetmişti.
Buharı, Abdullah b. Ömer'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ömer'in birşey hakkında;"Doğrusu ben, onun böyle olduğunu zannediyorum." dediğim duyduğumda mutlaka o şey, onun zannettiği gibi çıkardı."
Bir ara Hattab oğlu Ömer, bir yerde oturmakta iken yanından yakışıklı bir adam geçti. Onu görünce şöyle dedi: "Zannını beni yanılttı." veya şöyle demişti: "Bu, adam cahiliyetteki dini üzerindedir." Veyahut şöyle demişti: "Bu onların kahinleri idi. Bunu yanıma çağırın hele." Adamı çağırdılar. Geldi, Hz. Ömer, ona bu söylediklerini tekrarladı. O da şöyle dedi: "Bugüne kadar bir Müslümanm böyle karşılandığını görmemişim." Bunun üzerine Hz. Ömer kendisine şöyle dedi: "Allah aşkına sorduklarımın cevabım ver." Adam da cevap verdi: "Ben, cahiliyette onların kahinleri idim." Hz. Ömer bu defa şöyle sordu: "Cinlerin sana getirdiği haberler arasında en çok hoşuna giden hangisiydi?" Adam şu cevabı verdi: "Bir gün pazarda iken, cinim bana geldi ama kendisinde bir korku müşahede ettim. Bana dedi ki: "Cinleri ve onların şeytani aşmalarını, ümit kesmelerini, tepe üstü düştükten sonra develere ve semerlerine tutunduklarını (yani Muhammed (s.a.v.)'in zuhur edişini) görmedin mi?" Hz. Ömer dedi M: "Doğru söylemiş. Çünkü bir ara ben, onların tanrılarının yanında uyumakta iken, adamın biri bir buzağı getirip boğazladı. Orada bir ünleyici bağırdı, o zamana kadar o şiddette bir bağırma duymuş değildim. Bağırıp çağıran, şöyle dİ37ordu: "Ey düşmanlığı açıt olan! Bu iş başarıldı. Dili açık bir adam, Allah'tan başka ilah yok diyor.» Bu sesi duyduktan sonra oradakiler yerlerinden fırladılar. Ben de: "Bu işin arkasındaki şeyi anlamadıkça buradan ayrılmayacağım.» dedim. Sonra yine.o meçhul sesi duydum: "Ey düşmanlığı açık olan! Bu iş başarıldı. Dili açık bir adam, Allah'tan başka ilah yoktur, diyor." Üzerimizden çok geçmeden denildi 3d işte bu, peygamberdir."[2]
Hz. Ömer'in kendisiyle konuştuğu bu adam, Sevad b. Karib el-Ezdî'dir. Serat'tan Belka dağlarından Sedüsi isminde bir sahabe olduğunu söyleyenler de vardır. O, bir heyetle birlikte Peygamber'Efendimizin yanma gelmişti. Ebu Hatmi ile İbn Mende'nin anlattıklarına göre Said b. Cübeyr ile Ebu Cafer Muhammed b. Ali, ondan rivayette bulunmuşlardır. Buharî, onun sahabe olduğunu söylemiş ve Ahmed İbn Revh el-Berzaî ile Darekutni ve diğerleri de onun adını, sahabelerin adları arasında anmışlardır. Hafiz Abdülgani b. Said el-Mısrî'ye göre bu zatm adı Sevad b. Karib'dir. Osman el-Vakkasî'nin, Muhammed b Kab el-Kurzî'den naklettiğine göre bu zat Yemen eşrafından imiş. Ebu Nuaym de "Dclailü'n-Nübüvve" adlı eserinde bundan söz etmektedir.
Muhammed b. İshak, Hz. Osman'ın kölesi Abdullah'tan rivayet etti ki; Hz. Ömer, bir ara halk arasında Mescid-i Nebevi'de oturmakta iken bir Arap onun yanma geldi. Tiz, Ömer, ona balonca şöyle dedi: "Bu adam, hâlâ müşrildiktedir. Müşriklikten ayrılmış değildir." veya: "Bu adam cahiliye döneminde kahin idi." dedi.
Adam, Hz. Ömer'e selam verip oturdu. Hz. Ömer: "Müslüman oldun mu?" diye sorunca, Adam: "Evet, ya emir'ül-mü'minin. diye cevap verdi.
Hz. Ömer: "Sen cahiliyette kahin miydin?" diye sordu. Adam, şu cevabı verdi: "Sübhanallah ya emir'ül-mü'minin! Halifeliğe geçtiğinden beri reayandan hiç birine söylemediğin bir sözü bana söyledin. Ve beni bu zan ile karşıladın!"
Hz. Ömer dedi ki: "Allahım, bağışla bizi, cahiliyet devrinde biz bundan daha kötü bir durumda idik. Putlara tapar, onları kucaklardık. Nihayet Allah, peygamber ve İslâmiyet ile ikramda bulunup bizleri yüceltti." Adam da; "Evet, ya Emirü'l-mü'minin. Ben, cahiliye döneminde ka- -hin idim." dedi. Hz Ömer; "Öyleyse sana bağlı olan cinin nasıl haberler getirdiğini söyle." dedi. Bunun.üzerine adanı: "İslâmiyet'ten bir ay veya daha az bir zaman önce cinim yanıma geldi ve şöyle dedi: "Cinleri ve şey-tanlaşmalarını, dinlerinden ümit kestiklerini, develere ve semerlerine tutunduklarını (yani Muhammed (s.a.v.)'in zuhurunu) görmedin mi?" dedi.
İbn İshak, bu sözlerin şiir olmayıp seci olduklarını söyler.
O esnada Hz. Ömer, yanındakilere şöyle diyordu: "Vallahi ben, cahiliye devri putlarının yanında bir kaç Kureyşli ile birlikte oturmaktaydım. Araplardan biri, o put için bir buzağı kesip kurban etti.Biz de o kurban etinden bize biraz vermesini bekliyorduk. O esnada, o buzağının içinden bir ses duydum. O zamana kadar o şiddette bir ses duymuş değildim. Bu hadise de İslâm'dan bir ay veya daha az bir süre önce olmuştu. Ses şöyle diyordu: "Ey zehirli böcek! Bu iş başarıldı. Bir adam şöyle diyor: Lâ ilahe illallah" İbn Hişanı dedi ki, o ses şöyle diyordu: "Adam, fasih bir lisanla şöyle ünlüyor: Lâ ilahe illallah diyor." Yine İbn Hişanı dedi ki: Şiirden anlayan bazı kimseler bana şu kıtaları okudular:
"Cinlere ve şeytanlaşmalanna şaştım,
Develerini yükleyip Muhammed'e tabi olmalarına hayret ettim.
Hidayet talebiyle Mekke'ye yöneldiler.
Cinlerin mü'minleri, murdarları gibi değildir."

Hafız Ebu Ya'lâ el-Mavsilî, Muhammed b. Ka'b el-Kurezî'den rivayet etti ki: Bir ara Hz. Ömer, bir yerde oturmakta iken adamın biri yanından geçti. Kendisine: 'Ya emir'ül-mü'minin! Şu adamı tanıyormu-sun?" diye sorduklarında o; "Bu kimdir?" diye sordu. Dediler ki: "Bu, Sevad b. Karib'dir. Haberci cini, Rasûlüllah'ın zuhur ettiğini ona bildirmişti."
Hz. Ömer, onu yanma getirtti. Ona: "Sen Sevad b. Karib misin?" diye sorunca o da, evet, dedi. Hz. Ömer: "Sen hala kahinliğini sürdürüyor musun?" de}dnce adam öfkelenip şu cevabı verdi: "Müslüman olduğum günden beri hiç kimse, bana bu soruyu yöneltmemişti ey emir'ül-mü'minin!"
Hz. Ömer dedi ki: "Ey Allah'ım, sen ne münezzeh ve ne yücesin! Arkadaş, müşriklikteki günahımız, senin kahinlik günahından daha büyük idi. Hz. Peygamberin zuhuruna dair haberci cinin sana getirdiği haberleri bana anlat." Adam dedi ki: "Ey mü'minlerin emiri. Ben bir gece uyku ile uyanıklık arasında iken, haberci cinim bana geldi. Ayağıyla bana vurdu ve: "Ey Sevad b. Karib, kalk. Sözlerimi dinle. Eğer aklın varsa anla. Bilesin ki, Lüey b. Galip soyundan bir peygamber gönderildi. İnsanları Allah'a imana ve O'na ibadet etmeye davet ediyor." dedi. Sonra da şu şiiri okudu:
"Cinlere ve taleblerine şaştım,
Develerini yükleyip Muhammed'e tabi olmalarına hayret ettim.
Hidayet talebiyle Mekke'ye yöneliyorlar. Cinlerin doğruları, yalancıları gibi değildir. Haşimîlerin temiz olanına yönel. Onların öndekileri, arkadakileri gibi değildir."
Ona: "Bırak biraz uyuyayım. Akşama kadar çok yoruldum." dedim. İkinci gece yine gelip ayağıyla beni iterek şöyle dedi: "Kalk ey Sevad h. Karib! Sözlerime kulak ver. Eğer aklın varsa anlamaya çalış. Bilesin ki, Lüey b. Galip soyundan bir peygamber gönderildi. O, Allah'a imana ve O'na ibadete davet ediyor." Böyle dedikten sonra şu şiiri okudu:
"Cinlere ve haber vermelerine şaştım,
Develerini yükleyip Muhanımed'e tabi olmalarına hayret ettim.
Hidayet talebiyle Mekke'ye yöneliyorlar.
Cinlerin mü'minleri, kafirleri gibi değildir.
Haşimîlerin saf ve temiz olanına yönel.
O, Mekke'nin tepeleriyle taşları arasındadır."
Ona: "Bırak uyuyayım. Çünkü akşama kadar çok yoruldum." dedim. Üçüncü gece yine gelip ayağıyla bana vurdu ve : "Ey Sevad b. Karib! Kalk ve sözlerime kulak ver. Eğer akim varsa sözlerimi anlamaya çalış. Bilesin ki Lüey b. Galip soyundan bir peygamber gönderildi. O, insanları Allah'a imana ve O'na ibadet etmeye davet ediyor." dedikten sonra şu şiiri okudu:
"Cinlere ve haber vermelerine şaştım,
Develerini yükleyip Muhammed'e tabi olmalarına hayret ettim.
Hidayet talebiyle Mekke'ye yöneldiler,
Cinlerin hayırlıları, murdarları gibi değildir.
Haşimîlerin saf ve temiz olanına yönel,
Gözlerinle onun başına bak."
Kalktım ve dedim ki: "Allah, benim kalbimi imtihan etti." Daha sonra da deveme binip Mekke'ye geldim. Baktım ki Rasûlullah, ashabı arasında oturuyor. Yaklaşıp dedim ki: "Ya Rasûlallah, sözlerimi dinle." O da: "Yaklaş ve konuş." dedi. Ben de şu şiiri okumaya başladım:
"Geceleyin sükuna erip uykuya daldığımda dostum bana geldi.
O, imtihan edildiğim hususlarda yalancı değildi.
Üç gece üstüste geldi ve dedi ki:
Lüey b. Galip soyundan sana bir peygamber geldi.
Ben de paçaları sıvayıp süratle deveme bindim.
Devem beni çöllerden aşırıp getirdi.
Allah'tan başka birşey olmadığına şahadet ederim.
Senin de bütün gaibler üzerine güvenilir olduğuna tanıklık ederim,
Ey şerefli ve temiz kimselerin oğlu!
Sen, Allah'a yaklaştıran vesilelerin en yakınısın.
Getirdiğin hükümler, saç örgülerini ağartacak kadar ağır da olsa.
Ey beşerin en hayırlısı, getirdiklerini bize söyleyip emret.
Şefaatin olmayacağı günde bana şefaatçi ol.
Sevad b. Karib'i azaptan kurtar."
Bu sözlerim üzerine Rasûlullah (s.a.v..) ile ashabı çok sevindiler. Öyle ki; sevinçleri yüzlerinden okunuyordu. Hz. Ömer yerinden firlayıp yanıma geldi. Bana sarılıp şöyle dedi: "Bu sözleri senden duymayı çok arzuluyordum. Haberci cinin bugün de sana geldi mi?"diye sordu. Ben de şöyle cevap verdim: "Kur'ân okuduğum günden beri bana gelmedi. Cine . karşı Allah'ın kitabı ne güzel bir bedeldir." Sonra Hz. Ömer şöyle dedi: "Birgün Kureyş'in bir mahallesinde idik. O mahalle halkına Alu-Zerih denirdi. Bunlar, bir buzağı kesip kurban etmişlerdi. Kasap, onu yüzmek ve etlerini ayırmakla meşguldü. O esnada buzağının karnından bir ses duyduk. Ama birşey görmedik. Sesin sahibi şöyle diyordu: "Ey Alu-Zerih! Bu iş başarıldı. Açık

dilli bir ünleyici şöyle sesleniyor: Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet ederim."
Hanz Ebu Bekir Muhammed b. Cafer b. Sehl el-Haraitî, Hevatifül-canla ilgili olarak derlediği kitabında Ebu Cafer Muhamme b. Ali'nin şöyle dediğini rivayet eder: Sevad b. Karib es-Sedûsî, Hattab oğlu Ömer'in yanına gitmiş, Ömer ona şöyle demişti "Allah aşkına ey Sevad b. Karib! Söyle bakalım. Bugün de kahinliğinden birşeyler hissedebilmekte misin?" Sevad şu cevab vermişti: "Sübhanallah ey mü'minlerin emiri! Bugün meclisinde oturanlardan herhangi birine bana yönelttiğin bu soruyu yöneltmedin." Hz.Ömer : "Sübhanallah ey Sevad! Müşriklik-teki günahlarımız, senin kehanet günahından daha büyük idi Allah'a andolsun ki ey Sevad, senin çok hoşuma giden bir sözünü duymuştum." dedi.
Sevad dedi ki: "Vallahi ey mü'minlerin emiri, o söz çok hayret verici
bir sözdü."
Hz. Ömer: "Öyleyse onu bana tekrarla." dedi.
Sevad dedi ki: Ben cahiliye döneminde kahin idim. Bir gece uyumakta iken haberci cinim, yanıma gelip ayağıyla beni iterek: "Ey Sevad, sana söyleyeceklerime kulak ver." dedi. Ben de; söyle, deyince söze şöyle başladı:
"Cinlere ve onların ses verişlerine şaştım.
Develerini yükleyip Muhammed'e tabi olmalarına hayret ettim.
Hidayet talebiyle Mekke'ye yöneldiler.1
Cinlerin mü'minleri, murdarları gibi değildir.
Haşinin1 erin saf ve temiz olanlarına yönel.
Gözlerinle onun başına bak."
Uykuya daldım ve sözlerini önemsemedim. İkinci gece cin yine bana gelip ayağıyla iterek şöyle dedi: "Ey Sevad b. Karib Sana söyleyeceklerime kulak ver." Ben de; söyle deyince söze şöyle başladı:
"Cinlere ve taleplerine şaştım.
Develerini yükleyip Muhammed'e tabi olmalarına hayret ettim.
Hidayet talebiyle Mekke'ye yöneliyor.
Cinlerin doğruları, yalancıları gibi değildir.
Haşimîlerin saf ve temiz olanlarına yönel.
Öndekileri, arkadakileri gibi değildir."
Bu defa cinin söyledikleri beni biraz daha etkiledi. Fakat tekrar uyudum. Üçüncü gece yine gelip ayağıyla bana vurdu. Sonra şöyle dedi: "Ey Sevad b. Karib! Anlıyor musun yoksa anlamıyor musun?" Ben de; neyi? diye sordum. Bunun üzerine bana ded ki: Mekke'de bir peygamber ortaya çıktı. İnsanları, Rabbine ibadete davet ediyor. Sen, onun yanına git. Benim söyleyeceklerime kulak ver." Ben de, söyle dedim. Sö",e şöyle başladı:
"Cinlere ve taleplerine şaştım.
Develerini yükleyip Muhammed'e tabi olmalarına hayret ettim.
Hidayet talebiyle Mekke'ye yöneliyor.
Cinlerin doğruları, yalancıları gibi değildir.
Haşimîlerin saf ve temiz olanlarına yönel.
O, Mekke'nin taşlarıyla tepeleri arasındadır."
Anladım ki bu defa Cenâb-ı Allah, benim için hayır ve iyilik murad etmiş. Ben de kalkıp bir abamı ikiye böldüm. Onu giydim Yola çıkarak Peygamber (s.a.v.)'in yanma geldim.İslâmiyet'i bana anlattı. Ben de Müslüman oldum ve durumumu kendisine anlattım. Buyurdu ki: "Müslümanlar, biraraya geldiklerinde bu haberleri onlara da anlat." Müslümanlar toplandıklarında ayağa kalkıp şöyle dedim:
"Haberci cinim üç gece peşpeşe, ortalığı sessizlik kaplayıp herkes uyuduktan sonra yanıma geldi. İmtihan edildiğim şeyde ben yalan söylemiyorum. O bana dedi ki: "Lüey b. Galip soyundan bir peygamber sana geldi!" Ben de genç ve süratli deveme binip çölleri aşarak buraya geldim.
Biliyorum ki Allah'tan başka bir Rab yoktur. Sen de her gaib olanın üzerine güvenilir bir kimsesin. Ey soylu ve temiz kimselerin oğlu! Sen, insanları Allah'a en çok yaklaştıran bir vasıtasın. Ey en hayırlı peygamber! Bize getirdiğin şeyler, saç örgülerini ağartacak cinsten de ağır olsa, onları bize söyleyip emret."
Müslümanlar, bu konuşmam üzerine çok sevinmişlerdi. . Hz.Ömer, bana: "Bugünde o eski kehanetinden birşeyler hissedebilmekte misin?" diye sorunca ben: "Allah'ın, bana Kur'ân'ı öğretmesinden sonra kahinliği hissetmiyorum." dedim.
Muhammed b. Saib el-Kelbî, Ömer b. Hafs'm şöyle dediğini rivayet eder: Hz. Ömer, yanma gelen Sevad b. Karib'e şöyle bi soru sormuştu: "Ey Sevad b. Karib! Kahinliğinden birşeyler kaldı mı?" Sevad bu soruya öfkelenerek şöyle cevap verdi: "Ey mü'minlerin emiri! Araplardan herhangi birini bu şekilde karşıladığını zannetmiyorum."
Hz. Ömer, Sevad'm yüzündeki öfkeyi görünce şöyle dedi: "Bak Sevad! Şu günümüzden önceld yolumuz olan müşriklik kahinlikten daha büyük bir günahtı. Ey Sevad! Bana senden duymayı arzuladığım şeyleri
söyle.
Sevad söze şöyle başladı: "Evet... Bir ara geceleyin Serat'ta deveme binerek yola çıkmıştım. Birara uykuya dalmıştım Cinlerden haberci bir dostum yanıma gelerek ayağıyla beni itip şöyle dedi: 'Ey Sevad b. Karib, Kalk! Tihame'de bi

peygamber zuhur etti. İnsanlan hakka ve dosdoğru
yola davet ediyor."
Sevad, serüvenini önceld sayfalardaki gibi tam olarak baştan sona anlattı. Ve şiirinin sonuna şu beyti ilave etti:
"Senden başka bir yakının fayda vermeyeceği günde, Bana şefaatçi ol ve Sevad'ı azaptan kurtar."
Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Kavmine git ve bu şiiri onlara da
oku."
Hafiz İbn Asakir, Said b. Cübeyr'in şöyle dediğini rivayet eder: "Sevad b. Karib el-Ezdî bana haber verdi ki: "Bir ara Sera dağlarından birinde uyumakta idim. Bir şahıs, gelerek ayağıyla bana vurdu..." Böyle dedikten sonra Sevad, serüvenim baştar sona anlattı.
Yine Hafiz İbn Asakir, Sevad b. Karib'in şöyle dediğini rivayet eder: "Ben, Hindistan'a gitmiştim. Bir gece haberci cinin yanıma geldi..." Böylece söze başlayarak serüvenini baştan sona anlattı. Serüveninin sonunda okuduğu şiirini tamamladığında da, Rasûlullah (s.a.v.) azı dişleri görününceye kadar gülmüş ve: "Sevad kurtuluşa erdi." demişti.
"Delailü'n-Nübüvve" adlı eserde Ebu Nuaym, Abdullah el-Um-manî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Bizde, Mazin b. Aduj adında bir adam vardı. Mazin-, Semaya köyündeki bir putun hizmetkarlığım yapıyordu. Semaya, Umman'a bağlı bir köydü Samit oğulları, Hütame oğulları ve Mühreliler, oradaki puta ibadet ederler di.Mühreli ler, Mazin'in dayılarıydılar. Mazin'ir annesi, Zeynep binti Abdullah b. Rebia b. Hü-veystir ki, o da Nemran oğulları kabile sindendir.
Mazin şöyle demişti: "Bir gün putumuzun yanında bir kurban kesmiştik. Kurbanın karnından bir ses duydum. Sesin sahibi şöyle diyordu: "Ey Mazin, kulak ver, sevineceksin. Hayır açığa çıktı. Şer gizlendi. Mu-dar oğullarından bir peygamber zuhur etti. O en büyük Allah'ın dinine bağlıdır. Taştan yontulma putları bırak ki, Cehennem'in sıcaklığından kurtulasın!" Bu sesi duyunca, çok korktum. Aradan bir kaç gün geçtikten sonra bir kurban daha kestik. Bu defa puttan şöyle bir ses geldi: "Bana bak bana! Aslında bildiğin şeyleri benden dinle. Bu, gönderilen bir peygamberdir. Hak ile gelmiştir. Ona, vahiy inmiştir. Ona iman et ki doğru yola giresin. Yanmakta olan alevli Cehennem ateşinden kurtulasın. O ateş ki, yakıtı büyük taş parçalarıdır." Kendi kendime, "Bu çok hayret verici birşey" dedim. Aslında bu, benim için murad edilen hayır ve iyiliktir. Bize, Hicaz'dan bir adam geldi. "Gerilerde ne haber var?" diye sordum. Dedi ki: Ahmed adında bir adam ortaya çıktı. Yanına gelen herkese: "Allah'ın davetçisine icabet edin." diyor. Bunun üzerine yanımıza gelen Hicazlı adama: Bu duymadığım bir haber, dedim. Putumuzun üzerine atılıp onu paramparça ettim. Deveme binip Rasûlullah (s.a.v.)'ın yanma geldim. Allah, kalbimi İslâm'a açmıştı. Ben de Müslüman oldum ve şöyle dedim:
"Yacur putunu kırıp paramparça ettim. Bir Rabbimiz vardı. Onu tavaf ederdik. Saptıkça sapardık, ama Haşimî ile sapıklıktan kurtulup hidayete erdik. Yacur'un dini umurumda değildi. Ey Süvari, Samit oğullarıyla kardeşleri Hutame'ye ve dostlarına benden şu haberi götür: Bana Rabbimin Yacur olduğunu söyleyenlere kızgınım!"
Dedim ki: Ya Rasûlallah, ben eğlenceye düşkünüm. Kadınlara ve içkiye de tutkunum. Kurak seneler bizi mahvetti. Mallarımızı götürdü. Çoluk çocuğumuzu bitkin düşürdü. Benim oğlum yoktur. Allah'a dua et te bendeki bu kötülükleri gidersin. Bana haya nasip etsin ve bir oğul bahşetsin."
Peygamber (s.a.v.) şöyle dua etti: "Allahım, ona eğlence yerine Kur'ân okumayı, haram yerine helali, günah ve zina yerine iffeti ver. Ona haya nasip et ve bir oğul bahşet."
Cenâb-ı Allah, kendimde hissettiğim kötülükleri benden giderdi. Umman, verimli hale gelip bol bitkiler verdi. Dört hür kadınla evlendim. Kur'an'm yansım ezberledim. Allah, bana Hayyan isminde bir evlad bağışladı."
Mazin, böyle dedikten sonra da, şu şiiri okudu:
"Ya Rasûlallah! Bineğim koşup sana geldi. Çölleri aştı. Umman'dan Arc'a kadar geldi ki, ey çakıllara basanların en hayırlısı; bana şefaat edesin de Rabbin beni bağışlasın. Ve kurtuluşa ermiş olarak kavmime döneyim. O kavmim ki, Allah rızası için dinlerinden ayrıldım. Onların görüşü benim görüşüm değildir. Onlar, benim gibi kimseler değildirler. Ben, içkiye ve zinaya düşkün bir kimse idim. Gençliğimde böyle idim. Nihayet ihtiyarlayıp bitkin düştüm. Rabbim, içki yerine Allah korkusunu ve haşyetini verdi. Zina yerine, iffeti verip haya yerlerimi korudu. Artık yegane düşüncem cihad oldu. Niyetim, orucum ve haccım da Allah içindir."
Kavmime döndüğümde bana küfrettiler, kınayıp azarladılar. Bir şairlerine emredip bana hicviyeler dizdirdiler. Ben de; "Eğer ona karşılık verirsem, aslında kendimi yermiş olurum." dedim ve yanlarından ayrıldım. Fakat daha sonra onlardan kalabalık bir heyet yanıma geldi. Daha önceleri ben onların idarecisiydim. İşlerini yürütürdüm. Bana dediler ki: "Ey Amca oğlu! Sana kötü davrandık. Bundan memnun değiliz. Eğer bu kötülüğümüzü görmezden gelirsen, tekrar yurduna dön ve işlerimizi de eskisi gibi idare et. Dinin sana kalsın." Ben de onlarla birlikte yurduma döndüm ve şöyle dedim:
"Size karşı öfkeli olmak, tadımı çok acı birşeydir.
Bize karşı öfkeli olmanız ise ey kavmim, size göre süt gibidir.
Sizin ayıplarınız açıklansa ve yayılsa bile, bunu âlem anlamaz.
Ama bizim ayıplarımız söylendiğinde, bunu hepiniz anlarsınız.
Şairimiz, size karşı kötü birşey söyleyemez.
Ama sizin şairiniz, bize küfretmede dili açık bir kimsedir.
Bilesinizki, size karşı kalblerimizde kin yoktur.

Ama sizin kalblerinizde, kin ve düşmanlık vardır."
Mazin dedi ki: Bundan sonra Cenâb-ı Allah, onların tamamını İslâm hidayetiyle nurlandırdı.
Hafız Ebu Nuaym, Cabir b. Abdullah'ın şöyle dediğini rivayet eder: Peygamber (s.a.v.)'in risaletle görevlendirildiği haberinir
Medine'de ilk yayılışı şöyle oldu: Medine'de cinlerden habercisi olan bir kadın vardı. Günün birinde cin, beyaz bir kuş şekline
bürünerek kadının evinin duvarına kondu Kadın ona: "Niçin yanımıza geliniyorsun? Gelde sohbet edelim. Karşılıklı
haberleşelim." dedi. Cin, kadına şu cevabı verdi: "Mekke'de bir peygamber ortaya çıktı. Zinayı haram kıldı. Bize de göklerden
haber alma yolu kapandı."
Vakidî, Ali b. Hüseyn'in şöyle dediğini rivayet eder: Peygamber (s.a.v.)'in risaletle görevlendirildiğine dair ilk haberin
Medine'ye gelişi şöyle oldu: Fatıma adındaki bir kadının haberci bir cini vardı.Günün birinde o haberci cin gelip Fatıma'nın
evinin duvarı üzerine kondu. Fatı-nıa: "İçeri gelmez misin?" diye sorunca, o, şöyle cevap verdi: "Hayır, zinayı haram kılan
peygamber ortaya çıktı."
Tahinilerden bazıları, bu mı mürsel olarak rivayet etmişlerdir. O haberci cinin adının da Ibn Levzan olduğunu
söylemişlerdir.İbn Levzan, bir süre kaybolup Fatıma'ya görünmez olmuştu. Bilahare geldiğinde Fatıma onu kınamış ve niçin
geciktiğini sormuştu. O da: "Ben Rasûle gittim. Onun zinayı haram kıldığım işittim. Sana selam olsun." diye karşılık vermişti.
Vakidî, Osman b. Afîan'm şöyle dediğini rivayet eder: "Bir kervanla birlikte Şam'a gitmiştik. Gidişimiz, Rasûlullah (s.a.v.)'m
bisetinden önce idi. Şam girişine vardığımızda orada kahin bir kadın vardı. Karşımıza çıktı ve şöyle dedi: "Arkadaşım gelip
kapımda durdu. İçeri girmez misin?" dediğimde bana şu cevabı verdi: "Buna yol ve imkan yok. Ahmed çıktı ve karşı durulmaz
birşey getirdi. Sonra dönüp Mekke'ye geldim. Rasûlullah (s.a.v.)'m Mekke'de zuhur edip insanları yüce Allah'a imana davet
ettiğini gördüm."
Vakidî, Muhammed b. Abdullah ez-Zührî'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Daha önce vahiy, cinler tarafından duyulurdu.
İslâmiyet geldikten sonra onlar, vahyi dinlemekten menolundular. Beni Esed kabilesinden Saire adında bir kadın vardı. Onun
cinlerden bir habercisi vardı. Artık vahyin cinler tarafından duyulamaz olduğunu görünce Saire'nin yanma dönüp göğsünün
içine girdi.Göğsünde sıkıntılar meydana getirdi. Saire'nin de aklı başından gitti. Göğsünün içindeki cin şöyle konuşuyordu:
"Şiddetli durum ortaya kondu. Göklerden haber almak men olundu. Karşı durulamayacak şey geldi. Ahmed, zinayı haram
kıldı."
Hafız Ebu Bekir el-Haraitî, Mirdas b. Kays es-Sedüsî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.)'m meclisinde
bulundum. Yanında kahinlikten ve Peygamber (s.a.v.)'in zuhuru esnasında kahinliğin değişikliğe uğramasından
bahsedildi.Dedim ki: "Ya Rasûlallah! Bu hususta bizde bazı bilgiler var. Sana şunu haber vereyim ki, bizde bir cariye vardı.
Adı, Hülasa idi. İyi bir kimse olarak bilinirdi. Bir defasında yanımıza gelip şöyle konuştu: "Ey Devs topluluğu! Başıma çok
tuhaf birşey geldi. Siz, hayırdan başka birşey bilir misiniz?" "Anlatacakların nedir?" diye sorduk. Dedi ki: "Ben, koyunların
arasında idim. Bir karanlık perdesi üzerimi kapladı. Kendimde, benimle cinsel ilişkide bulunuluyormuş gibi bir durum
hissettim. Hamile kalmaktan korkmuştum. İradem dışı hamile kalıp ta doğum vakti yaklaştığında köpek gibiild kulağı sarkık bir
çocuk doğurdum. O, aramızda bir süre yaşadı. Hatta çocuklarla oyun oynama çağma geldi. Onlarla oynamaya başladı. Bir
defasında yerinden firlayıp peştemalını attı ve olanca sesiyle bağırıp şöyle demeye başladı: "Eyvah, eyvah! Ağlayıp ünleme
zamanıdır. Eyvah ganimetler, eyvah anlayış. Allah'a andolsuı ki ateş ve atlar, geçidin gerisindedir. Orada asil ve güzel
gençler vardır."
Âtlarımıza binip hazırlığımızı yaptık ve: "Yazıklar olsun sana. Neler gördün?" diye sorduk.
Dedi ki: Bana, âdet görmekte olan bir cariye getirebilir misiniz?
Böyle birini kim bize getirebilir? diye sorduğumuzda yaşlı bir adamımız dedi ki: Allah'a andolsun ki o cariye yanımdadır.
Anası da iffetli bir kadındı. Onu çabucak buraya getir, dedik. O da gidip cariyeyi getirdi. Dağa çıktı. Cariyeye şöyle dedi:
Elbiseni çıkar ve şunlarm yüzüne at.
Oradaki topluluğa da; peşine düşün, dedi. Bizden de Ahmed b. Habis adındaki bir adama şöyle dedi: Ey Habis oğlu Ahmet
Sen birinci atlıyı yakala. Ahmed hücuma geçip ilk atlıyı yakalayıp vurdu ve yere yatırdı.Karşımızdakiler hezimete uğradılar,
biz de onların mallarını ganimet olarak aldık. Üzerlerine bir ev yapıp Zu'1-Hülase adını verdik. O adam bize hep daha önce
dediklerini söyleyip dururdu.
Nihayet, Ya Rasûlallah, sen zuhur ettiğinde o, günün birinde bize şöyle dedi: "Ey Devs topluluğu! Haris b. Ka'b oğulları
hücuma geçtiler." Biz de atlarımıza bindik. O bize şöyle dedi: "Atlarınızı hızlandırın. O kavmi mezara gömün. Sabahleyin
onları sürün. Akşamleyin de içkinizi için."
Onun dediği kavim ile karşılaşıp savaştık.Bizi hezimete uğratıp mağlub ettiler. Yanına döndüğümüz de: "Senin durumun nedir?
Bize yaptıkların nedir?" diyerek kendisine öfkelendik, yüzüne baktığımızda gözleri kızarmıştı ve bize çok öfkelenmişti.
Yerinden kalktı. Biz de atlarımıza binip bu hatasını bağışladık. Bir sü~e geçtikten sonra tekrar bizi çağırıp: "Size onur
bahşedecek, gücünüzü arttıracak, sizi hazinelere sahip kılacak bir savaşa var mısınız?" dedi. Biz de böyle bir savaşa çok
muhtaç olduğumuzu söyleyince; öyleyse atlarınıza binin, dedi. Biz de bindik ve ne diyorsun? diye sorduk. Dedi ki: Haris b.
Mesleme oğulları! • Sonra durun, dedi. Biz de durduk. Sonra, onlarda sizin için kan yoktur. Siz, Mudarlılara saldırın. Onlar, a
ve davar sahipleridirler. Mallan vardır. Sonra şöyle dedi: Hayır, Büreyd b. Samme aşiretine saldırın. Onların sayıları azdır.
Taahhütlerini de yerine getirirler. Sonra şöyle dedi: Hayır, Ka'b b. Rebia'ya saldırmanız gerekir. Onu, Amir b. Sa' saa'nm

köyüne yerleştirin, böylece başlarına bela gelsin. Onlarla karşılaşıp savaştık. Bizi yendiler, perişan olduk. Dönüp kendisine: "Yazıklar olsun sana, bize yaptığın nedir?" dediğimizde şu cevabı verdi: "Bilemiyorum... Daha önce benimle doğru konuşan, bu defa bana yalan söylemeye başladı. Beni üç gün süreyle evimde hapsedin. Sonra yanıma gelin." Öyle yaptık. Sonra üçüncü günün sonunda yanma geldik. Kapısını açtığımızda içerisi, adeta ateş odası gibi idi. Dedi İd: "Ey Devs topluluğu! Gökle bekçilerle muhafaza edildi. Peygamberlerin en hayırlısı zuhur etti." O nerededir? diye sorduğumuzda şu cevabı verdi: "O, Mekke'dedir. Bense ölüyüm. Beni dağ başına gömün. Ben alevlenip tutaşacağım. Eğer beni rahat bırakırsanız, sizin için bir utanç olurum. Yanıp tutuştuğumu ve alevlendiğimi görürseniz bana üç taş atın. Sonra her taşı atarken: "Alla-hım, senin adınla." deyin. O zaman ben sakinleşir ve sönerim."
Öldü ve yanıp tutuştu. Biz de yaptığı tavsiyeleri yerine getirdik. Üç taş attık. Her taşı atarken de: "Allahım, senin adınla." dedik.Ateşi söndü. Hacılar bize gelinceye kadar yerimizde durduk. Ya Rasûlallah, işte o hacılar senin zuhur ettiğini bize bildirdiler."
Gerçekten bu, garip bir rivayettir.
Vakidî, Süfyan el-Hüzelî'nin şöyle dediğini rivayet eder: "Bir kervanla Şam yoluna çıktık. Zerka ile Mu'an arasında iken geceleyin mola verdik. Bir de baktık ki, göklerle yer arasındaki bir süvari şöyle sesleniyor: "Ey uykudakiler! Uyanın. Bu uyuma zamanı değildir. Ahmet ortaya çıktı. Cinler sağa sola tardedilip kovuldu."
Güçlü ve kuvvetli kimseler olmamıza rağmen duyduğumuz bu çağrıdan korkmuştuk. Ailelerimize döndük. Baktık ki onlar, Mekke'de Ab-dülmuttalib oğullarından zuhur eden Ahmed adındaki bir peygamberle Kureyşliler arasında meydana gelen anlaşmazlıktan söz ediyorlar."
Bunu, Ebu Nuaym rivayet etmiştir.
el-Haraitî, Urve'nin şöyle dediğini rivayet eder: Aralarında Varaka b. Nevfel b. Esed b. Abdül-Uzza b. Kusay, Zeyd b. Amr b Nüfeyl, Abdullah b. Cahş b. Riab ve Osman b. Hüveyris'in de bulunduğu bir Kureyş topluluğu, putlarından birinin yanında toplanmış idiler. O toplantı gününü, her sene bayram olarak kutluyorlar di. Yanında toplandıkları putlarına tazimde bulunuyor, ona kurbanlar kesiyor; sonra da yeyip içip, içkileri yudumluyor ve putlarına ibadet ediyorlardı. Geceleyin putun yanına vardıklarında yüz üstü yere düşmüş olduğunu gördüler. Bu işi beğenmediler. Putu tekrar doğrultup eski haline getirdiler. Çok geçmeden şiddetli bir sarsıntı ile put yine yüzüstü yere düştü. Yine alıp eski haline getirdiler. Ama ikinci kez bir sarsıntı meydana gelerek yine yüz üstü yere düşmüştü. Bu durumu görünce üzülüp kederlendiler ve bunu büyük bir musibet saydılar. Osman b. Hüveyris dedi ki: "Buna ne olmuş ki durmadan yere düşüyor? Mutlaka yeni bir durum meydana gelmiştir."
Bu olay, Rasûlullah (s.a.v.)'m doğduğu gecede meydana gelmişti. Osman şöyle diyordu:
"Ey bayram putu, insanlar etrafında saf bağlamışlar,
O insanlar uzaktan ve yakından gelen büyüklerdir.
Mağlup olarak yüzüstü düştün, bu ne haldir, bize söyle.
Bir beyinsiz mi sana eziyet verdi, yoksa bize kızdığın için mi düşüyorsun.?
Eğer bir günah işleyerek sana gelmişsek,
Biz suçumuzu ikrar eder ve günahtan vazgeçeriz.
Eğer mağlub olmuş ve küçük düştüğün bir yere yuvarlandıysan.
Şu halde sen putlar arasında Rab ve efendi olamazsın!"
Yere düşen putu tekrar kaldırıp eski haline getirdiler. Yerine koyduklarında putun içinden bir ses şöyle diyordu:
"Nuru ile yerin doğu ve batısındaki bütün yolları aydınlatan,.
Yeni doğmuş biri için, bu put yere düştü.
Ki bütün putlar, sarsılıp onun için yere düştüler.
Bütün hükümdarların yürekleri, onun korkusuyla sarsıldı.
Bütün İranlıların ateşleri sönüp karanlıklaştı.
İran şahı da büyük bir sıkıntı içinde geceyi geçirdi.
Kahinlerin cinleri, gayıbtan haber alamaz oldu.
Onların habercileri, ne doğrune yalan, hiçbir haber getiremez oldu.
Ey Kusay aşireti! Sapıklığınızdan dönün.
İslâm'a ve geniş menzile gelin."
Bunu duyunca bir kenara çekilip fısıldaştılar. Birbirlerine şöyle dediler: "Doğru söyleyin ve birbirinizin sırrım gizleyin."
Bu anlaşmaya, evet, dediler. Varaka b. Nevfel kendilerine şöyle dedi: "Vallahi bilirsiniz ki kavminiz, bir din üzerinde değildir. Onlar doğru yoldan şaşıp İbrahim'in dinini bırakmışlardır. Duymayan, görmeyen fayda ve zarar veremeyen taşlar ne ki, onları tavaf ediyorsunuz? Ey millet, kendiniz için bir din arayın."
Bunun üzerine onlar, yeryüzüne yayılıp İbrahim peygamberin Ha-nif dinini sormaya başladılar. Varaka b. Nevfel ise, Hristiyanhğı seçip kitaplarını okudu. O din hakkında bilgi sahibi oldu.
Osman b. Hüveyris, Bizans imparatoruna gidip Hristiyanlığa girdi. Onun nezdinde makam sahibi oldu.
Zeyd b. Amr b. Nüfeyl ise, çıkmak istedi ama alıkonup hapsedildi. Bundan sonra bir yolunu bulup yeryüzünde dolaştı, nihayet Cezire mıntıkasında Rakka şehrine ulaştı. Orada âlim bir rahiple karşılaştı. Aradığı şeyi ona anlatınca rahip dedi ki: "Sen öyle

bir din arıyorsun ki, seni ona götürecek bir kimseyi bulamazsın. Ama senin beldende Hanif dinine bağlı bir peygamberin ortaya çıkma zamanı gelmiştir!"
Rahip ona böyle deyince Zeyd b. Ajur b. Nüfeyl, Mekke'ye yönelerek yola çıktı. Yolda iken Lahmiler, ona saldırıp öldürdüler.
Abdullah b. Cahş ise, Hz. Peygamberin bisetine kadar Mekke'de ikamet etti. Sonra Habeşistan'a çıkıp gitti. Orada İslâm'da ayrılıp Hristiyan oldu. Hristiyan bir kimse olaı-ak ölünceye dek orada kaldı.
el-Haraitî, Abbas b. Mirdas'tan rivayet etti İd, o, gündüz bir ağacını aşılamakta iken üzerinde beyaz elbiseli bir süvari bulunar beyaz renkli bir deve kuşu kendisine görünmüş ve şöyle demiş: "Ey Abbas b. Mirdas! Görmedin mi ki sema, bekçilerle muhafaza altına alınıp cinlerin haber çalmalarına mani olundu. Savaş ta başlamak üzeredir. Atlar da yüklerini indirdiler. İyilik ve takva sahibi zat, pazartesiyi salıya bağlayan gece dünyaya geldi. O, asil devenin sahibidir."
Abbas b. Mirdas dedi ki: Bu sözü duyduktan sonra korku içinde geri döndüm. Görüp işittiklerim, beni korkutmuştu. Niha}re putumuzun yanına geldim. Dımar adını verdiğimiz bu putumuza ibadet ederdik. Kendisiyle konuşurduk. Çevresini temizledim. Kendisini öptüm. İçinden bir ses duydum. Sesin sahibi şöyle diyordu:
"Süleym kabilelerinin tamamına deki,
Dımar Öldü, Harem ehli kurtuluşa erip galib oldu.
Peygamber Muhammed'e salattan önce.
Kendisine ibadet edilen Dımar putu hepten yok oldu.
Muhanımed ki, Kureyşlidir, Meryem oğlundan sonra,
Peygamberlik ve hidayet kendisine kaldı, o, doğru yolu gösterir."
Abbas b. Mirdas dedi İd: Oradan da korku içinde ayrıldım. Nihayet kavmime gidip başımdan geçenleri onlara bir bir anlattım Kavmim olan Harise oğullarından 300 kişilik bir heyetle yola çıkıp Medine'ye Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma geldik. Mescide girdiğimizde Rasûlullah (s.a.v.) beni görüp: "Ey Abbas! İslâm'a girişin nasıl oldu?" diye sorduğunda ben, başımdan geçenleri kendisine anlattım. O, buna sevindi. Ben ve kavmim, Müslüman olduk.
Hafiz Ebu Nuaym, Abbas b. Mirdas'm şöyle dediğim rivayet eder: "Benim, İslâm'a girişimin başlangıcı şöyle idi: Babam Mirdas vefat etmek üzere iken, Dımar adındaki putumuzun bakımını bana vasiyet eb-ti. Ben de onu alıp bir eve koydum. Her gün yanına gidip hizmetini ifa ederdim. Hz. Peygamber risaletle ortaya çıktığında, gece yarısı bir ses duydum. Duyduğum ses, beni korkuttu. İmdat dileyerek Damar'a koştum. Baktım ki ses, onun içinden geliyor ve şöyle diyor:
"Süleym kabilelerinin tamamına söyle:
Enis Öldü, Harem halkı yaşadı.
Muhammed'e kitap gelmeden önce,
Kendisine ibadet edilen Dımar putu hepten helak oldu.
Muhammed ki, Kureyşlidir, Meryem oğlundan sonra,
Peygamberlik ve hidayet kendisine kalmıştı, o, doğru yola iletir."
Abbas b. Mirdas dedi ki: Ben, bu olayı insanlardan gizledim. İnsanlar Ahzap'tan döndüklerinde bir ara ben develerimi, Akik taraflarında Zat-Irk denen yerde otlatmakta iken uzanıp uykuya dalmışım. Bir ses duyduğumda etrafima baktım. Bir de ne göreyim: Bir adam, bir deve kuşu üzerinde şöyle diyordu: Salı gecesi ortaya çıkan nur, Benî Anka'nın kardeşlerinin diyarında olup yaıık kulaklı devenin sahibidir." O adamın sol tarafında bir ses duydum, sesin sahibi görülmüyor ama şöyle diyordu: "Cinlere ve şeytanlaşmalarına müjde verki binek, yükünü indirdi.Gökler de bekçileri ile korundu."
Abbas b. Mirdas dedi ki: Ürkerek yerimden fırladım ve Muham-med'in peygamber olarak gönderildiğini anladım. Atıma binerek yanına vardım, ona bey'at ettim. Sonra Dımar putunun yanına dönüp onu ateşle yaktım. Tekrar Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma döndüm. Ona şu şiiri okudum:
"Ömrüne yemin olsun İd, ben cahil iken,
Damar'ı, âlemlerin Rabbine ortak koşardım.
Rasûlullah'ı ve çevresindeki Evslileri terkederdim.
Onlar ki, onun yardımcılarıdırlar, onlar,
Zor işlere girişmek için,
Yerin dağlarıyla ovalarını terkeden kimselerdir.
Kulu olduğum Allah'a iman ettim.
Helak olmayı isteyerek gününü geçirip,
Akşamlayan kimselere muhalefet ettim.
Yüzümü bey'at maksadıyla Mekke'ye yönelttim.
Şereflilerin peygamberi olan mübareke bey'at edeceğim.
Bize, İsa'dan sonra hakkı konuşan bir peygamber geldi.
O, hakkı açıkça söyler.
Kur'ân hususunda güvenilirdir, ilk şefaat edendir.
Meleklere cevap verecek ilk peygamberdir.
Çürüyüp kopan İslâm kulplarını, o onaracaktır.

Sağlamlaştırıp, menasiki eski haline döndürecektir.
Ey halkın en hayırlısı, sana yöneldim.
İki dağ arasmdasm, şeref sahibisin.
Develeri üzeıine bindiklerinde de Kureyşülerin en temizisin.
Asırlar boyunca sen, mübarek bir kimse olarak anılacaksın.
Ka'b ve Malik kabileleri intisap ettiklerinde,
Kadınlarla birbirlerine giriştiklerinde seni saf ve temiz görürüz."
el-Haraitî, Muhammed b. Mesleme ailesinden Abdullah b. Mah-mud'un şöyle dediğini rivayet eder: Has'am kabilesinden baz kişilerin şöyle dediğini duydum: İslâm'a girişimizin sebebi şu oldu: Biz, puta tapan kimselerdik. Günün birinde putumuzur yanında iken bir kaç kişi putun yanına geldi. Aralarında bir anlaşmazlık vardı. Onlar, puttan bu ihtilafı çözmesini istiyorlardı. O esnada bir ses onlara şöyle hitap etti:
"Ey gencinden ihtiyarına kadar cüsseli adamlar!
Siz çok akılsız kimselersiniz, puttan hakemlik istiyorsunuz.
Hepiniz uykuda ve şaşkın haldesiniz,
Önümdekini görmüyor musunuz?
Karanlıklarda çevreyi aydınlatan parlak bir nurdur.
Tihame taraflarından çıkmakta ve yalabuklanmaktadır.
O, âlemlerin efendisi peygamberdir.
Küfürden sonra İslâm'ı getirmiştir.
Rahman, ona ikramda bulunmuştur.
İmamdır, Rasûldür, doğru sözlüdür.
Hükümlerini adaletle verendir.
Namaz ve orucu, iyiliği,
Akrabalık bağlarını muhafaza etmeyi emreder.
İnsanları kötülüklerden de nehyeder.
Pisliği, putları ve haramı meneder.
Haşimîlerdendir, hörgüçlerin üzerindedir.
Harem beldesinden peygamberliğini ilan etmiştir."
Bu sesi duyunca, hemen putun yanından ayrılıp yola çıktık. Peygamber (s.a.v.)'in yanma gelip Müslüman olduk.
el-Haraitî, Temim oğulları kabilesinden Rafi b. Umeyr'in -ki o insanlar arasında hidayet sahibi, cesaretli, geceleyin yola çıkmaktan korkmayan, zorluklara karşı da göğüs geren bir kimse idi. Hidayet sahibi, cesaretli biri olduğu için ona Arapların kara kurdu, adını vermişleidi— şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Ben geceleyin yüksek bir tepe üzerinde yürümekteydim. Uyku bastırdı, devemden inip onu ıhdır-dım. Başımı devenin dizi üzerine koyarak uykuya daldım. Uyumadan önce şu sığınma duasını okudum: Bu vadideki cinlerin büyüğüne sığınırım. Eziyet görmekten veya saldırıya uğramaktan ona sığınıyorum, dedim.
Rüyamda, elinde mızrak bulunan genç bir adamın devemi gözetlemekte olduğunu ve mızrağını devemin boynuna saplamak istediğini gördüm. Korku ile uyandım, sağıma soluma baktım, birşey göremedim. Kendi kendime bunun bir rüya olduğunu söyledim. Sonra tekrar uzanıp uykuya daldım. Yine aynı rüyayı gördüm. Tekrar uyandım. Devemin çevresinde dolaştım, birşey göremedim. Ama devemin sarsıldığını gördüm. Tekrar uzanıp uykuya daldım. Yine aynı rüyayı gördüm. Uyandığımda devem iyice sarsıntı geçirmekte idi. Dönüp baktığımda, rüyada gördüğüm, adamın kendisi orada idi. Elinde mızrak vardı. Yaşlıca bir adam da onu geri itmeye, devemden uzaklaştırmaya çalışıyor ve şöyle diyordu:
"Ey Malik b. Mühelhil b. Disar!
Yavaş ol, abam ve peştemalım sana feda olsun.
Bu insanın devesine sataşma,
Onun yerine benim sığırlardan dilediğini seç,
Hiç ummadığım şeyleri yapıyorsun.
Akrabalığımı ve namus birliğini göz önünde bulundur.
Sen, zehirli mızrakla deveyi vurmak istiyorsun.
Yaptığın bu hareket başarılı olmasın ey Ebe'l-Gaffar.
Eğer utanm as aydım, bütün Cireliler helak olsaydı bile,
Keşfettiğim haberlerimi bilirdin."
Genç adam da, ona şu cevabı verdi:
"Ey Ebe'l-Ayzar, ayıplamaksızm sen,
Bizim adımızı alçaltıp yükseltmek mi istiyorsun?
Geçmişte onların arasında bir efendi yoktu..
Onların seçkinleri, seçkinlerin oğullarıdır.
Var yoluna git ey Müakbir!

Eman veren, ancak Mühelhil b. Disar'dır."
Onlar böyle birbirleriyle mücadele ederlerken üç yaban sığırı geldi. İhtiyar adam, gence dedi ki: "Ey yeğen! şunlardan birini, şu devenin yerine al, götür. Senin olsun."
Genç adam, o sığırlardan birini alarak gitti. İhtiyar adam, bana dönüp şöyle dedi: "Her hangi bir vadiye indiğin ve oranın durumundan korktuğun zaman şöyle de: "Şu vadinin korkularından, Muhammed'in Rabbi olan Allah'a sığınının." Cinlerden herhangi birine sığınma. Artık onların hükmü kalmadı."
Ben de ihtiyara: "Şu Muhammed de kim?" diye sordum. Dedi ki: "Arap bir peygamberdir. Doğulu veya batılı değildir Pazartesi günü peygamber olmuştur."
Onun meskeni nerededir? diye sordum. Hurmahkh Medine'dir, dedi. Sabah ortalık aydınlandığında deveme bindim. Süratle yola koyuldum. Nihayet Medine'ye ulaştım. Rasûlullah (s.a.v.) beni görünce ben daha kendisine birşey anlatmadan o başımdan geçenleri bana anlattı. Beni, İslâm'a davet etti. Ben de Müslüman oldum"[3].
Said b. Cübeyr dedi ki: Biz, şu ayetin o adam hakkında nazil olduğu görüşündeyiz:
"Doğrusu insanlardan bazı kimseler, cinlerden bir takım kimselere sığınırlardı da onların azgınlıklarını artırırlardı." (el-Cinn, 6.)
el-Haraitî, Hz. Ali'nin şöyle dediğini rivayet eder: Bir vadide canavarlardan korktuğun zaman şöyle de: Aslanın şerrinden, Danyal'a ve Cübbe sığınırım.
el-Belevî, İbn Abbas'm cinlerle savaşan Hz. Ali'nin kıssasını anlattığım rivayet etmektedir. Bu rivayete göre Hz. Ali, Cühfe'de Zatü'1-Alem kuyusunda cinlerle çarpışmıştır. Rasûlullah (s.a.v.), kendileri için su getirmesini emrettiğinde Hz. Ali kuyunun yanma gitmiş, ama cinler oradan su almasına engel olmuş, kovasının ipini kesmişlerdi. Hz. Ali de kuyuya inerek onlarla çarpışmıştı. Bu çok uzun bir kıssa ve uydurma bir hikaye olup gerçekle bir ilgisi yoktur. Doğrusunu Allah bilir.
el-Haraitî, Şabi'den rivayet ederek bir adamın ona şöyle dediğini nakleder: Hattab oğlu Ömer hazretlei'inin yanında oturmakta idim. Orada Hz. peygamberin sahabelerinden bir grup ta vardı. Kur'ân'm faziletlerinden söz ediyorlardı. Onlardan biri; Nah sûresinin son kısmının çok faziletli olduğunu söylerken, bir diğeri de Yâsîn sûresinin çok faziletli olduğunu söylemekteydi. Hz. Ali ise şöyle demişti: "Ayete'l-Kürsi'nin faziletinden niye bahsetmiyorsunuz? O yetmiş kelimedir ki, her kelimesinde bereket vardır."
O meclisde Amr b. Ma'di Kerib de vardı. Konuşulanlara cevap vermiyordu, ama sonunda dedi ki: "Besmele'nin faziletinden niye bahsetmiyorsunuz?" Hz. Ömer ona: "Ey Eba Sevr, anlat bize." dedi. Adam, sözüne şöyle devam etti: Cahiliye döneminde bir ara çok acıkmıştım. Atıma binerek çöl yoluna düştüm. Deve kuşu yumurtasından başka birşey bulamadım. Yolda gitmekte iken bîr çadırda yaşlı bir Araba rastladım. Yanında bir cariye vardı. Doğan bir güneşi andınyordu.Yanlarmda birkaç koyunları da vardı. Ona: "Ey anası ağlayası! Esir olarak kendini bana teslim et!" dedim. Başını kaldırıp bana baktı ve şöyle dedi: "Ey delikanlı! Eğer misafir olarak ağırlanmak istiyorsan atından in gel. Eğer yardım istiyorsan sana yardım edelim." Ben de ona: "Kendim esir olarak bana teslim et." deyince şu cevabı verdi:
"Sana ikramı arzettik. Ama sen uğursuz kimseler gibi cahillikten vazgeçmedin. Yalan ve iftira getirdin. Kızımı ve haremimi istiyorsan bilesin ki bu, boynunun kesilmesine sebep olur."
Böyle dedi ve Besmele çekerek üzerime atıldı. Ben de âdeta kendiliğimden onun altına düştüm. Üzerime çöktü: "Seni öldüreyim mi yoksa salıvereyim mi?" dedi. Ben de, beni salıver dedim. Beni salıverdi. Sonra tekrar onunla boğuşmak istedim. Ona: "Ey anası ağlayası! Esir olarak kendini bana teslim et." dedim. Şu cevabı verdi:
"Allah ve Rahman adıyla kurtulduk. Rahim adıyla da seni mağlup ettik. İffetli kimseye, güç ve kuvvetin faydası yok. Biz, bugün savaş için ortaya çıktık."
Böyle dedikten sonra üzerime atıldı. Ben de kendimi onun altına düşmüş gördüm.Üzerime çöktü: "Seni öldüreyim mi yoksa bırakayım mı?" diye sordu. Ben de, beni bırak, dedim. Beni salıverdi.Ben de kaçıp biraz uzaklaştım, ama çok uzağa gitmedim. Sonra kendi kendime şöyle dedim: "Ey Amr! Şu ihtiyar seni yenecek mi? Allah'a andolsun ki, bu durumda yaşamaktansa ölmek, senin için daha hayırlıdır." Tekrar ihtiyarın yanma dönüp kendisine şöyle dedim: "Ey anası ağlayası! Kendini esir olarak bana teslim et." Böyle demem üzerine, Besmele çekerek üzerime atıldı. Ben de kendimi onun altmda buldum.Üzerime çöktü. Bana "Seni öldüreyim mi yoksa bırakayım mı?" diye sordu. Ben de; hayır, beni salıver, dedim. "Heyhat, artık vakit geçti. Ey cariye, bana bir bıçak getir." dedi.Cariye ona bir bıçak getirdi. Bıçakla perçemimi kesti. Araplar, bir adamı mağlup edip de perçemini kestiklerinde onu köle edinmiş olurlar. Ben de bu durumda onun kölesi olup yanında bir süre hizmetçilik yaptım. Sonra bana şöyle dedi: "Ey Amr, benimle birlikte çöle gelmeni istiyorum. Benim senden korkum yoktur. Çünkü ben, Besmeleye güveniyorum."
Onunla birlikte yola çıktık. Sık ağaçlı, korkulu ve tehlikeli bir vadiye geldik. Olanca sesiyle bağırarak Besmele çekti Yuvalarmdaki kuşlar, hep uçup gittiler. Tekrar aynı şiddetli bir sesle Besmele çekti. Bu defa inlerindeki canavarların tamamı kaçışıp gitti. Üçüncü kez yüksek sesle Besmele çektiğinde karşımızda uzun hurma ağacını andıran bir Habeşi'yi bulduk. Efendim bana dedi ki: "Ey Amr! Bununla birbirimize yakm olduğumuz zaman şöyle de: Efendim, Rahman ve Rahim olan Allahın adıyla onu yendi."
İkisi karşı karşıya geldiklerinde ben: "Efendim, Lat ve Uzza sayesinde onu yendi." dedim. Bunun üzerine efendim olan ihtiyar adam, o Habeşi'ye birşey yapamadı. Dönüp yanıma geldi ve bana: "Benim sözüme muhalefet ettiğini biliyorsun değil mi?"

dedi. Ben de: "Evet, sözümden dönecek değilim." dedim. O da: "Habeşi ile karşı karşıya geldiğimizde: Efendim, Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla onu yendi, de." dedi. Ben de, evet, dedim. Karşı karşıya geldiklerini gördüğümde: "Efendim Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla onu yendi." deJim. Efendim olan ihtiyar adam, Habeşliyi yere yıkıp üzerine çöktü Kılıcıyla karnını yardı. Karnından siyah kandil şeklinde birşey çıkardı. Sonra oana: "Ey Amr! bu, onun hile ve desisesidir. Sen, o cariyenin kim olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ben de, hayır, diye cevap verdim. Dedi ki: "O güzel kadın, Selil el-Cürhümî'nin kızıdır. Ki o da cinlerin seçkinlerindendir. Bunlar, onun aşireti ve amcazadeleridir. Her sene onlardan bir adam benimle çarpışır. Besmele sayesinde Allah, beni ona galib kılar. Şu Ha-beşli adama yaptıklarımı da gördün. Şimdi ben acıktım. Bir şeyler getir de yiyeyim."

Ben de avlanmak için çöle gittiğimde deve kuşu yumurtasından başka birşey bulamadım. Bir yumurta getirdim. Baktım ki adam uyumakta. Başının altında odunsu birşey vardı. Başının aldıntaki o şeyi çektiğimde baktım ki, yedi karış uzunluğunda, bir karış enliğinde bir kılıç,. Kılıçla bacaklarına bir darbe vurdum. Her iki bacağını ayaklarıyla birlikte kopardım. Arkası üstü doğrulup oturdu. Ve şöyle dedi: "Allah seni kahretsin ey gaddar! Sen ne kadar hainmişsin!" Hz. Ömer: "Sonra ne yaptın?" diye sordu Dedim ki: "Kılıcımla onu paramparça etmek için vurdum. O, çok kederlendi. Sonra da şu şiiri okudu:

"Hainlikle Müslüman kardeşini vurdun, tepede, Arapların, Acemlerin atalarında böyle birşey görmedim. Yaptığın iyilikten tiksiniyorsun, Usta ve efendiye yaptığın ne kötü. Şaşıyorum, onu nasıl vurdun sen?

Pişman olmadığın ve suç işlediğin zaman sana nasıl mukabelede bulundu?

O güzel ahlaklıdır, defalarca seni affetti.

Sen de onun, can alıcı noktasına vurdun.

Cahiliye döneminde şirk ve haç ehline yapmadıklarını,

İslâm döneminde yaptığın için seni hesaba çekseydim,

Adaletimden helak edici darbeyi yerdin.

Cezam ile sen mahvolup yok olurdun."

Hz. Ömer: "Sonra cariyenin durumu ne oldu? diye sorunca ben şöyle cevap verdim: "İhtiyar efendimi öldürdükten sonra cariyenin yanma gittim. Beni görünce; ihtiyar ne yaptı? diye sordu Ben de: "Habeşli onu öldürdü." dedim. "Sen, yalan söylüyorsun. Onu hainlik yaparak sen Öldürdün!" dedi. Sonra şu şiiri okudu:

"Ey göz! Hamleci süvari için cömertlik yap.

Bol yaşlar dök.

Ağlamaktan usanma, çünkü zaman sana hiyanet etti.

Hakikat sahibi/vefakar, sabırlı, takvalı.

Ağırbaşlı, yumuşak huylu, düzgün yaratılışlı.

Kimseyi iftihar gününde alıp götürdü.

Yazıklar olsun ki sen hayattasın ey Amr! Ömürler, seni kedei'lere teslim etsin. Hayatıma andolsun ki ona hıyanet etmeseydin. Keskin kılıcı andıran bir arslan olurdun!"

Cariyenin bu sözleri, beni kızdırdı. Onu öldürmek için kılıcımı çekip çadıra girdim. Çadırda herhangi bir kimse göremedim. Hayvanımı sula-dım ve aileme döndüm."

Bu da daha öncekiler gibi inanılması mümkün olmayan bir hikaye hatta bir masaldır.

Öyle anlaşılıyor ki o ihtiyar adam, cinlerdendi. Müslüman olup Kur'ân öğrenmiş bir kimse idi. Öğrendikleri arasında Besmele de vardı. Besmele vasıtasıyla kötülüklerden kendini korumaya çalışıyordu. Bes-mele'ye sığınıyordu.

el-Haraitî, Esma binti Ebu Bekir'in şöyle dediğini rivayet eder: Ona göre Zeyd b. Amr b. Nüfeyl ile Varaka b. Nevfel şöyle demişlerdi: Ebre-he'nin Mekke'den dönmesinden sonra, Necaşi'ye gitmişler. Necaşi'nin yanma vardıklarında onlara şöyle demişti: "Ey Kureyşliler! Aranızda babasının boğazlamak istediği, ama sonunda onun üzerine kur'a çekerek boğazlanmaktan kurtardığı, onun yerine bedel olarak bir çok develer kestiği çocuğun ne yaptığını biliyor musunuz?" Onlar, şu cevabı vermişler: O çocuk büyüyünce Amine binti Vehb adındaki bir kadınla evlendi. Amine'yi hamile halde bırakıp gitti. Necaşi: "Amine'nin doğurup doğurmadığını biliyor musunuz?" diye sorunca, Varaka b. Nevfel şu cevabı vermiş: "Ey hükümdar! Bir gece putlarımızdan birinin yanında uyumakta idim. Biz, o putumuzu tavaf eder, ona ibadet ederdik. Uyku esnasmda onun içinden bir ses duydum. Sesin, görünmeyen sahibi şöyle diyordu: "Peygamber doğdu. Hükümdarlar alçaldı. Sapıklık uzaklaştı, müşriklik yüz çevirip gitti. Bundan sonra o put, yüz üstü yere düştü."

Zeyd b.Amr b. Nüfeyl: "Ey hükümdar, buna benzer bir haber de bende var." deyince hükümdar Necaşi, sen de anlat, dedi. Zeyd, anlatmaya başladı: "Arkadaşımın anlattığı gibi bir gece ben de Amine'nin hamileliğinden bahseden ailemin yanından ayrılıp evden dışarı çıktım. Nihayet Ebu Kubeys dağına vardım. Orada, beni kuşkulandıran bir mes'eleden ötürü yalnız başıma tenhada kalmak istiyordum. Gökten iki yeşil kanatlı bir adamın indiğini, Ebu Kubeys dağı üzerinde durduğunu, sonra Mekke'ye yukarıdan baktığım ve şöyle dediğini gördüm: "Şeytan alçaldı. Putlar geçersiz oldu. Emir doğdu." Sonra yanındaki bir yaygıyı açtı, onu doğu ve batı doğrultusunda serdi. Bunun, semanın altım tamamen kaplayacak şekilde yayıldığını gördüm. Ondan çıkan nur, gözlerimi kamaştırıyordu. Gördüğüm manzara beni korkutmuştu. Gaibden gelen o adam, kanatlarını çırptı, nihayet Ka'be'nin üzerine düştü.

Ondan bir nur çıktı. Onunla Tihame'yi aydınlattı ve: "Nur aydınlandı, baharına kavuştu." dedi. Eliyle de Ka'be'deki putlara

işaret etti, Putlar yüzüstü düştüler." dedi.
Necaşi dedi ki: Sizin bu benim başıma gelenden daha önemli değildir. Kubbeli bir yerde yalnız başıma uyumakta idim. Rüyamda bir boyun ve baş çıkıp şöyle demeye başladı: "Fil ashabına azap indi. Ebabil kuşları, onları balçıktan taşlarla vurdu. Suçlu ve mütecaviz Ebrehe helak oldu. Okuma yazması olmayan Mekkeli, Haremli peygamber doğdu. Ona icabet eden mutlu oldu. Ona icabet etmeyen de bahtsız oldu."
Böyle dedikten sonra tekrar yere girip kayboldu. Ben, seslenmek istedim ama konuşamaz oldum. Ayağa kalkmak istedim, ama kalkamadım. Elimle kubbenin duvarlarına vurdum. Böylece ailem beni duydu, yanıma geldiler. Onlara, topluluğu yanımdan uzaklaştırın, dedim. Uzaklaştırdılar. Sonra dilim ve ayaklarım açıldı."
Hz. Peygamberin mevlidinden bahsederken inşallah kisranm sarayındaki ondört balkonun (şerefe, kule) yıkılış rüyasını görmesinden, Mecûsi ateşinin sönmesinden, Mubezan'm gördüğü rüyadan, kahin Sa-tih'in de bu rüyayı Ebü'l-Mesih'in huzurunda yorumlamasından bahsedeceğiz.
Hafiz Ebu Kasım b. Asakir, "Tarih" adlı eserinde Haris b. Hani b. Mudlic'in hal tercümesinden bahsederken Zeml b. Amr el-Uzerî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Uzre oğulları kabilesinin, Simam adında bir putları vardı. O puta, son derece saygı gösterirlerdi. O put, Beni Hind b. Hiram b. Dabbe b. Abd bin Kebir b. Uzre muhitinde idi. Tarık adında bir hizmetçisi vardı. Kurbanlarını, o putun yanında keserlerdi. Rasûlullah (s.a.v.) zuhur ettiğinde o putun içinden bir ses duyduk. Şöyle diyordu: Ey Beni Hind b. Hiram! Hak ortaya çıktı, Simam helak oldu. İslâmiyet de şirki defetti. Duyduğumuz bu ses karşısında korkuyu paniğe kapıldık. Birkaç gün geçtikten sonra şöyle bir ses duyduk. Putun içinden gelen bu ses şöyle diyordu: Ey Tarık! Ey Tarık! Doğru sözlü peygamber gönderildi. Konuşan bir vahiy ile geldi. Tihame topraklarında hakkı açıklayan biri ortaya çıktı. Ona yardım edenlere selamet, yardım etmeyenlere de nedamet vardır. Artık kıyamete dek sizden ayrılıyor ve ve dalaşıyorum.
Ravi Zeml b. Amr der ki: Bu sözü söyledikten sonra put, yüz üstü yere düştü. Bir deve satın aldım. Kavmimden bir kaç kişiyle birlikte develerimize binip yola çıktık. Peygamber (s.a.v.)'in huzuruna vardık. Ona şöyle bir şiir okudum:
"Ey Allah'ın Rasûlü, devemi sana doğru koşturdum. Onu sert yerlere, bataklık kumlara bastırdım. İnsanların en hayırlısına kuvvetle yardım etmek için seninle aramızda münasebet kurmak için,
Allah'tan başka hiç birşeyin olmadığına şahadet ederim.
Ayaklarım ayakkabımın üzerinde ağırlık meydana getirdiği müddetçe,
Ben, Allah'ın dinine bağlı kalacağım."
Bu şiiri okuduktan sonra Hz. Peygamber (s.a.v.)'e bey'at edip Müslüman oldum. Puttan duyduğumuz sözleri de ona anlattım. O sözlerin cin sözlerinden olduğunu bize söyledi. Sonra sözünü şöyle sürdürdü: "Ey Arap topluluğu! Ben Allah'ın size, bütün insanlığa gönderdiği elçisiyim. İnsanlığı sadece Allah'a ibadet etmeye, benim de onun kulu ve elçisi olduğumu tasdik etmeye, Beyt'i haccetmeye, senenin onikL ayından birini -ki o da ramazandır- oruçlu geçirmeye davet ediyorum. Bana icabet edene, ağırlanma yeri olarak Cennet vardır. Bana asi olana da, dönülecek yer olan Cehennem ateşi vardır."
Zeml der ki: Müslüman olduk. Rasûlullah bize bir sancak ve şu mealde bir mektup verdi:
"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Rasûlullah Muham-med'ten, Zeml b. Amr'a ve özellikle onunla beraber Müslüman olanlara. Ben, onu kavmine lider olarak gönderdim. Kim Müslüman olursa, Allah ve Rasûlünün tarafmdadır. Kim ki İslâm'a yanaşmazsa ona iki aylık süre ile eman vardır. Buna Ebu Talib oğlu Ali ile Muhammed b. Mesleme el-Ensâri şahid olmuştur."
İbn Asakir, bu rivayetin garip ve tuhaf olduğunu söylemiştir."Meğazi" adlı eserinde Said b. Yahya b. Said el-Ümevi, İbn Abbas'm şöyle dediğini rivayet eder: Cinlerden olup görünmeyen bir şahıs, Ebu Kubeys dağının üzerinden şöyle seslenmişti:
"Ey Fihr ailesi, Allah görünüşünüzü çirkin kılsın, Akıl ve anlayışınız ne kadar da kıttır. Hamiyetli ve şerefli atalarının dinini ayıpladığında, Ayıplayan kimseye karşı sabırlı olursunuz. Busra cinleri, diğer cinlerle size karşı anlaşma yaptı. Hurmalıkların ve tepelerin adamlarıyla da size karşı ittifak kurdular.
Atların omuz omuza vererek geldikleri günü yalanda göreceksiniz.
Bu kavmi, Harem'de belirli belirsiz yerlerde öldüreceklerdir.
Sizden onurlu, nefsi hür, şerefli bir kimse yok mu?
Ebeveyni ve amcaları şerefli bir kimse yok mu?
Ki ibret olacak bir darbe vursun.
Ki gam ve kederlerle sıkıntıları gidersin!"
îbn Abbas dedi ki: Bu şiir, Mekke halkı arasında dilden dile dolaştı. Rasûlullah (s.a.v.)'da buyurdu M: "Bu, şeytandır. Putların içine girerek
insanlarla konuşuyor. Ona Mis'ar denir. Allah, onu rüsyay edecektir!" Üç gün geçtikten sonra dağda kendisi görülmeyen bir şahıs şöyle diyordu:
"Biz üç günde Mis'ar'ı öldürdük, Çünkü cinleri saptırdı, çirkin âdetler çıkardı. Temiz Peygamberimiz'e küfrettiğinden dolayı, Onu keskin kılıcımla vurdum."
Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu ki: "Bu da, cinlerden olup Semec adındaki bir ifrittir. Bana iman etti. Ben de ona Abdullah adını verdim. Üç günden beri o, Mis'ar adındaki cini takip etmekte olduğunu bana haber verdi." Hz. Ali de: "Allah, bu Semec'in hayrını ve mükafatını versin ya Rasûlallah." dedi.
"Delailü'n-Nübüvve" adlı eserde Ebu Nuaym, Sa'd b. Ubade'nin şöyle dediğini rivayet eder: Rasûlullah (s.a.v.), hicretten

Önce bir iş için beni Hadramut'a gönderdi. Yolda gitmekte iken gecenin bir vaktinde görünmezlerden bir ses duydum. Sesin sahibi şöyle diyordu:
"Ey Eba Amr! Uykusuzluk beni nöbete aldı,
Uyku gitti, uyumak imkansızlaştı.
Çünkü geçip gitmiş ve helak olmuş bir topluluğu andım.
Bütün mahrukatın köşkleri yok olacaktır.
Havuzdan su içenler gibi ölüme gelip gittiler.
Öyle bir havuz ki, ona gelen herkes içecektir.
Geçip yollarına gittiler, ben de arkada kaldım.
Yalnızım, hiç kimse derdime çare olmadı.
Başıboş kaldım, çaremi bulamadım.
Yeni doğan bir bebek bile derdine çare bulurken,
Ben çaresiz kaldım.
insanlar arasında kaldığım müddetçe mahpus gibiyim. ,
Semud kavmi de helak olduğu yerde geceledi.
Ad ve çeşitli milletlerden kuşaklarda...
Tamamı aynıdır, İremliler de yerden biçilir gibi yok oldular."
Görünmeyen bir başka cin ona seslendi ve aralarında şöyle bir konuşma geçti;
- Ey yakışıldı delikanlı! Sendeki gurur ve kibir gitti. Gurur ve kibir artık Zühre yıldızı ile Yesrib arasındadır.
- Ey cılız ve rengi solmuş adam, o kimdir?
- O selam ve esenlik peygamberidir. Sözlerin en hayırlısı olan Kur'ân ile bütün mahlukata gönderilmiştir. Haram beldeden çıkmış, hurmalıklı ve tepeli yerlere risale ti ulaştıracaktır.
- Bu gönderilen peygamber, indirilen kitap ve okur yazarlığı olmayan şerefli kişi kimdir?
- Lüey b. Galip b. Fihr b. Malik b. Nadir b. Kinane soyundan bir adamdır.
- Heyhat! Ben yaşlıyım, artık fırsatı kaçırdım. Onun zamanına ulaşamam. Kendim ile Nadr b. Kinane'nin aynı hedefe attığımız gördüm. Soğuk süt içiyorduk. Soğuk bir gecenin sabahında Devha'dan onu çıkardı. Güneşle beraber doğdu. Güneşle beraber battı. İşittiği şeyler rivayet olunur. Gördüğü şeyler sabit olur. Eğer bu peygamber, onun neslinden ise kılıçlar çekilecek, korku yok olacak, zina ortadan kalkacak, faiz görünmez olacaktır.
- Neler olacağını bana bildir.
- Sıkıntı, hastalık, açlık, kıtlık gidecek. Sadece Huzaalılarda biraz kalacak. Sıkıntı, perişanlık ve imrenilecek karakterler yok olacak, sadece Hazreçliler ile Evsliler de biraz kalacak. Gurur, kibir, koğuculuk, hi-yanet gidecek, sadece Hevazin oğullarında biraz kalacak. Günah ameller, pişman edici fiiller gidecek, sadece Has'amhlarda biraz kalacak.
- Neler olacağını bana bildir.
- İyilik mağlub olduğunda, hür kadın yutulduğunda hicret diyarından çık. Selam yasaklandığında, akrabalık bağları koparıldığında, Haram beldeden çık.
- Neler olacağını bana bildir.
- İşiten kulağın, gören gözün varsa, insanı korkutacak şeyleri sana bildirdim ey İbn Gavt. Sakince uyku uyuyamadım. Sabah da bana gelmedi.
Sonra tıpkı hamile kadın gibi bir çığlık attı. Fecir gitti. Neler olduğuna bakmak için gittim. Bir de baktım M, orada ölü bir kertenkele ile bir yılan var.
Rasûlullah (s.a.v.)'ın. Medine'ye hicret ettiğim ancak bu konuşmadan öğrendim.
Muhammed b. Cafer, Sa'd b. Ubade'nin şöyle dediğini rivayet eder: Akabe gecesinde Rasûlullah (s.a.v.)'a bey'at ettiğimizde ben, bazı ihtiyaçlar için Hadramut'a gittim. İhtiyaçlarımı karşıladıktan sonra dönmek üzere çıktığım yolculuk esnasında bir süre uyudum. Geceleyin duyduğum bir çığlık üzerine korku ve dehşet ile uyandım. Çığlığın sesi şöyle diyordu:
"Ey Eba Amr! Uykusuzluk nöbeti beni devraldı. Uyku gitti, uyumak imkansızlaştı."
Ebu Nuaym, Halid b. Said'in babasından şöyle bir rivayette bulunduğunu nakleder: Teinim ed-Darî'nin şöyle dediğim işittim: "Peygamber (s.a.v.), risaletle görevlendirildiği esnada Şam'da idim. Bazı ihtiyaçlarımı karşılamak için sefere çıktım. Yolda giderken gece olmuştu. Bir vadide idim. Uyuyacağım zaman şöyle dedim: "Bu gece, bu vadinin büyüğünün himayesindeyim."
Uyumak üzere iken görünmezlerden bir ses geldi.Sesin sahibini göremiyordum. O şöyle diyordu: "Sen, Allah'a sığın. Çünkü cinler, hiçbir kimseyi Allah'a karşı himaye edemezler." Ben de ona: "Allah aşkına sen ne söylüyorsun?" diye sorunca o şöyle dedi: "Üm-milerin peygamberi ve Allah'ın elçisi zuhur etti. Hacun denen Mekke semtinde, onun arkasında namaz kıldık. Biz Müslüman olduk ve ona uyduk. Cinlerin tuzakları hükümsüz kaldı. Onlara ateş korları atıldı. Sen, âlemlerin Rabbinin elçisi Muhammed'e git ve Müslüman ol."
Sabah olunca Eyyüp kilisesine gittim. Görüştüğüm rahibe, başımdan geçenleri anlattım. Rahip, bana şöyle dedi: "Sana doğru söylemişler. O, Mekke'de zuhur edecek, Medine'ye hicret edecektir. Peygamberlerin en hayırlısıdır. Ona ilk iman eden sen ol."
Yol hazırlığına başladım. Yola çıktım. Nihayet Rasûlullah (s.a.v.)'m yanma vardım. Müslüman oldum."

Hatim b. İsmail, Abdullah b. Saide el-Hüzelî'nin, babasının şöyle dediğini rivayet ettiğim nakletmektedir: Biz, Suva adındak putumuzun yanma uyuz hastalığına yakalanmış 200 koyunumuzu getirmiştik. Koyunları, bereketine nail olmaları ve iyileşmeleri için yanma yaklaştırmıştık. Putun içinden bir ses duyduk. Sesin sahibi şöyle diyordu: "Cinlerin tuzakları, hükümsüz kaldı. Bize ateş korları atıldı. Çünkü Ah-med adında bir peygamber geliyor."

Ona, "Allah'a yemin ederim ki sen yalan söylüyorsun, saptın." dedim. Koyunlarımı oradan alıp eve götürdüm. Evde bir adam gördüm. O adam bana, Peygamber (s.a.v.)'in zuhur ettiğini haber verdi."

Ebu Nuaym, Raşid b. Abdi Rabbihî'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Suva adındaki put, Mualla da idi. Hüzeylilerle Zafer b. Süleym oğullarından bir grup ona tapardı. Süleym oğulları, Suva'ya takdim edilecek bir hediyeyi, Raşid b. Abdi Rabbihî'ye vererek gönderdiler.

Raşid dedi ki: Suva putuna ulaşmadan önce şafak vakti, bir başka putun yanma vardım. Puttan şöyle bir ses çıktığını duydum: "Hayret, hem de ne kadar hayret! Abdülmuttalib oğullarından bir peygamber çıkmış ki; zinayı, faizi, putlar için kurban kesmeyi haram kılıyor. Gökler, bekçilerle muhafaza edildi. Bize ateş korları atıldı. Hayret, hem de ne kadar hayret!"

Sonra bir başka puttan şöyle bir ses çıktığını duydum: "Daha Önce kendisine ibadet edilen Dımar putu terkedildi. Peygamber Ahmed ortaya çıktı. O, namazı, zekatı, orucu, iyiliği, akrabalık bağlarının korunmasını emrediyor."

Sonra bir başka puttan da şöyle bir ses çıktığını duydum: "Meryem oğlu İsa'dan sonra peygamberlik ve hidayete Kureyşliler-den, doğru yolda bir adam varis oldu. O, peygamberdir. Geçmişteki haberleri veriyor. Bugün ve yarın olacak şeyleri de gerçek olarak bildiriyor."

Şafakla birlikte Suva putunun yanma vardım. İki tilki, onun çevresini yalıyor, ona hediye edilen yiyecekleri yiyor, sonra da dönüp üzerine idrarlarını yapıyorlardı. Bu manzarayı görünce şöyle dedim: "Nasıl olur da bir rabbin üzerine tilkiler idrar yapar! Üzerine tilkilerin idrar yaptığı alçalmıştır!"

Bu durum, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in Mekke'den çıkıp Medine'ye hicret ettiği ve insanların onun şanım duydukları zamanda olmuştu." Bir süre sonra Raşid b. Abdi Rabbihî, köpeğiyle birlikte yola çıkarak Hz. Peygamber (s.a.v.)'in yanma gelmişti. O zaman Raşid'in adı zalim, köpeğinin adı Raşid idi. Peygamber (s.a.v.) ona: "Senin adın nedir?" diye sorunca; Benim adım Zalim'dir, demişti, "Ya köpeğinin adı nedir?" diye sorunca, adı Raşiddir, demişti. Bunun üzerine Rasûlullah: "Öyleyse senin adın Raşid, köpeğinin adı Zalim olsun." demiş ve tebessüm buyurmuştu.

Raşid, Peygamber (s.a.v.)'e bey'at ederek yanında ikamet etmişti. Sonra Rasûlullah (s.a.v.)'dan Mualla semtindeki düz bir arazinin kendisine verilmesini istemişti. İstediği arazinin uzunluğu üç taş atımlığı kadar, genişliği de bir at koşumu kadardı. Hz. Peygamber, bu araziyi ona verdi. Ayrıca içi su dolu bir kırbada verdi. Kırbanın içine tükürerek şöyle dedi: "Sen, bu suyu sana verilen arazinin üst tarafında boşalt. İhtiyacından fazla olan kısmı, insanlardan esirgeme." Raşid, Hz. Peygamberin tavsiyesini yerine getirdi. Suyu, arazinin üst tarafında boşaltınca akar bir su haline geldi ve o su, bugüne kadar akmaya devam etti. Arsaya hurma ağaçları dikti. Herkes hurmalığa gidip ihtiyacını karşılar, suyundan da içerdi. İnsanlar o suya, "peygamber suyu" dediler. Orada yaşayanlar, gidip o suyla yıkanırlardı. Raşid'in mesafe tayin etmek için attığı taş, binit taşı denen yere kadar vardı. Ertesi günde gidip Suva' putunu kırdı.» Ebu Nuaym, Amr b. Mürre el~Cühenî'nin şöyle dediğini rivayet eder:

"Cahiliye döneminde kavmimden bir cemaatle birlikte hac yolculuğuna çıktık. Mekke'ye vardık. Mekke'de bir gece uyumakta iken Ka'be'den bir nur çıktığını ve o nurun Medine dağlarıyla Yenbu'nun üst tarafındaki Eş'ari Cüheyne dağlarını aydınlattığını gördüm. Nurun içinden bir ses duydum. Sesin sahibi şöyle diyordu: "Karanlıklar açıldı. Işık parladı. Son peygamber gönderildi."

Sonra başka bir ışık zuhur etti. Hire köşklerini ve kisra sarayını aydınlatıp gösterdi. O ışığın ve nurun içinden bir ses duyuldu. Sesin sahibi şöyle diyordu: "İslâmiyet zuhur etti. Putlar kırıldı. Akrabalık bağları birleştirildi."

Ben de korku içinde uyanıp arkadaşlarıma: "Vallahi, Kureyş'in bu kabilesinin başına bir hadise gelecek." dedim ve gördüklerimi onlara anlattım. Memleketimize vardığımızda, adamın biri yanımıza gelerek: "Ahmed adında biri, peygamber olarak ortaya çıktı." dedi. Ben de, Hz. Peygamber'in yanına giderek gördüklerimi kendisine anlattım. Buyurdu ki: "Ey Amr b Mürre! Ben, bütün kullara peygamber olarak gönderilmişim. Onları, İslâm'a davet ediyorum. Kan akıtmamalarını, akrabalık bağlarım kuvvetlendirmelerini, Allah'a ibadet etmelerini, putları terk etmelerini, Beyt'i haccetmelerini, oniki aydan biri olan ramazan ayını oruçlu geçirmelerini emrediyorum. Bu emrime icabet edene Cennet vardır. İsyan edene de ateş vardır. Ey Amr b. Mürre, iman et ki Allah da seni Cehennem ateşinden emin kılsın."

Ben de şöyle dedim: "Bir çok kavmin hoşuna gitmese de Allah'tan başka ilah olmadığına, senin de Allah'ın elçisi ve Rasûlü olduğuna tanıklık ederim. Getirmiş olduğun helal, haram her şeye iman ettim." Daha sonra ona bazı beyitler okudum. Bizim bir putumuz vardı. Babam ona hizmet ederdi. Varıp o putu kırdım. Sonra Peygamber'in yanına dönüp geldim ve şöyle dedim:

"Şahadet ederim ki Allah haktır ve ben,
Taştan yapılma tanrıları, ilk terk edenim.
Hicret için paçaları sıvadım.
Düz ve tepeli yolları aşıp sana geldim.
Ki insanlar arasında hem kendisi hem babası en hayırlı olana,
Gök yolları üzerinde taht kuran hükümdarın elçisine,
Arkadaşlık edeyim."

Hz. Peygamber (s.a.v.) bana: "Merhaba sana ey Amr b. Mürre!" dedi. Ben de: "Ya Rasûlallah, anam babam sana feda olsun Beni kavmime gönder. Belki Cenâb-ı Allah, seninle bize lütufta bulunduğu gibi, benimle de onlara lütufta bulunur ve hidayeti nasib eder." dedim. Bunun üzerine Allah elçisi, beni kavmime gönderdi. Gönderirken de şu öğütleri verdi:
"Doğru sözlü ol. Kaba, mütekebbir ve kıskanç olma." Kavmime gittim. Onlara şöyle dedim: "Ey Rifaa ve Cüheyne oğulları Doğrusu ben, Rasûlullah'ın size gönderdiği elçisiyim. Sizi, Cennet'e davet ediyor ve ateşten sakındırıyorum. Kan akıtmamanızı akrabalık bağlarını kuvvetlendirmenizi, Allah'a ibadet etmenizi, putları bırakmanızı, Beyt'i haccetmenizi, senenin oniki ayından biri olan ramazan ayını oruçlu geçirmenizi size tavsiye ediyorum. Bu tavsiyeme uyana Cennet vardır. Karşı gelene de ateş vardır. Ey Cüheyne topluluğu! Doğrusu -ki kendisine hamdolsun- Allah, sizi kullarının seçkinleri kıldı. Cahiliye döneminde başkalarına hoş gösterdiği zinakarlığı, size hoş göstermedi. O zaman insanlar, iki kız kardeşi, aynı kişinin nikahında bir arada tutuyorlardı. Kişi, babasının karısına, koca oluyordu. Haram aylarda savaşıyordu. Siz, Allah katından gönderilen ve Lüey b Galip soyundan olan peygambere icabet edin ki, dünya şerefine ve ahi-ret ikramına kavuşasımz. Koşun, koşun, acele edin ki Allah katında fazilet sahibi olasınız."
Amr b. Mürre'nin bu çağrısına (davetine), bir adam dışında bütün kavmi icabet etti. İcabet etmeyen adam kalkıp şöyle dedi: "Ey Amr b. Mürre! Allah senin hayatım acılaştırsm. Şu Tihame'den çıkan KureyşİI adamın bizi davet ettiği şeye icabet ederek atalarımızın dinine muhalefet etmemizi, bu sebeple topluluğumuzu dağıtıp tanrılarımızı terketmemizi mi bize emrediyorsun? Hayır, bu çağrıya kalbimizi açmaz ve değer vermeyiz." Böyle dedikten sonra şu şiiri okudu:
"Mürre oğlu bir söz söyledi ki, O söz, iyilik isteyenlerinkine benzemiyor. Aradan zaman geçse de o söz ve fiillerin,
Günün birinde rüzgarlarca geçmiş büyüklere ulaştırılacağını sanıyorum.
Bu sözlere kulak verenler, asla kurtuluşa eremezler."
Amr b. Mürre dedi ki: "İçimizden hangimiz yalancı ise, Cenâb-ı Allah onun hayatını acılı kılsın, dilini lal (konuşamaz) etsin gözünü de kör etsin."
Amr b. Mürre dedi ki: "Allah'a andolsun ki, ölmeden önce onun dili koptu. Yediği yemeğin tadını alamıyor, gözleri göremiyor ve konuşamı-yordu."
Amr b. Mürre ile Müslüman olan kavmi, birlikte Peygamber (s.a.v.)'in yanma geldiler. Hz. Peygamber, onlara hoş geldiniz, diyerek ikramda bulundu. Şu mealde bir mektup yazarak kendilerine verdi:
"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.
Bu, Allah'ın peygamberinin dili ile yazılmış doğru ve gerçeği açıklayan bir mektuptur. Amr b. Mürre el-Cühenî ile birlikte Cüheyne b. Zeyd kabilesine derim ki: Yerin vadileriyle ovalan, tepeleri ve sırtları size aittir. Oraların bitkileri ve nebatları ile yararlanıp hayvanlarınızı otlatır, suyunu da içersiniz. Buna karşılık beşte bir verir, beş vakit namazınızı kılarsınız. Develerle sığırlar bir arada bulunduğunda iki koyun, ayrı ayrı bulunduklannda da birer koyun verirsiniz. Kendi yiyeceği için azık biriktirenin zekat vermesi gerekmez. Doru, alımlı atlar için de
zekat yoktur." Bu mektubu Kays b. Şemmas yazmış olup yanında da şa-hid olarak bazı Müslümanlar hazır bulunmuşlardı. Bu mektup yazıldığında Amr b. Mürre şu şiiri okumuştu:
"Görmedin mi ki Allah dinini izhar etti,
Amir'e Kur'ân'm burhanım açıkladı.
O, Rahman'dan bir kitaptır, biz ve geçmişlerimiz için.
Bir nurdur, köydeki, kentteki herkes için,
Yeryüzünde yürüyen her canlının hayrınadır.
Körler birbirine karıştığında da, mahlukatın en faziletlisidir.
Düşman batınları, geyik ve hatıralarda parçalandığında,
Biz Rasûlullah'a itaat ettik.
Biz, çevresinde şerefin yükseldiği bir kabileyiz.
Savaşta büyüklerin başı alındığında,
Biz Harb oğulları, uzun ellerimizle,
Bahadırların elindeki kesici kılıçlarla onların başlarını alırız.
Ensâr'm, uzun mızrak ve kesici kılıçlarla,
Emirlerinin çevresini kuşatıp koruduklarını görürsün.
Savaş, her büyüğün çevresinde döndüğünde,
Savaş tekerleği, kükremiş aslanların çevresinde döndüğünde,
Çiçekler arasındaki dolunay gibi rengi ve yüzü parlar."
Ebu Osman Said b. Yahya el-Ümevî, "Meğazi" adlı eserinde Cühey-neli bir ihtiyarın şöyle dediğini nakleder: "Bir adamımız ağır şekilde hastalandı. Ölmek üzereydi. Öyleki mezarını kazdık, teçhiz ve tekfin hazırlığına başladık. Bayıldı, sonra gözlerini açıp ayıldı ve: "Mezarımı kazdınız mı?" diye sordu. Çevresindekiler de evet, deyince o, amcası oğlu Fusalin ne yapmakta olduğunu sordu. Az önce oraya gelip kendisinin' durumunu sorduğunu ve kendisinin de iyi olduğunu söylediler. Hasta adam dedi ki: Neredeyse o, benim mezarıma girecektir. Çünkü ben, baygın iken yamma birisi gelip şöyle dedi: "Ağla ey Hübel, görmezmisin ki mezarın kazılmış, annen de ağlamak üzere. Yani sen ölmek üzeresin? Seni bu mezardan kurtarsak, mezarını

kaya parçalarıyla doldursak, sonra da amcan oğlu Fusali buraya gömsek, Rabbine şükredip namaz kılar ve müşriklerin, sapıkların dinini bırakır mısın?" Ben de evet, dedim. Bana: "Kalk artık iyileştin, şifa buldun." dedi.
O hasta adam iyileşti. Amcası oğlu Fusal öldü. Onun hazır mezarına defnedildi.
Cüheynî dedi ki: O hasta adamımızın iyileştiğini, daha sonra namaza başladığını, putlara küfrettiğini, onlara hakaret ettiğini gözlerimle gördüm."
el-Ümevî, Abdullah'ın şöyle dediğini de rivayet eder: Bir ara Hattab oğlu Ömer, cinlerden bahseden kimselerin oturduğu bir mecliste bulunuyordu. Harim b. Fatik el-Esedî: "Ey Ömer! islâm'a girişimin nasıl olduğunu şana anlatayım mı?" diye sorunca Hz.Ömer, anlat, dedi. Harim anlatmaya başlayıp şöyle dedi: Günün birinde develerimi otlatmaya çıkmıştım. İnişli çıkışlı yollardan gidiyordum. Nihayet Ebreku 1-Azzaf denen yere vardım[4]. Bineğimi çöktürdüm. Ve: "Şu beldenin büyüğüne sığındım. Şu vadinin reisine sığındım." dedim. Bir de baktım ki görünmezlerden bir ses bana şöyle diyor:
'Yazıklar olsun sana. Celal, şeref, üstünlük ve fazilet sahibi olan Allah'a sığın. Sonra Enfâl sûresinden bazı ayetler oku ve Allah'ı birle. Başka şeye aldırış etme."
Bu ses karşısında korkup paniğe kapıldım. Sonra kendi kendime biraz düşündüm ve şöyle dedim:
"Ey görünmeyen ve konuşan adam! Sen ne diyorsun? Sendeki irşad mıdır, yoksa saptırma mıdır? Allah, seni hidayete erdirsin. Çare nedir? Onu söyle."
Görünmez adam şöyle dedi:
"İşte bu, hayırlar sahibi Rasûlullah'tır. Medine'dedir. İnsanları kurtuluşa davet ediyor. İyiliği ve namazı emrediyor. İnsanları kötülüklerden menediyor."Ben de o peygambere hemen gidip iman etmeye yemin ettim. Ayağımı bineğimin üzengisine koyup şöyle dedim:
"Bana doğru yolu göster, bana doğru yolu göster, hidayet eyle, Yaşadığın müddetçe aç kalma, çıplak olma. Ebediyyen efendimiz ol.
Bize getirdiğin hayrı esirgeme. Yaşadığın müddetçe cinleri bundan mahrum kılma."
Ben yolculuğa çıkmak üzere iken, o görünmez kişi şöyle dedi:
"Allah seninle olsun, yolculuğunu başa çıkarsın. Sevabın büyük, bedenin afiyette olsun. Ona iman et, hakkını ve sevabını Rabbim versin, Ona güç ve destek ver ki, Allah da sana destek versin."
O görünmez adama: "Allah sana afiyet versin, sen kim isen bana söyle ki yanma vardığımda seni Rasûlullah'a anlatayım." dedim. O da: "Ben Melik b. Melikim. Hz. PeygamberinNasibeyn cinleri üzerindeki yetkilisiyim. Develerinden korkma. Ben onları Allah'ın izniyle ailene teslim ederim." dedi. Ben de yolculuğa çıktım. Nihayet bir cuma günü Medine'ye vardım. İnsanlar, mescide gidiyorlardı. Hz. Peygamber (s.a.v.), minberdeydi. Dolunay gibi parlıyor, insanlara hitapta bulunuyor, hutbe okuyordu. Mescidin kapısında bir yerlere oturayım, namaz kılıncaya kadar bekliyeyini, sonra Rasûlullah'm yanma girip Müslüman olayım ve İslâmiyet'imi ona anlatayım, dedim. Kapı ağzına çöktüğümde, Ebu Zerr yanıma gelip: "Merhaba hoşgeldin. Müslüman oluşuna dair haber bize ulaştı. İçeri girip namaz kıl." dedi. Ben de öyle yaptım. Sonra Rasûhıllah (s.a.v.)'m yanma girdim. Müslüman olduğumu, o bana haber verdi. Ben de, Elhamdülillah dedim. O buyurdu ki: "O arkadaşın sana verdiği sözü yerine getirdi. O, sözünü yerine getirmeye ehil bir kimsedir. Develerini, ailene teslim etti."
Taberanî, Harim b. Fatik'in hayat hikayesini "Mucemul-Kebir" adlı eserinde anlatırken, Harim'in, Hz. Ömer'e şöyle dediğini rivayet eder: "Ey Müminlerin emiri! İslâm'a girişimin başlangıcını sana anlatayım mı?" Hz.Ömer de evet, anlat, deyince o başından geçenleri anlatmış, yalnız Harim'in şöyle dediğini Taberanî nakletmiştir: "Ebu Bekir es-Sıddık ısrar etti ve mutlaka mescide girmemi söyledi. Benim Müslüman olduğumdan haberleri olduğunu bildirdi ise de ben; güzelce temizlenmesini bilemem, sen bana öğret, dedim. Gerekli temizliği yaptıktan sonra mescide girdim. Rasûlullah (s.a.v.)'m dolunay gibi parıl parıl parladı-ğını gördüm. O şöyle diyordu:
"Bir Müslüman abdest alıp, abdestini güzelce tamamlar, sonra ölçülerine riayet edip, şuurlu bir şekilde namazını kılarsa, mutlaka Cen-net'e girer."
Ben, bunları anlattıktan sonra Hz. Ömer bana:' "Bu anlattıklarını isbatlayacak bir delil getir, yoksa seni cezalandırırız." dedi. Kureyşlile-rin yaşlısı Osman b. Affan hazretleri benim lehimde şahidlik yaptı. Hz.Ömer de onun şahidliğini kabul etti.
Ebu Nuaym, Abdullah b. Deylemî'nin şöyle dediğini rivayet eder: Adamın biri, İbn Abbas'a gelerek şöyle dedi: "Duyduğumuza göre sen, Satih'ten söz ediyor ve Cenâb-ı Allah'ın onu, hiçbir insana benzemeyecek bir şekilde yarattığını söylüyormuşsun Öyle mi?" Abdullah ibn Ab-bas ta, evet, diye cevab verince o adam konuşmasını şöyle sürdürmüş:
"Evet, Cenâb-ı Allah Gassanh Satıh'i, kasap kütüğü üzerindeki bir et parçası şeklinde yaratmıştır. Onda, ne kemik ne de sinir vardı. Sadece kafatası ile elleri vardı. Bir bezin dürülüşü gibi ayaklarından omuzlarına kadar katlanıp durulurdu. Onda, dilinden başka hareket eden bir organ yoktu. Mekke'ye gelmek istediğinde bir kütük üzerine konularak getirildi. Dört Kureyşli, onun yanma geldi. Bu dört kişi; Abdumenaf b. Kuseyy'm oğulları Abdu'ş-Şems, Haşim, Fihr oğlu Ahves ve Ukayl b.Ebi Vakkas idiler. Kendi neseblerinden başka bir nesebe intisap ederek, "Bizler, Cumahİı kimseler olup sana geldik, senin buraya gelişini haber aldık. Bu sebeple yanma gelmek, seni ziyaret etmek, bizim için görev oldu." dediler.
Ukayl, ona bir Hind kılıcı ile Rüdeyne süngüsü hediye etti. Bunları Beyt-i Haram'm kapısı üzerine koydu ki Satih'in onları görüp göremediğini anlasınlar. Satih: "Ey Ukayl, elini bana uzat." dedi. Ukayl elini ona uzatınca Satih: "Ey Ukayl! Gizlilikleri bilene, günahları bağışlayana, ahdini yerine getirene, inşa edilmiş olan şu Kabe'ye yemin olsun ki, sen bana Hind kılıcı ile

Rüdeyne süngüsü getirip hediye ettin. Öyle değil mi?" deyince onlar: "Doğru söyledin ey Satih." dediler.
Satih dedi ki: "Alemlerim sevinç iledir. Ebem kuşağına ve diğer sevinçlere yemin olsun. Tokatlanıp yüz üstü düşene, hurma ağacına, yaş ve kuru hurmasına yemin olsun ki, karga nereye uğrasa, orada bereket vardır. Bilesiniz ki, sizler Cumahİı değilsiniz. Soyunuz Kureyş'tendir." Onlar dediler ki: "Ey Satih, doğru söyledin. Biz, Beyt-i Haram ahalisi-yiz. Alimliğini duyar duymaz ziyaret için yanma geldik. Bu zamanımızda ve bu zamandan sonra neler olacağını bize bildir. Belki bu hususta, senin bilgin vardır."
Satih dedi ki: "İşte şimdi doğru söylediniz. Benden ve Allah'ın bana verdiği ilhamdan haber ahn. Ey Arap topluluğu, siz ihtiyarlama dönemindesiniz. Acemlerle aynı görüştensiniz. Sizde ilim ve anlayış yoktur ama sizden sonra anlayışlı kimseler doğacak, onlar çeşitli ilimleri talep edecekler, putları kıracaklar, yaya ulaşacaklar, Acemleri öldürecekler ve ganimetleri talep edeceklerdir."
"Ey Satih, bunları nereden biliyorsun?" diye sordular. Dedi ki: "Rükünleri olan Beyt'e, güvenlik yeri olan Ka'be'ye ve sakinleri bulunan Harem'e andolsun İd, sizden sonra bazı gençler ortaya çıkacak, onlar putları kıracaklar, şeytana ibadeti reddedecekler, Rahmanı birleyecekler, Allah'ın dinini yayacaklar, binaları şereflendirecekler, gençlerden bilgi soracaklar."
"Ey Satih, bunlar kimin neslindendirler?" diye sordular.
Satih dedi ki: "Şereflilerin en şereflisine, eşrafa bilgi verene, kum çöllerim harekete geçirene, zayıflara kat kat verene andolsun ki, Abdu'ş-Şems ile Abdumenaf oğullarından binlercesi çıkacak, aralarında ihtilaf doğacak."
Dediler ki: Eyvah bu ne kötü şey Satih. Haklarında bize bilgi verdiğin kimseler hangi beldeden çıkacaklar?
Dedi M: "Baki ve ebedi olana, emrini yerine getirip sonsuza dek varolana andolsun ki, bu beldeden, doğru yolu gösteren bir genç çıkacaktır. Yeğus putunu ve düzenbazlığı reddedecektir. Allah'tan başkasına ibadetten uzak duracaktır. Sadece bir tek Rabbe kulluk edecektir. Sonra Allah, onu övülmüş olarak bu dünyadan alacaktır. Yeryüzünde aranacak, kıymeti semada takdir edilecektir. Kendisinden sonra halifeliğe Sıddık geçecektir. O hüküm verirken, doğru verecektir. Hakları verirken de ifrat ve tefritten sakınacaktır. Ondan sonra da halifeliğe sapıklıktan uzak, şirkten arınmış, tecrübeli, celadetli ve zarif bir kimse geçecektir. O, kaba sözleri terk edecektir. Misafiri ağırlayacak, İslâmiyet'i sağlam temeller üzerine oturtacaktır.
Ondan sonra yerine tecrübeli bir kimse geçecektir ki, onun davet ettiği şeylere, insanlaıı davet edecektir. Ama başına anarşistler toplanıp, intikam hırsı ve öfke ile onu öldüreceklerdir. O, yaşlı halde iken hile ile öldürülecektir. O sebeble de hatip bazı kimseler, ayaklanacaklar, daha sonra onun yerine yardımcı geçecektir. O yardımcı, görevi sürdürecektir. Doğru görüşlerle çirkin görüşler birbirine karışacak, yeryüzünde askerler zuhur edecektir. Onun yerine daha sonra oğlu geçecek, askerleri toplayacak ve övgüsü azalacak, mal alıp yalnız başına yiyecektir. Kendisinden sonra gelenlerle serveti bollaştıracaklardır. Ondan sonra bir kaç hükümdar idareye geçecektir. Şüphesiz ki onlarda kan akıtılacaktır. Onlardan sonra fakir bir kimse başa geçip onları bir bez gibi dürecektir. Ondan sonra biri, başa geçecek, hakkı yerine getirecek, şehirlerde kanunu uygulayacaktır. Yerleri görülmemiş bir şekilde fethedecektir. Ondan sonra kısa boylu biri, idareyi ele alacak, sırtında da alamet vardır. Kazasız belasız ölecektir. Ondan sonra bakir biri, az bir müddetle idareyi elinde tutacaktır. Memleketin düzeni bozulacaktır. Onun yerine geçen kardeşi de aynı düzeni devam ettirecektir. Malları ve minberleri elinde tutmaya özen gösterecektir. Ondan sonra dünyalık ve çeşitli nimetlere sahip olan cesaretli biri, idareyi ele geçirecektir. Erkanı ve akrabalarıyla istişare yapacaktır. Ama ona karşı ayaklanıp onu hilafetten hal edecekler, mülkünü elinden alıp öldüreceklerdir.
Ondan sonra yerine yedincisi, idareyi ele geçirecektir. Ama hükümdarlığı zayi edecek, herşeyi kendi haline bırakacaktır. Memleketindeki oğulları toplu olarak bir arada bulunup çirkin kimseler olacaklardır. İşte o esnada memlekette her çıplak kişi, idareyi ele geçirmeye tamah gösterecektir. Yardıma ve himmete muhtaç olanlar, onun işini ele geçireceklerdir. Şam da Kahtanlılarla, Nizarlılar karşı karşıya geldiklerinde onları barıştıracaktır. O gün, Yemen ikiye bölünecek, bir kısmı meşveret ehli olacak, bir kısmı da terk edilecektir. O zaman yere çöken buluttan, eli ayağı bağlı esirden başka birşey göremiyeceksin. Bağlı esirler, atlarla kılıçlar arasında bulunacaktır. O esnada evler yıkılacak, dullar soyulacak, rahim-lerdeki çocuklar düşecek, zelzele görülecek, halifeliğe Vail talip olacaktır. Nizarlılar kızacak, kölelerle şerli kimseler yaklaşacak, seçkin ve iyi kimseler uzaklaşacak, fiyatlar aşırı derecede yükselecek, onlai'dan her canlı kimse öldürülecek, sonra da hendeklere atılacaktır. Orası ağaçlı, otlu bir yer olup, nehirler akar. Onları, günün ilk saatlerinde mağlubiyete uğratırlar. Seçkin kimseler ortaya çıkar, galip gelir, uyku ve yerleşme onlara fayda vermez. Nihayet bir şehire girerler. Orada kaza ve kader onları yakalar. Okçular gelir, piyadeler telef olur. Savaşçıları öldürmek, hamiyet sahiplerini esir almak, aşırı gidenleri helak etmek için okçular gelirler. Orada suların en yükseğine ulaşılır. Sonra din bozulur, işler alt üst olur. Zebur, inkar edilir. Köprüler atılır. Ancak denizlerin adalarında bulunan kimseler, bu beladan kurtulur. Dostlar yok olur. Bedeviler ortaya çıkar. Zorlu zamanda günah, şüphe ve fisk ehli kimseleri, onlardan kınayacak kimse yoktur. Eğer o kavmin utanması olma-' saydı, ölümünde faydası olsaydı, bu böyle olmazdı."
Ey Satih, sonra ne olacak? diye sordular.
Dediki: "Sonra Yemen halkından hilekar bir adan ortaya çıkacak, Allah, onun başına fitneleri gönderecek."
Bu, garip bir rivayettir. Garipliğinden ve içerdiği fitne ve savaş menkıbelerinden ötürü bunu buraya dercettik.
Önceki sayfalarda kahin Satih ile Yemen hükümdarı Rebia b. Nasr arasında geçen konuşmayı ve Hz. Peygamberin geleceğini ona müjdele-yişini anlatmıştık. Aynı şekilde Sasani hükümdarının, Peygamber Efendimiz'in doğduğu gecede -ki o getirdiği

şeriat ve diğer dinleri yürürlükten kaldırmıştı- sarayının sarsılması, Mecusi ateşinin sönmesi ve Mubezan'ın rüya görmesi üzerine kız kardeşinin oğlu Abdu'l-Mesih'i, Satih'e göndermesi ve ikisi arasında geçen konuşmaları da daha önce nakletmiştik. [5]

---

[1] Allah kendilerine rahmet etsin. Öncekiler, halk arasında kabul ve revaç bulan gaybi şeylere pek önem verirlerdi. Ama o gaybi şeyler, bu kadar önemli de değillerdi. Bunların bilimsel açıdan bir açıklama ve ağırlıkları da yoktu. Çünkü bu gibi gaybi şeylerde, uydurmalara ve tahayyüllere geniş bir alan bırakılmaktaydı. Bundan daha da önemlisi şu ki, İslamiyet, kendi gerçekliğini ispatlamak için hayatın realitelerine ve tarihin şahadetine dayanır. Kendi sağlamlığını ve peygamberinin doğruluğunu isbatlamak için, cinlerin gaybî haberlerine (!) veya kahinlerin görüşlerine ihtiyaç duymaz. Özellikle İslâmiyet, kehaneti iptal edip ortadan kaldırmıştır. Şu halde nasıl olur da kendi gerçekliğini İsbatlamak için kahinlerin sözlerini veya putlardan duyulan (!) sözleri delil olarak ileri sürer?

[2] Buharî, Menakibül-Ensâr, 35.

[3] Bu olayın doğruluğuna dair herhangi birşey yoktur. Gerçekte bu, Arapların cinlerle ilgili uydurdukları masallardan başka bîrşey değildir.

[4] Ebrekü'l-Azzaf: Basra-Medine arasındaki yolda bulunan ve Esed oğullanna ait olan bir sudur.

[5] İbn Kesîr, El Bıdaye Ve'n-Nıhaye, Çağrı Yayınları: 2/513-547.

The CHM file was converted to HTM by UNLICENSED version of **ChmDecompiler** software.
Download **ChmDecompiler** via: http://www.zipghost.com